Z.G.

Q. 161

A. R. P.

FR. MARCI SERRAE.

ALCODIANI.

Sacræ Theologiæ Magiſtri.

ORD. PRÆDIC.

SVMMA COMMENTARIORVM

In Tertiam Partem S. Thomæ.

DE SACRAMENTIS.

BIBL. NAZIONALE CENTRALE FIRENZE

ROMAE,

Apud Franciſcum Caballum, 1653.

Superiorum permiſſu.

INDEX
QVAESTIONVM ARTICVLORVM, ET DVBIORVM.

QVAESTIO LX.

De Sacramentis.

ARTICVLVS 1. Vtrum Sacramentum ſit in genere ſigni. pag. 1

Art. 2. Vtr. omne ſignum rei ſacræ ſit Sacramentum. 11

Art. 3. Vtr. Sacramentum ſit ſignum vnius tantum. 20

Dub. An ſit de intrinſeca ratione Sacramenti ſignificare plura. ibidem.

Art.4. Vtrum Sacramentum ſit ſemper aliqua res ſenſibilis. 25

Dubium. An recta ſit deffinitio Sacramenti, quam hic proponit D. Thom. ibid.

Art. 5. Vtrum requirantur determìnatæ res ad Sacramenta. 32

Art. 6. Vtrum in ſignificatione Sacramentorum requirantur verba. pag.34

Dubiũ. An Sacramenta nouæ legis componantur ex rebus, & verbis, ſicut ex materia, & forma. pag.35

Art.7. Vtr. requirantur determinata verba in Sacramentis. 44

Dub. An, ita requirantur determinata verba in Sacramentis, vt nec æquiualentibus vti liceat. ibid.

Art. 8. Vtrum liceat aliquid addere verbis, in quibus conſiſtit forma ſacramentorum. 51

QVAESTIO LXI.

De neceſſitate Sacramentorum.

Art. 2. Vtrum ante peccatum fuerint Homini neceſſaria Sacramenta. 56

Art. 3. Vtrum poſt peccatum antè Chriſtum Sacramenta eſſe debuerint. 58

Dubium. An, & quænam Sacramenta fuerint in lege naturæ. ibidem.

QVAESTIO LXII.

De principali effectu Sacramentorum, qui eſt Gratia.

Art. 1. Vtrum Sacramenta ſint cauſa gratiæ. 62

Dubium. An Sacramenta nouæ legis cauſent gratiam ex opere operato immediatè eam efficiendo. ibid.

Dubium 2. An Sacramenta nouæ legis inſtrumentaliter phyſicè cauſent gratiam. 67
Dubium 3. quam, & quando conſerant gratiam Sacramenta nouæ legis. 89
Dubium 4. An, vt Sacramenta cauſent gratiam, ſit neceſſaria aliqua diſpoſitio ex parte ſuſcipientis illa. 98
Art. 2. Vtrum gratia ſacramentalis aliquid addat ſupra gratiam virtutum, & donorum. 108
Art. 4. Vtrum in Sacramentis ſit aliqua virtus gratiæ cauſatiua. pag. 109
Dubium. An hæc virtus cauſatiua gratiæ, quæ eſt in Sacramentis, ſit aliqua qualitas, an ſolum motio, qua moueatur à Deo. ibid.

QVAE-

QVAESTIO LXIII.

De effectu Sacramentorum, qui eſt character.

Art.2. Vtrum character ſit ſpiritualis poteſtas. 116
Dubium. An character verè, & propriè ſit potentia phyſica contenta, ſub ſecunda ſpecie qualitatis. ibid.
Art.4. Vtrum character ſit in potentijs animæ, ſicut in ſubiecto. pag.125
Dub. In qua potentiarum animæ ſit character. ibid.

QVAESTIO LXIV.

De cauſa Sacramentorum.

Art.1. Vtrum Deus operetur interius, ad effectum Sacramenti. pag.132
Art.6. Vtrum mali miniſtrantes ſacramenta peccent. 138
Dubium 1. An ſit peccatum morta-

le miniſtrare Sacramenta in mortali peccato. ibid.
Dub. 2. An ſit licitum recipere Sacramenta à malis miniſtris, eaque ab illis petere. 145
Art. 8. Vtrum intentio miniſtri requiratur ad perfectionem Sacramenti. 155
Dubium quænam intentio miniſtri requiratur, vt Sacramentum ſit validum. ibid.

QVAESTIO LXVI.

De pertinentibus ad Sacramentum Baptiſmi.

Art. 1. Vtrum Baptiſmus ſit ipſa ablutio. 162
Dubium: An rectè diffiniatur Baptiſmus: Ablutio corporis exterior facta ſub forma præſcripta verborum. ibid.
Art. 2. Vtrum Baptiſmus fuerit inſtitutus poſt Chriſti paſſionem. pag. 166
Dub. Quando fuerit Baptiſmus inſti-

ſti.

ſtitutus à Chriſto. ibid.
Art. 3. Vtr. aqua ſit propria materia Baptiſmi. 172
Art. 4. Vtr. ad Baptiſmum requiratur aqua ſimplex. 174
Art. 5. Vtr. hæc ſit conueniens forma Baptiſmi, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. 177
Dub. An omnia iſta verba ſint de eſſentia formæ Baptiſmi. ibidem.
Artic. 6. Vtrum in nomine Chriſti poſſit dari Baptiſmus. 187
Dubium. An Baptiſmus in nomine Chriſti, aut Trinitatis valeat. ibidem.
Art. 7. Vtr. immerſio ſit de neceſſitate Baptiſmi. 194
Art. 8. Vtr. trina immerſio ſit de neceſſitate Baptiſmi. 197
Art. 9. Vtrum Baptiſmus poſſit iterari. 199
Art. 12. Vtr. Baptiſmus ſanguinis ſit potiſſimus inter alia baptiſmata. pag. 206
Dub. An Baptiſmus ſanguinis conferat gratiam, & faciat ex attrito contritum. ibid.

QVAESTIO LXVII.

De Miniſtris per quos traditur Baptiſmi Sacramentum.

Art. 1. Vtr. ad officium Diaconi pertineat baptizare. 217

Art. 3. Vtrum laicus poſſit baptizare. 221

Art. 6. Vtr. plures poſſint ſimul vnũ baptizare. 223

Dubium. An hæc concluſio ſit vera. ibidem.

Art. 7. Vtr. in Baptiſmo requiratur aliquis, qui baptizatum leuet de ſacro ſonte. 232

QVAESTIO LXVIII.

De ſuſcipientibus Baptiſmum.

Art. 1. Vtr. omnes teneantur ad ſuſceptionem Baptiſmi. 235

Dub. An de Baptiſmi ſuſceptione ſit diuinum præceptum obligans omnes. ibid.

Art. 2. Vtrum ſine Baptiſmo aliquis poſ-

poſſit ſaluari. 239
Art. 3. Vtr. Baptiſmus ſit differendus. 243
Dub. An differre Baptiſmum ſit peccatum mortale. ibid.
Art. 7. Vtr. ex parte Baptizati requiratur intentio ſuſcipiendi Sacramentum Baptiſmi. 252
Dub. An ex parte baptizati, ita ſit neceſſaria intentio recipiendi Baptiſmum, vt, ſi illa deſit, Baptiſmus ſit nullus. ibid.
Art. 10. Vtr. Pueri Iudæorum, vel aliorum infidelium ſint inuitis parentibus baptizandi. 258
Dub. An ſit licitum pueros infidelium inuitis parentibus baptizare. ibid.

QVAESTIO LXIX.

De effectibus Baptiſmi.

Art. 9. Vtr. fictio impediat effectum Baptiſmi. 267
Dub. Quænam diſpoſitio requiratur, vt quis non accedat fictè ad

Baptiſmum, ſed eius effectum recipiat. ibid.

QVAESTIO LXXI.

De Præparatorijs, quæ ſimul concurrunt cum Baptiſmo.

Art. 3. Vtr. ea, quæ aguntur in exorciſmo, aliquid efficiant. 276
Dub. An id, quod efficiunt ea, quæ aguntur in exorciſmo, ex opere operato efficiant, ibid.

QVAESTIO LXXII.

De Sacramento Confirmationis.

Art. 1. Vtrum Confirmatio ſit Sacramentum. 282
Art. 2. Vtr. Chriſma ſit conueniens materia huius Sacramenti. 284
Dub. An ſine Chriſmate poſſit confici hoc Sacramentum. ibid.
Art. 3. Vtr. ſit de neceſſitate huius Sacramenti, quod Chriſma ſit

prius

prius per Epiſcopum conſecratũ, pag. 291
Dubium. An hæc concluſio vera ſit. ibidem.
Art. 4. vtr. hæc ſit conueniens forma huius Sacramenti. Conſigno te, ſigno Crucis, &c. 295
Art. 6. vtrum Character Confirmationis præſupponat Characterem Baptiſmi. 299
Art. 8. Vtrum hoc Sacramentum ſit omnibus exhibendum. 301
Dub. An omnes teneantur, ſaltem in aliquo caſu, hoc Sacramentum ſuſcipere. ibid.
Art. 11. Vtrum Solus Epiſcopus hoc Sacramentum conferre poſſit. pag. 307
Dubium. An ſimplex Sacerdos poſſit aliquando hoc Sacramentum conferre. ibid.

QVÆ

QVAESTIO LXXIII.

De Sacramento Euchariſtiæ ſecundum ſe.

Art. 1. Vtrum Euchariſtia ſit Sacramentum. 312
Dub. Pro quibus ſupponat, vel in quo eſſentialiter conſiſtat Sacramentum Euchariſtiæ. ibid.
Art. 2. Vtr. Hoc Sacramentum ſit vnum, vel plura. 321
Dub. Quam vnitatem habeat hoc Euchariſtiæ Sacramentum. ibid.
Art. 3. vtr. Euchariſtia ſit de neceſſitate ſalutis. 327
Dub. An Euchariſtia ſaltem in voto ſit medium neceſſarium ad ſalutem. ibid.
Art. 5. vtrum inſtitutio huius Sacramenti fuerit conueniens. 333
Dub. Quando inſtituerit Chriſtus hoc Sacramentum. ibid.

QVAESTIO LXXIV.

De Materia Euchariſtiæ quantum ad ſpeciem.

Art. 1. Vtr. materia huius Satramẽti ſit panis, & vinum. 339
Art. 2. Vtr. requiritur determinata quantitas panis, & vini ad materiam huius Sacramenti. 344
Dub. An materia huius Sacramenti debeat eſſe præſens Sacerdoti cõſecranti, & determinatæ quantitatis. ibid.
Art. 3. vtr. requiratur ad materiam huius Sacramenti, quod ſit panis triticeus. 355
Dubium. An ſolus panis confectus ex tritico ſit materia proxima Euchariſtiæ. ibid.
Art. 4. vtr. hoc Sacramentum debeat confici ex pane azymo. 362
Dub. An conficere hoc Sacramentum pane azymo ſit de neceſſitate Sacramenti, aut præcepti. ibid.
Art. 5. vtr. vinum vitis ſit propria ma-

materia huius Sacramenti. 369
Art. 7. vtr. Permiſtio aquæ ſit de neceſſitate huius Sacramenti. 371
Art. 8. Vtr. aqua debeat in magna quantitate apponi. 374
Du. an Aqua, quæ in Calice apponitur debeat prius conuerti in vinum, vt in ſanguinem Chriſti conuertatur. ibid.

QVÆSTIO LXXV.

De conuerſione panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti.

Art. 1. Vtrum in hoc Sacramento ſit Corpus Chriſti ſecundum veritatem. 390
Art. 2. Vtr. in hoc Sacramento remaneat ſubſtantia panis, & vini poſt conſecrationem. 392
Dub. An hæc concluſio ſit vera, & certa ſecundum finem. ibid.
Art. 3. Vtr. Subſtantia panis, & vini poſt conſecrationem annihiletur. pag. 399

Du-

Dubium. An hæc concluſio vera ſit. ibidem.
Art.4. Vtr. Panis poſſit conuerti in Corpus Chriſti. 407
Dubium. Quinam ſit terminus huius conuerſionis. ibid.

QVAESTIO LXXVI.

De modo, quo Chriſtus eſt in hoc Sacramento.

Art. 1. Vtr. totus Chriſtus contineatur ſub hoc Sacramento. 422
Dub. Quomodo omnia, quæ ſunt in Chriſto contineantur, ſub hoc Sacramento. 423
Art. 3. Vtr. totus Chriſtus ſit ſub qualibet parte ſpecierum panis, vel vini. 442
Art. 4. Vtr. tota quantitas dimenſiua Corporis Chriſti ſit in hoc Sacramento. 446
Art. 6. Vtr. Corpus Chriſti ſit mobiliter in hoc Sacramento. 448
Dub. An Corpus Chriſti in hoc Sacramento nec per ſe, nec per aci-

cidens moueri poſſit. ibid.
Art. 7. Vtr. Corpus Chriſti prout, eſt in hoc Sacramento, poſſit videri ab aliquo oculo corporeo, ſaltem glorificato. 459

QVAESTIO LXXVII.

De accidentibus remanentibus in Sacramento.

Art. 1. Vtr. accidentia remaneant, ſine ſubiecto in hoc Sacramento. pag. 463
Art. 5. Vtr. ex ſpeciebus ſacramentalibus poſſit aliquid generari. pag. 465
Dub. An, quando ex ſpeciebus generatur aliquid, producatur à Deo materia prima, ex cuius potentia educatur forma ſubſtantialis geniti. ibid.
Art. 8. Vtr. aliquis liquor poſſit vino conſecrato commiſceri. 473

QVAE-

QVAESTIO LXXVIII.

De forma Sacramenti Euchariſtiæ.

Art. 1. Vtr. Hæc ſit forma huius Sacramenti; Hoc eſt corpus meum; &, Hic eſt calix ſanguinis mei. pag. 477
Dub. An in ſolis his verbis conſiſtat forma huius Sacramenti, illiſque ſolis prolatis conficiatur Sacramentum. 478
Art. 5. Vtr. Prædictæ locutiones ſint veræ. 486

QVAESTIO LXXIX.

De effectibus Sacramenti Euchariſtiæ.

Art. 1. Vtr. per hoc Sacramentum conferatur gratia. 490
Dubium. Quam gratiam conferat hoc Sacramentum. ibid.
Dub. 2. Quando hoc Sacramentum

cau-

cauſet gratiam. 496
Art.8. Vtr. per peccata venialia impediatur effectus huius Sacramēti. 502
Dub. An ad conſequendum effectū huius Sacramenti requiratur actualis deuotio excludens mentis diſtractionem, & peccata venialia actu exercita. ibid.

QVAESTIO LXXX.

De vſu, ſeu ſumptione huius Sacramenti in communi.

Art.4. Vtr. Peccator ſumens Corpus Chriſti ſacramentaliter, peccet. pag. 507
Art. 6. Vtr. Sacerdos debeat denegare Corpus Chriſti peccatori pęnitenti. 519
Art. 7. Vtr. nocturna pollutio aliquē impediat à ſumptione huius Sacramenti. 522
Art. 8. Vtr. cibus, vel potus præaſſumptus impediat ſumptionem hu-

huius Sacramenti. 529
Art. 9. Vtr. non habentes vſum rationis debeant ſuſcipere hoc Sacramentum. 535
Art. 11. Vtr. liceat omnino à communione ceſſare, 537
Dub. Quando teneatur homo communicare. ibid.
Art. 12. Vtr. liceat Corpus Chriſti ſumere ſine ſanguine. 550
Dub. An communicāti ſub vtraque ſpecie, cæteris paribus, conferatur maior gratia, quam ſub vna tantum ſpecie communicanti. pag. 551

QVAESTIO LXXXII.

De *Miniſtro huius Sacramenti.*

Art. 1. Vtr. Conſecratio huius Sacramenti ſit propria Sacerdotis. pag. 557
Art. 3. Vtr. diſpenſatio huius Sacramenti pertineat ad ſolum Sacerdotem. 559

QVAE-

QVAESTIO LXXXIII.

De Ritu huius Sacramenti.

Art.1. Vtr. in hoc Sacramento Chriſtus immoletur. 563

Dub.1. Vtr. miſſa ſit ſacrificium, quo Chriſtus in hoc Sacramento immolatur. ibid.

Dub.2. An ſacrificium miſſæ in conſecratione Corporis, & Sanguinis Chriſti eſſentialiter conſiſtat. pag.573

Dub.3. An ſacrificium miſſæ ſit propitiatorium, & ad quos effectus proſit, & valeat, & quomodo. pag.583

Dub.4. An hoc miſſæ ſacrificium ſit valoris infiniti, & oblatum pro multis, ita proſit ſingulis, ac ſi pro vno tantum offerreretur. pag.592

Art.2. Vtr. conuenienter ſit determinatum tempus celebrationis. pag.606

Art.3. Vtr. oporteat hoc Sacramentum celebrari in domo, & vaſis ſacris. 613

Dub.

Dub. An Sacerdos teneatur celebrare in Altari, & vaſis conſecratis, & cum veſtibus ſacris. 622
Art. 4. Vtr. conuenienter ordinentur, quæ circa hoc Sacramentum dicuntur. 629
Dub. An ſit peccatum mortale omittere aliquid eorum, quæ in miſſa dicuntur. ibid.
Art. 5. Vtr. ea, quæ in celebratione huius Sacramenti aguntur ſint conuenientia. 635
Art. 6 Vtr. ſufficienter poſſit occurri defectibus circa celebrationem huius Sacramenti occurrentibus ſtatuta Eccleſiæ obſeruando. 639

QVAESTIO LX.

De Sacramentis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Sacramentum ſit in genere ſigni.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An hæc concluſio vera ſit.

PARS negans probatur 1. Sacramentum eſt in genere actionis; ergò non in genere ſigni. Antecedens probatur. Tum, quia omnia Sacramenta ſunt quędam cære-

moniæ,& actiones religioſæ. Tum etiam, quia Sacramentum Baptiſmi,cum ſit ablutio, eſt in genere actionis; ergo & Sacramentum in communi: genus enim & ſpecies in eodem ſunt prædicamento.

Secundò. Si Sacramentum eſſet in genere ſigni maximè in genere ſigni ad placitum: ſed non eſt in genere ſigni ad placitum; ego,&c.

Minor probatur. Signum ad placitum eſt ens rationis: ſed Sacramenta non ſunt entia rationis, ſed realia, cum habeant eſſe ante omnem operationem intellectus; ergo, &c.

Tertiò. Nam vt patet ex Concilio Florentino, in decreto vnionis Armenorum, Sacramenta nouæ legis differunt à Sacramentis veteris legis, quia hæc non cauſabant gratiam, illa gratiam cauſant; ergo cum eſſe cauſatiuum gratię ſit aliquid reale, & nihil reale poſſit eſſe differentia entis rationis, Sacramenta nouæ legis non ſunt in genere ſigni, quod eſt ens rationis; ac per conſequens nec Sacramentum in communi: nam ſub genere, ſub quo non continentur inferiora, nõ continetur etiam ſuperius.

Quartò. In ratione ſigni vniuocè conueniunt nouæ, & veteris legis Sacramenta: at non conueniunt vniuocè in ratione Sacramenti, vt docet D. Thom. in 4. d.1. q.2. art.1. quęſtiuncula 3. ad 5. ergo eſſe ſignum nõ eſt de ratione & eſſentia Sacra-

men-

menti in communi, neque hoc eſt in genere ſigni.

Dicendum tamen eſt 1. Sacramentum eſſe in genere ſigni. Colligitur hoc ex illo ad Rom.4. v.11, *Signum accepit circumciſionis, ſignaculum iuſtitiæ &c.* Ex Concil. Trid. Seſſ.7. Can. 6. definiente, *Sacramenta nouæ legis continere gratiam, quam ſignificant.* Et ex SS. Patribus, qui ſæpè Sacramenta appellant ſymbola & ſigna, vt Dionyſ. lib. de cœleſti hierarchia, cap.2. & 3. Amb. lib.4. de Sacramentis. Damaſc. lib. 4. de fide, cap.11. & Aug. Epiſt.23. & lib.10. de Ciuit. Dei, cap.5. vbi hanc nominis ethimologiam adducit, *Sacramentum ideſt ſacrum ſignum.* De qua D. Thom. hic in argum. Sed contra, ſuam & noſtram concluſionem probat. Cuius ſenſum Mag. Soto in 4. diſt.1.q.2.a.1. ait eſſe: *Hoc eſt Sacramentum eſt quoddam ſignum: ſicut homo quædam ſubſtantia.* Et circa finem articuli dicit: *Sacramentum eſt ſignum, eſſentialis prædicatio, & quidditatiua eſt: ſicut homo eſt animal.*

Dicendum eſt 2. Sacramentum non eſſe ſignum naturale, ſed ex inſtitutione, & ad placitum. Docet hoc Mag. Sent. in 4. d.1. & probatur manifeſta ratione: Sacramenta non habent ex natura ſua ſignificare gratiam, ſed tantum ex beneplacito & inſtitutione Chriſti; ergo non ſunt ſigna naturalia, ſed ad placitum.

Neque huic obſtat, quod ait S. Auguſt. Epiſt. 23. circa finem: *Si Sacramenta quandam ſimilitudinem earum rerum, quarum Sa-*

cramenta ſunt, nō haberent, omnino Sacramenta non eſſent. Reſpondetur namque Diu. Auguſt. loqui de ſimilitudine proportionali, quam habent Sacramenta cum ſanctitate, quam ſignificant, qualis eſt in baptiſmo ablutionis exterioris corporis cum ablutione animæ, quam ſi non haberent Sacramenta, inquit, Sacramenta non eſſent: non quia de ratione Sacramenti ſit, ſed quia placuit in Deo de facto non inſtituere Sacramenta, niſi in rebus talem ſimilitudinem habentibus. Cæterum hæc ſimilitudo proportionalis non eſt completa, & perfecta, ac ſufficiens ad ſignificandum naturaliter rem ſacram; vnde neceſſaria fuit diuina inſtitutio, vt ad rem ſacram ſignificandam determinarentur tales res. Vnde D.Tho. in quarto diſtinct.1. quæſt.1.artic.1. quæſtiuncula 5. ad 4. dicit: *Etſi repræſentatio, quæ eſt ex ſimilitudine naturalis proprietatis importet aptitudinem quandam ad ſignandum: attamen determinatio, & complementum ſignificationis ex inſtitutione eſt*.

Dicendum eſt tertiò. Non eſſe de ratione Sacramenti eſſe ſignum practicum, hoc eſt, efficiens quod ſignificat. Oppoſitum huius aſſerunt quidam recentiores. Sed noſtra concluſio probatur primo ex D. Thom. hic dicente: *Non oportet quod Sacramentum ſemper importet cauſalitatem*. At ſemper illam importaret, ſi de eius ratione eſſet eſſe ſignum practicum, hoc eſt, efficiens quod ſignificat; ergo &c.

Se-

Secundò, Sacramenta veteris legis habebant rationem Sacramenti: at non efficiebant quod ſignificabant, nam non erant cauſa gratiæ quam ſignificabant; ergo, &c.

Si dicas. Sacramenta veteris legis, non ſignificaſſe gratiam immediatè, ſed mediante ſanctificatione legali, quam efficiebant, & cum dicitur de ratione Sacramenti eſſe efficere quod ſignificat, intelligendum eſſe de eo quod immediatè ſignificat, non de alijs, cum conſtet Sacramenta nouæ legis ſignificare paſſionem Chriſti, quam tamen non efficiunt. Contra hoc eſt: Tum quia vt oſtendimus artic. ſeq. de ratione Sacramenti eſt ſignificare veram, & perfectam ſanctificationem, quæ fit per gratiam, & ad eius rationem non ſufficit ſignificare imperfectam & legalem ſanctificationem; ergo ſi gratiam efficere non eſt de eius ratione, nec de eius ratione erit efficere quod ſignificat, cum ſolum illam ſignificare ſit de eius ratione. Tum etiam, quia Deus potuit in lege veteri inſtituere Sacramenta, quæ nullam ſanctitatem legalem ſignificarent, ſed ſolum veram iuſtificationem, quæ non ab ipſis, ſed à ſolo Deo fieret, at non potuiſſet, ſi de ratione Sacramenti eſſet efficere quod immediatè ſignificat; ergo, &c. Tum deinde, quia de facto circumciſio immediatè ſignificabat veram ipſam ſanctificationem, propter quod ad Roman. 4. v. 11.

v 11. appellatur *Signaculum iuſtitiæ fidei*; ergo cum illam non cauſaret, non eſt de ratione Sacramenti efficere quod immediatè ſignificat. Tum denique, quia Sacramenta legis naturæ non erant ſigna alicuius legalis ſanctificationis, ſed immediatè ſignificabant gratiam, & veram ſanctificationem: at illam non cauſabant; ergo, &c. Vnde licèt de ratione Sacramenti ſit eſſe ſignum practicum, hoc eſt eius quod efficitur, vel ab ipſo, vel à Deo ad præſentiam illius: non tamen eſt de eius ratione ita eſſe ſignum practicum, vt ab eo efficiatur quod ſignificat.

Ad 1. factum in principio reſpondet Mag. Soto vbi ſupra ad finem articuli: *Sacramenta vniuerſa, quatenus Sacramenta ſunt, hoc eſt ratione ſuæ formæ, quæ eſt ſignificare gratuitos effectus, collocari in genere ſigni. Singula tamen ſecundum ſuas naturales ſubſtantias collocari in genere actionis, ſeu paſſionis, vt argumentum probat. Quemadmodum ſtatua ratione ſuæ naturalis ſubſtantiæ collocatur in genere ſubſtantiæ, eſt enim aut lignum, aut lapis, ſed ratione artificiatæ formæ eſt in genere qualitatis.*

Ad 2. reſpondetur negando minorem. Ad probationem quidam recentiores dicunt Sacramenta etiam ſecundum ſuam rationem formalem, quæ conſiſtit in ſignificatione, non eſſe mere entia rationis, quia hęc ſunt aliquid fictum, nullum habens eſſe extra intellectum; Sacramenta autem

ha-

habent veram vim ſignificandi ſuum effectum, dum nemo de illis cogitat. Quare ſecundum rationem formalem ſunt potiùs entia moralia, ſicut, & dignitas regia, quæ verè habent eſſe aliquod extra intellectũ, non quidem abſolutè reale, ſed quaſi medium inter ens reale & rationis. Contra hoc tamen eſt; quia nullus dixit ſignum ad placitum ſecundum ſuam rationem formalem non eſſe mere ens rationis. Inter ens reale, & rationis non dari medium etiam docent omnes, & nos oſtendimus 1.p. q 4. art.2. dub.2. Vis autem ſignificandi ſuum effectum, quam habent Sacramenta, dum nemo de illis cogitat, ſimilis eſt ei, quam habet diadema, vel purpura ad ſignificandam regiam dignitatem, quæ non plus entitatis quam rationis habet ab inſtitutione, eamque entitatem licet formaliter non habeat, niſi dum aliquis illam actu cognoſcit, fundamentaliter tamen habet, etiã ſi nullus de ea cogitet, iuxta ea, quæ diximus 1.p q.19. art. 3. dubio vnico ad 3. ſecundæ ſententiæ.

Reſpondetur ergo, quamuis eſſe ſignum ad placitum ſit ens rationis, non eſſe abſolutè aſſerendum, Sacramenta eſſe entia rationis: ſicut quamuis figura in cathedra ſit accidens & ens in alio, non dicimus cathedram eſſe accidens & ens in alio. Sacramenta enim, ſicut & artificiata, non ſupponunt pro formali, ſed pro materiali: quamuis autem ſignificatio, quæ eſt formale ſacramentorũ, ſit ens rationis; actio-

nes non tamen, vel paſſiones, quæ ſunt materiale illorum, aliquid reale ſunt; ſicque Sacramenta abſolutè non entia rationis, ſed vera entia realia dicenda ſunt.

Ad tertium reſpondetur, eſſe cauſatiuum gratiæ, quo Sacramenta nouæ legis differunt à Sacramentis veteris legis, non conuenire ipſis ratione formæ, & ſignificationis, ſed ratione materiæ & actionis, in qua recipitur diuina virtus, qua eleuantur ad gratiam cauſandam; ſicque licet aliquid reale, poſſe Sacramenta formaliter eſſe in genere ſigni. Vnde argumentum ſolum conuincit, Sacramenta nouæ legis non ſolum eſſe in genere ſigni ratione formæ, ſed etiam in genere cauſæ ratione materiæ. Coniungitur autem in Sacramentis nouæ legis eſſe cauſatiuum gratiæ ratione materiæ cum ſignificatione neceſſariò, & per ſe, non quidem abſolutè, ſed ſuppoſita diuina ordinatione, & inſtitutione, qua voluit, vt eſſent talia Sacramenta ſigna practica efficientia quod ſignificant.

Ad quartum Mag. Soto vbi ſupra negat minorem, & ad auctoritatem D. Thom. reſpondet hìc mutaſſe ſententiã. Sed melius reſpondetur D. Thom. hic diuerſimodè agere de Sacramentis, ac in loco citato in argumento ex 4. Sent. Hic enim ait: *Specialiter autem nunc loquimur de Sacramentis, ſecundum quod important habitudinem ſigni, & ſecundum hoc Sacramentum ponitur in genere ſigni*. Ibi verò in corpore

illius

illius quæſtiunculæ inquit: *Diffinitio Magiſtri completiſſimè rationem Sacramenti deſignat, prout nunc de Sacramentis loquimur*. Quamuis ergo Sacramenta nouæ, & veteris legis non conueniant vniuocè in ratione completa Sacramenti conſtante ex formalis & materialis ratione, ſicque rectè ibi ad 5. dicat D. Thom. *Sacramentum non diuiditur per Sacramenta [veteris & nouæ legis ſicut genus per ſpecies, ſed ſicut analogum in ſuas partes*: vniuocè tamen conueniunt in ratione Sacramenti, quæ ei competit ratione formalis, qualis eſt ſignificatio, ſecundum quam Sacramentum ponitur in genere ſigni. Huius rei exemplum eſſe poteſt cathedra; in cuius ratione formali ſcilicet figuræ vniuocè conueniunt cathedra lignea, & cathedra picta; non tamen in ratione completa, ſed ſolum analogicè, cum cathedra picta ſolum habeat figuram & accidentia cathedrę, & ſolum ſecundum quid ſit cathedra; lignea verò cathedra, prętet accidentia, ſubſtantiam cathedræ habeat, & ſimpliciter cathedra ſit ad ad ſeſſionem apta. Idem eſt de Sacramentis: nam vt loco proximè citato ſubdit D. Thom. *Sacramentum ſimpliciter eſt quod cauſat ſanctitatem; quod autem ſignat tantum, non eſt Sacramentum niſi ſecundum quid*. Vnde cum Sacramenta nouæ legis non ſolum ſignificent ſed etiam cauſent gratiam, ſimpliciter Sacramenta ſunt.

Sacramenta autem veteris legis ſolum erant ſigna gratiæ, ſicque ſolum

ſecundum quid erant Sacramenta, propter quod ad Galatas 4. verſ. 9. appellantur. *Infirma, & egena elementa*. Et ad Hebræos 10. ver. 1. de illis dicitur habuiſſe *Vmbram futurorum*. Ac per conſequens in ratione completa Sacramenta ſolum analogicè conueniebant cum Sacramentis nouæ legis: vniuocè tamen cum his conueniebant in ratione formali Sacramenti, quæ eſt gratiam ſignificare, cum propriè, & ſimpliciter ſigna eſſent gratiæ per Chriſtum conferendæ. Quia ergo hæc ratio intrinſecè illis inerat, & propriè, ſecundum illam vniuocè conueniebant cum Sacramentis nouæ legis: & quia completa ratio Sacramenti non ita eis inerat, ea parte qua Sacramentũ eſt cauſa gratiæ, ſed ſolum erat in eis ordo ad gratiam cauſandam à Chriſto, & eius Sacramentis, cum his ſolùm analogicè conueniebant: ſicut quia vrinæ non ineſt intrinſecè ratio ſanitatis, ſed ſolùm dicit ordinem ad illam, ſolùm ſecundum quid dicitur ſana, in hocque cum animali ſolùm analogicè conuenit.

AR-

ARTICVLVS II.

Vtrum omne ſignum rei ſacræ ſit Sacramentum.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. Cuius rei ſacræ ſignum debeat eſſe Sacramentum.

Est de hac re ſententia quorundam recentiorum, quam etiam tenere videtur Mag. Cano in 1. par. Relectionis de Sacramentis in genere, ad rationem Sacramenti non requiri eſſe ſignum rei ſacræ perfectè ſanctificantis, qualis eſt gratia, ſed ſufficere, ſignificare imperfectam, & legalem ſanctificationem, qua per ſacramenta veteris legis homines ſanctificabantur.

Probatur 1. De ratione Sacramenti ſolum eſt ſignificare illam ſanctitatem, quã conferre poteſt, nam eſt ſignum practicũ: ſed non omnia Sacramenta poſſunt conferre perfectam ſanctitatem, quæ fit per gratiam, hoc enim eſt proprium ſacramẽtorum nouę legis; ergo non eſt de ratione Sacramenti ſignificare perfectam ſanctitatem, ſed ſufficit, vt legalem, aut imperfectam ſignificet.

Secundò. Ad rationem Sacramenti ſufficit ſignificare rem ſacram & ſanctitatem,

quæ eſt propria illius ſtatus, ad quem pertinet: ſed ſanctitas legalis erat propria ſtatus veteris legis, nam ſicut ille ſtatus erat tantum figura, & vmbra ſtatus gratiæ, ita ſanctitas illi propria erat quaſi vmbra veræ ſanctitatis, & conſiſtebat in quibuſdam iuſtitijs carnis, vt colligitur ex Apoſtolo ad Hebræos 9. ver. 23. ergo ad rationem Sacramenti veteris legis, ſufficiebat hanc rem ſacram, & ſanctitatem legalem ſignificare.

Secunda ſententia eſt aliorum, quam tenet Mag. Soto in quarto, diſt. 1. quæſt. 2. artic. 2. de ratione Sacramenti eſſe ſignificare rem ſacram perfectè ſanſtificantem, qualis eſt gratia: non tamen in actuali vſu Sacramenti conferendam ſuſcipienti Sacramentum, nam Sacramenta veteris legis non hanc gratiam ſignificabant, ſed eam, qua per Chriſtum in lege noua erant homines ſanctificandi.

Probant primò ex Concil. Florent. in quo dicitur Sacramenta legis antiquæ ſignificaſſe gratiam per paſſionem Chriſti dandam; ergo non conferendam in actuali vſu ipſorum ſacramentorum.

Secundò ex D. Thom. hic enim ad ſecundum dicit immolationem agni paſchalis eſſe Sacramentum, quia ſignificabat immolationem Chriſti, *qua ſanctificati ſumus*; ergo ſanctitas, quam ſignificabat, non erat quæ conferebatur in vſu illius Sacramenti; ſed quæ per Chriſtum conferenda erat hominibus. Et articulo præcedente

ad

ad primum ait. ſanctitatem à qua denominatur Sacramentum, ſignificari per modum cauſæ formalis, vel finalis; ſufficit ergo ad Sacramentum ſignificare gratiam per modum cauſæ finalis. At hæc gratia non confertur in actuali vſu Sacramenti, nam quæ in hoc confertur, cum formaliter ſanctificat ſuſcipientem, per modum cauſæ formalis ſignificatur; ergo, &c.

Dicendum tamen eſt primò. De ratione Sacramenti eſſe ſignificare rem ſacram, hoc eſt perfectam ſanctitatem, quæ fit per gratiam. Probatur primo, argumentis ſecundæ ſenteutiæ, in illis enim auctoritatibus ſermo eſt de ſanctitate non legali, ſed perfecta, quæ per gratiam fit. Confirmatur, nam in cap. *Sacrificium*. de conſecrat. diſtinct. ſecund. de Sacramento in communi dicitur: *Sacramentum eſt inuiſibilis gratiæ viſibilis forma*, Quod ex Magiſtr. Sentent in quarto, diſt. prima, ſumptum eſt, approbaturque Concil. Tridentin. Seſſion. 13 cap. 3. ergo res ſacra, cuius ſignum eſt Sacramentum, gratia eſt perfectam tribuens ſanctitatem.

Secundò. In veteri lege erant multæ cæremoniæ, quæ imperfectam, & legalem ſanctificationem ſignificabant, & efficiebant, vt colligitur ex illo ad Hebræos 9. verſ. 10. *Solummodo in cibis, & potibus, & varijs baptiſmatibus, & iuſtitijs carnis*.

At

At non omnes erant Sacramenta, ſed multę illarum purę cæremonię, quis enim dicat omnes illas ablutiones, quibus mundabatur corpus, & iuſticia carnis ac ſanctitas quędam legalis conferebatur, fuiſſe Sacramenta? ergo ad rationem Sacramenti non ſufficit ſignificare, aut efficere imperfectam & legalem ſanctificationem.

Tertio. Quia ſi de ratione Sacramenti eſſet ſignificare gratiam, & perfectam ſanctitatem, ſed ſufficeret ſignificare legalem aut imperfectam, ſequeretur multa Sacramentalia, quę ſunt in Eccleſia, eſſę Sacramenta, ſignificant enim, imo & conferunt aliquam imperfectam ſanctitatem: ſed hoc eſt falſum; ergo, &c. Si dicas, ad rationem Sacramenti in veteri lege ſufficere ſignificare imperſectam ſanctitatem, quia hæc erat propria illius ſtatus: non tamen in lege noua, quia ſanctitas propria legis nouę eſt vera & perfecta; ſicque Sacramentalia, quæ ſunt in Eccleſia, licet ſignificent, & conferant imperſectam ſanctitatem, non eſſe Sacramenta. Contra hoc eſt: Tum quia ſicut modo Eccleſia poteſt inſtituere quædam ſacramentalia, ita & in lege veteri, licet non tam perfecta, aliquam tamen legalem & carnis ſanctificationem & mũditiam ſignificantia, & efficientia: at tunc talia ſacramentalia non eſſent Sacramenta, aliàs non eſſet proprium Dei inſtituere Sacramenta; quod eſt falſum, vt patebit infra q. 64. art. 2. ergo ad rationem Sacramenti non ſufficit ſignificare, & efficere imperfe-

ctam

ctam ſanctitatem. Tum etiam quia Sacramenta nouæ & veteris legis eiuſdem rationis ſunt, & vniuocè conueniunt in ratione ſignificandi rem ſacrã: at non eſſent, ſi ad illa ſufficeret ſignificare imperfectam ſanctitatem, & non ad noſtra; ergo &c. Tum deinde, quia alias ſi in lege veteri inſtitutum fuiſſet à Deo aliquid ad ſignificãdum ſolam perfectam ſanctitatem, & non legalem, non eſſet verum Sacramentum, nam nõ ſignificaret ſanctitatem propriam illius ſtatus: ſed hoc eſt falſum; ergo, &c. Tum denique, nam vt hic ad 3. ait D. Th. *Res denominatur à fine, & complemento: diſpoſitio autem non eſt finis, ſed perfectio. Et ideo quæ ſignificant diſpoſitionem ad ſanctitatem, non dicuntur Sacramenta, ſed ſolum ea quæ, ſignificant perfectionem ſanctitatis humanæ.* Sed hec ratio æqualiter procedit de Sacramentis in quocumque ſtatu: propter quam etiam ſi ſacramentalia quę modo ſunt in Eccleſia, inſtituta fuiſſent in veteri lege vel ab Eccleſia, vel ab ipſo Deo immediatè cũ eadem vi ſignificandi & efficiendi eoſdem effectus, quos modo habent, non fuiſſent Sacramenta; ergo ad rationem Sacramenti nõ ſufficit ſignificare ſanctitatem imperfectam, quæ eſt diſpoſitio ad perfectam, ſed requiritur, vt ſanctitatem perfectam, quæ eſt per gratiam, ſignificet.

Dicendum eſt ſecundò, De ratione Sacramenti eſſe ſignificare rem ſacram, & perfectam ſanctitatem in actuali vſu & ſuſceptione Sacramenti conferendam ſuſce-

ſcipienti Sacramentum. Probatur 1. Nam Sacramentum, vt hic ait D. Thom. *Eſt ſignum rei ſacrę, in quantum eſt ſanctificans homines*. Vbi per homines illi intelligendi ſunt, qui Sacramentum ſuſcipiunt; ad rationem enim Sacramenti, ſicut non ſufficit ſignificare ſanctitatem Chriſti, qua in ſe ſanctus eſt, vt hic ad 2. dicit D. Thom. ita nec ſufficit ſignificare ſanctitatem, qua alij non ſuſcipientes illud Sacramentum ſanctificantur: at ſanctitas quæ confertur ſuſcipienti Sacramentum in vſu ipſius Sacramenti confertur, ergo, &c.

2. Quia vt ait D. Thom. infra q. 62. art. 6. *Circumciſio, ſicut & alia Sacramenta veteris legis, erat ſolum ſignum fidei iuſtificantis. Et ideo in circũciſione conferebatur gratia in quãtum erat ſignum paſſionis Chriſti futurę*. Ergo ſicut in actuali vſu circumciſionis conferebatur gratia, huiuſque in eius vſu conferẽdę ſignum erat, idem erit de alijs Sacramentis veteris legis. Cumque hoc non habeant Sacramenta niſi ex Dei inſtitutione, intrinſecum erat eis eſſe ſigna gratiæ conferendæ in eorum vſu: nam quod habent Sacramenta ex Dei inſtitutione, intrinſecum eſt illis. *Nec obſtat* (inquit D. Thom. in 4. diſt. 2. q. 1. art. 2. quęſtiuncula prima ad 4.) *ſi aliquis ſanctitatem non recipit: quia non eſt ex defectu Sacramenti, quod quantum eſt in ſe natum eſt gratiam conferre*, Si ſit Sacramentum nouę legis: aut ſaltem vt in eius vſu gratia conferatur, ſi ſit Sacramentum legis veteris.

Tertiò, D. Thom. in 4. diſt. 1. quæſt. 1. artic. 2. quęſtiunc. 1. ad 8. ait ſerpentem æneum non fuiſſe Sacramentum, & rationem aſſignat: *Quamuis ſerpens æneus eſſet ſignum rei ſacræ ſacrantis; non tamen in quantū ſacrans eſt actu, quia nō ad hoc adhibebatur, vt aliquis ſanctificationis effectus perciperetur.* Ergo nec alia veteris legis eſſent Sacramenta, ſi non adhiberentur, vt ſanctificationis effectus perciperetur in ipſo vſu, & applicatione eorum.

Quartò, Nam ſi ad rationem Sacramenti ſufficeret ſignificare gratiam, non quæ confertur in eius vſu, ſed quę conferenda erat per paſſionem Chriſti in lege Euangelica, ſequeretur omnia ſacrificia legis veteris fuiſſe Sacramenta; ſignificabant enim gratiam dandam per Chriſti paſſionem in lege Euangelica, vt docet D. Auguſt. lib. 5. contra Iulianum cap. 9. ſed hoc eſt falſum, vt colligitur ex D. Thom. 1. 2. quęſt. 101. art 4. ergo, &c. Idem argumentum fieri poteſt de cęremonijs omnibus legis Moſaycę, omnes enim ſignificabant Chriſtum & gratiam per eum dandam tanquam vmbrę futurorum. Idem de matrimonio, tam in lege naturæ, quam Moſaycæ, ſignificabat enim coniunctionem Chriſti cum Eccleſia, & conſequenter gratiam per Chriſtum dandam: quod tamen non erat Sacramentum propriè dictum.

Ad argum. autem 1. ſententię reſpond. Ad 1. negando maiorem; ad rationem enim

Sa-

Sacramenti requiritur ſignificare perfectā ſanctitatem, quam confert, aut quæ in actuali eius vſu confertur, & hoc ſufficit vt aliquo modo ſit ſignum practicum.

Ad ſecundum reſpondetur, maiorem ſolum eſſe veram, ſi res ſacra & ſanctitas propria illius ſtatus habeat rationem finis, & complementi in illo ſtatu, nam vt hic ad 3. ait D. Thom. *Res denominatur à fine, & complemento*. Sanctitas autem legis non habebat rationem finis, & complementi in ſtatu legis veteris, ſed ordinabatur ad verā ſanctitatē, vt quædam diſpoſitio ad illam, & ſic eam ſignificare non ſufficiebat ad rationem Sacramenti.

Ad argumenta ſecundę ſententię reſpondetur. Ad primum negando conſequentiam; ſolum enim ſequitur, Sacramenta veteris legis non ſignificare gratiam conferendam virtute, & cauſalitate ipſorum; conferendam enim in vſu actuali ipſorum virtute, & merito paſſionis Chriſti ſignificabant. Vnde per gratiam dandam per paſſionem Chriſti non intelligit gratiam dandam tunc, ſed poſt Chriſti paſſionem, ſed gratiam tunc dandam propter meritū tamen paſſionis Chriſti futuræ.

Ad ſecundum reſpondetur, illud, *Qua ſanctificati ſumus*, non eſſe ſolum referendū ad homines qui poſt Chriſti paſſionem nati ſumus, ſed ad omnes homines, etiam qui Chriſti incarnationem præceſſerunt: quia omnes Chriſti paſſione, ſeu immolatione ſanctificati ſunt, & ex meritis paſsionis

Chri-

Chriſti gratiam, & ſanctificationem acceperunt. Vnde non ſequitur ſanctitatem, quam ſignificabat immolatio agni paſchalis, non conferri in vſu illius Sacramenti, ſed ſolum non conferri virtute Sacramenti illius, ſed virtute immolationis Chriſti, & propter Chriſtum. Ad aliam auctoritatem dico, ad rationem Sacramenti non ſufficere ſignificare gratiam per modum cauſæ finalis vtcumque; aliàs enim quę in veteri teſtamento ſignificabant ſanctitaté Chriſti, vt in ſe ſanctus eſt, eſſent Sacramenta, nam illam vt finem ſignificabant, ſicut & Chriſtum, qui legis finis eſt, quod eſt contra D. Thom. hic ad 2. ſed requiri ſignificare gratiam per modum cauſę finalis, in quantum eſt ſanctificans homines tale Sacramentum ſuſcipientes: talis autem gratia in vſu actuali Sacramenti confertur, vt in ſuſceptione circumciſionis (& idem eſt de alijs Sacramentis legis antiquę) conferebatur.

AR-

ARTICVLVS III.

Vtrum Sacramentum ſit ſignum vnius tantum.

Concluſio eſt negans.

Dubium. An ſit de intrinſeca ratione Sacramenti ſignificare plura.

TRia per Sacramenta ſignificari docet D.Thom. gratiam, quę eſt forma noſtrę iuſtificationis: paſſionem Chriſti, quę eſt noſtræ ſanctificationis cauſa; & vitam ęternam ſeu gloriam, quę eſt vltimus finis ſanctificationis noſtrę. Et quamuis quod ſubdit S. Doctor. *Sacramentum eſt rememoratiuum eius quod præceſſit, ſcilicet paſſionis Chriſti: & demonſtratiuum eius quod in nobis efficitur per Chriſti paſſionem, ſcilicet gratiæ: & prognoſticum, ideſt prænuntiatiuum futuræ gloriæ;* Solis Sacramentis nouę legis conueniat, ſaltem primum, nam paſſio Chriſti non præceſſit legis veteris Sacramenta: certum tamen eſt omnibus Sacramentis, tam nouę, quam veteris legis conuenire tria hęc ſignificare, nam licet Sacramenta veteris legis non ſignificarent paſſionem Chriſti vt pręteritam, illam tamen

men vt futuram ſignificabant. De his ergo tribus quęrimus, an ſit de intrinſeca ratione Sacramenti iſta tria ſignificare.

Dicendum eſt primò, licet non ſit de intrinſeca ratione Sacramenti abſolutè hęc tria, ac per conſequens plura ſignificare; intrinſecè tamen conuenire Sacramentis iam inſtitutis. Prima pars probatur primo, ex D. Thom. hic ad 3. dicente: *Sufficit ad rationem Sacramenti, quod ſignificet perfectionem quæ eſt forma*. Quam in corp. art. gratiam eſſe dixerat.

Secundò, Deus poteſt inſtituere aliquod Sacramentum, quod ſolum ſignificet gratiam dandam in vſu ipſius Sacramenti immediatè à Deo abſque ordine ad paſſionem Chriſti, aut gloriam; ergo non eſt de intrinſeca ratione Sacramenti abſolutè ſignificare illa tria, ſed ad eius rationem ſufficit ſignificare gratiam.

Secunda pars probatur primò, quia Sacramenta iam inſtituta ſignificant illa tria ex diuina inſtitutione: ſed quod conuenit Sacramentis ex propria inſtitutione, qua inſtituta ſunt à Deo, intrinſecum eſt illis, ſicut & habere eſſe ex tali inſtitutione, ergo, &c.

Secundò, Quia cum Sacramenta ſint quędam cęremonię religioſę pertinentes ad eandem legem, in qua ſunt inſtituta, ſignificatio illis intrinſeca debet eſſe proportionata illi legi; ergo cum lex vetus eſſet figura Chriſti venturi, illumque vt venturum profiteretur, lex vero

nova

noua profiteatur Chriſtum iam paſſum; Sacramenta veteris legis ex ſua intrinſeca ratione ſignificabant paſſionem Chriſti vt futuram, & Sacramenta nouę legis vt iam executioni mandatam tanquam cauſam gratiæ & cõſequenter glorię, cuius pignus eſt gratia, ſicque tria hęc.

Si quęras autem, an Sacramenta iam inſtituta ſint eiuſdem generis & ſpeciei cum Sacramentis quę Deus poteſt inſtituere ſolam gratiam ſignificantibus? Reſpondetur, certum eſſe, eiuſdem generis eſſe: nam hæc & illa conuenirent in ratione generica Sacramenti, quę eſt eſſe ſignum rei ſacrę. Quidam tamen exiſtimant diuerſę ſpeciei eſſe: quia de ratione ſacramentorum inſtitutorum eſt ſignificare gratiam in ordine ad paſsionem Chriſti & gloriam, quod nõ conueniret alijs Sacramentis, quę poſſunt à Deo inſtitui. Alij verò eiuſdem ſpeciei eſſe dicunt: quia licet ſignificare paſſionem Chriſti, & gloriam ſit modus quidam intrinſecus & conditio neceſſaria ex diuina inſtitutione in Sacramentis iam inſtitutis, non tamen pertinet ad eſsentiã talium ſacramentorum. Vnde ſicut eiuſdem ſpeciei eſt contritio, quæ modo intrinſece dicit ordinem ad Sacramentum pœnitentię, cum contritione quę in lege naturę, aut ſcripta non dicebat ordinem ad tale Sacramentum: ita Baptiſmus modo inſtitutus, qui ſignificat gratiam in ordine ad paſsionem Chriſti, & gloriam, eiuſdem ſpeciei eſt cum Baptiſmo quem Deus poteſt

teſt inſtituere ſolam gratiam ſignificantem.

Dicendum eſt ſecundò Sacramentis iam inſtitutis principalius conuenire ſignificare gratiam, quam paſſionem Chriſti, & gloriam. Probatur primo, nam id indicant verba D. Thom, hic ad ad 3. relata à nobis concluſ. 1. & illud clarius aſſerit Sanct. Doct. in 4 diſt. 1. quęſt. 1. art. 1. quęſtiuncula prima ad 4. nam de Sacramentis nouę legis ait: *Item ſignificant effectum, ſanctificationis quem faciunt, & hæc ſignificatio eſt eis principalis.*

Secundò, Quia vt hic ait D. Thomas *Sacramentum propriè dicitur, quod ordinatur ad noſtram ſanctificationem. Sed noſtra ſanctificatio principaliter conſiſtit in gratia*, qua vt forma intrinſeca iuſtificamur; ergo hęc eſt ſignificatum principalius Sacramenti, propter quod alia ſignificantur, paſſio quidem Chriſti, quia eſt cauſa illius; gloria verò, quia eſt illius finis.

Si dicas, in Sacramento Euchariſtię forma conſecrationis non ſignificat principaliter gratiam, ſed corpus & ſanguinem Chriſti; ergo non omnia Sacramenta ſignificant gratiam principalius. Reſpondetur, corpus, & ſanguinem Chriſti in Euchariſtia eſſe id, quod eſt res & Sacramentum ſimul, ſicque vt talia ſunt ſignificari ab eo quod eſt Sacramentum tantum, & à verbis conſecrationis. Cum autem res & Sacramentum ſimul ſignificatur propter id

quod

quod eſt res tantum, nam ad hoc ſignificandum ordinatur; Corpus, & Sanguis Chriſti, licet immediatè & expreſsè ſignificentur per verba conſecrationis, non ſunt illorum principale ſignificatum, niſi fortè grammaticale, ſed ſignificatum ſacramentale principalius eſt gratia cibans, ac animam hominis reficiens, ad quam ſicut ad rem tantum ſignificandam ordinantur Corpus, & Sanguis Chriſti, vt continentur in Euchariſtia. Simile contingit in Sacramento Ordinis; licet enim ſi ſolum conſideremus ſignificationem grammaticalem verborum formæ illius *Accipe poteſtatem, &c.* principale ſignificatum ſit illa poteſtas; ſi tamen attendamus ſanctificationem ſacramentalem, non illa, ſed gratia, quæ eſt res tantùm illius Sacramenti, eſt principalius ſignificatum.

(✠)

ARTICVLVS IV.

Vtrum Sacramentum ſit ſemper aliqua res ſenſibilis.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An recta ſit diffinitio Sacramenti, quam hic proponit D. Thomas.

Hanc diffinitionem ſacramenti proponit D.Thom. hic in argumento primo, eamque in eius ſolutione admittit & approbat, quam & art. 2. propoſuerat: *Signum alicuius rei ſacræ, in quantum per eam homo ſanctificatur.*

Contra illam arguitur primo, cum Hugone de Sancto Victore lib. 1. de Sacramentis, par.9.cap.2. Imagines & Crux ſunt ſacrarum rerum ſignacula: & tamen non ſunt ſacramenta; ergo non eſt recta prędicta diffinitio ſacramenti.

Secundò, Verbis illis, quę Chriſtus dixit Magdalenæ Luc.7. verſ.49. *Remittuntur tibi peccata*, conuenit hęc diffinitio, nam erant ſignum gratiæ, qua ſanctificata eſt Magdalena, & non fuerunt ſacramentum; ergo non eſt recta; cui enim conuenit bona diffinitio, debet quoque diffinitum conuenire.

Tertiò, Sacrificia legis veteris non erant ſacramenta: ſed erant ſigna rei ſacrę ſanctificantis nos, nam ſignificabant immolationé Chriſti, qua ſanctificati ſumus; ergo nó rectè diffinitur prædicto modo ſacramentum.

Quartò, Sacramentum debet eſſe ſemper res aliqua ſenſibilis, vt hic docet D. Th. ſed eſſe ſignum rei ſacræ, cum ſit aliquid rationis, non eſt res ſenſibilis; ergo malè diffinitur ſacramentum, *ſignum, &c.*

Diceudum tamen eſt: Optimam eſſe diffinitionem ſacramenti, quam hic proponit D. Thom. & in principio huius dubij retulimus. Probatur 1. nam illa ſumpta eſt ex Mag. Sent. in 4. d. 1. vbi & aliam addit, ait namque in principio diſtinctionis: *Sacramentum eſt ſacræ rei ſignum. Item ſacramentum eſt inuiſibilis gratiæ viſibilis forma:* Vtraque autem habetur in Can. *ſacrificium*, De conſecrat. diſt. 2 & approbatur in Concilio Tridentino ſeſsion. 13. cap. 3. dum dicitur commune eſſe Euchariſtiæ cum cæteris ſacramentis, *Symbolum eſſe rei ſacræ, & inuiſibilis gratiæ formam viſibilem.*

Secundò probatur ſingulas illius particulas explicando. Ante omnia autem aduertendum eſt, parum aut nihil differre à ſecunda diffinitione quam Mag. Sent. addit: Forma enim in ſecunda diffinitione poſita, licet, vt docet D. Thom. in 4. d. 1. qu. 1. art. 1. quæſtiunc. 3. ad 2. ſumatur pro figura, quæ & imago dicitur; non tamen ſumitur pro figura, vel imagine, vt eſt naturalis ſi-

mi;

militudo rei repræſentatæ,ſed quatenus per illam aliquid ex hominum beneplacito ſignificatur. Vnde S. Doct. ibidem ſubdit, formam pro figura accipi: *Quia per mutationem figuræ imaginibus aliquid repræſentatur.* Pingit aliquis iuuenem pulchrum, hominem repræſentat, Addit imagini alas, repræſentat Angelum. Superaddit cornua in capite,vel in pedibus vngues rapacis volucris, & diabolum ſignificat. Forma ergo in poſteriori diffinitione idem eſt, ac ſignum, quod ponitur in prima diffinitione. Gratia autem poſita in ſecunda diffinitione, licet ſit minus vniuerſalis, quam res ſacra poſita in prima diffinitione,eſt tamen res ſacra principaliter ſignificata, & ex illa colligi poteſt integra, & adæquata ſignificatio ſacramenti, cum pro cauſa habeat paſſionem Chriſti,& pro fine gloriam. Hoc ſuppoſito.

Prima particula diffinitionis eſt *ſignum*, & genus explicat Sacramenti, quod, vt dictum eſt artic.1.collocatur in genere ſigni. Et quamuis rectè poſſit diffiniri ſacramentum per eius materiam dicendo. Eſt res vel actio rem ſacram ſignificans; optimè tamen etiam diffinitur per eius genus. Debet autem ſacramentum eſſe ſignum ad placitum, vt art.2. oſtendimus, & ſignum ſenſibile, cuius ſcilicet ſignificatio per rem ſenſibilem impleatur, vt hic probat D. Th. iſtæque proinde duę particulę addi poſſent in eiuſdem diffinitione. Sed ſatis eſt eas

ſubintelligi: quia conſtat ſacramentum nō poſſe eſſe ſignum naturale gratiæ, & etiam ſenſibile debere eſſe, cum connaturale ſit homini per ſenſibilia peruenire in cognitionem intelligibilium. Poſſet quidem Deus inſtituere ſacramenta in rebus ſpiritualibus, vt in actibus intellectus, aut voluntatis; illa tamen magis eſſent ſacramenta Angelica, quam humana, quia non eſſent ſigna proportionata homini, ſed Angelo, ſicque alterius ordinis, & rationis eſſent à ſacramentis iam inſtitutis: nam quāuis gratiam eandem ſignificarent; non tamen eodem, ſed diuerſo modo hominis naturæ non accommodato.

Secunda particula eſt, *Alicuius rei ſacræ*, quę differentiam conſtitutiuam ſacramenti explicat; hæc enim per ordinem ad rem ſignificatam ſumitur. Debet autem hæc res ſacra eſſe perfecte ſanctificans, qualis eſt gratia, vt oſtenſum eſt art.2. Vnde nec ſacramentalia, quę ſunt in Eccleſia, nec quæ in veteri lege ſignificabant ſolam ſanctitatem legalem, dicenda ſunt ſacramenta: quia ſanctitas ab eis ſignificata ſolum habet rationem diſpoſitionis ad perfectam ſanctitatem, quæ eſt per gratiam.

Tertia particula eſt, *In quantum per eam homo ſanctificatur*, quam addidit D. Thom. diffinitioni adductæ à Mag. Sent. maioris explicationis gratia: quia res ſacra ſignificata per ſacramentum debet eſſe nō ſolum ſacra in ſe ipſa, alias omnes creaturæ ſenſi-

bi-

biles, quæ ſignificant ſapientiam & bonitatem diuinam, eſſent ſacramenta; ſed pertinens ad homines in quãtum per eam ſanctificantur. Intelligenda autem eſt de re ſacra, per quam ſanctificantur homines in ipſo vſu, & ſuſceptione ſacramenti. Vnde quæ in lege veteri ſignificabant ſanctitatem, qua Chriſtus in ſe ſanctus eſt, non erant ſacramenta: & modo Baptiſmus ſuſceptus ab aliquo non habet rationem ſacramenti per ordinẽ ad ſanctitatẽ, quæ alteri confertur, ſed quę cõfertur ipſi ſuſcipienti Baptiſmũ in vſu, & ſuſceptione talis ſacram.

Magiſter Sentent. in quarto, diſt. prima: huic & ſecundæ diſfinitioni, quas propoſuerat, aliam particulam addidit nempè: *Quod ita ſignum eſt gratiæ* Dei, *& inuiſibilis gratiæ forma, vt ipſius imaginem gerat, & cauſa exiſtat*. Qua particula addita, vt ibi quęſt prima, artic. 1. quæſt. 3. ait D. Thom. diffinitio completiſſime rationem ſacramenti explicat, tam ſcilicet quæ conuenit ei ratione formæ, quàm quę ei conuenit ratione materiæ. Tunc tamen, vt ibidem ad 5. inquit Sanctus Doctor ſacramentum diffinitum, *Non diuiditur per Sacramentum veteris & nouę legis, ſicut genus per ſpecies, ſed ſicut analogum in ſuas partes; vt ſanum in habens ſanitatem, & ſignans eam*: Cum autem ratio analogi, quia non eſt omninò eadem, ſed partim eadem, & partim diuerſa, non conueniat adæquatè omnibus analogatis, non opus eſt vt tota diffinitio Sa-

cramenti, ſi ei addatur hęc particula, conueniat ſacramentis veteris legis, ſed ſatis eſt, vt eis conueniat eſſe ſigna gratię.

Sed quia D. Thom. vt ipſe ait artic. 1. hic loquitur de ſacramentis, *Secundum quod important habitudinem ſigni*; quæ eis conuenit ratione formæ, ſatis fuit in diffinitione ſacramenti tres particulas explicatas apponere, quæ omnes ęqualiter, & vniuocè conueniunt omnibus tam nouę, quam legis veteris ſacramentis, diffinitumque proinde talis diffinitionis, nempè ſacramentum formaliter ſumptum, genus eſt reſpectu omnium illorum.

Ad ſecundum autem factum in principio reſpondetur, imagines, & crucem Chriſti, licet ſignificent rem ſacram, vt in ſe ipſa talis eſt; non tamen per modum ſacrantis ſeu in quantum per eam nos ſanctificamur, pręſertim in vſu earum, quod ad rationem ſacramenti requiri diximus, ſicque non mirum, ſi non ſint ſacramenta.

Ad ſecundum reſpondenur negando minorem: nam quamuis verba illa ſignificarent gratiam, quę tunc collata eſt Magdalenę; quaſi ſpeculatiuè, & grammaticaliter; non tamen ſacramentaliter quaſi ſigna inſtituta ad ſignificandam gratiam conferendam in vſu illorum.

Ad tertium reſpondetur, legis veteris ſacrificia, quę ſignificabant immolationem Chriſti, qua ſanctificati ſumus, fuiſſe legis illius

illius ſacramenta; de his enim, & præſertim de immolatione agni paſchalis, ait *D. Thom.* hic art. 2. ad 2. *Talia dicuntur propriè veteris legis Sacramenta.* Vnde & rationem ſacrificij, & rationem ſacramenti habebant, ſicut & modo habet Euchariſtia; diuerſimodè tamen: nam vt inſtituta ad ſignificandam gratiam quę in eorum vſu cōferebatur ex meritis paſſionis Chriſti futuræ, erant ſacramenta, vt inſtituta vero ad Dei cultum, vt ſcilicet Deus per illa coleretur, erant ſacrificia.

Ad quartum reſpondetur D. Thom. hic loqui de ſacramento ratione materialis, hoc enim ſemper debet eſſe res aliqua ſenſibilis, per quam ſignificatio ſacramenti impleatur, ſitque id quod ſignificat. Si tamen de illo ratione formalis ſit ſermo, non eſſe niſi ens rationis; ſicque per ſignum diffiniri poteſt, quod etiam ratione materialis, eius ſcilicet quod ſignificat, res ſenſibilis eſſe debet, ratione vera formalis, quod eſt ipſa ſignificatio, non niſi ens rationis eſt.

ARTICVLVS V.

Vtrum requirantur determinatæ res ad Sacramenta.

Concluſio eſt affirmans.

DE Sacramentis nouæ legis eam probat D. Thom. in corp. artic. quia cum ſanctificatio hominis ſit in poteſtate Dei ſanctificantis, in ſacramentis nouæ legis, quibus homines ſanctificantur, oportet vti rebus ex diuina inſtitutione determinatis, & non pertinet ad hominem ſuo iudicio aſſumere res, quibus ſanctificetur: quia non pertinet ad aliquem determinare, quod eſt in poteſtate alterius.

De Sacramentis veteris legis etiam eſſe veram concluſionem docet S. Doctor in ſolutione tertia; & probari poteſt: nam quamuis illis nõ ſanctificarentur homines tanquam cauſis gratiæ; ad præſentiam tamen illorum, ſeu illis poſitis, Deus gratiam conferebat, illaque homines ſanctificabat: ſicut autem res, quibus ſanctificantur homines, debent eſſe determinatæ ex diuina inſtitutione: ita & res ad quarum præſentiam, ſeu quibus poſitis homines à Deo ſanctificantur.

De ſacramentis legis naturæ ibidem aſſerere videtur D. Thom. ad illa non fuiſſe

re-

requiſitas res determinatas. Quod ſalſum videtur, cum ſit eadem ratio de illis, ac de ſacramentis legis ſcriptæ, nam etiam ad præſentiam illorum ſeu illis poſitis, Deus conferebat gratiam, & ſanctificabat homines, vt patet in eo, quo paruuli à peccato originali mundabantur. Sed aſſerendũ eſt, D.Th. non loqui de rebus, in quibus conſiſtebant ſacramenta legis naturæ, quæ nihil aliud erant, quam quædam externæ proteſtationes fidei Mediatoris venturi, hæ namque determinatæ fuerunt ex diuina inſtitutione Adæ reuelate: ſed de rebus quibus huiuſmodi proteſtationes fiebant, quæ non fuerunt determinatæ, ſed ex interiori inſtinctu determinabátur hominibus, quibus rebus ſenſibilibus internam fidem Mediatoris exprimerent, illamque exterius proteſtarentur: quibuſdam quidem vt illam proteſtarentur hoc ritu, alijs vt illam alio ritu proteſtarentur. Sed de hoc latius inferius q.61.art.3.agemus.

ARTICVLVS VI.

Vtrum in ſignificatione Sacramentorum requirantur verba.

Concluſio eſt affirmans.

ILlam reſtringendam eſſe ad ſacramenta nouæ legis conſtat ex ſolutione tertij. In veteri enim lege, quamuis in nonnullis ſacramentis vterentur aliquibus verbis, tam Sacerdotes, qui erant ſacramentorum illorum miniſtri, quam etiam illi, qui illis ſacramentis vtebantur, eaque recipiebant: non tamen ad omnia ſacramenta, requirebantur verba, vt patet in circumciſione, & in eſu, ac immolatione agni paſchalis, in quibus nulla proferebantur verba. Idem eſt de ſacramentis legis naturæ; ad illa enim nulla requirebantur verba, ſed ſufficiebat fidem Mediatoris exprimere, illamque proteſtari actu, aut ſigno aliquo exteriori.

Du-

Dubium. An Sacramenta nouæ legis componantur ex rebus, & verbis ſicut ex materia, & forma.

PArs negans probatur primo. Materia & forma debent eſſe ſimul in eis, quæ ex ipſis componuntur: ſed in ſacramentis nouæ legis res & verba non ſunt, aut non neceſſario debent eſſe ſimul; ergo, &c. Minor probatur, nam in Sacramento Baptiſmi res, ſcilicet ablutio, poteſt præcedere verba, & è contra verba poſſunt precedere ablutionem.

Secundò, In ſacramento Euchariſtiæ tranſacta conſecratione, quæ fit verbis, ſpecies ſacramentales habent veram rationem ſacramenti: at tale ſacramentum non componitur ex rebus & verbis, ſed in ſolis rebus conſiſtit; ergo non omnia ſacramenta noue legis cõponuntur ex rebus & verbis tanquam ex materia & forma.

Tertiò, In Sacramento Pœnitentiæ preter verba confeſſionis pœnitentis, & abſolutionis Sacerdotis non requiruntur aliquæ res; ergo non componitur ex rebus & verbis, ſed in ſolis verbis conſiſtit.

Quartò, Sacram. Matrim. poteſt fieri aliquando ſolis verbis, ſi contrahentes exprimant conſenſum verbis, aliquando ſolis rebus, ſi contrahentes nutibus aut literis conſenſũ exprimant. In illo etiam nõ poteſt aſſignari quid habeat rationẽ materię, & quid rationem formæ, cum ex ęquo ſe habeat

conſenſus expreſſio viri & fœminę; ergo tale ſacramentum non componitur ex rebus & verbis tanquam ex materia, & forma.

Quintò, in omnibus ſacramentis ſignificatio eſt forma illorum, cum omnia ſint ſigna; ergo non requiruntur verba, quæ habeant rationem formæ.

Dicendum tamen eſt Omnia Sacramenta nouæ legis conſtare rebus, & verbis. Oppoſitum huius docuit Durandus in 4. d.1. q.3. nu.6. Sed noſtra concluſio colligitur ex Concil. Florentin. aſſerente verbis concl.ſeq. referendis, omnia ſacramenta perfici rebus, & verbis. Quamuis enim in quibuſdam ſola verba inueniantur; aliqua tamen ex illis verbis pro rebus accipiũtur, & hoc ſufficit vt verificetur, omnia ſacramenta noue legis perfici verbis & rebus, vel in rebus & verbis conſiſtere. Negat hoc Durandus vbi ſupra num. 8. *Quia cum dicitur ſacramentum conſtare ex rebus & verbis, res & verba ſunt duo ſeparata: ita quod nec verba poſſunt accipi pro rebus, nec res pro verbis, ſi dictum illud debeat verificari.* Eius tamen ſententia merito cenſetur temeraria aut maiori cenſura digna. Nam neceſſe eſt, dictum illud verificari iuxta doctrinam Conc. Flor. & vt verificetur opus eſt res aliquas accipi pro verbis, & aliqua verba pro rebus, cum conſtet in Sacramento Pœnitentiæ tam abſolutionem Sacerdotis, quam confeſsionem pœnitentis fieri verbis, quamuis hæc aliquando fiat nutibus &

ſignis;

ſignis: & in Sacramento Matrimonij cõmuniter conſenſum vtriuſque contrahentium verbis exprimi, quamuis aliquando nutibus aut ſignis exprimatur.

Dicendum eſt ſecundò, Rebus & verbis tanquam ex materia & forma conſtare & perfici omnia ſacramenta nouę legis, ex illiſque tanquam ex partibus eſſentialibus componi. Prima pars probatur primo ex Conc. Flor. in decreto vnionis, vbi dicitur: *Omnia ſacramenta perficiuntur rebus tanquam materia, verbis tanquam forma.*

Secundò ex D. Thom. hic ad ſecundum dicente: *Ex rebus & verbis fit quodammodo vnum in ſacramentis, ſicut ex forma, & materia.*

Tertiò, Ratione ſumpta ex D. Thom. In qualibet re illud quod eſt determinabile per aliud habet rationem materię; illud verò quod determinat, & perficit, habet rationem formæ: ſed in omnibus ſacramentis nouę legis res ſenſibiles ſunt determinabiles per verba, cum ſint indifferentes ad multa, verba autem determinant illas ad vnum: *Aqua enim ſignificare poteſt, & ablutionem propter ſuam humiditatem, & refrigerium, propter ſuam frigiditatem. Sed cum dicitur, Ego te baptizo, manifeſtatur quod aqua vtimur in Baptiſmo ad ſignificandum emundationem ſpiritualem.* Ergo in ſacramentis res ſenſibiles habent rationem materiæ, verba autem rationem formæ.

Secundam partem negant nonnulli aſſerentes, formam in ſacramentis eſſe aliquid

ſa-

ſacramentale, non tamen eſſentiale ipſa cum materia componens; ſed ſolam materiam eſſe, in qua ſacramenta eſſentialiter conſiſtunt. Sed illam docet expreſsè D. Thom. in 4.d.1 q.1.ar.3. ad 2. dicens *Verba & res ſunt de eſſentia ſacramenti, & ideo Magiſter in his duobus dicit conſtare ſacramenta.*

Secundò probatur. Omnia enim quæ conſtant materia, & forma, ex illis componuntur, & quamuis forma non ſit eſſentialis materiæ, eſſentialis eſt tamen composito, cuius eſsentia ſaluari non poteſt ſine forma: vnde in artificialibus, licet materia ſola ſit pro qua ſupponunt; non tamē ipſa ſola eſt, in qua eſſentialiter conſiſtunt; forma enim intrinſeca, & eſſentialis eſt illis per modum vltimi complementi eſſentialis, & ſine forma artificiali eſſentiam rerum artificialium ſaluari non poteſt; ergo cum ſacramenta conſtent materia, & forma, ſicut & artificialia; ex illis tanquam ex partibus eſſentialibus componuntur, quāuis pro materia ſupponant.

Nec huic obſtat modus loquendi Conc. Florent. vbi ſupra dicentis *ſacramenta perficiuntur*, & non componuntur. Nam verbo illo vtitur, propter id quod addit: *Et perſona miniſtri, &c.* Conſtat enim perſonā aut intentionem miniſtri non eſſe partem eſſentialem ſacramenti, quamuis ſit ad illud neceſſario requiſita. Non obſtat etiam, D. Thom. infra q.84.ar.1.ad 2. formam ſacramenti pœnitentiæ appellare *Complemē-*

tum

tum ſacramenti. Nam loquitur de complemento eſſentiali, non accidentali. Non obſtat denique quod ait Mag. Soto in 4. diſt. 3. quæſt. vnica art. 1. *Baptiſmus non eſt velut compoſitum in genere ſubſtantiæ, ſed ſicut res artificiata, cuius tota ſubſtantia eſt ipſa materia.* Nam non eſt idem ſubſtantia & eſſentia rei, ſicque licet in artificiatis & in ſacramentis forma ſit de eſſentia illorũ; non tamen eſt de ſubſtantia illorum, ac per conſequens non ſunt ex illa & materia veluti compoſitum in genere ſubſtantiæ, nec ſupponunt pro tali compoſito, ſicut homo ſupponit pro corpore & anima, ſed tota ſubſtantia illorum, pro qua ſupponunt, eſt materia habens talem formam. Quamuis autem ex materia, & forma illorum non fiat vnum compoſitum ſubſtantiale, fit tamen vnum compoſitum artificiale, quod ens reale eſt, & aliquo modo vnum per ſe in genere artificialis, etiamſi componentia ſint diuerſorum prædicamentorum. Vnde idem Mag. Soto in quarto d. prima, quæſt. 1. ar. 6. ait. *Res ſe habet vt materia, quæ per verborum formam limitatur & perficitur. Et ideò ex ambobus ſicut ex materia, & forma, vt in ſolutione ſecundi auctor eſt D. Th. vnum reſultat ſacramentum.*

Ad primum autem factum in principio gloſſa in cap. *Detrahe* 1. quæſt. 1. & Caiet. tom. 1. Opuſc. tract. 26. negant minorem; exiſtimant enim res & verba debere eſſe ſimul tempore in toto, vel ſaltem in parte, ita vt licet nõ ſit neceſſarium ablutionem

in

in Baptiſmo durare quamdiu durant verba formæ; neceſſe tamen ſit, vt durante aliqua parte verborum fiat ablutio; alias nāque non verificarentur verba formæ. Sed Mag Soto in 4.diſt. 3.quæſt. vnic.ar 8.hanc ſententiam impugnat, & ait. *Non debere vſque adeo ſtrictim hoc ſimul, intelligi, ſed morali modo, hoc eſt, vt humanus habet vſus. Qui enim phyalam ori admouens ait, ego bibo, & continuo bibit, ſimul cenſetur id dicere, & facere: & pariter ſi dicat crucem oſculor, & ſtatim oſculum porrigat. Pari ergo ratione ſi quis prius dicat, Ego te baptizo, vel ego te chriſmo, & protinus mergat, vel chriſmate vngat, ſat eſt: illud enim proximum tempus cēſetur humano more præſens.* Iuxta quam doctrinam, quæ communis eſt inter Theologos, aſſerendum eſt, non in omnibus, quę componuntur ex materia, & forma, requiri, vt eodem modo materia, & forma ſint ſimul. Nam in compoſitis ſubſtantialibus materiam, & formam ſubſtantialem omnino ſimul eſſe oportet: in alijs vero, præſertim in ſucceſſiuis, & artificialibus, non omnimoda ſimultas requiritur. Propoſitio enim componitur ex ſubiecto, & prædicato tanquam ex materia, & forma, quæ tamen non ſunt ſimul, ita vt eodem temporis momento proferantur, ſed quia immediatè poſt ſubiectum ſequitur prædicatum in propoſitione. In numero etiam quatuor annorum, quartus annus, vtpotè vltima vnitas illius quaternarij, habet rationem formæ, ex qua tanquam ex for-

ma,

ma, & ex alijs vnitatibus, ſeu annis tanquã ex materia numerus ille componitur: & tamen ſolum dicuntur eſſe ſimul, quia vna ſuccedit alteri. Ita ergo in ſacramentis, inter materiam, & formam, ex quibus cõponuntur, ſat eſt vt ſit moralis ſimultas, coniunctio, & propinquitas, ſit adeo vt ſecundum modum loquendi communem ſufficiat ad veritatem formæ, & ſecundũ moralem æſtimationem cenſetur forma cadere ſuper materiam, & cum illa coniungi ad faciendum quodammodo vnum. Cauenda tamen eſt nimia interpollatio: nam vt ait Mag. Soto vbi ſupra: *Si tantum temporis internallum interciperetur, vt ſecundum vſum humanum forma, & actio non eſſent ſimul, tunc nullum perficeretur ſacramentum.*

Ad ſecundum quidam reſpondent, ſacramentum Euchariſtiæ quantum ad fieri conſtare rebus, & verbis, ex illiſque tanquam ex materia, & forma componi; non tamen in facto eſſe. Alij dicunt etiam in facto eſſe, ſacramentum Euchariſtię componi ex rebus & verbis: nam quamuis formaliter non maneant niſi ſpecies panis, & vini; virtualiter tamen manent verba conſecrationis, propter quę tales ſpecies dicũtur conſecratę, & hoc ſufficit, vt ſacramẽtum ex illis componi dicatur: ſicut vt mixtum dicatur componi ex elementis, ſat eſt, vt hęc virtualiter maneant in mixto.

Ad tertium reſpondetur, quando concilia & D. Thom. dicunt ſacramenta conſta-

re

re rebus & verbis, non ſumi res & verba ſtrictè, & rigurosè, ſed omnia illa dici res, quæ habent modum indeterminatum, & determinabilem per aliam partem ſacramenti, ſicque rationem materiæ habent; illa verò dici verba, quæ habent ſignificationem determinatam; & quæ determinant aliam partem ſacramenti, ſicque formæ rationem habent. Vnde in ſacramento Pœnitentiæ confeſſio vocalis appellatur res, quia determinatur per abſolutionem, & rationem materiæ habet: nam vt ait Mag. Soto in 4. diſt 1. quæſt. 1. artic. 6. *Non vſque adeo ſtrictè accipitur hic nomen rerum contra verba, ſed res appellatur quicquid eſſe poteſt materia ſacramenti, vt diſtinguitur à forma, licet ſit etiam verbum.*

Ad quartum reſpondetur, ſi contrahentes in Sacramento Matrimonij exprimant conſenſum verbis, verba vnius habere rationem rerum & materiæ; ſi nutibus aut literis, vnius nutum habere rationem verbornm & formæ, facta enim & res ſæpè vim verborum habent, vt patet ex his quæ de contumelia diximus 2. 2. quæſt. 72. art. 1. Cuius autem contrahentis conſenſus expreſſus per verba aut nutus habeat rationem materiæ, & cuius rationem formæ, variè explicant Doctores, quibus relinquens hanc difficultatem Concil. Florent. ſolùm in communi determinauit, Sacramentum Matrimonij conſtare rebus & verbis, materia & forma. Mag. Soto lo-

co

co proximè citato inquit: *Verba, ſeu nutus, ſeu literas, quibus conſenſus mutui exprimuntur, ſibi inuicem eſſe materiam, & formam*. Quam ſententiam multi ſequuntur, & explicant exemplo numeri; in quo, vt exiſtit à parte rei, non eſt maior ratio, cur vna ex vnitatibus ſit prima, vel ſecunda, & altera vltima, ſicque vna materia, & altera forma; ac proinde ſibi inuicem ſunt materia & forma.

Ad quintum reſpondetur negando conſequentiam; nam ſignificatio eſt vltima forma totius Sacramenti, quæ adæquatè ineſt toti compoſito ex rebus & verbis: cæterum in illo compoſito vna pars comparata ad alteram habet ſe vt forma ad materiam: ſicut in homine humanitas eſt forma totius hominis, & nihilominus anima in ordine ad corpus habet rationem formę.

(†)

ARTICVLVS VII.

Vtrum Requirantur determinata verba in Sacramentis.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An ita requirantur determinata verba in Sacramentis, vt nec æquiualentibus vti liceat?

LIcitum eſſe vti verbis æquiualentibus probatur primo. Verba æquiualentia eundem omnino ſenſum efficiunt; ergo illis vti licet, verbo ſcilicet abluo in Sacramento Baptiſmi, & verbo remitto in Sacramento Pœnitentiæ.

Secundò, In Sacramento Pœnitentiæ licitum eſt vti materia, quæ ſecundum opinionem probabilem eſt ſufficiens, licitum eſt enim ad illud accedere cum attritione cognita; ergo etiam erit licitum vti forma verbis æquiualentibus conſtante, quam certum eſt eſſe ſufficientem ad tale Sacramentum.

Dicendum tamen eſt: Non eſſe licitum vti verbis æquiualentibus, niſi in caſu neceſſitatis aut quo Eccleſia id permittit. Docet hoc Caietanus hic dicens: *Si quis vteretur alijs verbis (puta dicendo: ego te abſoluo in nomine Patris, &c. aut in Sacramento*

Eu-

Euchariſtiæ: iſtud eſt &c.) perfecta eſſent Sacramenta. Sed ſunt voces illæ, quibus Eccleſia vtitur de neceſſitate præcepti Eccleſiæ: ideo peccaret quiſquis aduertens vteretur alijs vocibus ab illis, quibus Eccleſia ſua conſueuit vti in Sacramentis.

Probatur etiam ex D. Thom. in 4. diſt. 3. q 1. ar. 2. quęſtiuncula 2. dicente: *Si aliquid pertinet ad formam ex determinatione Eccleſiæ, ſi illud mutatur, nihilominus eſt Sacramentum, ſed culpa incurritur.*

Hinc ſequitur primò, Quamuis cuiuſcumque linguę verbis eundem ſenſum habentibus cum eis, quibus vtitur Eccleſia, ac proinde eis, æquiualentibus, perficiatur ſacramentum, vt hic ad primum docet D. Thom. non tamen eſſe licitum ſacramenta conficere verbis lingue vulgaris, excepto Sacramento Matrimonij, quod verbis lingue proprię in qualibet Prouincia conficitur, quia contrahentes, qui illud cõficiunt, regulariter linguam latinam ignorant; excepto etiam Sacramento Baptiſmi, quando vrgente neceſſitate conficitur à fœmina, aut à viro laico neſciente loqui niſi lingua vulgari. Oppoſitum huius hęretici noſtri temporis docent, aſſerentes ſacramenta verbis lingue vulgaris eſſe omnia conficienda. Sed quod diximus certũ eſt: nam qui verbis lingue vulgaris vteretur, contra vſum & conſuetudinẽ Eccleſiæ ageret, ab Eccleſiaq; puniretur tanquam tranſgreſſor pręcepti illius, ſicq; peccaret.

Secundò ſequitur, Licet verum ſit quod

D. Thom.

D. Thom. dicit ad ſecundum, in qualibet lingua aſſumi debere in ſignificatione ſacramenti vocem illam, qua principalius, & communius homines illius linguę vtuntur ad ſignificandum aliquid; non tamen eſſe licitũ in Baptiſmo aſſumere vocem *Abluo*, relicta voce *Baptizo*: nam quamuis vtraq; idem ſignificet, & in latina lingua verbum *Abluo*, ex ſua primaria inſtitutione communius reputetur ad illud ſignificandum; ex vſus tamen accommodatione verbum *Baptizo*, tametſi Gręcum ſit, communius factum eſt, & ex determinatione Eccleſiæ ad ſignificandam ablutionem, quæ fit in Baptiſmo aſſumendum eſt. Vnde qui non illo ſed verbo *Abluo*, aut alio ęquiualente aduertenter vteretur, abſque dubio peccaret. Quidam tamen dicunt hoc non eſſe peccatum mortale, ſi non ſit ſcandalum circumſtantium. Quod & aſſerit Magiſter Soto in 4. d. 1. q. 1. art. 8. & ego verum eſſe exiſtimo, ſi ſolum fieret mutatio illius verbi; ob paruitatem enim materiæ ſolum eſſet veniale. At ſi fieret mutatio totius formæ in verba æquiualentia, vt ſi totam formam proferret Sacerdos lingua vulgari, mortale fore non dubito.

Tertiò ſequitur, Quamuis in cap. *Retulerunt*, de conſecratione diſt. 4. decretum ſit à Zacharia Papa validum fuiſſe Baptiſmum, quo quidam ob imperitiam nõnullos baptizauerat, *In nomina Patria, & Filia, Spiritua Sancta*. Cuius rationem reddit D. Thom. hic ad tertium: quia illa verborum

corruptio non abſtulit ſenſum locutionis: *Quamuis enim huiuſmodi verba corruptè prolata nihil ſignificent ex virtute impoſitionis: accipiuntur tamen vt ſignificantia ex accommodatione vſus*. Et idem eſt de verbis prolatis corruptè à balbis, *Patis* enim prolatum à balbo idem eſt ac *Patris*, ex vſus accommodatione. Tamen qui non ex imperitia errore, lapſu linguę, aut balbutie verba Sacramentalia modo prædicto corruptè proferret, abſque dubio peccaret mortaliter, etiã ſi cum legitima intentione faciendi quod facit Eccleſia illa diceret, & verum conficeret ſacramentum: nam talis corruptio cederet in irriſionem Sacramenti, & contra Eccleſiæ conſuetudinem, vſum ac præceptum eſſet. Ex quo fit, ſacerdotem, qui patitur notabilem defectum linguæ, non poſſe miniſtrare ſacramenta ſine mortali peccato, niſi in caſu neceſſitatis grauiſſimę & Epiſcopum, qui abſque graui neceſſitate ordinaret ſimilem miniſtrum, peccare mortaliter, quia nõ poteſt eſſe debitus miniſter ſacramentorum, in quorum irriſionem cederet eius miniſtratio.

Ad primum autem factum in principio reſpondetur negando conſequentiam: quia vt diximus cum Caietano, voces illę, quibus Eccleſia vtitur, ſunt de neceſſitate pręcepti Eccleſię: & ideo qui alijs vteretur quamtumuis ęquiualentibus, & eundem ſenſum efficientibus, peccaret.

Ad ſecundum, Quidam recentiores dicunt, qui confitetur cum attritione cogni-

ta,

ta, ſufficientem materiam apponere non ſolum iuxta opinionem probabilem, ſed iuxta certam, quia apud omnes certum eſt, attritionem cognitam ſufficere ad rationē materię, & opiniones tantum ſunt, an talis attritio ſufficiet in ratione diſpoſitionis ad effectum ſacramenti, ſcilicet gratiam. Et quamuis qui cum illa accedit ad Sacramentum extra mortis articulum excuſari poſſit à peccato ob difficultatem habendi contritionem; non tamen ſi eſſet in mortis articulo, quia exponeret ſe periculo ęternę damnationis. Alij hoc impugnant: quia quamuis contritio ſit ſupernatutalis, tamen per virtutem diuinę gratiæ poteſt homo illam habere ſine maxima difficultate; ergo ob difficultatem habendi illam, non excuſatur à peccato homo ſine illa accedens ad ſacramentum cum ſola attritione cognita, ſiue in mortis articulo, ſiue extra illum, aut ſi ob difficultatem habendi contritionem excuſatur extra mortis articulum, etiam excuſatur in illo, cum non ſit minor obligatio non fruſtrandi ſacramentum ſuo effectu, & procurandi propriā ſalutem extra mortis articulum quàm in illo. Vnde ipſi reſpondent eandem omnino eſſe rationem de forma ac de materia ſacramenti, & diſpoſitione ad effectum ſacramenti ſuſcipiendum, ſicque peccatum mortale eſſe relicta forma, aut materia, vel diſpoſitione certa, vti incerta, quæ ſub opinione eſt an ſit ſufficiens; niſi adſit neceſſitas, vel vtilitas; ſi enim adſit nullum

eſt

eſt peccatum illa vti. Et quia in facultate accedendi ad Sacramentum Pœnitentiæ cum attritione cognita eſt maxima vtilitas ob maiorem difficultatem habendi cõtritionem, quæ vtilitas non eſt in facultate vtendi forma conſtante verbis æquiualentibus iuxta certam omnium ſententiam, aut iuxta probabilem multorum; ideò licitum eſt tam in articulo mortis, quàm extra illum ad Sacramentum Pœnitentiæ accedere cum attritione cognita; non tamen vti forma certa, aut probabili conſtante verbis diuerſis ab eis, quibus vtitur Eccleſia. Sed contra hos etiam militat, quod ipſi obijciunt contra Auctores primæ ſententiæ: nam ſi per virtutem diuinæ gratiæ poteſt homo habere contritionem ſine maxima difficultate, quomodo ob difficultatem habendi contritionem licitum eſt homini ad Sacramentum Pœnitentiæ, accedere ſine illa cum ſola attritione cognita? Præterea quomodo in facultate ſic accedendi ſit maxima vtilitas non video, cum taliter accedendo nõ ſit omnino certum gratiam, & effectum ſacramenti obtineri, ſicut certum eſt haberi, accedendo cum vera contritione, & vtilius ſit homini gratiam etiam cum nonnulla maiori difficultate conſequi infallibiliter, quam poſſe facere quod minus difficile eſt cum incertitudine, & periculo non conſequendi illã. Denique quia alias etiam eſſet licitum Sacramentum Euchariſtiæ conficere ex pane tiphæ vel centeni, quem probabilis opinio

aſſerit ſufficientem materiam eſſe Euchariſtię, in locis, in quibus ob maiorem difficultatem habendi panem triticeum eſſet maxima vtilitas vti pane centeni, qui ibi haberi poſſet abſque vlla difficultate & expenſis. ſed hoc eſt falſum, ergo &c. Vnde aliter reſpõdetur ex dictis à nobis 1.2.q.19. a.6.dub.4.con 2. licitum eſſe in adminiſtratione, aut ſuſceptione ſacramentorum vti opinione probabili, ſi illa vti nõ prohibeat Eccleſia: non tamen eſſe licitum vti opinione etiam certa, ſi ea vti prohibeat Eccleſia. Vnde cum Eccleſia non prohibeat vti opinione aſſerente attritionem cognitã ſufficere ad Sacramentum Pœnitentię eiuſque fructum ſuſcipiendum, ſed potius eam Conc. Trid. Seſſ.14.cap.4. illam approbare videatur, licitum eſt ad tale ſacramentum accedere cum attritione cognita. Non tamen eſt licitum vti forma ſacramenti cõſtante verbis æquiualentibus, quia licet certum ſit veram formam eſſe; Eccleſia tamen prohibet illa vti, & præcipit, vt omnes vtantur forma cõſtante verbis, quibus ipſa vti conſueuit, vt dictũ eſt cum Caiet. & D. Thom. Vnde ſicut peccaret qui in Baptiſmo vteretur forma Græcorum, quãtumuis legitima ſit: ita peccaret qui vteretur forma non conſtante verbis quibus ſolet vti Eccleſia, ſed æquiualentibus, quantumuis ſit legitima.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Liceat aliquid addere verbis, in quibus conſiſtit forma Sacramentorum.

Concluſio eſt affirmans.

TRipliciter poteſt fieri additio verbis in quibus conſiſtit forma ſacramentorum. Primò ita vt non auferat debitum ſenſum verborum: vt ſi quis dicat: *Ego te baptizo in nomine Dei Patris omnipotentis, & Filij eius vnigeniti, & Spiritus Sancti paracleti*: aut ſi dicat: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Beata Virgo te adiuuet*. Et per hanc additionem, inquit D Thom. *Non tollitur Sacramenti veritas*, ſicque, ſubdit: *Erit verum baptiſma*. De hacque additione verificatur concluſio propoſita. In qua per licere nõ debet intelligi licitum eſſe, aut poſſe fieri ſine peccato, ſed poſſe fieri quin tollatur veritas Sacramenti. Quęcumque enim additio, illicita, & peccatum eſt, cum ſit contra conſuetudinem, & præceptum Eccleſiæ.

Secundò, Ita vt corrumpatur debitus ſenſus verborum: puta ſi aliquis dicat: *Ego te baptizo in nomine Patris maioris, & Filij minoris*. Et de hac additione, inquit Diu.

Thom. *Talis additio tollit virtutem Sacramenti*.

Tertiò, Ita vt poſſit auferri, aut retineri debitus ſenſus verborum; vt ſi quis diceret: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Beatæ Virginis Mariæ*. Additio enim nominis Beatæ Virginis poteſt auferre ſenſum debitum, ſi intelligatur in nomine Beatæ Virginis baptizari ſicut in nomine Trinitatis; & tunc *Tolleret veritatem Sacramenti*. Poteſt etiam non auferre, ſi intelligatur, non quaſi nomen Beatæ Virginis aliquid operetur in Baptiſmo, ſed vt eius interciſſio proſit baptizato ad conſeruandam gratiam baptiſmalem; & tunc *Non tollitur perfectio Sacramenti*, vt in fine corp.art.dicit D.Thom.

Aduertendum tamen maximè eſt quod in principio corporis articuli dicit Sanctus Doctor de eo, qui profert verba eis aliquid addendo: *Si intendat per huiuſmodi additionem alium ritum inducere, qui non ſit ab Eccleſia receptus, non videtur perfici Sacramentum: quia non videtur, quod intendat facere id, quod facit Eccleſia*. Si enim abſque vlla additione aut mutatione verborum formam proferret, qua vtitur Eccleſia, etiam ſi alium ritum nõ receptum ab Eccleſia introducere intenderet, verum perficeret ſacramentum. Conſtat namque ex Sanct. Auguſt. & alijs Patribus, qui referuntur de conſecratione diſtinct. 4. per multa capita, hæreticos poſſe vera confice-

ficere ſacramenta; qui tamen ſemper intendunt nouum ritum non receptum àb Eccleſia ſuis erroribus admiſtum introducere; ſi autem aliquid addendo, per huiuſmodi additionem alium ritum non receptum ab Eccleſia inducere intenderet, non perficeret ſacramentum. Vnde illud non perficiunt hæretici, qui in forma ſacramenti ſuum errorem apponunt, vt Arriani faciebant baptizantes in nomine Patris maioris, & Filij minoris: quia quamuis dicant ſe intendere facere, quod facit Eccleſia, reuera non intendunt, nam cum hac intentione pugnat velle introducere per additionem ſui erroris ritum, quem deteſtatur Eccleſia; & non ſimul cohærere poſſunt, habere intentionem Eccleſiæ, & proferre errorem contra Eccleſiam, eiuſque confeſſionem non profiteri. Hoc non ſolùm verificatur quando additio fit ſecundo modo ex prędictis, ſed etiam quando fit tertio modo: nam quamuis talis additio ſit ambigua, ſi tamen intelligatur in ſenſu continente errorem, ambiguitas tollitur, & per talem additionem proferens verba alium ritum intendit inducere, qui non eſt ab Eccleſia receptus, ſicque non perficit ſacramentum. Quod & colligitur ex Can. *Retulerunt*. De conſecrat. diſt. 4. vbi de illo, qui baptizauit in nomina patria, & filia, &c. (quę verba corrupta ambigua ſunt ad ſignificandum ex vſus accomodatione Patrem, & Filium, & ad ſignifican-

 dum

Thom. *Talis additio tollit virtutem Sacramenti.*

Tertiò, Ita vt poſſit auferri, aut retineri debitus ſenſus verborum; vt ſi quis diceret: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Beatæ Virginis Mariæ.* Additio enim nominis Beatæ Virginis poteſt auferre ſenſum debitum, ſi intelligatur in nomine Beatæ Virginis baptizari ſicut in nomine Trinitatis; & tunc *Tolleret veritatem Sacramenti.* Poteſt etiam non auferre, ſi intelligatur, non quaſi nomen Beatæ Virginis aliquid operetur in Baptiſmo, ſed vt eius intercisſio proſit baptizato ad conſeruandam gratiam baptiſmalem; & tunc *Non tollitur perfectio Sacramenti*, vt in fine corp. art. dicit D. Thom.

Aduertendum tamen maximè eſt quod in principio corporis articuli dicit Sanctus Doctor de eo, qui profert verba eis aliquid addendo: *Si intendat per huiuſmodi additionem alium ritum inducere, qui non ſit ab Eccleſia receptus, non videtur perfici Sacramentum: quia non videtur, quod intendat facere id, quod facit Eccleſia.* Si enim abſque vlla additione aut mutatione verborum formam proferret, qua vtitur Eccleſia, etiam ſi alium ritum nõ receptum ab Eccleſia introducere intenderet, verum perficeret ſacramentum. Conſtat namque ex Sanct. Auguſt. & alijs Patribus, qui referuntur de conſecratione diſtinct. 4. per multa capita, hæreticos poſſe vera confice-

ficere ſacramenta; qui tamen ſemper intendunt nouum ritum non receptum ab Eccleſia ſuis erroribus admiſtum introducere; ſi autem aliquid addendo, per huiuſmodi additionem alium ritum non receptum ab Eccleſia inducere intenderet, non perficeret ſacramentum. Vnde illud non perficiunt hæretici, qui in forma ſacramenti ſuum errorem apponunt, vt Arriani faciebant baptizantes in nomine Patris maioris, & Filij minoris: quia quamuis dicant ſe intendere facere, quod facit Eccleſia, reuera non intendunt, nam cum hac intentione pugnat velle introducere per additionem ſui erroris ritum, quem deteſtatur Eccleſia; & non ſimul cohærere poſſunt, habere intentionem Eccleſiæ, & proferre errorem contra Eccleſiam, eiuſque confeſſionem non profiteri. Hoc non ſolùm verificatur quando additio fit ſecundo modo ex prędictis, ſed etiam quando fit tertio modo: nam quamuis talis additio ſit ambigua, ſi tamen intelligatur in ſenſu continente errorem, ambiguitas tollitur, & per talem additionem proferens verba alium ritum intendit inducere, qui non eſt ab Eccleſia receptus, ſicque non perficit ſacramentum. Quod & colligitur ex Can. *Retulerunt*. De conſecrat. diſt. 4. vbi de illo, qui baptizauit in nomina patria, & filia, &c. (quę verba corrupta ambigua ſunt ad ſignificandum ex vſus accomodatione Patrem, & Filium, & ad ſignifican-

dum Deum habere filium fœminam) dixit Summ. Pontific. ſi non ex ignorantia id feciſſet, ſed intendendo errorem inducere, Deum ſcilicet habere filium fœminam, & nouum ritum baptizandi cum hoc errore introducere, non fore cenſendum verum ſacramentum confeciſſe. Si ritus alius eſſet ab Eccleſia receptus, & tolleratus in aliqua eius parte, etiam ſi miniſter illum intenderet introducere, verum ſacramentum conficeret, vt illud conficiunt Græci, etiam ſi dicentes, Baptizetur ſeruus Chriſti hunc ritum baptizandi, qui alius eſt à ritu Eccleſiæ Latinæ inducere intendant; nam cum talis ritus ſit tolleratus ab Eccleſia, eius intentionem ſeruant.

Quod de additione dictum eſt, aſſerendum eſt etiam de diminutione; idem enim de hac, & de illa ait D. Thom. Vnde ſi per diminutionem tollatur debitus ſenſus verborum, vt cum prætermittitur aliquid, quod eſt de ſubſtantia formæ, nomen verbi gratia Patris, aut Filij in forma Baptiſmi, non perficitur ſacramentum. Si vero debitus ſenſus verborum nõ tollatur, vt cum ſolùm pretermittitur aliquid, quod non eſt de ſubſtantia formæ, verbi gratia particula *enim* in forma Euchariſtiæ, verum conficitur ſacramentum. Quod verum eſt, etiam ſi miniſter exiſtimaret particulam *enim* eſſe de eſſentia formæ: nam quamuis illam ex induſtria omittens putaret ex errore particulari, quem habet, ſe

non

non facere quod fecit Chriſtus; reuera tamen faceret, imò & facere intenderet; ſi retineret intentionem vniuerſalem faciendi quod facit Eccleſia, per quam regulandus & corrigendus eſt error eius particularis, dum non aufertur legitimus ſenſus verborum formæ.

De interruptione verborum dicit D. Th. hic ad 3. Si tanta ſit, vt intercipiatur intentio pronuntiantis, & tollatur ſenſus verborum, veritatem etiam ſacramenti tolli; non vero ſi interruptio ſit parua, quæ intentionem proferentis, & intellectum verum non aufert. Et idem dicendum eſſe ait de tranſpoſitione verborum: quia tollit ſenſum locutionis, non perficitur ſacramentum; ſi verò ſenſum non variat, non tollitur veritas ſacramenti.

(†)

QVAESTIO LXI.

De neceſſitate Sacramentorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum Sacramenta ſint neceſſaria ad humanam ſalutem.

Concluſio eſt affirmans.

QVæ, vt notat Caietanus, intelligenda eſt de neceſſario non ſimpliciter, ſine quo non potuiſſet homo ſaluari, ſed de neceſſario ad melius, ſine quo non conuenienter humana ſalus fuiſſet.

ARTICVLVS II.

Vtrum Ante peccatum fuerint homini neceſſaria Sacramenta.

Concluſio eſt negans.

SI Adam non peccaſſet, & ſtatus innocentiæ permanſiſſet, inſinuat D. Thom. 1. par.

1. par. quæſt. 100. artic. 2. vt nos ibi notauimus, omnes homines ſaluandos fore, & nullum peccaturum: non quia in gratia, in qua naſcerentur, confirmandi eſſent, ſed quia per diuinam prouidentiam à peccato conſeruarentur immunes. Si hoc verum eſt, ſicut Adam ante peccatum non fuerūt neceſſaria ſacramenta: ita nec alijs hominibus eius poſteris, ſi ipſe non peccaſſet, fuiſſent neceſſaria, vt probant argumenta & doctrina D. Thom. hic. At ſi in illo ſtatu futura eſſent peccata, vt quidam ex diſcipulis D. Thom. quos loco citato retulimus, aſſerunt, neceſſarium ſeu conueniens videtur, tunc ſacramenta à *Deo* inſtitui: illis enim homines indigerent ad remedium peccatorum; & non eſſet inconueniens animam quantum ad gratiam per illa perfici: nam amiſſa iuſtitia originali per peccatum, non maneret ordo, quem ex rectitudine ſtatus innocentiæ colligit D. Thom. hic.

ARTICVLVS III.

Vtrum poſt peccatum ante Chriſtum Sacramenta eſſe debuerint.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An & quænam Sacramenta fuerint in lege naturæ.

NVllum ſacramentum fuiſſe in lege naturæ. Probatur primo. Si tunc aliquod fuiſſet ſacramentum, maximè in remedium peccati originalis, vt ab illo mundarentur paruuli; ſed ad hoc non fuit neceſſarium ſacramentum: nam ſola fides parentum iuſtificabat paruulos, vt colligitur ex D. Thom. infra quæſt. 70. art. 4. ad 2. ergo, &c.

Secundò, Sacramentum eſt ſignum rei ſacrę ſanctificantis homines: ſed tunc nullum erat huiuſmodi ſignum, quod enim? ergo nec ſacramentum.

Dicendum tamen eſt primò: In lege naturæ fuiſse aliquot ſacramenta. Probatur primò ex D Thom. hic; concludit enim: *Antę Chriſti aduentum neceſſe fuit quædam Sacramenta inſtitui*. Et eius rationes æqualiter procedunt de ſtatu legis naturę, ac de ſtatu legis ſcriptæ.

Se-

Secundò, ex S. Auguſt. lib.5 contra Iulianum, cui concedens peccatum originale tunc non dilui baptiſmatè, quia nondum fuerat inſtitutum, ſubdit: *Non ideo tamen credendum eſt, & ante datam circumciſionem famulos Dei, quandoquidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi, nullo ſacramento eius opitulatos fuiſſe paruulis ſuis: quamuis quid illud eſſet, aliqua neceſſaria cauſa Scriptura latere voluerit.*

Tertiò, in lege naturæ, ſicut in lege ſcripta, oportebat eſſe quædam ſigna, quibus homines proteſtarentur fidem ſuam de futuro Saluatoris aduentu, nam poſt peccatum nullus poteſt ſanctificari niſi per Chriſtum: ſed hæc ſigna erant ſacramenta; ergo, &c.

Dicendum eſt ſecundò, ſacramenta legis naturæ non fuiſſe determinata, ſed indeterminata: nam quamuis ex diuina inſtitutione conſiſterent in quadam proteſtatione fidei de futuro aduentu Saluatoris facta ſigno aliquo, aut actu, vel ritu exteriori; hoc tamen ſignum non erat determinatum diuina inſtitutione, ſed interiori inſtinctu determinabatur hominibus, quo ſigno, actu, vel ritu, aut quibus rebus ſenſibilibus vterentur ad prædictam fidem proteſtandam.

Probatur ex D. Thom hic ad ſecundum, Vbi de ſacramentis veteris legis ait: *Comparabatur ad ſacramenta, quæ fuerunt ante legem, ſicut determinatum ad indeterminatum: quia ſcilicet ante legem non fuit determinatè*

præfixum homini, quibus ſacramentis vteretur. Quod intelligendum eſt modo à nobis in conclusione explicato: nomine enim ſacramentorum intelligit ſigna viſibilia, quibus homo proteſtaretur fidem ſuam de futuro aduentu Saluatoris. Et quamuis diuina institutione reuelata Adæ, ab illoque poſteris indicata, determinatè præfixum ſit homini, vt pro ſacramentis vteretur proteſtatione fidei de Saluatore venturo facta ſigno aliquo exteriori (non enim in voluntate hominis relictum eſt, vt ipſe ſacramẽta institueret, aut pro ſacramẽtis vteretur, quibus rebus voluiſſet) hoc tamen ſignum non fuit diuina institutione determinatum, ſed relictum eſt instinctui interiori, vt colligitur ex D Thom. ſupra quæſt. 60. artic. 5. ad 3. voluntatique, ac deuotioni hominum Deum colentium, vt colligitur ex eodem S. Thom. 1. 2. q. 103. ar. 1. vbi & ait: *Sed quia etiam ante legem fuerunt quidam viri præcipui prophetico ſpiritu pollentes, credendum eſt, quod ex inſtinctu diuino, quaſi ex quadam priuata lege, inducerentur ad aliquem certum modum colendi* Deum, *qui & conueniens eſſet interiori cultui, & etiam congrueret ad ſignificandum Chriſti myſteria*. Qui modus colendi Deũ, non erat ſacramentum ipſum ſecundum ſubſtantiam, ſed ritus, quo conficeretur, aut ſignum exterius, quo proteſtatio externa fidei de Saluatore venturo, in qua ſubſtantia ſacramenti conſiſtebat, fieret. Quo ſigno aut ritu omnes à prædictis viris præcipuis instructi vti tenebantur in ſacramen-

mentis. Qui verò illius notitiam non habebant. vti tenebantur ritu, aut ſigno conſtituto à Republica benè inſtituta, cuius erant ciues. Si autem nullum eſſet à Republica conſtitutum, vti poſſent ritu aut ſigno cõſtituto ſecundum proprium cuiuſque inſtinctum, voluntatem, & deuotionem.

Nec eſt mirum Deum cum hac indeterminatione legis naturæ ſacramenta inſtituiſſe: nam etiam in lege Euangelica ſacramentum Matrimonij inſtituit cum quodãmodo ſimili indeterminatione. Sua namque inſtitutione voluit, vt conſiſteret in conſenſu expreſſo à legitimis perſonis: qua tamen diuina inſtitutione determinatum non eſt, conſenſum debere exprimi verbis, aut nutibus, vel litteris: nec quæ nam ſint legitimæ perſonæ, ſed hoc determinandum reliquit Chriſtus Eccleſiæ; vnde ante Concilium Tridentinũ legitimæ perſonæ erant contrahentes clandeſtinè, poſt determinationem verò Concilij Tridentini Seſſ. 24. cap. 1. de reformatione Matrimonij legitimæ perſonæ non ſunt.

Ad primum autem factum in principio reſpondetur negando minorem. Ad probationem dico D. Thom. intelligendũ eſſe de fide parentum expreſſa aliquo actu, aut ſigno exteriori: talis autem expreſſio, & proteſtatio fidei facta ſigno aliquo exteriori ſacramentum erat.

Ad ſecundum reſpond. ex dictis con. 2.

Circa art. 4. nihil ſe offert dicendum.

QVAE-

QVÆSTIO LXII.

De principali effectu Sacramentorum, qui eſt gratia.

ARTICVLVS I.

Vtrum Sacramenta ſint cauſa gratiæ.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An Sacramenta noua legis cauſent gratiam ex opere operato immediatè eam efficiendo.

PArtem negantem tenent hæretici noſtri temporis, aſſerentes ſacramenta ſolum cauſare gratiam,& iuſtificationem mediante fide, quam excitant, qua etiam ratione cōcio poteſt dici cauſa gratiæ, quia mouet homines ad fidem, & contritioné. Fidem verò, aſſerunt, gratiam, & iuſtificationem cauſare tanquam inſtrumentum, quo veluti manu apprehendimus, & trahimus iuſtitiam Chriſti, & noſtram ſaltem imputatiue facimus. Hancque fidem aiunt, non eſſe qua aſſentimus myſterijs, ſeu arti-

culis

culis fidei, ſed fiduciam, qua certo quis credit Deum ſibi remiſiſſe peccata.

Probatur hoc primò, Multis Sacræ Scripturæ teſtimonijs. in quibus iuſtitia tribuitur fidei, præſertim illo Marci vltim. v.16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui vero non crediderit condemnabitur.* Vbi ſalus & iuſtificatio non baptiſmati, ſed fidei tribuitur, alias etiam ſubdendum fuerat, & non fuerit baptizatus. Multis quoque Patrum auctoritatibus pręter illa S. Auguſt. tract. 80. in Ioan. *Vnde iſta tanta virtus aquæ, vt corpus & cor abluat, niſi faciente verbo? Non quia dicitur, ſed quia creditur.*

Secundò, Sacramenta nouæ legis ſunt ſigna gratiæ, ſicut circumciſio erat teſte Paulo ad Rom. 4. ver. 11. *Signaculum iuſtitiæ fidei;* ergo ſicut circumciſio non cauſabat gratiam immediatè, & ex opere operato, ita nec Baptiſmus, & alia ſacramenta nouæ legis.

Dicendum tamen eſt primò, ſacramenta noue legis non ſolum ſignificare, ſed etiam cauſare gratiam. Concluſio hæc certa eſt ſecundum fidem diffinita in Concil. Trident. Seſſ. 7. Can. 6. his verbis: *Si quis dixerit Sacramenta nouæ legis non continere gratiam, quam ſignificant: aut gratiam ipsā non ponentibus obicem non conferre, quaſi ſigna tantum externa ſint accepta per fidem gratiæ, vel iuſtitiæ, & notæ quadam Chriſtianæ profeſſionis, quibus apud homines diſcernuntur fideles ab infidelibus; anathema ſit.* Definita eſt

etiam

etiam in Concil. Florent. in decreto vnionis, vbi conſtituitur differentia inter Sacramenta nouæ, & veteris legis, quod Sacramenta legis veteris ſolum ſignificabant gratiam; legis nouæ autem illam conferunt, & cauſant.

Secundò probatur ex illo Ioan.3. verſ.5. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non poteſt introire in Regnum* Dei. Vbi regeneratio, quæ per gratiam fit, & Baptiſmo, & Spiritui Sancto tanquam cauſæ tribuitur: Spiritui Sancto quidem tanquam cauſæ principali; Baptiſmo vero tanquam cauſæ inſtrumentali. Reſpondet Caluinus, ibi per aquam non debere intelligi aquam Baptiſmi, ſed ipſummet Spiritum Sanctum, qui inſtar aquæ mundat. Sed hæc expoſitio contra communem Eccleſiæ, & omnium SS. Patrum intelligentiam eſt, præſertim S.Chryſ. ibi homil 25. vbi & ait: *Primum dictum eſt, Producant aqua reptile animæ viuentis, Ex quo autem Iordanis alueum ingreſſus eſt Chriſtus, non amplius reptilia animarum viuentium, ſed animas rationales; & ſpirituales aqua producit*. Præterea multis poſſet impugnari, ſed cur immorabimur in expoſitione tam apertè abſurda, & falſa refellenda.

Dicendum eſt ſecundò; Ex opere operato gratiam conferre nouæ legis ſacramenta. Hæc quoque concluſio eſt de fide, & definita in Concil. Trident. Seſſ. 7. Can. 8. his verbis: *Si quis dixerit, per ipſa noua legis ſacramenta ex opere operato non conferri gratiam,*

ſed

ſed ſolam fidem diuinæ promiſſionis ad gratiam conſequendam ſufficere; anathema ſit. Si ſacramenta ſolum mediante fide, quã excitant, cauſarent gratiam, vt hæretici volũt, non conferrent gratiam ex opere operato, ſed ſolum ex opere operantis; fides namque, quam excitant, opus operantis eſt; actio ſcilicet illam elicientis. Concilium vero definit, hoc opus operantis non ſufficere, ſed ſacramenta gratiam conferre ex opere operato, hoc eſt, immediatè per ſe ipſa ex virtute, quam habent ex paſſione Chriſti, quæ eſt opus operatum, quo operatus eſt ſalutem in medio terræ.

Secundò probatur, Nam in Baptiſmo confertur gratia paruulis, at in illis nullus eſt actus fidei mediantè quo talis gratia conferatur; ergo confertur ex opere operato. Reſpondent Lutherani, infantibus, cum baptizantur, pro eo tempore concedi vſum rationis, & actum fidei habere. Sed hoc ridiculum eſt, & quod non niſi ab inſanientibus dici poteſt, & ideo indignum vt impugnetur.

Tertiò, Si duo homines vellent ſuſcipere ſacramentum aliquod eadem diſpoſitione, fide, charitate, & deuotione, & vnus de facto illud ſuſciperet, alius vero non ſuſciperet, ſed ſolum aſſiſteret ſuſceptioni, ille, qui de facto reciperet ſacramentum, maiorem gratiam haberet: at non niſi correſpondentem ipſi ſacramento ex opere operato, nam fidem, de qua loquuntur hæretici, non minorem poſſet ſacramentum

ex-

excitare in aſſiſtente, quam in ſuſcipiente; ergo,&c.

Ad primum verò factum in principio reſpondetur, in ſcriptura iuſtitiam tribui fidei, non quod ſola ipſa iuſtificet, ſed quia, vt dicitur in Concil. Trident. Seſſ.6. cap.8. *Fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentũ & radix omnis iuſtificationis, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo.* Quod ſicut non tollit, vt iuſtitia etiam tribuatur charitati, & meritis Chriſti, ita nec vt tribuatur ſacramentis vt inſtrumentis diuinæ virtutis. In loco autem citato in argumento negamus iuſtificationem ſoli fidei tribui: vtrique enim fidei ſcilicet, & baptiſmati expreſsè tribuitur. Ex quo non ſequitur, etiam ſubdendum fore, & non fuerit baptizatus: quia licet ad ſalutem vtrumque requiratur fides & baptiſmus, ſi hic haberi poteſt in re; ad condemnationem tamen ſufficit non credere, ſiue homo fuerit baptizatus, ſiue non. Ad auctoritatem S. Auguſt dico, ſenſum eius eſſe: aquam habere vim iuſtificandi, vt coniungitur verbo, quod eſt forma ſacramenti Baptiſmi, & operatur in illo, vt explicat D.Thom. ſupra quæſt.60. art. 7. ad 1. *Non quia dicitur, ideſt, non ſecundum exteriorem ſenſum vocis, ſed quia creditur, ideſt, ſecundum ſenſum verborum, qui fide tenetur.*

Ad ſecundum reſpondetur negando conſequentiam: nam circumciſio erat egenũ elementum vt colligitur ex Paulo ad Galatas 4. verſ. 9. & ſic ſolum erat ſignum gra-

tiæ:

tiæ; Baptiſmus vero, & alia nouæ legis ſacramenta diuitias gratiæ continent, tanquam ſigna practica virtutem habentia, cauſandi gratiam.

Dubium 2. An Sacramenta nouæ legis inſtrumentaliter phyſicè cauſent gratiam.

PArtem negantem tenent Mag. Cano Relect. de ſacramentis in genere, p.4. concl.6 & alij recentiores. Probant primo: nam SS. Patres, præſertim Cyprianus ſerm. de Baptiſmo Chriſti, Baſilius lib. de Spiritu Sancto. Hieronym. Iſaiæ 4. & Aug. Epiſt. 23. & lib.15. de Trinit. cap.26. docent, non aquam, aut homines, ſed ſolum Deum dare Spiritum Sanctum, operari intrinſecus gratię beneficium, ſoluere vinculum culpę, & regenerare hominem Chriſto: at ſi ſacramenta phyſicè etiam inſtrumentaliter cauſarent gratiam, hæc omnia efficerent; ergo, &c.

2. Sacramenta habent vim cauſandi gratiam ex meritis & paſſione Chriſti: at merita Chriſti non cauſant gratiam niſi moraliter; ergo tantum dant ſacramentis virtutem moralem cauſandi gratiam. Confirmatur, ſacramenta cauſant gratiam, quia continent diuinam virtutem, & merita Chriſti: ſed hæc non phyſicè ſed moraliter continent; ergo non phyſicè ſed moraliter ſolum gratiam cauſant.

Tertiò, Excepta ſaltem Euchariſtia, Sacramenta, quando producunt gratiam, phyſicè loquendo non ſunt: ſed id quod phyſicè non eſt, non poteſt operari phyſicè, nam operari ſupponit eſſe; ergo ſacramenta non poſſunt praducere phyſicè gratiam. Confirmatur, in ijs, qui acceſſerunt ficté ad ſacramenta, hæc recedente fictione eodem modo cauſant gratiam, quo illã cauſaſſent à principio, ſi non fictè acceſiſſent; ſed recedente fictione non phyſicè, ſed ſolum moraliter cauſant gratiam ſacramenta, quia iam non ſunt, ſed tranſierunt, & quod actu non eſt, nõ poteſt eſſe inſtrumentum phyſicum, cum moueri a Deo, eiuſque virtutem recipere nequeat; ergo nec à principio illam phyſicè cauſaſſent.

Quartò; Sacramenta ſunt entia corporea & materialia: ſed res corporea non poteſt producere rem ſpiritualem, neque in rem ſpiritualem agere; ergo ſacramenta non poſſunt producere gratiam ſpiritualem in anima, neque in hanc, quæ eſt etiam ſpiritualis agere. Minor probatur, quia res corporea non poteſt habere niſi actionem corpoream; ergo nec producere rem ſpiritualem, neque in rem ſpiritualem agere, actio enim corporea nec in re ſpirituali eſſe poteſt, nec rem producere ſpiritualem. Si dicas, hoc eſſe verum de re corporea agente propria virtute, non vero de ipſa vt eleuata per diuinam virtutem. Contra hoc eſt: Tum quia potentia vel actio non poteſt eleuari etiam

di-

diuina virtute ad attingēdum aliquid, quod eſt extra latitudinem ſui obiecti, vt potentia viſiua, aut viſio corporalis ad intuendum Deum vel Angelum: ſed res ſpiritualis eſt extra latitudinem obiecti potentiæ, & actionis rei corporeæ; ergo hæc non poteſt eleuari ad producendam gratiam ſpiritualem in anima ſpirituali. Tum etiam, quia virtus, qua res corporea eleuatur, non poteſt eſſe ſpiritualis, ſed neceſſario debet eſſe corporea, cum recipiatur in re corporea; ergo actio rei corporeę etiam vt eleuatę non eſt ſpiritualis, ſed corporea & materialis, ac per conſequens non poteſt eſſe productio gratię, quæ ſpiritualis eſt ſicut & ipſa gratia, cum nihil aliud ſit quam ipſa gratia infieri. Tum denique, quia res corporea etiam vt eleuata non poteſt eſſe immediatè coniuncta cum anima; ergo non poteſt gratiam producere inſtrumentaliter phyſicè in anima: inſtrumentum enim phyſicum debet eſſe coniunctum, & immediatum cum paſſo.

Quintò, Productio gratię aut eſt creatio, aut actio perfectior quam creatio Angelorum & mundi, iuxta doctrinam D. Th. 1 2. qu. 113 ar. 9. ſed nulla creatura poteſt concurrere inſtrumentaliter phyſicè, ad creationem, vt docet D. Thom 1. p. qu. 45. ar. 5. ergo ſacramenta non concurrunt inſtrumentaliter phyſice ad productionem gratiæ. Confirmatur, nam vt loco proximè citato ait D. Thom. ideo nulla creatura poteſt concurrere inſtrumentaliter phyſi-

ce

cè ad creandum, quia non poteſt per propriam virtutem diſpoſitiuè operari ad effectum principalis agentis Dei ſcilicet creantis: ſed nec etiam poteſt creatura materialis præſertim per propriam virtutem diſpoſitiuè operari ad effectum gratiæ, cum nihil poſſit agere in animam; ergo nec concurrere inſtrumentaliter phyſicè ad productionem gratiæ,

Dicendum eſt primò, ſacramenta nouæ legis non eſſe inſtrumenta purè moralia, gratiam tantùm moraliter cauſantia. Docent hoc communiter diſcipuli D. Thom. & alij Theologi recentiores cum D.Thom. hic. Probatur primò, auctoritate Sancti Doctoris, qui poſtquam retulit opinionem eorum, qui ſuo tempore aſſerebant ſacramenta nouæ legis ſolum moraliter cauſare gratiam, non quidem eam efficiendo, ſed mouendo Deum, vt gratiam operetur in anima, ſicut denarius plumbeus, quem aliquis afferens accipit centum libras ex Regis ordinatione, cauſa tantum moralis eſt habendi prædictæ pecuniæ quantitatem, non quidem aliquid ad hoc operando, ſed mouendo voluntatem eius, qui debet dare, vt det, ſubdit: *Sed ſi quis rectè conſideret iſte modus non tranſcendit rationem ſigni. Nam denarius plumbeus non eſt niſi quoddam ſignum regiæ ordinationis de hoc quod pecunia recipiatur ab iſto. Secundùm hoc igitur ſacramenta nouæ legis nihil plus eſſent quam ſigna gratiæ: cùm tamen ex multis Sanctorum auctoritatibus habeatur, quod ſacramenta nouæ legis non ſolum*

lum ſignificant, ſed cauſant gratiam. Idem etiam habetur ex diffinitionibus Conciliorum Florent. & Trident. dubio præcedente con.1.& 2. à nobis relatis.

Reſpondent Auctores citati in principio dubij præſertim recentiores, hoc verum eſſe, quia illi quos refert D Thom. non rectè explicabant cauſalitatem moralem, quam ſolam habent ſacramenta nouæ legis reſpectu gratiæ; quam ipſi ſic explicāt: ſacramenta moraliter continere, & cauſare gratiam: quia diuina virtus illis neceſſario ſemper aſſiſtit ad productionem gratiæ; & quia ex voluntate Chriſti, & Dei acceptatione merita Chriſti ita ſacramentis annexa ſunt, vt quibus hæc applicantur, eiſdem approprietur aliqua portio meritorũ Chriſti, qua ius ad gratiam acquirunt, ac ſi per ſe eſſent eam meriti. Vnde ſacramenta non debent cõparari plumbeto, quo oſtenſo quis panem accipit: quia plumbetum non continet pretium panis, ſicut ſacramenta pretium gratię; ſed burſæ plenæ pecunia, quę datur alicui, vt ſe redimat, aut ſibi neceſſaria comparet.

Sed hic modus explicandi cauſalitatem moralem ſacramentorũ nullatenus differt à modo quo eam explicabant antiqui: nam vt refert D. Thom. in 4. diſt. 1. q. 1. artic. 4 quæſtiunc 1. etiam aſſerebant hanc cauſalitatem ſacramentis cõuenire: *Quia increata virtus ſacramentis aſſiſtit per quandam Dei ordinationem, & quaſi pactionem. Sic enim ordinauit, & quaſi pepigit Deus, vt qui ſacramen-*

menta accipiunt, ſimul ab ea gratiā recipiant. Hoc autem idem prorſus eſt ac quod recentiores dicunt: quod tamen non tranſcendit rationem ſigni. *Illa enim ordinatio, quam dicunt, ſiue pactio nihil dat eis de ratione cauſæ ſed ſolum de ratione ſigni.* Ex quo infert Sanctus Doctor: *Nec ſacramenta nouę legis quæ differunt à Sacramentis veteris legis ſecundum ordinationem prædictam differrent ab eis ſecundum rationem cauſæ, ſed ſolum quantum ad modum ſignificandi.*

Exemplum verò burſę plenę pecuniam, cui recentiores comparant ſacramentam, minus aptum eſt ad propoſitum, quàm exemplum denarij plumbei, cui antiqui illi comparabant: nam burſa nullam cauſalitatem etiam moralem habet reſpectu redemptionis, aut emptionis, ſicut eam habent ſacramenta reſpectu gratiæ: & non moraliter ſed ſolum phyſicè, & non virtualiter, ſed actualiter, & ſecundum ſubſtantiam pecunia continetur in crumena, qualiter nec merita Chriſti, nec gratia continentur in ſacramentis. Vnde rectè dixit S. Bonauentura in 4. diſt. 1. artic. 1. quęſt. 3. *Non aliquo modo dicendum eſt, quod gratiam contineatur in ipſis ſacramentis tanquam aqua in vaſe, vel medicina in pixide.* Et idem eſt de pecunia in burſa.

Secundò probatur concluſio cum Mag. Soto in 4. diſt. 1, quæſt. 3. artic. 1. cauſa quę ſolum eſt moralis, non eſt inſtrumentum illius, qui mouetur ad conferendum effectum; ſed alterius, qui mouet ipſum: ſed

ſa-

ſacramenta ſunt inſtrumenta Dei, qui confert gratiam; ergo non ſunt cauſæ ſolum moràles gratiæ: Maior patet, preces enim aut pretium, aut conſilium, vel metus, quibus Petrus mouet Paulum ad aliquod beneficium conferendum, aut aliquid operandum, non ſunt inſtrumenta Pauli, quibus beneficium conferat, ſed Petri. Confirmatur, inſtrumenta purè moralia mouent eum, qui debet operari aut conferre effectum, & non mouentur ab eo, vt patet in exemplis adductis: at ſacramenta non prius mouent Deum quā moueantur ab eo ad producendam gratiam; ergo non ſunt inſtrumenta mere moralia. Si dicas, tubæ ſonitum & chirographum, ac denarium plumbeum inſtrumenta eſſe purè moralia, & tamen poſſe eſſe inſtrumenta illius, qui debet operari effectum, & moueri ab eo, ducis ſcilicet ex eius ordinatione habet ſonitus tubæ eſſe inſtrumentum moraliter mouens ad pugnam, non ſolùm milites, ſed etiam ipſum ducem, ciuitatis ex cuius ſtatuto habet chirographum eſſe inſtrumentum mouens ipſam ad ſoluendam quantitatem pecuniæ debitam, & Regis ex cuius lege habet denarius plumbeus eſſe inſtrumentum illum mouens ad dādum aliquid afferenti illum: & huiuſmodi inſtrumenta purè moralia eſſe ſacramenta. Contra hoc eſt, quia ſacramenta purè ſigna eſſent ſicut & prædicta, & non cauſæ morales tranſcendentes rationem, & limites ſigni, & verè ac realiter non conferrent, aut eti

cerent gratiam, nec hic effectus illis tribueretur; quāuis enim effectus tribuatur cauſæ morali tranſcendenti rationem ſigni, propter quod Dauid dictum eſt 2. Regum 12. verſ. 9. *Vriam percuſiſti gladio, & interfeciſti eum gladio filiorum Amon*; & mors latronis magis tribuitur iudici præcipienti, quam carnifici exequenti; tamen non tribuitur cauſę morali, quę purè ſignum eſt, & ſigni rationem aut limites nō tranſcendit, vt patet in exemplis adductis: ſed hoc eſt contra doctrinam Conciliorum & Sanctorum Patrum; ergo, &c.

Tertiò probatur; Sacramenta nullo modo ſunt cauſę meritoriæ gratiæ, nec merita Chriſti continent, vt cauſæ, aut ſubiecta illorum, aut ratione alicuius effectus purè moralis talium meritorum, quis enim eſt talis effectus? ſed ratione virtutis phyſicæ qua eleuantur, quæ & cauſa eſt gratiæ, & effectus meritorum Chriſti, hæcque proinde in tali virtute ſicut in effectu virtualiter continentur, & in eadem gratia virtualiter continetur ſicut in cauſa, vt docet D. Thom. hic art. 3. ergo non ſunt ſacramenta cauſæ purè morales gratiæ, ſic enim hęc in illis ſolum contineretur ſicut in ſigno. Si dicas gratiam, & merita Chriſti non ſolum contineri in ſacramentis nouæ legis tanquam in ſigno, ſed etiam verè, & realiter propter aſſiſtentiam diuinæ virtutis in illis ad producendam gratiam, & propter voluntatem Chriſti, & acceptationem Dei volentis merita Chriſti eſſe annexa ſacramen-

mentis modo dicto: Contra hoc eſt, nam etiam hoc modo fuiſſet gratia contenta in ſacramentis veteris legis: *Quia* (vt ait D. Thom. quodlibet. 12. artic. 15.) *etiam virtus conſiſtens fidei credentium in Chriſtum venturum iuſtificabat*. Ex voluntate etiam Dei, & quaſi pacto cum hominibus præſertim cum Abraham Geneſ. 17. v. 10. ſuſcipientibus illa ſacramenta applicabantur merita Chriſti venturi, ob quæ iuſtificabantur: conſtat autem in illis non fuiſſe gratiam & merita Chriſti contenta, niſi ſicut in ſigno Deum moraliter mouente ad gratiam conferendam; ergo ſolum hoc modo continerentur in ſacram. nouæ legis, quod eſt falsũ.

Dicendum eſt ſecundò, Moraliter & ſimul phyſicè gratiam cauſare ſacramenta nouæ legis. Primam partem probat argumentum 2. factum in principio dubij. Præterea probatur primò, Deus & Chriſtus per ſacramenta moraliter cauſant gratiam, Deus, qui per voluntatem, & electionem illam producit; Chriſtus verò, quia meruit illam, ergo & ipſa ſacramenta tanquam Dei & Chriſti inſtrumenta moralia illam moraliter cauſant,

Secundò, Sacramenta ſunt quædam ſigna practica moraliter Deum mouentia, vt gratiam det recipientibus illã: cõtinent etiam merita Chriſti, illaque applicant ad productionem gratiæ; ergo gratiam moraliter cauſant.

Secunda pars ſequitur ex 1. con. & probatur primò ex verbis illis Ioan 3. verſ. 5.

quibus probauimus concl 1. dubij præced. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto,&c.* vt enim ait D.Tho.1.2. quæſt.112. art.1. ad 2. illis ſignificatur, per ſacramenta nouæ legis cauſari gratiam inſtrumentaliter, & per virtutē Spiritus Sancti principaliter; ergo ſicut Spiritus Sanctus principaliter phyſicè cauſat gratiam, ita & ſacramenta inſtrumentaliter phyſicè: inſtrumentum enim cauſæ phyſicæ principalis etiam phyſicum eſſe debet, & phyſicè cauſare. Confirmatur ex verbis S. Chryſ. ſuper hunc locum dubio præced. con.1. à nobis relatis, & ex multis alijs Patrum teſtimonijs, quæ refert Magiſter Soto vbi ſupra.

Secundò probatur auctoritate D.Thom. hic enim poſtquam dixit cauſam inſtrumentalem, qualis eſt ſecuris reſpectu lecti agere per motum, quo mouetur à principali agente, ſubdit: *Et hoc modo ſacramenta noue legis gratiam cauſant.* Sentit ergo illam phyſicè cauſare, ſicut ſecuris phyſica cauſa eſt lecti. Et ad ſecundam dicit ſacramenta ex illis inſtrumentis eſſe, quæ duas habent actiones, vnam propriam, & alteram inſtrumentalem, & hanc per illam efficiūt, qualem dicit eſſe ſecurim reſpectu lecti: *Et ſimiliter ſacramenta corporalia per propriam operationem, quam exercent circa corpus, quod tangunt, efficiunt operationem inſtrumentalem ex virtute diuina circa animam.* Sed hæc inſtrumenta ſunt phyſica, vt conuincit non ſolum exemplum ſecuris, ſed etiam doctri-

na eiuſdem S Doctoris 1.par. qu.45.art.5. vbi inſtrumenta,quæ has duas actiones habent, negat poſſe eſſe inſtrumenta creationis, cum tamen conſtet creaturam ad creandum ſolum phyſicè non poſſe concurrere, moraliter enim creationem alicuius rei poteſt homo mereri, aut impetrare; ergo ſacramenta phyſica inſtrumẽta ſunt gratiæ. Vide etiam Sanctum Doctorem q.27. de verit.art.4. & quæ nos diximus 1 2.q.112. ar.1. cum ipſo.

Tertiò probatur, Verba conſecrationis inſtrumentaliter phyſicè concurrunt ad conuerſionem panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti; ergo & ſacramenta ad productionem gratiæ. Conſequentia patet, nam vt docet D. Thom. infra q.79. art 4. eodem modo concurrunt verba cõſecrationis ad tranſubſtantiationem, quo ſacramenta ad ſuos effectus. Antecedens vero probatur: Tum quia loco proximè citato dicit D. Thom. in verbis conſecrationis eſſe virtutem inſtrumentalem creatam ad prædictam conuerſionem faciendam, cui ſimilem ait ad ſecundum, non eſſe in creatura ad creandum; ergo cum virtus, quæ non poteſt eſſe in creatura ad creandum, ſit phyſica ad phyſicè concurrendum ad creationem, virtus quæ eſt in verbis conſecrationis phyſica erit ad phyſicè concurrendum ad prædictam conuerſionem. Tum etiam, quia quando Chriſtus in vltima cœna conſecrauit, ſuis verbis effectiuè phyſicè operatus eſt illam mira-

bilem conuerſionem,ſicut & alia miracula quæ fecit; ergo idem erit quando Sacerdos conſecrat Conſequentia patet, quia vt loco proximè citato ait D. Thom. verba conſecrationis proferuntur ex perſona Chriſti, & vt inquit S. Ambroſ. lib. 4. de Sacrament.cap.4.conſecratio eſt verbis, & ſermonibus Domini Ieſu. Antecedens vero probatur, nam vt docet D.Thom. ſupra q.13.art.2. anima Chriſti vt inſtrumentum verbi ſibi vniti habuit inſtrumentalem virtutem ad omnes immutationes miraculoſas faciendas, exceptis illis; quibus creaturę fiunt ex nihilo, aut in nihil rediguntur, ſicque ad illas phyſicè faciendas, alias enim etiam haberet ad creationem & annihilationem, cum conſtet potuiſſe mereri, aut impetrare illas; ergo,&c.

Vltimò, Sacramenta poſſunt diuina virtute inſtrumentaliter phyſicè cauſare gratiam in anima; ergo cum hæc cauſalitas ſit maxima excellentia ſacramentorum nouę legis, & illa admiſſa meliùs, & cum maiori proprietatę intelligantur, & explicentur loca Scripturæ, Conciliorum, & Sanctorũ aſſerentium, talia ſacramenta eſſe cauſas gratiæ, illis non eſt deneganda. Antecedens probatur. Tum quia cum teſte D. Thom. infra q.75 rar. 4. & 2. 2. q.66. art.1 Deus ſit omnium rerum dominus, & eius actio ſe extendat ad totam naturam entis, & omnes res quantum ad earum naturas ſubiaceant diuinæ poteſtati, cui omnia ad nutum obediunt, quamlibet creaturam

po-

poteſt aſſumere, vt inſtrumentum phyſicũ ad producendum quicquid eſt in potentia ſaltem obedientiali alterius creaturæ, ac proinde gratiæ, quæ de potentia obedientiali animę educitur.

Tum etiam, quia aliæ res corporeæ poſſunt virtute agentis ſpiritualis producere inſtrumentaliter phyſicè effectus ſpirituales in ſubiectis ſpiritualibus: vt ignis inferni virtute Dei dolorem, & triſtitiam in dæmonibus, & animabus damnatorum, iuxta ea quæ diximus 1.p.q.64. ar 4.& 75, artic. 2. dubio vnico ad 1. & phantaſmata corporea virtute intellectus agentis ſpecies intelligibiles in intellectu paſſibili, iuxta ea quæ diximus ibidem q.79 ar.3. dub. 2. ergo & ſacramenta virtute diuina gratiam in anima. Tum denique, quia hoc non implicat contradictionem, vt patebit ex ſolutionibus argumentorum.

Ad primum reſpondetur, ſolum probare non alium quam Deum eſſe cauſam principalem gratiæ: nam vt ait D. Thom.q.27. de ver.ar.4. ad 19. *Spiritus Sanctus non datur niſi ab eo, qui cauſat gratiam ſicut principale agens, quod ſolius Dei eſt; & ideo ſolus Deus Spiritum Sanctum dat*. Idem eſt de alijs quę ſoli Deo tribuuntur.

Ad ſecundum reſpondetur, eodem argumento probari poſſe, nec voluntatem hominis non niſi moraliter producere actum dilectionis Dei ſupernaturalis, cum virtutem, quam habet, & qua ad hunc actum

eliciendum eleuatur, nempè charitatem, habeat ex meritis Chriſti. Vnde aſſerendum eſt, ſacramenta habere quidem vim cauſandi gratiam ex meritis, & paſſione Chriſti, ab humanitate tamen, & diuinitate eius: nam vt ait D. Thom. hic artic. 5. cum Deus ſit cauſa principalis gratiæ, humanitas Chriſti inſtrumentum coniunctũ, & ſacramentum ſeparatum, per inſtrumẽtumque coniunctũ moueatur inſtrumentum ſeparatum. vt baculus per manum; *Oportet quod virtus ſalutifera à diuinitate Chriſti per eius humanitatem in ipſa ſacramenta deriuetur.* Cum autem Chriſti humanitas, non ſolum moraliter, ſed etiam phyſicè cauſet gratiam, ſacramentis nõ ſolùm moralem, ſed etiam phyſicam vim cauſandi gratiam confert. Et quamuis merita Chriſti ſolum moraliter cauſent gratiã, non ſequitur ex illis non haberi niſi virtutem moralem, nam vtraque virtus, tam moralis, quàm phyſica eſt ex meritis Chriſti.

Ad confirmationem neganda eſt minor: nam vt ait D. Thom. hic art. 3. ſacramenta continent gratiam *Secundum quandam inſtrumentalem virtutem*, Secundum quam etiam continent diuinam virtutem, & merita Chriſti: quatenus enim talis virtus inſtrumentalis eſt effectus diuinæ virtutis, & meritorum Chriſti, hæc continent ſacramenta ſecundum talem virtutem; quatenus vero eſt cauſa gratiæ, hanc ſacramenta virtualiter continent ſecundum talem

vir-

virtutem. Vnde cum in ſacramentis ſit virtus inſtrumentalis non ſolum moralis, ſed etiam phyſica, non ſolum moraliter, ſed etiam phyſicè continent tam gratiam, quam virtutem diuinam, & merita Chriſti.

Ad 3. Mag. *Soto* in 4 d.1.q.3.a.2.§.*Verum tamen*. Reſpondet negando maiorem; exiſtimat enim toto tépore quo durat actio, in qua conſiſtit ſacramentum conferre gratiam. Sed hoc communiter falſum eſſe aſſeritur: nam gratia ſacramentalis in inſtanti producitur, & à ſacramento completo & perfecto, quale non eſt, ſed infieri toto tempore, quo durat actio. Vnde alij reſpondent, ſacramenta, excepta Euchariſtia, licet quando non ſunt producant gratiam, poſſe illam inſtrumentaliter phyſicè cauſare, quia immediatè antea fuerunt: non ſecus, ac ſemen commixtum, ſeu embrio inſtrumentaliter phyſicè producit animal; quia quamuis quando animal producitur, nõ ſit embrio, fuit tamen immediatè antea. Et licet ſacramentum cauſet gratiam vt motum à Deo, & quatenus recipit diuinam virtutem; ſufficit tamen vt à Deo moueatur, & diuinam virtutem recipiat, dum eſt infieri vſque ad terminũ, & inſtans completiuum illius. Sed melius reſpondetur. Sacramenta non producere gratiam, quando non ſunt, ſed quando ſunt, non quidem infieri, ſed ineſſe completo, & perfecto. Quamuis enim conſiſtant in motu; de motu tamen ait Ariſt. 6 Phyſi-

co cap.5.in eo dari reale mutatum eſſe, non quidem in principio, ſed in fine: *Ac illud quidem quod in fine & perfectione mutationis primum dicimus, tum ineſt, tum vere eſt.* Sacramentũ autem non ſupponit pro ſolo motu, ſed pro motu terminato: & quamuis in inſtanti terminatiuo non ſit motus infieri; eſt tamen motus terminatus perfectus & completus; ſicque adhuc eſt ſacramentum, quod moueri à Deo, & recipere diuinam virtutem, & cauſare gratiam phyſicè poteſt. Si obijcias, ſtante globo perfectè ſpherico ſuper tabula perfectè plana, ſi Deus anihilato globo ſolum relinqueret punctum, in quo tangebat tabulam, & mediante illo aliquid deficeret in tabula, non diceretur illud efficere mediante globo, ſed medio pũcto dumtaxat; quia globus iam non eſt, ergo cum quando eſt mutatum eſſe in fine motus, iam non ſit motus, nam tunc eſt primum non eſſe motus per quod definit, non dicetur gratia produci medio motu v.g. ablutione, ac per cõſequens nec medio ſacramento tanquã inſtrumento phyſico.

Reſpondetur negando conſequentiam: nam anihilato globo, punctum remanens iam non eſt punctum globi, licet fuerit, & iam non terminat globum licet terminauerit, & globus ratione illius nullo modo dicitur exiſtere, cum ſit res permanens, quæ non exiſtit, nec eſt præſens ratione indiuiſibilis.

At ratione mutati eſſe, quod eſt in fine mo-

motus & illũ terminat, ſicut & ratione illius quod eſt in medio motus, & partes eius copulat, aliquo modo dicitur motus exiſtere, cum ſit res ſucceſſiua, quæ ratione indiuiſibilis exiſtit, & præſens eſt, illudque mutatum eſse reuera eſt mutatum eſse motus, & illius terminus, & finis: vt ait Ar. ſt. vbi ſupra; *Mutationem enim abſoluere poteſt, finiſque eſt mutationis*. Ac proinde ratione illius poteſt motus ablutionis ver. gr. cauſare gratiam, vt inſtrumentum phyſicum diuinæ virtutis: nam quamuis non ſit motus infieri, quando ipſum eſt, eſt tamen motus terminatus, & completus, pro quo, & non pro ſolo motu ſupponit ſacramentum, vt diximus.

Ad confirmationem quidam reſpondent negando minorem, quia quamuis ſacramenta recedente fictione iam non ſint vllo modo; Deus tamen per rem, quæ fuit, & iam non eſt, poteſt phyſicè aliquid cauſare, vt calorem per ignem, qui fuit heri, & hodie iam non eſt. Sed hæc ſolutio optimè impugnatur in argumento. Alij reſpondent negando etiam minorem: nam quamuis ſacramenta recedente fictione non maneant in ſe, manent tamen in ſua virtute, vel in aliquo effectu, nempè aut character, aut aliqua immutatione, determinatione, ac modificatione, qua ſubiectum illa ſuſcipiens aliquo modo realiter fuit immutatum, determinatum, ac modificatum: ad rationem autem agentis phyſici ſufficit manere in ſua virtute, vt patet

in homine generante, qui quamuis non ſit actu, quando genitum animal producitur, verè dicitur illud phyſicè generare, quia manet in ſua virtute, ſemine ſcilicet ab eo deciſo. Prædictam etiam determinationem ſubiecti ſufficere, probari videtur exéplo Reſurrectionis Chriſti, de qua ait D. Thom. ſupra q.56. art.1. ad 3. cauſam eſſe noſtræ reſurrectionis, non quidem meritoriam, ſed efficientem inſtrumentalem, ſicque nõ moralem, ſed phyſicam: & tamen conſtat ipſum non manere in ſe, ſed in ſua virtute immutationis, determinationis, ac modificationis ſubiecti nempè humanitatis Chriſti. Sed communior & verior diſcipulorum D. Thom. doctrina eſt, ſacramenta recedente fictione non cauſare gratiam phyſicè, ſed ſolum moraliter. Difficile eſt enim explicare, quomodo poſt ſuſceptionem ſacramenti maneat in ſuſcipiẽte realis immutatio, aut determinatio; ratione cuius ſacramentum ipſum manere dicatur in ſua virtute vel effectu reali. Nã eſſe motum, tranſacto motu, nõ eſt aliquid reale, ſed extrinſeca denominatio in ſubiecto moto: ſed ſacramentum ſuſcepiſſe fictè nihil aliud eſt, quam ſuſcipientem fuiſſe motum actione vel motu, in quo conſiſtit ſacramentum; ergo recedente fictione nihil reale manet in eo. Ad exemplum autem de reſurrectione Chriſti (idem eſt de eius morte & paſſione) dicunt cum Caiet. in locum citatum D. Thom. non eſſe verè cauſam efficientem phyſicam, ſed condi-

tio-

tionem quandam, qua humanitas Chriſti, quæ eſt veluti vniuerſale inſtrumentum Dei ad opera miraculoſa determinatur per quandam appropriationem ad tale opus miraculoſum, qualis eſt noſtra reſurrectio efficiendum, vt ſit autem hoc modo cauſa non opus eſt, vt in ſe aut in ſua virtute maneat; ſicut reuera non manet, cùm Chriſtũ reſurrexiſſe nihil modo reale ſit in eo, ſed ſolùm extrinſeca denominatio; ſed ſatis eſt, vt per illam modificata, & determinata fuerit Chriſti humanitas, quæ eſt cauſa inſtrumentalis phyſica. Vnde ad confirmationem reſpondetur negando maiorem: ſacramenta enim licet in eis, qui ſictè acceſſerunt, recedente fictione, moraliter cauſent gratiam, ſicut eam cauſaſſent à principio ſi non fictè acceſſiſſent; non tamen cauſant omnibus modis, quibus antea cauſarent: nam cum antea exiſterent, non ſolùm moraliter, ſed etiam phyſicè cauſaſſent gratiam; poſtea verò cũ non exiſtant, non poſſunt illam phyſicè cauſare, ſed ſolum moraliter: quia ad illud requiritur exiſtentia, ad hoc vero nõ, ſed ſufficit, vt mouere poſſint diuinam voluntatem ad conferendam gratiam, ſicut reuera mouent, etiã ſi non exiſtant, ſed fuerint: ſicut merita Chriſti ante eius aduentum diuinam volũtatem mouebant ad conferendam gratiam in lege veteri & naturæ, quamuis actu non exiſterent, ſed futura eſſent. Sicque ſicut merita Chriſti futura cauſa moralis erant gratiæ collatæ antiquis patribus; qui ob

me-

merita Chriſti iuſtificabantur: ita ſacramenta ſuſcepta, etiam ficte, cauſa moralis ſunt gratiæ collatæ recedente fictione eis, qui ea ſuſceperunt. Nam quamuis ſuſceptio illorum cum fictione non fuerit Deo accepta, ſacramenta tamen ipſa, & merita Chriſti per ea applicata Deo accepta ſunt, & manent in diuina acceptatione, ſicque propter illa, recedente fictione & impedimento, confertur à Deo gratia, huiuſque illa cauſa moralis ſunt: non ſecus, ac pretium datum à captiuo pro ſua redemptione cum iniuria domini, quem captiuus dans pretium verbis contumelioſis offendit, licet tunc effectum libertatis captiuo non obtineat, poſtea tamen exhibita ſatisfactione, libertatis illius cauſa moralis eſt, etiam ſi iam ſit conſumptum.

Ad quartum reſpondetur, optimam eſſe ſolutionem in ea poſitam. Ad primam eius impugnationem dico, potentiam vel actionem non poſſe etiam diuina virtute eleuari ad attingendum tanquam obiectū aliquid quod eſt extra latitudinem ſui obiecti adæquati; bene tamen ad illud attingendum tanquam effectum. Vt licet potentia viſiua, aut viſio corporea, non poſſit eleuari ad attingendum Angelum tanquā obiectum viſum; bene tamen ad attingendum illum tanquam effectum producendum non quidem per creationem, ſed per conuerſionem alterius rei in illum. Sacramenta autem non eleuantur ad attingendum gratiam tanquam obiectum, ſed tan-

quam

quam eſſectum: & res, pro quibus ſupponunt ſacramenta nempè motus, terminum quidem habent, non tamen propriè obiectum, & ſic quando eleuantur ad producendam gratiam inſtrumentaliter phyſicè, dicentur eleuari ad attingendum aliquid extra latitudinem ſui obiecti: & idem eſt de multis alijs rebus corporeis. Ad ſecundam impugnationem quidam dicunt, illam virtutem eſſe entitatiuè ſpiritualem, quæ licet, vt docet D Thom. ar. 4. ad 1. non poſſit eſſe in re corporea per modum virtutis permanentis, & completæ; poteſt tamen eſſe in illa inſtrumentaliter, & per modum tranſeuntis. Et non eſſe eādem rationem de virtute materiali, qualis eſt calor, quæ nec per modum tranſeuntis poteſt eſſe in re ſpirituali v.g. in Angelo: nam virtus ſpiritualis poteſt eſſe perfectio corporis, vtpotè inferioris; virtus verò corporalis non poteſt eſſe perfectio ſpiritus, vtpote ſuperioris. Alij dicunt, talem virtutem eſſe quidem materialem in ratione entis, quia inhæret rei materiali; eſſe tamen ſpiritualem in ratione virtutis, quia ordinatur ad producendam rem ſpiritualem, & ratio virtutis deſumitur à termino producto. Et propter hoc dixiſſe D. Thom. q. 27. de verit. art. 4 ad 5. *Quod virtus illa neque poteſt dici corporea, neque incorporea propriè loquendo, ſed propriè dicitur virtus ad incorporeum*. Alij denique dicunt, illam virtutem neque in ratione entis, neque in ratione virtutis eſſe ſpiritualem formaliter, ſed cor-

po-

poream, ſicut nec potentia nutritiua, aut generatiua eſt formaliter ſubſtantialis, licet ordinetur ad producendam ſubſtantiam, ſed accidentalis, cum ſit immediatè operatiua: eſſe tamen virtualiter ſpiritualem: ſicut è contra anima rationalis non eſt formaliter corporea, licet det eſſe corporeũ, ſed ſolùm virtualiter, vt diximus 1.p.q.76. art.4. dubio vnico, con.2. Iuxta quemlibet autem ex his modis dicendi neganda eſt conſequentia: quia à re corporea vt eleuata per virtutem ſpiritualem, aut formaliter in ratione entis, vel in ratione virtutis, vel in ratione virtutis, aut virtualiter, poteſt in inſtrumentaliter procedere actio ſpiritualis, quæ ſit gratiæ productio.
Ad tertiam impugnationem dico, non eſſe neceſſarium agens phyſicum eſſe immediatè coniunctum cum ea parte, in qua producit ſuũ effectũ, vt patet in pungente carnem, quod in ſenſu, aut organo tactus cauſat dolorem, cum quo tamen non eſt immediatè coniunctum, iuxta ea quæ diximus 1.p. q.78 art.3. dubio 1. concl.5. & dubio 4. concl.3. ſed ſatis eſſe coniunctum eſſe cum toto compoſito. Vnde cum ſacramenta poſſint eſſe immediatè coniuncta cum homine, in eius anima poſſunt inſtrumentaliter phyſicè gratiam cauſare, ſicque tangendo corpus cor abluere, & efficere operationé inſtrumentalem circa animam, vt cũ S.Aug. dicit D.Th. hic ad 2.
Ad quintum reſpondetur, productionem gratiæ, licet impropriè dicatur creatio,

tio, ſicut & productio Adæ de limo terræ; propriè tamen non eſse creationem, ſed actionem quandam ſupernaturalem, quæ educitur gratia de potentia obedientiali ſubiecti, quæ licet ſit perfectior creatione, non ſequitur, ſi ad creandum non poteſt creatura aſsumi, vt inſtrumentum phyſicum, non poſse aſsumi ad producendam gratiam: nam hoc non prouenit ex perfectione creationis, ſed quia creatio eſt ex nihilo, & nullum præſupponit ſubiectum, productio vero gratiæ illud præſupponit. Vnde D.Thom.q.27. de verit. art.4. ad 15. ait: *Creatio nihil præſupponit circa quod poſſit fieri inſtrumentalis actio, recreatio vero præſupponit ei, & ideo non eſt ſimile*. Ad confirmationem patet ſolutio ex dictis à nobis 1. p. q.45.ar.5. Vide ibi.

Dubium 3. Quam, & quando conferant gratiam ſacramenta nouæ legis.

VAriæ ſunt de hac re Doctorum ſententiæ. Prima eſt, nullum ſacramentum per ſe loquendo cauſare primam gratiam, ſed omnia ad augmentum gratiæ conferendum fuiſse inſtituta. Hanc tenent Gabriel in 4.d.4. q.2. & d. 14.q.2. & d.18. q.1. Ocham ibidem quæſt.8. & 9. & alij. Probant quia ſacramenta non conferunt gratiam adultis, niſi habeãt contritionem, nam hæc eſt neceſsaria diſpoſitio ad gratiam

tiam ſacramentalem, alias qui ſcientes ſe illam nõ habere accederent ad ſacramenta, non peccarent: ſed qui habet contritionem, iam habet primam gratiam; ergo hanc non conferunt ſacramenta.

Secunda eſt, ſacramenta mortuorum, Baptiſmum ſcilicet & Pœnitentiam, cauſare primam gratiam; non tamen ſacramenta viuorum. Hanc tenent Scotus in 4. diſt. 14. & 18. & 19. q. vnica, & alij. Probant primò, nam ſacramenta viuorum ſupponunt vitam gratiæ, vt nomen ipſum indicat, & non ſunt inſtituta in remiſſionem peccati, ſicut mortuorum ſacramenta; ſed ad alios particulares effectus ſupponentes gratiam, vt ad confirmandam in illa, vel ad nutriendum, aut agendum illam ergo non cauſant primam gratiam.

Secundò, Sacramenta viuorum non cauſant primam gratiam per ſe, cum per ſe, & ex propria ratione ſupponant illam: neque per accidens, nam ſi primam gratiam cauſarent, hoc conueniret eis ex diuina inſtitutione; quod autem ſacramentis conuenit ex diuina inſtitutione, non conuenit eis per accidens, ſed per ſe; ergo nullo modo primam gratiam cauſant.

Tertia ſententia eſt, Sacramenta cauſare gratiam, antequam recipiãtur in re, per ſolum votum, & deſiderium recipiendi illa. Probatur primò, nam hæc videtur eſſe ſententia D. Tho. infra q. 66. art. 11. & q. 68. art. 2. & q. 73. ar. 3. & q. 80. art. 1. ad 3. vbi ſic habet: *Effectus ſacramenti poteſt ab aliquo*

per-

percipi, ſi ſacramentum habeat in voto, quamuis non accipiat in re. Immo & approbari videtur à Conc. Trid. Seſſ. 13. c. 8.

Secundò, Effectus proprius Baptiſmi eſt delere peccatum originale, & regenerare hominem per gratiam Pœnitentiæ, tollere peccata commiſſa poſt Baptiſmum, & reſuſcitare hominem ſpiritualiter, & Euchariſtiæ, augere gratiam, & nutrire in vita ſpirituali: ſed hos effectus cauſant hæc ſacramenta ſpiritualiter accepta per votũ, & deſiderium, antequam recipiantur in re; ergo, &c.

Quartà eſt, Sacramenta non cauſare gratiam, quando iam tranſacta ſunt, etiam recedente fictione, cum qua fuerunt recepta. Probatur primò, gratia ſacramentalis promiſſa eſt reali ſuſceptioni Sacramenti, quando non ponitur obex; propter quod in Concil Florent. & Triden. dicitur ſacramenta nouæ legis conferre gratiam non ponentibus obicem; ergo ſi ſemel ponatur obex, poſtea gratiam non conferunt, quia non fuit ſeruata conditio promiſſionis.

Secundò, Sacramenta quæ tranſierunt, iam non ſunt; ergo ſicut antequam eſſent, non cauſabant gratiam, ita nec poſtquam deſierunt eſſe, & iam non ſunt, illam cauſant. Probatur conſequentia; quia ſacramenta, quæ non ſunt, non habent virtutem aliquam, non continent gratiam, aut merita Chriſti, quia hæc virtus, & continentia ſupponit eſſe, ergo non cauſant gratiam.

Di-

Dicendum tamen eſt primò, Omnia ſacramenta nouę legis tam viuorum quam mortuorum aliquando cauſare primã gratiam, aliquando augmentum gratiæ. Prima pars concluſionis, quod attinet ad ſacramenta mortuorum, certiſſima eſt, cum de fide ſit, per Baptiſmum paruulis remitti peccatum originale, & primam gratiam conferri, & in Conc. Trid. Seſſ. 14. cap. 4. dicatur, peccatori habenti attritionem, quæ per ſe non ſufficit ad iuſtificationem dari primam gratiam per ſacramentum Pœnitentiæ. Conſtat etiam hæc ſacramenta inſtituta eſſe ad delendum peccatum mortale, originale, vel actuale, & hominem de morte ſpirituali culpæ ad vitam ſpiritualem gratiæ transferendum.

Quod verò attinet ad ſacramenta viuorum, colligitur ex D. Thom infra q. 72. a. 7. ad 2. dicente confirmationem, quæ ſacramentum viuorum eſt, aliquando conferre primam gratiam, cum ſcilicet in peccato exiſtens, cuius conſcientiam non habet, vel non perfectè cõtritus ad tale ſacramentum accedit, dummodo non fictus accedat: & q. 76. art 3. idem docente de ſacramento Euchariſtiæ. Probatur etiam, nam vt conſtat ex Conc. Flor. & Trident. Seſſ 7. Can. 7. Sacramenta nouę legis conferunt gratiam ritè ſuſcipientibus, & non ponentibus obicem; ſed ſacramenta viuorum poſſunt ritè, & abſque obice ſuſcipi ab homine exiſtente in peccato mortali, ſi bona fide putat ſe eſſe iuſtificatũ, & attritionem

ha-

habet, quam contritionem eſſe exiſtimat; ergo primam gratiam cauſare poſſunt.

Secunda pars de Sacramentis viuorum manifeſta eſt, cum per ſe ſupponant vitam gratiæ, & ad eius augmentum ordinentur. De Sacramentis mortuorum probatur, ſacram. nouæ legis, vt dictũ eſt ex Cõc. Flor. & Trid. ritè ſuſcipientibus, & nõ ponẽtibus obicem gratiã conferunt: ſed qui exiſtens in gratia, & cum contritione accedit ad ſacramenta mortuorum, Baptiſmum ſcilicet & Pœnitentiam ritè, & abſque obice illa ſuſcipit; ergo in illo gratiam cauſant. At non primam, quia iam ſunt in gratia, ergo augmentum gratiæ.

Dicendum eſt ſecundò, Cauſare primam gratiam ſolis ſacramentis mortuorum cõuenit per ſe; cauſare verò augmentum gratiæ omnibus tam viuorum, quàm mortuorum Sacramentis per ſe conuenit. Primam partem negant nonnulli aſſerentes, cauſare primam gratiam per ſe conuenire etiam Sacramentis viuorum, non quidem ratione vltimæ differentiæ, ſed ratione generis, eo modo quo homini ratione animalis conuenit eſſe ſentientem. Sed probatur, cauſare primam gratiam, & non augmentum gratiæ, conuenit ſacramentis viuorũ ex indiſpoſitione, & impedimento ſuſcipientis, quia ſcilicet non accedit cum diſpoſitione, quam exigunt ex ſua natura & per ſe; ergo non conuenit illis per ſe, ſed per accidens propter tale impedimentum ac indiſpoſitionem: ſicut ignis, qui per ſe ha-

habet producere calorem vt octo, aliquã-do nõ producit illum per accidens ob impedimentum, & indiſpoſitionem ſubiecti.

Secundam partem negant etiam nonnulli aſſerentes, cauſare augmentum gratiæ ſolùm conuenire per ſe ſacramentis viuorum,& ſacramenta mortuorum tantùm per accidens augmentum gratię cauſare. Sed probatur, Sacramentis etiam mortuorum conuenit cauſare augmentum gratiæ, non propter indiſpoſitionem, & impedimentum ſuſcipientis, ſed potiùs propter maiorem, & perfectiorem diſpoſitionem; ergo non per accidens, ſed per ſe conferunt augmentum gratiæ, ex ſua enim natura, & per ſe habent omnia ſacramenta cauſare gratiam maiorem, & perfectiorem, ſi cum maiori, & perfectiori diſpoſitione ſuſcipiantur.

Dicendum eſt tertiò, Sacramenta non conferre gratiam ex opere operato antequam realiter ſuſcipiantur. Docent hoc communiter Theologi,& probatur primò. Effectus ſacramentorum tantum ſunt promiſſi reali ſuſceptioni illorum,vt colligitur ex illo Marci vltim. v. 16. *Qui crediderit. & baptizatus fuerit, ſaluus erit*: & Ioan. 6. v. 51. *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum*; ergo niſi ſacramenta ſuſcipiantur in re, non conferunt ex opere operato gratiam ſacramentalem, quæ eſt præcipuus eius effectus.

Secundo. Alij effectus ſacramentorum non

non conferuntur per ſolum votum, & deſiderium ſacramenti, ſine ipſo ſacramento in re ſuſcepto, vt patet in charactere, qui non imprimitur per ſolum votum Baptiſmi, vel Confirmationis, aut Ordinis. & in remiſſione totius pœnæ, quæ eſt effectus Baptiſmi, & non fit per ſolum votum ſine Baptiſmo in re ſuſcepto; ergo nec effectus gratiæ, eadem enim eſt de hoc, & de alijs effectibus ratio.

Tertiò, Poſtquam quis ſuſcepit ſacramentum in voto, ſi recipit illud in re, tunc confertur illi totus effectus ſacramenti ex opere operato; non minus enim gratiæ cōfertur illi, quàm alteri, qui abſque ſuſceptione ſacramenti in voto præcedente, illud in re ſuſcipit; ergo antea ſacramentum in voto ſuſceptum non produxerat gratiam ex opere operato; aliàs enim gratia illa, quæ eſt effectus ſacramenti bis produceretur, ſemel per ſacramentum in voto, & iterum, per ſacramentum in re ſuſceptum. Vide Mag. Soto in quarto diſt. 11. quæſt. 2. art. 1.

Dicendum eſt quartò. Poſtquam ſacramenta ſunt fictè ſuſcepta, fictione recedēte gratiam cauſant. Probatur primò, Nam de Baptiſmo aſſeritur expreſsè à S. Auguſt. lib. 1. de Baptiſmo contra Donatiſtas, c. 12. his verbis: *In illo qui fictus acceſſerat fit, vt non denuo baptizetur, ſed ipſa pia correctione, & vera confeſſione purgatur, quod non poſſet ſine Baptiſmo, ſed vt quod antea datum eſt, tūc valere incipiat ad ſalutem, cum illa fictio veraci*

confeſſione receſſerit. De Pœnitentia verò, & alijs ſacramentis aſſeritur a D. Thom. in 4.d.17.q.3 art.4. queſtiunc.1. vbi de fictè accedente ad Pœnitentiæ ſacramentum, ait: *Quamuis tunc non percipiat abſolutionis fructum; tamen recedente fictione percipere incipiet, ſicut etiam eſt in alijs ſacramentis*.

Secundò probatur, Quamuis ſuſceptio ſacramentorum cum fictione ſit mala, & ſacrilega; ipſa tamen ſacramenta opera Dei, & ſancta ſunt,& virtualiter continent merita Chriſti; ergo ſi quando actu recipiuntur, non cauſant gratie effectum propter fictionem ſuſcipientis, hac tamen ſublata illum conferunt;cum tam ipſa,quàm merita Chriſti per illa applicata maneant in diuina acceptatione. Vide quæ diximus dubio præced. ad confirmationem 3. argum.

Ad argumentum autem prime ſententiæ reſpondetur negando maiorem, ſi ſermo ſit de ſacramentis mortuorũ; ad hæc enim non requiritur contritio,ſed ſufficit attritio, cum qua etiam cognita poteſt quiſque ad illa accedere, & quamuis ſciret ſe non habere contritionem, non peccaret.

Ad argumenta 2. ſententię reſpondetur: Ad 1. probare primam partem noſtræ 2. con. ſcilicet cauſare primam gratiam, non conuenire ſacramentis viuorum per ſe, ſed per accidens.

Ad ſecundum reſpondetur. Sacramentis viuorum ex diuina inſtitutione, ac proinde per ſe conuenire cauſare gratiam,que eſt

eſt eorum particularis effectus, nutritiuam ſcilicet, aut confirmatiuam: hanc tamen gratiam eſſe primam non habere ex diuina inſtitutione, ſed ex indiſpoſitione ſubiecti ſuſcipientis Sacramentum, ſicque per accidens eſſe talem; per ſe enim primam ſupponit.

Ad argumenta 3. ſententiæ reſpondetur: Ad 1. D. Thom. ibi loqui de effectu ſacramenti materialiter, vt effectus eius eſt: qui enim nõ in re, ſed in voto ſuſcipit Sacramẽtum, percipit quidem gratiam; non tamen eo modo quo à Sacramento cauſatur, ſcilicet ex opere operato, ſed ex opere operantis. Quæ gratia quamuis ſit aliquo modo ſimilis gratiæ ſacramentali; non tamen eſt omnino eiuſdem rationis: quia gratia ſacramentalis habet quemdam modum proprium, quem non habet gratia, quæ per votum, & deſiderium ſacramenti habetur.

Ad ſecundum reſpondetur eodem modo, illos effectus haberi votum Sacramenti; non tamen cum illo modo, quo cauſantur per ſacramentum in re ſuſceptum: nam non habentur ex opere operato, nec cum ea perfectione, & plenitudine, quam habet per ſacramentum in re ſuſceptum.

Ad argumenta 4. ſentent. reſpondetur. Ad 1. gratiam ſacramentalem promiſſam eſſe reali ſuſceptioni Sacramenti; ita vt ſi nõ ponatur obex ſtatim conferatur: ſi vero ponatur obex, hoc remoto, conferatur propter Sacramentum in re ſuſceptum, quod

manet in diuina acceptatione.

Ad ſecundum reſpondetur negando cõſequentiam: quia ſacramenta antequam recipiantur nullo modo ſunt, poſtquam tamen recepta ſunt, etiamſi à parte rei non ſint, quia tranſierunt; manent tamen in diuina acceptatione, quod ſufficit, vt moraliter poſſint cauſare gratiam mouendo diuinam voluntatem, vt eam conferat eis, qui talia ſacramenta ſuſceperunt, poſt remotionem impedimenti, & ſictionis, ob quam eis fuerat negata.

Dubium quartum. An vt Sacramenta cauſent gratiam, ſit neceſſaria aliqua diſpoſitio ex parte ſuſcipientis illa.

PArs negans probatur primò. Quia vt dicitur in Concil. Florent. & Trident. Sacramenta nouę legis conferunt gratiam non ponentibus obicem; ſed non ponere obicem non eſt aliqua diſpoſitio, ſed ſolùm non repugnare effectui Sacramenti; ergo, &c. Confirmatur, vt ſacramenta etiam viuorum cauſent gratiam, ſufficit ſuſcipientem eſſe in gratia; ergo non requiritur alia diſpoſitio.

Secundò. Si requireretur aliqua diſpoſitio, ſecundum quantitatem illius maiorem, aut minorem gratiam cauſarent Sacramenta: ſed hoc eſt falſum; ergo, &c. Minor probatur:

tur: Tum quia Sacramentum operatur quantum poteſt in eo, qui non ponit obicem; ergo non magis operatur, nec maiorem gratiam cauſat in eo, qui eſt melius diſpoſitus, nam quamuis alius non ſit ita diſpoſitus, non tamen ponit obicem. Tum etiam, quia aliàs Sacramentum haberet virtutem infinitam ad cauſandum gratiã ſine termino maiorem, & maiorem, cum diſpoſitio non habeat terminum, ſed melior, & melior in infinitum ſine termino eſſe poſſit: at hoc eſt falſum; ergo, &c. Tum deinde, quia Sacramentum minus perfectum poſſet cauſare maiorem, & perfectiorem gratiam, quam Sacramentum magis perfectum v.g. Sacramentum Confirmationis, quam Sacramentum Euchariſtiæ, ſi ad illud quis accederet cum maiori diſpoſitione, quam ad iſtud; ſed hoc eſt falſum, nam Sacramentum magis perfectũ debet habere perfectiorem effectum; ergo, &c. Tum denique, quia Sacramentum cum reuiuiſcit, non confert maiorem gratiam melius diſpoſito; ergo nec cum actu ſuſcipitur.

Dicendum tamen eſt primo. Vt in his qui mortaliter peccauerunt, & eorum peccatum nondum eſt remiſſum, Sacramenta cauſent gratiam, neceſſariam eſſe in eis aliquam diſpoſitionem. Primum dictum eſt propter paruulos nondum habentes vſum rationis; de quibus conſtat, nullam diſpoſitionem in illis requiri, vt Sacramenta, quorum ſunt capaces, eis gratiam confe-

rant: vnde ſi baptizentur, vel confirmentur, gratiam per huiuſmodi Sacramenta recipiunt, etiamſi nullam habeant diſpoſitionem.

Secundum dictum eſt propter eos, qui remiſſo iam peccato, & in gratia exiſtentes ad Sacramenta accedunt: quãuis enim non ſit omnino certum, probabiliſſimum tamen eſt, in his etiamſi abſque alia diſpoſitione accedant, Sacramenta gratiam cauſare, nam nullum obicem ponunt, & Sacramenta non ponentibus obicem gratiam conferunt; de quo vide quæ dicemus infra q. 79 ar. 8.

Concluſio vero, vt propoſita, certiſſima eſt, & colligitur ex Conc. Trid. Seſſ. 6. c. 5. & 6. ex illoque ibi adducto ex Act. 2. v. 38. *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum, &c.* vbi S. Petrus pœnitentiæ actũ tanquam diſpoſitionem ad Baptiſmum requirit in his, qui mortaliter peccauerant. De Sacramento etiam Pœnitentię docet Concil. Trident. Seſſ. 14. cap. 4. in illo contritionis motum, qui quouis tempore fuit neceſſarius ad impetrandam veniam peccatorum, præparare ad peccatorum remiſſionem, & quamuis attritionis actus ſit, diſponere ad Dei gratiam impetrandam, falſumque proinde eſſe, *Sacramentum Pœnitentiæ abſque bono motu ſuſcipientium gratiam conferre.* De Sacramento quoque Euchariſtiæ Seſſ. 13. Can. 11. diffinit idem Concilium Tridentinum ad illud non eſſe ſufficientem præparationem ſolam fidem, ſup-

po-

ponens diſpoſitionem requiri. De omnibus deniq; Sacram. nouę legis diffinit idē Conc. Seſſ. 7. Can. 6. & 7. gratiam conferre non ponentibus obicicem, & ritè ſuſcipere Sacramenta, eſt ea recipere cū debita diſpoſitione; ergo hæc requiritur, vt gratiā cauſent.

Dicendum eſt ſecundò. Iuxta quantitatem diſpoſitionis maiorem, aut minorē gratiam cauſare Sacramenta in ſuſcipientibus illa. Probatur primò ex Conc. Triden. Seſſ. 6. cap. 7. vbi agens de iuſtificatione, cuius cauſam inſtrumentalem eſſe docet Sacramentum Baptiſmi, ait: *Iuſtitiam in nobis recipientes vnuſquiſque ſuam ſecundum menſuram, quam Spiritus Sanctus partitur ſingulis, prout vult, ſecundum propriam cuiuſque diſpoſitionem, & cooperationem.*

Secundò. Quando Deus extra ſacram. confert gratiā, cōfert illā æqualiter, vel inæqualiter, maiorem, vel minorem iuxta diſpoſitionem eam ſuſcipientis; ergo idem erit, quando Deus confert gratiam per Sacramenta. Vnde D. Thom. infra q. 69. art. 8. inquit: *Quia omnes pueri æqualiter ſe habeant ad Baptiſmum (quia non in fide propria, ſed in fide Eccleſiæ baptizantur) omnes æqualem effectum percipiunt in Baptiſmo. Adulti vero, qui per propriam fidem ad Baptiſmum accedunt, non æqualiter ſe habent ad Baptiſmum: quidā enim cum maiori, quidam cum minori deuotione ad Baptiſmum accedunt; & ideo quidam plus, quidam minus de gratia nouitatis accipiūt.*

Ex quo patet falſam eſſe ſententiam Paludani in 4. diſt. 4. q. 1. dicentis, paruulos,

qui cum ſolo baptiſmate morituri ſunt, recipere inæqualem gratiam virtute Baptiſmatis, quia prædeſtinati ſunt ad gloriam inæqualem, qualis fuiſſet gloria Angelorũ, qui ceciderunt, quorum loca ſupplent. Hoc enim, & contra D. Thom. eſt, & abſq; vllo prorſus fundamento aſſeritur: vnde enim conſtat ita reparandas eſſe ex hominibus ruinas Angelorum, vt gloriam inæqualem debeant habere omnes homines, ſicut habuiſſent Angeli mali ſi non cecidiſſent? quin potiùs oppoſitum conuincit æqualitas meritorum, quæ eſt in pluribus iuſtis adultis: æquales enim in meritis, pares eſſe debent in gloria.

Si quæras, an ſecundum quantitatem diſpoſitionis Sacramenta poſſint conferre maiorem, & maiorem gratiam ſine termino? Reſpondent quidam non poſſe: quia habent virtutem determinatam: ſicque licet intra latitudinem ſuæ virtutis poſſint maiorem, & maiorem gratiam conferre, non tamen maiorem, & maiorem in infinitum ſine termino. Sicut ignis intra latitudinem ſuæ virtutis poteſt producere maiorem, & maiorem calorem iuxta quãtitatem diſpoſitionis ſubiecti, non tamen maiorem, & maiorem in infinitum ſine termino; quia non poteſt producere maiorem calorem quàm vt octo v.g. Sed cõmunis, & vera ſententia eſt, ſacramenta ſecundum quantitatem diſpoſitionis maiorem, & maiorem gratiam in infinitum ſine termino poſſe cauſare: nam agunt vir-

tute

tute diuina, quæ maiorem, & maiorem gratiam ſine termino cauſare poteſt, non ſolum per ſe ipſam immediate, vt patet ex dictis 2.2. q.24.ar.7. dubio vnico con.1.ſed etiam per quælibet inſtrumenta à Deo aſſumpta. Vnde non eſt eadem ratio de igne: nam hic per propriam virtutem producit calorem, taliſque virtus cum ſit à forma determinata, & finita, determinationem habet ad producendum calorem, vt octo v.g. & non maiorem.

Dicendum eſt 3. Vt ſacramenta fictè ſuſcepta reuiuiſcant, & cauſent gratiam non ſufficere eandem diſpoſitionem, quæ ſufficit, vt gratiam cauſent, quando ritè abſque fictione recipiuntur. Probatur, vt ſacramenta ritè, & abſque fictione recipiantur, & gratiam cauſent, ſufficit attritio etiam cognita, ſi ſint ſacramenta mortuorum, vel attritio exiſtimata contritio, ſi ſint viuorũ ſacramenta, ſed nec attritio cognita, nec exiſtimata contritio ſufficit, vt Sacramenta fictè ſuſcepta reuiuiſcant, & gratiam cauſent; ergo, &c. Probatur minor, Sacramenta fictè ſuſcepta non reuiuiſcunt, nec cauſant gratiam, niſi fictio remoueatur: ſed nulla ex prædictis attritionibus eſt ſufficiens, vt remoueatur fictio; ergo nec, vt Sacramenta fictè ſuſcepta reuiuiſcant, & gratiam cauſent. Minor probatur, fictio non remouetur per Sacramentum fictè ſuſceptum, ſed per pœnitentiã ſubſequentem, vt docet D. Thom. infra q.69. ar.10. ad 2. at attritio cognita, vel exiſtimata

contritio non ſufficit ad remouendam fi-ctionem, quia non ſufficit ad tollendum peccatum mortale, quod ſuſcipiendo Sacramentum fuerat commiſſum; ergo, &c.

Si quæras, an quando fictio, & obex non eſt poſitiuus, & cum peccato mortali commiſſo in ipſa ſuſceptione Sacramenti, ſed negatiuus, quia ſcilicet indiſpoſitus, quis accedit ad Sacramentum, hoc tamen inuincibiliter, ignorat, vt contingit in acceſſu neutro, cum quis ſcilicet accedit cum ſola attritione naturali exiſtimãs tamen inuincibiliter eſſe ſupernaturalem; aut cum affectu actuali ad aliquod peccatum mortale, ignorans tamen inuincibiliter id ſibi eſſe illicitum, quia ruſticus eſt, & vir doctus licitum ſibi eſſe dixit; tunc ſaltem ſufficiat attritio ſupernaturalis, vt Sacramentum reuiuiſcat, & gratiam cauſet? Reſpondent multi, ſufficere: nam peccata commiſſa ante ſuſceptionem Sacramenti, v. g. Baptiſmi, reſpectu ſuſcipientis non habent rationem obicis, niſi quatenus permanent habitualiter ſiue interpretatiuè voluntaria, & eorum remiſſio pertinet ad Sacramentum ipſum Baptiſmi receptum; ergo cum hæc ratio voluntarij ſufficienter tollatur per attritionem, hæc ſufficiet, vt Sacramentum receptum reuiuiſcat, & gratiam cauſet. Mihi tamen nõ ſufficere probabilius videtur: nam ſicut attritio ſupernaturalis, quam quis habuit multo ante ſuſceptionem Baptiſmi, non ſufficit, vt ſine obice negatiuo ſuſcipiatur, ſi in ipſa ſuſceptione

à ctuali Baptiſmi ſola attritio naturalis inueniatur: ita poſt Baptiſmum cum obice negatiuo ſuſceptum nõ ſufficit ad tollendum talem obicem ſola attritio, quia cum ſola ipſa non ſufficiat ad iuſtificationem, nec etiam ſufficit ad auferendam omnino rationem voluntarij, quam habent peccata, ac per conſequens nec ſufficit ad tollendũ obicem negatiuum, ſed ad hoc neceſſaria eſt contritio, aut attritio cum alio Sacramento, ſicut requiritur ad tollendum obicem poſitiuum.

Dicendum eſt quartò. Quando Sacramenta fictè ſuſcepta reuiuiſcunt, licet cauſent gratiam, non tamen maiorem in habente maiorem contritionem, aut diſpoſitionem, qua fictio aufertur. Probatur, Contritio, qua aufertur obex, vel fictio, ſe habet, vt remouens prohibens, vt colligitur ex D.Thom. hic ad 2 Sed remouens prohibens, ſiue magno, ſiue exiguo impetu prohibens remoueat, non propterea maior, aut minor eſt velocitas motus lapidis v. g. deorſum deſcendentis, ſed eadem, ac ſi motus nunquam fuiſſet prohibitus; ergo ſimiliter ſiue contritio, qua remouetur fictio vel obex prohibens collationem gratiæ, magna aut parua ſit, non propterea maior, aut minor erit gratia, quæ cauſatur per Sacramentũ reuiuiſcens, ſed per illud ſemper cauſatur minima gratia, qualis eſt, quæ confertur infantibus, qui baptizantur: quia non confertur ob aliquam diſpoſitionem, ſed quia obex ab-

latus eſt, & obicis carentia latitudinem non habet, ſed conſiſtit in indiuiſibili. Confirmatur, Sacramentum, dum confertur, applicat merita Chriſti ad effectum non vagum, & incertum, ſed determinatum, & certum: at ſi poſtea in habente maiorem contritionem maiorem gratiam cauſaret, & minorem in habente minoré contritionem, non ad effectum certum, ſed ad incertum applicaret merita Chriſti, cũ quantitas contritionis futuræ indeterminata, & incerta ſit; ergo, &c.

Ad primum autem factum in principio reſpondetur illos, qui peccauerũt, ſi eorum peccatum nondum eſt dimiſſum, eo ipſo ac ad Sacramentum accedunt abſque vlla diſpoſitione, obicem ponere, poſitiuum quidem ſi talis peccati conſcientiam habent; negatiuum verò, ſi illius ignorantiam habent inuincibilem; ſicque diſpoſitionem aliquam neceſſariam eſſe, vt Sacramentum gratiam cauſet in illis. Ad confirmationem, dico, antecedens non eſſe omnino certum, cum eius oppoſitum teneant Caietanus infra qu. 79. art. 1 & alij. Sed illo admiſſo, nam verum eſſe dicemus infra quæſt. 79. art. 8 conſequentia non eſt contra nos: nam propterea in 1. concl. dictum eſt, & eorum peccatum nondum eſt dimiſſum, vt ibi notauimus.

Ad ſecundum reſpondetur negando minorem iuxta dicta con. 2. Ad 1. probationem negandum eſt antecedens; ſi enim verum eſſet, non maiorem gratiam con-

fer-

ferret Baptiſmus adultis, quàm paruulis. Vnde in nō ponentibus obicem ſine diſpoſitione propria actuali Sacramentum non operatur quantum poteſt; ſed potius minimum quod poteſt. Ad 2. probationem dico, virtutem inſtrumentalem, quam habent Sacramenta ad cauſandam gratiam maiorem, & maiorem ſine termino, licet ex hac parte aliquam infinitatem habeat; nō tamen eſſe ſimpliciter infinitā, ſicut nec ſimpliciter infinita eſt virtus ſuſcipientis, quāuis meliorem, & meliorē diſpoſitionem ſine termino poſſit habere. Ad 3. probationem dico, quamuis Sacramentum minus perfectum poſſit cauſare maiorem gratiam intenſiuè, quam Sacramentum magis perfectum, ſi maiori diſpoſitione ad illud accedat homo, quam ad iſtud, nunquam tamen gratiam cauſatam per Sacramentum minus perfectum peruenire ad perfectionem gratiæ cauſatæ per Sacramentum magis perfectum: nam hæc eſt ſuperioris ordinis, & rationis. Ad 4. probationem patet ex dictis con. 4. negandam eſſe conſequentiam.

ARTICVLVS II.

Vtrum gratia Sacramentalis aliquid addat ſupra gratiam virtutum, & donorum.

Concluſio eſt affirmans.

QVid addat, explicat D. Thom. dicens: *Gratia Sacramentalis addit ſuper gratiã communiter dictam, & ſuper virtutes, & dona quoddam diuinum auxilium ad conſequendum Sacramenti finem.* Quod non ita intelligendum eſt, vt nihil intrinſecum in ipſa gratia exiſtens addat; habet enim gratia ſacramentalis modum quendam, & perfectionem intrinſecam, ratione cuius dicit ordinem, & habitudinem ad habendum diuinum auxilium, & quodammodo ius ad illud confert: vnde virtute gratiæ confirmationis v.g. Deus eſt noua lege paratus ad opitulandum homini in publica confeſſione fidei inter eius hoſtes. Sicque gratia ſacramentalis quodammodo ſe habet ad gratiam iuſtificantem communiter dictã, vt ſpecies ad genus, vt hic ad 3. ait D. Th. & gratia cauſata ab vno Sacramento ſpecie diſtinguitur à gratia cauſata ab alio, vt docet idem S. Thom. infra q. 72. art. 7. ad 3. Quamuis enim omnes ſecundum ſubſtantiam, ſeu eſſentiam gratiæ eiuſdem ſpeciei ſint, ſecundum modum tamen, & perfectio-

ctionem intrinſecam, quam ſuperaddunt gratię communiter dictæ, ſpecie diſtinguũtur ſaltem accidentali.

Circa articulum tertium nihil ſe offert dicandum.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in Sacramentis ſit aliqua virtus gratiæ cauſatiua.

Dubium. *An hac virtus cauſatiua gratiæ, quæ eſt in Sacramentis, ſit aliqua qualitas, an ſolum motio, qua moueatur à Deo.*

DVæ ſunt de hac re diſcipulorum S.Th. ſententiæ. Prima eſt Capreoli in 4. diſt.1.q.1. Paludani ibidem, & aliorum, hanc virtutem eſſe qualitatem. Probatur primò, nam D.Thom. hic ad 3. ait: *Virtus inſtrumentalis acquiritur inſtrumento, ex hoc quod mouetur ab agente principali.* Vbi cum motum cauſam virtutis inſtrumentalis eſſe dicat, ſentit virtutem inſtrumentalem diſtinctam eſſe à motu inſtrumentali, ac per conſequens qualitatem quandam.

Secundo, Sacramenta, cum ſint cauſæ efficientes inſtrumentariæ, priuſquam operentur, debent conſtitui in actu primo, cũ

actus

actus ſecundus præſupponat actum primũ, virtutemque ad agendum habere, cum non poſſit actio emanare ab agente principali, vel inſtrumentali, in quo non ſit virtus ſufficiens, in qua actio, & effectus contineantur, nam agens ſine virtute nullum eſt agens: ſed motio Dei ſola non poteſt hæc Sacramentis præſtare; ergo non eſt virtus, qua eleuantur ad cauſandam gratiam. Minor probatur, nam talis motio aliquem debet habere terminum: vel ergo habet pro termino qualitatem aliquam conſtituentem ſacramentum in actu primo, & ſic non interuenit in eleuatione ſacramenti ſola motio, ſed etiam qualitas, quam intendimus: vel actionem ipſam præcisè, & hoc non eſt conferre virtutem, ſed facere, vt faciat, quod non habet virtutem, quod eſt impoſſibile; ergo, &c. Confirmatur, motio ad agendum nihil eſt aliud, quam applicatio ad agendum: ſed applicatio non poteſt eſſe virtus, aut ratio agendi, ſed eſt ſola conditio, & virtutem, quæ ad agendum applicatur, præſupponit; ergo, &c.

Tertiò. Alia inſtrumenta conſtituuntur in ratione inſtrumenti per qualitatem præuiam motui, quo mouentur à principali agente; ergo, & ſacramenta. Antecedens probatur, nam Sacerdos conſtituitur in ratione inſtrumenti ad conſecrandum, & ad remittenda peccata per characterem, qui qualitas quædam eſt, & vt ait D. Thom. infra q.63. art.2. *Potentia eſt inſtrumentalis;*

ſicut

ſicut etiam ſupra dictum eſt de virtute, quæ eſt in Sacramentis. Grauia etiam, & leuia per veras qualitates, grauitatem ſcilicet, & leuitatem, à motu realiter diſtinctas conſtituuntur inſtrumenta generantis. Semen quoque conſtituitur in ratione inſtrumenti ad generandum animal per qualitatem impreſſam ipſi diſtinctam à quocunque motu; ergo, &c.

Secunda ſententia eſt Caiet. hic, & ſupra q. 13. art. 2. Mag. Soto in 4. diſt. 1. q. 3. ar. 4. & aliorum, virtutem hanc non eſſe qualitatem aliquam, ſed motionem ipſam, qua ſacramenta mouentur à Deo ad gratiam producendam. Probatur primò, nam D. Thom. hic artic. 1. ait: *Cauſa inſtrumentalis non agit per virtutem ſuæ formæ, ſed ſolum per motum, quo mouetur à principali agente*. At in hoc articulo: *Inſtrumentum (vt dictum eſt) non operatur, niſi in quantum eſt motum à principali agente*. Ergo non per qualitatem aliquam diſtinctam à motu.

Secundò. Quia nequit intelligi, quæ qualitas ſit iſta, diſtincta à motione Dei, & quando illam habeant ſacramenta, non enim illam habent, antequam moueantur à Deo, nam tunc præter diuinam inſtitutionem, qua inſtituta ſunt ad cauſandam gratiam, & vt moueantur à Deo ad hunc effectum, ex qua prouenit Deum eſſe paratum ad producendam gratiam per ſacramenta, nihil amplius habent quàm res cæteræ, quæ à Deo aſſumi poſſunt ad hunc effectum; neque dum mouentur à Deo, nam

nam non eſt terminus talis motus, cum nõ moueantur à Deo Sacramenta ad aliquam qualitatem in ipſis recipiendam, ſed ad gratiam in animabus ſuſcipientiũ illa producendam; ergo, &c. Confirmatur, nam qualitas ex ſe habet eſſe permanens, & nõ tranſiens ex vno in aliud, hoc enim proprium eſt motus, qui eſt actus imperfectus ab agente in patiens: ſed ſacramentorum, vt hic ait D.Thom. *Virtus inſtrumentalis habet eſſe tranſiens ex vno in aliud*, & non poteſt eſſe, niſi dum motus, qui eſt à principali agente, durat, ergo, &c.

Tertio. In alijs inſtrumentis non eſt virtus aliqua, quæ ſit qualitas diſtincta à motu, quo mouentur, à principali agente; ergo nec in ſacramentis. Antecedens probatur, nam ſerra mota per artem non recipit aliam virtutem fabricandi lectum, quàm modum ſerrandi hoc vel illo modo, & idē eſt de calamo, & de fidibus citharæ motis ad ſcribendum, vel citharizandum; ergo, &c.

Dicendum tamen eſt, Vtramque ſententiam eſſe probabilem; ſecundam tamen probabiliorem. Primam partem oſtendunt argumenta facta pro vtraque ſententia, & auctoritas Doctorum, qui primam & qui ſecundam tenent.

Secunda pars præter dicta probatur, nã D.Thom. q.27. de verit. artic.4. ad 6. ait: *Motum inſtrumenti eſſe cauſam formæ inductæ à principali agente*: ſed non niſi vt virtus inſtrumentalis; ergo, &c.

Se-

Secundò. Eo ipſo ac ſacramenta mouentur a Deo ad producendam gratiam, habent virtutem inſtrumentalem; ergo hæc non eſt aliqua qualitas,ſed ſolum motio, qua mouentur à Deo. Antecedens probatur, Talis motus, ſecluſa quacunque qualitate recepta in ſacramentis, virtuoſus eſt, nam non habet eſſe virtuoſum à tali qualitate, ſed à Deo, à quo eſt; ergo ſacramenta conſtituit in eſſe virtuoſo, quod eſt ipſis conferre virtutem. Vnde ſimul ea conſtituit in actu primo præbendo eis virtutem, & ſimul ea reducit de actu primo ad actum ſecundum: ſicut, & auxilium actuale, quo ſępè eleuantur potentiæ ad eliciendos actus ſupernaturales,antequam habeant habitus, illas ſimul in actu primo cõſtituit, & ſimul reducit de actu primo ad actum ſecundum, nam non opus eſt ad hæc duobus auxilijs.

Ad argumenta autem primæ ſententiæ reſpondetur. Ad 1. per virtutem inſtrumentalem, quam acquirit inſtrumentum, ex hoc, quod moueatur à principali agente, non intelligere D.Thom. virtutem diſtinctam à motu, ſed ipſum motum: *Quoniam ſermo Auctoris eſt formalis, tam de virtute, quam de motu*, vt hic ait Caiet. Vnde ſenſus eſt: ex hoc,quod inſtrumentum mouetur ab agente principali, acquiritur, & recipitur in illo ipſa motio, quæ eſt virtus inſtrumentalis.

Ad ſecundum reſpondetur negando minorem: nam cum talis motio ſit virtuoſa,

prius

prius ſacramenta conſtituit in actu primo, eiſque virtutem inſtrumentalem præbet, & poſtea facit, vt operentur, ſicque ea reducit de actu primo ad actum ſecundum. Ad probationem dico, talem motionem aliquem habere terminum; non tamen in ipſis ſacramentis exiſtentem, ſed in ſuſcipientibus illa: pro termino enim habet gratiam, quam in animabus ſuſcipientium ſacramenta producit. In ſacramentis autem duo præſtat: nam quatenus eſt motio virtuoſa, ſeu participatio diuinæ virtutis, ſacramentis virtutem præbet: & quatenus eſt applicatio ſacramentorum ad cauſandam gratiam, facit, vt faciant, non quidem ſine virtute, ſed per virtutem, quã prius illis præbuit. Ad confirmationem reſpondetur negando antecedens, motio enim ad agendum virtuoſa in inſtrumento non ſolum eſt applicatio ad agendum, ſed etiam virtus, & ratio agendi, cum ſit participatio virtutis principalis agentis.

Ad tertium reſpondetur negando conſequentiam: nam illa inſtrumenta commemorata in argumento habent virtutem inſtrumentalem permanentem; ſacramenta vero habent virtutem inſtrumentalem, quę cum motu, quo à Deo mouentur, trãſit, & non durat, niſi dum motus durat; immo nihil aliud eſt quam motus.

Circa art. 5. & 6. præter dicta circa art. nihil ſe offert ſcribendum.

QVÆSTIO LXIII.

De effectu Sacramentorum, qui eſt character.

ARTICVLVS I.

Vtrum Sacramentum imprimat characterem in anima.

Concluſio eſt affirmans.

QVæ non de omnibus Sacramentis intelligenda eſt, ſed de aliquibus, ſicque intellecta de fide eſt definita in cap. *Maiores,* De Baptiſmo, & in Conc. Florent. in Decreto vnionis, & Trident. Seſſ. 7. Can. 9. vbi ſic dicitur: *Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc eſt, ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile; vnde ea iterari non poſſunt; Anathema ſit.*

AR-

ARTICVLVS II.

Vtrum charactere ſit ſpiritualis poteſtas.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An character verè, & propriè ſit potentia phyſica contenta ſub ſecunda ſpecie qualitatis.

PArtem negantem tenent multi, tam antiqui, quàm recentiores. Probant illam recentiores 1. de charactere baptiſmali: ſi enim eſſet potentia phyſica, maximè paſſiua: ſed non eſt potentia phyſica paſſiua; ergo &c. Probatur minor, potentia phyſica paſſiua in re ipſa recipit formã vel actum, ad quem ordinatur, illiſque verè actuatur, & perficitur: ſed character baptiſmalis non eſt huiuſmodi, nam nec recipit alia ſacramenta, ad quæ præſupponitur, nec gratiam ſacramentalem cauſatã ab alijs ſacramentis, nec characteres, quos imprimunt alia ſacramenta, vt patet; ergo, &c.

Secundò probant de Ordinis charactere: ſi enim eſſet porentia phyſica, maximè actiua: ſed non eſt potentia actiua, nam

nam non efficit alia ſacramenta, cũ actiones ſenſibiles, & materiales, quas important alia ſacramenta non efficiantur à charactere ſpirituali, ſed à membris externis; nec producit gratiam, nam Sacerdos non cauſat gratiam per characterem, ſed per ſacramentum miniſtrat, vnde etiam non Sacerdos, immò nõ baptizatus poteſt cauſare gratiam per ſacramentum Baptiſmi, & quamuis character ſacerdotalis eleuaretur diuina virtute ad producendam gratiam, hoc non ſufficeret, vt eſſet potentia actiua, cum omnis creatura poſſit hoc modo eleuari ad producendam gratiam, quin dicatur habere potentiam actiuã reſpectu gratiæ, nec denique conficit Sacramentum Euchariſtiæ, quia nulla qualitas poteſt eſſe ex natura ſua confectiua conuerſionis panis in corpus Chriſti, ſicut nulla creatura ex ſua natura poteſt facere miracula; ergo &c.

Tertiò probant de charactere Confirmationis: quia ſi eſſet potentia phyſica, quodã modo eſſet actiua, reſpectu ſcilicet proteſtationis fidei, & quodammodo paſſiua, reſpectu ſcilicet ſacramenti Ordinis: non eſſe autem talem probatur, quia potentia datur ad ſimpliciter poſſe; character autẽ Confirmationis non datur ad ſimpliciter recipiendum, vel operandum, cum non confirmatus poſſit ſimpliciter recipere Sacramentum Ordinis, & profiteri fidem, & character Confirmationis ſolùm requiratur ad firmius profitẽdam fidem, & melius

ſu-

ſuſcipiendum ſacramentum Ordinis; ergo &c.

Dicendum tamen eſt: Characterem verè, & propriè eſse potentiam phyſicam cõtentam ſub ſecunda ſpecie qualitatis. Huius oppoſitum docent primò Durandus in 4.d.4. q.1. num.11. aſserens characterem non eſse niſi ens rationis. Contra quod eſt quod hic, & art. præced. ait D. Thom. & definiunt Concilia, characterem imprimi in anima; ens enim rationis non imprimitur; ſed conſequitur operationem intellectus.

Secundò. Scotus in 4.d. 6. q. 10, dicens characterem eſſe quidem aliquid reale non tamen niſi relationem realem. Contra quod etiam militat, quod contra Durãdum obiecimus: nam cum ad relationem non ſit per ſe motus, vt dicitur 5. Phyſic. tex.10 non poteſt eſſe aliquid impreſſum, aut productum in anima. Vnde D. Thom. hic ad 3. docet, Characterem non eſſe in genere relationis, ſed ſuper quem fundatur relatio.

Tertiò, Richardus in 4.d 5.art.1.q.1, putans characterem eſſe quidem aliquid abſolutum, & qualitatem; non tamen contentam in prædicamento qualitatis; quia eſt qualitas ſupernaturalis. Contra quod obijcit Mag. Soto in 4.d.1 qu.4.artic.2. nam etſi Deus non ſit in prædicamento, quia eſt ens infinitum; qualitates tamen ſupernaturales, cum ſint entitates finitæ, in prædicamento poni neceſſe eſt. Verum eſt, chara-

ra-

racterem, vt hic ait D. Thom. non poni in prædicamento qualitatis, aut aliqua eius ſpecie directe, & per ſe, ſed ſolum reductiuè, quia eſt aliquid imperfectum, & incõpletum, ſicut & virtus inſtrumentalis, quæ eſt in Sacramentis. Vide quæ diximus 1. 2. q. 23. art. 3. dub. 2.

Quartò. Alenſis 4. p. 19. membro 1. ar. 2. affirmans characterem eſſe in prima ſpecie qualitatis tanquam habitum, vel diſpoſitionem. Contra quod hic in argument. *Sed contra* arguit Diuus Thomas: *Nullus habitus eſt, qui ſe poſſit ad benè, & malè habere: character autem ad vtrumque ſe habet, vtuntur enim eo quidam bene, alij verò malè. Quod in habitibus non contingit, nam habitu virtutis nullus vtitur malè, & habitu malitiæ, nullus benè.*

Quintò. Alii, quos hic ad 2. ſuppreſſo nomine refert D. Tho. dicentes, characterem eſſe in tertia ſpecie qualitatis. Contra quos eſt, quod ibidem aſſerit D. Thom. *In tertia ſpecie qualitatis non ſunt niſi ſenſibiles paſſiones, vel ſenſibiles qualitates: character autem non eſt tamen ſenſibile, & ideo non eſt in tertia ſpecie qualitatis.* Quod etiam in arg. *Sed contra* dicit: *Paſſio cito tranſit, character autem indelebilis eſt.*

Sextò. Alij, quos etiam ſuppreſſo nomine refert D. Thom. hic ad 1. quos ſequutus eſt Marſilius in 4. q. 4. art. 1. con. 7. ponentes characterem in quarta ſpecie qualitatis. Contra quos D. Thom. dicit: *Figura eſt quædam terminatio quantitatis, vnde propriè*

lo-

loquendo non eſt niſi in rebus corporeis, in ſpiritualibus autem dicitur metaphoricè. Non autem ponitur aliquid in genere, vel ſpecie, niſi per id quod de eo propriè prædicatur. Et ideò character non poteſt eſſe in quarta ſpecie qualitatis.

Septimò. Nonnulli recentiores aſſerentes characterem non eſſe verè, & propriè potentiam phyſicam, ſed ſolum habere rationem potentiæ, aut poteſtatis ſecundũ moralem quandam conſiderationem, quia videlicet eſt ſignum ex diuina ordinatione ad hoc deſtinatum, vt qui illo inſignitus fuerit, aptus ſit ad tale miniſterium. Contra quod eſt doctrina D. Thomæ hic dicentis: *Diuinus cultus conſiſtit in recipiendo aliqua diuina, vel in tradendo alijs. Ad vtrumque autem horum requiritur quædam potentia; nam ad tradendum aliquid alijs, requiritur potentia actiua: ad recipiendum autem requiritur potentia paſſiua. Et ideo character importat quandam potentiam ſpiritualem ordinatam ad ea, quæ ſunt diuini cultus.* Ad quod licet quis reſpondere poſſit, D. Thom. intellexiſse charactarem eſse potentiam improprio modo, ſcilicet moraliter; prædictis tamen recentioribus non ſatisfacit hæc reſponſio, & iure quidem, nam D. Thom. verbis, & intentioni contradicit. Vnde ingenue fatentur ſe à ſententia D. Thom. diſcedere, quia ad hoc eos cogunt argumenta facta in principio huius dubij.

Sed contra illos [præter auctoritatem D. Thom. eſt argumentum: character ſa-

cer-

cerdotalis eſt potẽtia verè,& propriè phyſica; ergo & alij charactares. Antecedens probatur: Tum quia, potentia quam importat longe diuerſa eſt à poteſtate iudicis, & prætoris, quæ moralis eſt. Tum quia phyſicè inſtrumentaliter concurrit ad cõuerſionem panis in Corpus Chriſti, non minus quàm verba conſecrationis, quæ illum præſupponunt, & ſine quo nihil efficiunt. Tum denique, quia, vt patet ex artic. ſeq. eſt quædam participatio Sacerdotij Chriſti, quod phyſicam potentiam importare, colligitur ex D.Thom. ſupra q.22. art.3. dicente: *Virtute ipſius gratia nobis datur*. Confirmatur, non repugnat characteri eſſe potentiam verè, & propriè phyſicã; ergo cũ hoc ad eius dignitatem pertineat, non eſt illi denegandum. Antecedens patebit ex ſolutionibus argumentorum, quę facta ſunt in principio.

Ad primum reſpondetur negando minorem. Ad probationem dico, non eſſe de ratione potentiæ phyſicæ paſſiuæ in ſe recipere formam, vel actum, ad quem ordinatur, ſed ſatis eſſe, vt faciat ſubiectum capax talis receptionis. Huius exemplum eſt mollities, quam ad ſecundam ſpeciem qualitatis pertinere docet Ariſt. in prædic. cap. de qualitate, quæ in cera eſt potentia paſſiua ad recipiendam figuram ſigilli, quã tamen in ſe ipſa non recipit, ſed ceram capacem facit, ad illam recipiendam, nequit enim imprimi in cera indurata quamuis poſſit retineri ab ea. Grauitatem etiam

in terra potentiam paſſiuam eſſe dicit D.T. lib 5. Metaph, lect.14. in princip. quæ tamen in ſe non recipit motum, quo terra mouetur deorſum. Denique, vt patet ex his quæ diximus 1.p.q.78.art.1. potentiam motiuam ſecundum locum, quæ eſt in animalium corporibus, multi dicunt non actiuam, ſed paſſiuam eſſe, quæ tamen non recipit in ſe motum, ſed ſolum eſt, vt ait D.Thom. 1 par. quæſt 75. artic.3. ad 3. *Per quam membra redduntur habilia ad obediendum appetitui*. Vnde cum character baptiſmalis, etiam ſi non recipiat in ſe alia ſacramenta, hominem capacem, & habilem faciat ad illa recipienda, potentia paſſiua phyſica erit reſpectu illorum. Et idem eſt reſpectu aliorum characterum, & reſpectu gratiæ ſacramentalis, quamuis enim cathecumeni, quando iuſtificantur gratiam recipiant, non tamen ſacramentalem, ſed hanc ſoli baptizati recipiunt, quando recipiunt ſacramenta, ijque ſoli illius capaces ſunt ſicut, & ſacramentorum, quæ illam cauſant.

Ad ſecundum reſpondetur negando minorem: Eſt enim character Ordinis potentia actiua inſtrumentalis phyſica, & vt talis efficit alia ſacramenta: nam quamuis hæc conſiſtant in actionibus ſenſibilibus, & materialibus, quæ fiunt à membris externis, poſſunt nihilominus eſſe à caractere Ordinis tanquam à potentia phyſica inſtrumentali. Tum quia tales actiones factæ à membris externis non eſſent ſacramen-

menta, niſi illi, quorum membris fiunt haberent characterem Ordinis. Tum etiam, quia mediante charactere Ordinis illis actionibus dat Deus virtutem ſacramentalem. Tum denique, quia licet character Ordinis ſit ſpiritualis, poteſt tanquam inſtrumentum diuinæ virtutis concurrere ad actiones ſenſibiles, vt habent rationem ſacramenti: non minus quàm res materiales, vt Dei inſtrumenta poſſunt efficere res ſpirituales. Gratiam etiam producit: quãuis enim Sacerdos per Sacramẽtum, quod miniſtrat, gratiam cauſet, etiam illam cauſat per characterem, tanquam per virtutẽ, & potentiam inſtrumentalem, quæ ab Auctore gratiæ inſtituta eſt ad producendam gratiam: vnde non eſt eadem ratio de illa, & de quacumque alia creatura, cum non omnis creatura inſtituta ſit ad producendã gratiam. Denique ſicut alia ſacramenta, ita etiam ſacramentum Euchariſtiæ conficit character ſacerdotalis. Nec eſt inconueniens, qualitatem aliquam ſupernaturalem, qualis eſt character, eſſe ex natura ſua virtutem inſtrumentalem in ordine ad illam mirabilem conuerſionem panis in Corpus Chriſti, ſicut & in ordine ad productionem gratiæ.

Ad tertium reſpondetur, cum dicitur potentias dari ad ſimpliciter operandum, vel recipiendum, ſenſum eſſe dari ad operandum, vel recipiendum abſtrahendo à benè, vel malè, per hoc enim diſtinguuntur ab habitibus, non quia dantur ad ope-

rationem, quæ ſine ipſis fieri non poteſt; nam hoc modo etiam habitus ſupernaturales dantur ad ſimpliciter operandum; de quo vide quæ diximus 1. part. quæſt. 12. artic. 5. dubio 2. Vnde cum cuiuſcumque ſacramenti, etiam confirmationis, character ad vtrumque ſe habeat, vt hic ait D. Thom. deturque ad recipiendum, vel operandum, abſtrahendo à benè, vel malè; potentia eſſe poterit, etiamſi abſque illo poſſit recipi Sacramentum Ordinis, & fides profiteri. Vel dic characterem confirmationis habere rationem potentiæ actiuę reſpectu proteſtationis fidei, & potentiæ paſſiuæ in ordine ad perferendas iniurias, & labores propter fidem: nam cum tali modo, & ex officio non poteſt illa fieri, nec poſſunt hæc perferri, niſi ab habente characterem confirmationis.

Circa articulum 3. nihil ſe offert dicendum.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Character ſit in potentijs animæ ſicut in ſubiecto.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. In qua potentiarum animæ ſit character.

QVidam recentiores cum Marſilio in 4. q.4. ar.1. dicunt, characterem in nulla potentijs animæ ſubiectari, ſed immediatè in eſſentia animæ. Probatur primò, caracter imprimitur animæ ad ſignificandum ipſam deſtinatam eſſe ad cultum Dei; ergo in eſſentia animæ debet poni, & non in aliqua ex eius potentijs. Probatur conſequentia, quia quando aliquid imprimitur alicui rei, vt ſignum manifeſtans illam, debet poni in illo, quod eſt notius in tali re: ſed eſſentia animæ eſt notior, quàm eius potentiæ; ergo &c.

Secundò. Character non eſt principiũ alicuius actus intellectus, aut voluntatis; ergo non eſt in intellectu, aut voluntate. Antecedens probatur, nam licet tam in intellectu, quã in voluntate exigat aliquos actus, omnes tamen illi habent ſufficientia principia in intellectu, & voluntate ſine

 cha-

charactere, virtutes ſcilicet à quibus eliciũtur, ſi ſupernaturales ſint, ſi autem naturales potentias ipſas; ergo character non eſt principium alicuius actus intellectus, aut voluntatis.

Tertio. Character eſt diſpoſitio ad gratiam: ſed gratia eſt immediatè in eſſentia animæ, ergo & character, diſpoſitio enim debet eſſe in eodem ſubiecto, in quo eſt forma. Confirmatur, Character, vt patet ex dictis art. 2. non eſt habitus, ſed potentia: at ſubiectum potentiæ eſt eſſentia animæ, & non in aliqua potentiarum eius, nam hæ ſolùm ſunt ſubiectum habitus ergo, &c.

Quartò probatur, Characterem non eſſe in intellectu. Character ordinatur ad ea, quæ ſunt diuini cultus: ſed diuinus cultus magis pertinet ad voluntatem, quàm ad intellectum; ergo & character. Confirmatur primò, Character eſt ſignum obligationis animæ ad Deum: ſed obligari Deo pertinet ad voluntatem; ergo & character. Confirmatur ſecundò, actus, qui perficitur, & ordinatur per characterem, non eſt actus intellectus, ſed potentiæ executiuæ, ponitur enim character ad exequendum aliquid, v.g. ad recipiendum, vel miniſtrandum ſacramentum; ergo in potentia exequente, & non in intellectu character conſtituendus eſt.

Dicendum tamen eſt 1. Characterem non eſſe immediatè in eſſentia animæ. Docet hoc D. Thom. hic concludens. *Chara-*

ra-

racter non eſt ſicut in ſubiecto in eſſentia animæ, ſed in eius potentia.

Secundò probatur ratione S. D. Charactere inſignitur anima ad actus, in quibus cõſiſtit diuinus cultus: ſed ad actus propriè ordinantur potentiæ animæ, non eius eſſentia, nam hæc ordinatur ad eſſe; ergo character non eſt in eſſentia animæ, ſed in eius potentia.

Tertiò. Nullus eſt actus qui ſit ab anima, vt antecedit intellectum, & voluntatem, & non medijs his potentijs; ergo actus, ad quos inſignitur anima charactere, ab anima ſunt medijs his potentijs, aut altera earum, ac per conſequens character in tali potentia eſt, eius enim ſubiectum eſſe debet, quod actus, ad quos ordinatur, elicit. Antecedens probatur, nam vel eſſet anima immediatè operatiua, quod eſt impoſſibile: vel eſſet operatiua, & non medijs intellectu, & voluntate, ſed media alia potentia ipſi ſuperaddita, quod etiam eſt impoſſibile: nam non poteſt eſſe operatiua medio ſolo lumine gloriæ, quod nonnulli potentiam eſſe affirmant, vt vidimus 1. p. q.12. art.5. dubio 2. nec media ſola aliqua virtute infuſa ſine intellectu, aut voluntate; ergo nec media ſola aliqua potentia inſtrumentali, cuius actus, licet vt eſt ab illa, non ſupponat aliquod poſſe etiam radicale in anima, ſupponit tamen illud ſecundum ſuam ſubſtantiam, qualis eſt character. Actus enim ad quem ordinatur character, in quo diuinus cultus conſiſtit,

ſecundum ſubſtantiam eſt à virtute fidei, vt dicemus con. ſequent. ſicque poſſe ardicale ſupponit in anima, quod non habet, niſi media potentia naturali, qua ablata non eſt operatiua talis actus.

Dicendum eſt ſecundò. Characterem immediadè ſubiectari in intellectu. Docet hoc D. Thom. hic ad 3. dicens: *Et ideo oportet, quod character ſit in cognoſcitiua potentia animæ, in qua eſt fides.*

Secundò probatur ratione Sancti Doctor. Actus, ad quem ordinatur character, eſt actus intellectus; ergo character eſt in intellectu, principium enim actus intellectus in intellectu eſſe debet. Antecedens probatur, *Character ordinatur ad ea, quæ ſunt diuini cultus. Qui quidem eſt quædam fidei proteſtatio per exteriora ſigna.* Sed huiuſmodi fidei proteſtatio eſt actus intellectus; ergo & actus, ad quem character ordinatur. Si dicas, characterem ordinari ad prædictum actum, non per modum efficientis, aut cõficientis ipſum actum; ſed præcisè per modum ſigni, quo deputatur, & conſignatur homo ad cultum Dei; ac per conſequens non eſſe neceſſarium, vt pertineat ad eandem potentiam, ad quam pertinet ipſe actus, ſed poſſe eſſe in quocũque alio ſubiecto, in quo ſit commodius ad ſignificandum: ſicut militiæ ſignum in pectore ponitur, & tamen militia manibus exercetur. Contra hoc eſt, Character ordinatur ad prædictum actum, vt potentia phyſica, quamuis enim fidei habitus, ſit prin-

principium proteſtationis fidei abſolutè, & ſecundum ſubſtantiam, adhuc tamen cum tali modo, & quaſi ex officio character ordinatur, vt principium efficiens, à nullo enim alio, vt ſic efficitur; ergo &c.

Ad primum autem factum in principio reſpondetur negando conſequentiam. Ad probationem diſtinguo minorem: Eſſentia animæ eſt notior ſecundum ſe, concedo minorem: quoad nos nego illam, ſic enim potentiæ ſunt notiores: character autem debet poni in eo, quod eſt nobis notius, vt nobis deſignet. Vel dic, characterem non ſolùm poni in anima, vt ſignum deſignatiuum illius, ſed etiam, vt veram potentiam phyſicam inſtrumentalem; atque adeo debere conſtitui in potentia intellectiua, quæ eſt principium elicitiuum proprij actus, Nam vt ait D. Thom. in 4 diſt. 4. q. 2. art. 3. quæſtiunc. 1. *Natura proportionabiliter ſpiritualitati ſubſternitur, ſicut perfectibile perfectioni. Vnde ſicut gratia, quæ eſt ſpiritualis vitæ principium, eſt in eſſentia animæ ſicut in ſubiecto: ita & character, qui eſt ſpiritualis potentia, eſt ſicut in ſubiecto in nuturali potentia animæ.*

Ad ſecundum reſpondetur negando antecedens. Ad probationem dico, actum, quem exigit character in intellectu ſecundum ſuam ſubſtantiam, habere ſufficiens principium in intellectu, virtutem ſcilicet fidei, à qua elicitur: ſecundum modum tamen, quo à charactere producitur, & ad externum cultum ordinatur, à nullo alio

elici poſſe. Character enim illi imprimit quemdam modum realem non cauſabilem ex fidei virtute: hęc namq; prolationi verborum conſecrationis, qua proteſtatur fides, communicare non poteſt eſſe tranſubſtantiatiuam panis in Corpus Chriſti, ſicut hunc modum, ac virtutem habet à charactere Sacerdotali, vt potentia inſtrumentali.

Ad tertium reſpondet D. Thom. in 4. d 4. q. 2. a. 3. quæſtiunc. 1. ad 1. *Quod diſpoſitionem eſſe in eodem cum eo, ad quod diſponit, non eſt neceſſe, niſi quando diſpoſitio poſtea ſit perfectio, ſicut ſcientia diſpoſitio, & ſcientia habitus ſunt in eodem ſubiecto proximo: non autem hoc oportet, quando diſpoſitio, & perfectio differunt per eſſentiam, ſed poſſunt eſſe in diuerſis ſubiectis, & præcipuè quando illa diuerſa habent ordinem ad inuicem: ſicut operatio ſenſibilis eſt diſpoſitio ad intelligibilem operationem, & ſimiliter character eſt diſpoſitio ad gratiam*. Ad confirmationem reſpondet idem S. D. ibidem ad 2. *Quod illa obiectio procedit de potentijs naturalibus, ſed potentias ſpirituales oportet fundari in naturalibus*. Vbi per potentias ſpirituales intelligit ſupernaturales, quas in potentijs naturalibus fundari oportere dicit, quando ſcilicet actus earum ſecundum ſubſtantiã ſupponunt aliquod poſſe ſaltẽ radicale reſpectu eorum in ſubiecto, qualem eſſe diximus characterem. Si enim non ſupponerent tale poſſe, non opus eſſet, eas in naturalibus ſpotentijs fundari; vt patet ſi Deus ad aliquem effectum aſſumeret, vt

in-

inſtrumentum eſſentiam animæ, vt præintelligitur potentijs naturalibus, illique ad hunc effectum potentiam aliquam inſtrumentalem conferret.

Ad quartum reſpondetur, diuinum cultum, ſub ratione tamen veri, ad intellectũ pertinere, ſicque ad illum ordinari characterem: nam ordinatur ad illũ, vt eſt quędam fidei proteſtatio per exteriora ſigna, vt hic ad 3. dicit D. Thom. Vnde ſicut oratio licet ordinetur ad diuinũ cultum, quia tamen illum reſpicit ſub ratione veri, pertinet ad intellectum; ita & character. Ad primam confirmationem dico, characteré eſſe ſignum obligationis animæ ad Deum, non quidem factæ per aliquem actum voluntatis, cum hic in multis recipientibus characterem non ſit; vt patet in pueris, ſed quę conſequitur ad rem acceptam ex natura rei. Poſſe etiam aliquid pertinens ad intellectum eſſe ſignum obligationis pertinentis ad voluntatem, vt patet in propoſitione, qua conſenſus voluntatis manifeſtatur. Ad ſecundam confirmationem dico, actus exteriores, quos ordinat, & perficit character, pertinere quidem ad potentiã executiuam, vt motam tamen ab intellectu, ſicque in hoc, & non in potetentia executiua conſtituendum eſſe characterem: ſicut & virtutes non conſtituuntur in membris exterioribus, à quibus exercentur actus earum exteriores, ſed in intellectu, aut voluntate, à quibus mouentur

membra exteriora, & ordinantur ad proprios fines virtutum.

Circa art. 5. & 6. nihil ſe offert ſcribendum.

QVÆSTIO LXIV.

De cauſa Sacramentorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum Deus operetur interius ad effectum Sacramenti.

Concluſio eſt affirmans.

INtelligenda eſt per modum principalis agentis; per modum enim inſtrumenti inquit D.Thom. *Homo poteſt operari ad interiorem effectum Sacramenti, in quantum operatur per modum miniſtri, nam eadem eſt ratio miniſtri, & inſtrumenti.*

Non ſolum eſſe miniſtrum cauſam, ſeu conditionem ſine qua non effectus ſacramenti, eo modo, qui applicat ignem ad comburendum, eſt cauſa combuſtionis, ſed etiam habere poteſtatem miniſterialem ad remittenda peccata, & conferendam gratiam, certiſſimum eſt, vt colligitur

tur ex illo Ioan. 20. verſ. 23. *Quorum remiſſeritis peccata, remittuntur eis*: & ex formis ſacramentorum. *Ego te baptizo, &c. Ego te abſoluo, &c.* quæ verificari non poſſunt, niſi Sacerdos, aut miniſter haberet prædictam poteſtatem.

Eſt tamen difficultas, an miniſter habeat diſtinctam virtutem, & diſtinctum influxum ad remittenda peccata, & producendam gratiam, ab ipſo ſacramento? In qua partem negantem tenent multi: quia vt verificetur, miniſtrum abſoluere, & abluere à peccatis, ſatis eſt, vt hoc faciat per influxum ſacramenti, quod conficit, ac miniſtrat. Mihi tamen probabilius videtur quod hic aſſerunt Caiet. & communiter diſcipuli D. Thom. Sicut in rebus, & verbis ſacramentalibus eſt vnica virtus inſtrumentalis, quæ partialiter eſt in rebus, & partialiter in verbis: ita vnicam eſſe virtutem inſtrumentalem totalem in ſacramento, & miniſtro; Sacramenti tamen miniſtrum diſtinctam virtutem partialem habere ab ipſo ſacramento, & conſequenter diſtinctum influxum partialem. Cum enim ſacramentum ſit aliquid omnino diſtinctum à miniſtro, ſi miniſter dicitur remittere peccata, & gratiam producere, hoc per diſtinctam virtutem, & influxum ſaltem partialem debet efficere, & non ſolùm per virtutem, & influxũ Sacramenti. Quod maximè verificatur in miniſtro cõſecrato ſpeciali cõſecratione, ad conferendã ſacram. Sacerdos enim, qui eſt miniſter ſa-

cra-

cramentorũ habet characterem, qui eſt potentia phyſica permanens, in ordine ad remiſſionem poccatorum, & productionem gratiæ, quam non habet ſacramentũipſũm, ſed ſolùm habet virtutem productiuam gratię per modum fluxus, & tranſeuntis, & à virtute characteris ſacerdotalis procedit ac dimanat, illique ſubordinatur; ac per conſequens virtus, quæ eſt in tali miniſtro diſtincta eſt ab illa, quæ eſt in ſacramento. Virtus quæ eſt in miniſtro nõ ſic conſecrato, vt in non baptizato conferente baptiſmum, etiam ſi diſtincta ſit à virtute, quæ eſt in ſacramento, non tamen eſt habitualis, & potentialis, ſed ſolùm actualis, vnde maxima eſt differentia inter miniſtrum conſecratum, & non conſecratum. Nomine autem miniſtri hic intelligendus non eſt, qui ſolùm, & præcisè porrigit ſacramentum, ſed qui conferendo ſacramentum conficit. Vnde, qui ſacramentum Eucharistiæ iam confectum aliijs porrigit, non confert gratiam per ſe ipſum, ſed ſolum ſacramentum gratiam cauſat, & illud applicans tantum eſt pura conditio ſine qua non.

Circa ſolutionem ſecundi aduertendum eſt, quod in ea docet D. Thom. *Effectus Sacramenti non datur melior per meliorem miniſtrum*, doctrinam eſſe Sanct. Auguſt. tract. 5. in Ioann. & lib. 3. contra Creſconium, cap 11. vbi ait: *Baptiſma Chriſti non eſſe niſi eius, cuius nomine datur, & ideo non fieri melius, cum per meliorem datur, nec de-*

terius

terius per deteriorem. Ex quo inſertur, quod ibidem cap.6. dixerat, & refertur Canon. *Si inter*, de conſecrat. diſtinct. 4. *Et ideo per miniſtros diſpares Dei manus æquale eſt: quia non illorum, ſed eius eſt*. Vnde non rectè Scotus in quarto diſt. 4. quæſt.7. & Gabriel ibidem quæſt. 2. dixerunt, à meliori miniſtro maiorem gratiam conferri paruulo baptizato. Cui ſententiæ non fauet Caietanus hic: nam quamuis dicat, poſſe miniſtrum impetrare maiorem gratiam recipienti Sacramentum, quam ſit illa, quæ regulariter per Sacramentum datur, hanc tamen ſubdit non habere rationem effectus Sacramenti, ſed rationem annexi, ſicut rationem annexi haberet, ſi eam impetraret extra miniſterium Sacramenti; ſicq; nihil aliud aſſerit, quam quod D. Thom. ſubdens: *Aliquid tamen annexum impetrari poteſt recipienti ſacramentum per deuotionem miniſtri*.

ARTICVLVS II.

Vtrum Sacramenta ſint ſolum ex institutione diuina.

Concluſiô eſt affirmans.

QVam ſecundum fidem certam eſſe, conſtat ex Concil. Trid. Seſſ. 7. Can. 1. de Sacramentis in genere, vbi ſic dicitur: *Si quis dixerit ſacramenta noua legis non fuiſſe omnia à Ieſu Chriſto Domino noſtro instituta; anathema ſit.* Vnde opinio, quam refert D. Thom. in 4. d. 23. q. 1. art. 1. quæſtiunſcula 3. Chriſtum non inſtituiſſe per ſe Sacramenta Extremæ Vnctionis, & Confirmationis, ſed Apoſtolis inſtituenda dimiſiſſe, nunc iam ſuſtineri non poteſt. Magiſtrum autem ibi aſſerentem, *Sacramentum Vnctionis infirmorum ab Apoſtolis institutum legitur*, explicat S. Doctor ibidem ad 2. *Quod Magiſter dicit ab Apoſtolis institutum: quia per doctrinam Apoſtolorum nobis promulgata eſt eius institutio.* Iuxta quam explicationem idem aſſerit Magiſter, quod Conc. Trid. Seſſ. 14. cap. 1. *Instituta eſt autem ſacra hæc Vnctio infirmorum, tanquam verè, & propriè ſacramentum noui teſtamenti à Chriſto Domino noſtro, apud Marcum quidem inſinuatum, per Iacobum autem Apoſtolum, ac Domini fratrem fidelibus commendatum, ac pro-*

mulgatum. Quæ eſt etiam ſententia D.Th. loco citato.

Circa articulum tertium, & 4. nihil ſe offert dicendum.

ARTICVLVS V.

Vtrum per malos miniſtros Sacramenta conferri poſſint.

Concluſio eſt affirmans.

CErta eſt ſecundum fidem, vt colligitur ex Conc. Trid. Seſſ.7. Can.12. de Sacramentis in genere, vbi diffinitur: *Si quis dixerit miniſtrum in peccato mortali exiſtentem, modo omnia eſſentialia, quæ ad ſacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, ſeruauerit, non conficere, aut conferre ſacramentum; anathema ſit*. De miniſtris hæreticis idem colligitur ex cap. *Ii qui baptiſma*, & cap. *Hanc regulam*, 1. q. 1. De paganis etiam ex Can. *A quodam Iudæo*, De conſecrat. diſt. 4.

ARTICVLVS VI.

Vtrum mali miniſtrantes ſacramenta peccent.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium I. *An ſit peccatum mortale miniſtrare Sacramenta in mortali peccato.*

PArs negans probatur primò. Bonitas miniſtri non eſt de neceſſitate Sacramenti, ſe ſolùm pertinet ad decentiam illius, vt docet D. Thom. art. præced. ad 3. ſed defectus eius, quod ſolum pertinet ad decentiam, non conſtituit peccatum mortale, nam hoc non conſtituit defectus cōditionis requiſitæ ad bene eſſe, ſed defectus circumſtantiæ neceſſariæ, non enim peccat, qui operatur non ſecundú quod melius, aut quando melius, &c. ſed qui operatur non ſecundum quod oportet, aut quando oportet, aut ſicut oportet, quia illud, oportet, neceſſitatem denotat; ergo miniſtrare ſacramenta ſine bonitate, & in peccato mortali, non eſt peccatum mortale.

Secundò. Qui in articulo neceſſitatis baptizat, non peccat, etiamſi ſit in peccato mortali, vt docet D. Thom. hic ad 3. ergo nec qui extra talem neceſſitatis articulum baptizat. Probatur conſequentia, nam

nam etiam qui baptizat in caſu neceſſitatis; baptizat vt miniſter agentis principalis, qui eſt Chriſtus, & non minus poteſt ſtatim conteri, ſi vult, & tranſire de malo in bonum, quam qui extra caſum neceſſitatis baptizat.

Dicendum tamen eſt: miniſtrare ſacramenta in peccato mortali, peccatum mortale eſſe ex ſuo genere. Docet hoc D. Tho. hic; & probat peccatum quidem eſſe: *Quia miniſtri debent* Deo *conformari*, *ſecundū illud Leuit.* 19. *Sancti eritis, quoniam ego Sanctus ſum.* Peccatum vero mortale eſſe ex ſuo genere. *Quia hoc peccatum pertinet ad irreuerentiam* Dei, *& contaminationem ſacramentorum, quantum eſt ex parte ipſius peccatoris.* Sicque ſacrilegium eſt, quod ex ſuo genere eſt mortale.

Aduertit tamen Caiet. hic ad finem cōmentarij: *At tale ſacrilegium non ſufficit, quod ſit adminiſtratio ab homine malo, ſed exigitur, quod ſit etiam à miniſtro ex officio, vt ſic: & ratio eſt aſſignata in littera: quia ſanctis miniſterijs non niſi ſanctus conuenit miniſter, qui per ſe loquendo non eſt niſi miniſter ex officio.* Eſt autem miniſter ex officio, qui ſpeciali conſecratione deputatus eſt ad illud officium, qualis eſt Sacerdos. Vnde ſi laicus extra caſum neceſſitatis baptizet, peccabit quidem, quia vſurpat alienum officium: *Nulla enim cogente neceſſitate ſi fiat, alieni muneris vſurpator eſt*, vt dicitur Can. *Quod quidam*, 1. q. 1. non tamen peccabit, quia miniſtrat in peccato mortali, cum non ſit miniſter

ex

ex officio. Idem eſt de miniſtris Sacramenti Matrimonij: ſunt enim ipſi contrahentes, qui cum non ſint ſpeciali conſecratione conſecrati ad conficiendum illud ſacramentum non ſunt miniſtri ex officio, ſicque etiamſi illud ſacram. miniſtrent in mortali non propterea mortaliter peccāt, quamuis peccent mortaliter, quia illud ſacramentum recipiunt in mortali, vt docet Mag. Soto in 4. diſt. 1. q. 5. art 6. in fine. Sacerdos tamen, qui celebrat in mortali, duplici titulo peccat mortaliter peccato ſacrilegij, quia ſcilicet ex officio conficit ſacramentum in mortali, & quia in mortali ſacramentum ſuſcipit.

Aduertit etiam Caiet. hic. §. *Circa vtrūque*, ad peccatum mortale non ſufficere, vt miniſtrans exhibeat ſe miniſtrum, ſeu miniſter ex officio ſit, ex D. Thom. namque colligit. *Requiri, ad hoc quod huiuſmodi peccatum ſit mortale, duo. Primò, quod exhibeat ſe miniſtrum. Secundò, quod tale miniſterium ſit actio ſacramentalis. Ita quod ſi alterum horum defuerit, non habes hinc mortale peccatum in miniſterijs ſacris*. Quæ doctrina communiter recipitur à diſcipulis D. Tho. quamuis non conueniant, quid per actionem ſacramentalem ſit intelligendum. Mihi tamen cum pleriſque aſſerendum videtur, per actionem ſacramentalem intelligendam eſſe eam, qua conficitur ſacramentum.

Ex quo colligo primò. Illum, qui miniſtrat ſacramentum iam confectum, vt

Sa-

Sacerdos, qui alios communicat hoſtiam conſecratam eis conferendo, non peccare mortaliter, etiamſi in peccato mortali id faciat: quia tale miniſterium non eſt actio ſacramentalis, hoc eſt confectiua ſacramenti, immo nec propriè, & in rigore conſtituit miniſtrum Dei, cum ſic miniſtrans non ſit cauſa inſtrumentalis gratiæ, ſed ſolùm ſe habeat, vt conditio, & vt applicans ſacramentum ad conferendam gratiam, vt diximus art. 1. Idem potiori iure aſſerendum eſt de Sacerdote transferente hoſtiam ſacram de loco, ad locum, aut eam eleuante dando benedictionem. Non eſt etiam veroſimile, inquit Mag. Soto vbi ſupra, parum poſt initium articuli, quod aſſerit Adrianus, peccatum mortale eſſe eleuare hoſtiam conſecratam de terra, aut luto in peccato mortali. *Quare potius credo illud eſſe opus religionis, atque adeo virtutis, ſi non adſit Sacerdos alius, qui dignius poſſit illam eleuare*. Et idem aſſerunt alij, ſi hoc fiat à laico in abſentia Clerici.

Secundò colligo, Nec etiam diachonũ, & multo minus ſubdiaconum, & alios inferiores miniſtros ſacris non initiatos peccare mortaliter exercendo ſua officia in peccato mortali: quia nullius horum miniſterium eſt actio facramentalis, ideſt cõfectiua ſacramenti. Et præterea, *Nam* (*vt* ait Mag. Soto vbi ſupra) *etſi gratiam ad hoc recipiant, tamen imperfectio actionis admonere videtur, non eſſe tam ſtrictam obligationem quã in Sacerdote; ſiquidem per lectionem Euangelij*

& ſuam adminiſtrationem nullam operantur ſanctitatem, niſi imperfectè. Idem dicendũ eſt de prædicatore in peccato mortali prædicante, dum tamet eius peccatum non ſit publicum, ob quod vituperetur illius miniſterium, & prædicatio contemnatur; quamuis enim huius oppoſitum teneat Caiet. hic, §. *Hanc doctrinam*; illud tamen communiter docent Theologi.

Tertiò colligo, exercere actus iuriſdictionis ſpiritualis, vt iudicare, excommunicare, &c. item benedicere aquam, Virgines, & Abbatiſſas, conſecrare loca, veſtes, & vaſa ſacra non eſſe peccatum mortale, etiamſi fiat in mortali. De conſecratione chriſmatis, aut olei infirmorum quidam oppoſitum tenent. Sed eadem eſt ratio de omnibus: nam nulla harum actionum eſt ſacramentalis, hoc eſt confectiua ſacramenti. Quibuſdam tamen videtur, tam hæc, quàm prædicta in corollaris præced. exercere in mortali, eſſe peccatum veniale, idque eo grauius, quo miniſterium eſt excellentius, & magis ſacrũ. Quod ſic vniuerſaliter non approbo: nam vt dixi 2.2. q.60. art.2. abſque peccato etiã veniali poteſt iudex in peccato mortali exiſtens iudicare; & idem de peccatore occulto prædicante: durum etiam videtur, benedicere aquam in mortali, eſſe veniale.

Denique aduertit Caiet. in prædicto §. *Circa vtrumque*, conſulto dixiſſe D. Thom. tale peccatum eſſe mortale non quomodo.

dolibet, ſed ex ſuo genere: nam de facto, & in indiuiduo poteſt à mortali excuſari ex imperfectione actus. Sic idem Caiet. §. *Ad 3. dubium*, excuſat Sacerdotem baptizantem in articulo neceſsitatis in mortali: quia operatio ſua imperfectum quid eſt in genere adminiſtrationis ſacramentorum, non ex parte obiecti, hoc eſt ſacramenti, ſed ex parte agentis, hoc eſt miniſtri: non enim exit operatio tunc à miniſtro ex officio, ſed à nudum miniſterium præbente. Vnde verum eſt quod hic ad 3. dicit D. T. *In articulo neceſſitatis non peccaret baptizando in caſu, in quo etiam poſſet laicus baptizare*.

Si quæras, An qui miniſtrat ſacramentum ex officio, teneatur ſacramentaliter confiteri peccatum mortale, in quo eſt? Reſpondetur, id non eſſe neceſſarium, ſed ſufficere contritionem de tali peccato habere. Attritio non ſufficeret: nam quamuis hæc ſufficiat ad recipiendum ſacramentum Pœnitentiæ, quia virtute ſacramenti fit ex attrito contritus; non tamen ad illud miniſtrandum, quia qui miniſtrat ſacramentũ, non fit virtute illius ex attrito contritus, nec per illud iuſtificatur, ſed præſupponitur iuſtificatus, & in gratia. Si tamen habens attritionem inuincibiliter exiſtimaret ſe contritionem habere, à peccato excuſaretur.

Ad primum autem factum in principio, reſpondetur cum Caietan. hic §. *Ad hoc*

actio-

& ſuam adminiſtrationem nullam operantur ſanctitatem, niſi imperfectè. Idem dicendũ eſt de prædicatore in peccato mortali prædicante, dum tamen eius peccatum non ſit publicum, ob quod vituperetur illius miniſterium, & prædicatio contemnatur; quamuis enim huius oppoſitum teneat Caiet. hic §. *Hanc doctrinam*; illud tamen communiter docent Theologi.

Tertiò colligo, exercere actus iuriſdictionis ſpiritualis, vt iudicare, excommunicare, &c. item benedicere aquam, Virgines, & Abbatiſſas, conſecrare loca, veſtes, & vaſa ſacra non eſſe peccatum mortale, etiamſi fiat in mortali. De conſecratione chriſmatis; aut olei infirmorum quidam oppoſitum tenent. Sed eadem eſt ratio de omnibus: nam nulla harum actionum eſt ſacramentalis, hoc eſt, confectiua ſacramenti. Quibuſdam tamen videtur, tam hæc, quàm prædicta in corollaris præced. exercere in mortali, eſſe peccatum veniale, idque eo grauius, quo miniſterium eſt excellentius, & magis ſacrũ. Quod ſic vniuerſaliter non approbo: nam vt dixi 2.2. q.60. art.2. abſque peccato etiã veniali poteſt iudex in peccato mortali exiſtens iudicare; & idem de peccatore occulto prædicante: durum etiam videtur, benedicere aquam in mortali, eſſe veniale.

Denique aduertit Caiet. in prædicto §. *Circa vtrumque*, conſulto dixiſſe D. Thom. tale peccatum eſſe mortale non quomodo.

dolibet, ſed ex ſuo genere: nam de facto, & in indiuiduo poteſt à mortali excuſari ex imperfectione actus. Sic idem Caiet. §. *Ad 3. dubium*, excuſat Sacerdotem baptizantem in articulo neceſsitatis in mortali: quia operatio ſua imperfectum quid eſt in genere adminiſtrationis ſacramentorum, non ex parte obiecti, hoc eſt ſacramenti, ſed ex parte agentis, hoc eſt miniſtri: non enim exit operatio tunc à miniſtro ex officio, ſed à nudum miniſterium præbente. Vnde verum eſt quod hic ad 3. dicit D. T. *In articulo neceſſitatis non peccaret baptizando in caſu, in quo etiam poſſet laicus baptizare*.

Si quæras, An qui miniſtrat ſacramentum ex officio, teneatur ſacramentaliter confiteri peccatum mortale, in quo eſt? Reſpondetur, id non eſſe neceſſarium, ſed ſufficere contritionem de tali peccato habere. Attritio non ſufficeret: nam quamuis hæc ſufficiat ad recipiendum ſacramentum Pœnitentiæ, quia virtute ſacramenti fit ex attrito contritus; non tamen ad illud miniſtrandum, quia qui miniſtrat ſacramentũ, non fit virtute illius ex attrito contritus, nec per illud iuſtificatur, ſed præſupponitur iuſtificatus, & in gratia. Si tamen habens attritionem inuincibiliter exiſtimaret ſe contritionem habere, à peccato excuſaretur.

Ad primum autem factum in principio, reſpondetur cum Caietan. hic §. *Ad hoc*

actio-

actionem ſacramentalem poſſe ſumi dupliciter. Primò ſecundum rationem operis operati, & ſic non exigit bonitatem miniſtri, niſi ſecundum quandam decentiam, & propterea ſiue bonus, ſiue malus ſit miniſter, ſacramentum verum, & efficax eſt. Secundò, quantum ad ratione operis operantis, & ſic exigit neceſſario bonitatem in miniſtro, vt recta ſit, alias enim indecens eſt, & cum Dei irreuerentia; & contaminatione ſacramenti.

Ad ſecundum quidam relati à Durando in 4.d.5.q.2.num.6. negabant antecedens, ſed illo admiſſo, reſpondetur negando conſequentiam. Ad probationem dico, cum Caiet.hic §. *Ad euidentiam*, qui baptizat in caſu neceſſitatis, eſſe quidem miniſtrum Chriſti; non tamen eſſe miniſtrum ex officio, de quo ſolo dictum eſt, iuſtum eſſe oportere: neceſſitatemque excuſantem malum miniſtrum, non eſſe impoſſibilis contritionis, cum in inſtanti poſſit haberi de infinitis peccatis, ſed neceſſitatem cogentem ad exhibendum ſe, vt miniſtrum non ex officio.

Dubium ſecundum. An ſit licitum recipere ſacramenta à malis miniſtris, eaque ab illis petere.

PArs negans probatur primò. Non eſt licitum petere ab aliquo, quod ipſe licitè præſtare non poteſt: ſed mali miniſtri non poſſunt licitè miniſtrare ſacramenta, cum peccent ea adminiſtrando; ergo non eſt licitum alicui petere ab illis, vt ea ſibi miniſtrent. Confirmatur, ſi miniſter eſſet ſcandalizandus ex audientia confeſſionis, concitandus ſcilicet ad libidinem, ſi mulier illi confiteretur, non liceret ab illo petere, vt eius confeſſionem audiret; ergo neque licitum eſt à malo miniſtro petere, vt ſacramentum miniſtret, cum non minus peccet illud miniſtrando, quam libidinoſe mulierem appetendo.

Secundò. Quamuis licitum ſit vti peccato alterius, nõ tamen licet, illum ad peccatum inducere: ſed qui petit à malo miniſtro non parato ad adminiſtrandum, vt ſibi miniſtret ſacramentum, illum inducit ad peccandum; ergo non eſt licitum id ab eo petere. Confirmatur, ſi miniſter eſt excommunicatus, vel ſuſpenſus, quamtumuis conteratur de peccatis, & faciat quod in ſe eſt, non poteſt licitè miniſtrare Sacram. ergo ille, qui ab eo petit Sacramentũ petit,

quod ille licitè præſtare non poteſt, ac proinde peccat petendo.

Dicendum tamen eſt primò. A miniſtro malo tolerato ab Eccleſia licitum eſſe Sacramentum accipere. Docet hoc D.T. hic ad 2 dicens: *Ille, qui ad Sacramentum accedit, ſuſcipit ſacramenta à miniſtro Eccleſiæ, non in quantum eſt talis perſona; ſed in quantum eſt miniſter Eccleſiæ. Et ideò quamdiù ab Eccleſia tolleratur in miniſterio, ille qui ab eo ſuſcipit Sacramentum, non communicat peccato eius; ſed communicat Eccleſiæ, quæ eum tanquam miniſtrum exhibet*. Ac per conſequens non peccat: nam ſi peccaret, hoc ideò eſſet, quia peccato eius communicaret.

Probatur etiam ex Can. *Sciſcitantibus*, 15. quæſt. 1. vbi Nicolaus Papa Bulgaris ſciſcitantibus, an à Sacerdote in adulterio comprehenſo, vel de hoc infamato deberent communionem recipere, reſpondit. *Ab eo (quouſque iudicio Epiſcoporum reprobetur) communio percipienda eſt: quoniam mali bona adminiſtrando ſe tantum lædunt: & cerea fax accenſa ſibi quidem detrimentum præſtat, alijs verò lumen in tenebris adminiſtrat, & vnde alijs commodum exhibet, inde ſibi diſpendium præbet. Sumite ergo ab omni ſacerdote intrepidi Chriſti myſteria*.

Si quæras, quis miniſter ſit toleratus ab Eccleſia, & quando ab ea non toleretur? Reſpondet D. Thom. hic ad 2, non tolerari, *Cum degradatur, vel excommunicatur, vel ſuſpenditur*. Tempore D. Thom. quicumque ex-

excommunicatus, vel ſuſpenſus non erat toleratus ab Eccleſia: poſt Concilium tamen Conſtan. & Bullam Martini V. ſolùm notoriè percuſſores Clericorum, & nominatim excommunicati, vel ſuſpenſi, aut alia cenſura innodati non ſunt ab Eccleſia tolerati, vt docent Caiet. hic, §. *In eadem*, Mag. Soto in 4. d. 1 q. 5. a. 6. & d 22. q. 1. a. 4. & alij communiter. Vnde à quibuſcunque alijs licitum eſt ſacramenta recipere, quamtumuis mali miniſtri ſint; etiamſi ſint publici concubinarij, quicquid dicat Nauarrus c. 25. n. 79. & ſeq., & notoriè excommunicati, quicquid dicat Syluester, verbo *Excommunicatio* 5. not. 4. immo, & irregulares. Ad irregulares enim extendendam eſſe Conſtit. Martini V. patet: Tum quia facta fuit in fauorem fidelium: quibus tamen parum, aut nihil commodi afferret, ſi ab irregularibus non poſſent ſuſcipere ſacramenta, cum conſtet excommunicatos, ſi celebrant, aut exercent officium Ordinis, ſtatim effici irregulares. Tum etiam, quia multi docent irregularitatem, quæ contrahitur propter culpam, cenſuræ rationem habere: & extra controuerſiam ſententia eſt à iure lata; ergo cum (vt refert Mag. Soto vbi ſupra ex S. Antonino) Martinus V. indulgeat, *Quod nemo deinceps à communione alicuius in ſacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut alijs quibuſcunque diuinis; vel extra, prætextu cuiuſcunque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ à iure, vel ab homine generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel a li-*

qua vitare, niſi ſententia, aut cenſura huiuſmodi fuerint in, vel contra perſonam, nominatim ſcilicet expreſſam; nullus tenebitur abſtinere à receptione Sacramentorum ab irregularibus, ſicut nec ab excommunicatis, & ſuſpenſis, niſi nominatim tales ſint.

Dicendum eſt ſecundò. Licitum etiam eſſe, petere ſacramenta à malo miniſtro tolerato ab Eccleſia; ſi tamen ille ad ea conferenda paratus ſit, aut teneatur, & petenti ex hoc aliqua vtilitas proueniat. Mali miniſtri nomine ille intelligendus eſt hic, de quo moraliter conſtat màlè adminiſtraturum: ſi enim id non conſtaret, præſumendum eſſet bonum futurum: nam quamuis ſcirem eum recens lapſum in peccatum, credere poſſem, vel iam habuiſſe contritionem, vel habiturum antequã conferat Sacramentũ. Hoc ſuppoſito.

Prima pars concluſionis probatur, quod ſine peccato fieri poteſt, licitum eſt exigere ab altero, etiamſi ſciam illum peccaturum; licitum eſt namque exigere iuramẽtum ab infideli ad contractus firmandos, etiamſi ſciam illum per falſos Deos iuraturum, licitum eſt etiam ab vſurario mutuum petere, etiamſi ſciam illum non daturum, niſi cum vſura, & dando peccaturum, vt patet ex dictis 2. 2. quæſt. 78. ar 4. Sed miniſtrare ſacramenta fieri poteſt ſine peccato à quodlibet miniſtro, ſi velit; ergo quamuis ſciam illum ex ſua malitia malè adminiſtraturum; illa ab eo petere poſſum.

Se-

Secunda pars probatur: nam petere ſacramenta à malo miniſtro non parato, eſt illum inducere ad peccandum; ſi verò ipſe paratus ſit, non eſt illum ad peccandum inducere, ſed vti eius malitia; ergo ſicut propter hoc nõ licet petere mutuum ſub vſuris à non parato; licet tamen petere à parato ſic illud conferre, vt conſtat ex dictis loco cit ex 2. 2. idem erit de petitione ſacramentorũ à malo miniſtro.

Tertia pars probatur: nam qui ex officio tenetur ſacramenta conferre, qualis eſt proprius parochus, ſemper debet eſſe paratus ad miniſtranda Sacramenta ſubditis; ergo ſicut licet petere à miniſtro parato, ita & ab eo, qui tenetur conferre. Nec propter hoc petens inducit illum ad peccandum, ſed iure ſuo vtens illum ſolum inducit ad id, quod ex iuſtitia tenetur.

Quarta pars probatur: quia ſine vtilitate, neque malitia alterius vti licitum eſt: nam contra legem diuinæ amicitiæ eſt, nõ vitare offenſam Dei, ſi poſſumus abſque vllo incommodo, aut detrimento noſtro. Vnde ſi commodè poſſet, quis ſacramenta percipere ab alio non minus docto, & vtili, qui ſine peccato ea conferat, ex charitate id facere teneretur, vt vitet alienum peccatum, quamuis non teneatur ex iuſtitia, ſi alter ex officio obligatur ad conferendum.

Dicendum eſt tertiò. In caſu magnę neceſſitatis licitum eſſe inducere ad conferenda Sacram. miniſtrum quamtumuis malũ

toleratum tamen, etiamſi non ſit proprius parochus, nec paratus. Probatur, licitum eſt petere ab alio, etiam inducendo illum, id quod lex charitatis pro illo poſtulat: ſed in caſu magnæ neceſſitatis lex charitatis poſtulat pro petente ſacramentū; ergo, &c. Confirmatur, in tali caſu alienus Sacerdos tenetur ex miſericordia ad illud, ad quod tenetur proprius parochus ex iuſtitia; ergo ſicut licet inducere proprium parochum, ita & alium Sacerdotem, licitum enim eſt inducere alterum ad id, ad quod tenetur, ſiue teneatur ex iuſtitia, ſiue ex miſericordia.

Si quæras, an in caſu, in quo licet inducere miniſtrum malum toleratum ab Eccleſia ad miniſtranda ſacramenta, liceat ipſi ea miniſtrare in peccato mortali? Reſpondetur non eſſe ei licitum: nam hoc vt diximus dubio præcedente eſt peccatū mortale ex ſuo genere. Licere tamen illi, ſi contritionem habeat de peccato ſuo, etiamſi excommunicatus ſit, aut alia cenſura innodatus, ſacramenta miniſtrare. Docet hoc Mag. Soto in 4. d. 1. q. 5. a. 6 contra Adrianum, & colligit ex Concil. Conſtant. & Martini V. conſtitutione. *Cum enim conſulendo timoratis conſcientijs in bonū petentium conceſsit illam communicationem cum excommunicatis, ex rei conſequentia conceſſit ipſis excommunicatis, vt ſacramenta præberent, quando alias tenerentur. Alioqui non ſatisfeciſſet petentibus conſultum: nam tunc illi miniſtri perplexitate complicarentur, vtrinque*

ſci-

ſcilicet, ſiue Sacramentum præberent ſiue ſecus, peccatum timentes. Immo poſſent ſe iuſte defendere, allegante, ſe non poſſe id facere ſine ſcelere, quod nulla prorſus cauſa vlli fas eſt committere. Cùm etiam nulli ſit licitum petere ab aliquo, quod ipſe ſine peccato præſtare non poteſt, non liceret fidelibus petere à ſuo parocho excommunicato, vt eis miniſtraret Sacramenta, ſi hæc miniſtrando peccaret, inducerent enim illũ ad peccandum; Nec eſt eadem ratio, ſi peterent ab eo ſacramenta ſolum in peccato ſine excommunicatione exiſtente: nam tunc ipſe poteſt ſe à peccato liberare, contritionem de illo habendo, ſicque non induceretur ad peccandum, ſed ad id, quod ſine peccato facere poſſet, ſi vellet. At quando eſt excommunicatus, ipſe non poteſt ſe ipſum ab excommunicatione eripere, ſicque induceretur ad peccandũ, nam nõ poſſet ſine peccato miniſtrare ſacramenta. Aduertendum eſt ergo, quoties licitum eſt fidelibus petere ſacramentum à Sacerdote excommunicato tolerato, ſi hic petitionẽ eorum repellere non poteſt, ſed tenetur ex iuſtitia, ſi eſt proprius parochus, aut ex miſericordia, ſi eſt alienus Sacerdos, eorum petitioni conſentire, & alias non poteſt abſolutionem ab excommunicatione impetrare, quia eſt reſeruata ſuperiori, quem adire non poteſt; non peccare miniſtrando eis Sacramenta in excommunicatione; ac per conſequens illa ſic miniſtrando non fieri irregularem; cum irregularitas tunc

non incurratur, niſi propter culpam, & peccatum. Secus eſſet, ſi antequam miniſtraret ſacramenta, poſſet impetrare abſolutionem ab excommunicatione, aut licitè repellere petitionem fidelium; nam tunc in excommunicatione miniſtrando peccaret; cum poſſet, ſi vellet, aut non miniſtrare, aut miniſtrare ſine excommunicatione, & ſua culpa miniſtraret in excommunicatione.

Dicendum eſt quartò. Si neceſſitas ſit extrema, licitum eſſe recipere à miniſtro etiam non tolerato ab Eccleſia, quantumuis infideli, hæretico, vel apoſtata, ſacramenta illa, quæ ex diuino præcepto neceſſarium eſt, recipere in tali neceſſitate; alia verò minimè. Prima pars colligitur ex D. Thom. in quarto diſtinctione quinta, quæſtione ſecunda, artic. 2. quæſtiunc. 5 dicente: *Malus miniſter, ſi ſit præciſus ab Eccleſia, tunc peccat ab eo recipiens ſacramentum, niſi in neceſſitate, in qua poſſet etiam à pagano, vel à Iudæo ſuſcipere*. Aſſeritur etiam à Caiet. hic §. *In eadem*, à Mag. Soto in 4. d. 1 quæſt. 5 ar. 6. circa finem, & communiter a diſcipulis D. Thom. qui Doctorem hic ad 2. dicentem, *Si vero ab Eccleſia non toleratur* (ſcilicet miniſter) *peccat, qui ab eo accipit Sacramentum, quia communicat peccato ipſius*, exponunt, locutum fuiſſe extra caſum extremæ neceſſitatis.

Probatur etiam, quia quando in extrema neceſſitate, aut articulo mortis inſtat diuinum præceptum recipiendi ſacramẽta,

 ta,

ta, Eccleſia nulli miniſtro aufert poteſtatem conferendi illa, nec prohibet fidelibus ea ab illo recipere, vt Canon. *Si quem*, 24. quæſt. prima, & ex Concil. Tridentin. Seſſ. 14. cap. 7. ergo licitum eſt illa à quolibet miniſtro recipere. Immo, & ipſi miniſtro licet ea conferre: quia Eccleſia, vt ait Magiſter Soto vbi ſupra, *Permittens nobis in extrema neceſſitate Baptiſmum à præciſis ſuſcipere, ſubinde permittit ipſis illum conferre*.

Secunda pars probatur. Eccleſia abſolutè prohibet nobis cum miniſtris non toleratis ab ea communicare in rebus ſacris; ergo niſi inſtet diuinum præceptum ſuſcipiendi aliquot Sacramenta, quod reuereatur, ſemper etiam in articulo mortis vult ſuum præceptum obligare, maximè cum caſum mortis, ſeu extremæ neceſſitatis nullibi excipiat. Vnde quando prædictorum ſacramentorum non eſt niſi miniſter præciſus, perinde eſt, ac ſi nullus adeſſet.

Non deſunt tamen, qui dicunt, ſi aliquis eſſet ſibi conſcius peccati mortalis, & non poſſent ſibi alia ſacramenta conferri, quam ea, de quibus recipiendis nullum eſt diuinum præceptum, poſſe ea ſuſcipere in extrema neceſsitate à miniſtro non tolerato, vt poſsit per ea iuſtificari, & fieri ex attritio contritus, ſi forte ſolam attritionem habeat: credendum eſt enim id merito placere Eccleſiæ, vt tali neceſsitati ſubueniatur.

Ad primum vero factum in principio reſpondetur negando minorem: licet enim mali miniſtri peccent adminiſtrando ſacramenta in peccato, poſſunt tamen deſinere eſſe mali, & per contritionem à peccato exire, & ſe in gratia conſtituere. Ad confirmationem neganda eſt conſequentia, ſi miniſter malus paratus erat, ad miniſtrandum in peccato; talis enim à petente non ſcandalizatur, nam iam ipſe lapſus erat in peccatum per talem animi præparationem, & petens ſolùm vtitur eius peccato ad propriam vtilitatem; vt diximus concl. 2.

Ad ſecundum reſpondetur negando minorem: qui enim in caſu 3. con. petit à miniſtro non parato, vt ſibi adminiſtret ſacramenta, non inducit illum ad peccandum, ſed vt præſtet id, ad quod tenetur ex iuſtitia, aut ex miſericordia. Ad confirmationem patet ex dictis con. 3. falſum eſſe antecedens.

Circa art. 7. nihil ſe offert dicendum.

AR-

ARTICVLVS VIII.

Vtrum intentio miniſtri requiratur ad perfectionem Sacramenti.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. *Quanam intentio miniſtri requiratur, vt validum ſacramentum conferatur.*

DE hac re fuit opinio aliquorum, quam refert Paludanus in 4. d. 6. q. 2. a. 3. aſſerentium non eſſe neceſſariam intentionem interiorem miniſtri, qua intendat cōficere ſacramentum, aut facere, quod facit Eccleſia, ſed ſufficere exteriorem prolationem verborum, & materiæ applicationem cum ſola intentione talia verba ſeu formam proferendi, & talem materiam applicandi.

Probari poteſt hæc opinio, primò ex D. Thoma hic ad 2. vbi non approbat primā opinionem, quam refert, aſſerentem, *Quod requiritur mentalis intentio in miniſtro.* Sed ſecundam dicentem, *In verbis, quæ profert, exprimitur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficit ad perfectionem ſacramenti; niſi contrarium exterius exprimitur ex parte miniſtri.*

Secundò. Cum Epiſcopus confert Ordines multis, inter quos eſt aliquis excommunicatus, vel non habens facultatem

à prælato ſuo, hic verè manet ordinatus, cum iura decernant huiuſmodi ſuſpenſum eſſe, ſicque pro certo habeant eſſe ordinatum: ſed Epiſcopus non intendit hunc ordinare, cum antequam ordines conferat, proteſtetur ſe nolle ordinare excommunicatum, aut non habentem facultatem à prælato ſuo; ergo, &c.

Tertiò. Qui ludo, aut ioco profert verba, & applicat materiam, verum conficit ſacramentum, vt colligitur ex cap. *Spiritus Sanctus* 1 qu. 1. vbi approbatur Baptiſmus ab Anaſtaſio puero ludo, & ioco collatus alijs pueris: ſed non habet intentionem interiorem conferendi ſacramentum, & faciendi, quod facit Eccleſia; ergo hæc intentio non requiritur.

Quartò. Ebrius poteſt conferre ſacracramenta, vt colligitur ex Canon. *Dedit*, 1. quæſt. 1. vbi ex S. Auguſt. dicitur. *Quos baptizat ebrius. Christus baptizat*: ſed ebrius non habet prædictã intentionem ergo, &c.

Dicendum tamen eſt 1. Vt validum ſacramentum conferatur, neceſſariam eſſe interiorem intentionem miniſtri, qua intendit facere, quod facit Eccleſia. Probatur primò ex Concil. Florent. in Decreto vnionis, vbi ſic dicitur; *Hæc omnia ſacramenta tribus perficiuntur*: videlicet rebus tãquam materia, verbis tanquam forma, & perſona miniſtri conferenti ſacramenta cũ intẽtione faciendi, quod facit Eccleſia; quorum ſi aliquid deſit, non perficitur ſacram.

Secundò Ex Conc. Trid. Seſſ. 7. Can. 11. de

Sa-

Sacram in genere, vbi definitur: *Si quis dixerit in miniſtris, dum Sacram conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia; anathema ſit.*

Ex quibus patet, certiſsima eſſe noſtram concluſionem. Quidam tamen exiſtimãt, eius oppoſitum ſolum eſſe errorem: quia in prædictis diffinitionibus non dicitur expreſsè requiri interiorem intentionem, ſed hoc ſolum colligatur per euidentem conſequentiam, quia ſcilicet ſola intentio interior eſt verè intentio. Alij hæreſim eſſe affirmant: nam in re conuertuntur intentio, & interior intentio; & argumentatio, qua ex prædictis diffinitionibus colligitur noſtra concluſio, ſolum eſt maior explicatio ſimilis illi, qua ex illo, *Et homo factus eſt*, colligitur Chriſtum non ſolum eſſe apparenter, & phantaſticè hominem, quia talis non eſt verus homo.

Aduertit tamen Mag. Soto in 4. d. 1. q. 5. ar. 6. *Sufficit generaliſſima intentio faciẽdi, quod Chriſtus inſtituit, vel orthodoxa Eccleſia, quæcumque illa ſit. Quare licet hæreticus erret, ſitne ſua Eccleſia, vel alia, verè baptizat. Immo nec requiritur, vt formaliter dicat, quod facit Eccleſia, ſed ſatis eſt, ſi intendat talem cæremoniam in remiſſionem peccatorũ facere, vel quod per illam Deo ſit ille dedicatus. Immo ſatis eſt intendere id facere quod facit Epiſcopus, vel Sacerdos: hæc enim omnia eandem habent virtutẽ.*

7 Dicendum eſt ſecundo. Ad valorem ſacramenti non ſufficere habitualem intentionem, neque requiri actualem; ſed ſatis

eſſe

eſſe virtualem. Primam partem videtur negare D. Thom. hic ad 3. dicens: *Licet ille, qui aliud cogitat, non habeat actualem intentionem, habet tamen intentionem habitualem, quæ ſufficit ad perfectionem ſacramenti.* Sed, vt aduertit Caiet. intentionem habitualem appellauit S. Doctor, non vt diſtinguitur à virtuali, vt colligitur ex his, quæ ſubiungit, ſed vt diſtinguitur ab actuali communicās in vocabulis communi ſui temporis vſui, quo quælibet intentio non actualis vocabatur habitualis.

Loquendo autem de intentione habituali, vt diſtinguitur à virtuali, non ſufficere ad conficiendum ſacramentum, probatur: nam habitualis intentio eſt, qua quis aliquid facit ex habitu abſque aduertentia, & deliberatione, vt cum quis habens habitum miſericordiæ nihil de eleemoſyna cogitans, immo fortè dormiens, pecuniā ponit, vbi eleemoſynæ colliguntur: ſed hæc non ſufficit, vt conferatur ſacramentum, nam actio ſacramentalis debet eſſe humana, & deliberata, ergo, &c.

Secunda pars probatur: nam vt hic ad 3. ait D. Thom. *Quamuis ſtudioſè curare debeat ſacramenti miniſter, vt etiam actualem intentionem adhibeat: ſed hoc non eſt totaliter poſitum in hominis poteſtate, quia præter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare.* Cum ergo Deus non obliget ad impoſſibile, non requiritur actualis intentio ad ſacramenti valorem.

Aduertit etiam Caiet. actualem inten-

tionem, quā D. Th. conſulit, non debere eſſe in actu ſignato, ita vt miniſter ſemper in mente actualiter habeat hoc, ego intendo conficere, ſed in actu exercito, ita vt poſtquam actum intentionis conficiendi ſacramentum habuit, attendat ad ea, quibus cōficitur, puta ad diſtinctam prolationem formæ, & ad reuerentem contrectationem materiæ.

Tertia pars ſequitur ex dictis: nam ſi habitualis non ſufficit, & actualis non ſemper requiritur, fit vt ſufficiat virtualis intentio, vt colligitur ex D Thom. hic ad 3. quæ licet actu tranſierit, virtute manet ratione primi propoſiti, quo quis ſe ad agendum applicuit humano modo. *Puta cum Sacerdos accedens ad baptizandum intendit facere circa baptizandum, quod facit Eccleſia. Vnde ſi poſtea in ipſo exercitio actus cogitationis eius ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur ſacramentum.*

Ad primum autem factum in principio reſpondetur cum Caiet. non ideo D. Tho. reprobaſſe primam opinionem, quia diceret ad perfectionem ſacramenti requiri mentalem intentionem miniſtri, ſed quia ſubdebat, hunc defectū ſuppleri à Chriſto in pueris, & in adultis per fidem, & deuotionem accedentis, ita vt quamuis non recipiant ſacramentum, eius effectum ſuſcipiant, ſicque poſſe habere certitudinem ſuæ ſalutis. Secundam vero opinionem non approbat, quia putet ſolam intentionem, quam verba exprimunt, ſine inten-

tion-

tentione interiori miniſtri ſufficere ad ſacramentum, ſed quia cum illa ſit ſignum huius, ſufficit ad certificandum ſuſcipientẽ de ſuſceptione ſacramenti, ejuſque effectu ea certitudine, quæ haberi poteſt, quæ nõ eſt niſi moralis, & per ſigna, & coniecturas, ſicut, & quam habere poteſt homo ſe in gratia Dei eſſe.

Ad 2. reſpondetur negando minorem, proteſtatio enim illa fit ad terrorem, & vt ſignificet Epiſcopus ſe nolle excommunicatos admittere, aut cum illis habere cõmunionem. Verum poſt factam ſufficientem diligentiam, nullum adeſſe excommunicatum, intentionem habet, & habere tenetur illum ordinãdi, quem habet præſentem, idem eſt cum error perſonę interuenit in intentione miniſtri, vt ſi intendens ordinare Petrum ordinat Ioannem, aut intendens baptizare maſculum, baptizat fœminam: talis enim error non tollit veram rationem ſacramẽti: quia miniſter licet illud ex errore intendat, hic tamen, & nunc intentionem habet, & habere tenetur miniſtrandi ſacramentum illi perſonæ, quæ ſibi proponitur. In Sacramento Matrimonij diſpar eſt ratio: quia matrimonium eſt quidam contractus conſiſtens in traditione corporum in particulari, & in indiuiduo, & ita error perſonæ ſufficit ad derimendum matrimonium.

Ad 3. reſpond. dupliciter poſſe ludo, aut ioco proferri verba, & applicari materiã. Primo, ita vt nihil ſerio agatur, & ſic non con-

cõficitur ſacram. vt colligitur ex Can. *Solet* De conſecr. d.4. Secundò, ita vt ſerio illud fiat, quamuis ad ludum, & iocum, ac animum recreandum ordinetur, & ſic verum ſacram. conficitur. Sicque iudicatum eſt, puerum Anaſtaſium verum Baptiſma contuliſſe: quia quamuis ludens cum alijs pueris illud fecerit, reuera tamen intendebat facere, quod viderat Epiſcopum facientem, quod perinde valebat, ac ſi habuiſſet intẽtionem faciendi, quod facit Eccleſia.

Ad 4 reſp. neg. min. Ad Can. citatum dico exponi ibi à Gloſſa: *Ita tamen quod ſentiat, quid faciat: quia intentio baptizati, & baptizantis, exigitur.* S. Aug. ex quo Canon ille deſumptus eſt, tract. 5. in Ioan. circa finem non habet *ebrius*, ſed *ebrioſus*, hoc eſt vino deditus, qui quandoque poteſt lumen rationis habere, & ſentire quid faciat. Ebrium autem ſicut, qui rationis vſu caret, & dormientem, & amentem non poſſe ſacramẽtum conferre defectu intentionis certiſsimum eſt. Nec obſtat poſſe illud recipere, ſi ante habuiſſet propoſitum illud recipiẽdi, vt colligitur ex cap. *Maiores*, De *B*aptiſmo: differentiam enim aſſignat Mag. Soto vbi ſupra: *Quoniam recipiens non eſt agens, cui ideo hoc dumtaxat eſt neceſſariũ, vt obicem non apponat, vt illic ait Innocentius; conferens eſt agens, qui ideo tenetur per operationem humanam ſacramenta miniſtrare.* Vide quæ diximus 1.2.q.71, ar.5. dub.5. ad 1.

Circa art. 9. & 10. nihil ſe offert ſcribendũ. Nec circa Quæſt. 65.

QVAESTIO LXVI.

De pertinentibus ad Sacramentum Baptiſmi.

ARTICVLVS I.

Vtrum Baptiſmus ſit ipſa ablutio.

Dubium. An rectè diffiniatur Baptiſmus. Ablutio corporis exterior facta ſub forma præſcripta verborum.

PArs negans probatur 1. Quælibet res per ſuum genus eſt diffinienda: ſed genus Baptiſmi non eſt ablutio, ſed ſacramentum; ergo per ſacramentum, & non per ablutionem diffiniri debet.

Secundò. Chriſtus Baptiſmum aquam appellauit Ioan. 3. v. 5. dicens, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.* ergo non per ablutionem, ſed per aquam diffiniendus eſt, vt illam diffinit Hugo de Sancto Victore citatus à D. Thom. hic in 2. argum.

Dicendum tamen eſt: Optimam eſſe diffinitionem prædictam. Probatur primò au-

auctoritate Mag. ſent. D. Thom. & S. Aug. illam enim Mag. ſent. aſſignat in 4. d. 3. D. Thom. eam approbat hic, & in 4. diſt. 3. q. 1. art. 1. quæſtiunc. 1. eandem eſſe dicit cum ea, quam ponit S. Aug. tract. 15. in Ioan. *Lauacrum aquę in verbo*, colligitque ex illo ad Epheſ. 5. verſ. 26. *Mundans eam lauacro aquę in verbo*.

Secundò probatur, hac enim diffinitione, diffinitur Baptiſmus, quantum ad id quod eſt ſacramentum tantum, vt D. Tho. hic, & in 4. d. vbi ſupra ad 1. expreſsè dicit; ergo cũ ſacramentum tantùm ſit aliquid viſibile exterius exiſtens, vt hic aſſerit S. D. in eius diffinitione, vt recta ſit, ſat eſt, ea conſtituere, quæ ſenſibilia ſunt in Baptiſmo: ſed hæc in prædicta diffinitione ponuntur, *Continet enim materiam in hoc quod dicit, ablutio exterior; & innuit efficientem in hoc, quod dicit, facta: & ponit formam, in hoc, quod dicit, ſub forma verborum*, vt D. Thom. in 4. vbi ſupra docet, tam autem materia, nempè ablutio, quàm efficiens ſcilicet perſona miniſtri, quàm forma verborum ſunt aliquid ſenſibile; & ad Baptiſmum requiruntur; ergo licet ad maiorem eius explicationem addi poſſit in prædicta diffinitione, ad regenerandum hominem in vita ſpirituali gratię, quod pertinet ad rationem finis, in quem Baptiſmus ordinatur; prædicta tamen ſufficiunt; ſicut & ad rectam diffinitionem domus, quatenus eſt aliquid viſibile exterius exiſtens, ſat eſt dicere eſſe, parietes, & tecta facta ab artifice ſub tali

forma

forma, quamuis ad maiorem explicatio-nem addi poſſit, vt nos ab inclementijs cœli defendant.

Diffinitur autem Baptiſmus per ablutionem, hæcque in eius diffinitione ponitur loco generis, quia ſe habet ad modum entis artificialis: *Sicut autem* (ait D. Tho. in 4. vbi ſupra ad 3) *Artificialia non ponuntur in genere ex forma ſimpliciter, ſed ex materia* (*nõ enim dicimus, quod domus ſit in genere qualitatis, niſi in quantum eſt artificiale figuratum, ſed dicitur eſſe in genere ſubſtantiæ*) *ita etiam eſt de ſacramentis. Baptiſmus enim ſimpliciter eſt in genere ablutionis.* Cũ autem ablutio ſit motus quidam, & motus ſit idem realiter cum actione, & paſſione; Baptiſmus, & motus, & actio, & paſſio dici poſſe videtur. Sed Mag. Soto in 4. d. 3. q. vnica, a. 1. aſſerit: *Baptiſmus potius eſt ablutio, quatenus paſſio recepta in homine, qui abluitur, quandoquidem in ipſo recipitur Sacramentum.* Vide quæ dicemus art. 3.

Non eſſe vero Baptiſmum diffiniendum per aquam, quæ eſt eius materia remota, probat optimè D. Thom. hic contra Hugonem de Sancto Victore: nam diffiniendus eſt per id, in quo perficitur ſacramentum: ſed ſacramentum Baptiſmi non perficitur in aqua, ſed in applicatione aquæ ad hominem, quæ eſt ablutio; ergo, &c. Minor probatur, ibi perficitur ſacramentum, vbi perficitur ſanctificatio: ſed ſanctificatio nõ perficitur in aqua, nam ſanctificationis virtus inſtrumentalis non eſt permanens,

ſed

ſed fluens in hominem, atque adeo non eſt in aqua, niſi dum per ablutionem applicatur ad hominem, ac per conſequens in ipſa ablutione perficitur ſanctificatio, quæ fit per talem virtutem, & ante ablutionem non ſanctificatur homo; ergo nec ſacram. perficitur in ipſa aqua, ſed in ablutione, quę eſt applicatio aquæ ad hominem: Caiet. aliter hanc rationem explicat. Vide illum.

Ad primum autem factum in principio reſpondetur, Baptiſmum vtroque modo poſſe diffiniri, nempe, & per ſuum genus, quod eſt ſacramentum, & per eius materiam, quæ eſt ablutio; aptius tamen per materiam diffiniri, quia ſe habet ad modũ entis artificialis, & pro materia ſupponit, & in genere in quo illa eſt, ponitur, vt diximus cum D. Thom. eodem modo reſpõdet Mag. Soto vbi ſupra. Vide illum.

Ad 2. repond. Baptiſmum appellari aquã à Chriſto, vel quia, vt hic a. 2. ait D. Tho. *Aqua eſt materiale Baptiſmi principium*: vel quia, vt idem S. Doctor dicit in 4. d. 3. q. 1. a. 1. quæſtiunc. 2. ad 3. *Baptiſmus meterialiter conſiſtit in aqua, ſecundum quod eſt abluens*. Ex quo non ſequitur Baptiſmum diffiniendum eſſe per aquam; ſed potius per ablutionem; niſi forte illum per eius cauſam velimus diffinire eo modo, quo ira diffinitur, Accenſio ſanguinis circa cor.

AR-

ARTICVLVS II.

Vtrum Baptiſmus fuerit inſtitutus poſt Chriſti paſſionem.

Concluſio eſt negans.

Dubium. Quando fuerit Baptiſmus inſtitutus à Chriſto.

QVidam recentiores cum Scoto in 4. d. 3. q. 4. ar. 2. con. 6. & Gabriele ibidẽ q. 1. ar. 3. dub. vltimo exiſtimant, Baptiſmũ fuiſſe quidem inſtitutum ante paſſionem Chriſti: non tamen quando Chriſtus baptizatus eſt à Ioanne, ſed paulò poſt, cum diſcipulos collegit, ritumque Baptiſmi præſcripſit. Probatur primo, quia quando Chriſtus baptizatus eſt, non inſtituit baptiſmum in actu exercito ſuo Baptiſmate quemquam baptizando, quia ſolùm fuit baptiſmate Ioannis baptizatus: neque in actu ſignato ritus eius præſcribendo, quia ibi nihil præſcripſit, neque Pater apparuit, vt aliquid præſcriberet, ſed vt Chriſto teſtimonium perhiberet; ergo nullo modo.

Secundò, Inſtituere ſacramenta eſt formaliter actus legiſlatoris ſed tunc Chriſtus non ſuſtinuit perſonam legiſlatoris, ſed potius

tius pœnitentis; ergo tunc non inſtituit Baptiſmum.

Dicendum tamen eſt primò. Baptiſmũ fuiſſe inſtitutum à Chriſto ante eius paſſionem. Docent hoc communiter Theologi cum D. Thom. hic, & Mag. ſent. in 4. d. 3. Primò, nam Ioan. 3. v. 22. dicitur. *Poſt hæc venit Ieſus, & diſcipulis eius in Iudæam terrã, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat.* At non baptizabat baptiſmate Ioannis, vt ex præcedentibus, & ſubſequentibus apertè colligitur; ergo proprio iam ab ipſo inſtituto. Vide S. Aug. tract. 5. in Ioan. circa finem, & tract. 15 & 16. & epiſt. 108.

Secundò. Nam Patres communiter noſtram concluſionem docent, immo eorũ nonnulli affirmant, Chriſtum aliquos baptizaſſe, Euodius Epiſcopus Antiochenſis apud Nicephorum libro 2. hiſt. cap. 3. ait: *Chriſtus manibus ſuis Petrum tantummodo baptizauit, Petrus vero Andream, & filios Zebedei.*

Clemens apud Sophronium in Prato ſpir. cap. 76. inquit: *Chriſtus dicitur Petrum ſolum baptizaſſe, Petrus, Andream, Iacobum, & Ioannem.* Euthimius, Ioan. 3. dicit: *Scribunt Apoſtolorum temporibus proximi, quod Chriſtus Petrum, ac Virginem matrem baptizauerit.* Denique S. Vincentius Ferrerius ſerm. feriæ 6. poſt Iudica ait: *Ioan. Baptiſta, & Virgo Maria voluerunt baptizari à Chriſto.* Si qui vero ſignificare videntur baptiſmum non fuiſſe inſtitutum à Chriſto ante eius paſſionem, exponendi ſunt, cum obligatione,

ne, & efficacia, aperiendi ianuam regni cœleſtis.

Tertiò. Apoſtoli fuerunt ordinati Sacerdotes, & ſuſceperunt ſacram Euchariſtiam in cœna Domini; ergo cum ſecundũ legem ordinariam nemo poſſit ſuſcipere alia ſacramenta, niſi ſit baptizatus, nam Baptiſmus eſt ianua omnium Sacramentorum, iam antea erant baptizati, nullum eſt enim fundamentum aſſerendi Chriſtum illis diſpenſaſſe.

Dicendum eſt ſecundò. Fuiſſe Baptiſmum inſtitutum, quando Chriſtus in Iordane eſt baptizatus. Docet hoc D.Thom. hic. Idem prius docuerat Mag. ſent. in 4. d. 3. vbi de inſtitutione Baptiſmi loquens ait: *Commodius dicitur inſtitutio facta, quando Chriſtus à Ioanne baptizatus eſt, &c. Tunc ergo inuocato nomine Trinitatis inſtitutus eſt Baptiſmus Chriſti, in quo Trinitas, cuius myſterium ibi innotuit, interius homines baptizat.* Quibus verbis indicat tunc Baptiſmum fuiſſe inſtitutum non ſolum quoad materiam, ſed etiam quoad formam. Cuius oppoſitum non docet D Thom. ibi q.1.a.5. quæſtiunc.2. ſolũ enim intendit, tunc formam non fuiſſe inſtitutam expreſſione illius, ſed ſolum quaſi in figura per præſentiam trium perſonarum in ſigno viſibili.

Secundo probatur ratione D.Thom. hic *Tunc videtur aliquod Sacramentum inſtitutũ, quando accipit virtutem producendi ſuum effectum. Hanc autem virtutem accepit Baptiſmus, quando Chriſtus eſt baptizatus. Vnde tunc*

tunc verè Baptiſmus inſtitutus fuit, quantum ad ipſum ſacramentum. Vbi aduertendum eſt, virtutem producendi ſuum effectum, quam accipit ſacramentum, quando inſtituitur, non eſſe phyſicam, & permanentem, nec aliquid diſtinctum ab ipſa inſtitutione; ſolùm enim eſt deſignatio, & conſecratio materiæ ad talem effectum, per illam, & non per aliam rem producendum. Hanc autem virtutem accepiſſe materiam Baptiſmi, quando Chriſtus baptizatus eſt, communis eſt doctrina Patrum aſſerentium, tunc Chriſtum ſuæ mundiſſimæ carnis contactu aquas ſanctificaſſe, & eis vim regeneratiuam contuliſſe. Subdit verò Diu. Thom. *Sed neceſſitas vtendi hoc ſacramento indicta fuit hominibus poſt Paſſionem, & Reſurrectionem.* De qua vide, quæ diximus 1. 2. quæſtione 103. artic. 3.

Tertiò probatur, Tunc ſacramentum inſtituitur, cùm eius materia deſignatur, & tali ſacramento conſecratur, ſed vt ait D. Auguſt. ſerm. 1. Dominica infra Octauã Epiphaniæ. *Ex quo Saluator in aqua ſe merſit, ex eo omnium gurgitum tractus, cunctorumque fontium venas myſterio Baptiſmatis conſecrauit. Et quiſquis ibi in nomine Domini baptizari voluerit, non tam illum mundi aqua diluit, quam Chriſti vnda purificat.* Ergo ex quo Chriſtus in aqua ſe merſit, quando baptizatus eſt, ex eo ab illo Baptiſmus inſtitutus eſt; ita vt ex tunc, etiam ſi quis ſequenti die baptizaretur in nomine Do-

mini, purificaretur, & à peccato originali mundaretur.

Quartò. Cum Ieſu baptizato, & orante apertum eſt cœlum, & deſcendit Spiritus Sanctus corporali ſpecie ſicut columba in ipſum, impletum eſt, quod Ioanni Deus dixit. Ioan. 1. v. 33. *Super quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper eum, hic eſt, qui baptizat in Spiritu Sancto.* At hoc non aliter verificatur, niſi quia Chriſtus baptiſmum inſtituit, ſicut de inſtitutore Religionis ad redimendum captiuos, poſt eius inſtitutionem verum eſt dicere, hic redimit captiuos, etiam antequam ad redimendum vadat, aut alios mittat, ergo, &c Et certè ſi quando Chriſtus baptizatus eſt, non inſtituiſſet Baptiſmum, Euangeliſtæ non tacuiſſent tempus, in quo poſtea inſtituit: & inſtructio diſcipulorum de ritu Baptiſmi, illum iam inſtitutum ſupponit.

Ad primum autem factum in principio reſpondetur Chriſtum, quando baptizatus eſt, ſuum baptiſmum inſtituiſſe, non quidem ſuo baptiſmate quemquam baptizādo, aut illum ſuſcipiendo, ſed vim regeneratiuam aquis præbendo, & virtutem producendi ſuum effectum Baptiſmo ſuſcepto in nomine Trinitatis conferendo modo explicato. Vnde ſimul baptiſmum Ioannis, quo non indigebat ſuſcepit, & ſuum baptiſmum, quo homines indigebant, inſtituit.

Ad ſecundum reſpondetur negando maio-

iorem; ſolum enim condere leges eſt formaliter actus legislatoris: vnde licet præcipere Baptiſmũ fuerit formaliter actus legislatoris: nõ tamen Baptiſmũ inſtituere: ſed hic formaliter actus fuit inſtitutoris ſacramentorum. Quæ duo munera diſtincta eſſe patet, ſi Deus vni homini tribueret facultatem inſtituendi ſacramenta, aut ritus eorum, & alteri præcipiendi obſeruationem talium rituum, aut ſuſceptionem talium ſacramentorum ab alio inſtitutorum. Sed data maiori, nego minorem: ſicut enim Chriſtus in ſua paſſione, in qua factus eſt pro nobis maledictum, & peccatum, vt patet ex 2. ad Corinth. 5. v. 21. & ad Galatas 3. v. 13. fuit legislator; qui nos redemit de maledicto legis, & eam abrogauit, cum dixit, *Conſummatum eſt*: ita & cum baptiſmum Ioannis, qui erat baptiſmus pœnitentiæ, ſuſcepit, potuit perſonam legislatoris ſuſtinere. Vnde D. Thom. ſupra q. 39. ar. 1. ait: *Baptizari voluit, ſicut Aug. dicit in ſerm. Epiphaniæ: quia voluit facere, quod faciendum omnibus imperauit.*

ARTICVLVS III.

Vtrum aqua ſit propria materia Baptiſmi.

Concluſio eſt affirmans.

OPpoſitum huius docuerunt Manichęi, & Seleuciani, qui teſte S. Auguſt. lib. de hæreſibus, hæreſi 48. & 59. Baptiſmum in aqua non accipiebant, & nihil ſalutis afferre perhibebant. Pauliciani etiam, qui vt refert Euthim. 2. p. Panopl. tract. 21. ſolis verbis baptizabant. De Iacobitis quoque refert Sanderus lib. 7. de viſib. monarch. hæreſi 113. ſenſiſſe materiam Baptiſmi eſſe ignem. Sed concluſio articuli certa eſt ſecundum fidem, vt conſtat ex cap. *Firmiter*, de Sum. Trinit. ex Conc. Florent. in Decreto Eugenij, & ex Conc. Trid. Seſſ. 7. Can. 2. cuius verba referam art. ſeq. & ex loco Ioan. 3. hic in arg. *Sed contra* adducto à D. Thom. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, &c.*

Eſt autem aqua materia Baptiſmi remota, non proxima; hæc enim ablutio eſt, vt omnes Theologi fatentur. Inter quos ſolũ eſt dfficultas, in quo huiuſmodi ablutio cõſiſtat. Quidam, tam in actione, quam in paſſione conſiſtere exiſtimant. Mihi tamen cum Mag. Scoto in 4. d. 3. q. vnica, a 1. & alijs diſcipulis D. Thom. in ſola paſſione

conſiſtere videtur: nam certum eſt Baptiſmum, ac per conſequens materiā eius proximam, ſcilicet ablutionem, pro qua ſupponunt, & per quam diffinitur, eſſe in baptizato: ſed non eſt certum actionem abluendi eſſe in baptizato, cum probabilis opinio ſit, actionem etiam tranſeuntem non eſſe in paſſo, ſed in agente; ergo, &c. Confirmatur ablutio, quæ eſt materia proxima Baptiſmi, non baptizantem, ſed baptizatum denominat; ergo cum actio, etiamſi ſit in paſſo, non denominet formaliter paſſum, ſed agens, ablutio, vt materia proxima Baptiſmi non cōſiſtet in actione, ſed in paſſione, vt actio vero ſolùm erit cauſa talis materiæ, & Baptiſmi, ſicut, & miniſter, cuius eſt actio, & hoc indicant verba illa *Ego te baptizo*.

Vt autem huiuſmodi actio per miniſtrū fiat, & paſſionem inferat in abluto, non eſt neceſſaria ſordium abſterſio, nam hæc talis actionis, & paſsionis effectus eſt, & impediri poteſt magna ſordium adhæſione, aut non eſſe, quia ſordes non ſunt. Requiritur tamen, vt miniſter moueat, aut aquā ſolam eam inſundendo ſuper baptizandi corpus, aut aquam ſimul, & corpus baptizandi, illud in aquam immergendo; baptizato enim quieto in aqua omnino immota conſiſtente, verificari non poſſunt verba miniſtri *Ego te baptizo*, & quamuis illa proferat, non perficitur Baptiſmus. Prædicta vero motio, quamuis, vt precisè motio localis eſt, non ſit ablutio, tamen

ablutio eſt, quatenus per illam aqua cor-
pori baptizandi applicatur, hocque aquam in ſe recipit, & recipiendo abluitur tactu aquæ, vt termino prædictæ motionis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad Baptiſmum requiratur aqua ſimplex.

Concluſio eſt affirmans.

SImplicis aquæ nomine eam intelligit D.Thom. quæ compoſita non eſt, admiſta, vel tranſmutata, ita vt ſoluatur ſpecies aquæ veræ, & naturalis. Aquam enim veram, & naturalem requiri ad baptiſmũ, diffinitur in Conc. Florent in decreto Eugenij, & in Trid Seſſ 7. Can. 2. de baptiſmo, vbi ſic dicitur: *Si quis dixerit aquam veram, & naturalem non eſſe de neceſſitate baptiſmi; anathema ſit.*

Hinc infertur primò. Baptiſmum fieri non poſſe in luto, nec in vino limphato, vt docet D.Thom. in corp. art. quia inquit, *Lutum magis eſt terra, quàm aqua, & limphatum vinum magis eſt vinum, quàm aqua.* Si tamen ex luto exprimeretur aqua; in illa baptiſmum fieri poſſe dicit ad 2.

Secundò. Quod ibidem ait, S. Doctor, in aqua calefacta à Sole (& idem eſt de calefacta ab igne) & in aqua fluminis tur-
bida

bida poſſe fieri baptiſmum: quia per tranſmutationem calefactionis, & per miſtionem terreſtrium partium turbidã aquam efficientem non ſoluitur ſpecies aquæ.

Tertiò. Quod dicit ad primum, *Tranſmutatio in aqua maris facta, & etiam in alijs aquis, quæ penes nos ſunt* (ſalſæ ſcilicet, aut amaræ) *non eſt tanta, quod ſoluat ſpeciem aquæ. Et ideo in huiuſmodi aquis poteſt fieri baptiſmus.*

Quartò. In aqua Chriſmate admiſta, & in iure poſſe fieri baptiſmum: quia vt ad 2. dicit D. Thom. *Admiſtio Chriſmatis nõ ſoluit ſpeciem aquæ, ſicut nec etiam aqua decoctionis carnium, aut aliorum huiuſmodi. Niſi fortè ſit facta tanta reſolutio corporum lixatorũ in aqua, quod plus liquor habeat de aliena ſubſtantia, quam de aqua, quod ex ſpiſſitudine perſpici poteſt.*

Quintò. In humore flecmatico, ſicut nec in ſanguine animalis, aut vino, vel quocumque liquore alicuius plantæ non poſſe fieri baptiſmum, vt dicitur ad 3. Nec obſtat, quod obijcit argumentum, aquam fluentem de latere Chriſti pendentis in cruce fuiſſe ſignum baptiſmi, ait namque S. Doctor. *Aqua fluens de latere Chriſti pendentis in cruce non fuit humor flecmaticus, vt quidam dixerunt. Fuit autem aqua pura miraculosè egrediens de corpore mortuo.* Veramque aquam fuiſſe diffiniuit Innocentius III. cap. *In quadam*, De celebratione miſſarum. In ſaliua baptiſmum non valere conſtat ex cap. *Non vt apponeres*. De Baptiſmo. Eadem

dem eſt ratio de ſudore, & lacrimis.

Sexto. *Quod in lixiuio, & in aquis ſulphureorum balneorum poteſt fieri baptiſmus: quia tales aquæ non incorporantur per artem, vel naturam aliquibus corporibus miſtis, ſed ſolum alterationem quandam recipiunt, ex hoc quod tranſeunt per aliqua corpora*. Ita D. Thom. hic ad 4. Quidam tamen dicunt, de lixiuio hoc non eſſe ita certum, & idcirco debere iterari ſub conditione baptiſmum factum in lixiuio. Sed nullam huius rationem reddunt.

Septimò. Quod dicit ad 5. *Aqua roſacea eſt liquor roſæ reſolutus. Vnde in ea non poteſt fieri baptiſmus: & eadem ratione nec in aquis alchimicis. Nec eſt eadem ratio de aquis pluuialibus*. De ceruiſia expreſſa ex pomis eadem eſt ratio, ac de vino. De ea, quæ fit ex ordeo, dicunt aliqui, ſi non ſit craſſa, & multum decocta, ſed tenuis, poſſe comparari aquæ lutulentæ, & in illa poſſe fieri baptiſmum. Sed cum hoc ſit dubium, iterandum eſſe exiſtimo.

Denique, In gelu, grandine, aut niue nō valere baptiſmum, quia non ſunt completę aquæ, & ideò nec lotioni aptæ; benè tamen in aqua reſoluta ex ipſis, vt omnes Theologi docent, De aqua reſoluta ex ſale inquit Sum. Ang. in illa poſſe fieri baptiſmum, ſicut & ex aqua reſoluta ex gelu: Sylueſter tamen verbo *Baptiſmus* 2. q. 7. oppoſitum tenet.

AR.

ARTICVLVS V.

Vtrùm hæc ſit conueniens forma Baptiſmi, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An omnia iſta verba ſint de eſſentia formæ Baptiſmi.

TOt continet præſens dubium difficultates, quot ſunt verba in prædicta forma (quam conuenientem, & optimam eſſe, nullus fidelium negare poteſt, cũ eam tradat Eccleſia, vt conſtat ex vſu, & ex Concil. Florent.) quas omnes ſequentibus concluſionibus explicamus.

Dicendum eſt primò. Perſonam miniſtri debere exprimi in Eccleſia Latina per pronomen *Ego*; hoc tamen non eſſe de eſſentia formæ Baptiſmi. Primam partem docet D.Thom. hic, vbi cum dixiſſet duplicem eſſe cauſam baptiſmi, principalem ſcilicet, quæ eſt S.Trinitas, & inſtrumentalem, quæ eſt miniſter, ſubdit: *Et ideo oportet in forma baptiſmi de vtraque fieri mentionem. Miniſter autem tangitur, cum dicitur, Ego te baptizo.* Verbum *Oportet*, neceſſitatem, & debere fieri ſignificat, non qui-

 dem

dem apud omnes, ſed apud eos, qui forma, quam explicat, vtuntur, quales ſunt fideles Eccleſiæ Latinæ. Quos perſonam miniſtri debere exprimere per pronomen *Ego*, præterea oſtenditur: nam alias diſcederent à communi vſu Latinæ Eccleſiæ, quem obſeruare tenentur.

Si quæras, quæ nam culpa ſit baptizare ſine expreſſione pronominis *Ego*? Reſpondet Mag. Soto in 4. d. 3. q. vnica, art. 5. *Cenſeo non eſſe mortalem, niſi fortaſſe graue ſuboriretur ſcandalum, quod nunquam arbitror poſſe tam magnum oriri*. Quid ſi pronomini *Ego*, miniſter adderet proprium nomen, vel officium? Reſpondet idem Magiſter inferius: *Additio, Ego Petrus, vel ego Sacerdos te baptizo nihil culpæ, aut quam minimum affert:*

Sed nonnullam quamuis minimam culpam eſſe, patet ex dictis ſupra quæſt. 60. artic. 8.

Secunda pars patet ex forma græcæ Eccleſiæ, quam approbat Conc. Florent. in qua perſona miniſtri per tale pronomen non exprimitur, & vt hic ad 1. dicit. D. Th. *Quod additur, Ego, in forma noſtra, non eſt de ſubſtantia formæ, ſed ponitur ad maiorem expreſſionem intentionis*.

Neque huic obſtat, quod ait Alexand. III. cap. 1. De Baptiſmo: *Si quis puerum ter in aqua immerſerit in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, amen: & non dixerit, Ego baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, amen: non eſt puer baptizatus*. Reſpondetur enim, id non dixiſſe propter

pro-

pronomen, *Ego*, ſed propter verbum, *Baptizo*, quod actum baptizandi exprimit, ſine cuius expreſſione non eſt baptiſmus. Innocentius in prædictum caput exiſtimat, licet Græci ſua forma vtentes abſque expreſſione miniſtri per pronomen *Ego*, verè baptizent; ſi quis tamen apud latinos vteretur illa forma, non verè baptizare. Sed merito reprehenditur ab Adriano in 4. q 3. & impugnatur à Mag. Soto vbi ſupra. Nam vbicunque ſeruantur omnia, quæ ſunt de eſſentia ſacramenti, fit ſacramentum: ſed in illa Græcorum forma ſeruantur omnia, aliàs nec à Græcis fieret ſacramentum; ergo & etiam ſi quis apud latinos illa vteretur forma, verè baptizaret: Eccleſia namque non poteſt formas apud diuerſas nationes variare, quantum ad ſuam eſſentiã, nec facere, vt teneant in vno loco, & non in alio. Addit vero Mag. Soto, ſecus eſſe quantum ad culpam baptizantis, ſi non ſeruat formam Eccleſiæ: nam ſi latinus apud nos vteretur forma Græcorum grauiter peccaret: *Quamuis fortaſſe ſecluſo ſcandalo in ſecreto non eſſet grauius quàm veniale.* Græci vero vtendo ſua forma non peccant: *Immo forſan peccarent vtendo noſtra forma propter ſcandalum, quod apud illos oriretur.*

Aduertendum tamen eſt, quamuis in forma Græcorum non ſubintelligatur perſona miniſtri: ipſi enim non intendunt dicere, Baptizetur ſeruus Chriſti à me (alias pariter dicerent, Ego te baptizo) ſed baptizetur ſeruus Chriſti ab ipſo; tamen vt

ait Mag. Soto vbi ſupra, *Illic virtualiter ſubnotatur miniſter*. Sicque ſaltem hoc modo ad eſſentiam formæ baptiſmi ſpectat, perſonam miniſtri ſignificare, quod eſt illum ſignificare quaſi remotè, & indirectè, ac virtualiter.

Dicendum eſt ſecundò. Actum baptizandi, qui per miniſtrum exercetur, neceſſario exprimendum eſſe, hocque de eſſentia formæ eſſe, ſine quo inualidum eſſet Baptiſmi Sacramentum. Colligitur hoc ex D. Thom. hic ad 1. dum loquens de forma Græcorum ait: *Et quia exprimitur actus exercitus per miniſtrum cum inuocatione Trinitatis, verum perficitur ſacramentum*. Quę cauſa etiam redditur à Conc. Florent. in Decreto vnionis dicente: *Si exprimitur actus, qui per ipſum exercetur miniſtrum, cum Sanctæ Trinitatis inuocatione, perficitur ſacramentum*. Ergo ſi talis actus non exprimeretur, inualidum eſſet ſacramentum.

Rationem etiam optimam huius aſſignat D. Thom. hic ad 2. dicens: *Quia ablutio hominis in aqua propter multa fieri poteſt, oportet, quod determinetur in verbis formæ ad quid fiat*.

Si quæras, quomodo ſi verum eſt, quod hic ad 1. ait D. Thom. *Græci non attribuunt actum baptizandi miniſtris*, in forma Græcorum exprimatur actus exercitus per miniſtrum? Reſpondetur, quia non attribuendo actum baptiſmi miniſtris, non intendunt Græci, talem actum non exerceri per miniſtros, ſed ſolum miniſtros non bapti-

zare

zare propria, ſed Chriſti auctoritate, illiſq; non eſſe tribuēdam ſanctitatem baptiſmi, ſed Chriſto. Si Græci in ſua forma dicerent, baptizetur ſeruus Chriſti à Chriſto, & nullatenus à me, excluderent actionem Chriſti, idque Eccleſia non tolerarer, & nō baptizarent. Sed ſubticendo nomen miniſtri, etiamſi ſolum Chriſtum exprimant, non excludunt miniſtri actionem, ſed hæc illic intelligitur, cum Chriſtus intelligatur per ſuum miniſtrum baptizare, ſicque verè baptizant. Nam ſenſus formæ illorum eſt, baptizetur ſeruus Chriſti à Chriſto per miniſterium meum.

Hinc infert Magiſter Soto vbi ſupra, verè etiam baptizare, qui diceret, baptizet te Chriſtus. *Nam ſi per paſſiuam quis dicere poteſt, baptizetur ſeruus Chriſti à Chriſto Ieſu, vt intelligunt Græci, cur non poterit verbum verti in vocem actiuam?*

Aduertendum tamen eſt, quamuis non ſit licitum mutare verbum *Baptizo*, in alia æquipollentia, vt patet ex dictis ſupra q. 60 art. 7. illis tamen, cum exprimant eundem actum, & effectum, verum confici baptiſmum. Sunt autem verba æquipollentia, Abluo, Lauo, Intingo, & idem ſentit de verbo Mergo Mag. Soto vbi ſupra. Vbi & ſubdit verum eſſe baptiſmum, ſi Epiſcopus pro baptizo diceret, baptizamus: ſicut etiam ſi pro Ego diceret Nos, & ſi Regem baptizaret, pro Te diceret Vos.

Dicendum eſt tertiò. Perſonam baptizandam etiam exprimi debere. Docet hoc

hoc D.Thom. hic ad 3. & 4., colligiturque ex verbis Chriſti Matth.vltim. v.19. *Baptizantes eos*: & ex natura ipſius ſacramenti, quæ conſiſtit in vſu, & applicatione materiæ ad ſubiectum. Vnde ſicut ad ſacramentum Confirmationis, & Pœnitentiæ non ſufficit dicere, Chriſmo, vel Abſoluo: ita nec ad baptiſmum dicere, baptizo in nomine Patris, &c.

Exprimitur autem perſona baptizanda per pronomen *Te*, quod eſt in noſtra forma, quæ ſemper obſeruanda eſt. Si tamen quis diceret Vos ob dignitatem baptizandi, aut Maieſtatem veſtram, quia eſt Rex, aut Hunc, aut Petrum, validum eſſet baptiſma, quia ſufficienter perſona baptizanda exprimitur, ſicut & cum Græci dicunt, baptizetur ſeruus Chriſti. Quidam tamen putant, ſi miniſter diceret, baptizetur ſeruus Chriſti Petrus, & apponeretur forte Paulus, baptiſmum eſſe dubium, & iterandum ſub conditione. Sed Mag. Soto vbi ſupra oppoſitum docet. *Quemcumque enim ſacerdos arbitretur baptizare, ſemper in illo virtute manet intentio Eccleſiæ, quæ eſt baptizare hunc, ſiue dicat hunc, ſiue te, ſiue Ioannem*. Si plures ſimul baptizarentur, inquit D.Th. hic ad 4. *Tunc oportebit dicere. Ego baptizo vos. Nec erit mutatio formæ, quia nihil aliud eſt, quam te, & te.*

Dicendum eſt quartò. De eſſentia formæ baptiſmi eſſe dicere, *In nomine*; ita, vt ſi diceretur *In nominibus*, nullum eſſet ſacramentum. Propoſitionem *In* non eſſe de

eſſen-

eſſentia formæ, improbabile non eſt: nam idem omnino eſt ſenſus, ſiue dicatur *In nomine*, ſiue *nomine Patris, &c.* Et idem eſt de coniunctione *Et*, ſicque ſi quis ommittendo propoſitionem *In*, & coniunctionem *Et*, diceret; *Ego te baptizo nomine Patris, Filÿ, Spiritus Sancti*, validum ſacramentum conficeret, quamuis peccaret, non quidem mortaliter, quia materia eſt leuis, ſed venialiter, ſicut etſi pronomen *Ego* omitteret. Probabile tamen non eſt, de eſſentia formę non eſſe dicere in ſingulari *Nomine*, & non in plurali *Nominibus*; ſic enim omnes aſſerunt. Et quamuis Marſilius dicat, ſe non audere definire, non eſſe ſacramentum, ſi quis ex ignorantia, vel lapſu linguæ diceret, *Nominibus*: hoc tamen optime impugnat Mag. Soto vbi ſupra. Quia qui ſciens, & prudens id diceret, non perficeret ſacramentum: ergo neque ſi ex ignorantia proferret: ignorantia enim non ſupplet id, ſine quo à ſcienter non fit baptiſmus; alias qui ignoranter baptizaret in aqua roſacea, verum efficeret ſacramentum.

Rationem huius concluſionis inſinuat D. Thom. hic ad 6. dicens: *Virtus diuina, quæ operatur in baptiſmo, ad eſſentiam pertinet, & ideo dicitur in nomine, & non in nominibus.* Si enim diceretur in nominibus, ſignificaretur non eſſe eandem eſſentiam, & virtutem omnium Perſonarum: ſicut autem in forma baptiſmi exprimenda eſt Perſonarũ Trinitas, ita & eſſentiæ vnitas, ad quam pertinet virtus diuina, quæ operatur in ba-

baptiſmo. Hęcque explicatur cum dicitur *In nomine*: nam idem eſt, ac virtute, poteſtate, auctoritate Patris &c. vt D.Th. inſinuat, & Mag. vbi ſupra dicit, vbi & addit: forſan verum eſſe, quod ait Innocentius in cap.1. De Baptiſmo, ſi quis non diceret in nomine, ſed in virtute Patris, &c. non perficeret ſacramentum: quia virtus non dicit totum, quod; nomen, cum hoc, fidem ſonet, & virtutem, & auctoritatem, & poteſtatem; ſicque præter crimen, quod committeret, deberet ſacramentum ſub conditione iterari. Si tamen quis diceret, in nomine Patris, & in nomine Filij, & in nomine Spiritus Sancti, Sacramentum perficeret: quia non aſſereret plura nomina eſſe, ſed idem eſſentiale Dei nomen reperiret commune tribus Perſonis: ſicut etſi diceret, in nomine Dei Patris, & Dei Filij, &c.

Dicendum eſt quintò. Ad eſſentiam Baptiſmi neceſſarium eſſe in forma eius exprimere Perſonas Trinitatis; & quamuis probabilius ſit exprimendas eſſe per hæc nomina Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, vt validum ſit ſacramentum: probabile tamen eſſe, validum confici baptiſmum, ſi exprimantur his nominibus, Genitoris, Geniti, & Procedentis. Prima pars colligitur ex verbis Chriſti Matth. vltim. v. 19. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij; & Spiritus Sancti*. Patet etiam in Conc. Flor. in Decreto vnionis.

Secunda pars probatur, nam D. Thom. hic

hic ad 7. dicit: *Nec in alijs nominibus perficitur ſacramentum*. Quod licet Caiet. exponat, non perficitur licitè, quia contra præceptum Eccleſiæ eſt vti alijs nominibus; communior tamen intelligentia eſt, idem eſſe, ac validum ſacramentum non fieri: ſicut è contra cum ad 1. ait S. Doctor *Verum perficitur ſacramentum*, in forma ſcilicet Grecorum, idem eſt, ac validum ſacramentum fieri.

Præterea, forma baptiſmi virtutem habet ex inſtitutione Chriſti: ſed Chriſtus inſtituit formam huiuſmodi in his nominibus Patris &c. ergo in quacumque lingua vtendum eſt neceſſario nominibus ſignificantibus Patrem, &c. Cõfirmatur, quia ſicut ad materiam baptiſmi neceſſario aſſumenda eſt aqua, quia eius vſus eſt communior ad abluendum, ita ad formam baptiſmi aſſumenda ſunt illa nomina, quibus communius conſueuerunt nominari Perſonæ diuinę in qualibet lingua: ſed in qualibet lingua communius conſueuerunt nominari his nominibus Patris &c. ergo hæc ſunt neceſſario aſſumenda.

Nec obſtat nomina Genitoris, &c. eſſe ſynonima cum nominibus Patris, &c. non minus quam verba abluo, lauo, ſunt ſynonima cum verbo baptizo; ſicque ſicut in his verbis perficitur baptiſmus, ita & in illis nominibus. Reſpondetur namque negando nomina Genitoris &c. eſſe ſynonima cum nominibus Patris &c. nam hæc ſignificant relationes, quibus conſtituuntur diui-

uinæ Perſonæ; illa verò non relationes, ſed actus notionales, qui ſunt fundamenta relationum, ſignificant; ſicque non ſunt ſynonima, ſicut nec nomen albedinis, eſt ſynonimum cũ nomine ſimilitudinis, cuius illa eſt fundamentum. Non obſtant etiam argumenta Caietani hic: nam ad illa reſpondet Mag. Soto vbi ſupra, quem vide.

Tertia pars communis eſt inter Theologos; nullus eſt enim, qui neget probabilem eſſe opinionem Caiet. hic aſſerentis validum eſſe baptiſmum in nomine Genitoris, &c. Quam ipſe Caiet. quinque rationibus ſatis probabilibus probat, & ait: *Saluator inſtituens formam baptiſmi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti non eſt intelligendus arctaſſe virtutem formæ ad formalia ſignificata ex vi nominum per hęc nomina ſed ad ſignificata illa, ad quæ ſignificanda hæc nomina accommodata ſunt.* Ex quo reſponderi poteſt ad rationem factam pro ſecunda parte cõcluſionis: nam nomina Genitoris, &c. diuinas Perſonas ſignificant, & illis ſanctam Trinitatem inuocamus, laudamus, & confitemur.

AR-

ARTICVLVS VI.

Vtrum in nomine Chriſti poßit dari Baptiſmus.

Concluſio eſt negans.

Dubium. *An Baptiſmus in nomine Chriſti, aut Trinitatis valeat.*

PArtem affirmantem tenet Caiet. hic ad finem commentarij. Probat primò ex cap. *A quodam*, De conſecrat. diſt. 4. vbi Nicolaus Papa reſpondens Bulgaris conſulentibus, quid eſſet agendum de multis à quodam Iudæo baptizatis ait: *Si in nomine Trinitatis, vel tantum in nomine Chriſti, ſicut in Actibus Apoſtolorum legitur, baptizati ſunt (vnum quippe idemque eſt, vt S. Ambr. exponit) quia non illorum, ſed eius eſt, rebaptizari non debent.* At rebaptizari deberent, ſi baptiſmus in nomine Chriſti, & in nomine Trinitatis non eſſet validus; ergo &c.

Secundò. Nam Actuum 8. v. 12. dicitur: *In nomine Ieſu Chriſti baptizabantur viri & mulieres.* At talis baptiſmus tunc erat validus; ergo & nunc: aliàs enim non eſſet vnum baptiſma.

Tertiò. Ad eſſentiam baptiſmi ſufficit, vt verbis formæ implicitè ſignificentur tres diuinæ Perſonæ: ſed hæ implicitè ſigni-

gnificantur tam nomine Chriſti, quam nomine Trinitatis; ergo,&c. Maior probatur, nam nec hæc nomina Pater,& Filius ſignificāt diuinas Perſonas explicitè, pater enim non ſignificat diuinum Patrem, ſed patrem abſolutè, & filius non ſignificat diuinum Filium, ſed filium abſolutè; ergo ſufficit, vt verbis formæ implicitè ſignificentur diuinę Perſonę.

Dicendum tamen eſt 1. baptiſmus in nomine Trinitatis, niſi tres diuinæ Perſonæ exprimantur, nullum eſſe. Colligitur hoc ex D.Thom. hic, illudque expreſſe docet in 4.d.3.q.1.a.2, quæſtiunc.2. ad 4. his verbis. *In nomine Trinitatis non exprimuntur ipſæ Perſonæ, ſed ſolus numerus Perſonarum: & ideo non ſufficit dicere, in nomine Trinitatis, nec eſſet Baptiſmus, ſi diceretur.*

Probatur deinde ex cap. *In Synodo*, De conſecrat. d. 4. vbi Zacharias Papa approbat decretum Synodi Anglorum, & ait; *Perfectus Chriſtianus non eſt, niſi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti fuerit baptizatus.* Et ſubdit: *Qui vel vnam de Trinitate perſonam in Baptiſmo non nominaret, illud Baptiſma eſſe verum non poſſet.* At qui baptizaret in nomine Trinitatis, nullam Perſonā nominaret, nullius enim nomen exprimemeret, ſicut & qui ſolius Patris nomen exprimeret, non nominaret Filium; ergo non eſſet verum baptiſma.

Dicendum eſt 2. Nec baptiſmum in nomine Chriſti validum eſſe. Docet D.Tho. hic, & optimè probat, & inter alia in arg.

Sed

Sed contra, auctoritate Pelagij Papæ, qui, vt refertur Can. *Si reuera*, De conſecrat. diſt. 4. Gaudentio dixit: *Qui ſolummodo ſe in nomine Domini baptizatos fuiſſe forſitan confitentur, ſine cuiuſquam dubitationis ambiguo eos in Sanctæ Trinitatis nomine baptizabis*. Nec valet ſolutio Caiet. aliud eſſe baptizare in nomine Domini: & aliud baptizare in nomine Chriſti, & Pelagium ſolum irritum decreuiſſe baptiſmum in nomine Domini, non vero in nomine Chriſti. Contra hoc enim eſt, nam Pontifex pro eodem accipit in nomine Domini, & in nomine Ieſu Chriſti, mos enim antiquus fuit ex Apoſtolis deriuatus, Chriſtum appellare Dominum, & nullus vnquam fuit vſus baptizandi in nomine Domini preciſè; ſed ſemper in nomine Ieſu Chriſti. Quod & ex Can. *Multi*, De conſecrat. d. 4. colligitur: nam idem Pelagius, eidem Gaudentio, in eadem epiſtola dixit: *Multi ſunt, qui in nomine ſolummodo Chriſti vna etiam merſione ſe aſſerunt baptizare: Euangelicum vero præceptum, ipſo Deo, & Domino Saluatore noſtro Ieſu Chriſto dicente, & tradente, nos admonet, in nomine Trinitatis, trina etiam merſione ſanctum Baptiſma vnicuique tribuere*.

Secundò probatur, quia vt patet ex auctoritate Zachariæ Papę adducta in 1. con. & ex teſtimonio Didimi relato à D. Tho. hic in arg. *Sed contra*, qui in Baptiſmo prætermitteret vnum ex nominibus diuinarũ Perſonarum, & vel vnam de Trinitate Perſonam non nominaret, non eſſet verum baptiſ-

ptiſma: ſed qui ſolum in nomine Chriſti baptizat, prætermittit nomen duarum Perſonarum, duaſque Perſonas de Trinitate non nominat; ergo nullum efficit Baptiſmi Sacramentum. Si dicas in nomine vnius Perſonę intelligi aliam. Contra hoc eſt, quod hic in corp. artic, ait S. Doctor. *Sicut ad Sacramentum requiritur materia ſenſibilis, ita & forma ſenſibilis. Vnde non ſufficit intellectus, vel fides Trinitatis ad perfectionem ſacramenti, niſi ſenſibilibus verbis Trinitas exprimatur.*

Ad primum vero factum in principio reſpondet D. Tho. hic ad 3. *Quod Nicolaus Papa dictum ſuum confirmat ex duabus præmiſſis. Et ideo eius reſponſio patet ex primis duabus ſolutionibus.* Quæ reſponſio difficultaté habet, quam tamen optimè explicat Mag. Soto in quarto diſt. 3. queſt. vnica, artic. 6. *Videtur enim dicere, quod poſtquam Nicolaus ſoli vſui Apoſtolorum, & auctoritati Ambroſij, ſubnixus eſt, noluit Papa maiorem ſibi arrogare fidem, quam habuit Ambroſius: & ideo licet reuera arbitratus fuerit Pontifex, quod tempore ſuo valeret Baptiſmus in nomine Chriſti, non hoc decreuit tanquam articulum fidei, ſed ſolum tanquam opinionem, quam putauit eſſe Ambroſij.*

Ad ſecundum Mag. Soto vbi ſupra dicit, ſibi ſemper veroſimillimũ viſum eſſe, numquam Apoſtolos baptizaſſe in nomine Ieſu, ſed in nomine Patris &c. & ſolum dici baptizaſſe in nomine Ieſu, quia baptizabãt in fidem eius; aut quia nomen Ieſu Chriſti

ipſi

ipſi formæ ſolemni immiſcebant dicentes, Baptizo te in nomine Patris, & Filij Ieſu Chriſti. &c. Alij dicunt, Apoſtolos baptizaſſe in nomine Chriſti, hoc eſt auctoritate Chriſti, & baptiſmo à Chriſto miniſtrato, non baptiſmate Ioannis. Sed D. Thom. hic ad 1. aliter reſpondet: *Quod ex ſpeciali reuelatione Apoſtoli in primitiua Eccleſia in nomine Chriſti baptizabant: vt nomen Chriſti (quod erat odioſum Iudæis, & Gentilibus) honorabile redderetur per hoc, quod ad eius inuocationem Spiritus Sanctus dabatur in baptiſmo.* Et in 4 diſt. 3. q. 1. a 2. quæſtiunc 2. ad 3. addit: *Et quia illius mutationis cauſa fuit cōueniens illi tempori, ideo ceſſante cauſa ceſſat effectus: & modo non eſſet baptiſmus, ſi quis in Chriſti nomine baptizaret.* Neque huic obſtat quod ait S. Aug. lib. 3. contra Maximinum cap. 17. de baptizatis tempore Apoſtolorum Act. 2. *In nomine Ieſu Chriſti iuſſi ſunt baptizari: & intelligantur non baptizati, niſi in nomine Patris: & Filij, & Spiritus Sancti.* Reſpondetur namque illud *intelligantur*, ſolam implicitam inuocationem triũ Perſonarum denotare, *Quia in Chriſti nomine tota Trinitas intelligitur*, vt cum Mag. ſentent. inquit D. Thom. in 4. vbi ſupra. Vnde S. Aug. immediatè ſubdit: *Cur non ſic audis de Filio Dei omnia per ipſum facta ſunt; vt & non nominatum intelligas ibi Spiritum Sanctũ?* Ex quo patet ſentire, illos, qui iuſſi ſunt baptizari in nomine Chriſti, eodem modo intelligi baptizatos in nomine Patris &c. quo Spiritus Sanctus intelligitur in illis verbis

Ioan.

Ioan.1. v. 3. *Omnia per ipſum facta ſunt*: ac proinde ſolum implicitè. Illa enim verba expreſsè de ſolo Verbo loquuntur, implicitè tamen in illis intelligitur Spiritus Sanctus, quia æqualis, & eiuſdem virtutis eſt cum Verbo, ſeu Filio, ſicque vt ibidem ſubdit S. Aug. *Quod de vno dicitur, & de altero tacetur, de vtroque intelligitur*. Non obſtat etiam ſolutioni D. Thom. vnum eſſe baptiſma, vt patet ex Symbolo fidei, & ad Epheſ.4.v.5. plura autem eſſent, ſi Apoſtoli in nomine Chriſti baptizaſſent, cum illa forma diuerſa ſit ab ea, qua nunc baptizamus in nomine Patris,&c. Reſpondetur námque, Baptiſma dici vnum, vt colligitur ex D. Thom. hic art.9. quia iterari non poteſt, & nequit niſi ſemel ſuſcipi. Vel quia, vt alij exponunt, licet ſint plures miniſtri baptizantes exterius, vnus eſt, qui interius baptizat ſcilicet Chriſtus. Et quamuis forma qua vtebantur Apoſtoli baptizantes in nomine Chriſti diuerſa ſit materialiter ab ea, qua nunc vtimur baptizátes in nomine Patris, &c. formaliter tamen eadem eſt: ſicut enim, qui ex diſpenſatione, ſeu priuilegio in quadrageſima ieiunant, oua, & lacticinia comedentes, formam ieiunij ſeruare dicuntur, quam non ſeruarent ſine tali diſpenſatione: ita Apoſtoli baptizantes in nomine Chriſti ex Dei priuilegio, & diſpéſatione formam Baptiſmi ſeruarunt, quia implicitè idem ſignificabat illa forma, ac ea, qua nunc vtimur, & ſolum ab ea differt per implicitam, & explicitam ſignificationem,

nem, quam formam non ſeruaſſent ſine tali diſpenſatione: nam ad vnitatem formalem illius vtrumque requiritur, nempè implicita ſignificatio Perſonarum diuinarum, & Dei diſpenſatio; quæ diſpenſatio, quia ceſſante cauſa ceſſauit, qui modo baptizaret in nomine Chriſti, non ſeruaret formam Baptiſmi, etiamſi tota Trinitas implicitè intelligatur in nomine Chriſti.

Ad tertium reſpondetur negando maiorem: nam cum forma inſtituta ſit à Chriſto nominibus tres diuinas Perſonas expreſsè ſignificantibus, non erit forma ſufficiens, quæ ſolo vno nomine implicitè illas ſignificat, niſi adſit diuina diſpenſatio, qualis fuit in primitiua Eccleſia tempore Apoſtolorum. Ad probationem dico, nomina illa Pater, & Filius ex accommodatione vſus non ſolum Chriſti fidelium, ſed etiam ipſius Chriſti per antonomaſiam ſignificare diuinas Perſonas in forma Baptiſmi, cum ſemper ad eas ſignificandas illis Chriſtus ſit vſus.

ARTICVLVS VII.

Vtrum immerſio ſit de neceſſitate Baptiſmi.

Concluſio eſt negans.

AD Baptiſmum neceſſaria eſt ablutio: quia tamen hæc fieri poteſt non ſolum per modum immerſionis, ſed etiam per modum aſperſionis, vel effuſionis, immerſio non eſt de neceſſitate Baptiſmi. Tutius tamen, inquit D. Thom. eſſe baptizare per modum immerſionis, quia hoc habet communior vſus. Quod intelligendum eſt abſolutè, & vbi non eſt determinatus conſuetudine, aut conſtitutione Synodali alius modus baptizandi; in praxi enim ſeruandus eſt modus in quacumque Diœceſi pro tempore vſitatus; quem modo communiorem eſſe puto per modum effuſionis, licet tempore S Thom. communior fuerit per modum immerſionis.

An vero ſufficiat, quamlibet partem corporis aqua perfundi, explicat D. Thom. hic ad 3. dicens: *Principalis pars corporis præcipuè quantum ad exteriora membra eſt caput, in quo vigent omnes ſenſus, & interiores, & exteriores. Et ideo ſi totum corpus aqua non poſſit perfundi propter aquæ paucitatem, vel propter aliam cauſam, oportet caput perfundere, in quo manifeſtatur principium animalis vitæ.*

Mag.

Mag. Soto in 4.d.5.q.vnica art.7. exiſtimat verbum illud *Oportet*, ſolum demonſtrare, peccatum eſſe, abſque cauſa prætermittere caput intingere; non tamen non eſſe integrum ſacramentum: nam ſi capite nõ perfuſo pectus, vel ſcapulæ aqua infunderentur, certus eſſet Baptiſmus, & nec etiam ſub conditione iterari deberet. Sed hoc non videtur D. Thomæ certum, cum infra q.68. ar.11.ad 4. dicat: *Quia in nulla exteriorum partium integritas vitæ, ita cõſiſtit ſicut in capite, videtur quibuſdam, quod propter dubium quacumque alia parte corporis abluta, puer poſt perfectam natiuitatem ſit baptizandus ſub hac forma, ſi non es baptizatus, ego te baptizo*. Quam opinionem S. Doctor non reprobat, immo in 4. d. 6. q. 1. artic. 1. quæſtiuncula prima, eam approbare videtur, nam ait: *Non eſt baptizandus ſecundum quoſdam: ſed nihil periculi accidit, ſi ad maiorem cautelam baptizetur ſub hac forma, ſi nõ es baptizatus, ego te baptizo*. Qua propter hoc tutius eſſe exiſtimo: nam licet demerſo capite certum ſit hominem mergi, ac proinde ablui, & baptizari, vt colligitur ex Can. *Poſtquam*, De conſecrat. d 4. demerſo tamen brachio, aut alia parte etiam principali, dubium eſſe poteſt, an ſit homo merſus, vel ablutus.

Si autem partibus principalibus intinctis hoc dubium eſſe poteſt, quanto magis erit, ſi ſolum aqua perfundantur aliæ partes minus præcipuæ. Affirmant quidem multi, ad baptiſmum ſufficere, vt

ablutio fiat in digito, aut vna gutta aquæ? Sentit Mag. Soto vbi ſupra, baptiſmum eſſe, ſi ſoli capilli aqua perfundantur, quia ſunt partes corporis. Aſſerit Syluester verbo *Baptiſmus* 4. q. 1. ſi puer in pelle ſecundina inuolutus baptizetur, validam eſſe baptiſmum, quia hæc pellis eſt quædam pars corporis. Sed hæ opiniones ad hoc valent, vt ſi aliter nequimus, in neceſſitate ſic poſſimus baptizare: non tamen, vt qui ſic baptizantur, non debeant rebaptizari ſaltem ſub conditione.

Si aqua non pertingeret aliquam partẽ corporis, ſed ſolum ad veſtes, vel aliud in quo baptizatus eſt incluſus, certiſſimum eſt, nullum eſſe baptiſmum, iterandumque eſſe abſolutè, & ſine conditione. Cui non obſtat, quando tot millia hominum baptizati ſunt vna die. Act. 2 & 4. aſperſione vtique, veroſimile eſſe aquam ſolas veſtes multorum attigiſſe. Reſpondetur namque, non eſſe credendũ ita temerè fuiſſe aſperſos, vt vnus ſolus aſpergeret, ſed plures deſignatos fuiſſe miniſtros, qui coram eis trãſeuntes baptizandos, ita aſpergerent, vt aqua capita eorum intingeret.

In caſu quo quis proijceret infantem in puteum animo illum baptizandi, & ſuffocandi ſimul, Mag. Soto in 4. d. 3. q. vnica, ar. 8. Syluester verbo *Baptiſmus* 4. q. 10. & alij exiſtimimant, puerum non manere baptizatum. Alij cum Panormitano citato à Sylueſtro, verè baptizatum manere dicunt, ſicut etſi cum prædicto animo bapti-

ptizaretur aqua bullienti, & nimis calida: Omnes tamen conueniunt; ſi ſuperuiueret rebaptizandum eſſe puerum ſub conditione. Aſſerunt etiam ſic baptizantem tanquam homicidam manere irregularem. Et idem dicunt, ſi, quamuis non animo occidendi, quis puerum baptizaret infirmum, & ſuo baptiſmo eius mortem acceleraret; niſi forte minima eſſet acceleratio, quia iam nulla ſpes eſſet vitæ pueri; de quo vide Mag. Soto vbi ſupra.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum trina immerſio ſit de neceſſitate Baptiſmi.

Concluſio eſt negans.

PElagius Papa Can. *Multi*, De conſecrat. d.4. ſignificare videtur, trinam immerſionem à Chriſto præceptam eſſe, nam ait: *Euangelicum præceptum, ipſo Deo, & Domino noſtro Ieſu Chriſto tradente, nos admonet, in nomine Trinitatis, trina etiam merſione ſanctum Baptiſma vnicuiq; tribuere.* Sed reſpondet D Thom. hic ad 2. *Quod Pelagius Papa intellegit, trinam immerſionem eſſe de mandato Chriſti in ſuo ſimili.* Cuius ſolutionis ſenſus eſt, trinam immerſionem eſſe de mandato Chriſti, non quidem tanquam præceptum, ſed tanquam deductum

ab illo, vt à ſimili. Præceptum enim Euangelicum traditum à Chriſto, quod nos admonet, precipiendo, vt baptizemus in nomine Trinitatis, etiam nos admonet, vt trina immerſione baptiſmum tribuamus: non tamen eodem modo, ſcilicet præcipiendo, ſed quaſi ſimile, & exemplum proponendo Trinitatis Perſonarum. Quo ſimili, & exemplo permoti in primitiua Eccleſia Apoſtoli trinam immerſionem præceperunt; vt colligitur ex verbis Canonum Apoſtolorum hic relatis à D. Tho. Poſtea tamen in Conc. Tolet. 4. Can. 5. in deteſtationem erroris quorundam hæreticorum ſtatutum fuit, vt vna ſola fieret immerſio. *Sed ceſſante cauſa* (inquit D. T.) *communiter obſeruatur trina immerſio. Et ideo grauiter peccaret aliter baptizans, quaſi ritum Eccleſiæ non obſeruans.* Quod dixit S. Doct. (vt Mag. Soto vbi ſupra notauit) quia ſuo tempore vſus ſemper celebrabatur trinæ immerſionis, qui quidem iam rariſſimus eſt. Et ideo modo ritus vſitatus in qualibet Diœceſi obſeruandus eſt, ſaltem ſub veniali: mortale enim eſſet, illum non obſeruare, ſi eſſet ſcandalum, aut ſpeciale præceptum, maximè ſub pœna excommunicationis.

Circa ſolutionem tertij, dubitat Caiet. an trina immerſione intenta à miniſtro, ſi aliqua omittatur, ſit verus baptiſmus? Cuius reſolutio eſt: ſi ita intenderet miniſter, trinam immerſionem, vt abſolutè intenderet, non baptizare ſine tribus immerſionibus,

bus, & ante tertiam formam abſolueret, inualidè baptizaret. Si tamen trinam immerſionem intenderet, ſicut eam intendit Eccleſia, non quidem, vt aliquid ſubſtantiale ſacramenti, ſed vt ceremoniale, etiã ſi ex obliuione aliquam omitteret, verum conficeret ſacramentum. Immo ſi formã abſolueret in prima immerſione, ſtatim perficeretur baptiſmus, & reliquæ immerſiones ſuperfluæ eſſent.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Baptiſmus poſſit iterari.

Concluſio eſt negans.

QVæ certa eſt ſecundum fidem, vt cõſtat ex Conc. Trident. Seſſ. 7. Can. 12. Florentino in Decreto vnionis, Later. cap. *Firmiter* & Carthag. 4. vt refertur Can *Non licet*, de conſecrat. diſt. 4. & ex illis verbis Leonis Papæ relatis Can. *Cum itaque*, De conſecrat. d 4. *Scimus inexpiabile eſſe facinus, quoties iuxta hæreticorum dogmata, contra SS. Patrum inſtituta cogitur aliquis lauacrum, quod regenerandis ſemel tributum eſt, bis ſubire, Apoſtolica reclamante ſententia, quæ nobis vnam prædicat in Trinitate Deitatẽ, vnam in fide confeſſionem, vnum in baptiſmate ſacramentum.* Ex quo patet, quam rectè

D.Thom ſuam concluſionem probauerit ex illo ad Epheſ 4. v.5. *Vnus Dominus, una fides, unum Baptiſma*. Rationes etiam optimè defendit Caiet. ab impugnationibus Scoti.

Si eſt dubium de aliquo, an verè baptizatus ſit, iterum baptizandum eſſe dicit D.Thom. ad 4. & probat ex decretali Alexandri III. quæ refertur cap. De *quibus*, De Baptiſmo, vbi dicitur. *De quibus dubium eſt, an baptizati fuerint, baptizentur his verbis, ſi baptizatus es non te baptizo, ſed ſi nondum baptizatus es, Ego te baptizo in nomine Patris, &c.* Vbi aduertendum eſt, ſi dubium ſit iuris, quia ſcilicet quamuis certum ſit aliquē eſſe baptizatum, incertum eſt an Baptiſmus fuerit validus cum hac, vel illa forma, aut materia, aut applicatione ad talem partem corporis, abſque dubio ſic baptizatum rebaptizandum eſſe, propter periculum damni ſpiritualis, quod incurreret, ſi non eſſet baptizatus. Si verò dubium ſit facti, quia dubitatur, an aliquo modo aliquis ſit baptizatus, vel an miniſter vſus fuerit debita forma, vel materia, aut debitam habuerit intentionem, diligenter hoc inueſtigandum eſt. Vnde in Can. *Cum itaque*, De conſecrat.d.4. de eo qui dubitat an ſit baptizatus ait Leo Papa. *Quoties perſona talis inciderit, ſolita primum examinatione diſcutite, & longo tempore (niſi forte ſupremus finis immineat) indigate, vtrum nemo penitus ſit, qui teſtimonio iuuare poſſit ignorantiam neſcientis.* Ex quibus vltimis verbis colligitur, quod

di-

diximus 2.2.q.70.art.2.dubio vnico,vt quis non rebaptizetur, ſufficere teſtimonium vnius dicentis, baptizatum eſſe. Quod & colligitur ex Can. *Paruulus*, De conſecrat. d.4. vt Gloſſa notauit, Nec obſtat quod in Can *Placuit* ſequente dicitur: *Placuit de infantibus, quoties non inueniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt per ætatem idonei de traditis ſibi ſacramentis reſpondere, abſque vllo ſcrupulo eos eſſe baptizandos*. Nam illud *certiſſimi teſtes*, exponendum eſt reſpectiuè pro diuerſis teſtimonijs, & temporibus, non quod pro baptiſmo cuiuslibet infantis plures teſtes requirantur, ſicut nec illud, De *traditis ſibi ſacramentis*, denotat vnicuique infanti tradita fuiſſe plura ſacramenta.

Si autem facta ſufficienti diligentia adhuc dubium manet de prædictis, & non ſola inanis ſuſpicio, aut leuis ſcrupulus, baptizandus eſt is, de cuius baptiſmo eſt dubium, ſub conditione, ſeruandaque eſt forma præſcripta ab Alexandro Tertio. Quod nonnulli intelligendum eſſe dicunt, quando eſt publicè baptizandus: nam in priuato baptiſmo ſufficeret conditionem illã, *Si baptizatus es, &c.* in intentione retinere, quamuis ob reuerentiam baptiſmi melius eſſet ſemper eam exprimere.

Quando certum eſt omnino, aliquem eſſe baptizatum, illum ſcienter rebaptizando non ſolum incurritur peccatum mortale, ſed etiam pœna irregularitatis, tam à rebaptizante, quam à rebaptizato. De

rebaptizato conſtat ex Can. *Qui his*, & Can. *Eos quos*, De conſecrat. d. 4. & Can. *Confirmandum*, d. 50. vbi dicitur. *Neque vnquam permittendum eſt, vt rebaptizati ad clericatus gradum promoueantur*: vbi Gloſſa: *Rebaptizati ſcienter*. De rebaptizante colligitur ex cap. *Ex litterarum*, De apoſtatis, vbi de acolito quodam, qui miniſterium præſtitit ſcienter presbytero rebaptizanti dicitur: *Ad ſuperiores Ordines promoueri (ſi publicum eſt quod proponitur) non valebit*. Si enim propter miniſterium, & cooperationem ad rebaptizationem condemnatur acolitus irregularitatis, multo magis irregularis erit ipſe rebaptizans: ſicut ſi irregularis decerneretur, qui ad homicidium cooperatus fuiſſet, dando occiſſori arma, quibus occideret, etiam decerneretur occiſorem ipsũ irregularem eſſe. Vnde in Codice Ne ſanctum baptiſma iteretur, L. 1. irregularem eſſe ſupponitur Antiſtitem rebaptizantem, cum de illo dicatur: *Sacerdotio indignum eſſe cenſemus*.

Dicunt tamen nonnulli recentiores, probabile eſſe, non incurrere irregularitatem eum, qui rebaptizat, aut rebaptizatur ſub conditione: quia odia ſunt reſtringenda; ſicque lex imponens pœnam irregularitatis propter rebaptizationem ad abſolutam, quæ ſimpliciter rebaptizatio eſt reſtringi debet, & nõ ampliari ad rebaptizationem conditionalem. Addunt etiam, qui exterius fingit ſe rebaptizare, vel rebaptizari, & tamen interius non habet talem inten-

tio-

tionem, non incurrere irregularitatem: ſicut & qui ſolum exterius negat fidem, nõ incurrit excommunicationem latam contra hæreticos. Vnde ſi quis cogeretur ab hæreticis Anabatiſtis rebaptizari, aut aliũ rebaptizare, quamuis mortaliter peccaret id faciendo; ſi tamen non haberet intentionem rebaptizandi, aut conditionem apponeret, vel interius retineret, ſi non ſum, aut ſi nõ es baptizatus, nõ maneret irregularis. De ignorantia excuſante ab hac irregularitate & alijs, vide quæ diximus 1. 2. q. 76. ar. 3. dubio 2.

ARTICVLVS X.

Vtrum ritus, quo Eccleſia in baptizando vtitur, ſit conueniens.

Concluſio eſt affirmans.

PAtet ex Concil. Trid. Seſſ. 7. Can. 13. de Sacram. in genere; vbi diſſinitur. *Si quis dixerit receptos, & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſolemni ſacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni; aut ſine peccato à miniſtris prohibito omitti, aut nouos alios per quamcumque Eccleſiarum paſtorem mutari poſſe; anathema ſit.*

Quando ſine huiuſmodi ritibus, & ſolemnibus cæremonijs baptiſmus valide

fuit collatus puero in caſu neceſſitatis ab obſtetrice, aut alio, certum eſt, tales cæremonias ſupplendas eſse, vt ex vſu Eccleſiæ conſtat. Si tamen fuiſset collatus cum debita ſolemnitate, ſed ſecundum ſubſtantialia inualidè ob defectum intentionis, aut formæ, vel materiæ debitæ, difficultas eſt, an repeti debeant cæremoniæ ſimul cum ſubſtantialibus? in qua recentiores quidã negantem partem tenent, ſcilicet non eſse repetendas cæremonias ſemel adhibitas. Sed S. Antoninus 3. part. tit. 14. cap. 13. §. 12. affirmantem partem docet, ait namque: *Si conſtat aliquid de ſubſtantialibus defuiſſe, tunc omnia ſubſtantialia, quæ ſimul oportet concurrere, ſunt iteranda, quæ iam fuerant adhibita, & etiam alia, quæ ſunt de ſolemnitate ſecũdum Theologos.* Has tamen duas ſententias in concordiam reuocari poſse exiſtimo; & primam, quam Iuriſtas tenere refert S. Anton. vbi ſupra, veram eſse, quando baptiſmus non eſt ſolemniter, & publicè reiterandus, ſed ſolum in ſecreto, quia defectus illius ſubſtantialis non eſt publicus, Secundam vero, quando baptiſmus in Eccleſia publicè, & ſolemniter reiterandus eſt, quia defectus ſubſtantialis eſt publicus: nam generaliter ait Conc. Trid. vbi ſupra, in ſolemni adminiſtratione ſacramentorum non poſse omitti ritus receptos, & approbatos Eccleſiæ, & adhiberi conſuetos.

AR-

ARTICVLVS XI.

Vtrum conuenienter deſcribatur tria baptiſmata.

Concluſio eſt affirmans:

ASſertio trium baptiſmatum, ſcilicet aquæ, ſanguinis, & fluminis ſolemnis eſt inter Doctores præſertim Scolaſticos. Illam explicat D. Thom. in quarto d. 4. quæſt. 3 ar. 3 & hic, vbi ad 2. dicit, alia baptiſmata non eſſe ſacramenta, ſed ſolum Baptiſmum aquæ. Ex cuius doctrina in vtroque loco conſtat, aſſertionem hanc non pugnare cum vnitate baptiſmatis, quam in ſymbolo Niceno confitemur, & docet Paulus ad Epheſ. 4. ver. 5.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Baptiſmus ſanguinis ſit potiſſimus inter alia Baptiſmata.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. *An baptiſmus ſanguinis conferat gratiam, & faciat ex attrito contritum.*

PArs negans probatur 1. ex illo 1. ad Corinth. 13. ver. 3. *Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero: nihil mihi prodeſt.* At multum prodeſſet, ſi baptiſmus ſanguinis conferret gratiam, & faceret ex attrito contritum, nam præſtaret attritio non habenti charitatem; ergo &c.

Secundò, cauſare gratiam, & facere ex attrito contritum, eſt proprium ſacramentorum nouæ legis: ſed baptiſmus ſanguinis non eſt ſacramentum, vt docet D. Tho. hic, & artic. præced. ad 2. & patet, nam alias plura, quam ſeptem eſſent Eccleſiæ ſacramenta, quod eſt contra Conc. Trident. ſeſſ. 7. can. 1. de Sacramentis in genere; ergo, &c.

Tertiò, Baptiſmus ſanguinis ſuſceptus ex inani gloria non confert gratiam, aut

eius augmentum; ergo quando confert, non habet illam conferre, niſi vt opus operantis, & per modum meriti. Conſequentia patet, quia effectus eorum, quæ aliter habent conferre gratiam, non impeditur per peccatum veniale, vt patet in ſacramentis, qui enim ex inani gloria reciperet baptiſmum aquæ cum attritione, vel contritione, aut primam gratiā, aut eius augmentum reciperet. Antecedens probatur ex S. Hieron. ad Galatas 5. circa finem dicente: *Martyrium ipſum, ſi ideo fiat, vt admirationi, & laudi habeatur à fratribus, fruſtra ſanguis effuſus eſt.*

Quartò, nullus actus virtutis moralis habet conferre gratiam, & facere ex attrito contritum, nec eſt meritorius gloriæ, aut augmenti gratiæ, niſi ſit informatus charitate: ſed martyrium (quod eſt baptiſmus ſanguinis) eſt actus cuiuſdam virtutis moralis, ſcilicet fortitudinis; ergo, &c.

Quintò, quia alias, qui ducitur ad martyrium, ſi non eſſet baptizatus baptiſmo aquæ, nō teneretur baptizari, etiam ſi poſſet: ſi vero eſſet baptizatus, etiam ſi conſcientiam peccati mortalis haberet, non teneretur illud confiteri coram Sācerdote, quamuis illius copiam haberet, ſufficeret enim illi baptiſmus ſanguinis: ſed hæc falſa ſunt; ergo, &c.

Dicendum tamen eſt: baptiſmum ſanguinis, vt eſt imitatio Paſſionis Chriſti, gratiam conferre, & facere ex attrito contritum. Probatur 1. ex D. Thom. hic enim

ait

ait baptiſmata ſanguinis, & flaminis efficere effectum baptiſmi aquæ, nempè gratiam; non tamen eodem modo; nam baptiſmus aquæ illum efficit, vt quædam figuralis repræſentatio paſſionis Chriſti ſicque, vt ſignum quoddam à Deo inſtitutũ, & vt inſtrumentum, quod eleuatum diuina virtute, quam habet latentem; baptiſmus verò flaminis, vt quædam affectio, & cordis commotio, ſicque vt opus operantis: baptiſmus autem ſanguinis, vt quædã imitatio operis, ſcilicet paſſionis Chriſti, quæ fuit excellentiſſimę charitatis opus, & ſummæ dilectionis affectus. Ex quo infert infra q.87.art.1.ad 2. *Paſſio pro Chriſto ſuſcepta (ſicut ſupradictum eſt) obtinet vim baptiſmi. Et ideo purgat ab omni culpa, & veniali, & mortali, niſi actualiter voluntatem peccato inuenerit inhærentem.* Sed hoc eſt conferre gratiam, ſine qua peccatum mortale remitti non poteſt, & facere ex attrito contritum; cum attritio non excludat culpam mortalem, facit tamen, vt voluntas non inhæreat actualiter peccato per complacentiam; ergo &c. Confirmatur ex eodem S.Doctore in 4. d.4. q.3.a.3. quæſtiunc. 3. vbi ſic habet: *Sicut in baptiſmo aqua liberatur homo ab omni culpa præcedente, & pœna, ita in baptiſmo ſanguinis.* Et ad 1. *Baptiſmus ſanguinis non habet hoc tantum ex opere operãte. Sed hoc habet ex imitatione paſſionis Chriſti. Et ideo pueri quamuis liberum arbitrium non habeant, ſi occidantur pro Chriſto, in ſuo ſãguine baptizati ſaluantur.* Et quæſtiunc. 4,

Quod

Quod quidam dicunt, quod in baptiſmo ſanguinis gratia non confertur, apparet falſum eſſe in pueris, qui pro Chriſto occiduntur, & etiam in adultis, quibus poteſt in ipſo actu paſſionis gratia dari, ſicut in baptiſmo aquæ, ſi ſe ad eam diſpoſuerint, & obicem non imponant Spiritui Sancto.

Secundò probatur ex S. Auguſt. lib. 13. de Ciuit. cap. 8. vbi ſic ſcribit: *Quicumque, etiam non percepto regenerationis lauacro, pro Chriſti confeſſione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum ſi abluerentur ſacro fonte baptiſmatis. Qui enim dixit, niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum cœlorum; alia ſententia iſtos facit exceptos, vbi non minus generaliter dixit, Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor, & ego eum coram Patre meo, qui in cœlis eſt: & alio loco, Qui perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam.* Quibus verbis non ſolum noſtram concluſionē docet, ſed etiam optimis ſcripturę teſtimonijs confirmat ſumptis ex Matth. 10. v. 32. & 39. in quibus aliquid ſpeciale promittit Chriſtus pro ſe morientibus, quod commune non eſt, quodcumque aliud bonum opus ex charitate operantibus: hoc autem nihil aliud eſt, quam maior gratia, & gloria ſupra eorum meritum, quam baptiſmus ſanguinis illis confert; ergo &c.

Tertiò. Baptiſmus ſanguinis paruulis vſum rationis adhuc non habentibus confert gratiam, ſi eam antea non habebant, aut gratiæ augmentum, ſi erant iam in gra-

gratia; ergo & adultis; ſi ſe ad eam diſpoſuerint, & obicem nõ ponant Spiritui Sancto. Antecedens patet in paruulis ab Herode propter Chriſtum occiſſis: nam vt dicitur Matth. 2 v. 16. *Herodes occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius à bimatu & infra.* Inter quos quidam erant circumciſi, ſicque iam in gratia, & his baptiſmus ſanguinis contulit augmentum gratiæ: alij verò circumciſi adhuc non erant, quia nondum peruenerant ad diem octauum, & his contulit primam gratiam. Quod enim aſſerunt Armachanus lib. 8 cap. 37. & Adrianus q. 3. de baptiſmo ad 3. infantes ab Herode pro Chriſto occiſos virtute effuſi ſanguinis nullam recepiſſe gratiam, & eos, qui non fuerant circumciſi, perijſſe, pluſquam falſum eſſe dicit Mag. Soto in 4 d. 3. q. vnica, art. 11. Alij verò temerarium, & errori proximum eſſe affirmant, cùm Eccleſia omnes abſque illo diſcrimine pro ſanctis ducat, & vt Martyres colat, omniumque martyrium celebret in die Sanctorum Innocentiũ. Quod etiam dicunt alij, Innocentes ab Herode occiſos gratiam, & ſalutem fuiſſe omnes conſequutos ſpeciali priuilegio, quod ad alios non licet extendere; falſum eſſe docent communiter Theologi: vnde enim cõſtat tale priuilegium diſtinctum a martyrio? Conſequentia verò probatur; quia nulla eſt maior ratio de paruulis, quàm de adultis; ſi tamen ij gratiæ, quàm confert baptiſmus ſanguinis, obicem nõ poſuerint, ſed

ſed ad illam ſe diſpoſuerint, vt ait D. Thom. vbi ſupra. Et quidem ſi ſint in gratia, hoc abſque alia diſpoſitione actuali ſufficit, vt per baptiſmum ſanguinis augmentum gratiæ conſequantur: ſi enim iuſtus, qui nihil cogitauit de martyrio, dormiens occideretur in odium fidei, verè martyr eſſet, & effectum martyrij, vel baptiſmi ſanguinis conſequeretur. Si verò ſint in peccato mortali, vt per baptiſmum ſanguinis primam gratiam conſequantur, non ſufficit actu non peccare ſine deteſtatione præcedentis peccati; vnde ſi hæreticus occideretur, quia non vult negare Chriſtum, non eſſet verè martyr, niſi hæreſis peccatum deteſtaretur, & idem eſt de alijs peccatoribus, alias enim ſine pœnitentia iuſtificarentur, quod eſt contra Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 2 ſufficit tamen deteſtatio peccati præteriti per attritionem; nam hæc facit, vt non habeant voluntatem inhærentem peccato, ſicque ſufficienter diſponit, vt gratiam conſequantur, & baptiſmus ſanguinis eos purget à culpa mortali, iuxta doctrinam D. Thom. infra qu. 87. artic. 1. ad 2. à nobis in prima probatione concluſionis adductam.

Hinc ſequitur, ſi Turca in odium Chriſti caſtrum aliquod incenderet, omnes ibi concrematos in Dei gratia decedere, & verè martyres eſſe, etiam ſi adulti peccatores ſolum attritionem ſuorum peccatorum haberent, & paruuli non eſſent baptizati: *Immo & fortaſſe exiſtentes in maternis vteris*,

vt ait Mag. Soto vbi ſupra. Quod ſic quaſi dubitando dixit, quia aliqui negant martyrem eſſe puerum in matris vtero occiſum, ſi qui occidit matrem propter Chriſtum, neſcit eſſe grauidam. Sed communior ſententia eſt, martyrem eſſe, quia verè occiditur propter Chriſtum, eiuſque mors in odium fidei ſaltem virtualiter, aut concomitanter intenta eſt. Vnde in caſu poſito abſolutè aſſerendum eſſe exiſtimo, paruulos in maternis vteris exiſtẽtes martyres eſſe; alias nec martyres eſſent, aliqui, quos ſi Turca in prędicto caſtro adeſſe nouiſſet, forſan abſtinuiſſet ab incendio caſtri in odium Chriſti.

Neque his obſtat, quod dicitur in Concil. Trid ſeſſ. 6. cap. 4. de iuſtificatione impij: *Sine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri non poteſt*. Nam ibi eſt ſermo de adultis, qui ſi non ſint baptizati, iuſtificari non poſſunt ſine voto baptiſmi, ſaltem virtuali, incluſo in actu contritionis, vel attritionis, etiamſi pro Chriſto occidantur. Vel ſi ad paruulos etiam extendatur, loquitur Concilium de iuſtificatione, quæ fit per media ordinaria, ſicque non excludit medium extraordinarium, quale eſt martyrium in his, qui nec baptiſmum aquæ, nec eius votum habere poſſunt, quales ſunt paruuli.

Si quæras, quando conferatur baptiſmi ſanguinis gratia, & effectus? Reſpondetur, de hac re varias eſſe ſententias. Quibus omiſſis dico: talem gratiam, & effectum conferri inſtanti, in quo, quamuis phyſicè

non

non ſit actu ſubſequuta mors, curſus tamen vitæ, ac certaminis, ſeu agonis iam moraliter conſummatus intelligitur, quia parum diſtat à mortis inſtanti. Sicut enim Chriſtus ante mortis inſtans dixit *Conſummatum eſt*, nam hoc dicto caput inclinauit, & inclinato capite, tradidit ſpiritum: ita & de quolibet martyre verificari poteſt ante mortis inſtans breuiſſimo tempore mediante, conſummatum eſſe curſum vitæ certaminis: & agonis eius: quia quamuis phyſicè non ſit conſummatus; moraliter tamen conſummatus intelligitur.

Ad 1. autem factum in principio reſpõdetur, teſtimonium illud eſſe intelligendũ, quando nec in principio, nec in termino illius traditionis corporis habet homo charitatem: talis autem traditio non eſt baptiſmus ſanguinis, nam vt hic ad 2. ait D. Thom. *Effuſio ſanguinis non habet rationem baptiſmi, ſi ſit ſine charitate*. Vnde non ſequitur illam traditionem corporis, de qua loquitur Apoſtolus, multum prodeſſe, ſi baptiſmus ſanguinis conferret gratiam, & faceret ex attrito contritum.

Ad 2. Maior in 4.d.4. q.3. reſpondet negando minorum: exiſtimat enim martyrium, ſeu baptiſmum ſanguinis verè eſſe ſacramentum, quia confert gratiã ex opere operato. Ad impugnationem dicit, martyrium connumerari baptiſmo, ſicque nõ eſſe plura, quam ſeptem Eccleſiæ ſacramẽta, ſicut nec plura ſunt, quamuis ſint plures ordines. Hanc ſolutionem latè impugnãt

Mag.

Mag. Soto vbi ſupra, & alij recentiores, qui & dicunt ſententiam Maioris temerariam eſſe, ac proximam errori. Contra illam eſt: Tū quia quãuis baptiſmus ſanguinis aliquo modo includatur in baptiſmo aquæ, vt docet D. Thom. art. præced. ad 1. tamen. vt idem S. Doct. ait in 4. d. 4. q. 3. a. 3. quæſtiuncula 1. *Propriè loquendo vnum eſt tantum baptiſma, quod in aqua celebratur*. Alia autem baptiſmata ſunt ſolum ſecundum proportionem ad eundem effectum; ergo cum baptiſmus ſanguinis non ſit propriè baptiſma, non poteſt vnum ſacramentum cum baptiſmo aquæ efficere, ſicut vnum ſacramentum Ordinis efficiunt omnes Ordines, quia verè, & propriè ſunt Ordines. Tum etiam, quia martyrium eiuſdem rationis erat, & eodem modo conferebat gratiam in lege veteri, ac modo in lege noua: ſed tunc non erat ſacramentum; ergo neque modo. Vnde hic ſolutione omiſſa reſpondetur ad 2. proprium eſſe ſacramentorum nouæ legis cauſare gratiam, tanquam ſigna practica illius à Deo inſtituta, & inſtrumenta diuinæ virtutis, quam participant, & per eam ad talem effectum producendum eleuantur. Nihil autem horum conuenit baptiſmo ſanguinis: nam vt art. præced. ad 2. docet D. Thom. baptiſmus ſanguinis non conuenit cum baptiſmo aquæ, quantum ad rationem ſigni, quia reuera non eſt ſignum gratiæ, aut rei ſacræ ſanctificantis nos; nec eſt à Deo inſtitutus ad noſtram ſanctificationem ſignificandam, aut

cau-

cauſandam; ſed ſolum dicitur conferre gratiam, tanquam imitatio paſſionis Chriſti: quia hanc imitantibus vult Deus, & promiſit gloriam, ac proinde gratiam cõferre, vt patet ex locis adductis in ſecundę probatione concluſionis: ſicque non vt ſacramentum, aut inſtrumentum diuinę virtutis, ſed vt conditio, qua poſita, Deus cauſat gratiam, habet gratiam conferre, & facere ex attrito contritum.

Ad 3. reſpondetur negando antecedens, ſi inanis gloria ſolum ſit peccatum veniale: nam ſic effundens ſanguinem pro Chriſto, non habet voluntatem peccato mortali inhærentem, ſi abſque illo ſit, aut eius, in quo eſt, attritionem habeat; ſicque paſſio pro Chriſto ſuſcepta illi gratiam confert, aut primam, aut eius augmentum, iuxta doctrinam D. Thom. infra q. 87. art. 1. ad 2. vbi & Caiet. ait: *Si quis iuiſſet dormitum cum propoſito dicendi mane mendacium officioſum, & interim dormiens occideretur pro Chriſto: crediderim ego ex diuina largitate etiam illius peccatum pleniſſimam remiſſionem per martyrium conſequi, quamuis per baptiſmum illius remiſſionem non conſequeretur.* Quod licet Mag. Soto in quarto d. 15 q. 2. art. 1 ad finem, & alij non credant: hinc tamen conſtat, peccatum veniale non magis impedire effectum baptiſmi ſanguinis, quam baptiſmi aquæ. Ad probationem dico: S. Hieronym. loqui de martyrio, vt eſt actus quidam fortitudinis: & fruſtra ſan-

gui-

guinem effuſum eſſe dicit, quantum ad rationem meriti ſpectat; quantum enim attinet ad impletionem præcepti, quod forte tunc inſtat, non fruſtra ſanguis effuſus eſt, cum illo actu, etiam facto ex inani gloria, tale præceptum impleatur, ſicut & collatione eleemoſynæ ex inani gloria impletur præceptum dandi eleemoſynam. Si verò conſideretur martyrium, vt quædam paſſio pro Chriſto ſuſcepta, & imitatio paſſionis Chriſti, non fruſtra ſanguis effuſus eſt: nam ſic abſque merito ſuſcipientis habet conferre gratiam modo iam dicto, non ſolum paruulis, ſed etiam adultis peccatoribus attritionem ſolam habentibus. Vnde quantum ad hoc idem dicendum eſt de baptiſmo ſanguinis, ac de baptiſmo aquæ.

Ad quartum reſpondetur probare, quod diximus, prædictum effectum non conferri à martyrio, vt eſt actus fortitudinis. Confertur tamen ab illo modo explicato, vt eſt quędam paſsio pro Chriſto ſuſcepta, & realis imitatio paſsionis Chriſti.

Ad quintum reſpõdetur negando ſequelam: nam vt ait D. Thom. in 4 d 4. q. 3. a. 3. quæſtiunc. 1. ad 1. *Baptiſmus ſanguinis non valet ad regenerationem, niſi ei, qui habet baptiſmum aquæ in propoſito. ſcilicet quando articulus neceſſitatis, non contemptus religionis, ſacracramentum excludit.* Vnde ſi ille, qui ducitur ad martyrium non eſt baptizatus, tenetur baptizari, ſi poteſt. Si verò eſt

ba-

baptizatus, & conſcientiam habet peccati mortalis, illud confiteri tenetur, ſi copiam habet ſacerdotis. Nam per martyrium non deobligatur à præcepto baptiſmi, & confeſsionis, quod tunc inſtante morte per ſe obligat.

QVÆSTIO LXVII.

De Miniſtris, per quos traditur Baptiſmi Sacramentum.

ARTICVLVS I.

Vtrum ad officium Diaconi pertineat baptizare.

Concluſio eſt negans.

QVamuis in Diaconorum ordinatione dicatur: Diaconum oportet miniſtrare ad Altare, baptizare, & prædicare; non inde fit, ad officium Diaconi pertinere baptizare: nam vt hic ait Caiet. hoc intelligendum eſt diuerſimodè; ita vt ad Diaconum pertineat ex proprio officio miniſtrare ad Altare; baptizare verò, & prædicare ſolum ex commiſsione Epiſcopi, vel Presbyteri. Habet autem *Diaconus*

ex ſua ordinatione poſſe ex commiſſione baptizare, non ſolum abſque ſolemnitate, ſed etiam ſolemniter. Quod Mag. Soto in 4. diſt.4. quæſt. vnica, art.2. intelligendum eſſe dicit, vbi eſt raritas magna Sacerdotũ, vt erat in primitiua Eccleſia; ſi enim magna ſit copia Sacerdotum, Diaconis committi non licet, vt ſolemniter baptizent. Quidam ex recentioribus exiſtimant, licet grauis neceſſitas, qualis eſt penuria Sacerdotum, adhoc non compellat, poſſe baptiſmum committi Diacono ex iuſta, & rationabili cauſa. Sed non video ad hoc poſſe eſſe huiuſmodi cauſam, ſi eſt ſufficiens copia Sacerdotum. Niſi forte dicas, affectum baptizandi, aut parentum eius erga Diaconum eſſe ad hoc iuſtam, & rationabilem cauſam. Quod falſum videtur, alias enim ſimilis affectus rationabilis eſſet cauſa, vt præſente Sacerdote Diaconus, & præſente Diacono inferior clericus, & præſente clerico laicus, & præſente viro mulier baptizaret non ſolemniter in mortis periculo: cuius oppoſitum colligitur ex D.Th. hic art.4.

Alij clerici inferiores Diacono in nullo caſu poſſunt ſolemniter baptizare; ſi verò baptizent, irregularitatem incurrunt, vt patet ex cap. *Si quis*, de clerico non ordinato miniſtrante. Purè laicum ſolemniter baptizantem non fieri irregularem dicunt multi, quia caput citatum ſolum loquitur de clerico. Alij cum Nauarro c.27.n.242. oppoſitum docent; nam licet titulus ſit de

cle-

clerico, tamen caput citatum de non ordinato generaliter loquitur, ſic enim habet. *Si quis baptizauerit, aut aliquod diuinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abijciatur de Eccleſia, & nunquam ordinetur*. Sed quia odia, & pœnæ non ampliari, ſed reſtringi debent, mihi primum probabilius videtur, cum quod dicitur in prædicto capite, ex titulo non ſine fundamento ad clericum reſtringi poſſit.

An vero Sum. Pontifex poſſit diſpenſare, vt Subdiaconus, vel alius inferior ſolemniter baptizet, non eſt concors omnium ſententia. Quidam poſſe affirmant: quia cũ ſolemnitas ſit iure Eccleſiaſtico introducta, nulla videtur eſſe ratio, cur Papa non poſſit concedere facultatem inferioribus clericis, vt ſolemniter baptizent. Alij poſſe negant: quia hoc nunquam factum eſt in Eccleſia, & pertinere videtur ad poteſtatem Ordinis Sacerdotis, & Diaconi, & iure diuino ipſis ſolis competere ſolemniter baptizare, quãuis hæc, vel illa ſolemnitas ſit de iure Eccleſiaſtico.

Vtrum baptizare pertineat ad officium Presbyterorum.

Concluſio eſt affirmans.

PAtet ex diffinitione Conc. Florent. in Decreto vnionis, *Miniſter huius Sacramenti eſt Sacerdos, cui ex officio competit baptizare.* Quod eodem modo intelligendum eſt, quo dicimus, Sacerdotem eſſe miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ, cui ex officio competit abſoluere à peccatis, nempe quantum ad poteſtatem ordinis; licet ei quantum ad poteſtatem iuriſdictionis hoc non competat ex officio, niſi curam animarum habeat, ſed ſolum ex commiſſione Epiſcopi, vel alterius ſuperioris, quando ei ad hoc conceditur facultas. In quo maximè differt Sacerdos à Diacono; huic enim nec quantũ ad poteſtatem iuriſdictionis, nec quantũ ad poteſtatem ordinis competit baptizare ex officio, ſed ſolum ex commiſſione: nam ex poteſtate Ordinis ſolum habet poſſe baptizare, vt miniſter Epiſcopi, vel Presbyteri, ac per conſequens ex eius commiſſione. Sacerdos autem ſicut ex poteſtate Ordinis habet conſecrare, non vt miniſter ſuperioris Prælati: ita & baptizare (ſicut & à pec-

catis

catis abſoluere) ac per conſequens hoc non habet ex commiſſione ſuperioris, ſed ex officio proprio. Vt tamen actu licitè baptizet, quia non habet iuriſdictionem, neceſſe eſt, vt hoc ſibi committatur ab habente iuriſdictionem, ſicque vt miniſter illius agat, ſicut & Diaconus: nam vt ait S. Hieronym. contra Luciferanos, *Sine Epiſcopi iuſſione neque Presbyteri, neque Diaconi ius habent baptizandi*; ob defectum ſcilicet iuriſdictionis. Adhuc verò quantum ad hoc eſt differentia inter Sacerdotem, & Diaconum: quia Sacerdoti ſimplici ſine aliqua cauſa, ſed ſola voluntate proprij Sacerdotis committi poteſt, vt baptizet; Diacono autem non niſi magna vrgente cauſa.

ARTICVLVS III.

Vtrum laicus poſſit baptizare?

Concluſio eſt affirmans.

IDem dicit D. Thom. art. 4. de muliere, & art. 5. de non baptizato. Quorum trium articulorum concluſiones definitæ ſunt in Concil. Floren. in decreto vnionis; vbi poſt verba relata artic. 2. ſubdit Concilium: *In cauſu autem neceſſitatis non ſolum Sacerdos, vel Diaconus, ſed etiam laicus, & mulier, immo, & paganus, & hæreticus bapti-*

zare poteſt, dummodo ſeruet formam Eccleſiæ, & facere intendat, quod facit Eccleſia.

Aduertit tamen D. Thom. artic. 4. *Non debet mulier baptizare, ſi adſit copia viri: ſicut nec laicus præſente clerico, nec clericus præſente Sacerdote, qui tamen poteſt baptizare præſente Epiſcopo, eo quod hoc pertinet ad officium Sacerdotis.* Qui ordo ſi peruertatur, non eſt ſine peccato. Ait tamen Mag. Soto in 4. d.4. q.vnica, art.2. mulierem in præſentia viri laici baptizare, nunquam eſſe mortale, ſed ſolum eſſe quandam indecentiam venialem, & leuiſſimam, immo aliquando nullam, vt ſi obſtetrix peritior ſit baptizãdi, quam ruſticus, qui forte adeſt, nam tunc viri competentis copiam non haberi cenſendum eſt. Pari etiam ratione non eſſe mortale, ſed veniale ſolum, ſi laicus præſente clerico etiam Diacono baptizet: ſi tamen in præſentia Sacerdotis, ſaltem illo renuente, alius non Sacerdos baptizaret, mortale peccatum eſſe. Alij etiam mortale eſſe exiſtimant, ſi in præſentia Diaconi alij inferiores baptizent: quia quamuis Diacono non incumbat ex officio baptizare, ſicut incumbit Sacerdoti, ex ſua tamen ordinatione habet, poſſe ex commiſſione baptizare, ſicque illum prætermittendo grauis irreuerentia fit, & ordini, & Sacramento. Si relicto fideli baptizato, aſſumeretur infidelis, aut non baptizatus, aliqui dicunt non eſſe mortale per ſe loquendo, quia hæc indecentia non videtur ita grauis; ſed ſolum per accidens ratione

ſcan-

ſcandali, aut periculi, ne infidelis malè baptizet. Sed communior ſententia eſt, etiã per ſe loquendo mortale eſſe, quia videtur grauis irreuerentia in ipſum ſacramentum committi.

ARTICVLVS VI.

Vtrum plures poſſint ſimul vnum baptizare.

Concluſio eſt negans.

Dubium. An hæc concluſio vera ſit.

FAlſam eſſe probatur 1. Si plures vnum ablueremt dicendo, Nos te baptizamus, validum eſſet ſacramentum; ergo validè plures poſſunt ſimul vnum baptizare. Antecedens probatur: Tum quia ſi plures mulieres eidem viro ſimul nuberent, Deo in pluralitate vxorum diſpenſante, ſicut in antiqua lege, & dicerent, Nos te accipimus in virum, validum eſſet ſacramentum; ergo idem erit in Baptiſmo, ſi plures dicãt, Nos te baptizamus. Tum etiam, quia ad Baptiſmum non requiritur, vt reuera ſit vnicus miniſter, nam vt hic ait D. Thom. duo poſſunt concurrere ad vnum Baptiſmum; nec vt quilibet ſingulariter ſe ex-

plicet, cum Græci dicentes, Baptizetur ſeruus Chriſti, non exprimant miniſtrum; ergo etiam ſi plures dicant, Nos te bapti-zamus, verum conficiunt ſacramentum.

Secundò, ſi eſſet paruulus in articulo mortis, & adeſſent duo, quorum alter eſ-ſet mutus, & alter ſine brachijs; & carens brachijs verba proferret, & mutus ablue-ret, verè, ac validè baptizarent; ergo plu-res poſſunt ſimul vnum baptizare. Ante-cedens probatur: Tum quia licet proferēs verba non apponat materiam, poteſt for-ma eſſe conueniens, ſicut in ſacramento Pœnitentiæ etiam ſi proferens verba non apponat materiam, eſt fòrma conueniens: poteſt etiam verificari in hoc ſenſu, Ego tibi impendo ſacramentum ablutionis, vel Ego te abluo ſpiritualiter; ergo & poteſt Baptiſmus eſſe validus. Tum etiam, quia in can. *Quorundàm*, diſt. 23 inſinuatur vali-dum fuiſſe Sacramentum Ordinis collatũ ab Epiſcopo oculorum dolore laborante ſuper ponente manus, & Presbytero bene-dictionem legente, ſicque verba proferen-te, cùm ibi dicatur de ordinatis, *Gradum, quem peruersè adepti ſunt, amittant*; ergo vali-dum etiam erit Sacramentum Baptiſmi collatum ab vno proferente verba, & alio abluente.

Dicendum tamen eſt 1. Baptiſmum col-latum alicui à pluribus ſimul abluentibus, & dicentibus, Nos te baptizamus nullum eſſe. Oppoſitum huius docet Durandus in 4. diſt. 3. quæſt. 3. num. 16. & Paludanus

ibi-

ibidem q.2.a.1. Sed noſtra concluſio probatur 1. ex D Thom. hic enim ait: *Ex tali forma. Nos te baptizamus, exprimitur talis intentio, quod plures conueniant ad Baptiſmum conferendum. Quod quidem videtur eſſe contra rationem miniſterij, &c. Et ideo contraria intentio videtur excludere Baptiſmi Sacramentum.* Et ſupra quæſt.66. art.5. ad 4. dicit, vnum poſſe ſimul baptizare plures dicendo, Ego baptizo vos: non tamen plures vnum dicendo, Nos te baptizamus: nam in primo caſu nulla eſset mutatio formæ: *Quia vos nihil aliud eſt, quam te, & te. Quod autem dicitur nos, non eſt idem dicere, quod ego; & ego, ſed ego & tu: & ſic iam mutatur forma.*

Secundò probatur ratione ſumpta ex prædictis verbis D. Thom. Vt baptiſmus ſit validus, debet apponi forma legitima, & non exprimi intentio contraria intentioni Chriſti, & Eccleſiæ: ſed quando plures ſimul abluunt, & dicunt, Nos te baptizamus, non apponitur legitima forma, & exprimitur intentio contraria intentioni Chriſti, & Eccleſiæ; ergo non eſt validus Baptiſmus, ſed nullus. Minor probatur, forma legitima, & intentio Chriſti, & Eccleſiæ excludit pluralitatem miniſtrorum conuenientium ad baptiſmum conferendum; ſicut enim vnus eſt Chriſtus, tam ipſe, quam Eccleſia vult, ac intēdit, vt miniſter vicem gerens Chriſti, & ipſum repræſentans ſit vnus, forma etiam legitima, aut nullum exprimit miniſtrum, vt patet

in forma Græcorum, aut vnum ſolum exprimit, vt patet in forma noſtra: ſed ex hac forma, Nos te baptizamus, & ex vi verborum illius exprimitur pluralitas miniſtrorum conuenientium ad baptiſmum conferendum, & intentio talis pluralitatis; ergo qui illa vtuntur, intentionem contrariam intentioni Chriſti, & Eccleſiæ exprimunt, & non apponunt formam legitimam, forma enim, in qua exprimitur pluralitas miniſtrorum, non eſt ſynonima, & eiuſdem rationis cum forma legitima, ſed alia, & diuerſa ab ea, ſicque illa appoſita mutatur forma, & legitima non apponitur.

Dicendum eſt 2. Si quando plures aliquem baptizant, ſeu abluunt, quilibet eorum dicit, Ego te baptizo, quamuis hoc illicitè agant, & puniendi ſint; qui tamen prius verba profert, verum Baptiſmi Sacramentum conficit; ſi vero omnino ſimul verba proferunt, & abluunt; omnes verè baptizant, & vnum tantum ſacramentum efficiunt. Omnes huius concluſionis partes docet D.Thom. hic. Primam illis verbis, *Eſſent puniendi de inordinato modo baptizandi*. Quæ etiam probatur, baptizant contra modum baptizandi ordinatum ab Eccleſia, quæ ordinauit, vt vnus ſolus baptizet; ergo inordinatè, & illicitè agunt, ſicque puniendi ſunt.

Secundam illis verbis: *Ille, qui prius verba proferret, daret Baptiſmum Sacramentum*. Quæ etiam probatur, qui prius verba profert, legitimam formam, & materiam apo-

ponit, ergo ſi intentionem baptizandi habet, verum baptiſmi ſacramentum conficit, & alter, qui poſtea verba pronuntiare præſumeret, nihil faceret, & tanquam rebaptizator puniendus eſſet.

Tertiam verbis illis: *Si autem omnino ſimul ambo verba preferrent, & hominem immergerent, aut aſpergerent, &c. Vterque, quantum in ſe eſt, baptizaret.* Quæ etiam probatur, omnes ſufficienter omnia requiſita ponũt; ergo ſicut recenter ordinati Sacerdotes omnes ſimul cum Epiſcopo vere conſecrant, ſi ſimul verba conſecrationis proferũt, ita & in noſtro caſu omnes vere baptizant.

Quartam illis verbis: *Nec traderent aliud, & aliud ſacramentum, ſed Chriſtus, qui eſt vnus interius baptizans, vnum ſacramentum per vtrumque conferret.* Quæ etiam probatur contra quoſdam recentiores illam negantes. Tum quia ideo dicitur vnum baptiſma, quia vnus homo non poteſt niſi vnum ſuſcipere. Tum etiam, quia tunc vna eſt ablutio ob vnitatem ſubiecti, etiã ſi vnus vnam partem baptizati abluat, & alter aliam, non ſecus, ac quando vnus ſolus baptizat, etiam ſi duas diſtinctas partes ablueret non contiguas, media non abluta, vna eſſet ablutio; ergo vnum Baptiſmi ſacramentum, hoc enim pro ablutione ſupponit. Tum deinde, quia ſi qui à pluribus prædicto modo baptizaretur plura reciperet Baptiſmi ſacramenta, maiorem gratiam reciperet, quam ſi ſolum baptiza-

Mag. Soto vbi ſuprà, & alij recentiores, qui & dicunt ſententiam Maioris temerariam eſſe, ac proximam errori. Contra illam eſt: Tũ quia quãuis baptiſmus ſanguinis aliquo modo includatur in baptiſmo aquæ, vt docet D. Thom. art. præced. ad 1. tamen. vt idem S. Doct. ait in 4. d. 4. q. 3. a. 3. quæſtiuncula 1. *Propriè loquendo vnum eſt tantum baptiſma, quod in aqua celebratur*. Alia autem baptiſmata ſunt ſolum ſecundum proportionem ad eundem effectum; ergo cum baptiſmus ſanguinis non ſit propriè baptiſma, non poteſt vnum ſacramentum cum baptiſmo aquæ efficere, ſicut vnum ſacramentum Ordinis efficiunt omnes Ordines, quia verè, & propriè ſunt Ordines. Tum etiam, quia martyrium eiuſdem rationis erat, & eodem modo conferebat gratiam in lege veteri, ac modo in lege noua: ſed tunc non erat ſacramentum; ergo neque modo. Vnde hic ſolutione omiſſa reſpondetur ad 2. proprium eſſe ſacramentorum nouæ legis cauſare gratiam, tanquam ſigna practica illius à Deo inſtituta, & inſtrumenta diuinæ virtutis, quam participant, & per eam ad talem effectum producendum eleuantur. Nihil autem horum conuenit baptiſmo ſanguinis: nam vt art. præced. ad 2. docet D. Thom. baptiſmus ſanguinis non conuenit cum baptiſmo aquæ, quantum ad rationem ſigni, quia reuera non eſt ſignum gratiæ, aut rei ſacræ ſanctificantis nos: nec eſt à Deo inſtitutus ad noſtram ſanctificationem ſignificandam, aut

cau-

cauſandam; ſed ſolum dicitur conferre gratiam, tanquam imitatio paſſionis Chriſti: quia hanc imitantibus vult Deus, & promiſit gloriam, ac proinde gratiam cõferre, vt patet ex locis adductis in ſecundę probatione concluſionis: ſicque non vt ſacramentum, aut inſtrumentum diuinę virtutis, ſed vt conditio, qua poſita, Deus cauſat gratiam, habet gratiam conferre, & facere ex attrito contritum.

Ad 3. reſpondetur negando antecedens, ſi inanis gloria ſolum ſit peccatum veniale: nam ſic effundens ſanguinem pro Chriſto, non habet voluntatem peccato mortali inhærentem, ſi abſque illo ſit; aut eius, in quo eſt, attritionem habeat; ſicque paſſio pro Chriſto ſuſcepta illi gratiam confert, aut primam, aut eius augmentum, iuxta doctrinam D. Thom. infra q. 87. art. 1. ad 2. vbi & Caiet. ait: *Si quis iuiſſet dormitum cum propoſito dicendi mane mendacium officioſum, & interim dormiens occideretur pro Chriſto: crediderim ego ex diuina largitate etiam illius peccatum pleniſſimam remiſſionem per martyrium conſequi, quamuis per baptiſmum illius remiſſionem non conſequeretur.* Quod licet Mag. Soto in quarto d. 15. q. 2. art. 1. ad finem, & alij non credant: hinc tamen conſtat, peccatum veniale non magis impedire effectum baptiſmi ſanguinis, quam baptiſmi aquæ. Ad probationem dico: S. Hieronym. loqui de martyrio, vt eſt actus quidam fortitudinis: & fruſtra ſangui-

guinem effuſum eſſe dicit, quantum ad rationem meriti ſpectat; quantum enim attinet ad impletionem præcepti, quod forte tunc inſtat, non fruſtra ſanguis effuſus eſt, cum illo actu, etiam facto ex inani gloria, tale præceptum impleatur, ſicut & collatione eleemoſynæ ex inani gloria impletur præceptum dandi eleemoſynam. Si verò conſideretur martyrium, vt quædam paſſio pro Chriſto ſuſcepta, & imitatio paſſionis Chriſti, non fruſtra ſanguis effuſus eſt: nam ſic abſque merito ſuſcipientis habet conferre gratiam modo iam dicto, non ſolum paruulis, ſed etiam adultis peccatoribus attritionem ſolam habentibus. Vnde quantum ad hoc idem dicendum eſt de baptiſmo ſanguinis, ac de baptiſmo aquæ.

Ad quartum reſpondetur probare, quod diximus, prædictum effectum non conferri à martyrio, vt eſt actus fortitudinis. Confertur tamen ab illo modo explicato, vt eſt quędam paſsio pro Chriſto ſuſcepta, & realis imitatio paſsionis Chriſti.

Ad quintum reſpõdetur negando ſequelam: nam vt ait D. Thom. in 4 d 4. q. 3. a. 3. quæſtiunc. 1. ad 1. *Baptiſmus ſanguinis non valet ad regenerationem, niſi ei, qui habet baptiſmum aquæ in propoſito. ſcilicet quando articulus neceſſitatis, non contemptus religionis, ſacrzcramentum excludit.* Vnde ſi ille, qui ducitur ad martyrium non eſt baptizatus, tenetur baptizari, ſi poteſt. Si verò eſt ba-

baptizatus, & conſcientiam habet peccati mortalis, illud confiteri tenetur, ſi copiam habet ſacerdotis. Nam per martyrium non deobligatur à præcepto baptiſmi, & confeſsionis, quod tunc inſtante morte per ſe obligat.

QVÆSTIO LXVII.

De Miniſtris, per quos traditur Baptiſmi Sacramentum.

ARTICVLVS I.

Vtrum ad officium Diaconi pertineat baptizare.

Concluſio eſt negans.

QVamuis in Diaconorum ordinatione dicatur: Diaconum oportet miniſtrare ad Altare, baptizare, & prædicare; non inde fit, ad officium Diaconi pertinere baptizare: nam vt hic ait Caiet. hoc intelligendum eſt diuerſimodè; ita vt ad Diaconum pertineat ex proprio officio miniſtrare ad Altare; baptizare verò, & prædicare ſolum ex commiſsione Epiſcopi, vel Presbyteri. Habet autem *Diaconus*

ex ſua ordinatione poſſe ex commiſſione baptizare, non ſolum abſque ſolemnitate, ſed etiam ſolemniter. Quod Mag. Soto in 4. diſt.4. quæſt. vnica, art.2. intelligendum eſſe dicit, vbi eſt raritas magna Sacerdotũ, vt erat in primitiua Eccleſia; ſi enim magna ſit copia Sacerdotum, Diaconis committi non licet, vt ſolemniter baptizent. Quidam ex recentioribus exiſtimant, licet grauis neceſſitas, qualis eſt penuria Sacerdotum, adhoc non compellat, poſſe baptiſmum committi Diacono ex iuſta, & rationabili cauſa. Sed non video ad hoc poſſe eſſe huiuſmodi cauſam, ſi eſt ſufficiens copia Sacerdotum. Niſi forte dicas, affectum baptizandi, aut parentum eius erga Diaconum eſſe ad hoc iuſtam, & rationabilem cauſam. Quod falſum videtur, alias enim ſimilis affectus rationabilis eſſet cauſa, vt præſente Sacerdote Diaconus, & præſente Diacono inferior clericus, & præſente clerico laicus, & præſente viro mulier baptizaret non ſolemniter in mortis periculo: cuius oppoſitum colligitur ex D.Th. hic art.4.

Alij clerici inferiores Diacono in nullo caſu poſſunt ſolemniter baptizare; ſi verò baptizent, irregularitatem incurrunt, vt patet ex cap. *Si quis*, de clerico non ordinato miniſtrante. Purè laicum ſolemniter baptizantem non fieri irregularem dicunt multi, quia caput citatum ſolum loquitur de clerico. Alij cum Nauarro c.27.n.242. oppoſitum docent: nam licet titulus ſit de

cle-

clerico, tamen caput citatum de non ordinato generaliter loquitur, ſic enim habet: *Si quis baptizauerit, aut aliquod diuinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abijciatur de Eccleſia, & nunquam ordinetur*. Sed quia odia, & pœnæ non ampliari, ſed reſtringi debent, mihi primum probabilius videtur, cum quod dicitur in prædicto capite, ex titulo non ſine fundamento ad clericum reſtringi poſſit.

An vero Sum. Pontifex poſſit diſpenſare, vt Subdiaconus, vel alius inferior ſolemniter baptizet, non eſt concors omnium ſententia. Quidam poſſe affirmant: quia cũ ſolemnitas ſit iure Eccleſiaſtico introducta, nulla videtur eſſe ratio, cur Papa non poſſit concedere facultatem inferioribus clericis, vt ſolemniter baptizent. Alij poſſe negant: quia hoc nunquam factum eſt in Eccleſia, & pertinere videtur ad poteſtatem Ordinis Sacerdotis, & Diaconi, & iure diuino ipſis ſolis competere ſolemniter baptizare, quãuis hæc, vel illa ſolemnitas ſit de iure Eccleſiaſtico.

ARTICVLVS II.

Vtrum baptizare pertineat ad officium Presbyterorum.

Concluſio eſt affirmans.

PAtet ex diffinitione Conc. Florent. in Decreto vnionis, *Miniſter huius Sacramenti eſt Sacerdos, cui ex officio competit baptizare.* Quod eodem modo intelligendum eſt, quo dicimus, Sacerdotem eſſe miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ, cui ex officio competit abſoluere à peccatis, nempe quantum ad poteſtatem ordinis; licet ei quantum ad poteſtatem iuriſdictionis hoc non competat ex officio, niſi curam animarum habeat, ſed ſolum ex commiſſione Epiſcopi, vel alterius ſuperioris, quando ei ad hoc conceditur facultas. In quo maximè differt Sacerdos à Diacono; huic enim nec quantũ ad poteſtatem iuriſdictionis, nec quantũ ad poteſtatem ordinis competit baptizare ex officio, ſed ſolum ex commiſſione: nam ex poteſtate Ordinis ſolum habet poſſe baptizare, vt miniſter Epiſcopi, vel Presbyteri, ac per conſequens ex eius commiſſione. Sacerdos autem ſicut ex poteſtate Ordinis habet conſecrare, non vt miniſter ſuperioris Prælati: ita & baptizare (ſicut & à pec-

catis abſoluere) ac per conſequens hoc non habet ex commiſſione ſuperioris, ſed ex officio proprio. Vt tamen actu licitè baptizet, quia non habet iuriſdictionem, neceſſe eſt, vt hoc ſibi committatur ab habente iuriſdictionem, ſicque vt miniſter illius agat, ſicut & Diaconus: nam vt ait S. Hieronym. contra Luciferanos, *Sine Epiſcopi iuſſione neque Presbyteri, neque Diaconi ius habent baptizandi*; ob defectum ſcilicet iuriſdictionis. Adhuc verò quantum ad hoc eſt differentia inter Sacerdotem, & Diaconum: quia Sacerdoti ſimplici ſine aliqua cauſa, ſed ſola voluntate proprij Sacerdotis committi poteſt, vt baptizet; Diacono autem non niſi magna vrgente cauſa.

ARTICVLVS III.

Vtrum laicus poſſit baptizare.

Concluſio eſt affirmans.

IDem dicit D. Thom. art. 4. de muliere, & art. 5. de non baptizato. Quorum trium articulorum concluſiones definitæ ſunt in Concil. Floren. in decreto vnionis, vbi poſt verba relata artic. 2. ſubdit Concilium: *In cauſu autem neceſſitatis non ſolum Sacerdos, vel Diaconus, ſed etiam laicus, & mulier, immo, & paganus, & hæreticus bapti-*

ſcandali, aut periculi, ne infidelis malè baptizet. Sed communior ſententia eſt, etiã per ſe loquendo mortale eſſe, quia videtur grauis irreuerentia in ipſum ſacramentum committi.

ARTICVLVS VI.

Vtrum plures poſſint ſimul vnum baptizare.

Concluſio eſt negans.

Dubium. An hæc concluſio vera ſit.

FAlſam eſſe probatur 1. Si plures vnum ablueerent dicendo. Nos te baptizamus, validum eſſet ſacramentum; ergo validè plures poſſunt ſimul vnum baptizare. Antecedens probatur: Tum quia ſi plures mulieres eidem viro ſimul nuberent, Deo in pluralitate vxorum diſpenſante, ſicut in antiqua lege, & dicerent, Nos te accipimus in virum, validum eſſet ſacramentum; ergo idem erit in Baptiſmo, ſi plures dicãt, Nos te baptizamus. Tum etiam, quia ad Baptiſmum non requiritur, vt reuera ſit vnicus miniſter, nam vt hic ait D. Thom. duo poſſunt concurrere ad vnum Baptiſmum; nec vt quilibet ſingulariter ſe ex-

plicet, cum Græci dicentes, Baptizetur ſeruus Chriſti, non exprimant miniſtrum; ergo etiam ſi plures dicant, Nos te baptizamus, verum conficiunt ſacramentum.

Secundò, ſi eſſet paruulus in articulo mortis, & adeſſent duo, quorum alter eſſet mutus, & alter ſine brachijs, & carens brachijs verba proferret, & mutus ablueret, verè, ac validè baptizarent; ergo plures poſſunt ſimul vnum baptizare. Antecedens probatur: Tum quia licet proferẽs verba non apponat materiam, poteſt forma eſſe conueniens, ſicut in ſacramento Pœnitentiæ etiam ſi proferens verba non apponat materiam, eſt fòrma conueniens: poteſt etiam verificari in hoc ſenſu, Ego tibi impendo ſacramentum ablutionis, vel Ego te abluo ſpiritualiter; ergo & poteſt Baptiſmus eſſe validus. Tum etiam, quia in can. *Quorundam*, diſt.23 inſinuatur validum fuiſſe Sacramentum Ordinis collatũ ab Epiſcopo oculorum dolore laborante ſuper ponente manus, & Presbytero benedictionem legente, ſicque verba proferente, cùm ibi dicatur de ordinatis, *Gradum, quem peruersè adepti ſunt, amittant*; ergo validum etiam erit Sacramentum Baptiſmi collatum ab vno proferente verba, & alio abluente.

Dicendum tamen eſt 1. Baptiſmum collatum alicui à pluribus ſimul abluentibus, & dicentibus, Nos te baptizamus nullum eſſe. Oppoſitum huius docet Durandus in 4. diſt.3. quæſt.3. num. 16. & Paludanus

ibi-

ibidem q.2.a.1. Sed noſtra concluſio probatur 1. ex D Thom. hic enim ait: *Ex tali forma. Nos te baptizamus, exprimitur talis intentio, quod plures conueniant ad Baptiſmum conferendum. Quod quidem videtur eſſe contra rationem miniſterij, &c. Et ideo contraria intentio videtur excludere Baptiſmi Sacramentum*. Et ſupra quæſt.66. art.5. ad 4. dicit, vnum poſſe ſimul baptizare plures dicendo, Ego baptizo vos: non tamen plures vnum dicendo, Nos te baptizamus: nam in primo caſu nulla eſset mutatio formæ: *Quia vos nihil aliud eſt, quam te, & te. Quod autem dicitur nos, non eſt idem dicere, quod ego; & ego, ſed ego & tu: & ſic iam mutatur forma*.

Secundò probatur ratione ſumpta ex prædictis verbis D. Thom. Vt baptiſmus ſit validus, debet apponi forma legitima, & non exprimi intentio contraria intentioni Chriſti, & Eccleſiæ: ſed quando plures ſimul abluunt, & dicunt, Nos te baptizamus, non apponitur legitima forma, & exprimitur intentio contraria intentioni Chriſti, & Eccleſiæ; ergo non eſt validus Baptiſmus, ſed nullus. Minor probatur, forma legitima, & intentio Chriſti, & Eccleſiæ excludit pluralitatem miniſtrorum conuenientium ad baptiſmum conferendum; ſicut enim vnus eſt Chriſtus, tam ipſe, quam Eccleſia vult, ac intẽdit, vt miniſter vicem gerens Chriſti, & ipſum repræſentans ſit vnus, forma etiam legitima, aut nullum exprimit miniſtrum, vt patet

V K in

in forma Græcorum, aut vnum ſolum exprimit, vt patet in forma noſtra: ſed ex hac forma, Nos te baptizamus, & ex vi verborum illius exprimitur pluralitas miniſtrorum conuenientium ad baptiſmum conferendum, & intentio talis pluralitatis; ergo qui illa vtuntur, intentionem contrariam intentioni Chriſti, & Eccleſiæ exprimunt, & non apponunt formam legitimam, forma enim, in qua exprimitur pluralitas miniſtrorum, non eſt ſynonima, & eiuſdem rationis cum forma legitima, ſed alia, & diuerſa ab ea, ſicque illa appoſita mutatur forma, & legitima non apponitur.

Dicendum eſt 2. Si quando plures aliquem baptizant, ſeu abluunt, quilibet eorum dicit, Ego te baptizo, quamuis hoc illicitè agant, & puniendi ſint; qui tamen prius verba profert, verum Baptiſmi Sacramentum conficit; ſi vero omnino ſimul verba proferunt, & abluunt, omnes verè baptizant, & vnum tantum ſacramentum efficiunt. Omnes huius concluſionis partes docet D. Thom. hic, Primam illis verbis, *Eſſent puniendi de inordinato modo baptizandi*. Quæ etiam probatur, baptizant contra modum baptizandi ordinatum ab Eccleſia, quæ ordinauit, vt vnus ſolus baptizet; ergo inordinatè, & illicitè agunt, ſicque puniendi ſunt.

Secundam illis verbis: *Ille, qui prius verba proferret, daret Baptiſmum Sacramentum*. Quæ etiam probatur, qui prius verba profert, legitimam formam, & materiam appo-

ponit, ergo ſi intentionem baptizandi habet, verum baptiſmi ſacramentum conficit, & alter, qui poſtea verba pronuntiare præſumeret, nihil faceret, & tanquam rebaptizator puniendus eſſet.

Tertiam verbis illis: *Si autem omnino ſimul ambo verba preferrent, & hominem immergerent, aut aſpergerent, &c. Vterque, quantum in ſe, eſt, baptizaret.* Quæ etiam probatur, omnes ſufficienter omnia requiſita ponũt; ergo ſicut recenter ordinati Sacerdotes omnes ſimul cum Epiſcopo vere conſecrant, ſi ſimul verba conſecrationis proferunt, ita & in noſtro caſu omnes vere baptizant.

Quartam illis verbis: *Nec traderent aliud, & aliud ſacramentum, ſed Chriſtus, qui eſt vnus interius baptizans, vnum ſacramentum per vtrumque conferret.* Quæ etiam probatur contra quoſdam recentiores illam negantes. Tum quia ideo dicitur vnum baptiſma, quia vnus homo non poteſt niſi vnum ſuſcipere. Tum etiam, quia tunc vna eſt ablutio ob vnitatem ſubiecti, etiã ſi vnus vnam partem baptizati abluat, & alter aliam, non ſecus, ac quando vnus ſolus baptizat, etiam ſi duas diſtinctas partes ablueret non contiguas, media non abluta, vna eſſet ablutio; ergo vnum Baptiſmi ſacramentum, hoc enim pro ablutione ſupponit. Tum deinde, quia ſi qui à pluribus prædicto modo baptizaretur plura reciperet Baptiſmi ſacramenta, maiorem gratiam reciperet, quam ſi ſolum baptiza-

retur ab vno, plura enim ſacramenta maiorem gratiam conferunt, quam vnum ſolum. Sed hoc eſt falſum; ergo &c. Tum denique, quia ſicut quando plures Sacerdotes eandem Hoſtiam conſecrant, vnum ſolum Euchariſtię Sacramentũ efficiunt: ita quando plures eundẽ hominem baptizant, vnum Sacram. Baptiſmi debent efficere.

Neque huic obſtat pluralitas numerica verborum, formarum, & actionum. Reſpondetur namque, ſicut quando vnus baptizat plures dicendo, Ego vos baptizo, ſunt plura baptiſmata, quamuis forma, & actio miniſtri ſit vna numero: ita quando plures vnum baptizant prædicto modo, eſt vnus baptiſmus, licet formæ, & actiones miniſtrorum ſint plures: propter hoc enim plures baptizantes ſunt plures cauſæ totales inſtrumentariæ eiuſdem Sacramenti Baptiſmi, ſicut plures Sacerdotes ſimul cõſecrantes eandem Hoſtiam, ſunt plures cauſæ inſtrumentariæ totales eiuſdem Sacramenti Euchariſtiæ.

Dicendum eſt 3. Si vnus ablueret, & alter proferret verba formæ Baptiſmi, nullũ conficeretur Sacramentum. Oppoſitum huius tenet Marſilius in 4.q.4. a.4. dub.11. cui & fauet Caiet. hic circa ſolutionem tertij. Noſtra tamen concluſio communis eſt inter Theologos.

Probatur 1 ex D.Thom. nam ſupra q.66. a.5.ad 4. ait: *Si conuenirent duo, quorum vnus eſſet mutus, qui nõ poſſet proferre verba, & alius carens manibus, qui non poſſet exercere actum,*

non

non poſſent ambo ſimul baptizare, vno dicente verba, & alio exercente actum. Et hic ad 3. dicit: *Nec ille, qui tantum verba profert, baptizat, nec ille qui immergit.*

Secundò probatur ratione D. Thom. Si vnus verba proferat, & alius immergat, nulla forma poterit eſſe conueniens; ergo nec poterit eſſe validus baptiſmus. Antecedens probat S. Doct. *Nec enim poterit dici, Ego te baptizo, cum ipſe non immergat, & per conſequens non baptizet: nec etiam poterit dici, Nos te baptizamus, cum neuter baptizet.* Reſpondet Caietanus, poſſe dici, Nos te baptizamus, non quidem, vt baptizare ſumitur pro abluere, nam qui profert verba non abluit, ſed vt ſumitur pro integro ſacramento. Nam quamuis neuter per ſe ſeorſum baptizet, hoc eſt integrum ſacramentum conferat: de vtroque tamen ſimul coniunctim verificatur, quod conferunt ſacramentum Baptiſmi. Sicut iudices, quorum neuter ſine altero poſſet iudicare, proferendo ſententiam verè dicerent, Nos iudicamus. Hanc tamen ſolutionem optimè impugnat Mag. Soto in 4. d. 4. q. vnica, a 4. quia ſequeretur, valere baptiſmum, quem plures ſic celebrarent, vt vnus mergeret, alius diceret, Nos te baptizamus, alius, In nomine Patris, alius, In nomine Filij, & alius, In nomine Spiritus Sancti: nam nõ minus de omnibus his ſimul coniunctim verificaretur conferre Sacramentum Baptiſmi, quàm de illis, quorum vnus proferret formam, & alter ablueret: ſed hoc

hoc concedi non poteſt; ergo &c.

Ad 1. autem factum in principio reſpondetur negando antecedens. Ad 1. probationem neganda eſt conſequentia cum Mag. Soto vbi ſupra: *Tum quod matrimonio non eſt certa verborum forma neceſſaria: tum quod verbum illic diuiſim vſurpant hoc eſt, ego te accipio, & iſta te accipit, ob quod vtraque verum dicit.* In Baptiſmo verò dicentes, baptizamus, verbum hoc complexim accipiunt: nam intendunt baptizare, vt miniſtri partiales, quorum vnus ab alio pendet, quod falſum eſt. Si vterque per ſe intendat baptizare totaliter, tunc, inquit Mag. Soto, *Per verbum plurale vterque vnam copulatiuam profert, ſcilicet ego te baptizo, & iſte baptizat. Quare licet prima pars ſit legitima forma, adiungitur tamen altera impertinens: ac ſi dixiſſet. Ego te baptizo, & iſte tenet librũ. Quare ſi illud tanquam neceſſarium adiungeret, vitiaretur forma, ſi autem adiungeretur tanquam impertinens, verus eſſet Baptiſmus.* Sed hoc non videtur conforme D. Thomæ locis citatis in 1. con. huius dubij, nam ait, cum dicitur, Ego & tu, mutari formam, & ex tali forma, & ex vi verbi, baptizamus exprimi, plures conuenire, & concurrere ad baptiſmum conferendum, & non magis vnum, quam alterum. Vnde abſolutè aſſerendum eſſe exiſtimo, etiam ſi vterque intenderet per ſe totaliter baptizare, nullũ eſſe baptiſmum cum hac forma, Nos te baptizamus: nam ex tali forma, & ex vi verborum exprimitur pluralitas miniſtrorum

rum conuenientium ad baptiſmum conferendum, & intentio talis pluralitatis, quod & intentioni Chriſti, & rationi formæ legitimæ contrariatur, vt oſtendimus in ratione facta pro prima concluſione. Nec eſt eadem ratio in matrimonio: nam ibi expreſſio pluralitatis contrahentium cum aliquo non contrariatur formæ legitimæ Matrimonij, ſicut expreſſio pluralitatis miniſtrorum aduerſatur formæ legitimæ baptiſmi: & ibi contrahentes non ſolum vicem gerunt Chriſti ipſum repræſentantes, ſicut hic miniſter; cum enim ibi ſit ratio contractus, quilibet contrahens perſonam propriam repræſentat, & vt talis ſe ipſum tradit alteri.

Ad 2. probationem dico, quamuis non requiratur ad baptiſmum vnius expreſſio miniſtri; requiri tamen, vt non exprimantur ex vi formæ, & verborum plures miniſtri: cumque ex vi huius formæ, Nos te baptizamus, plures miniſtri exprimantur, vt diximus cum D. Thom. non erit legitima talis forma, nec validus baptiſmus.

Ad 2. reſpondetur negando antecedens. Ad 1. probationem dico, non eſſe eandem rationem de Sacramento Pœnitétiæ: quia verba abſolutionis non ſignificant, abſoluentem apponere materiam, ſed potius ſupponere illam iam appoſitam: verba autem formæ baptiſmi expreſsè ſignificāt, proferentem illa materiā apponere nempe aquam, & ablutionem. Ad 2. probationem Gloſſa ibi explicans verbum illud,

Amit-

Amittant, inquit: *Et tamen numquam eum receperunt: & ita aliquis dicitur amittere, quod nunquam habuit.* Vnde negandum eſt antecedens, & dicendum, illud potius cõfirmare ſententiam D.Thom. ſed Mag. Soto vbi ſupra concedit antecedens, & negat conſequentiam: quia illic non refertur, in ipſa actione, qua imprimitur character concurriſſe Presbyterum cum Epiſcopo, aliàs nullum fuiſſet Sacramentum, ſed in impoſitione manuum, per quam non imprimitur caracter, ſed per traditionem materiæ, & poteſtatis. Vnde non eſt eadem ratio, ac de baptiſmo in noſtro caſu.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in Baptiſmo requiratur aliquis, qui baptizatum leuet de ſacro fonte.

Concluſio eſt affirmans.

NOtandum hic eſt, non quemcumque poſſe baptizatum leuare de ſacro fonte, ſuſceptoremque, ſeu patrinum eſſe. Primò enim, talis eſſe non poteſt, *Qui nõ eſt baptizatus*, vt dicitur in can. *In baptiſmate*, De conſecrat.d.4. Ex quo patet Cathecumenum, quamuis fidelis ſit, non poſſe eſſe ſuſceptorem, quia non eſt baptizatus. Hæreticum vero baptizatum, quamuis textus

non

non excludat; ait tamen Mag. Soto in 4. d.4. q.vnica, art.5. non debere in ſuſceptorem admitti. Si tamen admittatur, cognationem ſpiritualem contrahere dicit Gloſſa in can. *Peruenit*, 30. q.1.

Secundò, *Non licet Abbati, vel Monacho de baptiſmo ſuſcipere filios*, vt dicitur in can. *Non licet*, De conſecrat. diſt.4. & idem dicitur can. ſeq. & can. *Placuit*, 16. qu.1. & can. *Peruenit*, 18. q.2. exiſtimatque Mag. Soto vbi ſupra, forte peccatum mortale eſſe oppoſitum facere. An vero contrahat Monachus cognationem ſpiritualem, non conueniunt omnes. Quidam negant, quia nõ eſt legitimus ſuſceptor, ſicut nec non baptizatus. Alij affirmant, quia verus ſuſceptor eſt, nam quamuis factum prohibeatur, non tamen irritatur. Monachorum autem nomine quidam dicunt, non comprehendi Religioſos mendicantes, qui etiã alijs erudiendis vacant. Sed puto nec his etiam permitti ſuſceptores eſſe, niſi forte in ſæcularium defectum, & de licentia ſuorum Prælatorum.

Tertiò, parentes nequeunt eſſe ſuſceptores, ſeu patrini, vt colligitur ex can. *Peruenit*, 30. q.1. Quod intelligendum eſt iuxta doctrinam D.Thom. art. ſeq. *Niſi neceſſitas contrarium exigat*. Vnde in neceſſitate vbi alius non poteſt haberi, parentes ſuſceptores eſſe poſſunt. In quo caſu non impedirentur à petendo debito, ſicut impediuntur, quando ſine neceſſitate id faciunt, vt conſtat ex dicto can *Peruenit*. Vxorem

ſimul

ſimul cum marito filium alterius in baptiſmate ſuſcipere, *Nulla auctoritate reperitur prohibitum*, vt dicitur in can. *Quod autem.* 30. q. 4. Subditur tamen ibi: *Sed dignum eſſe decernimus, vt vtrique in ſimul ad hoc aſpirare minimè præſumant.* Quod præterea quidam veniale peccatum eſſe exiſtimant. Alij nullū peccatum eſſe dicunt, ſed ſolum minus decens.

Notandum eſt etiam, quod ſtatuit Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 2. De reformat. Matrimonij: *Vt vnus tantum ſiue vir, ſiue mulier, iuxta Sacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummū vnus & vna baptizatum de baptiſmo ſuſcipient, &c. Si Parochi culpa, vel negligentia ſecus factum fuerit, arbitrio ordinarij puniantur.* Ex quo rectè colligunt aliqui, duos viros etiam ſolos, aut duas mulieres etiam ſolas non poſſe eſſe ſuſceptores. Alij colligunt, Parochum contra hoc decretum facientem peccare mortaliter. Nonnulli tamen ſolum venialiter peccare exiſtimant.

Circa art. 8. nihil ſe offert dicendum.

QVAE.

QVÆSTIO LXVIII.

De ſuſcipientibus Baptiſmum.

ARTICVLVS I.

Vtrum omnes teneantur ad ſuſceptionem baptiſmi.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An de baptiſmi ſuſceptione ſit diuinum præceptum obligans omnes.

PArtem negantem tenuerunt Manichæi qui vt refert S Auguſt.lib.de hæreſibus cap.46. *Baptiſmum in aqua nihil cuiquam perhibent ſalutis afferre, nec quamquam eorum, quos decipiunt, baptizandum putant.* Eandem etiam tenuit Vviclef, vt refert Vvaldenſis tom.2. de Sacram. cap.101. Probat, ſi tale præceptum eſſet, maximè colligeretur ex verbis illis Ioan.3. v.5. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non poteſt introire in regnum Dei.* Sed ex his non colligitur, alias enim ex tunc omnes ad baptiſmum

ſu-

ſuſcipiendum obligarentur, quod eſt falsũ; ergo &c.

Dicendum tamen eſt: de baptiſmi ſuſceptione eſſe diuinum præceptum obligans omnes. Docet hoc D. Thom. hic concludens: *Vnde manifeſtum eſt, quod omnes ad baptiſmum tenentur.* Quod nonnulli non ſolũ de omnibus adultis, ſed etiam de paruulis intelligendum eſſe putant: nam quamuis paruuli ob defectum ætatis excuſentur, vera tamen lege, ac præcepto baptiſmi obligari dicunt, eodem modo, quo inuincibiliter ignorantes legem illa obligantur, licet ab eius traſgreſſione excuſentur. Sed Mag. Soto in 4. d. 5. q. vnica, ar. 1. parum poſt initium oppoſitum docet, de paruulo enim ait: *Sine Sacramento gratiam non conſequitur, licet illi ante vſum rationis non ſit in præcepto.* Non videtur enim eſſe capax obligationis præcepti huius ſicut nec aliorum.

Secundò probatur cum D. Thom. hic in argum. *Sed contra*, ex verbis Chriſti Ioan. 3. verſ. 5. *Niſi quis renatus fuerit, &c.* In illis enim legitimam formam præcepti contineri, colligitur: nam ſub ſimili forma multa præcepta ponuntur Leuit. 20. v. namque 8. dicitur, *Cuſtodite præcepta mea*, & v. 9. primum ponitur ſub hac forma, *Qui maledixerit patri, aut matri, morte moriatur.* Similis autem forma ſeruetur in prædictis verbis Chriſti: nam idem eſt, ac ſi diceretur, Qui non fuerit renatus, &c. excludetur à regno Dei: Vide quæ diximus 1. 2. q. 96. ar 4. dub. 2. con 2. Et quamuis in prædictis verbis

nulla

nulla eſſet forma præcepti, ſed ſolum ſimplex aſſertio neceſſitatis baptiſmi, adhuc ex illis colligeretur præceptum de ſuſceptione illius, vt patebit ratione ſequenti.

Tertio probatur ratione D. Tho. in corp. art. At illud homines tenentur, ſine quo ſalutem conſequi non poſſunt: Sed ſine baptiſmo non poteſt eſſe ſalus hominibus; ergo, &c. Maior intelligẽda eſt de illo, quod eſt in hominum poteſtate: quod enim tale non eſt, etiam ſi abſque illo homines conſequi nõ poſſint ſalutem, qualis eſt paſſio Chriſti, ad illud homines non tenentur, ſed ſolum eſt neceſſarium neceſſitate medij, & finis: nam præcepta dantur de actibus virtutum, qui ſunt in noſtra poteſtate. Minor vero probatur: Tum ex verbis Chriſti, nam vt dicitur in Conc. Florent. in litteris vnionis: *Niſi ex aqua, & ſpiritu renaſcamur non poſſumus (inquit veritas) in regnum cœlorum introire*. Tum etiam ex Conc. Trident. ſeſſ. 7. can. 5. de baptiſmo, vbi diffinitur: *Si quis dixerit baptiſmum liberum eſſe, hoc eſt, non neceſſarium ad ſalutem; anathema ſit*. Tum denique ratione *D.* Thom. nullus poteſt ſalutem conſequi niſi per Chriſtum: Sed per baptiſmum homines regenerati incorporantur Chriſto, & fiunt membra ipſius; ergo ſine ipſo, non poteſt eſſe ſalus hominibus, ſaltem in voto ſuſcepto. Et hoc ſufficit, vt ad realem ſuſceptionem illius homines teneantur: nam ad hanc tale votum ordinatur, & ideo eſt neceſſarium,

quia realis ſuſceptio, ſi haberi poteſt, eſt neceſſaria ad ſalutem. Vnde hic ad 3. ait D.Thom. *Si aliqui nunc ſanctificarentur in vtero, neceſſe eſſet eos baptizari, vt per ſuſceptionem characteris alijs membris Chriſti conformarentur.*

Ad argumentum autem hæreticorum reſpondetur, colligi etiam tale præceptum ex alijs locis, vt oſtendit Mag. Soto vbi ſupra; maximè tamen ex loco citato in argumento, vnde neganda eſt minor. Ad probationem negandum eſt, ex tunc præceptum illud obligaſſe: nam præcepta non obligant ante ſufficientem promulgationem. Quæ promulgatio, licet prædicatione Chriſti fuerit facta, non tamen fuit completa, & ſufficiens ante mortem Chriſti, in qua dicente Domino, *Conſummatum eſt*, lex vetus ceſſauit, & noua obligare cepit, vt diximus 1.2. q. 103. art. 3. Ex quo inferas ex tunc ſolo baptiſmo à peccato originali fuiſſe mundatos, ac iuſtificatos infantes; reſpondemus ibi art. 4. quoſdam id concedere; alijs verò hoc nimis rigidum videri. Contra quos non obſtat, quod ait Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 4. loquens de tranſlatione impij ad gratiam: *Quæ tranſlatio poſt promulgatum Euangelium ſine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri non poteſt.* Nam ibi non loquitur Concilium de promulgatione, quæ requirebatur, vt lex Euangelica obligaret, & lex vetus mortua eſſet, ſed de ea, quæ ſufficeret, vt in omnium

no-

notitiam lex Euangelica veniret per prædicationem Apoſtolorum, & lex vetus mortifera eſſet.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſine Baptiſmo aliquis poſſit ſaluari.

Concluſio eſt affirmans.

SErmo hic eſt de baptiſmo actuali, & in re ſuſcepto; ſine illo enim poſſe aliquem ſaluari cũ ſolo voto, ac deſiderio illius procedente ex fide per dilectionẽ operante conſtat. Si vero loquamur de baptiſmo ſuſcepto, aut in re, aut in voto certum eſt, nullum adultum vſum rationis habentem poſſe ſine illo ſaluari. An verò ad ſalutem ſufficiat votum implicitum baptiſmi, conſtabit ex his, quæ diximus 2. 2. q. 2. art. 7. de fide Chriſti explicita. Vide ibi.

De paruulis dictum eſt q. præd. artic. 12. ſaluare poſſe per martyrium, etiam ſi baptiſmum, aut eius votum habere nequeũt. An vero ſaluari poſſint per Sacramentum Baptiſmi non in re, nec in voto proprio, ſed in voto parentum ſuſcepto cum aliqua benedictione prolis, ſeu oblatione ipſius ad eum cum inuocatione Trinitatis, difficultas eſt. In qua Caietanus hic de paruu-

-lis

lis iam natis, & art. 11. de paruulis in maternis vteris exiſtentibus, & periclitantibus, partem affirmantem tenet, & probat: quia rationabile eſt, vt diuina miſericordia prouiderit homini in quocumque naturali ſtatu de aliquo remedio ſalutis: & cum Chriſtus dicat Ioan.10.v.10 *Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant*: & conſtat in lege veteri ita fuiſſe datam circumciſionem in remedium neceſſarium paruulorum, vt ſi caſu aliquo eis applicari non poſſet, per Sacramentum, ſeu remedium legis naturæ, applicando ſcilicet eis fidem Chriſti aliquo ſigno externo, aut oblatione ipſorum ad Deum illis ſubueniri poſſet; id ipſum ſufficere in lege gratiæ credendum eſt.

Hanc tamen ſententiam latè impugnant Mag.Soto in 4. d.5. q.vnica, art.2. & alij, illamque vt minimum temerariam, & errori proximam eſſe dicunt, proptereaque merito iuſſu Pij V. fuiſſe expunctam à Cõmentarijs D.Thom. in Romana impreſſione. Vnde illam defendere non auderem; quamuis viderim nonnullos eam probabilem eſſe affirmantes: tum ob rationem factam; quæ magni erat ponderis apud illos: tum etiam, quia loca Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, quæ contra illam afferri ſolent, explicari poſſunt de baptiſmo ſuſcepto in re, vel in voto, aut proprio in his, qui illud habere poſſunt, quales ſunt adulti, aut parentum in his, qui proprium habere nequeunt, quales ſunt paruuli. Sed quidquid

ſit

ſit de cenſura, hæc opinio eſt contra Diu. Thom. infra quæſt.73 artic.3. & in quarto, diſtinctione 4. quæſt.3.art.3. quæſtiuncula 2. ad 3. & quodlib.6. art.4. vbi ſic habet: *In pueris nondum habentibus vſum rationis non poteſt eſſe motus fidei, & dilectionis, aut propoſitum ſuſcipiendi baptiſmum: & ideò non poſſunt ſaluari niſi per baptiſmum aquæ, vel per baptiſmum ſanguinis, ſi propter Chriſtum occidantur.* Et hoc nobis ſufficit: alia enim videri poterunt apud Magiſt. Soto vbi ſupra.

Ad argumentum autem factum pro ſententia Caietan. reſpondetur, illud iam fuiſſe propoſitum, & ſolutum à Diu. Thom. quodlibet. 6. artic. quarto, citat. quamuis enim in lege veteri paruulis, qui circumcidi non poterant, ſubueniri poſſet per remedium legis naturę; ſi tamen hoc remedium conſiſtebat in aliqua proteſtatione exteriori fidei per aliquod ſenſibile ſignum, inquit Sanctus Doctor, *Nihil differebat id, quod tunc requirabatur, ab eo, quod nunc requiritur ad ſalutem*, quantum ſcilicet ad facilitatem applicandi illud paruulis: nam baptiſmus, tam facilè applicari poteſt illis, quam quodcumque aliud ſignum ſenſibile, quod requirebatur in lege naturæ: vnde caſus, in quo paruulus baptizari non poteſt, rariſsimus eſt, & tunc etiam accidere poterat caſus, in quo applicari non poſſet ſignum ſenſibile, quod ad ſalutem requirebatur, quantum-

uis eſſet indeterminatum. Et quamuis quantum ad hoc aliqua eſſet differentia; quia tamen, inquit Diu. Thom. *Qui nunc ſaluantur per Chriſtum, ſtatim introducuntur in regnum cœlorum, quod tunc non erat, non eſt inconueniens, ſi ad hoc amplius requiratur, ſcilicet Baptiſmus.* Cum enim per apertionem ianuæ vitæ æternæ augmentetur gradus ſalutis, & homines vitam abundantius habeant, non mirum ſi nunc requiratur aliquid, quod eſt aliquantulum difficilius applicari. Quod attinet verò ad paruulos in maternis vteris exiſtentes, non eſt ſingulare legis nouæ, non poſſe ſaluari, ſi ibi moriantur: quia ſanctificatio, quæ interdum facta eſt in aliquibus, ſemper exiſtimata eſt fieri ex priuilegio ſpeciali, ex quo etiam nunc fieri poteſt, vt ait D. Tho. hic a. 11. ad 1.

A R-

ARTICVLVS III.

Vtrum Baptiſmus ſit differendus.

Concluſio eſt negans.

Dubium. An differre Baptiſmum ſit peccatum mortale.

MAg. Soto in 4. diſt. 5. q. vnica, art. 3. dicit mortaliter peccare parentes, qui baptiſmum filiorum recenter natorum differunt vltra octauum, aut ad ſummum duodecimũ diem: quia mandatum ipſum baptiſmo adiuncto iure naturæ, quo vnuſquiſque ſuos liberos, & eos, quos ſub cura ſua alit, educare, inſtituereque tenetur, & in viam ſalutis dirigere, vniuerſos mortales conſtringit, vt eoſdem, qui ſub ſua tutela degunt, illo Sacramento intingant, ſine quo ſalus eſſe non poteſt, hocque cito, & non vltra prædictum tempus; alias enim exponerent illos periculo damnationis, quã incurrerent, ſi abſque Baptiſmo morerentur.

De adultis verò non baptizatis, ſubdit, peccare etiam mortaliter contra ius diuinum, ſi poſtquam nacti fuerint opportunitatem, baptiſmum nõ ſuſceperint, ſed abſque vlla cauſa diutius diſtulerint illum ſu-

ſcipere. Probat: Tum quia S. Chryſoſt. hom. 1. ſuper Acta Apoſt. grauiter reprehendit eos, qui baptizari vſque ad finem vitæ differebant. Tum etiam, quia ſine baptiſmo alia Sacramenta ſuſcipere non poſſumus; ergo ne illorum beneficio fruſtremur, in primæua ætate charactere christiano inſigniri debemus.

Dicendum tamen eſt 1. Laudabilius eſſe pueros baptizare ante adultam ætatem; non tamen eſſe peccatum mortale contra ius diuinum illorum batiſmum differre vſque ad talem ætatem, ſed ſolum contra ius Eccleſiaſticum, vbi eſt conſuetudo illos recenter natos baptizare.

Primam partem docet D. Thom. in 4. diſt. 4. quæſt. 3. art. 1. quæſtiunc. 2. dicens: *Magis laudabile eſt, quod pueri, quam citius poterint, baptizentur, commodè, non expectata perfecta ætate.* Quod probat tribus rationibus, quarum prima eſt: Quia propter imbecillitatem naturæ de facili mori poſſunt, & damnari: vnde vt damnationis periculum euitetur, debent baptiſmo præueniri.

Secundam partem docent, quam plures ex recentioribus, & probant: nam extra caſum neceſſitatis, in quo infans ſit in probabili mortis periculo, nullum extat diuinum præceptum, quod obliget ad baptizandos infantes ante vſum rationis: neque enim ſcriptura, vel traditione oſtendi poteſt de hac re tale præceptum: quotidiana autem neceſſitas, & periculum, quod eſt in

illa

illa tenera ætate, conuincit quidem, rem eſſe valde conuenientem, & magis laudabilem, vt patet ex ratione D.Thom. pro prima parte concluſionis à nobis adducta: non tamen eſſe ſimpliciter neceſſariam, cũ illud periculum ſit ſatis remotum, & ei ob facilitatem baptiſmi facile poſsit occurri.

Secundò probatur, nam D.Thom. quãuis hic dicat, non eſſe differendum baptiſmum paruulorum, nullibi tamen dixit, illum differre eſſe peccatum mortale, quin potius, vbi ſupra aſſerens eſſe magis laudabile non differre, ſignificare videtur, differre ſolum eſſe minus laudabile, & non peccatum mortale attento ſolo iure diuino.

Tertiò, quia alias condemnare deberemus multos, vt tranſgreſſores diuini præcepti, qui olim filios ſuos non ſtatim baptizabant: quamuis enim falſiſsimum ſit, quod dixit Ludouic. Viues in c.27. lib.1. de Ciuit. Dei, olim neminem conſueuiſſe baptizari, niſi adulta ętate, & qui per ſe peteret baptiſmum, negari tamen non poteſt, aliquos non niſi ea ætate fuiſſe baptizatos, vt patet in S. Ambr., cuius parentes fideles erant, & eos condemnare durũ videtur.

Tertiam partem docent prædicti recentiores, & probant: nam quamuis de hac re nullum ſit ius canonicum ſcriptum; tamen recepta Eccleſiæ conſuetudo ſufficiẽs videtur ad hoc ius introducendum. An verò hæc conſuetudo ſit totius Eccleſiæ mihi non conſtat, ſed ſi verum eſt, quod fama ſparſit, Ludouicum XIII. Galliæ Re-

gem morti proximum pręcepiſſe baptizari Delphinum filium ſuum ſucceſſorem, qui tunc iam ſeptem, vel octo annos compleuerat, ſuſpicor in Gallia talem conſuetudinem non extare; propter quod dixi in concluſ. vbi eſt conſuetudo. Olim non ſuiſſe talem conſuetudinem ſufficientem ad conſtituendum ius canonicum omnes fideles obligans, videtur; alias multos tanquam reos peccati mortalis condemnare deberemus, contra ea, quæ diximus in 2. parte con. Nam qnamuis S. Auguſt. lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 23. dicat: *Conſuetudo matris Eccleſiæ in baptizandis paruulis nequaquam ſpernenda eſt, neque vllo modo ſuperflua deputanda, nec omnia credenda, niſi apoſtolica eſſet traditio.* Illa tamen conſuetudo non fuit inducta in vi præcepti, & cũ intentione obligandi (quod requiri, vt cõſuetudo vim legis habeat, diximus 1,2. q. 97 art. 3. dubio vnico, con. 1.) ſed in modum conſilij. Modo verò, ſi non in tota Eccleſia, in pluribus tamen eius partibus ita inualuit, vt vix ſit aliquis, qui audeat negare præceptum, & ſi non obſeruetur ab aliquo fideles ſcandalizantur. Et vbi talis conſuetudo eſt in Hiſpania, veram eſſe exiſtimo ſententiam Mag. Soto relatam in principio dubij, qui & addit: *Trium quatuorve dierum dilatio* (vltra conſuetus ſcilicet dies) *delictum non affert.* Quod intelligendum eſt, niſi fortè lege aliqua pręcipiatur maximè ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, conſuetudinem octo, vel duodecim

cim dierum ſtrictè obſeruari, & vltra hos dies baptiſmum paruulorum non differri.

Dicendum eſt ſecundò. Adultis non baptizatis etiam ſufficienter inſtructis, & idoneis, niſi periculum mortis immineat, nõ eſſe iure diuino determinatum tempus, vltra quod, ſi baptiſmum different, peccent mortaliter: teneri tamen ſub mortali baptiſmum non differre vſque ad mortem, & ante illam non differre, eum per multum tempus voluntariè, & abſque ſufficienti ratione. Primam partem docet D. Thom. in 4 d.17.q.3.art.1.quæſtiuncula 4. vbi ſic habet: *Ad baptiſmum percipiendum non tenetur aliquis ſtatim, poſtquam habet propoſitum baptiſmi, ita quod peccet mortaliter, niſi ſtatim baptizetur: nec eſt aliquod tempus determinatum, vltra quod, ſi baptiſmum differat, peccatum mortale incurrat, &c. Si periculum mortis immineat etiam per ſe loquendo obligatur aliquis ad baptiſmum ſuſcipiendum.*

Secundò probatur, nam quod eſt huiuſmodi tempus? Si dicas eſſe primam opportunitatem, & occaſionem, qua poſſunt commodè baptiſmum recipere. Contra hoc eſt, quod loco proximè citato: ait D. Thom. *Præcepta affirmatiua non obligant ad ſtatim, ſed ad tempus determinatum, non quidẽ ex hoc, quod tunc commodè impleri poſſunt, quia ſic, ſi nõ daret aliquis eleemoſynam de ſuperfluo, quandocumque pauper offertur, peccaret mortaliter, quod falſum eſt; ſed ex hoc, quod tempus neceſſitatem vrgentem adducit.* Ergo cum præceptum ſuſcipiendi baptiſmum ſit af-

firmatiuum, non obligat quam primum commodè recipi poteſt (ſicut nec præceptum diuinum confeſſionis ſacramentalis, de quo ibi agit D.Thom. obligat ſtatim oblata oportunitate) ſed quando tempus neceſſitatem vrgentem adducit, quale eſt de quo loquitur 2. & 3. pars con.

Secundam partem probant argumenta Mag. Soto in principio huius dubij adducta, præſertim auctoritas S Chryſoſt. qui hom.1.in Act.Apoſt. circa finem ſic habet: *Nec tempus expectemus, ne quando fiat, vt dum cunctamur, & recraſtinamus, diſcedamus hinc inanes vacuique tantis bonis.* Et hom.13 ad Hebreos in morali, & refertur can. *Quando quis,* De conſecrat.d.4. ait: *Multos noui, qui hoc paſſi ſunt, quiſpe baptiſmatis multa peccabant: circa diem autem mortis diſceſſerunt vacui.*

Secundò, nolle regenerari in Chriſto, & fieri membrum Eccleſiæ, & capacem aliorum ſacramentorum toto vitæ tempore, vſque ad mortem, peccatum mortale eſt, cum ſit contra propriam charitatem, qua tenetur homo conſulere ſuæ ſaluti, & tam magna bona non reſpuere, & non expectare tempus, in quo incertum eſt, an illa cõſequatur, quale eſt tempus mortis; ergo cum baptiſmus hæc bona præſtet tempus vitæ ante mortis articulum vrgentem eius neceſſitatem adducit, ſicque ad illum ſuſcipiendum hoc tempore præceptum eius obligat.

Tertiam partem aſſerit Caiet. hic dicẽs:

Si-

Si ſine recta rationis arbitrio dilatio voluntaria ſit, peccatum incurritur. Probatur eodem modo quo ſecunda pars: Longum enim tempus neceſſitatem vrgentem baptiſmi adducit. Eſt tamen differentia inter longum tempus, & tempus totius vitæ vſque ad mortem: nam dilatio baptiſmi toto hoc vitæ tempore rectè rationis arbitrium non admittit: dilationis vero per aliquod tempus etiam longum ſufficiens ratio eſſe poteſt, cum conſtet Sanct. Martinum, & Ambroſium, longo tempore baptizari diſtuliſſe, & credendum non ſit hoc abſque ſufficiente cauſa, & ratione feciſſe. Vnde rectè infert Caietan. hic: *Poteſt ergo tandiu differre quis proprium baptiſmum, quandiu rationabiliter ad differendum mouetur.*

Dicendum eſt tertiò. Peccatum eſſe in eo, qui ſufficienter inſtructus, & idoneus eſt, vltra tempus inſtitutum ab Eccleſia differre ſuſceptionem baptiſmi, niſi ex cauſa neceſſaria, & licentia Prælatorum Eccleſiæ. Docet hoc D. Thom. hic dicens: *Peccat autem ſi vltra tempus inſtitutum ab Eccleſia differat accipere baptiſmum, niſi ex cauſa neceſſaria, & licentia Prælatorum Eccleſiæ.* Caietanus hic dicit ſe non inuenire in iure poſitiuo ſcripto tempus aliquod præfixum eſſe, geſtaque Sanctorum præfixum non eſſe teſtari. Sed D. Thom. præfixum eſſe videtur ſupponere tempore Leonis Papæ, qui edidit can. *Duo tempora*, De conſecrat. diſt.4. Sancti verò Martinus, & Ambroſius

Leonem multis annis præceſſerunt, poſt quos potuit lex inſtitui præcipiens, vt petentes baptiſmum non differant illum vltra illa duo tempora, ſi eſſent plene inſtructi, & idonei.

Quomodo autem his, qui baptiſmum petebant id præcipi potuerit, difficultate non caret, *Cum Eccleſia in neminem iudicium exerceat, qui non prius in ipſum per baptiſmi ianuam fuerit ingreſſus*, vt dicitur in Conc. Trident. Seſſ. 14. cap. 2. Sed explicari poteſt: nam vt ait D. Thom. in 4. diſt. 17. q. 3. art. 1. quæſtiuncula 1. *Aliquis per hoc quod baptiſmum petit, ſe miniſtris Eccleſiæ ſubijcit, ad quos pertinet diſpenſatio ſacramenti*. Habet ergo Eccleſia poteſtatem illi præcipiendi, vt certo tempore baptiſmum recipiat, ſicut, & vt ſeruet alios ritus, & cæremonias ab ea inſtitutos: non ſecus, ac iudex arbiter poteſtatem habet in eos, qui ſe ipſos illi ſubiecerunt, iudicium exercendi, eiſque præcipiendi, quæ ad ſententiã ferendam neceſſaria ſunt, de quo vide, quę diximus 2. 2. quæſt. 67. art. 1. dubio vnico. Vnde Mag. Soto in 4. diſt. 5. quæſt. vnica, art. 3. ait: *Ex pacto quod petentes Baptiſmum cum Eccleſia ineunt, iure ipſo naturæ, & gentium perſtringuntur ſtato tempore Eccleſiæ Sacramentum ſuſcipere, niſi iudicio eiuſdem Eccleſiæ tempus illud præuenire, vel dilatare expediens*. Ex quo ſi inferas, poſſe Eccleſiam punire Cathecumenum à fide retrocedentem, illumque ad baptiſmum cogere. Reſpondetur id negando, nam ſicut iudex

ar-

arbiter, ſi reuocetur ab his, qui ſe illi ſubiecerunt, non poteſt eos punire, nec cogere, vt ſententiæ, quam tulerit, pareant: ita nec Eccleſia punire poteſt prædictum cathecumenum, nec ad baptiſmum cogere; eo enim ipſo, ac retrocedit à fide, deſinit petere baptiſmum, ſicque ſe Eccleſiæ ſubijcere. Dum tamen baptiſmum petit, in Eccleſiæ ſubiectione perſeuerat, ſicque Eccleſia poteſt illi præcipere, vt ſtato tempore baptiſmum ſuſcipiat.

Aduertit autem Mag. Soto vbi ſupra, illorum Temporum obſeruationem, iam exoleuiſſe. At tamen ſi in nouo orbe, vel alibi, vbi fides nunc primo diuulgaretur, ritus duorum temporum obſeruaretur, eadem lex rigorem obtineret, vt eorum tranſgreſſio peccatum eſſet mortale. *Nunc autem, qui baptiſmum peteret, ſeruare teneretur tempus, quod Eccleſia illi conſtituerat.*

Circa articulum 4. 5. & 6. nihil ſe offert dicendum.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ex parte baptizati requiratur intentio ſuſcipiendi Sacramentum Baptiſmi.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. *An ex parte baptizati ita neceſſaria ſit intentio recipiendi Baptiſmum, vt ſi illa deſit, baptiſmus ſit nullus.*

DE hac re Cietan. hic tres refert ſententias. Prima eſt, tam in adultis, quàm in paruulis requiri conſenſum, voluntatem, ac intentionem recipiendi baptiſmum. Secunda eſt, nec in paruulis, nec in adultis exigi per ſe loquẽendo, ſed ſolum per accidens in adultis, in quibus fuit contraria voluntas. Tertia eſt, in paruulis non requiri, in adultis verò exigi.

Prima ſententia, quæ eſt Durandi, non loquitur de voluntate propria, ſed de aliena, ſcilicet parentum, quæ ſit interpretatiua voluntatis paruulorum, contra quam agemus art. 10.

Secundam ſententiam eligit Caietan. illamque D. Thom. eſſe dicit in 4. diſt 6. q. 1. art. 2. quæſtiuncula 3. & probat 1. ex cap.

Maio;

Maiores, De Baptiſmo; in cuius fine ait Innocentius: *Tunc ergo characterem ſacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obſiſtentem*. Ergo ſi in adulto non inuenit voluntatem contrariã, etiam ſi non inueniat intentionem recipiendi ſacramentum, quia neuter, & merè negatiuè ſe habens baptizatur, characterem in eo imprimit, ſicque verus eſt baptiſmus.

Secundò, quod non eſt de ratione Sacramenti in vno, non eſt de ratione ſacramenti in alio: ſed in paruulis intentio, & voluntas ſuſcipiendi baptiſmum non eſt de ratione Sacramenti; ergo nec in adultis.

Tertiam ſententiam eligit Mag. Soto in 4. d.5. q.vnica, art. 7. illamque dicit eſſe D.Thom. hic, & probat 1. ex can. *Cum pro paruulis*, De conſecrat.d.4. vbi dicitur: *Cum pro paruulis alij reſpondent, vt impleatur ergo eos celebratio Sacramenti, valet vtique ad eorum conſecrationem: quia ipſi pro ſe reſpondere non poſſunt. At ſi pro eo, qui poteſt reſpondere, alius reſpondeat, non itidem valet*. Sed hoc non eſt, niſi quia non conſtat de illius voluntate; ergo voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum ad eius valorem in adultis requiritur.

Secundò, ſi ille, qui nec aſſentiens, nec diſſentiens baptizaretur, verum ſacramentum ſuſciperet, ſequeretur, illum abſque eius conſenſu poſſe ab Eccleſia compelli

ad

ad chriſtianam fidem ſeruandam: ſed hoc eſt falſum; ergo, &c.

Dicendum tamen eſt: Vtramque opinionem eſſe probabilem. Iuxta opinionem Caietani concluſio huius articuli intelligenda eſt, talem intentionem requiri per accidens, ad remouendum ſcilicet contrariam voluntatem baptiſmum prohibẽtem, quæ in adultis eſſe poteſt. Si tamen nulla fuerit voluntas contraria, non ſuſcipiendi ſcilicet baptiſmum, hoc ſufficit, vt ſacramentalis operatio imprimat characterem. Quod etiam dicitur ad 1. *In iuſtificatione, quæ fit per baptiſmum non eſt paſſio coacta, ſed voluntaria,* oſtendit requiri voluntatem, & intentionem, vt adultus per baptiſmum iuſtificetur; non tamen vt præcisè recipiat characterem. Quod denique dicitur ad 2. *Si in adulto deeſſet intentio ſuſcipiendi ſacramentum, eſſet rebaptizandus,* intelligendum eſt, ſi deeſſet talis intentio per contrariam voluntatem.

Ad can. *Cum pro paruulis*, reſponderi poteſt intelligendum eſſe, vt ibi Gloſſa exponit: *Quo ad præſumptionem*: quia præſumi poteſt contrariam habere voluntatem. Vel non-valere, quo ad cæremonialia; ritus enim ille interrogandi, & reſpondendi ad cæremoniam pertinet.

Ad rationem Mag. Soto dici poteſt, non eſſe inconueniens aſſerere, illum cogi poſse ab Eccleſia ad fidem ſeruandum: quia licet ad hoc cogi non poſſit, qui contrariam vo-

lun-

luntatem habens baptizatur, vt colligitur ex cap. *Maiores*, de baptiſmo; bene tamen qui baptizatur non habens contrariam voluntatem, vt patet in his, qui baptizantur in pueritia, qui licet tunc non habuerint intentionem ſuſcipiendi baptiſmum; quia tamen nec habuerunt contrariam voluntatem cogi poſsunt ad ſeruandam fidem, cum perueniunt ad adultam ætatem, & habent vſum rationis Caiet. tamen ait illum non eſſe cogendum ad chriſtianitatem, quia nunquam conſenſit.

Iuxta ſecundam ſententiam Mag. Soto, quæ communior eſt, dici poteſt D. Thom. loco cit. ex 4. ſentent. nequaquam opinionem Caiet. docuiſse. Solum enim ait intentionem ex parte recipientis non requiri, vt aliquid cauſans, hoc eſt concurrens actiuè ad ſacramentum, ſed tantum, vt impedimentum remouens contrariam ſcilicet voluntatem; non quidem neceſſario, quæ fuit, ſed quæ potuit eſſe; ex ſua enim natura habet talis intentio remouere contrariã voluntatem impedientem baptiſmi ſuſceptionem. Vnde quia in adultis poteſt eſse contraria voluntas, in paruulis verò nequaquam, ſubdit S. D. in paruulis non requiri intentionem ſuſcipiendi ſacramentum, vt illud ſuſcipiant; in adultis tamen requiri: quod per ſe intelligendum eſt, cum poſse habere contrariam voluntatem per ſe conueniat adultis.

Ad auctoritatem Innocentij III. reſponderi poteſt, ſenſum illius ex præcedentibus

col-

colligi diuerſum eſse ab eo, in quo illum intelligit Caiet. nam Pontifex præmiſerat, dormientes, & amentes, quando baptizātur, characterem ſuſcipere, *Si prius habuiſſent propoſitum baptizandi*. Vnde cum ſubdit verba prædicta, nota illationis *Ergo*, indicat ſenſum eſse, ſacramentalem operationem imprimere characterem, cum non inuenit obſiſtentem obicem voluntatis cōtrariæ ratione propoſiti præcedentis, quo virtualiter permanente talis obex aufertur. idemque proinde eſt, ac ſi diceret, cum inuenit obicem remotum per propoſitum recipiendi baptiſmum; quod ſaltem in virtute remanet.

Ad rationem Caiet. reſponderi poteſt negando minorem: nam cum ſuſceptio baptiſmi ſit nouæ vitæ inceptio, requirit, vt vbi eſse poteſt ſit, ſi non actus humanus, ſaltem paſſio voluntaria. Et quia in adultis poteſt eſse huiuſmodi, nam etiā ſi dormientes baptizentur, ſuſceptio baptiſmi, licet non ſit actus humanus, poteſt eſse paſſio voluntaria ob propoſitum præcedēs; ideo in illis intentio ſuſcipiendi baptiſmū eſt de neceſsitate Sacramenti per ſe loquēdo: in paruulis verò non eſt de ratione Sacramenti, quia in illis ſuſceptio baptiſmi, nec actus humanus, nec paſſio voluntaria eſse poteſt.

Circa art. 8. nihil ſe offert dicendum.

AR-

ARTICVLVS IX.

Vtrum pueri ſint baptizandi.

Concluſio eſt affirmans.

OPpoſitum huius multi docuerunt hæretici, noſtro ſæculo Anabatiſtæ, tẽpore S. Bernardi alij, de quibus ipſe ait ſer. 66. in cant. *Irrident nos, quia baptizamus infantes*, & tempore S Auguſt. alij, contra quos diffinitum eſt in Conc. Milleuit. 2. can. 2. *Placuit, vt quicumque paruulos recentes ab vteris matrum batizandos negat, anathema ſit.* Idem contra hęreticos noſtri temporis diffinitur in Conc. Trid ſeſs. 7. can. 13. & ſeſs 5. in Decreto de peccato originali. Vnde rectè ait D. Thom. in 4. d. 4. quæſt 3. art. 1. quæſtiuncula 1. *Diuinę miſericordiæ contradicit, qui negat baptiſmum paruulis poſſe exhiberi, & propter hoc hereticum eſt hoc dicere.*

Vtrum pueri Iudæorum, vel aliorum infidelium ſint inuitis parentibus baptizandi.

Concluſio eſt negans.

Dubium. An ſit licitum pueros infidelium inuitis parentibus baptizare.

PArs affirmans probatur 1. Licitum eſt voluntatem ſuperioris facere inuito inferiore, vt voluntatem Regis inuito Prætore: ſed voluntas Dei Regis Regum eſt, vt infantes omnes baptizentur; ergo inuitis eorum parentibus poſſunt licitè baptizari.

Secundò, parentes nolentes baptizari filios ſuos abutuntur iure ſuo, & contra ius diuinum faciunt, non minus quam ſi vellent eos occidere, aut idolis immolare, filijſque ſuis maximam iniuriam irrogant, & maximum inferunt nocumentum; ergo poſſunt ſaltem per publicam poteſtatem priuari iure ſuo.

Tertiò, multi ex infidelibus ſunt ſerui chriſtianorum; ergo poſſunt ipſis inuitis eorum filij auferri, & ab eorum cura ſemoueri, ſicque ſeparati baptizari. Probatur con-

conſequentia, quia filij ſeruorum ſunt ſerui, & in poteſtate dominorum, à quibus poſſunt vendi, & cui voluerint donari, ſicque à cura parentum ſemoueri; ita autem ſeparati cur non poterunt baptizari?

Dicendum tamen eſt 1 Pueros baptizatos contra voluntatem quorumcumque parentum verè, ac validè baptizatos eſſe. Oppoſitum huius tenent Durandus in 4. d.4. q.7. num.9. & ſequentib. & alij. Sed noſtram concluſionem, vt notat Caietan. ſupponit D. Thom. hic dicens, periculoſum eſſe filios infidelium taliter baptizare: *Quia de facili ad infidelitatem redirent, propter naturalem effectum ad parentes*. Niſi enim verè baptiſmum ſuſciperent, & cum illo fidem, quomodo ad infidelitatem, quam nunquam dimiſerunt, redirent? Nec obſtat quod præmiſerat S. Doctor: *Contra iuſtitiam naturalem eſſet, ſi tales pueri inuitis parentibus baptizarentur, ſicut etiam ſi aliquis habens vſum rationis baptizaretur inuitus*. Reſpondetur enim, hinc non rectè inferri, baptiſmum paruuli baptizati inuitis parétibus nullum eſſe, ſicut nullus eſt baptiſmus habentis vſum rationis, ſi baptizatur inuitus: nam quamuis in vtroque caſu fiat iniuſtitia, in primo quidem paruuli parentibus, in ſecundo ipſi baptizato inuito; iniuſtitia tamen non tollit valorem baptiſmi, ſed ſolum obex voluntatis contrariæ, qui non in primo, ſed ſolum in ſecundo caſu inuenitur in taliter baptizatis. Non obſtat etiam, quod ait idem D. Thom. art. præced.

ad

ad 1. etiam in paruulis requiri intentionem ſuſcipiendi baptiſmum, non quidem per actum proprium, *Sed per actum eorum à quibus offeruntur*. Reſpondetur namque, illos, à quibus offeruntur, poſſe non eſse parentes. Et quamuis pueri baptizantur inuitis parentibus infidelibus, poſſit nullus eſſe qui offerat eos baptiſmo: vt tamen ibi ait Caiet. oblatio eorum, qui pro paruulis dicunt velle baptizari, ſicut & qui dicunt credere, ſolum requiritur ad ſolemnitatem baptiſmi, ſicque ſine illa baptiſmus factus valet.

Probatur deinde concluſio, ex parte baptizati nõ magis requiritur intentio ad recipiendum baptiſmum, quam fides ad recipiendum effectum baptiſmi: ſed ſi parentes infideles vellent quidem puerum baptizari, nollent tamen, vt crederet, quod credit Eccleſia, ſed quod credit aliqua hæreticorum ſecta, hoc non obeſſet paruulo ad accipiendum effectum baptiſmi; ergo etiam ſi nollent puerum baptizari, hoc nõ obeſset puero ad recipiendum verum baptiſmum: vtrumque enim eſt, quid extrinſecum, & nolitio aliena. quæ paruulo obeſſe nequit. Confirmatur, nam vt optimè ait: Caiet. hic ar. 7. §. *His excurſis*, voluntas parentum ſolum ſe habet, vt approximans paſſum ad agens; baptizandum ſcilicet ad baptizantem; ergo non eſt neceſſaria, cum poſſit aliunde ſuppleri nempe ex approximatione agentis ad patiens, baptizantis ſcilicet ad baptizandum.

Di-

Dicendum eſt 2. Non eſſe licitum, pueros infidelium nondum habentes vſum liberi arbitrij inuitis parentibus baptizare, etiam ſi filij ſint ſeruorum infidelium. Primam partem negat Scotus in 4 d 4. quæſt. vltima: illam tamen docet D. Thom. hic, & 2. 2. q. 10. artic. 12. vbi eam probat 1. ex Eccleſiæ vſu, & conſuetudine: *Hoc Eccleſiæ vſus numquam habuit, quod Iudæorum filij inuitis parentibus baptizentur.*

Secundò probat duabus rationibus, quibus hic vtitur. *Vna quidem propter periculũ fidei. Si enim pueri nondum vſum rationis habentes baptiſmum ſuſciperent, poſtmodum cum ad perfectam ætatem peruenirent, de facili poſſent à parentibus induci, vt relinquerent, quod ignorantes ſuſceperunt, quod vergeret in fidei detrimentum. Alia vero ratio eſt, quia repugnat iuſtitia naturali. Filius enim naturaliter eſt aliquid patris, &c. Vnde contra iuſtitiam naturalem eſſet, ſi puer antequam habeat vſum rationis à cura parentum ſubtrahatur, vel de eo aliquid ordinetur inuitis parentibus.* Reſpondet Scotus ſuam ſententiam intelligẽdam eſſe, dum tamen pueri ſeparentur a parentibus, & curetur, vt nutriantur religioſè. Sed hoc non euacuat vim rationum D. Th. nam eodem modo eſset licitum pueros infidelium non habentes vſum rationis baptizare inuitis parentibus; quo & filios eorundem infidelium, iam habentes vſum rationis, & petentes baptiſmum; cum hos etiam oporteat ſeparare à parentibus, vt conſtat ex decreto Concil. Toletani 4. quod re-

refertur can. *Iudæorum*, 28. q. 1. *Iudæorum filios, vel filias, ne parentum vltra inuoluantur erroribus, ab eorum conſortio ſeparari decernimus.* Præterea cum filius naturaliter ſit aliquid patris, naturalique iure ſit ſub patris cura, dum vſu rationis caret (poſtea enim vſum rationis habens iam incipit eſse ſuus) ſicut non licet alia bona patri auferre, ita nec filios ab eis ſeparare. Et ſicut contra iuſtitiam naturalem eſset, patrem inuitum baptizare, etiam ſeparando illum à conſortio aliorum infidelium: ita & baptizare filiũ contra voluntatem patris, etiã ſi ab eo ſepararetur: quia ſicut adultus naturaliter ſuæ curæ commiſſus eſt, ita & puer naturaliter commiſſus eſt curæ parentum.

Aduertendum tamen eſt 1. quod in cap. *Ex literis*, De conuerſione infidelium, decreuit Greg. IX. Si ex parentibus infidelibus vir ad fidem conuertatur, & vxor in infidelitate permaneat, filium patre conſentiente baptizandum eſse, etiam ſi mater infidelis renuat, ait namque Pontifex: *In fauorem maximè fidei Chriſtianæ, reſpondemus patri eundem puerum aſſignandum.* Si è contra vxor ad fidem conuertatur, viro in infidelitate relicto, baptizandus quoque eſt filius matre conſentiente, etiam ſi pater infidelis renuat: nam vt dicitur in Conc. Tolet. 4. & refertur in cap. *Iudæi*, 28. q. 1. *Filij, qui ex talibus nati ſunt, fidem atque conditionem matris ſequuntur.*

Secundò aduertendum eſt, quod ait Caietan. 2. 2. quæſt. decima, artic. 12. ad finem:

ſinem: *Pueri infidedelium, qui ad partes fidelium deferuntur, & venduntur chriſtianis, quãuis non conſtet de iuſta ablatione eorundem à cura parentum: quia tamen ſine parentum cura, conuerſatione, & cognitione etiam in ſpe ſecundum humanũ curſum ſunt, abſque parentibus cenſentur: & propterea Eccleſia conſueuit eos baptizare.* Sic videmus in Hiſpania baptizari pueros, qui ab Aetyopia adducũtur.

Tertiò aduertendum eſt, quod ait Mag. Soto in 4. diſt. 5. q. vnica, ar. 10. ad finem: *Si Chriſtianus quempiam infidelium infantulũ iam moriturum, de quo nulla eſſet ſpes ſalutis, inueniret, eumque tunc baptizaret, &c. non auderem in tali caſu factum condemnare. immo laudarem forte, & facerem, ſaltem ſi furtim, & clanculo parentibus inſciĳs baptizari poſſet. Immo etiam ſi illi ſcirent; niſi ſic obſiſterent, vt ſine ſcandalo id fieri non poſſet.* Quod, licet oppoſitum nonnulli teneant, valde pium, & probabile eſſe exiſtimo: tum quia nulla fidei irrogatur iniuria, cum nullum ſit periculum relinquendi illam: tum etiam, quia talis puer ſic morti proximus videtur quaſi à cura parentum abſolutus: tum denique, quia in caſu tantæ neceſſitatis videtur ius paternum ceſſare.

Secundam partem concluſionis negat Durandus in 4. d. 4. q. 6. num. 11. Sed illam probo ex D. Thom. hic ad 2. dicente de ſeruitute ciuili. *Non excludit ordinem iuris naturalis, vel diuini.* Quod eiſdem verbis aſſerit 2, 2. q. 10. artic. 12. ad 3. ergo cum hic ordo, vt ibidem ait Sanctus Doctor, ſit

vt filius, antequam habeat vſum rationis, ſit ſub cura patris tanquam aliquid patris, ſicut patri nõ poteſt auferri cura ſui ipſius, & propter hoc non poteſt licitè baptizari inuitus: ita nec poteſt ei auferri cura filij; ſicque nec eo inuito filius baptizari, quantumcumq; dominus illum alteri vendat, aut donet; per talem enim donationem, aut venditionem non aufertur à patre ſeruo ius paternum, ac proinde nec cura filij eius. nec ille, cui donatur, aut venditur puer, acquirit aliud ius in puerum, quam quod habebat ille, qui donauit, aut vendidit.

Si puer per venditionem, aut donationem, ita ſepararetur à patre, vt in longinquam regionem deferretur, ibique tanquã ſine parentibus cenſeretur, licitum eſset illum ibi baptizare; hoc tamen non eſset, quia filius ſerui infidelis, ſed quia, vt parẽtibus deſtitutus haberetur, qua etiam ratione licitum eſt, filios aliorum infidelium non ſeruorum, quales ſunt filij Aetyopum, qui hac deferuntur, baptizare, vt diximus cum Caietano. Licitum quoque eſse exiſtimo domino per donationem, aut venditionem ſeparare puerum à patre prædicto modo cum intentione, vt longinqua regione baptizetur. Nec huius oppoſitum docet Caietan. hic: nam quamuis dicat dominum non poſse ea ratione auferre filium à ſeruo, vt baptizet illum; hoc tamen intelligendum eſt, relinquendo illum vbi in notitiam patris poſſit venire, & non tanquam

quam ſine parentibus habeatur, & ſit.

Ad 1. verò factum in principio reſpondetur diſtinguendo maiorem, ſi voluntas ſuperioris ſit, vt id, quod præcipit, abſolutè impleatur, non obſtante contraria voluntate inferioris, concedo maiorem: ſi ſolum ſit, vt impleatur, niſi inferior contradicat, nego maiorem: & talis eſt voluntas Dei, qua vult, vt omnes baptizentur, adulti quidem ipſis non inuitis, infantes vero non inuitis eorum parentibus. Cũ enim Deus omnia ſuauiter diſponat, & eius gratia non deſtruat, ſed perficiat naturam, noluit vt contra naturalem ordinem, quo adultus ſuę curæ commiſſus eſt, & puer curæ parentum, illi, quibus Deus præcipit baptizare, adultos, aut paruulos baptizent.

Ad 2. reſpondetur ſimili argumento probari poſſe adultos inuitos baptizari poſſe, nam etiam abutuntur iure ſuo, & contra ius diuinum peccant nolentes baptizari. Aſſerendum eſt ergo, neminem poſſe priuari iure ſuo poteſtate aliqua humana etiam publica, niſi tali iure abutatur contra legem aliquam, ad quam ſeruandam talis poteſtas illum cogere poteſt: & quia infidelis non poteſt cogi ad ſeruandam legem baptiſmi, ita vt ipſum ſuſcipiat, aut permittat filium ſuum baptizari, etiam ſi contra illam peccet pater infidelis, & iure ſuo abutatur, non poteſt licitè illo priuari. Poteſt tamen in alijs caſibus memoratis in argumento puniri priuatione iuris

ſui, quia illo abutitur, & peccat contra legem naturæ, ad quam ſeruandam cogi poteſt.

Ad 3. reſpondetur negando conſequentiam. Ad probationem patet ex dictis in ſecunda parte noſtræ ſecundæ concl. quid ſit reſpondendum: per donationem enim, aut venditionem prædictorum puerorum non auſertur à parentibus ſeruis infidelibus ius paternum, nec cura filiorum.

Circa articulum 11. & 12. nihil ſe offert ſcribendum.

QVÆSTIO LXIX.

De effectibus Baptiſmi.

Circa articulum 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. nihil ſe offert dicendum.

AR-

ARTICVLVS IX.

Vtrum fictio impediat effectum Baptiſmi.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. Quaenam diſpoſitio requiratur, vt quis non accedat fictè ad baptiſmum, ſed eius effectum recipiat.

Non eſt hic ſermo de effectu baptiſmi, qui eſt character, nam de hoc diximus q.68.art 7 dubio vnico, ad illum ſuſcipiendum ſufficere voluntatem, ac intentionem recipiendi baptiſmum, immo & ſecundam ſententiam Caietani negationem contrariæ voluntatis: ſed de effectu præcipuo, qui eſt gratia.

De quo eſt quorundam ſententia, pro qua etiam referunt Scotum in 4. diſtin. 14. quæſt. 4. artic. 3. & Caietanum infra q. 86. ar. 2. ad finem Coment. ad recipiendum hunc effectum nempe gratiam, ac proinde, vt quis non fictè accedat ad baptiſmum, non neceſſariò requiri aliquam formalem deteſtationem peccatorũ, quæ ſit contritio, vel attritio, ſed ſufficere voluntaté recipiendi baptiſmum in remiſſionem peccatorũ, in qua virtualiter continetur attritio.

 Pro-

Probant primo. Ad effectum Baptiſmi minor diſpoſitio requiritur, quam ad effectum Pœnitentiæ, nam quamuis vtrumque ſit Sacramentum mortuorum; tamen baptiſmus, quia eſt regeneratio quædam ſpiritualis, ex ſua ratione minorem diſpoſitionem requirit; & in eo facilior eſt iuſtificatio, quam in Pœnitentia, vt colligitur ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 14. ſicut facilior eſt generatio hominis, quam eius reſurrectio: ſed ad effectum Pœnitentiæ ſufficit attritio cognita; ergo ad effectum baptiſmi minor diſpoſitio requiritur, quæ non eſt alia quã prædicta voluntas.

Secundò. Quia & ſi ad remiſſionem peccati neceſſaria ſit pœnitentia, ſufficit tamen virtualis, vt patet, cum quis iuſtificatur per actum charitatis, qui non eſt formalis, ſed ſolum virtualis pœnitentia: ſed prædicta voluntas virtute continet pœnitentiam, & attritionem, qui enim vult baptizari in remiſſionem peccatorum, virtualiter illa deteſtatur; ergo illa ſufficit ad iuſtificationem, non quidem extra Sacramentum, & ſine illius ſuſceptione, ſed cum Sacramento ſuſcepto.

Dicendum tamen eſt 1. Ad prædictum effectum recipiendum non ſufficere attritionem naturalem, etiam ſi quis probabiliter exiſtimet ſe habere ſupernaturalem. Prima pars patet ex Concil. Trident. ſeſſ. 6. can. 3. vbi diffinitur: *Si quis dixerit, ſine præueniente Spiritus Sancti inſpiratione, atque eius adiutorio hominem pœnitere poſſe ſicut oportet,*

tet, vt ei iuſtificationis gratia conferatur; anathema ſit. At ſi attritio naturalis ſufficeret ad prædictum effectum, poſſet homo ſine tali inſpiratione, & adiutorio pœnitere ſicut oportet, vt ei iuſtificationis gratia per baptiſmum conferretur, nam talis attritio ſine huiuſmodi inſpiratione, & adiutorio haberi poteſt; ergo, &c. Si talis attritio naturalis quidem eſſet ſecundum ſubſtantiā, nempè de peccato propter eius naturalem turpitudinem; ſupernaturalis tamen ſecūdum modum propter coniunctionem cū alijs actibus ſupernaturalibus, ſpei ſcilicet, ac timoris Dei, & propter motionem Dei, & auxilium ſpeciale ad illam, nonnulli exiſtimant ſufficere ad prædictum effectum. Sed probabilius eſt non ſufficere, ſed debere eſſe ſupernaturalem ex parte obiecti, & ſecundum ſubſtantiam: nam cum peccatum mortale ſit contra Deum auctorem gratiæ, deteſtatio illius, vt ſit ſufficiens diſpoſitio ad eius remiſſionem, propter motiuum ſupernaturale, & propter Deum auctorem gratiæ debet eſſe.

Secunda pars etiam manifeſta eſt: nam quamuis quis probabiliter exiſtimet ſe habere ſupernaturalem attritionem, non propterea illam habet; ergo cum hæc requiratur, illa non ſufficit ad iuſtificationem etiam cum Sacramento. Vnde licet cum illa accedens ad Sacramentum excuſetur à peccato propter ignorātiam inuincibilem; non tamen recipit effectum Sacramenti, ſicque fictè ad illud accedit, non quidem

contrariè, ſed negatiuè. Et non eſt eadem ratio de eo, qui accedit ad aliquod Sacramentum viuorum cum attritione exiſtimata contritione: nam hic iam habet diſpoſitionem ſupranaturalem; ille vero non.

Dicendum eſt 2. Sufficere ad prædictũ effectum attritionem ſupernaturalem etiã cognitam. Docent hoc cõmuniter Theologi aſſerentes hanc attritionem ſufficere ad Sacramenta mortuorum, & eorum effectum ſuſcipiendum. Probatur etiam, Sacramentum Baptiſmi directè, & per ſe inſtitutum eſt, ad confereudam primam gratiam, & remiſſionem peccatorum; ergo licitè, & cum fructu poteſt, quis ad illud accedere cum ea intentione, vt hunc effectum conſequatur, per hoc enim conformatur inſtitutioni Chriſti: at ſolum poteſt accedere cum hac intentione, quando accedit cum attritione cognitã, ſciens adhuc non eſſe ſibi remiſſum peccatum, nec habere primam gratiam, nam quando accedit exiſtimans ſe habere contritionem, non intendit conſequi primam gratiam, ſed eius augmentum, cum nemo intendat abſolutè conſequi per aliquod medium, quod credit ſe iam habere, & qui exiſtimat probabiliter ſe habere contritionem, iam credit ſe habere primam gratiam; ergo,&c.

Dicendum eſt tertiò, vt adultus, qui peccauit mortaliter, non fictè accedat ad baptiſmum, ſed gratiam conſequatur, non ſuf-

ſufficere voluntatem recipiendi baptiſmũ in remiſsionem peccatorum. Si per voluntatem prædictam intelligatur quæcumque, certiſſima eſt noſtra concluſio: nam talis, voluntas naturalis eſſe poteſt; ad recipiendum autem effectum baptiſmi ſupernaturalis diſpoſitio requiritur. Si verò per prædictam voluntatem intelligatur nõ quæcumque, ſed quę procedit ex actu ſpei, probabilem eſſe dicunt nonnulli ſententiã in principio dubij relatam; dum tamen ei, qui accedit ad baptiſmũ, non occurrat ſe peccaſſe: nam ſi memor ſit ſuorum peccatorum, formalem pœnitentiam illorum habere debet ſaltem neceſſitate pręcepti, & non ſufficit virtualis; etiam, quæ habetur per actum charitatis: quia volenti admitti in amicitiam diuinam omnino conuenit formalem pœnitentiam habere ſuorum peccatorum, quorum memoria efficaciter impellit ad eorum deteſtationem.

Sed noſtra concluſio probatur 1. ex illo Act. 2. v. 38. *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum in remiſſionem peccatorũ.* Ibi enim præter voluntatem recipiendi baptiſmum in remiſſionem peccatorum, illiuſque receptionem, expreſsè requirit S. Petrus pœnitentiam, eſtque ibi ſermo de voluntate, & receptione baptiſmi procedente ex actu ſpei.

Secundò, ex Conc. Trid. Seſſ. 6. c. 6. vbi inter actus requiſitos, vt peccatores diſponãtur ad iuſtificationẽ, nõ ſolũ ponuntur actus

 ſpei

ſpei illis verbi, *In ſpem eriguntur, &c.* Et voluntas recipiendi baptiſmum in remiſſionem peccatorum, illis verbis: *Proponunt ſuſcipere baptiſmum, inchoare nouam vitam, &c.* Sed etiam actus Pœnitentiæ illis verbis, *Mouentur aduerſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem, hoc eſt per eam pœnitentiam, quam ante baptiſmum agi oportet.* Ergo ad conſequendam iuſtificationem per Sacramentum Baptiſmi non ſufficit actus ſpei, nec voluntas recipiendi baptiſmum in remiſſionem peccatorum procedens ab actu ſpei, ſed præterea requiritur, vt neceſſaria diſpoſitio actus pœnitentiæ, qui ſit ſaltem attritio.

Tertiò, voluntas recipiendi baptiſmum in remiſſionem peccatorum, etiam ſi procedat ab actu ſpei, non continet virtute actum pœnitentiæ etiam imperfectæ, qualis eſt attritio; ergo non ſufficit ad effectum baptiſmi, qui eſt gratia conſequendum, ad hoc enim ſaltem requiritur pœnitentia virtualis. Antecedens probatur actus ſpei, à quo talis voluntas procedit nō continet virtute actum prædictæ pœnitētiæ, ſeu attritionis, alias ſicut attritio non poteſt eſſe cum propoſito peccandi mortaliter, neque cum illo eſſe poſſet actus ſpei, ſicut cum illo eſſe non poteſt actus charitatis virtute continens actum contritionis, quod tamen falſum eſſe conſtat in peccatore fideli, qui quamuis proponat peccare, nō propterea amittit ſpem nec facultatem eliciendi actum illius; ergo

go nec illum continet virtute voluntas procedens à tali actu, cum ſit illo imperfectior.

Quartò, maior diſpoſitio requiritur ad recipiendum effectum baptiſmi in adulto, qui peccauit mortaliter, quam in adulto, qui ſolum haberet peccatum originale (quamuis hoc in ſententia D. Thom. non ſit poſſibile, vt patet ex dictis 1. 2. quæſt. 89. artic.6.) ſed in hoc adminus requiritur voluntas recipiendi baptiſmum in remiſſionem peccati originalis procedens ab actu ſpei; ergo in illo maior diſpoſitio requiritur nempè pœnitentia formalis, quę ſit ſaltem attritio. Vnde D. Thom. infra quæſt.86. art.2. ad 1, ait: *Adulto, in quo ſunt actualia peccata, quæ conſiſtunt in deordinatione voluntatis, non remittuntur peccata etiam in baptiſmo ſine actuali immutatione voluntatis, quæ fit per pœnitentiam.* Ex quo fit; qui immemor ſuorum peccatorum, quę commiſit, accederet ad baptiſmum cum ſola voluntate recipiendi illum in remiſſionem peccatorum, ſine illorum ſaltem attritione, gratiam non conſequeretur.

Ad 1. verò oppoſitæ ſententiæ reſpondetur ex loco Concilij Tridentini citato in eo colligi quo modo minor ſit diſpoſitio, quæ requiritur ad baptiſmum, quam quæ requiritur ad pœnitentiam, quia ſcilicet licet ad vtrumque Sacramentum requiratur ceſſatio à peccatis, & eorum deteſtatio ſaltem per attritionem; ad Pœniten-

tiam tamen requiritur deteſtatio peccatorum cum propoſito, & voluntate confitendi ea, & pro ipſis ſatisfaciendi per ieiunia, orationes, &c. quod non requiritur ad baptiſmum: nam peccata ante illum cõmiſſa non oportet confiteri, nec pro illis debent imponi opera ſatisfactoria, vt docet D. Thom. quæſtione præcedente, articulo 5.

Ad 2. reſpondetur maiorem intelligendam eſſe in caſu, in quo poteſt haberi pœnitentia virtualis ſine formali, quod non contingit, quando peccator accedit ad baptiſmum cum conſcientia, & memoria peccatorum, quæ commiſit, nam tunc tenetur habere formalem pœnitentiam illorum, hæcque proinde tunc ſaltem requiritur, vt dicunt auctores citati in principio con. 3. Sed cum in ea nos generalius locuti fuerimus, neganda eſt minor; oſtendimus enim ratione tertia eiuſdem 3. con. prædictam voluntatem recipiendi baptiſmum nõ continere virtualiter actum pœnitentiæ etiam imperfectæ, qualis eſt attritio. Nec eſt verum, qui talem voluntatem habet, peccata virtualiter deteſtari, cum conſtet eum, qui actualem complacentiam habet de peccato, in quo eſt, poſſe habere voluntatem recipiendi baptiſmum in remiſſionem illius; non ſecus ac, qui actualiter peccat, poteſt habere voluntatem cõfitendi poſtea tale peccatum. Immo ruſticus nouiter ad fidem conuerſus,

ſus, cui Theologus diceret, affectum ad peccatum non impedire effectum baptiſmi, poſſet velle, & actualiter baptiſmum ſuſcipere in remiſſionem peccatorum ſine deteſtatione vlla, ſed potius cum affectu illorum, qui licet propter ignorantiam excuſaretur à peccato, non tamen iuſtificaretur.

Circa articulum 10. vide quæ diximus ſupra quæſt. 62. artic. 1. dubio 2. ad 3. & dubio 3. & 4.

Circa Quæſt. 70. nihil ſe offert dicendum.

QVÆSTIO LXXI.

De præparatoriis, quæ ſimul concurrunt cum Baptiſmo.

Circa articulum primum, & ſecundum, nihil ſe offert dicendum.

ARTICVLVS III.

Vtrum ea, quæ aguntur in exorciſmo, aliquid efficiant.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An id quod efficiunt ea, quæ aguntur in exorciſmo, ex opere operato efficiant.

PArtem negantem tenent quidam, & probant 1. Quæ ex opere operato ſuũ conferunt effectum, illum omnino infallibiliter conferunt: ſed ea, quæ aguntur in exorciſmo non infallibiliter conferunt id, quod efficiunt; ergo non efficiunt ex opere operato. Minor probatur, nam experimur per exorciſmos non ſemper pelli, aut impediri præſtigias dæmonis: nec eſt ratio, cur magis dicamus alios effectus prædictorum ſacramentalium eſſe omnino infallibiles, quam hos.

Secundò. Quia ſolus Deus poteſt immediatè nobis infundere gratiam, ſolus ipſe poteſt inſtituere Sacramenta eam ex opere operato conferentia; ergo ſimiliter cum ipſe ſolus poſſit nobis inſpirare pios motus, quos conferunt ea, quæ aguntur in exorciſmo, quibus aperiuntur ſenſus, & cõſeruatur gratia baptiſmalis, ſolus ipſe po-

terit

terit inſtituere cæremonias ex opere operato tales motus conferentes. At ea, quæ aguntur in exorciſmo inſtituta ſunt ab Eccleſia; ergo nó conferunt baptizandis eiuſmodi motus ex opere operato, ſed tantum per modum impetrationis, quæ non habet omnino infallibilem effectum.

Tertiò. Eccleſia in his, quæ aguntur in exorciſmo non vtitur verbis aſſertiuis, quibus abſoluté effectum futurum ſignificet, ſed depræcatorijs, vt oſtendat ſe id, quod efficiunt, tantum à diuina miſericordia ſperare, ſicut alia quæ à Deo petit; quæ deprecatio, & ſi multum apud Deum valeat, & aliquod communiter impetret, non ſemper obtinet totum, quod petit, ſed prout diuinæ prouidentiæ pro loco, & tẽpore fuerit viſum: ſed in his, quæ ex opere operato cõferunt ſuum effectum verbis aſſertiuis vtitur, vt patet in Sacramentis; ergo, &c.

Dicendum tamen eſt: Ea quæ aguntur in exorciſmo, quæ ſunt quædam baptiſmi cæremoniæ, & ſacramentalia quædam, ſi aliquid efficiunt (veſtem enim candidam, qua induitur baptizatus, nihil efficere, ſed ſolum ſignificare docet D. Tho. hic ad 3.) illud tanquam inſtrumenta Dei per eius virtutem eleuata efficere ex opere operato. Docent hoc Mag. Soto in 4. d. 6. q. 2. a. 3. & alij diſcip. D. Thom.

Probatur 1. Nam D. Thom. hic docet, ea, quę aguntur in exorciſmo aliquem effectum habere, non tamen producere gratiam,

tiam, nam hanc ſolus baptiſmus efficit, ſed excludere impedimentum gratiæ percipiendæ. Ex quo ad 2. reſpondens colligit: *Et ideo non ſunt ſacramenta, ſed ſacramentalia quædam*: quia vt prædixerat, *De ratione Sacramenti eſt, quod perficiat principalem effectum, qui eſt gratia.* Sentit ergo, id quod efficiunt, ex opere operato efficere, ſicut baptiſmus gratiam efficit, alias etiam ſi cauſarent gratiam, eo modo, quo ſuos effectus producunt, non eſſent Sacramenta, cum de ratione Sacramenti nouæ legis ſit gratiam cauſare ex opere operato, & non ſolum per modum impetrationis.

Secundò. Nam idem D. Thom. hic tres effectus commemorat eorum, quæ aguntur in baptiſmo: nempè expulſionem dęmonis, quę efficitur per exorciſmos, & exuflationes, apertionem ſenſuum, quæ efficitur per ſaliuam typicam, & Sacerdotis tactum, & conſeruationem gratiæ baptiſmalis, quam operatur vnctio, quæ fit in vertice: ſed ij effectus ex opere operato efficiuntur; ergo, &c. Minor probatur, nam fiunt infallibiliter, vt indicant verba Cęleſtini Papæ à S. Doctore in argument. *Sed contra*, art. præced. relata: fiunt etiam ab illis diuina virtute, qua vt Dei inſtrumenta eleuantur, vt indicant verba Rabani hic à D. Thom. relata: & denique ab illis fiunt non mediante aliquo opere, aut actu baptizandi, nihil enim ipſe agit, cum in vertice in vngitur; ergo fiunt ex opere operato: ideo enim Sacramenta cõferunt gra-

tiam

tiam ex opere operato, quia illam infalli-
biliter, vt inſtrumenta diuinæ virtutis ab
ea eleuata, & non mediante fide, quam ex-
citant, conferunt, vt patet ex dictis ſupra
q.62.ar.1.dub.1.

Non caret autem difficultate, quid ſit
intelligendum per hos tres effectus com-
memoratos à D. Thom. Per expulſionem
dæmonis quidam intelligunt eam, qua à
corporibus hominum, in quibus eſt, arce-
tur dęmon virtute naturali exorciſmorũ.
Sed hoc delirium eſſe ait Mag. Soto vbi ſu-
pra, & ex dictis à nobis 1 p.q.115.ar.5.eius
falſitas conuinci poteſt. Immo nec hanc
expulſionem virtute etiam ſupernaturali
exorciſmi efficiunt infallibiliter, nam ad
illam per ſe non ordinantur: vnde quam-
uis arreptitius baptizaretur, non infallibi-
biliter liberaretur à dæmone. Intelligen-
da eſt ergo per expulſionem dæmonis li-
beratio baptizandi ab eius poteſtate, & ſub-
iectione, à qua per exorciſmos præcedentes
baptiſmum liberantur baptizandi non to-
taliter, ſed aliqualiter, vt ſcilicet, *Ne tantũ
poſſit in homine ſicut ante*, vt docet D.T. in 4.
d.6.q.2.ar.3. quæſtiunc.2. Quam liberatio-
nem debilitando poteſtatem dæmonis in-
fallibiliter efficiunt exorciſmi.

Per apertionem ſenſuum Caiet. hic in
principio queſt dicit non eſſe intelligen-
dam diminutionem interioris infectionis
ſenſuum animæ, nam hæc ſine gratia fieri
non poteſt ſaltem in paruulis, ſed cohibi-
tionem poteſtatis dæmonis, ne ſcilicet ob

in-

inſtituendi, poſſe tamen illam Eccleſiæ communicare, & de facto communicauit: nam vt ait Mag. Soto vbi ſupra: *Quamuis Eccleſiæ Chriſtus non tradiderit poteſtatem inſtituendi Sacramenta collatiua gratiæ, nihilominus facultatem commiſit inſtituendi ſacramentalia ad aliquos ſupernaturales effectus*, Non ſolum impetrandos, nam ad hoc commiſſione non indigebat, ſicut nec ad orandum, ſed efficiendos, ita vt virtute talium ſacramentalium Deus ſingularem ferret opem, vt pij motus, & alij effectus ſupernaturales nobis conferrentur.

Ad 3. Reſpondetur, in illis etiam vti verbis imperatiuis, qualia ſunt illa, *Maledicte diabole exi ab eo*, & *Effeta*; quibus vt inſtrumento reſpondent effectus, vt ait Mag. Soto vbi ſupra, & indicat S. Ambroſ. lib. de Sacram. cap. 1. Et quamuis in aliquibus ſacramentalibus ſolis verbis deprecatorijs vtatur; illa tamen, vel præcedunt, vel comitantur ſacramentalia, ſicut oratio Chriſti multa eius miracula: vel ſi ad ſacramẽtalia pertinent, efficacia ſunt ad eorum effectum, non ſolum per modum impetrationis, ſed etiam efficientiæ, vt diuinæ virtutis inſtrumenta.

Circa art. 4. nihil ſe offert dicendum.

QVAE-

QVÆSTIO LXXII.

DE SACRAMENTO *Confirmationis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Confirmatio ſit Sacramentum.

Concluſio eſt affirmans.

CErta eſt ſecundum fidem definita in Concil. Trident. ſeſſ. 7. Can. 1. de Sacramen. in genere, & Can. 1. de Confirmatione his verbis: *Si quis dixerit Confirmationem baptizatorum otioſam cæremoniam eſſe, & non potius verum, & proprium Sacramentum; anathema ſit.* Conſtat etiam ex traditione Eccleſiæ.

Hinc colligitur Sacramentum Confirmationis eſſe à Chriſto inſtitutum, nam ſeſſ. 7. can. 1. de Sacramen. in genere idem Concil. Trident. definit: *Si quis dixerit Sacramenta noua legis non fuiſſe omnia à Ieſu Chriſto Domino Noſtro inſtituta; anathema ſit.* Vnde duæ opiniones, quas hic ad 1. refert D. Thom. quorundam ſcilicet aſſerentiũ fuiſſe inſtitutum in quodam Concilio, & alio-

aliorum dicentium fuiſſe inſtitutum ab Apoſtolis, iam tuto defendi non poſſunt, quamuis tempore D. Thom. vt probabiles haberentur.

Si quæras, quando hoc ſacramentum fuerit à Chriſto inſtitutum? Reſpondent quidam fuiſſe inſtitutum ab illo poſt eius reſurrectionem, cum Apoſtolis dixit Ioannis. 20. v. 22. *Accipite Spiritum Sanctum, &c.* Nam tunc fecit Epiſcopos Apoſtolos ſuos, atque ita dedit eis poteſtatem conficiendi hoc Sacramentum. Contra hoc tamen eſt, nã vt late probat Turrecremata lib. 2. ſummę de Eccleſia cap. 32 ſolus Petrus inter Apoſtolos fuit immediatè à Chriſto inſtitutus Epiſcopus, cum ei dixit Ioann. 21. v. 18. *Paſce oues meas*; alij verò Apoſtoli à Petro mediatè, vel immediatè ſunt Epiſcopi ordinati. Vnde aſſerendum eſt hoc Sacramentum fuiſſe à Chriſto inſtitutum in die Cœnæ. nam vt ait S. Fabianus Papa epiſt. 2. cap. 1. tom. 1. Conciliorum: *In illa die Dominus Ieſus poſtquam cœnauit cum Diſcipulis ſuis, & lauit eorum pedes (ſicut à ſanctis Apoſtolis prædeceſſores noſtri acceperunt, nobiſque reliquerunt) Criſma conficere docuit.* Cum autem Chriſma ſit materia Confirmationis, ſicut aqua Baptiſmi, quemadmodum Baptiſmus fuit inſtitutus, quando contactu ſuæ mundiſſimę carnis aquas in Iordane ſanctificauit, vt diximus ſupra q. 66. ar. 2. dub. vnico, con. 2. Ita Confirmationem inſtituit Chriſtus, cum Chriſma conficere docuit, in die ſcilicet Cœnæ.

Quod

Quod communiter docent diſcipuli D. T. præſertim Mag. Soto in 4. diſt. 7. q. vnica, ar. 1. & colligitur ex S. Doct. hic ad 1. dicente: *Chriſtus inſtituit hoc Sacramentum non exhibendo, ſed promittendo ſecundum illud Ioan. 16. Si non abiero paraclitus non veniet ad vos, ſi autem abiero mittam eum ad vos.* Cum enim hæc verba dixerit in die cœnę, apertè colligitur, tunc inſtituiſſe hoc Sacramentum.

ARTICVLVS II.

Vtrum Chriſma ſit conueniens materia huius Sacramenti.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An ſine Chriſmate poſſit confici hoc Sacramentum.

PArs affirmans probatur primò. Quando Apoſtoli imponebant manus ſuper baptizatos, & ij accipiebant Spiritum Sanctum Act. 8. v. 17. verè conficiebant Sacramentum Confirmationis: ſed non vtebantur Chriſmate, huius enim ibi nulla fit mentio; ergo ſine Chriſmate poteſt confici hoc Sacramentum.

Secundò. Chriſma conficitur ex oleo, & balſmo, vt hic ſupponit D. Thom. ſed

ſine

ſine balſamo poteſt confici hoc Sacramentum; ergo & ſine Chriſmate. Minor probatur; Tum quia Innocentius III. cap. *Paſtoralis*, De Sacram. non iteran. conſultus, *Si Confirmationis Sacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem fuit non Chriſmate, ſed oleo delinitus*: Reſpondit: *Non eſt aliquid iterandum, ſed caute ſupplendum, quod incaute fuerat prætermiſſum*. Tum etiam, quia balſamum non ita facilè haberi poteſt cum è remotis regionibus afferatur, & magni pretij ſit, facilè etiam adulteratur, & difficillimè cognoſcitur, quod nam verum, & purum ſit; ergo non eſt credibile, Chriſtum voluiſſe ipſum eſſentialiter ad hoc Sacramentum requiri.

Dicendum tamen eſt: ſine Chriſmate non poſſe confici hoc Confirmationis ſamentum. Oppoſitum huius tenent Caiet. hic, Mag. Soto in 4. d. 7. q. vnica, art. 2. Nauar. cap. 22. num. 8. & alij. Sed noſtram cõcluſionem fatetur Mag. Soto loco citato eſſe vniuerſalem fere omnium ſententiam. Eſſe etiam D. Thom. patet: nam hic in corp. artic. Inquit: *Chriſma eſt conueniens materia huius ſacramenti*. Et in ſolutionibus argumentorum ſupponens, quod in primo argumento dicitur, *Materia eſt de neceſſitate Sacramenti*, reſpondet omnibus, quę obſtare poſſunt cõfectioni huius Sacramenti cum Chriſmate, & negat exhibitũ fuiſſe, aut exhiberi poſſe ſine hac materia, ſicut nec baptiſmus ſine aqua.

Secundò probatur ex Conc. Florent. in

De-

Decret. Eugenij Papæ IV. vbi recenſens materias eſſentiales, ſine quibus confici nequeunt ſacramenta, ait: *Secundum Sacramentum eſt Confirmatio, cuius materia eſt Chriſma confectum ex oleo, & balſamo per Epiſcopum benedicto*. Nec gloſſa Mag. Soto, *Quod intelligitur balſamum dumtaxat de præcepto*, videtur verbis Concilij congruere: nam eodem modo loquitur de oleo, & balſamo; ergo ſicut non poteſt intelligi oleũ dumtaxat de pręcepto, ita nec balſamum. Si Concilium dixiſſet materiam Confirmationis eſſe oleum, cui balſamum admiſceri debet, ſicut de materia conſecrationis calicis dixit eſſe vinum, cui aqua debet admiſceri, poſſet hæc gloſſa adhiberi, aſſerens tamen eſſe Chriſma confectum ex oleo, & balſamo, illam videtur excludere.

Tertiò. Si quis ſine chriſmate cum ſolo oleo Confirmationem exhiberet, non verificaretur forma huius Sacramenti, *Confirmo te Chriſmate ſalutis, &c.* ergo non verum conficeret Sacramentum. Nec ſatisfacit, quod hic ait Caiet. chriſmatis nomen vnctionem ſignificare, cui oleum ſufficit. Contra hoc enim eſt, nam vnctioni non minus ſufficit balſamum, cum ſit vnguentum, quam oleum; ergo ſicut ſi quis cum ſolo balſamo vngeret cõfirmandum, non verificaretur forma huius Sacramenti, ita nec ſi eundem vngeret ſolo oleo, chriſmatis enim nomen non ſignificat balſamum ſolum, nec oleum ſolum,

ſed

ſed aliquid confectum ex oleo, & balſamo, vt ait Concilium Florent. vnctionemque illo factam.

Ad 1. vero factum in principio recentiores quam plures concedunt maiorem. Quorum nonnulli dicunt, Apoſtolos tunc Sacramentum Confirmationis contuliſſe ſub eadem materia, & forma, qua nunc confertur: vnde negant minorem; quamuis enim ibi nulla fiat mentio chriſmatis, non inde colligitur Apoſtolos illo non fuiſſe vſos: nam eſt argumentum ab auctoritate negatiuum, & ex communi modo loquendi Patrum conſtat impoſitionem manuum ſignificare Sacramentum, quo chriſmate inunguntur, qui confirmantur. Alij aſſerunt Apoſtolos, licet communiter vterentur chriſmatis vnctione; aliquando tamen, quando ſcilicet apparebat ſignum viſibile, ex Chriſti diſpenſatione confeciſſe Sacramentum Confirmationis ſola manuum impoſitione loco materiæ, & aliquibus verbis, quæ modo neſciuntur loco formæ, ſicut & ex Chriſti diſpenſatione aliquando baptizarunt in nomine Chriſti. Quæ ſententia, quam Paludani eſſe dicit, non diſplicet Mag. Soto in 4 d. 7. q. vnica, art 2 ad finem. Sed D. Thom ſententia longè diuerſa eſt ab his: nam hic ad 1. & art. 4. ad 1 docet Apoſtolos, quando tanquam miniſtri ſacramentorum; hoc Confirmationis Sacramentum præbebant, ſemper chriſmate fuiſſe vſos; quando tamen per miniſterium, ac manuum impoſitio-

ſitio-

non diſtinguere ritum à ritu, ſed modum loquendi, quia tunc communiter dicebatur hoc Sacramentum, impoſitio manus, nunc communiter Confirmatio. Contra hoc tamen eſt: nam paulo poſt verba citata Concilium ritum Confirmationis his verbis exponit: *In fronte confirmandus inungitur, ſigno Crucis ſignatur.* Hocque fit ab Epiſcopo ſummitate pollicis dextræ manus chriſmate intincta, vt patet ex Põtificali Romano: ſed hic ritus longè diuerſus eſt ab illa impoſitione manus, per quã Apoſtoli Spiritum Sanctum dabant Act.8. & 19. nam impoſitio non ſolum erat vnius manus, nec vnius digiti tactus in fronte, ſed duarum manuũm ſuper capita fideliũ; ergo non ſolum nomen, & modum loquẽdi diſtinguit Concilium, ſed etiam rem à re, & ritum à ritu. Neque huic obſtat, à Patribus, & in multis Canonibus de conſecrat. d 5. Sacramentum Confirmationis appellari manuum impoſitionem: nam non indicant, eam, quæ facta fuerat ab Apoſtolis locis citatis, fuiſſe Sacramentum, ſed ſolum in primitiua Eccleſia hoc Sacramẽtum ſic fuiſſe appellatum. Quod eſſe potuit, quia confectioni huius Sacramenti Confirmationis adiuncta fuit, vt cæremonia accidentalis manuum impoſitio: quæ tamen, quia imitatio erat facti Apoſtolorũ, nomen præbere potuit ipſi Sacramento. Vnde S Auguſt. tom. 7. lib. 3. de Baptiſmo, cap. 16. ait; *Manus impoſitio non ſicut baptiſ-*

mus repeti non poteſt. Qid eſt enim aliud niſi oratio ſuper hominem? Si autem eſſet Sacramentum Confirmationis, & non cæremonia illi adiuncta, repeti non poſſet. Iuxta hanc ergo ſententiam Diu. Thom. neganda eſt maior argumenti primi, ſicque ad illud facillime reſpondetur.

Ad 2. reſpondetur negando minorem. Ad 1. probationem dico, ſenſum verborũ Pontificis eſſe: non eſſe iterandum Sacramentum Confirmationis publicè, & cum ſolemnitate, quia hoc modo iam per actũ fuerat, quamuis inualidè, quo ad ſubſtantiam; ſed ſupplendum eſſe, quod incautè fuerat prætermiſſum, quod eſt iterari priuatim, & ſine ſolemnitate, quia quod fuerat prætermiſſum, nempè vnctio chriſmatis, ac per conſequens veritas formæ, eſt de eſſentia, & de neceſſitate Sacramenti. Ad 2. probationem reſpondetur cum D. Tho. hic ad 4. non opus eſſe materiam Confirmationis tam facilè inueniri, & haberi poſſe, quam materiam baptiſmi, quia non eſt tantæ neceſſitatis Confirmatio, quam baptiſmus, & ſufficere vt quamuis è remotis regionibus ad omnia loca terrarum deferri poſſit. Et quamuis magni pretij ſit, ad conficiendum chriſma non requiritur tanta quantitas eius, vt emi non potuerit balſamum, etiam quando Epiſcopi erunt pauperrimi ſaltem ex eleemoſynis fideliũ. Et licet facilè adulterari poſſit, & difficilè cognoſci, quodnam ſit omnino purum,

non

non deſunt tamen periti, qui deprehendere poſſint, an ſaltem balſami eſſentiam retineat.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſit de neceſſitate huius Sacramenti, quod Chriſma ſit prius per Epiſcopum conſecratum.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An hæc concluſio vera ſit.

PArs negans probatur 1. nam in Conc. Tolet. 1. can. 1. ſic dicitur: *Quamuis fere vbique cuſtodiatur, vt abſque Epiſcopo Chriſma nemo conficiat: tamen, quia in aliquibus locis, vel prouincijs Presbyteri dicũtur chriſma conficere; placuit ex hac die nullum alium niſi Epiſcopum conficere.* Ergo cum Concilium non irritet factum, ſed ſolum prohibeat in poſterum, cenſet chriſma poſſe confici, ac benedici à presbyteris, & non eſſe neceſſarium, vt ab Epiſcopo ſit benedictum.

Secundò. Simplex Sacerdos ex commiſſione Papæ poteſt conferre Sacramen-

tum Confirmationis, vt patebit art 11. ergo etiam ex commiſſione Papæ poterit conficere, & conſecrare chriſma, ſicque non erit de neceſsitate huius Sacramenti, chriſma eſſe conſecratum ab Epiſcopo.

Tertiò. Conſecratio chriſmatis non eſt inſtituta à Chriſto, ſed ab Eccleſia; quæ illam poteſt variare: non enim eſt credibile, ritum, quo nunc vtitur Eccleſia in conſecratione chriſmatis cum tot orationibus, & ſolemnitatibus, ſeruatum fuiſſe ab initio; ergo non eſt de neceſſitate Sacramenti.

Dicendum tamen eſt; de neceſſitate huius Sacramenti Confirmationis eſſe, vt chriſma ſit conſecratum ab Epiſcopo. Docent hoc communiter Theologi cum D. Thom. hic. Probatur 1. Conc. Florent. in Decreto Eugenij, vbi dicitur materiam huius Sacramenti eſſe, *Chriſma confectum ex oleo, & balſamo per Epiſcopum benedicto*. Sed materia eſt de neceſſitate Sacramenti; ergo &c.

Secundò. Quia, vt patet ex verbis S. Fabiani artic. 1. relatis, Chriſtus in die cœnæ Apoſtolos docuit, chriſma conficere: & vt conſtat ex can. *Literis*, de conſecrat. diſt. 3. Conſuetudo Eccleſiæ habet, vt illa die Epiſcopi quotannis chriſma conſecrent; ergo conſecratio chriſmatis ab Epiſcopo eſt ex inſtitutione Chriſti, ſicque de neceſſitate huius Sacramenti.

Si quæras, an debeat chriſma eſſe benedictum eodem anno? Reſpondetur, id eſ-

ſe

ſe de neceſſitate præcepti, nam vt dicitur in prædicto canone: *Sancti chriſmatis confectio per ſingulos annos eſt agenda, & de anno in annum renouanda, & fidelibus eſt tradenda. Iſta à ſanctis Apoſtolis, & ſucceſſoribus eorum accepimus, & vobis tenenda mandamus*. Non eſſe tamen de neceſſitate Sacramenti, communiter docent Theologi, quia Conc. Florent. ſolum requirit, vt chriſma ſit ab Epiſcopo benedictum; eſſe verò benedictum hoc, vel alio anno accidentarium videtur.

Ad primum verò factum in principio reſpondetur negando conſequentiam: Concilium enim non cenſet, illud ritè fuiſſe factum, ſed quia perperam, & irritè factum fuerat, prohibet, ne in poſterum fiat.

Ad 2. Caiet. hic concedit conſequentiã: & ait. *Qui poteſt maius, poteſt, & minus: maius autem eſſe conſtat, quod presbyter conferat Confirmationis Sacramentum, quam conſecrat materiam Sacramenti, quanto maius eſt Sacramentum ſua materia. Et propterea ſi Papa poteſt facere, quod ſimplex Sacerdos confirmet, poteſt etiam efficere, quod idem conſecret materiam*. Sed communiter Theologi cõſequentiam negant: non enim ſemper, qui poteſt conficere maius, poteſt minus conficere, nam minus eſt conſecrare Altare, quam conſecrare Hoſtiam; & tamen Sacerdos, qui poteſt hoc maius, non poteſt illud minus facere. Ratio autem cur Papa ex Chriſti voluntate poſſit conferre poteſtatem ſimplici Sacerdoti confirmandi, & nõ

conficiendi chriſma, eſt: quia chriſma facile poteſt ad quæuis loca transferri; Epiſcopus verò non poteſt ita facilè haberi: vnde primum legitur aliquando ob neceſsitatem fuiſſe conceſſum, ſecundum vero nunquam, ſed ſemper prohibitum, vt patet ex can. *Presbyter*, 26. quæſt. 6. *Presbyter chriſma nunquam conficiat*.

Ad tertium reſpondetur, Chriſtum ſolũ inſtituiſſe in genere, vt chriſma conſecraretur, & Eccleſiæ reliquiſſe, vt ritum conſecrationis determinaret: ſicut etiam inſtituit, vt matrimonium fieret inter legitimas perſonas, & Eccleſiæ reliquit, vt determinaret, quæ eſſent legitimæ perſonæ. Quidam exiſtimant, ſi Epiſcopus aliquis conſecraret chriſma alio modo, quam qui à Papa præſcriptus eſt, peccaret quidem mortaliter, conſecratio tamen valida eſſet. Alij id non admittunt: quia determinare formam conſecrationis Chriſmatis, non cuilibet Epiſcopo, ſed ſoli Papæ, vel Conc. Generali videtur commiſſum, ſicut & determinare, quæ ſint perſonæ legitimæ ad contrahendum matrimonium.

A R-

ARTICVLVS IV.

Vtrum hæc ſit conueniens forma huis Sacramenti Conſigno te ſigno Crucis, &c.

Concluſio eſt affirmans.

PAtet ex Conc.Florent. in Decreto Eugenij: *Forma autem eſt: Signo te ſigno Crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti,* Hic forma ex mandato Chriſti, à quo inſtituta eſt, vſos fuiſſe Apoſtolos, quando ſicut miniſtri ſacramentorum hoc Sacramentum præbebant, docet D. Thom. hic ad 1. Quod licet non contineatur in ſcriptura, per traditionem conſtare oſtendit S.Dionyſ auctoritate.

Tria in hac forma contineri, quæ pertinent ad ſpeciem Sacramenti, ad illudque neceſſaria ſunt, dicit S Doctor in corpor. art. De neceſſitate enim huius Sacramenti, ſicut & Baptiſmi, eſt inuocatio Trinitatis, cuius fidei corroboratio eſt hoc Sacramentum: Confirmatio etiam cum Chriſmate ſalutis robur præbens ad audacter confitendum nomen Chriſti: & conſignatio Crucis ſigno ad non erubeſcendũ Chriſtum crucifixum.

Sicut autem pronomen, ego, non eſt de neceſſitate formæ Baptiſmi, quia intelligitur in verbo primæ perſonæ, non eſt etiam de neceſſitate formæ Confirmationis, propter quod in ea non apponitur, vt hic ad 3. notat D. Thom.

Si quis pro confirmo, diceret, corroboro, aut perficio, & loco chriſmate diceret vnguento, & loco ſalutis, diceretur ſantificationis, licet aliqua eſſet culpa, validum tamen eſſet Sacramentum, vt ait Mag. *So*to in 4. diſt. 7. quæſt. vnica, art. 4. & colligit ex D. Thom. hic ad 2. Et idem dicit: *Si fieret per tertiam perſonam, vt in Decreto Conſtantini ipſe legitur confirmatus ſub hac forma, Signet te Deus ſigillo fidei ſuæ.* Subdit tamen, licet in illo decreto non adhibeantur alia verba formæ Confirmationis; dicta tamen fuiſſe colligitur ex præcedentibus: nam dicitur Syluestrum chriſmatis vnctione vexillum crucis in eius fronte liniiſſe. Aduertunt etiam alij, quamuis verum Sacramentum conficiatur dicendo, conſignetur ſeruus Chriſti; non licere tamen modo, etiam Græcis, hoc modo confirmare: quia ſolum conceſſum eſt illis in Concil. Florent. baptizare ſub hac fotma, baptizetur ſeruus Chriſti; non tamen confirmare ſub ſimili forma.

Quamuis autem duo verba contenta in forma confirmationis non poſſent ſimul proferri, ſed prius dicatur, ſigno, & poſtea, confirmo, tamen actiones, quas ſignificant, ſimul fieri debent; conſignatio ſcilicet

cet ſigno crucis, & Confirmatio, vel vnctio chriſmate. Epiſcopus enim, vt habetur in Pontificali Romano, *Summitate pollicis dextra manus chriſmate intincta dicit, Signo te Crucis; quod dum dicitur producit ſignum crucis in fronte*. Communiter vero aſſerunt Theologi, de neceſſitate Sacramenti eſſe, vt vnctio fiat in figura crucis, & crux formetur chriſmatis vnctione. Quod autem hæc vnctio fiat immediatè manu ipſius Epiſcopi, & non medio aliquo inſtrumento, non eſt ita certum eſſe de neceſſitate Sacramenti: nam quamuis multi hoc ſatis probabile eſſe dicant; alij tamen oppoſitum docent. Non eſſe verò de neceſſitate Sacramenti, ſed ſolum præcepti, vt vnctio fiat pollice manus dextræ, aſſerunt omnes; ſicque licet fieret alio digito etiam manus ſiniſtræ, verum eſſet Sacramentum.

(✻)

ARTICVLVS V.

Vtrum Sacramentum Confirmationis imprimat characterem.

Concluſio eſt affirmans.

Diffinita eſt in Conc. Trid. ſeſſ. 7. can. 9. de Sacram. in genere his verbis: *Si quis dixerit in tribus Sacramentis Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc eſt, ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile, vnde ea iterari nõ poſſunt; anathema ſit.*

Aduerte tamen cum Mag. Soto in 4. d. 7. q. vnica, ar. 5. licet ſacrilegium committat, qui bis confirmatur, aut qui bis eundem confirmat: neutrum tamen incurrere irregularitatem, quia nullo iure id expreſſum eſt.

ARTICVLVS VI.

Vtrum character Confirmationis præſupponat characterem Baptiſmi.

Concluſio eſt affirmans.

PAtet, nam Baptiſmus eſt ianua omniũ ſacramentorum, & vt dicitur canone *Omnes*, & can. *Nouiſſimè*, de conſecrat. d.5. Confirmatio debet accipi poſt Baptiſmum, ſicque huius character ad illius characterem præſupponitur, nam character ſemper comitatur Sacramentum imprimens illum. Et quamuis effectus præcipuus Cõfirmationis, qui eſt plenitudo Spiritus Sancti, & robur ſpirituale ad confitendum publicè fidem Chriſti, aliquando ſit à Deo collatus ſine Sacramento, vt hic ad 1. & 3. dicit D. Tho. character tamen nunquam ſine Sacramento confertur. Vnde de illis, qui Act. 10. v.47. acceperunt Spiritum Sãctum ante Baptiſmum, ait M. Soto in 4. d.7. q. vnica in fine, *Nihil vetabat, vt illi denuo poſt Baptiſmum Sacramento confirmarentur.*

Non caret tamen ſcrupulo, quod hic ad 1. dicit *D.* Tho. *Nullus conſequitur effectum Confirmationis ſine voto ipſius.* Quidam hoc intelligendum eſſe dicunt de voto explicito, quod, qui habet, recipit quendam modum firmitatis ad profitendam fidem, qui

eſt proprius effectus Confirmationis. Sed hæc explicatio non videtur conformis D. Thom. Tum quia non conſtat, illos, de quibus loquitur 1. arg. qui ſcilicet ante Baptiſmum ſunt fidem Chriſti publicè confeſſi, & pro illa ſanguinem fuderunt, habuiſſe omnes explicitam notitiam Cõfirmationis, atque adeo votum explicitum illius. Tum etiam, quia vt indicat D. Thom. in ſolutione illius arg. effectus confirmationis ſine Sacramento non confertur niſi miraculosè, & ex ſpeciali gratia; ergo non infallibiliter omnibus habentibus votum explicitum Confirmationis. Vnde melior eſt expoſitio Mag. Soto vbi ſupra, hoc non eſſe intelligẽdum de voto ſpeciali, ſed ſufficere votum Baptiſmi, in quo implicite includitur votum Confirmationis: nam quamuis hæc nõ ſit in præcepto, in voto tamen baptiſmi nõ ſolum includitur voluntas adimplendi ea, quę ſunt in præcepto, ſed etiam faciendi ea, quæ communiter in Eccleſia fiunt à fidelibus, maximè vt prouecti ſint, qualis eſt Cõfirmatio. Et quamuis nõ omnibus habentibus hoc votum implicitum Confirmationis detur effectus Confirmationis ſine Sacramento, nullus tamen cõſequitur talem effectum ſine tali voto implicito.

Circa art. 7. præter dicta ſupra q. 62. a. 1. nihil ſe offert dicendum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hoc Sacramentum ſit omnibus exhibendum.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An omnes teneantur, ſaltem in aliquo caſu, hoc Sacramentum ſuſcipere.

PArs affirmans probatur 1. nam in can. *Omnes*, De conſecrat. d. 5. dicitur: *Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum Sanctum poſt baptiſmum accipere debent, vt pleni Chriſtiani inueniantur.* At verbum illud *debent*, ſignificat præceptum: ergo, &c.

Secundò. Probatur ſaltem in caſu perſecutionis teneri fideles ad ſuſcipiendam Confirmationem argumento Durandi in quarto, diſt. 7. quæſt. 1. numer. 6. Quando effectus eſt neceſſarius, & cauſa eſt neceſſaria: ſed effectus Confirmationis ſcilicet confiteri fidem tempore perſecutionis, eſt neceſſarius ad ſalutem cuilibet fideli; ergo, & Sacramentum Confirmationis eſt neceſſarium ad ſalutem in tali caſu, ſi habeatur opportunitas conferentis.

Tertiò. Probatur ad id etiam teneri in caſu, quo quis vult Ordines ſuſcipere: nam in

in Conc. Trid. ſeſſ.23. cap.4. dicitur: *Prima tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperunt*. Ergo tenentur Sacramentum ſuſcipere Confirmationis antequam ordinentur.

Dicendum tamen eſt 1. Epiſcopos teneri ad confirmandos ſuos ſubditos. Probatur, nam ad id eos obligat illorum officiũ. Sunt etiam miniſtri quaſi ſtipendiati decimis, quæ illis ſoluuntur; ſicque tenentur inter alia, non ſolum ad confirmandos ſuos ſubditos, quando hoc Sacramentum ab eis petunt, ſed etiam ad procurandum, vt omnes confirmentur, & ita in bonum ſpirituale promoueantur. Cui tamen obligationi ſatisfaciunt, ſi in ſuis viſitationibus adhoc admoneant ſubditos, & accedentibus Sacramentum hoc miniſtrent.

An verò debeant illud paruulis nondum habentibus vſum rationis conferre, eorum prudentiæ relinquitur. Communiter id non expedit, vt docet Mag. Soto in 4. d.7. q.vnica, ar.8. con.2. & dicitur in Cathecismo Romano, p.2. cap.3. num.14. ſi tamen adſit rationabilis cauſa, vt ſi putant non tam citò habituros occaſionem confirmãdi pueros, hoſque diu ſine confirmatione permanſuros, aut ſine illa morituros, poſſent, immo conuenientius eſſet, illos ante vſum rationis confirmare.

De amentibus, ſi lucidis gaudent interuallis, idem aſſerendum eſt, ac de paruulis: ſi enim adſit cauſa rationabilis confirmandi ſunt, etiam in amentia; ſi vero talis

cauſa non adſit, expectandum eſt, vt lumine rationis fruantur. Si nati ſunt perpetuo amentes, ait M. Soto vbi ſupra, non eſſe confirmandos, ſicut nec infantes ante vſum rationis. Alij confirmandos eſſe dicunt, vt maiorem gratiam, & gloriam conſequantur. Si aliquando habuerunt vſum rationis, niſi de eorum mala diſpoſitione antequam inciderent in amentiam conſtet, confirmandi ſunt.

De ſurdis, & mutis certum eſt confirmandos eſſe, cum poſſint fidem cognoſcere, & profiteri ſaltem nutibus, & pro ea liberè fortiter pugnare, & vitam exponere.

Dicendum eſt ſecundo. Ad recipiendũ hoc Confirmationis Sacramentum neminem teneri ſub præcepto per ſe, & directè adhoc obligante. Docent hoc communiter Theologi, præſertim Mag. Soto vbi ſupra poſt. 3 propo. vbi, & hoc colligit ex D. Thom. hic ad 4. gloſſat enim S. Doct. verbum Hugonis aſſerentis periculoſum eſſe ſine Confirmatione ab hac vita migrare, *Non quia damnaretur, niſi forte propter contemptum, ſed quia detrimentum perfectionis pateretur.* Damnaretur autem, ſi ſub præcepto teneretur.

Probatur ſecundò, auctoritate Melchiadis Papę, can. enim *Spiritus Sanctus*, De conſecrat. d. 5. dicit: *Quamuis continuo tranſituris ſufficiant regenerationis beneficia: victuris tamen neceſſaria ſunt Confirmationis auxilia.* At ſi de Confirmatione eſſet præceptum,

non

non ſufficerent morituris regenerationis beneficia, nam tale præceptum maximè obligaret in articulo mortis; ergo, &c.

Tertiò. Ad recipiendam Confirmationem non tenentur fideles præcepto diuino, vnde enim conſtat, cum in Euangelio non ſit expreſſum, nec de hoc tradito extet? aut vnde colligitur, cum Confirmatio non ſit de neceſſitate ſalutis, vt Baptiſmus, & Pœnitentia, nec finis aliorum Sacramentorum, ſicut Euchariſtia? Nec præcepto Eccleſiaſtico, nam Eccleſia non cogit, nec determinat tempus ad Confirmationis ſuſceptionem; ergo nullo.

Hinc ſequitur, per ſe loquendo nullum eſſe peccatum etiam veniale nolle confirmari: nam vbi nullum eſt pręceptum, nullum poteſt eſſe peccatum. Per accidens tamen peccatum mortale eſſe poteſt, ſi talis nolitio eſſet ex contemptu, vt colligitur ex D. Thom. hic ad 4. Sed obſerua verum non eſſe, quod cum Paludano ait Syluester verbo *Confirmatio*, quęſt. 2. tunc eſſe aliquem contemptorem huius Sacramenti, *Quando, habita ſufficienti opportunitate, ſine rationabili cauſa illud non ſuſcipit*. Nam ſi hoc eſſet verum, etiam eſſet contemptor Euchariſtiæ, qui nollet eam ſuſcipere extra tempus paſchatis, præſertim in aliqua magna ſolemnitate, in qua alij communiter eam ſuſcipiunt; quod tamen falſum eſt. Tunc ergo cenſetur quis Confirmationem contemnere, quando illam nihil eſtimat, & rem puerilem, & parui momenti eſ-

ſe

ſe iudicat, & propterea eam ſuſcipere non dignatur.

Ad 1. autem factum in principio reſpōdet Mag. Soto vbi ſupra: *Canon citatus, omnes fideles. non habet formam præcepti, ſed ſolum determinat ius diuinum, quod eſt, vt non ſit ſimpliciter neceſſarium, ſed vtile.* Et hoc ſignificat verbum illud, *debent*, non præceptum. Quod & colligitur ex illo, quod ſubiungitur, *vt pleni Chriſtiani inueniantur*: quod non neceſſitatis, ſed maioris perfectionis, & vtilitatis eſt, ad quam nullus tenetur.

Ad 2. reſpondetur, effectum Confirmationis eſſe non quomodocunque confiteri fidem tempore perſecutionis, ſed particulari modo, *vt videlicet Chriſtianus audacter Chriſti confiteatur nomen*, vt dicitur in Concil. Florent. in Decreto Eugenij. Quamuis autem non confirmatus nō cum tanto robore, & audacia confiteatur fidem, ac ſi eſſet confirmatus: ad ſalutem tamen ſufficit abſolutè confiteri, & non negari fidem tempore perſecutionis. Si tamen quis omnino crederet ſibi imminere periculum deficiendi à fide, niſi hoc Sacramentum ſuſciperet; tunc per accidens ratione propriæ conſcientiæ eſſet peccatum mortale illud non ſuſcipere, ſi haberetur opportunitas conferentis.

Ad 3 nonnulli totum concedunt: exiſtimant enim peccatum mortale eſſe, ſuſcipere Ordines præſertim maiores ante Confirmationem, hocque certius eſſe, ſi quis

quis ordinaretur Epiſcopus: quia Epiſcopus tenetur alios confirmare, peccatum autem mortale eſt, vt non confirmatus alios confirmet. Sed M. Soto in 4. diſt. 7. quæſt vnica a. 6. inquit: *Licet, vbi commodè fieri poteſt, aliqua ſit culpa aliud quippiam Sacramentum ſine Confirmatione ſuſcipere: non tamen eſt mortalis, niſi ex contemptu fiat.* Et art. 8. ait: *Sacros Ordines conferre nullus debet Epiſcopus, niſi confirmatis. Quamquam ſi oppoſitum fieret, aſſeuerare non auderem, eſſe peccatum mortale.* Illum ſequuntur Nauarrus cap. 22. num. 9. & alij recentiores, qui & dicunt, Epiſcopum non peccare mortaliter ordinando non confirmatum, aut etiam antequam ipſe confirmatus ſit, Confirmationem, aut Ordines conferendo. Et ad verba Concil. Trid. reſpondent, ibi nihil præcipi initiandis, ſed præſcribi Epiſcopis, quid facere debeant; quamuis nec ſtricta aliqua obligatio imponatur, quia nullum eſt verbum, quo ſtrictum præceptum indicetur.

Circa artic. 9. & 10. nihil ſe offert dicendum.

AR-

ARTICVLVS XI.

Vtrum ſolus Epiſcopus hoc Sacramentnm conferre poſſit.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An ſimplex Sacerdos poſſit aliquando hoc Sacramentum conferre.

PArs negans probatur 1. ex verbis Euſebij Papæ, quæ habentur can. *Manus*, De conſecrat. diſt. 5. *Manus quoque impoſitionis Sacramentum magna veneratione tenendum eſt: quod ab alijs perfici non poteſt niſi à ſummis Sacerdotibus: nec tempore Apoſtolorum ab alijs quam ab ipſis Apoſtolis legitur, aut ſcitur peractum eſſe: nec ab alijs, quam, qui eorum tenent locum, vnquam perfici poteſt, aut fieri debet: Nam ſi aliter præſumptum fuerit irritum habeatur, & vacuum, & inter Eccleſiaſtica nunquam reputabitur Sacramenta.* Sed ſummi Sacerdotes, & qui Apoſtolorum tenent locum, ſunt Epiſcopi; ergo nunquam niſi ab his poteſt perfici hoc Sacramentum.

Secundò. Non minus eſt de integritate Sacramenti miniſter, quam materia, & forma: ſed ſine materia, & forma inſtitutis à Chriſto non poteſt perfici Sacramétum;

tum; ergo nec ſine miniſtro inſtituto à Chriſto. At miniſter huius Sacramenti inſtitutus à Chriſto eſt Epiſcopus; ergo non niſi ab ipſo, & non à ſimplici Sacerdote poteſt aliquando hoc Sacramentum conferri.

Tertiò. Si aliquando poſſet ſimplex Sacerdos hoc Sacramentum conferre, id eſſet ex commiſſione Papæ: ſed ex hac non poteſt, ergo nullo modo. Minor probatur: Tum quia ex eadem commiſſione Papæ poſſet Diachonus Sacramentum hoc conferre. Tum etiam, quia Papa non habet maiorem poteſtatem in collatione Confirmationis, quam quilibet Epiſcopus; ſed ex commiſſioue proprij Epiſcopi non poteſt ſimplex Sacerdos Confirmationem conferre; ergo neque ex commiſſione Papæ.

Dicendum tamen eſt 1. Nunquam poſſe ſimplicem Sacerdotem ordinaria poteſtate hoc Sacramentum conferre, ſed ſolum Epiſcopum. Oppoſitum huius docuit Vviclef, quem ſequuntur hæretici noſtri temporis. Sed noſtra concluſio probatur 1. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 7. can. de Confirmatione vbi diffinitur: *Si quis dixerit, Sãct. Confirmationis ordinarium miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemuis ſimplicem Sacerdotem; anathema ſit.*

Secundò. Ex Concil. Florent. in Decreto Eugenij, vbi de Confirmationis miniſtro dicitur: *Ordinarius miniſter eſt Epiſcopus. Et cum cæteras vnctiones ſimplex Sacerdos*

dos valeat exhibere, hanc non niſi Epiſcopus debet conferre.

Tertiò. Ex D. Thom. hic dicente: *Et ideo collatio huius Sacramenti Epiſcopis reſeruatur, qui obtinent ſummam poteſtatem in Eccleſia.* Idem dicunt vniuerſi Patres, & Theologi.

Dicendum eſt ſecundò. Aliquando, ſcilicet ex commiſſione Papæ, & per eius diſpenſationem, poſſe ſimplicem Sacerdotem hoc Sacramentũ Confirmationis conferre. Probatur ex verbis S.Greg.Papæ hic relatis à Diu. Thom. quæ habentur can. *Peruenit*, diſt.95. *Peruenit quoque ad nos quoſdam ſcandalizatos fuiſſe, quòd Presbyteros tangere Chriſmate eos, qui baptizati ſunt prohibuimus. Et nos quidem ſecundum veterem vſum Eccleſiæ noſtræ facimus: ſed ſi omnino de hac re aliqui contriſtantur: vbi Epiſcopi deſunt, vt Presbyteri etiam infantibus babtizatos Chriſmate tangere debent, concedimus.*

Durandus in 4.diſt.7.qu.4.num.9. inſinuat S.Gregor.id concedendo erraſſe. Sed hoc dici non poteſt, quia eius factum approbat Concil.Florent. in Decreto Eugenij dicens: *Legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ Sedis diſpenſationem ex rationabili vrgente admodum cauſa, ſimplicem Sacerdotem Chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum.* Ex quo ſequitur, nec etiam poſſe dici Presbyteros illos, quibus illud conceſſum eſt, fuiſſe Epiſcopos conſtitutos, ſaltem quantum ad illum actum: Nam Concilium, ſimplicem

Sacerdotem hoc Sacramentum adminiſtraſſe, aſſerit. Sequitur etiam, vt Pontifex licitè concedat talem facultatem, requiri iuſtam cauſam; ideò enim Concilium eius meminit. Si tamen abſque illa diſpenſaret, factum teneret, & facultas, ſi abſoluta eſſet, non expiraret morte Pontificis: quia gratiæ, & priuilegia conceſſa à ſuperioribus permanent etiam poſt illorum mortem, niſi à ſucceſſoribus reuocentur.

Ad 1. autem factum in principio reſpõdetur probare noſtram primam concluſionem: ſolus enim Epiſcopus eſt ordinarius miniſter huius Sacramenti, ſicque ſi ſimplex Sacerdos ordinaria poteſtate vellet illud conferre, nihil efficeret.

Ad 2. reſpondetur, Epiſcopum ex Chriſti inſtitutione eſſe miniſtrum ordinarium huius Sacramenti, ex eadem tamen habere ſimplicem Sacerdotem, vt aptus miniſter illius effici poſſit per commiſſionem Papæ: ſicut, & per iuriſdictionem ab Epiſcopo acceptam, efficitur idoneus miniſter Sacramenti pœnitentiæ.

Ad 3. reſpondetur negando minorem. Ad 1. probationem negandum eſt antecedens: quia nullum eſt fundamentum illud aſſerendi, & nunquam eſt in hoc cum non Sacerdote diſpenſatum, quod ſignum eſt, traditione acceptum eſſe, poſſe Pontificem cum Sacerdote diſpenſare, ideoque de facto diſpenſaſſe; non tamen poſſe cum Diachono, aut alio non Sacerdote. Ad 2 pro-

ba-

bationem reſpondetur cum D. Thom. hic ad 1. *Quod Papa in Eccleſia habet plenitudinem poteſtatis, ex qua poteſt quædam, quæ ſunt ſuperiorum Ordinum committere inferioribus: ſicut quibuſdam Presbyteris concedit conferre Ordines minores. quod pertinet ad poteſtatem Epiſcopalem. Et ex hac plenitudine poteſtatis conceſſit B. Greg. Papa, quod ſimplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quandiu ſcādalum tolleretur*. Hanc autem plenitudinem poteſtatis non habent alij Epiſcopi: & ideo ex commiſſione eorum non poteſt ſimplex Sacerdos hoc Sactamentum conferre. Si quæras, an Sum. Pont. ex rite electus, non tamen ſacerdos, poſſit hanc facultatem ſimplici ſacerdoti committere? Reſpondetur poſſe: nam licet ipſe non poſſit confirmare, quia confirmatio eſt actus ordinis; poteſt tamen poteſtatem confirmandi ſimplici ſacerdoti committere: quia iſta commiſſio eſt ſolum actus iuriſdictionis. Sicut Epiſcopus electus, & confirmatus à Papa, nondum ordinatus ſacerdos, poteſt ſacerdoti dare facultatem audiendi confeſſiones, quas ipſe audire nequit.

Circa artic. 12. nihil ſe offert ſcribendum.

QVAESTIO LXXIII.

DE SACRAMENTO *Euchariſtia ſecundum ſe.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Euchariſtiæ ſit Sacramentum.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. Pro quo ſupponat, vel in quo eſſentialiter conſiſtat Sacramentum Euchariſtiæ.

QVidam exiſtimant, hoc Sacramentum, non ſolum ſupponere pro ſpeciebus conſecratis, ſed etiam pro corpore, & ſanguine Chriſti, in hiſque omnibus eſſentialiter conſiſtere. Probant 1. ex D.Thom.in 4.diſt.8.quæſt.1.art. 1. quæſtiuncula 1 ad 2.vbi ait: *Ex ſpeciebus,& corpore Chriſti fit vnum Sacramentum*

Secundo. Hoc Sacramentum ſecundum ſe eſt adorandum vero cultu latriæ, vt docet Concil.Trident.ſeſſ.13. cap 5 atqui ſpecies, etiam cum habitudine ad corpus Chriſti præſens, conſideratæ, prout diſtinctæ

ctæ à Chriſto, non debent adorari latria, quia, vt ſepe docet 7 Synodus, hac nec imagines, nec crux Chriſti, nec res vlla diſtincta adorari poteſt, ſed ſolus Deus: ergo ſpecies ſolę non ſunt Sacramentum.

Tertiò. Hoc Sacramentum eſt verum conuiuium, & per modum refectionis cauſat in nobis gratiam: atqui hoc non poſſunt facere ſpecies, niſi quatenus includunt corpus Chriſti, quia ſcriptura omnem hunc effectum totaliter tribuit corpori, & ſanguini Chriſti; ergo non conſtituunt hoc Sacramentum, niſi quatenus illud includunt.

Quartò. Hæc ſimul ſumpta conſtituũt vnum perfectum ſignum cauſatiuum gratiæ; ergo vnum Sacramentum, quia hoc nihil aliud eſt, quam ſignum practicum gratiæ. Antecedens probatur, quia illa ſignificant perfectè refectionem animæ, & vnionem cum Chriſto per gratiam, & realé ipſius corporis ſuſceptionem; hæcque ſignificant per modum vnius, quia pendẽt à ſe mutuo in eſſendo, & ſignificando: nam nec ſpecies ibi ita à Deo conſeruarentur, nec poſſent ſignificare ſupradicta, niſi continerent corpus Chriſti: nec hoc ibi hoc modo poteſt perſeuerare, eſſe, aut habere rationem ſigni ſenſibilis, ſtatim, ac ſpecies corrumpuntur.

Quinto. Hoc Sacramentum conficitur per verba conſecrationis, & ex pane tanquam ex materia: atqui neutrum conuenit ſolis ſpeciebus, etiam ratione habitudi-

nis ad præſentiam Chriſti, nam ad relationem non datur actio, ſed ipſa reſultat poſita præſentia Chriſti per conſecrationem; ergo ſolæ ſpecies non conſtituunt hoc Sacramentum, ſed vna cum corpore, & ſanguine Chriſti.

Dicendum tamen eſt 1. Corpus, & ſanguinem Chriſti neque eſſe Sacramentum Euchariſtiæ, neque partem intrinſecam, & eſſentialem illud componentem. Probatur 1. ex Concil. Trid. ſeſſ. 13. can. 1. & ſeq. vbi dicitur corpus, & ſanguinem Chriſti contineri in Euchariſtiæ Sacramento: ſed quod continetur in Sacramento, non eſt ipſum Sacramentum, nec pars intrinſeca illius; ergo &c. Ad hoc dupliciter reſpondent prędicti auctores. Primo ibi accipi Sacramentum incompletè, & latiori modo, prout ſignificat ſolum externum ſignũ rei ſacrę diſtinctum à re ſignificata. Secundo corpus, & ſanguinem Chriſti contineri in hoc Sacramento, ſicut partem in toto, vt continetur anima in homine. Sed vtraque ſolutio inſufficiens, & falſa eſt. Prima quidem, nam vt ibidem c. 3 ait Conciliũ, *Commune hoc eſt ſanctiſſimæ Euchariſtiæ cũ cæteris Sacramentis, ſymbolum eſſe rei ſacræ, & inuiſibilis gratiæ formam viſibilem.* At cætera Sacramenta, & Sacramentum in communi, cum accipiuntur pro ſigno externo rei ſacræ diſtincto à re ſignificata, non accipiuntur incompletè, & latiori modo, ſed completè, & ſtrictè, ac propriè; ergo, & Sacramentum Euchariſtię. Secunda etiam,

quia

quia pars in toto non continetur ſacramẽtaliter, hoc enim modo non continetur anima in homine, nec materia, & forma Sacramenti in Sacramento: ſed corpus, & ſanguis Chriſti in hoc Sacramentaliter continentur, vt colligitur ex eodem Concilio ibidem can. 8. ergo non continentur in eo, ſicut pars in toto.

Secundò. Omnia Sacramenta ſecundum ſe tota, & omnes eorum partes intrinſecas ſunt quædam Dei inſtrumenta ſeparata: ſed corpus, & ſanguis Chriſti non ſunt inſtrumenta ſeparata, ſed coniuncta diuinitati; ergo neque ſunt Sacramentum Euchariſtiæ, neque pars intrinſeca illius.

Tertiò. Quia corpus, & ſanguis Chriſti in Euchariſtia ſunt res, & Sacramentum ſimul, vt conſtat ex can. *Hoc eſt*, de conſecratione diſt. 2. & docet D. Thom hic ad 3. & art 6. ſed in aliis Sacramentis, quod eſt res, & Sacramentum ſimul, eſt quid diſtinctum ab eo, quod eſt Sacramentum tantum, & non eſt pars intrinſeca illius, vt patet in caractere Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis; ergo, & in Euchariſtia.

Dicendum eſt 2. Sacramentum Euchariſtiæ ſupponere pro ſpeciebus conſecratis. Docent hoc communiter diſcipuli D. Tho. præſertim M. Soto in 4. d. 8. q. vnica, art. 1. ad cuius finem ait: *Sicut Sacramentum Baptiſmi ſupponit pro materiali ablutione determinata per formam, quatenus eſt in fieri: ita Sacramentum Euchariſtiæ ſupponit pro materialibus ſpeciebus conſecratis per formam, quate-*

nus permanenter continent corpus, &c. Probatur 1. nam illam expreſſè docet D. Thom. hic ar. 6 dicens: *In hoc Sacramento tria conſiderare poſſumus, ſcilicet id, quod eſt Sacramentum tantum, quod eſt panis, & vinum &c.* Confirmatur, nam eadem docet M. Sent. in 4. diſt. 8. dum ait: *Forma panis, & vini, quæ ibi videtur, eſt Sacramentum.*

Secundò. Sacramentum eſt ſignum rei ſacræ; ſpecies conſecratæ ſunt huiuſmodi, nam ſignificant gratiam, vt cibantem hominem, & ſpecies panis ſignificant corpus Chriſti, eiuſque carnem, quæ verè eſt cibus, & ſpecies vini ſignificant Chriſti ſanguinem, qui verè eſt potus, vt dicitur Io. 6. v. 55. ergo in ipſis conſiſtit, & pro eis ſupponit hoc Sacramentum. Si dicas, ſacramentum eſſe ſignum practicum efficiens, quod ſignificat, & ſpecies conſecratas non efficere corpus, & ſanguinem Chriſti. Contra hoc eſt, nam de ratione Sacramenti non eſt efficere omne, quod ſignificat; nam ſignificat paſſionem Chriſti, quã tamen non efficit; ſed ſatis eſt, vt cauſet id quod ſignificat recipiendum in ſuſciepinte tanquam in ſubiecto. Vt autem hic ad 3. ait D. Thom. hæc eſt differentia inter Euchariſtiam, & alia Sacramenta: *Nam in Sacramẽto Euchariſtiæ, id quod eſt res, & Sacramentum, eſt in ipſa materia, id autem quod eſt res tantum eſt in ſuſcipiente, ſcilicet gratia, quæ confertur: in Baptiſmo autem vtrumque eſt in ſuſcipiente, ſcilicet character, qui eſt res, & Sacramentum, & gratia remiſſionis peccatorum,*

rum, quæ eſt res tantum, Et eadem eſt ratio de alijs Sacramentis. Ergo licet Baptiſmus, & alia Sacramenta non ſolum cauſent, quod eſt res tantum, ſed etiam quod eſt res, & Sacramentum: Euchariſtia tamen non cauſat, quod eſt res, & Sacramentum ſcilicet corpus, & ſanguinem Chriſti, ſed ſolum quod eſt res tantum, ſcilicet gratiam cibãtem hominem. Cumque hanc cauſent ſpecies conſecratæ, hoc ſufficit, vt hæ ſint Sacramentum Euchariſtię, & non requiritur, vt cauſent corpus, & ſanguinem Chriſti: nam vt ait D. Thom. in 4. d. 8. quæſt. 1. art, 1. q. 1. ad 2. *Sicut in alijs ſacramentis materiale elementum non eſt cauſa virtutis, quæ in ipſo eſt: ita in hoc ſacramento ſpecies non ſunt cauſa corporis Chriſti*.

Tertio. Sacramentum Euchariſtiæ non ſupponit pro corpore, & ſanguine Chriſti, vt patet ex præced. con. Nec pro verbis conſecrationis, nam hæc tranſeunt, hoc verò ſacramentum permanet. Nec pro ipſa conſecratione, *quæ in tranſubſtantiatione conſiſtit*, vt ait D. Thom. infra q. 78. ar. 1. nam talis actio non eſt ſenſibilis. Nec pro ſumptione, nam hæc ſppponit Sacramentum iam confectum, & ſolum eſt illius applicatio, & conditio, vt cauſet gratiam in homine. Supponit ergo pro ſpeciebus cõſecratis, quæ eo ipſo, ac tales ſunt, ordinem dicunt continentis ad contentum ad corpus, & ſanguinem Chriſti: ſicque hæc licet non pertineant in recto ad hoc Sacramentum, pertinent tamen ad illud in ob-

liquo, quatenus continentur in illo:

Ad 1. verò factum in principio reſpondetur, Diu. Thom. ibi ſolum aſſerere ex ſpeciebus, & corpore Chriſti fieri vnum Sacramentum: *Sicut in alijs ſacramentis ex elemento, & virtute quaſi vnum efficitur*. Vnde ſicut in alijs Sacramentis virtus, per quam eleuantur, non eſt ſacramentum, nec pars intrinſeca componens illud, nec ad illud pertinet in recto, ſed in obliquo: ita & in hoc ſacramento corpus Chriſti, ſolum enim ad hoc ſacramentum pertinet, quatenus continetur in illo; ſicque non oportet, vt videatur; nam vt ibidem ad 3. inquit D. Tho. *Omne ſacramentum eſt viſibile, non tamen oportet, quod quicquid eſt in ſacramento, ſit viſibile*, Quibus verbis indicat apertè S. Doctor corpus Chriſti, cũ non ſit viſibile, non eſſe ſacramentum, nec partem intrinſecam ſacramenti.

Ad 2. reſpondetur 1. Cum dicitur in Concil. Trident. hoc ſacramentum adorari cultu latriæ, ibi accipi continens pro contento, ſacramentum ſcilicet pro Chriſto in eo contento, Vnde cum doctrina illa reducitur ad diffinitionem, ſic proponitur can. 6. *Si quis dixerit in ſancto Eucharistiæ Sacramento Christum vnigenitum Dei Filium non eſſe cultu latriæ, etiam externo, adorandum anathema ſit*. Reſpondetur ſecundo negando minorem: ſupra enim quæſt. 25. artic. 3. & 4. oſtendimus cum D Tho. imaginem, & crucem Chriſti adorandas eſſe adoratione latriæ, explicuimuſque doctrinam ſeptimæ

mæ Synodi: & eadem eſt ratio de ſpeciebus ſacramentalibus, adorari enim poſſunt adoratione latriæ, quia realiter continent Chriſtum. De vaſe, in quo reſeruatur Sacramentum diuerſa eſt ratio: quia non immediatè continet corpus Chriſti, ſed medijs ſpeciebus conſecratis.

Ad 3. reſpondetur cōcedendo maiorem, & minorem: nam vt ait D. Th. in 4 diſt. 8. q. 1. art. 1. quæſtiuncula 1. ad 2. *Species non ſunt cauſa alicuius effectus in anima ſpiritualis, niſi mediante corpore Chriſti vero*. Diſtinguendo tamen conſequens; ergo ſpecies non ſunt ſacramentum, niſi quatenus corpus Chriſti includunt, ſicut materia includit formam; qua informatur, tanquam compartem, cum qua vnum componit Sacramentum, nego conſequentiam; corpus enim Chriſti non eſt forma ſacramenti Euchariſtiæ, ſed vt ait Concil. Florentin. in Decreto Eugenij, *Forma huius ſacramenti ſunt verba ſaluatoris, quibus hoc conficitur Sacramentum*. Niſi quatenus includunt corpus Chriſti, vt continentes illud ſacramentaliter, concedo conſequentiam. Ex hoc tamen non ſequitur, corpus Chriſti pertinere ad hoc ſacramentum in recto tanquam componens illud, ſed ſolum in obliquo, quatenus ſacramentum, conſiſtens eſſentialiter in ſpeciebus conſecratis, dicit ordinem ad illud tanquam ſub eo contentum.

Ad 4. reſpondetur negando antecedens: nam Sacramentum debet eſſe ſignum viſi-

bile, aut ſenſibile: cum autem corpus Chriſti non ſit in hoc ſacramento ſenſibiliter, non conſtituit cum ſpeciebus vnum perfectum ſignum, quod ſit Sacramentum tanquam pars intrinſeca illius, nam quod non eſt ſenſibile, non poteſt eſſe pars ſigni ſenſibilis. Ad probationem dico, ſolas ſpecies conſecratas ſignificare illa tanquam ſignũ ſimpliciter, quale eſt quod eſt ſacramentum tantum; corpus verò, & ſanguinem Chriſti illa ſignificare tanquam ſignum ſecundum quid, quale eſt, quod eſt res, & ſacramentum ſimul. Vnde ſicut Baptiſmus non componitur ex ablutione, & charactere, qui eſt res, & ſacramentum ſimul, ſed ſolum ſupponit pro ablutione ſub præſcripta formá verborum, in eaque ſola eſſentialiter conſiſtit: ita Euchariſtia non componitur ex ſpeciebus, & corpore, ac ſanguine Chriſti; ſed ſolum ſupponit pro ſpeciebus conſecratis; in illiſque eſſentialiter conſiſtit dumtaxat, & ex illis, & corpore, & ſanguine Chriſti ſolum vnum efficitur, ſicut ex continente, & contento.

Ad 5. reſpondetur, hoc ſacramentum confici per verba conſecrationis, quia per illa conuertitur ſubſtantia panis in corpus Chriſti, ſicque hoc continent ſpecies panis, & fiunt ſpecies conſecratę, ac proinde ſacrameutum. Vnde actio, qua conficitur hoc ſacramentum, non terminatur per ſe ad relationem, ſed ad conſecrandas ſpecies per tranſubſtantiationem, & efficiendas illas ex continentibus ſubſtantiam panis cō-
tinen-

tinentes corpus Chriſti, ex quo reſultat relatio ad corpus Chriſti præſens.

ARTICVLVS II.

Vtrum hoc Sacramentum ſit vnum, vel plura.

Concluſio eſt: *Hoc Sacramentum multa quidem eſt materialiter, ſed vnum formaliter, & perfectiuè.*

Dubium. Quam vnitatem habeat hoc Euchariſtiæ Sacramentum.

QVidam non ſolam ſpecificam, ſed etiã numericam, & indiuidualem vnitatem habere exiſtimant, ſicque in Eccleſia non eſſe niſi vnum numero Sacramentum Euchariſtiæ. Probant 1. quia multorum eſt opinio, non dari in Eccleſia niſi vnum numero ſacrificium Euchariſtiæ: ſed eadem eſt ratio de Sacramento eiuſdem Euchariſtiæ; ergo, &c.

Secundò. Si filius Dei aſſumeret diuerſas humanitates, vnus eſſet homo numero: & ſi idem homo eſſet in diuerſis locis, & haberet diuerſas albedines, eſſet idem album; ergo cum idem Chriſtus ſubſiſtat ſub diuerſis ſpeciebus ſacramentalibus, idem erit ſacramentum numero.

Dicendum tamen eſt 1. Sacramentum Euchariſtiæ vnitatem ſpecificam habere; non tamen numericam, & indiuidualem, ita vt non niſi vnum numero ſit in Eccleſia. Primam partem docent omnes Theologi, certam etiam eſſe conſtat, nam concilia, & Patres, fideleſque vniuerſi hoc Sacramentum vnum ex ſeptem Eccleſiæ Sacramentis eſſe dicunt; ergo aliquam vnitatem ſaltem ſpecificam debet habere.

Secunda pars probatur 1. vbi ſunt plures materiæ, & formæ Sacramenti numero diſtinctæ, plura numero Sacramenta eſſe oportet, ideò namque ſunt plura numero baptiſmata, quia numero multiplicantur ablutiones, & formæ: ſed in Eccleſia ſunt plures numero materiæ, & formæ Euchariſtiæ, vt patet quando plures Sacerdotes celebrant; ergo plura numero ſacramenta Euchariſtiæ.

Secundò. Sacramentum hoc ſupponit pro ſpeciebus conſecratis, in illiſque eſſentialiter conſiſtit, vt oſtendimus art. præced; ſed ſpecies conſecratę Valentiæ exiſtentes non ſunt eædem numero, cum exiſtentibus Romę, vt patet, alias eædem eſſent in duobus locis adæquatis, & in vno deſinerent eſſe, & in alio permanerent; ergo nec eſt idem numero Sacramentum Euchariſtiæ.

Dicendum eſt ſecundo. Vnitatem ſpecificam Euchariſtiæ ſumi ex vnitate refectionis ſpiritualis, quam reſpicit, & ad quã ordinatur; vnitatem verò, aut diuerſita-

tem

tem numericam huius Sacramenti non ſolum ſumi ab vnitate, vel diuerſitate numerica refectionis ſpiritualis, ſed etiam conſecrationis, qua conficitur. Primam partem docet D. Thom. hic dicens: *Hoc Sacramentum dicitur vnum: ordinatur enim ad ſpiritualem refectionem.*

Probatur deinde, hoc Sacramentum licet ſit multa materialiter, & incomplete, quia conſtat ex diuerſis ſpeciebus, panis, ſcilicet, & vini, quarum quælibet eſt Sacramentum incompletum; eſt tamen vnum formaliter, & completiuè, vt hic docet D. Thom. quia completur, & integratur ex prædictis ſpeciebus quaſi ex partibus integralibus, ex illiſque fit vnum integrum, & totale Sacramentum, & componitur, quaſi quoddam totum artificiale ſicut domus integratur, & componitur ex ſuis partibus: ſed vnitas ſpecifica huius totius integralis, & compoſiti quaſi artificialis non ſumitur ex aliqua vnione partium in ratione actus, & potentiæ, nam nec ſpecies panis habent rationem actus, & potentiæ reſpectu ſpecierum vini, nec ſpecies vini reſpectu ſpecierum panis; ergo ex vnitate refectionis ſpiritualis, quam reſpicit, & ad quam ordinatur. Quam licet ſpecies panis ſignificent, & efficiant; non tamen totaliter, ſed per modum cibi: & quamuis ſpecies vini ſignificent, & efficiant eandem; non tamen totaliter, ſed per modum potus. Integrum verò Sacramentum illam ſignificat, & efficit totaliter, per modum

ſcilicet cibi, & potus, quę ſunt duo, quæ ad illam concurrunt, & requiruntur.

Secunda pars explicatur, & probatur: hoc enim ſacramentum duobus modis cõſiderari poteſt. Primò ex parte conficientis illud, & ſecundum ſe: & hoc modo vnitatem, vel diuerſitatem numericam habet ratione conſecretionis, qua conficitur: vnum eſt enim Sacramentum, quod vna conſecratione conficitur, cũ ſit in eo vnica materia, & forma; plura verò ſacramenta numero ſunt, quæ pluribus conſecrationibus efficiuntur eiuſdem, aut plurium Sacerdotum, cum in eis plures ſint materiæ, & formę. Secundò ex parte ſuſcipientis, & quantum ad vſum Sacramenti: & hoc modo vnitatem, vel diuerſitatem numericam habet ratione ſumptionis, & refectionis; vnum enim numero Sacramentum eſt, quod ſemel ſumitur ab vno, etiam ſi plures hoſtias cõſecratas à pluribus ſumat; plura vero ſacramenta, quæ à pluribus ſumuntur, etiam ſi vna hoſtia in plures particulas diuidatur, diuiſa namque, & ſumpta à pluribus plura ſacramenta efficitur; non ſecus, ac aqua contenta in aliquo vaſe, quamuis vna ſit, eo tamen ipſo, ac diuiditur, & in diuerſis vaſibus collocatur, vel à pluribus ſumitur, plures efficitur: & vna domus eo ipſo, ac diuiditur, & à pluribus habitatur, plures domus efficitur. Eſt Sacramentum Euchariſtiæ conuiuium, iuxta illud Iſaiæ 25. verſ. 6. *Faciet Dominus conuiuium &c.* & Cœna, iuxta illud 1. ad Cor.

11. ver. 20. *Dominicam Cœnam manducare*. Conuiuium autem, & cœna ex parte facientis, & ſecundum ſe vnitatem, aut diuerſitatem numericam habet ratione confectionis: cum enim ſemel fit, etiamſi pluribus fiat, vnum conuiuium, & vna cœna eſt; cum vero bis, aut pluries fit, ſiue fiat vni, ſiue pluribus, plura conuiuia, & plures cœnæ ſunt. Ex parte autem ſuſcipientis, & quantum ad vſum illius vna cœna eſt, quæ ab vno ſemel ſuſcipitur, & qua vnus ſemel reficitur; plures verò quas plures, vel vnus pluries ſuſcipiunt, & quibus pluries reficiuntur: non enim cœna, qua in eodem principis conuiuio reficitur vnus, eſt cœna, qua reficitur alius, ſed ab ea diuerſa. Idem ergo eſt de Sacramento Euchariſtiæ: quamuis enim Sacerdos plures conſecret hoſtias, vnum ſacramentum efficit, vnumque perſeuerat, quouſque diſtribuantur; eo autem ipſo, ac in plures ſuſcipientes diſtribuuntur, plura ſacramenta efficiuntur: idemque contingit, cum vna hoſtia in plures particulas diuiditur, quæ à pluribus aſſumuntur.

Ad 1. autem factum in principio reſpondetur, quicquid ſit de illa opinione, de qua infra q. 83. art. 1. dub. 1. ad 3. non eſſe eandem rationem de Sacramento, ac de ſacrificio: nam ſacramentum ſupponit pro materia determinata per formam; ſicque vbi ſunt diuerſæ numero materiæ, & formæ, plura ſacramenta eſſe debent: ſacrificium

ſcilicet cibi, & potus, quę ſunt duo, quæ ad illam concurrunt, & requiruntur.

Secunda pars explicatur, & probatur: hoc enim ſacramentum duobus modis cõſiderari poteſt. Primò ex parte conficientis illud, & ſecundum ſe: & hoc modo vnitatem, vel diuerſitatem numericam habet ratione conſecretionis, qua conficitur: vnum eſt enim Sacramentum, quod vna conſecratione conficitur, cũ ſit in eo vnica materia, & forma; plura verò ſacramenta numero ſunt, quæ pluribus conſecrationibus efficiuntur eiuſdem, aut plurium Sacerdotum, cum in eis plures ſint materiæ, & formę. Secundò ex parte ſuſcipientis, & quantum ad vſum Sacramenti: & hoc modo vnitatem, vel diuerſitatem numericam habet ratione ſumptionis, & refectionis; vnum enim numero Sacramentum eſt, quod ſemel ſumitur ab vno, etiam ſi plures hoſtias cõſecratas à pluribus ſumat; plura vero ſacramenta, quæ à pluribus ſumuntur, etiam ſi vna hoſtia in plures particulas diuidatur, diuiſa namque, & ſumpta à pluribus plura ſacramenta efficitur; non ſecus, ac aqua contenta in aliquo vaſe, quamuis vna ſit, eo tamen ipſo, ac diuiditur, & in diuerſis vaſibus collocatur, vel à pluribus ſumitur, plures efficitur: & vna domus eo ipſo, ac diuiditur, & à pluribus habitatur, plures domus efficitur. Eſt Sacramentum Euchariſtiæ conuiuium, iuxta illud Iſaiæ 25. verſ. 6. *Faciet Dominus conuiuium &c.* & Cœna, iuxta illud 1. ad Cor. 11.

11. ver. 20. *Dominicam* Cœnam *manducare*. Conuiuium autem, & cœna ex parte facientis, & ſecundum ſe vnitatem, aut diuerſitatem numericam habet ratione confectionis: cum enim ſemel fit, etiamſi pluribus fiat, vnum conuiuium, & vna cœna eſt; cum vero bis, aut pluries fit, ſiue fiat vni, ſiue pluribus, plura conuiuia, & plures cœnæ ſunt. Ex parte autem ſuſcipientis, & quantum ad vſum illius vna cœna eſt, quæ ab vno ſemel ſuſcipitur, & qua vnus ſemel reficitur; plures verò quas plures, vel vnus pluries ſuſcipiunt, & quibus pluries reficiuntur: non enim cœna, qua in eodem principis conuiuio reficitur vnus, eſt cœna, qua reficitur alius, ſed ab ea diuerſa. Idem ergo eſt de Sacramento Euchariſtiæ: quamuis enim Sacerdos plures conſecret hoſtias, vnum ſacramentum efficit, vnumque perſeuerat, quouſque diſtribuantur; eo autem ipſo, ac in plures ſuſcipientes diſtribuuntur, plura ſacramenta efficiuntur: idemque contingit, cum vna hoſtia in plures particulas diuiditur, quæ à pluribus aſſumuntur.

Ad 1. autem factum in principio reſpondetur, quicquid ſit de illa opinione, de qua infra q.83.art.1. dub.1. ad 3. non eſſe eandem rationem de Sacramento, ac de ſacrificio: nam ſacramentum ſupponit pro materia determinata per formam; ſicque vbi ſunt diuerſæ numero materiæ, & formæ, plura ſacramenta eſſe debent: ſacrificium

cium verò non ſupponit pro aliqua materia, & forma, ſed pro oblatione, quæ licet materialiter ſit diuerſa propter diuerſitatem ſacerdotum offerentium, & modorum offerendi; formaliter tamen vna eſt propter vnitatem rei oblatæ, & principalis offerentis ſcilicet Chriſti.

Ad ſecundum reſpondetur negando conſequentiam: quia in caſibus antecedentis vnitas numerica ſumeretur ab vnitate ſuppoſiti, per cuius ſubſiſtentiam ſubſiſterent illæ humanitates, & albedines; in caſu verò conſequentis ſpecies ſacramentales non ſubſiſtunt per ſubſiſtentiam Chriſti, ſicque ab vnitate ſuppoſiti Chriſti, non poteſt ſumi vnitas numerica ſacramenti: ſicut nec vnitas numerica loci ſumeretur ab vnitate exiſtentis in illo, ſi per impoſſibile idem homo eſſet in diuerſis locis.

AR-

ARTICVLVS III.

Vtrum Euchariſtia ſit de neceſſitate ſalutis.

Concluſio eſt negans.

Dubium. *An Euchariſtia, ſaltem in voto, ſit medium neceſſarium ad ſalutem.*

DVæ ſunt de hac re Doctorum ſententiæ. Prima eſt negans, quæ probatur 1. Euchariſtia non habet pro effectu primam gratiam, & remiſſionem peccatorum, ſed hanc per ſe loquendo præſupponit; ergo non eſt medium neceſſarium ad ſalutem etiam in voto. Conſequentia patet, nam id, ſine quo poteſt haberi gratia, & remiſſio peccatorum, quale eſt illud, quod eam præſupponit, & non habet eam pro effectu, non eſt de neceſſitate ſalutis, etiam in voto, nam ex tali voto ſolum habetur eius effectus, non id quod præſupponit. Antecedens probatur, prima gratia, & remiſſio peccatorum eſt effectus baptiſmi; ergo non Euchariſtiæ, nam hæc baptiſmum præſupponit; & eundem effectum non poſſunt duo ſacramenta habere.

Secundò. Gratiam amiſſam poſt baptiſmum, & gloriam etiam poteſt aliquis ha-

habere ſine Euchariſtia, aut voto ipſius; ergo, & ſalutem, tam primam, quam ſecundam, ac proinde Euchariſtia etiam in voto non erit medium neceſſarium ad ſalutem. Antecedens probatur, ſi quis morti proximus poſt aſſumptum viaticum peccet mortaliter, etiam ſi non recipiat Euchariſtiam, nec habeat voluntatem eam recipiendi, ſed potius propoſitum non communicandi, ac recipiendi viaticum, cum quo non ſtat votum etiam implicitum ſuſcipiendi Euchariſtiā, poteſt per ſacramentum Pœnitentiæ iuſtificari, & gratiam habere, obtinereque gloriam poſt mortem; ergo, &c.

Secunda ſententia eſt affirmans, quæ probatur 1. ex D. Thom. hic enim ait: *Res huius ſacramenti eſt vnitas corporis myſtici, ſine qua non poteſt eſſe ſalus*. Sed rem ſacramenti nullus habere poteſt ſine ſacramento, aut voto ipſius; ergo nec ſalutem ſine Euchariſtia ſaltem in voto. Quod & aſſerit S. D. infra q. 79. art. 1. ad 1. dicens: *Hoc ſacramentum ex ſe ipſo virtutem habet gratiam conferendi, nec aliquis habet gratiam ante ſuſceptionem huius ſacramenti, vel niſi in aliquo voto ipſius, vel per ſe ipſum ſicut adulti, vel voto Eccleſiæ ſicut paruuli, ſicut ſupradictum eſt*. Scilicet in hoc articulo.

Secundò, Euchariſtia, vt hic docet D. Thom. eſt omnium ſacramentorum finis, omniaque alia ſacramenta ſunt media reſpectu illius, ad illamque ordinantur, vt dignius ſuſcipiatur, & excellentiori modo

Da-

habeat ſuum effectum, vel conſeruetur illius effectus: ſed finis eſt cauſa appoſitionis mediorum, & effectuum illorum, ſi nō in executione, ſaltem in intentione; ergo Euchariſtia, ſaltem in voto, & intentione, in genere cauſæ finalis operatur omnium ſacramentorum effectus, quos alia ſacramenta in genere cauſæ efficientis cauſant; ac proinde, ſicut nonnulla ex alijs ſacramentis, propter effectus, quos cauſant, ſunt ſimpliciter neceſſaria neceſſitate medij ad primam ſalutem, vt patet in baptiſmo, & Pœnitentia: ita & Euchariſtia ſaltem in voto.

Dicendum tamen eſt primò. Realem ſuſceptionem Euchariſtiæ non eſſe mediū ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem. In hoc omnes conueniunt. De paruulis patet ex diffinitione Conc. Trid. ſeſſ. 21. can. 4. *Si quis dixerit, paruulis antequam ad annos diſcretionis peruenerint, neceſſariam eſſe Euchariſtiæ communionem; anathema ſit.* Cuius ratio redditur ibidem cap. 4. *Siquidem per baptiſmum lauacrum regenerati, & Chriſto incorporati, adeptam iam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non poſſunt.*

De adultis etiam probatur, nam quamuis gratiam baptiſmalem poſſint amittere; ante realem tamen ſuſceptionem Euchariſtiæ iuſtificari poſſunt per contritionem, & ſacramentum Pœnitentiæ, qui ſi ſtatim ſic iuſtificati moriantur, antequam poſſint Euchariſtiam recipere, abſque dubio ſaluabuntur, & gloriam conſequentur.

Di-

Dicendum eſt ſecundò. Neque votum realis ſuſceptionis Euchiriſtiæ eſſe ſimpliciter medium neceſſarium ad ſalutem. Probant hoc argumenta primæ ſententiæ. Nec ſatisfacit, quod aliqui ex auctoribus ſecundæ ſentent. dicunt, in illo caſu, ſi homo ſit certus ſe peccaſſe mortaliter, ſicuti tenetur iterum confiteri, ita teneri iterum ſumere viaticũ, excuſari tamen ab iſto præcepto regulariter, quia ſequitur ſcandalum ex tali communione. Contra hoc enim eſt: nam Eccleſia non ſolet morti proximis bis viaticum conferre, etiam quocunque ſcandalo ſecluſo, & nullus confeſſarius obligat huiuſmodi, qui poſt viaticum peccauerunt, vt iterum ſumant viaticum, ſi poſſunt ſine ſcandalo.

Probatur deinde, quando aliquid non eſt ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, voluntas eius non eſt de neceſſitate ſalutis, vt patet in voluntate profitendi Religionem, & adimplendi conſilia: ſed talis ſuſceptio Euchariſtiæ non eſt ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem, vt con. præced. probatum eſt; ergo neque votum, ſeu voluntas talis receptionis.

Dicendum eſt tertiò. Receptionem myſticã, & ſpiritualem Euchariſtiæ, eiuſque votum eſſe de neceſſitate ſalutis. Probant hoc argumenta ſecundæ ſententiæ, de iſta enim loquitur D.Thom. hic namq; ad 1. de hac myſtica, & ſpirituali receptione explicat verba Chriſti Ioan.6. v.53. *Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis*

ritis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis, Quæ etiam explicans in quarto, diſtinct. 9. quæſt. 1. artic. 1. quæſtiuncula 2, ad 1. ait: *Dominus loquitur de manducatione ſpirituali, ſine qua non poteſt eſſe ſalus*: Vnde cum hic in corp. dicit, vnitatem corporis myſtici, ſine qua non poteſt eſſe ſalus, eſſe rem huius ſacramenti, intelligendus eſt de hoc ſacramento non in re, & ſacramentaliter ſuſcepto efficienter producente ſuum effectum, qui eſt res illius, vt ſic; ſed myſticè, & ſpiritualiter ſuſcepto, vt eſt finis omnium ſacramentorum.

Conſiſtit autem huiuſmodi myſtica, & ſpiritualis ſuſceptio Euchariſtiæ in incorporatione cum Chriſto. Vnde S. Aug. tract. 26. in Ioan. ait: *Hoc eſt manducare illam eſcam, & illum bibere potum, in Chriſto manere, & illum manentem in ſe habere*. Cumque per Baptiſmũ incorporemur Chriſto, realis ſuſceptio baptiſmi (& idem eſt de alijs Sacramentis) ſpiritualem ſuſceptionem Euchariſtiæ includit, & voluntas recipiendi baptiſmum in re, & ſacramentaliter, ſiue ſit propria, vt in adultis, ſiue ſit Eccleſiæ, vt in paruulis, includit votum, ſeu voluntatem recipiendi Euchariſtiam myſticè, & ſpiritualiter: nam eſt voluntas cuiuſdam inchoationis, quæ ex ſua natura ordinatur ad perfectionem, & finem, ſicque includit voluntatem talis perfectionis, & finis, qui non eſt alius, quam Euchariſtia ſpiritualiter ſumpta per votum, & deſiderium, ſicut & finis habetur in deſiderio, & intentione.

Ex

Ex quo fit, ſuſceptionem ſpiritualem Euchariſtiæ, eiuſque votum cauſam eſſe eiuſdem effectus, cuius eſt cauſa ſuſceptio ſacramentalis Baptiſmi; non tamen eodem modo: nam baptiſmus in re ſuſceptus eſt cauſa efficiens inſtrumentalis illius; Euchariſtia vero ſpiritualiter ſuſcepta eſt cauſa finalis, & vniuerſalis illius.

Nec ſatisfacit, quod aſſerunt aliqui ex Auctoribus primæ ſententiæ, cum dicitur Euchariſtiam eſſe finem omnium ſacramentorum, ſicque neceſſariam in voto ad ſalutem, intelligendum eſſe de Chriſto cõtento in Euchariſtia, non de ipſo Euchariſtiæ Sacramento in ſpeciebus panis, & vini conſecratis. Contra hoc enim eſt: nam eo ipſo, ac Chriſtus contentus in Euchariſtia eſt finis ſacramentorum, etiam ipſum ſacramentum, vt continet realiter Chriſtum, eſt eorundem ſacramentorum finis. Eſt namque communis doctrina, cũ Deus ſecundum ſe ſit finis omnium, quodcumq; in quo eſt ſpeciali modo, habere etiam rationem finis reſpectu eorum, quæ ad Deũ, vt eſt in illo, ordinantur tanquam ad finem. Vnde ſicut, quia Deus erat in Chriſto homine ſpeciali modo, per vnionem ſcilicet hypoſtaticam, Chriſtus, vt homo finis eſt omnium, quæ ordinantur in Deum, vt eſt in natura aſſumpta, propter quod in Conc. Trid. ſeſſ.6. cap.7. dicitur cauſam finalem iuſtificationis noſtræ eſſe gloriam Dei, & Chriſti: ita quia Chriſtus Deus, & homo ſpeciali modo eſt in Sacramento Euchari-

ſtiæ,

ſtiæ, hoc ſacramentum, vt realiter continet Chriſtum, finis eſt omnium ſacramentorum, & vt ſpiritualiter ſuſceptum, tanquã finis, neceſſarium eſt ad ſalutem, ad perſeuerandum in gratia, & gloriam conſequendam.

Ad argumenta primæ, & ſecundæ ſententiæ non opus eſt reſpondere: nam argumenta primæ probant noſtram 2. con. argumenta vero ſecundæ probant tertiam concluſ.

Circa articulum 4. nihil ſe offert dicendum.

ARTICVLVS V.

Vtrum inſtitutio huius Sacramenti fuerit conueniens.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. Quando inſtituerit Chriſtus hoc Sacramentum.

IN Cœna, in qua Chriſtus vltimo cum ſuis Diſcipulis fuit conuerſatus, inſtitutum fuiſſe hoc ſacramentum, docet D. Thom. hic, aſſeriturque in Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 1. & conſtat manifeſtè ex Euãgelio Matth. 26, v. 26. Marci 14, v. 22. & Luc. 22. v. 16. Vnde de hoc non eſt dubium. Eſt

tamen magna diſceptatio inter Latinos, & Græcos de die, quo Chriſtus talem cœnam celebrauit.

Græci, vt ſuum ritum, & ſententiam de confectione Euchariſtiæ in pane fermentato tueantur, aſſerunt, Chriſtum cœnam illam celebraſſe, non die, aut luna 14. primi menſis, nam tunc non licebat Iudæis comedere fermentatum, vt patet Exodi 12. v. 18. ſed die, aut luna 13. quo tempore Iudæi non azymis, ſed fermentatis panibus vtebantur.

Probant 1. Chriſtus cœnam illam celebrauit, *Ante diem feſtum Paſchæ*, vt Ioan 13. v. 1. dicitur: ſed dies feſtus Paſchæ erat 14. menſis primi; ergo cœnam illam celebrauit Chriſtus, non die, aut luna 14. ſed ante illam, die ſcilicet, aut luna 13.

Secundo. Chriſtus hoc ſacramentum inſtituit pridie, quam pateretur: ſed paſſus eſt die, aut luna 14. ergo hoc ſacramentum, inſtituit die, aut luna 13. Minor probatur nam vt dicitur Ioan. 18. v. 28. in die Paſſionis Domini Iudæi: *Non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur, ſed vt manducarent Paſcha.* Hoc eſt, agnum paſchalem; ergo illa die à Iudæis manducabatur. At agnus Paſchalis manducabatur à Iudæis die, aut luna 14. ad veſperam, iuxta præceptum Domini Exodi 12. v. 6. ergo Chriſtus die, aut luna 14. eſt paſſus.

Tertiò. Chriſtus non eſt paſſus die, aut luna 15. ergo 14. ac proinde luna, aut die 13. hoc ſacramentum inſtituit. Antecedens

dens probatur, dies 15. erat ſolemnis, & feſtus, in quo nihil operis licebat facere, *Exceptis his, quæ ad veſcendum pertinent*, vt patet Exodi 12. v. 16. Sed dies, in quo Chriſtus eſt paſſus, non erat dies feſtus, nam in eo mulieres parauerunt aromata, & vnguenta poſt Chriſti mortem, vt dicitur Lucæ 23. v. 56. quod non licuiſſet in die feſto; ergo non erat dies, aut luna 15.

Dicendum tamen eſt; Chriſtum, cœnam, in qua inſtituit hoc ſacramentum Euchariſtię, celebraſſe die, ſeu luna 14. menſis primi ad veſperam. Pro huius explicatione aduertendum eſt, apud Hebræos menſes fuiſſe lunares, à nouilunioque proinde incepiſſe, ſicque ſiue dicatur dies 14. vel luna 14. idem prorſus tempus ſignificatur. Erat autem apud illos primus menſis anni ille, in quo Deus eduxit populum Iſrael de Aegypto, vnde de illo dixit Dominus, Exodi 12. v. 2. *Menſis iſte vobis principium menſiũ, primus erit in menſibus anni.* Vocabatur verò menſis ille Hebraicè *Abib*, ſicque appellatur in Hebræo Exodi 13. v. 4. & c. 23. v. 15. Poſtea Chaldaicè dictus eſt mẽſis ille *Niſan*, ſicq; appellatur Nehemiæ 2. v. 1. & Eſter 3. v. 7. Reſpondet autẽ Martio noſtro, ex cuius nouilunio incipit; ſicque iuxta id, quod diximus 1. p. q. 69. art. 2. ad finem, die 25. Martij mundum fuiſſe conditum, & Chriſtum fuiſſe conceptum, & paſſum, dies, ſeu lunã 14. menſis primi, *Abib* ſcilicet, vel *Niſan*, reſpondet diei 24. Martij.

Hoc ſuppoſito noſtra concluſio, quæ cõmu-

munis eſt Latinorum, illamque pręſertim docet D.Thom. hic, & quęſt.ſequent. ar.4. ad 1. & ſupra q.47.art.9. ad 1. & in 4. d.11. q.2. art.2.q.3. Probatur 1. nam Matth.26. v.17. dicitur: *Prima autem die azimorum acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum dicentes: Vbi vis paremus tibi comedere Paſcha?* Et idem dicitur Marci 14. v.12. & Lucæ 22. ver. 7. Sed dies illa non erat 13. quia tota die 13. comedebatur panis fermentatus, ſed 14. in cuius veſpera incipiebant comedi azyma, & non licebat comedere fermentatum, aut illud in domibus habere, vt patet Exodi 12. v.18. ergo die 14. cœnam, in qua comedit Paſcha, id eſt agnum paſchalem, & ſacramentum Euchariſtiæ inſtituit, celebrauit Chriſtus.

Secundò. Chriſtus cœnam, & paſcha celebrauit eadem die, & hora, qua lex pęcipiebat, ſed lex præcipiebat, vt paſcha immolaretur die, ſeu luna 14. menſis primi; ergo tunc cœnam celebrauit, in qua hoc ſacramentum inſtituit. Minor patet Exodi 12.v.18 Leuit.23 v.5 Num.28. v.16. & Deut. 16. ver. 6. vbi præcipitur phaſe immolari 14. die menſis primi ad veſperā. Maiorem probat optimè D. Thom. vbi ſupra, & patet, quia non venit ſoluere, vt ipſemet dixit Matth.5.v.18.

Eſt tamen difficultas, quid per veſperam diei, ſeu lunæ 14. intelligendum ſit. Ad quam reſpondetur, intelligendam eſſe non eam, quæ præcedebat diem, ſeu lunam 14. (vt quidam falſo exiſtimant) ſed quæ ſeque-

quebatur, quæ quamuis eſſet veſpera diei 14. iam tamen pertinebat ad diem 15. Nam vt ait D. Thom. in quarto, diſt. 11. artic. 2. quæſtiunc. 3 ad 2. *Quamuis ante Chriſti reſurrectionem dies à mane in mane cōputarentur; tamen hoc erat ſpeciale in ſolemnitatibus legis, quod cōputabatur dies à veſpera in veſperā.* Cum autem dies 14. non eſſet ſolemnitas legis; ſed dies 15. vt patet Leuit. 23. ver. 5. & 6. non potuit dies 14 incipere à veſpera præcedente. nec de illa verificati, quod de agno paſchali dicitur Exodi 12. verſ. 6. *Immolabit eum vniuerſa multitudo filiorum Iſrael ad veſperam*, diei ſcilicet 14. ſed veſpera ſequente, quæ licet eſſet diei 14. pertinebat ad diem 15. quæ erat ſolemnitas, & prima dies azymorum: immolandus enim, & comedendus erat agnus paſchalis cum azymis panibus, & in veſpera pertinente ad ſolemnitatem, ſeu primam diem azymorum. Quæ veſpera non erat poſt ſolis occaſum, ſed ab hora nona (quæ tertiæ noſtræ pomeridianæ reſpondet) vſq; ad vndecimam, vt indicant verba illa Ioſephi lib. 7. Belli, cap. 17. *Quando à nona quidem hora vſque ad vndecimam hoſtias cædunt.* Vnde cum Chriſtus die, quo immolabatur paſcha, *veſpere facto*, vt dicitur Matth. 26. verſ. 20. & Marci 14. v. 12. diſcubuerit cum diſcipulis ſuis; & manducantibus illis hoc Sacramentum Euchariſtiæ inſtituerit, manifeſtè ſequitur, illud inſtituiſſe die, ſeu luna 14. ad veſperam, quę iam pertinebat ad diem 15. quæ erat ſo-

lemnitas, & prima dies azymorum, ante ſolis occaſum; poſt quem *Egreſſus eſt cum Diſcipulis ſuis trans torrentem Cedron, vbi erat hortus*, vt dicitur Ioan. 18 verſ.1. Cui non repugnat, quod dicitur in hymno Officij Corporis Chriſti: *In ſupremæ nocte cœnæ, &c.* Nam ibi nox ſumitur pro veſpera.

Ad primum autem factum in principio reſpondet D. Thom. in 4. diſt. 11. q. 2. art. 2. q. 3. ad 1. *Quod dies feſtus paſchæ vocabatur prima dies de ſeptem, quæ erat celeberrima, & hæc erat 15. luna, & in veſpere præcedente immolabatur agnus luna 14. cum azymis, & tunc Dominus cœnam fecit cum Diſcipulis: & hanc diem dicunt alij Euangeliſtæ primam diem azymorum, & Ioannes ante diem feſtum Paſchæ.*

Ad ſecundum reſpondetur negando minorem. Ad probationem reſpondet D. Th. loco proxime citato ad 3. *Quod Paſcha accipitur ibi pro cibis paſchalibus, qui per omnes ſeptem dies comedebantur.* Pro his enim etiam quandoque ſumitur paſcha (quod nomen Chaldaicum eſt, & Hebraicè dicitur phaſe) vt patet Deuteron. 16. v. 2. *Immolabis quoque phaſe Domino Deo tuo de ouibus, & bobus, &c.*

Ad tertium reſpondetur negando antecedens. Ad probationem reſpondet D. Th. vbi ſupra ad 4. *Quod nulla dies erat adeo celebris, quantum ad vacationem ab operibus, ſicut dies Sabbati: vnde in prima die ſolemnitatis licebat coquere cibos, & alia huiuſmodi facere,*

cere, quod non licebat facere in Sabbatis. Et ideo mulieres feria ſexta parauerunt aromata. Vel ſecundum quoſdam opera miſericordiæ non reputantur inter opera ſeruilia, vnde in die ſolemni licebat aromata ad ſepulturam præparare, quia hoc erat opus miſericordiæ. Vide Caiet. ſupra quæſtione 46. artic. 9. §. *Ad obiectionem.*

Circa articulum 6. nihil ſe offert, dicendum.

QVÆSTIO LXXIV.

De materia Euchariſtiæ quantum ad ſpeciem.

ARTICVLVS I.

Vtrum materia huius Sacramenti ſit panis, & vinum.

Concluſio eſt affirmans.

QVæ certa eſt ſecundum fidem, illamque probat D. Thom. contra tres errores, quos refert, quia Chriſtus hoc Sacramentum ſub ſpecie panis, & vini inſtituit, vt patet Matth. 26. Diffini-

tur etiam in Concil. Florentin. in Decreto Eugenij, vbi de Sacramento Euchariſtiæ dicitur: *Cuius materia eſt panis triticeus: & vinum de vite.*

Circa ſolutionem ſecundi quæri ſolet, an in aliquo caſu ſit licitum conſecrare panem ſine vino, aut è contra? In qua re certum eſt, ſi quis conſecraret panem ſine vino, aut è contra, validam eſſe conſecrationem: vnde opinio, quam refert Innocentius lib. 4. de Officio Miſſæ cap. 23. oppoſitum aſſerens falſiſſima eſt; conſecratio enim panis abſoluta eſt non dependens à conſecratione vini, vt patet ex forma, quę abſolutè enuntiat, *Hoc eſt corpus meum*, ſine dependentia de futuro, & idem eſt, de conſecratione vini, cuius forma abſolutè enuntiat *Hic eſt calix ſanguinis mei*, ſine dependentia à conſacratione panis præcedente.

Non eſſe tamen licitum, panem ſine vino conſecrare, docet D. Thom. nam hic ad 2. ait: *Licet non in omnibus terris naſcatur triticum, vel vinum: tamen de facili ad omnes terras deferri poteſt, quantum ſufficit ad vſum huius Sacramenti. Nec propter defectum alterius eſt vnum tantum ſine altero conſecrãdum: quia non eſſet perfectum Sacramentum.* Et in 4. diſt. 11. q 2. art. 1. quæſtiuncula 1. ad 4. de illo, qui in vna tantum ſpecie conſecraret, inquit: *Conſecratum eſſet: peccaret autem grauiter, niſi poſt conſecrationem corporis ante conſecrationem ſanguinis occideretur, vel alias præter culpam impediretur.* Vt ſi loques-

la m

lam amitteret, aut ægritudine aliqua ſenſu priuaretur (in quo caſu in can. *Nihil*, 7. q. 1. diſpoſitum eſt, vt per alium Sacerdotem, ſi adſit, Sacrificium perficiatur.) vel ſi ab alio vi ſepararetur ab Altari, aut ſi euidens periculum mortis ei immineret, ſi detineretur, vt Calicem conſecraret; cũ tanto enim diſcrimine non teneretur, legem conficiendi integrum Sacramentum ſeruare; niſi forte in odium, & contemptum fidei, aut religionis metus mortis incuteretur, vt patet ex dictis 1. 2. q. 96. a. 4. dubio 5.

In caſu, in quo aliquis comminaretur mortem ſacerdoti, niſi conſecraret Hoſtiã ad communicandum infirmum in articulo mortis, etiam ſi vinum haberi non poſſet, aſſerunt nonnulli, ſine peccato id non poſſe facere Sacerdotem ad vitandam mortem: quia hoc eſſet formaliter intendere, vt mutilum fieret ſacrificium: quod intrinſecè malum eſt contra præceptum negatiuum. Alij tamen id licitum eſſe facere Sacerdoti dicunt: quia metus non incuteretur in odium fidei, aut religionis, nec formaliter, & directe intenderetur, vt imperfectum fieret Sacramentum, ſed ſolum, vt morienti ſucurreretur. Immo maior in 4. d. 9. q. 3. id licitum eſſe putat etiam extra mortis comminationem; quod tamen falſum eſt: quia perfectio Sacramenti maioris eſt ponderis, quam infirmi ſuccurſus, ſine quo poteſt ſaluari.

Si in aliqua Prouincia vinum haberi non

poſſet, quia impoſſibile eſſet illuc deferre illud, aut quia illuc delatum ſtatim corrũperetur, exiſtimant Gabriel in can. Miſſæ lect. 53. & alij ex diſpenſatione Papæ poſſe panem ſine vino conſecrare, ne talis Prouincia careret omnino Euchariſtiæ Sacramento. Quam ſententiam tenuiſſe B. Albertum Magnum in tract. Corp. Chriſti refert Turrecremata in cap. *Comperimus*, De conſecrat. diſt. 2. §. *Reſpondeo dicendum* ratione 3. ait: *De terris, vbi vinum haberi non poteſt, quod in tali caſu debeat recurri ad Sedem Apoſtolicam, & dicit, quod videtur ſibi cum talibus eſſe diſpenſandum, vt Corpus Chriſti ſine calice haberent, & conficerent Sacramentũ; ex quo Corpus Chriſti non eſt ſine ſanguine, & diuinitate, quamuis non ſit ibi ſanguis ex virtute conſecrationis, & Sacramenti.*

Quam ſententiam ipſe Turrecremata approbare videtur, & illam probabilem eſſe fere omnes recentiores aſſerunt. Pro qua facit, quod Volateranus lib. 7. Geographiæ cap. de Saxonibus, & Onufrius in Chronico anno 1490. referunt Innocentiũ VIII. diſpenſaſse cum Noruuegijs, vt Sacerdotes conſecrarent panem ſine vino ob difficultatem habendi, & conſeruandi vinum in illa frigidiſſima regione. Quamuis hanc hiſtoriam multi falſam eſse dicunt: quia in ea etiam dicitur, Pontificem diſpenſaſſe, vt calix ſine vino conſecraretur, quod non eſt credibile, cum Concil. Florent. definiat, vinum de vite eſse materiam neceſsariam conſecrationis calicis.

Sed

Sed communis Theologorum ſententia eſt, Papam non poſse diſpenſare, vt Sacramentum hoc in vnica tantum ſpecie conficiatur. Nam præceptũ conficiendi integrum Sacramentum non eſt Eccleſiaſticũ, ſed diuinum, vt colligitur ex Concil. Trid. ſeſs. 22. cap. 1. vbi de Chriſto dicitur: *Corpus & ſanguinem ſuum ſub ſpecibus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac Apoſtolis eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, vt offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem*. Papa autem nõ poteſt diſpenſare in iure diuino, vt dicitur can. *Sunt quidam*, & can. *Contra*, 25. q. 1. & patet, quia inferior non poteſt diſpenſare in lege lata à ſuperiore. Quapropter etiam ſi daretur aliqua Prouincia, in qua non poſset haberi, & conſeruari vinum, minus inconueniens eſset, talem Prouinciam carere omnino ſacramento, quam confici Sacramentum imperfectum: quia vt hic ait Caiet. *Perfectio Sacramenti præponenda eſt reliquis neceſſitatibus*.

ARTICVLVS II.

Vtrum requiratur determinata quantitas panis, & vini ad materiam huius Sacramenti.

Concluſio eſt negans.

Dubium. An materia huius Sacramenti debeat eſſe præſens Sacerdoti conſecranti, & determinatæ quantitatis.

DE hac re variæ ſunt Doctorum ſententiæ. Prima eſt Maioris in 4.d.11. q.2 art.2. vt validum fiat Sacraméntum non opus eſse materiam eius præſentem Sacerdoti, ſed poſse Sacerdotem hoſtiam, quam à tergo habet, & quæ tranſparietem eſt, valide conſecrare. Probat, Sacerdos poteſt conſecrare hoſtiam, quæ ſub alijs latet in aceruo hoſtiarum, & quæ ſub corporali occultatur, & vinum, quod eſt in Calice cooperto; ergo, & hoſtiam, quam à tergo habet, & quæ eſt tranſparietem. Confirmatur, etiam ſi Sacerdos à tergo habeat hoſtiam, ſi tamen eam manu contingat, aut in ſpeculo videat, verè dicere poteſt *Hoc*; ergo & illam validè conſecrare.

se-

Secunda eſt aliorum, quos hic, & in 4. d. 11. q. 2. art. 1. quæſtiunc. 3. refert D. Tho. materiam huius Sacramenti non ſolum debere eſse præſentem, ſed etiam determinatę, ac moderatę quantitatis; ſicque non poſse Sacerdotem immenſam, ac immoderatam quantitatem panis, & vini, puta totum panem, qui venditur in foro, aut totum vinum, quod eſt in dolio validè cōſecrare, quantumuis præſens eſset illi. Probant, virtus nō eſt data miniſtro, & verbis, niſi ad conſecrandum panem, & vinum ſub ea quantitate, quę poſſit deſeruire ad vſum fidelium: ſed hæc eſt determinata, ac moderata, nam ſi immoderata, & valde magna ſit, qualis eſt totius panis, qui venditur in foro, & totius vini, quod eſt in dolio, nunquam poterit in vſum fidelium venire; ergo &c. Maior probatur, quia ex tali virtute agendo Sacerdos conformatur intentioni Eccleſiæ, quæ intendit conſecrare ad vſum fidelium, & ſi data eſset ad cōſecrandum immoderatam quantitatem panis, & vini, quæ non poſset deſeruire ad vſum fidelium, non ſuiſset data ad venerationem Sacramenti, ſed ad irriſionem.

Dicendum tamen eſt 1. vt validum fiat Sacramentum, materiam eius præſentem debere eſse Sacerdoti conſecranti. Docet hoc D. Thom. in 4. diſt. 11. q. 2. art. 1. quæſtiunc. 3. ad 1. vbi ſic habet: *Ipſa forma pronomine demonſtratiuo vtens oſtendit, quod materia conſecranda debet eſſe coram Sacerdote: vnde Sacerdos exiſtens in domo ſua non poſſet*

conſecrare panem, qui eſt in altari. Quibus verbis duas inſinuat S. Doct. rationes pro noſtra concluſione.

Prima fundamentalis eſt: quia ſcilicet pronomen *Hoc*, vel *Hic* contentum in forma conſecrationis ſignificat rem prӕſenté, & falſa eſſet forma, ſi materia eſſet abſens; ergo, vt validum fiat ſacramentum, materia eius Sacerdoti conſecranti præſens eſſe debet. Ad quod non requiritur, vt actu videatur, nam oculis clauſis poteſt fieri conſecratio, & Sacerdos cæcus conſecrare poteſt hoſtiam, quam nou videt; ſed vt ſit coram Sacerdote, & ante eius oculos, hoc enim ſufficit, vt fiat demonſtratio per pronomen *Hoc*, & vt more, & vſu hominum præſens cenſeatur, aut ratione totius, ſi exiſtat in toto, etiam ſi ab eo ſeparata non poſſit exiſtere.

Secunda eſt ab inconuenienti: quia videlicet, ſi non deberet eſſe præſens, Sacerdos exiſtens Valentiæ è domo ſua poſſet conſecrare hoſtias exiſtentes in Eccleſia, immo, & quæ ſunt Romæ, & in omnibus totius mundi ciuitatibus, quod abſurdum, & falſum eſſe conſtat.

Aduertendum tamen, quod ibidem ſubdit D. Thom. *Quod etiam non poteſt de toto pane, qui eſt in foro, neque de toto vino, quod eſt in cellario*, ſcilicet conſecrare illum, non eſſe contrarium doctrinæ huius articuli, in quo aſſerit, non eſſe verum, quod quidam dixerunt, *Quod Sacerdos non poſſet conſecrare totum panem, qui venditur in foro, aut totum*

vi-

vinum quod eſt in dolio. Nam hic loquitur de pane, qui venditur in foro, & præſens eſt Sacerdoti; ibi vero de pane toto, qui eſt in foro, & præſens non eſt Sacerdoti, ſed aliqua eius pars abſens, & a tergo eius, & non coram illo, quod contingit, quando in foro panis venditur in diuerſis locis oppoſitis.

Dicendum eſt ſecundò. Suppoſita materiæ panis ſcilicet, & vini præſentia, non requiritur determinata, & certa quantitas eius, vt valida ſit conſecratio, & Sacramentum efficiatur. Docet hoc D. Thom. in 4. vbi ſupra, poſt verba enim relata con. 1. ſubdit: *Sed quantacumque ſit quantitas panis, & vini, quæ coram Sacerdote proponitur; credo quod poſſit conſecrari ab ipſo*.

Probat id ipſum hic in argument. *Sed cõtra*, quod eſt huiuſmodi: *Multum opponitur pauco, & magnum paruo: Sed nulla eſt ita parua quantitas panis, aut vini, quæ non poſſit conſecrari, ergo nulla eſt ita magna, quæ conſecrari non poſſit*. Circa quod aduertendum eſt primo, conſequens intelligendum eſſe de quantitate magna, ſuppoſita præſentia illius: ſi enim tanta eſſet magnitudo panis, vt per multa millaria protenderetur, non poſſet ſimul totus ab vno Sacerdote conſecrari, quia non poſſet eſſe præſens illi.

Secundò aduertendum eſt, minorem intelligendam eſſe de parua quantitate panis, aut vini, non ſolum in qua ſeparata à toto conſeruatur ſubſtantia panis, aut vini, ſed etiam in qua à toto ſeparata con-

ſeruari non poteſt, qualis eſt medietas minimi naturalis, aut pars minor minima panis, aut vini: quamuis in ea ſeparata à toto non poſſit fieri conſecratio, quia in ea non poteſt conſeruari ſubſtantia panis, aut vini; bene tamen in ea, dum eſt toti coniuncta, quia in ea ſubſtantia panis, & vini eſt, & præſens eſſe poteſt ratione totius, & ratione illius ſenſibilis, vnde quando Sacerdos conſecrat hoſtiam, omnes eius partes etiam minores minima manét conſecratæ, & in illis vere eſt totus Chriſtus. An vero pars minor minima poſſit eſſe materia conſecrationis adæquata, ita vt ſi Sacerdos intendat conſecrare medietatem minimi panis, illa maneat conſecrata ſine altera medietate, non eſt concors omnium ſententia. Quidam affirmantem partem tenent: quia in illa medietate, ſeu parte minore minima vere ſaluatur natura panis; ergo poteſt conſecrari ſine altera medietate, in qua etiam facta conſecratione prioris conſeruaretur ſubſtantia, & forma panis: nam quamuis hæc non poſſit conſeruari ſub quantitate medietatis minimi, vt ſeparata à quantitate alterius medietatis; bene tamen, vt coniuncta, & continuata cum illa, & hoc modo remaneret facta conſecratione prædicta: quia quantitas medietatis conſecratæ non deſtrueretur, ſed maneret ſine ſubiecto, ſicque cum illa continuaretur quantitas medietatis non conſecratæ, vnamque numero quantitatem cum illa efficeret.

Alii negantem partem tuentur: nam per conſecrationem vna pars ſeparatur ab alia, cum in parte conſecrata deſinat eſſe ſubſtantia panis, & vini: ſed medietas minimi ſeparata eſſe non poteſt; ergo nec ſola conſecrari, vt materia adęquata. Alias poſſet panis conſecrari in parte minore minima in infinitum, cum nulla ſit pars minor minima, quæ non poſſit diuidi in alias partes minores, quod tamen abſurdum, & falſum videtur.

Probatur deinde concluſio, ſuppoſita materiæ panis, ſcilicet, & vini pręſentia, non colligitur, requiri certam, & determinatam quantitatem illius, ita vt in maiori fieri non poſſit conſecratio ex natura panis, & vini, cum hæc in maiore ſaluetur, nec ex forma conſecrationis, nam in ea, vt hic aduertit Caietanus, non fit mentio de quantitate, ſed ſolum de pręſentia per pronomen *Hoc*, vel *Hic*; ergo ex nullo capite, ſicque quæcumque quantitas panis, & vini, dúmodo ſit præſens, conſecrari poterit. Si dicas, de quantitate vini fieri mentionem in forma conſecrationis illius, dum dicitur, *Hic eſt calix*; oportet enim vinum contineri in calice, ac per hoc quantitatem eius Calicem non excedere. Reſpondet Caiet. *Hoc non cogit, quoniam poteſt Sacerdos habere coram ſe multos calices plenos, & ſimul omnes conſecrare, ſicut ſimul conſecrat multas hoſtias. Vnde ex quantitate Calicis non habetur determinata quantitas.* Dici etiam poteſt, nec etiam Calicis eſſe determinatam

quan-

quantitatem, cum quocumque dato, poſſit dari alius maior, ſicque ex nomine calicis non poſſe colligi determinatam quantitatem materiæ vini. Denique reſpondetur: cum dicitur, *Hic eſt calix &c* eſſe figuratam locutionem, in qua continens ſumitur pro contento, idémque ſignificare, ac ſi ſolum diceretur, *Hic ſanguis meus*, ſicut Matth. 26. v. 28. & Marci 14. v. 24. habetur. Vnde etiã ſi vinum non eſſet in Calice, ſed in terra diffuſum, conſecrari poſſet.

Dicendum eſt 3. Per intentionem Sacerdotis determinandam eſſe quantitatem tam continuam, quam diſcretam materiæ, panis, ſcilicet, & vini, vt valida ſit conſecratio illius. Probatur, quia quantumcumque materia ſecundum ſe ſit legitima, & conſecrabilis, ac præſens ſit Sacerdoti; ſi tamen hic non velit, aut intendat eam conſecrare, etiam ſi proferat verba conſecrationis, non manet conſecrata, quia intentio miniſtri neceſſaria eſt ad confectionem Sacramẽti, vt patet ex dictis ſupra q 64. art. 8. ergo, vt valida ſit conſecratio, materiæ quantitas determinanda eſt per intentionem Sacerdotis, qua velit conſecrare tantam, & talem quantitatem materiæ panis, & vini. Quod tripliciter fieri poteſt.

Primo intendendo conſecrare totam materiam, quam habet coram ſe præſentem abſoluté: & tunc tota illa cuiuſcũque quantitatis ſit, etiam ſi ſit totus panis, qui vendidit in foro; & totum vinum, quod eſt in dolio, manet conſecrata, vt pa-

tet

tet ex Diu. Thom. hic & ex dictis concluſ. præcedent. quamuis Sacerdos conſecrans tam immenſam, & immoderatam quantitatem grauiter peccet.

Secundò intendendo conſecrare ex materia, quam habet præſentem, ſolam illam, quam habet in manibus, vel quæ eſt in corporali, vel in pixide, aut in calice, quæ ſecundum communem praxim Eccleſiæ eſt legitima, & optima celebrantium intentio: & tunc ſola illa manet conſecrata. Vnde ſi poſt conſecrationem inueniat Sacerdos aliquas hoſtias extra corporale, aut aliquas guttas vini extra calicem, etiam calici adhęrentes in parte eius exteriori, immo, & intrinſecus circa extremum labrum, non debet eas reputare conſecratas, quamuis conſecrari poſſent, ſi ad eas Sacerdos intentionem dirigeret expreſsè. Ex hoſtiis verò, quæ ſunt in corporali, vel in pixidè, omnes manent conſecratæ, etiam ſi ignoret quot ſint, aut putet ſolum eſſe decem, quas ipſe appoſuit, & reuera ſunt plures, quia ipſo inſcio aliæ ſunt ibi à Sacriſta appoſitæ. Cuius ratio ſumitur ex Durando in 4. d. 11. q. 7. num 3. *Quia talis ignorantia ſe habet omnino per accidens ad Sacramentum, ex quo nihil variat de intentione miniſtri.* Quæ non fertur in tot hoſtias determinatè, ſed in omnes, quę ſunt in corporali, aut pixidè, aut quas habet in manibus; propter quod in Ordinario Romano præcipitur, vt Sacerdos putans ſe vnam tantum hoſtiam habere in manibus, & conſeçrare, & inueniens

niens poſt conſecrationem duas, quia altera ei, quam ipſe ſolam putabat conſecrare, ipſo inſcio adhærebat, vtramque ſumat.

Tertiò intendendo cōſecrare ex hoſtijs, quæ ſunt in corporali, aut in pixide vnā tātum.; & tunc ſi eam deſignat, ipſa ſola manet conſecrata; verò ipſam non deſignat, nulla manet conſecrata, vt Durandus, vbi ſupra, & communiter Theologi docent. Et idem eſt ſi Sacerdos vellet conſecrare medietatem vnius hoſtiæ non deſignando, quam ex duabus medietatibus. Si dimidia pars panis eſſet triticea, & altera ordeacea, vel ſi vna pars panis triticei eſſet præſens, & altera abſens ob panis magnitudinem, & ſacerdos totum conſecrare intenderet; quidam dicunt partem triticeam, vel præſentem manere conſecratam; non ſecus, ac ſi vot ū fieret de aliqua totali materia, cuius vna pars eſſet bona, altera non, validum eſſet votum, quantum ad partem bonam, vt colligitur ex cap. *Quidam*, De conuerſione coniugatorum. Alijs videtur non manere conſecratam: quia forma conſecrationis eſſet falſa, nam faceret hunc ſenſum, contentum ſub his ſpeciebus, tam abſentibus, quam præſentibus, tam panis triticei, quam ordeacei, eſt corpus meum: falſa autem exiſtente forma, non manet materia conſecrata.

Ad argumentū autem primę ſententiæ reſpondetur negando conſequentiam: quia vt ait M. Soto in 4. d. 9. q. 1. ar. 2. *Dum congeries*

geries

geries hoſtiarum conſecratur, tota illa multitudo reputatur præſens, ac perinde conſecratio pertingit ad formulas, etiam, quæ ſubtus occultantur, etiamſi aliquo operculo eſſent contectæ, dummodo certus eſſet Presbyter illic ſubeſſe hoſtias. Neque opus eſt, vt numerum illarum nouerit. Et idem eſt de operto calice: quare ſi presbyter putet vinum, quod ipſe egregium poſuerat, conſecrare, non ſit illud tamen, ſed aliud, firma eſt conſecratio: quia intentio non debet eſſe conditionalis, ſed abſoluta conſecrandi hoc, vt forma ſonat. At hoſtia, quam Sacerdos habet à tergo, & quæ eſt transparietem, non reputatur præſens, quia non poteſt fieri illius demonſtratio per pronomen, *Hoc*. Ad confirmationem negandum eſt antecedens: quia etiam ſi Sacerdos manu contingat hoſtiam a tergo poſitam, licet aliquo modo, & cum addito poſſit dici hoc, ſcilicet hoc, quod manu contingo; non tamen ex vi pronominis abſolutè, & præcisè ſumpti, vt in forma conſecrationis ſumitur; nam ex vi illius ſolum ſignificatur, quod eſt coram, & ante oculos alicuius, & non quod eſt a tergo, vel procul poſitum etiam ſi de illo cum addito poſſit dici hoc, quod contingo, vel de quo loquor. Quamuis etiam Sacerdos hoſtiam à tergo poſitam videat in ſpeculo, non poteſt illam demonſtrare pronomine *Hoc*, ſed ſolum eius ſimilitudinem relucentem in ſpeculo, quæ non eſt materia huius Sacramenti, aut conſecrationis.

Ad argumentum ſecundæ ſententiæ reſpon-

ſpondetur cum D. Thom. & in 4. vbi ſupra, licet materia huius Sacramenti determinetur per comparationem ad vſum fidelium: & in ordine ad hunc finem ſit data virtus miniſtro, & verbis: non tamen fidelium, qui nunc occurrunt: alioquin Sacerdos paucos parochianos habens, aut in deſerto exiſtens non poſſet conſecrare multas hoſtias; ſed per comparationem ad vſum fidelium abſolutè, quorum numerus indeterminatus eſt. Ad probationem dico, duplicem eſſe intentionem Eccleſiæ: vnam, quę ordinatur ad perfectionem Sacramenti, vt ſcilicet validum conficiatur Sacramentum: aliam, quæ ordinatur ad finem Sacramenti, qui eſt vſus fidelium, qui ad illud ſumendum moraliter, & ſecundum prudentiam iudicantur poſſe occurrere, ſecundum quam in can. *Tribus gradibus*, De conſecrat. diſt. 2. dicitur: *Tanta in altari holocauſta offerantur, quanta populo ſufficere debeant*. Qui ergo immoderatam, & ingentem panis, & vini quantitatem conſecrat conformatur primę intentioni Eccleſiæ, & ſic validum conficit Sacramentum; non tamen ſecundæ, & ſic quamuis validè conſecret, peccatum graue comittit, propter maximam indecentiam, & quia abutitur poteſtate ſibi tradita conſecrando talem materiam, quæ ad irriſionem potius, quam ad venerationem Sacramenti faciat; ſicut etiam peccat, qui libertate ſibi à Deo data abutitur malum eligendo; quia licet data ſibi fuerit, vt poſſet vtrum-

que

que bonum, ſcilicet, & malum eligere relictus in manu conſilij ſui ; non tamen, vt eligeret malum, ſed vt bonum eligeret, potens eligere malum.

ARTICVLVS III.

Vtrum requiratur ad materiam huius Sacramenti, quod ſit panis triticeus.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An ſolus panis confectus ex tritico ſit materia proxima Euchariſtiæ.

PArtem negantem tenet Caiet. hic, & probat 1. Materia proxima Euchariſtiæ, quam ex Euangelio indubitanter habemus, eſt panis non determinatus ad talem, vel talem materiam remotam, qualis eſt triticum, ſpelta, far, &c. Sed panis abſolutè, hoc eſt, ſine determinatione aliqua, cuiuſmodi non ſunt, qui appellantur panes cum additione ſcilicet panis ordeaceus, panis millaceus panis caſtanaceus, & huiuſmodi, qui ideo cum additione proferuntur, vt intelligantur non panes, ſed panes tales; ergo ex quibuſcumque tanquam ex materia tranſeunte panis conficiatur, dum-

dummodo ſit verè panis abſque determinatione aliqua, poteſt conſecrari.

4 Secundò. Experientia probatum apparet ex tritico, & ſiligine, & ſpelta confici panem pro Sacramento, de tritico manifeſtum eſt, de ſiligine docet D. Thom hic ad 2. de ſpelta Paludanus aſſerit in quibuſdam Eccleſijs conſecrari panem confectũ ex illa, quòd, & in ſecundo argum. articuli huius dicitur; ergo non ſolus panis confectus ex tritico eſt materia Euchariſtiæ.

Tertiò. Vna, & eadem res homogenea poteſt naturaliter ex diuerſarum ſpecierum rebus, vt materia tranſeunte generari, vt patet in ſanguine, qui generatur ex cibis, & nutrimentis diſtinctarum ſpecierum; ergo ſimiliter ſubſtantia panis eiuſdem ſpeciei poteſt generari ex multis diuerſarum ſpecierum granis, tãquã ex materia tranſeunte, ſicq. licet triticum ſit principalis certa, & indubitata materia panis Sacramentalis; non tamen ſolum ipſum; ſed etiam alia grana poſſunt eſſe talis panis materia.

Dicendum tamen eſt 1. Solum panem verum, & propriè dictum, qui ſimpliciter, & abſolute eſt panis, eſſe materiam proximam Euchariſtię. In hoc conueniunt omnes, & ita certum eſt, vt oppoſitum ad minus error in fide cenſeatur. Probatur ex facto Chriſti, qui, vt patet Matth. 26. v.26. Marci 14. v.22. Lucæ 22 v.19. & 1. Corinth. 11. v.24. panem conſecrauit pro materia huius Sacramenti, & præcepit diſcipulis, vt idem facerant, ergo cum hoc no-

men

men panis propriè accipiendum ſit, ſolus panis verus, & propriè dictus, qui ſimpliciter, & abſolutè eſt panis, erit materia proxima Euchariſtiæ: ſicut, quia ex Euangelio conſtat Baptiſmum debere fieri in aqua, rectè colligitur, aquam veram, & naturalem eſſe materiam Baptiſmi.

Ex hac concluſione infertur 1. quod docent Caietan hic, Mag. Soto in 4. diſt. 9. artic. 3. & communiter Theologi, maſſam crudam non eſſe materiam huius Sacramenti: nam talis maſſa, aut differt ſpecie à pane; vt prædicti diſcipuli D. Thom. affirmant, & colligitur ex S. Doctore q. ſeq. artic. 6. ad 1. vel quamuis non differat ſpecie à pane, ſed ſolum accidentaliter, vt ſentit Scotus in 4. diſt. 11. q. 7. non eſt panis verus ſimpliciter, & abſolute, immo, nec humanus cibus.

Secundò. Quod ijdem aſſerunt, nec etiā eſſe materiam huius Sacramenti maſſam vtcumque coctam, ſed vt talis ſit, debere ſolo, & puro igne coqui, aſſari, vel torreri in furno, aut ſub cineribus, aut intra vas aliquod ferreum, aut fictile: ſola enim maſſa ſic cocta eſt verus, & vſualis panis; non verò elixa, ſeu in aqua cocta; aut frixa, ſeu cocta in oleo, aut butiro. Vnde lagana materia huius Sacramenti non ſunt, nec etiam pultes: quia quamuis forte non differant à pane ſpecie eſſentiali, non ſunt tamen veri panes, ſimpliciter, & abſolutè, nec tales ſecundum communem loquendi vſum appellantur; carent enim ratione, &

for-

forma panis conſtitutiua, ſiue hæc ſubſtantialis ſit, ſiue accidentalis. Vnde Plinius libro 18.cap.8.inquit, Romanos quodam tempore non pane, ſed pulte vſos fuiſſe, & Exodi 19.v,2.& in Leuitico ſępe panis à laganis diſtinguuntur.

Tertiò. Maſſam, vt ex ea fiat panis Sacramentalis, ſeu conſecrabilis debere eſſe confectam ex farina, & aqua naturali; nam vt ait D. Tho. hìc artic. 7. ad 3. *Si farinæ admiſceatur aqua roſacea, vel quicumque alius liquor, quam vera aqua, non poſſet ex eo confici Sacramentum, quia non eſſet verus panis.* De quo, licet dubitet Caietan. ab aliis fere omnibus certum eſſe exiſtimatur; niſi tam modica eſſet permiſtio alterius liquoris, vt non ſolueret ſpeciem, iuxta doctrinam eiuſdem D. Th. hìc ad 3.

Qaartò. Amydum, & panem ex eo confectum non eſſe materiam huius Sacramenti: ait namque D. Thom. hìc ad 4. *Quia amydum eſt ex tritico corrupto, non videtur, quod panis ex eo confectus poſſit fieri corpus Chriſti, quamuis quidam contrarium dicant.* Quorum ſententiam in 4. d. 11. qu. 2. art. 2. quæſtiuncula 2. ad 3. non reprobat: vnde nonnullis videtur probabilis. Certum tamen eſt, in eo pane non eſſe licitum conſecrare, quia ad minus eſt materia dubia.

Dicendum eſt 2. Materiam huius Sacramenti eſſe ſolum panem cōfectum ex tritico. Docet hoc D. Thom. hìc, & in 4. d. 11. q. 2. ar. 2. quęſtiuncula 1. vbi & ait:

Cuius

Cuius Cauſa eſt diuina inſtituto, quia ipſe ex hoc pane confecit.

Secundò probatur ex Concil. Florent. in Decreto Eugenii, vbi de hoc ſacramento dicitur: *Cuius materia eſt panis triticeus, & vinum de vite.* sed panis triticeus eſt panis ex tritico confectus; ergo hic ſolus eſt materia huius ſacramenti. Nec dici poteſt Concil. loqui de materia principali, non de omnino neceſſaria. Nam eodem modo dici poſſet, cum ibidem ait Concil. vinum de vite eſſe materiam huius ſacramenti, & aquam naturalem eſſe materiam Baptiſmi, loqui de materia principali ſolum: ſed hoc eſt falſum; loquitur enim de materia eſsētiali ſacramentorum, ſine qua ſacramentū perfici non poteſt, vt patet ex §. *Hæc omnia ſacramenta*, ergo &c.

Quæ nam autem grana triticum ſint, de quibuſdam certum eſt, de aliis dubiū. De ordeo, millio, auena, & leguminibus certum eſt non eſſe triticum, ſicque ex illis non poſſe confici panem pro materia huius ſacramenti.

De centeno ſeu typha mihi probabilius videtur eſſe triticum, & panem ex eo cōfectum poſſe eſſe materiam huius ſacramenti. Nam vel eſt idem cum ſiligine, vt multi putant: vel etiam ſi diuerſum ſit, quia ſiligo ſignificat triticum candidum, & ſelectum; eadem eſt ratio de illo ac de ſiligine, cum conſtet in aliquibus regionibus naſci ex tritico ſeminato, & vt hic ad 2. ait D. Thom. *ſi qua frumenta ſunt, quæ*

ex

ex ſemine tritici generari poſſunt (ſicut ex grano tritici ſeminato in malis terris naſcitur ſiligo) ex tali frumento panis confectus poteſt eſſe materia huius ſacramenti. Cæterum quia multi exiſtimant non eſſe triticum, & ex tritico ſeminato non naſci ſolum ob debilitatem terræ, quæ quandoque ſolet fructus eiuſdem ſpeciei melioris coloris, & saporis producere, ſed etiam per corruptionem tritici, non eſſet licitum, panem ex centeno confectum conſecrare, iuxta ea quæ diximus 1, 2. q. 19. a 6. dubio 4. con. 2. Quidam recentiores hic exiſtimant, cõſecrare panem ex centeno confectum, quamuis non ſit licitum ſine graui neceſſitate; licitum tamen eſſe, ne homo moriatur ſine ſacramento, vel vt in die feſto non maneat totus populus ſine ſacrificio. ſed hoc ego non conſulerem, ſicut nec vt conſecraretur panis fermentatus: quia ſicut hoc eſt contra præceptum Eccleſiæ latinæ ita, & cõſecrare materiã dubiã, & communicare infirmum, & populum audire Miſſam non eſt ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, & ab obligatione præcepti excuſat carentia panis triticei.

De farre, & ſpelta ait D. Thom. hic ad 2. non poſſe confici panem, qui ſit materia huius ſacramenti. Alii cum Alberto Magno in 4. diſt. 11. art 3. contrarium aſſerunt, ſaltem de ſpelta. Nonnullis hæc controuerſia videtur de nomine: quia in quibuſdam nationibus his nominibus appellantur quædam ſpecies veri tritici; in

alijs

aliis vero aliæ diſtinctæ à tritico.

Ad 1. autem factum in principio reſpondetur negando antecedens: ex Euangelio enim adiuncta conſuetudine, & traditione Eccleſiæ, Concilijque Florent. determinatione habemus, materiam proximam Euchariſtiæ eſſe panem triticeum. Immo, & ex ipſis Euangelij verbis: nam vt ait D. Thom. in 4. d. 11. q. 2. art. 2. quæſtiuncula 1. *Panis ſimpliciter dictus intelligitur de tritico, ſicut oleum de oliuis.*

Ad 2. in Prouincijs, in quibus conſueuit fieri panis pro ſacramento ex ſiligine, & ſpelta, exiſtimaſſe has eſſe ſpecies veri tritici, ſi tamen reuera non erant, erraſſe, & ſacerdotes nihil effeciſſe. Modo vero poſt Concil. Florentin. nullibi conſecratur panis, niſi triticens.

Ad 3. reſpondetur, eodem argumento probari poſſe ex ordeo, & millio poſſe generari ſubſtantiam panis eiuſdem ſpeciei cum pane genito ex tritico. Vnde dicendum eſt, antecedens ſolum eſſe verum, quando in materia introducitur forma eiuſdem rei homogeneæ, vt contingit, quando ex diuerſis cibis generatur sãguis. Quando autem ex granis, quæ triticum non ſunt, fit panis, non introducitur in materia talium granorum forma panis eiuſdem ſpeciei cum forma panis triticei, qui ſolus eſt panis ſimpliciter, & abſolute, ſed forma panis alterius ſpeciei, qui non ſimpliciter, & abſolute eſt panis, ſed cum addito, ſicut, & panis ordeaceus, & ideo

talis panis non eſt materia huius ſacramenti.

ARTICVLVS IV.

Vtrum hoc Sacramentum debeat cõfici ex pane azymo.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An cõficere hoc Sacramentum pane azymo, ſit de neceſſitate Sacramenti, aut præcepti.

GRæci ſchiſmatici non ſolum dicunt, nõ eſſe de neceſſitate huius Sacramenti conficere illud in pane azimo, ſed etiam de neceſſitate illius eſſe, vt conficiatur ex pane fermentato: nam vt refert D. Thom. in 4. d. 11. q. 2. ar. 2. quæſtiuncula 3. aſſerunt: *Non poſſe confici, niſi de fermentato.*

Præcipuum illorum fundamentum eſt, quia Chriſtus in pane fermentato hoc Sacramentum confecit, quod probant: tum quia illud inſtituit die, ſeu luna 13. menſis primi, in qua Iudæi non vtebantur azymis, ſed fermentatis panibus. Tum etiam quia Matth. 26. v. 27. vbi nos legimus, *Accepit Ieſus panem*, in Græco dicitur *Arton*: ſed hoc nomen *Artos*, ſignificat panem fermẽtatum, quo communiter vtimur; ergo Chri-

Chriſtus in fermentato confecit.

Caluinus, & alij hæretici noſtri temporis, quamuis aſſerant in vtroque pane, tam ſcilicet azymo, quam fermentato poſſe confici Euchariſtiam, ſicut, & in vino albo, vel rubro; dicunt tamen fermentatum panem conuenientiorem eſſe. Quod probant: tum quia vti azymis videtur ſapere cæremonias iudaicas. Tum etiam, quia panis fermentatus eſt aptior ad cibandum hominem, & ideo magis vſualis, & communis.

Dicendum tamen eſt 1. Non eſſe de neceſſitate Sacramenti Euchariſtiæ, conficere iſlud ex pane azymo, aut fermentato, ſed in vtroque confici poſſe. Docet hoc D. Th. hic dicens: *Neceſſarium quidem eſt, vt ſit panis triticeus (ſicut dictum eſt) ſine quo non perficitur Sacramentum. Non eſt autem de neceſſitate Sacramenti, quod ſit azymus, vel fermentatus quia in vtroque confici poteſt.*

Secundò probatur ex Conc. Florent. vbi vt refertur in compendio §. 2. ſic dicitur: *Item definimus in azymo ſiue fermentato pane triticeo corpus Chriſti veraciter confici.*

Tertiò, Quia quãuis in primitiua Eccleſia Apoſtoli celebrarent in azymo, quem morem Romana Eccleſia ab Apoſtolis accepit, vt ait Innocentius III. libr. 4. de myſterijs Miſſæ cap. 4. *Sed poſtea, vt dicit Leo Papa* (& refert D. Thom. vbi ſupra) *imminente hæreſi Hebionitarum, qui dicebant ſimul cum Euangelio legalia obſeruanda, ſancti Patres, ne eis conſentire viderentur; voluerunt*

ad tempus inſtinctu Spiritus Sancti ex fermentato confici Sacramentum. Poſtea ceſſante illa hæreſi Eccleſia Romana ad priſtinum morem rediijt. At ſi de neceſſitate huius Sacramenti eſſet, illud conficere in pane azymo, ſancti Patres non decreuiſſent inſtinctu Spiritu Sancti, vt illud etiam ad tempus conficeretur ex fermentato: & ſi de neceſſitate Sacramenti eſſet conficere illud ex fermentato, non id decreuiſſent ad tempus, ſed in perpetuum, & non redijſſent ad priſtinum morem; ergo &c.

Dicendum eſt 2. De neceſſitate præcepti eſſe, vt Latini conficiant hoc Sacramẽtum in pane azymo, & Græci in fermentato. Docet hoc Diu. Thom. hic ſubdens: *Conueniens autem eſt, vt vnuſquiſque ſeruet ritum ſuæ Eccleſiæ in Sacramenti celebratione. Vnde ſicut peccat Preſbyter in Eccleſia Latinorum celebrans de pane fermentato; ita peccaret Presbyter Græcus celebrans de pane azymo, quaſi peruertens Eccleſiæ ſuæ ritum.*

Secundò probatur ex Concil. Florent. nam vbi ſupra ſubdit: *Sacerdoteſque in alterutro ipſum Domini corpus conficere debere, vnumquemque iuxta Eccleſiæ ſuæ ſiue occidentalis, ſiue orientalis conſuetudinem.*

Ex his colligitur, falſas eſſe opiniones Scoti in 4. d. 11. q. 6. aſſerentis Græcos peccare conſecrando in fermentato: & Paludani ibidem qu. 1. artic. 4. con. 2. dicentis Græcis liberum eſſe conſecrare in azymo, aut fermentato. Nullus enim peccat ſeruando conſuetudinem ſuæ Eccleſiæ à Cõ-

cilio

cilio, & Romana Eccleſia approbatam, qualis eſt conſuetudo Eccleſiæ Græcæ. Immo peccat eam non ſeruando, cum quiſque teneatur ſuæ Eccleſiæ leges ſeruare, & prædicta conſuetudo conſecrandi in pane fermentato in Græca Eccleſia vim legis obtineat, nam in ea tantum, vt grauiter obligans, recepta eſt, & ratione non caret, vt hic ait D.Thom.

Quibuſdã recentioribus rigoroſum videtur dicere, Græcos peccare mortaliter, ſi ſuę Eccleſiæ conſuetudinem non ſeruent, ſed noſtræ: quia cum noſtra conſuetudo ſit melior, non videtur res grauis, vt Græcus ſequatur, vel non ſequatur conſuetudinem ſuæ Eccleſiæ. Sed ego mortaliter peccare exiſtimo: Tum propter ſcandalum, quod inde in tali Eccleſia oriretur. Tum etiam, quia licet noſtra conſuetudo ſit melior, cõſuetudo tamen Grçcæ Eccleſiæ rationabilis eſt, & ibi vt grauiter obligans recepta, & hoc ſufficit, vt ſub mortali obliget: ſicut & conſuetudo, & lex de operibus vitę actiuę in quibuſdam Religionibus ſub mortali obligat, etiam ſi abſolutè melius ſit vacare operibus vitę contemplatiuæ. Tum denique, quia id inſinuat D.Thom. hic dicens, ita peccare Presbyterum Grçcum in Eccleſia Grçcorum celebrantem dę pane azymo, ſicut peccat Presbyter Latinus in Eccleſia Latinorum celebrans de pane fermentato: ſed hic peccat mortaliter; ergo & ille, quia vterque peruertit Eccleſiæ ſuę ritum.

Si quæras, an Sacerdos Latinus tranſiens per Greciam poſſit celebrare in fermentato, & Sacerdos Græcus tranſiens per loca Latinorũm in azymo? Reſpondetur, id licitum eſſe; conuenientius tamen eſſe, Latinum celebrare ritu Latino, & Græcũ ritu Greco. Primum patet ex dictis 1. 2. q. 96. art 5 dubio vnico, con. 2. vbi docuimus, peregrinos, & itinerantes non teneri legibus locorum, in quibus nõ ſunt, etiam ſi in eis domicilium habeant, ſed poſſe ſe accommodare conſuetudini locorum, per quę tranſeunt. Secundum non repugnat dictis ibidem, peregrinos ſcilicet, & itinerantes teneri legibus locorum, in quibus reperiuntur. Nam quamuis hoc verum ſit de legibus particularium locorum; non tamen de conſuetudinibus generalibus totius Eccleſię Gręcę, aut Latinę. Has enim ſeruari poſſe ab habentibus domicilium in qualibet earum Eccleſiarum, etiam dum peregrinantur in alia, approbat Sum. Pontifex, vt colligitur ex Epiſt. Leonis IX. ad Michaelem Epiſcop. Conſtantinop. Quod, & cõfirmat praxis, qua videmus Epiſcopos Gręcos per loca noſtra tranſeuntes Gręco ritu celebrare. Ratio etiam ſuadet, quia nimis difficile eſſet Sacerdoti Gręco ritum Latinum diſcere, & Latinè celebrare, & Sacerdoti Latino diſcere Gręcum, & Gręcè celebrare.

Dicendum eſt 3. Rationabiliorem, ac meliorem eſse conſuetudinem Eccleſię Latinę, quam Gręcę, Docet hoc D. Thom.

hic

hic dicens: *Tamen conſuetudo de pane azymo celebrandi rationabilior eſt*.

Secundò probatur rationibus S. Doctoris quarum pręcipua eſt: quia hæc conſuetudo eſt cõformis inſtitutioni, & facto Chriſti, qui vt oſtendimus quęſt. pręced. art. 5. hoc Sacramentum inſtituit die, ſeu luna 14. menſis primi ad veſperam, a qua incipiebat ſolemnitas azymorum, & in ea fermentatum comedere non licebat Iudęis, ſicque in azymo illud confecisſe colligitur; ergo rationabilior, & melior eſt.

Ad fundamentum Gręcorum ſciſmaticorum reſpondetur, etiam ſi verum eſset, non ſequi de neceſſitate huius Sacramenti eſse, vt conficiatur in fermentato: ſicut licet verum ſit Chriſtum, in pane azymo confecisſe hoc Sacramentum, vt nos aſserimus, non inde ſequitur de neceſſitate Sacramenti eſse, vt conficiatur in azymo. Sed negamus tale fundamentum. Ad 1. probationem negandum eſt, Chriſtum inſtituiſſe hoc Sacramentum die, ſeu luna 13. vt patet ex dictis q. pręced. art. 5. Ad 2. probationem reſpondet D. Thom. in 4. diſt. 11. quęſt. 2. art. 2. quęſtiuncula 3 ad 6. *Quod artos apud Græcos quandoque etiam pro azymo pane ponitur; & ideo Exodi 12. dicitur in Græco artos, vbi nos habemus panes azymos*. Lucę etiam 24. verſ. 30. vbi nos habemus *Accepit panem*, in Gręco dicitur, *Arton*; talem autem panem fuiſse azymum patet; nam id contigit poſt reſurrectionem Chri-

ſti in Caſtello Emaus intra ſolemnitatem azymorum, & ſeptem dies, quibus Iudęi azyma comedebant,& non licebat eis nec habere in domibus fermentatum, vt conſtat Exodi 12.v.19.

Ad Argumenta Caluini, & aliorum hęreticorum noſtri temporis reſpondetur. Ad 1. cum D. Thom. hic ad 2. *Quod conficientes ex azymo non intendunt cæremonias legis ſeruare, ſed conformare ſe inſtitutioni Chriſti, & ideo non iudaizant &c.*

Ad 2. reſpondetur ex eodem S.Doct. hic in corp. quamuis panis fermentatus ſit magis vſitatus, & aptior ad cibandum: azymum tamen aptiorem eſſe ad vſum huius Sacramenti: *Quia magis expedit ſinceritati fidelium, quæ requiritur ad vſum huius Sacramenti: ſecundum illud 1. Corinth. 5. Paſcha noſtra immolatus eſt Chriſtus, itaque epulemur in azymis ſinceritatis, & veritatis.*

A R-

ARTICVLVS V.

Vtrum vinum vitis ſit propria materia huius Sacramenti.

Concluſio eſt affirmans.

DEfinita in Concil. Florent. in Decreto Eugenij, vbi de hoc Sacramento dicitur: *Cuius materia eſt panis triticeus, & vinũ de vite.* Colligitur etiã ex verbis illis, quę Chriſtus poſt conſecrationem calicis dixit Matth. 26. ver. 29. *Non bibam amodo de hoc genimine vitis.* Vnde certa eſt ſecundum fidem.

Ex illa colligitur, non eſſe materiam huius Sacramenti vinum malorum granatorum, vel mororum, aut pomorum, vt docet D. Thom. hic ad 1. quia non eſt vinũ de vite. Nec acetum, vt hic ad 2 ait S. Doctor, quia fit per corruptionem vini, & non eſt vinum niſi corruptum: Bene tamen vinum aceſcens, quamuis peccet cõficiens de illo, & graue, ac mortale peccatum ſit, ſi notabile dubium eſt, an ſit acetum, ob periculum cui committitur Sacramentum. Nec agreſtam, ſeu omphacium, vt hic ad 3. dicit D. Thom. quia eſt in via generationis, & nondum habet ſpeciem vini: bene tamen muſtum, quia iam habet ſpeciem vini, quamuis inde-

cens ſit, & prohibitum in eo recenter ex vuis expreſſo fieri conſecrationem ob eius impuritatem, fieri tamen poſſet in neceſſitate, etiam ſi botrus in calice præmeretur.

De vino congelato, quidam affirmant eſſe materiam ſufficientem, alij negant: omnes tamen aſſerunt peccatum eſſe illud conſecrare. Soluta congelatione, ſi verum vinum eſſe conſtat, licitè conſecrari poteſt.

ARTICVLVS VI.

Vtrum aqua ſit vino permiſcenda.

Concluſio eſt affirmans.

PEccatum mortale eſſe, aquam vino nõ permiſcere colligitur ex Concil. Trid. ſeſſ. 22 cap. 7. vbi dicitur: *Præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, vt aquam vino in calice offerendo permiſcerent.* Huius enim præcepti tranſgreſſio non poteſt non eſſe mortalis culpa. Nec dici poteſt, materiam eſſe leuem: nam quamuis permiſtio aquę modicißimę ſecundum ſe abſolutè res parua, & leuis ſit; in ordine tamen ad hoc Sacramentum res eſt grauiſſima, ob rationes ibi à Concilio, & hic à D. Thom. aſſignatas;

ob imitationem ſcilicet Chriſti, quem in vino aqua permiſto hoc Sacramentum inſtituiſse creditur: & ob repreſentationem paſſionis eius, in qua aqua ſimul cum ſanguine à latere eius exijt: & ob ſignificationem effectus huius Sacramenti, qui eſt vnio populi fidelis cum Chriſto capite.

ARTICVLVS VII.

Vtrum permiſtio aquæ ſit de neceſſitate huius Sacramenti.

Concluſio eſt negans.

OPpoſitum huius tenet Armacanus lib. 9. de q. Armen. cap. 9. & probat ex verbis S. Cypriani Epiſt. 3. ad Concilium, quæ refertur de conſecrat. diſt. 2. nam can. *Sic in ſanctificando*, dicitur: *Sic calix Domini non eſt aqua ſola, & vinum ſolum, niſi vtrumque miſceatur, quomodo nec corpus Domini poteſt eſſe ſola farina, niſi vtrumque adunatum fuerit, & copulatum.* Et can. *Scriptura*, ſubditur: *A Domino admoniti, & inſtructi ſumus, vt calicem Domini cum vino miſtum, ſecundum quod Dominus obtulit offeramus.* Ergo ſicut miſtio aquæ cum farina eſt de neceſſitate huius Sacramenti, ita permiſtio aquę cum vino; & ſicut, quia Dominus obtulit,

& conſecrauit vinum vitis, hoc eſt materia neceſſaria; ita quia obtulit, & conſecrauit vinum aqua permiſtum, aquæ permiſtio neceſſaria erit, vt validum ſit Sacramentum.

Sed concluſio D. Thom. adeo certa eſt, vt opinio Armachani improbabilis cenſeatur. Eſt enim contra communem ſententiam omnium ſcholaſticorum aſſerentium, vinum ſolum validè conſecrari, ex illoque hoc Sacramentum confici, etiam ſi Sacerdos aquam in calice apponere obliuiſcatur. Quod colligitur ex verbis S. Cypriani, ex quibus D. Thom. hic conficit argum. *Sed contra*, & referuntur in prædicto can. *Scriptura*. Dicit enim ſimplicitati aliquorum prædeceſſorum, qui aquam vino non miſcuerant, poſſe veniam concedi; quo indicat, male quidem feciſſe, ſed non inualidum Sacramentum confeciſſe. Colligitur etiam ex Concil. Florent. In Decreto Eugenij, vbi materiam huius Sacramenti dicit eſſe vinum de vite; & quamuis aquam vino eſſe permiſcendam ſubdat; huius tamen rationem nõ aſſignat, quia ſit de neceſſitate Sacramenti, ſed quia hoc Eccleſia ſemper ſeruauit, & ne ab hac vniuerſalis Eccleſiæ diſcrepent conſuetudinem, illam Armenos debere imitari.

Ad 1. vero D. Cypriani auctoritatem reſpondet S. Thom. hic ad 1. *Quod verbum Cypriani eſt intelligendum ſecundum quod dicitur, illud eſſe non poſſe, quod conuenienter eſſe non poteſt. Et ſic ſimilitudo illa attenditur;*

quan-

quantum ad id, quod debet fieri, non autem quantum ad neceſſitatem. Nam aqua eſt de eſſentia panis: non autem de eſſentia vini.

Ad 2. auctoritatem reſpondetur, illam ad ſummum probare permiſtionem aquæ eſſè de iure diuino, quod multi concedunt cum Mag. Soto in 4. diſt. 9. quæſt. 1. art. 6. Sed alij nec etiam de permiſtione aquæ eſſe diuinum præceptum exiſtimāt. Quod & indicant Conc. Florent. in Decreto Eugenij, & Trident. Seſſ. 22. cap. 7. dum ſolius præcepti Eccleſiaſtici mentionem faciunt. Et ad verba S. Cypriani reſpondetur, illam admonitionem, & inſtructionem Domini, non ſignificare neceſſitatem Sacramenti, aut præceptnm à Chriſto impoſitum, ſed quod ſuo exemplo docuit, ex quo Eccleſia ſumpſit occaſionem illud præcipiēdi. Nec factum Chriſti inducit neceſſitatem huiuſmodi, aut præceptum diuinum: ſicut nec, quia conſecrauit in azymo, infertur Sacramentum non poſſe confici niſi in azymo, aut de hoc eſſe præceptum diuinum, cum Eccleſia Græcis concedat, vt in fermentato Sacramentum conficiant.

AR-

ARTICVLVS VIII.

Vtrum aqua debeat in magna quantitate apponi.

Concluſio eſt negans.

Dubium. An aqua, quæ in calice apponitur, debeat prius conuerti in vinum, vt in ſanguinem Chriſti conuertatur.

PArtem negantem tenent quidam recentiores, & probant primo. Patres dicunt, aquam offerri, benedici, conſecrari, & conſecratione mutari in ſanguinem: ſed hæc eſſent falſa, ſi neceſſario ante conſecrationem verti deberet in vinum, quia non aqua, ſed vinum conſecraretur, & mutaretur in ſanguinem; ergo, &c. Maior probatur, nam aquam offerri, & benedici dicunt Alexander I. S. Cyprianus, & Concil. Martini Papæ, quorũ verba referuntur de conſecrat. diſt. 2. in primis quatuor Canonibus, Aquam conſecrari, & conſecratione conuerti in ſanguinem, dicunt Paſchaſius lib. 1. de cor. Chriſti c. 11. his verbis: *Aqua conſecratur, non quod aqua permaneat, ſed vertatur in ſanguinem &c. Conſtat igitur, & ſi tria prius ponantur, non*

niſi caro, & ſanguis poſtea creditur. D. Algerus lib. 1. de Sacrament. corp. Domini, c. 16. vbi ait: *Cum enim vino pro Chriſto, aqua ſacrificatur pro populo, & vtrumque verus ſanguis fiat, &c. Sed licet in menſa Domini tria conſtituantur munera, ſunt tamen duo, per quæ ſacrificetur. Eſt aqua miſta prius vino, ſed quando ſacratur, non niſi ſanguis erit*. S. Ambroſ. lib. 4. de Sacram. cap 5. inquiens: *Ante verba Chriſti, Calix eſt vino, & aqua plenus: vbi verba Chriſti operata fuerint, ſanguis efficitur*. S. Auguſt. aſſerens: *Aqua mittitur in calicem, & fit ſanguis conſecratione verbi cœleſtis*. D. Damaſc. lib. 4. fidei, c. 14. vbi Chriſtum ait, *Panem ſui ipſius corpus facere, & vinum, & aquam ſanguinem*. Et S. Iuſtinus Apologia 2. pro Chriſtianis ſub finem, vbi dicit: *Diaconi dant vnicuique eorum, qui adſunt percipiendum panem, vinum, & aquam, quæ cum gratiarum actione conſecrata ſunt*.

Secundò. Multo certius eſt, totum, quod continetur in calice, per legitimam conſecrationem conuerti in ſanguinem, quam aquam prius conuerti in vinum: ſed hoc eſſet falſum, ſi neceſſario deberet prius conuerti in vinum, quam in ſanguinem, vt per ſe patet, ergo non eſt neceſſe eam prius conuerti in vinum. Maior probatur, quia multi putant fide tenendum eſſe, totum liquorem contentum in calice, legitima facta conſecratione, conuerti in ſanguinem, quod, & colligitur ex Patribus præced. arg. citatis abſolutè id aſſerentibus tanquam rem certam, & indubitatam: &

quia alias falſa eſſet forma calicis, ſicut, & falſa eſſet forma corporis, ſi abſolutè pronunciaretur ſuper hoſtias, inter quas eſſent aliquæ hoſtiæ chartaceæ, aut forma calicis ſuper calicem miſtum vino, & oleo. Contra verò nunquam fuit in Eccleſia iudicatum pertinere ad fidem, an aqua conuertatur in vinum, cum ſemper id plurimi negauerint, qui nunquam fuerunt in Eccleſia reprehenſi.

Tertiò. Aqua miſta vino nunquam conuertitur in vinum: ſed quandoque cõuertitur in ſanguinem Chriſti; ergo ad hoc non eſt neceſſarium, vt prius conuertatur in vinum. Maior probatur 1. quia Ariſt. Plinius, omneſque medici, & chymici id affirmant. Secundò, quia poteſt aqua poſt miſtionem iterum ſeparari, quod non eſſet, ſi in vinum conuerſa eſſet. Tertiò, quia corpora ſimplicia, qualis eſt aqua, non nutriunt, quia non poſſunt immediatè in miſta conuerti, ac proinde, nec aqua in vinum. Quartò, quia aqua eſt tenaciſſimæ naturæ: vnde ſi eam iniicias in candentem ollam ferream, ſi vapores a lambico excipias, totam omnino integram recipies. Quintò, quia, nec viuentia totum cibum, aut potum poſſunt integrè in ſuam ſubſtantiam conuertere, nec ignis totam materiam, quam comburit, cum relinquat cineres, & fuliginem; ergo, nec vinum totam aquam poterit in ſe conuertere. Sextò, quia vinum ſemper proportionabiliter perdit virtutem ſuam pro multitudine aquæ.

quæ

quæ ei imponitur, & ſi guttatim, & per interualla imponas, cum tamen contrariũ contingat in ijs, quæ alias res in ſuam ſubſtantiam conuertunt. Septimo, quia, & ſi fortia valde vina poſſent paruam quantitatem aquæ in ſe conuertere, non tamen tenuia: & quamuis poſſent, non tamen tam breui tempore, quale eſt communiter in priuatis Miſſis ab offertorio, vſque ad conſecrationem, & multo minus, quando quis poſt conſecrationem corporis recordatur ſe non impoſuiſſe aquam calici, & ſecundũ Rubricas Romanas ſtatim eam imponit, & conſecrat, ergo ſaltem tunc aqua immediatè cõuertitur in ſanguinem Chriſti; alias Eccleſia, in prædictis Rubricis iubens miſceri aquam vino, exponeret Sacerdotem periculo proferendi formam falſam, & offerendi populo adorandam aquam pro ſanguine Chriſti.

Dicendum tamen eſt: vt aqua in calice appoſita conuertatur in ſanguinem Chriſti, prius debere conuerti in vinum. Docent hoc communiter Theologi, nec vllus præter prædictos recentiores oppoſitum dixit vnquam. Aſſerunt quidem viri grauiſſimi, & ſcientia, & dignitate eminentiſſimi, aquã ſimul, & vinum tranſubſtantiari in ſanguinem Chriſti, hocque ſemper credidiſſe ſanctam Romanam Eccleſiam, hęreſimque hoc ſæculo obortam eſſe negantium aquam vino miſtam mutari in ſanguinem. ſed hoc non opponitur noſtrę concluſioni, quæ neque id negat, ſed aſſerit, aquam vino

no miſtam, quæ mutatur in ſanguinem Chriſti, & quæ ſimul cum vino tranſubſtantiatur in illum, eſſe aquam vinum factam, ſeu in vinum conuerſam: neque eſt hæreſis hoc ſæculo oborta; hoc enim aſſerere manifeſta inſania eſt, quam nec ſomniarunt prædicti viri doctiſſimi.

Probatur ergo noſtra concluſio 1. cum D.Thom.hic ex cap. *Cum Martha*, De celebratione Miſſarum, vbi cum ab Innocentio III. quæſitum eſſet, vtrum aqua cum vino in ſanguinem Chriſti conuertatur, reſpondit de hac re varias eſſe Scholaſticorum opiniones: *Aliquibus enim videtur, quod cum de latere Chriſti duo præcipua fluxerint Sacramenta, redemptionis in ſanguine, ac regenerationis in aqua: illa duo vinum, & aqua, quæ commiſcentur in calice, diuina virtute mutantur. Alij verò tenent, quod aqua cum vino tranſubſtantiatur in ſanguinem, cum in vinum tranſeat miſta vino, licet phyſici contrarium aſſeuerent, qui aquam à vino per artificium poſſe aſſerunt ſeparari. Præterea poteſt dici, quod aqua non tranſit in ſanguinem, ſed remanet prioris vini accidentibus circumfuſa.* Ex quibus tribus opinionibus quænam tenenda ſit, ſubdit: *Verum inter opiniones prædictas illa probabilior iudicatur, quæ aſſerit, aquam cum vino in ſanguinem transmutari.* Ergo cum hæc ſit ſecunda opinio aſſerens, aquam cum vino tranſubſtantiari in ſanguinem, cum in vinum tráſeat miſta vino: illam probabiliorem eſſe iudicat. Et cum talis opinio rationem red-

dat,

dat, cur aqua in ſanguinem tranſubſtantietur, quia in vinum tranſit; ſentit abſque dubio Pontifex, non poſſe aquam tranſubſtantiari in ſanguinem Chriſti, niſi prius in vinum tranſeat, ſeu conuertatur.

Reſpondent prædicti recentiores, Pontificem proferentem ſuam ſententiam non dicere ſecundam ſententiam, aut eorum, qui dicunt aquam prius conuerti in vinum eſſe probabiliorem, vt aliqui illum male citant, ſed probabiliorem eſſe eorum ſententiam, qui dicunt, aquam cum vino in ſanguinem tranſmutari; vt oſtendat ſe abſtrahere ab eo, quod prius in vinum ſit cõuerſa, necne.

Sed ij auctores ante omnia D. Thom. aduerſantur, qui ſententiam Pontificis ita refert. *Et ideò, ſicut ipſe dicit, aliorum opinio probabilior eſt, qui dicunt aquam conuerti in vinum, & vinum in ſanguinem*, Deinde falſum eſſe, quod aſſerunt ipſi, probatur: nam Pontifex vnam ex tribus opinionibus ab ipſo relatis aſſerit eſſe probabiliorem, cum dicat: *Inter opiniones prædictas illa probabilior iudicatur, &c.* Sed non primam, nec tertiam, vt patet; ergo ſecundam, quę ſola aſſerit, aquam cum vino in ſanguinem tranſmutari. Reſpondent, Pontificem ſecundam ſententiam feciſſe bimembrem, vt contineat mediatam conuerſionem, quam aperte recitat: & immediatam, quã inſinuat tantum breuiter, negando ſecundum phyſicos conuerſionem in vinum, & nihilominus abſolute approbando conuer-

ſio-

ſionem in ſanguinem. Sed quis non videt hoc gratis, & ſine fundamento dici? Etenim Pontifex non quatuor, ſed tres tantum opiniones retulerat, & ſecunda apud Scholaſticos non erat bimembris, ſed tantum aſſerebat, aquam cum vino tranſubſtantiari in ſanguinem, quia tranſit in vinum, licet phyſici contrarium aſſerunt. Si vero ipſe illam bimembrem feciſſet, nullam ex prædictis Scholaſticorum opinionibus probabiliorem dixiſſet, ſed quam ipſe proponebat, quæ reuera quarta eſſet à tribus prædictis diſtincta, & partim cum ſecunda conueniret, aſſerendo conuerſioné in ſanguinem, & partim cum tertia, negando conuerſionem in vinum. Falſum eſt etiam Pontificem phyſicorum aſſecurationem approbaſſe, & ſecundum illos negaſſe conuerſionem aquæ in vinum: nam potius, ſicut, & ſecunda ſententia, non curauit de tali phyſicorum aſſecuratione, eam falſam eſſe exiſtimans; ſed cum eadem ſecunda ſententia dixit, aquam in vinum tranſire, vnumque cum illa fieri: *Vt expreſſius eluceat proprietas Sacramenti. Nam cum aquæ multæ ſint populi multi: ideò vino aqua vnitur, vt Chriſto populus adunetur &c. vt qui eſt vnum cum Patre per ineffabilem vnitatem fiat vnum nobiſcum per admirabilem vnionem.* Hoc enim dixit Pontifex reſpiciens ad id, quod ſecunda opinio dixerat de aqua: *Cum in vinum tranſeat miſta vino.* At non eſt neceſse, vt eodem prorſus modo populus Chriſto adunetur, quo vino aqua vnitur:

ſi-

ſicut, nec Chriſtus ſit vnum nobiſcum per admirabilem vnionem eodem prorſus modo, quo ipſe eſt vnum cum Patre per ineffabilem vnitatem. Vnde ridiculum eſt, quod prædicti recentiores dicunt, Pontificem his verbis inſinuaſſe, quod ſicut per gratiæ, & donorum communicationem, ſalua manente noſtra natura, vnimur Chriſto: ita aqua vniatur vino participando ſolas qualitates.

Secundò probatur concluſio ex Concil. Florent. vbi in Decreto Eugenij Papæ IIII. de Euchariſtia dicitur: *Cuius materia eſt panis triticeus, & vinum de vite, cui ante conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri debet.* Cur enim modiciſſima aqua admiſceri vino præcipitur, niſi, vt cito, & facilius conuertatur in vinum, in quod, ſi non conuertitur, non poteſt conuerti in ſanguinem Chriſti? In hunc etenim non conuertitur, niſi, quod eſt materia Euchariſtiæ: ſed aqua non conuerſa in vinum non eſt materia Euchariſtiæ, cum huius materia, vt ait Concilium, ſit vinum de vite, & aqua non conuerſa in vinum non ſit vinum; ergo non poteſt conuerti in ſanguinem Chriſti. Reſpondent prædicti recentiores, vinum eſſe per ſe, & neceſſariam materiam Sacramenti: aquam verò non neceſſariam, nec per ſe, ſed tantũ quatenus miſta vino eiuſdem qualitates, & ſpecies aliqua ratione participat, ita, vt quamuis ſecundum ſubſtantiã ſit aqua, ſecundũ apparentiã externã ſit vinum, appareatq. conuerſa in vinũ,

quod

quod quia aquæ appoſitæ vino in magna quantitate, ita, vt vinum excedat conuenire nequit, ideò modiciſſimam ei admiſceri præcipitur. Contra hoc tamen eſt, quia ſicut Materia Baptiſmi eſt aqua naturalis ſecundum ſubſtantiam, & non ſecundum ſolam apparentiam externam: ita materia Euchariſtiæ eſt vinum non ſecundum ſolam apparentiam, ſed ſecundum ſubſtantiam; alias enim, ſi guttula aquæ roſaceæ, aut ſanguinis agni admiſceretur vino in calice, & manente ſubſtantia ſanguinis, aut roſacei liquoris, appareret in vinum conuerſa, & ſecundum apparentiam externam vinum putaretur, & vini qualitates participaret, eſset materia Euchariſtiæ, quæ poſset in ſanguinem Chriſti cõuerti; ergo ſi aqua vino miſta ſolum eſt vinum ſecundum externam apparentiam, & non ſecundum ſubſtantiam, non eſt materia Euchariſtiæ, nec in ſanguinem Chriſti conuerti poteſt. Confirmatur, ſi in calice non remaneret niſi hæc aqua, quæ ſolum ſecundum apparentiam externam eſt vinum, anihilante Deo ſubſtantiam vini ibi exiſtentis, non poſſet conſecrari; ergo nec conſecrari poteſt, dum eſt coniuncta cum vino ſubſtantiam vini habente: nam hęc coniunctio non tribuit illi materiam eſſe Euchariſtiæ, ſicut nec cuicumque alteri rei, quæ ſolum ſecundum apparentiam externam eſt vinum.

Tertio probatur ex Concilio Tridentin. ſeſſ. 13. c. 3. & can. 2. dicente mirabilem con-

conuerſionem, quæ fit in Sacramento Eucharistiæ, eſſe *Totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manentibus dumtaxat ſpeciebus panis, & vini* vbi cum ſolius ſubſtantiæ panis, & vini, & illorum accidentium fiat mentio, indicat Concilium ſolam ſubſtantiam panis, & vini conuerti in corpus, & ſanguinem Christi, & ſola accidentia panis, & vini manere ſine ſubiecto: atſi aqua vino permiſta, & non conuerſa in illud conuerteretur in ſanguinem Christi, non eſſet hoc verum, nam in ſanguinem Christi conuerteretur aqua, quæ non eſt vinum, & eius accidentia manerent ſine ſubiecto; ergo &c. Confirmatur, ex his Concilij verbis conuincitur, culicem, qui aliquando eſt in vino, non conuerti in corpus vel in ſanguinem Christi, & eius accidentia non manere ſine ſubiecto; quia non eſt panis, nec vinum ſecundum ſubſtantiam; ergo etiam conuincitur, neque aquam, quæ non eſt conuerſa in vinum, nec eſt vinum facta, non conuerti in ſanguinem Christi, nec eius accidentia manere ſine ſubiecto.

Ad 1. autem factum in principio reſpõdetur, Patres loqui de aqua facta vino ſeu in vinum conuerſa: ſicut enim exodi 7. v 12. dicitur, *Deuorauit virga Aaron virgas eorum*, quod intelligendum eſt de virga cõuerſa in colubrum: ita quando Patres dicunt, aquam miſtam vino offerri, benedici, conſecrari, & conſecratione mutari in ſanguinem, intelligendi ſunt, de aqua iam

vinum

vinum facta, & conuerſa in vinum. Vnde Patres quorum verba referuntur de conſecrat. d. 2. præſertim S. Cyprianus can. *Sic*, dicunt, aquam, vt benedicatur, & offeratur in hoc Sacramento, debere adunari vino, ſicut adunatur pani, qui ex ipſa, & farina conficitur, in quo conſtat, non manere ſecundum ſubſtantiam, ſed panem factam, & in panem conuerſam: Quod etiã dicunt Paſchaſius, & D. Algerus, aquam conſecrari, & ſacrificari, & in ſanguinem verti, aut ſanguinem fieri, de illa, vt conuerſa in vinum, intelligendum; quam, licet iam ſit vinum facta, vt diſtinctam à vino connumerant: tum ob ſignificationem, quia per vinum ſignificatur Chriſtus, & per aquam conuerſam in vinum populus, qui Chriſto adunatur: tum etiam ob terminum à quo talis conuerſionis, quia eſt aqua diſtincta à vino. Et eodem modo intelligendum eſt, quod aſſerunt SS. Ambroſ. Aug. Damaſc. & Iuſtinus, de aqua ſcilicet in vinũ conuerſa; ſic enim ſanguis efficitur verbis conſecrationis, & ſicut Ioan. 2. v. 9. dicitur, *Guſtauit architriclinus aquam vinum factam*, & Pſalm. 80. v. 17. *Cibauit eos ex adipe frumenti*, conuerſo ſcilicet in panem: ita aqua facta vinum, & in ipſum conuerſa dicitur conſecrari, & conſecratione fieri ſanguinem Chriſti, & in ipſum conuerti.

Ad 2. reſpondetur maiorem intelligendam eſſe de toto, quod contiaetur in calice, vt materia Euchariſtiæ; ſi enim culex

con-

contineretur in calice cum vino, non conuerteretur in ſanguinem Chriſti: nec tamen propterea forma calicis eſſet falſa, niſi forte Sacerdos intenderet abſolutè conſecrare totum, tam ſcilicet, quod eſt materia, quam quod non eſt materia Euchariſtiæ, iuxta ea, quæ diximus, hic art.2. dubio vnico con.3. ad finem. Vnde ſi aqua miſta vino conuerſa ſit in ipſum, certum eſt ſecundum fidem, ipſam, ac proinde totum, quod vini, & aquæ appoſitum eſt in calice, conuerti per legitimam conſecrationem in ſanguinem Chriſti. Si vero non ſit conuerſa in ipſum, ſed ſubſtantiam aquæ retineat, falſum eſt, ipſam, ac proinde totum, quod continetur in calice, conuerti in ſanguinem Chriſti, nam non totum eſt materia Euchariſtiæ. Cumque recentiores prædicti aſſerant, aquam nunquam conuerti in vinum, nunquam verificare poſſunt (ſicut nos verificamus) totum, quod vini, & aquæ appoſitum eſt in calice, conuerti in ſanguinem Chriſti, pertinere ad fidem: quis enim audebit dicere, de fide eſſe aquam non conuerſam in vinum in ſanguinem Chriſti conuerti? Sicque Patribus, & aliis illud aſſerentibus manifeſtè aduerſantur.

Ad 3. reſpondetur negando maiorem: ſi enim aqua, vt ait S. Auguſt. lib. 1. de mirab. Sacr. Scrip. cap. 18. vel illius operis Auctor: *Cum per vitis arborem infunditur, in vini ſaporem, & colorem mutatur*, cur non poterit miſta vino conuerti in vinum? Ad 1. pro-

bationem dico, Ariſtotelem oppoſitum docuiſſe lib.1.de generat.cap.5.lect. 14. apud D.Th. & cap.10. lect.25.apud D.Tho. Vnde S. Thom.infra q.77.ar 8 ait: *Gutta aquæ multo vino permiſta tranſit in ſpeciem vini, vt dicitur in primò de generatione.* Verba Ariſt. cap 10. citato hæc ſunt: *Earum autem rerum, quæ faciendi vim habent, & patiendi, omneſque facile diuidi poſſunt, multa quidem cum paucis, & magna cum paruis copulata permiſtionem non faciunt, ſed eius, quod ſuperat amplificationem. Altera enim in eam, quæ ſuperior eſt, mutatur, veluti gutta vini decem millibus amphorarum aquæ non admiſcetur. Species enim tollitur, atque in totam aquam vertitur.* Vbi licet in gutta vini exemplum ponat, eadem eſt ratio de gutta aquæ multo vino appoſita, cum tunc vinum ſit res ſuperior, vnde in ea exemplum poſuerat cap.5. dicens: *Vt cum aquam vino admiſces Nam in admiſtionem etiam id, quod ſuperat, vt vinum nominatur.* Apud Plinium hoc legi lib 16. cap. 35. *Hedera mira proditur natura ad experienda vina: ſi vas fiat ex ligno eius, vina transfundere, ac remanere aquam, ſi aqua fuerit miſta.* Ad quod, & quod dicunt Chymici, per immiſſionem medullę iunci, aut per ſpongiam oleo imbutam attrahi ex vino aquam, quæ illi admiſta eſt; reſponderi ſolet; hanc non eſſe veram aquam, ſed liquorem quendam ipſius vini nondum exactè decoctum aquæ ſimilem eiuſdem ſubſtantię cum vino ſaltem dum eſt in illo. Dici etiam poteſt, tunc generari aquã illã, ſi

ſi vera eſt, ex vapore vini, cui aqua admiſta fuerat, & in illud conuerſa, attracto ab hederæ ligno, vel medulla iunci, aut ſpongia oleo imbuta; eodem prorſus modo, quo ex terræ vapore attracto à ſole generatur aqua in media aeris regione, vt docet Ariſt. lib. 1. Meteor. cap. 9. Ad 2. probationem hinc patet quid ſit dicendum. Retorqueri etiam poteſt contra arguentem: nam quoque ex ſpeciebus vini conſecrati ſeparari poſſent ſpecies aquæ, tuncque ſub illis maneret ſanguis Chriſti, cum tamen ſint puræ aquæ. Ad 3. probationem dico, quicquid ſit de illo, an ſcilicet aqua nutriat, vel non, Ariſtotelem, & D. Thom. lib. 1. de Generat. cap. 5. lect. 14. aſſerere, eandem eſſe rationem de miſtione, ac de nutritione, & augmento: ſicut enim cibus inquit ibi S. Doctor, *Non manet: conuertitur enim in ſubſtantiam eius, quod nutritur, & augetur; oſtendit* (Ariſtoteles ſcilicet) *etiam in miſtione eſſe ſimile, quando parum de aqua admiſcetur multo vino*. Ad 4. probationem dico, illud ideo eſſe, quia aqua difficile conuertitur in ignem, cum quo non permiſcetur, in liquores tamen, cum quibus permiſcetur, facilè conuertitur, vt ſtatim dicemus. Ad 5. probationem neganda eſt conſequentia: nam, vt ait Ariſt. lib. 1. de Generat. cap. 10. *Humida corpora permiſcentur maximè. Ex his enim, quæ diuidua ſunt, id quod liquoris vim habet maximè terminari poteſt, niſi viſcoſum ſit*. Sicut autem liquores, niſi viſcoſi ſint, vt oleum, facile permiſcentur; ita facilè v-

nus ſecundum ſe totum conuertitur in alium ſuperantem. Cum autem alimentum, & materia ignis, non permiſceantur cum viuentibus, aut igne, non totaliter cõuertuntur in illa, ſicut aqua conuertitur in vinum. Ad 6. probationem dico, etiam viuentia pro multitudine alimenti perdere vim conuertendi illud in propriam ſubſtantiam; ſi enim multum ſumant etiam paulatim buccellis, aut guttis acceptis, non poſſunt illud digerere, nam agendo repatiuntur: & quamuis illo accepto in quantitate moderata poſſint ſe ad priſtinum ſtatum reducere, hanc tamen virtutem perdunt poſt multum tempus, & ſic tandem moriuntur. Cum autem liquores, vt vinum, careant anima viuente, non opus eſt, vt eodem modo, quo viuentia poſſint ſe ad priſtinum ſtatum reducere, ſed ſemper in illis perſeuerat diminutio virtutis diſponẽs ad eorum corruptionem: ſicque impoſito liquore alio diuerſæ qualitatis etiam guttatim, ac per interualla, non creſcit virtus conuertendi illum in ſe ipſos, ſed ſemper magis, ac magis diminuitur. Ad 7. probationem dico, etiam tenuia vina poſſe parũ aquę in ſe conuertere, & quamuis non in tam breui tempore, quo fortia; ſufficiens tamen eſſe, quod intercedit in Miſſis priuatis ab Offertorio, vſque ad conſecrationem, immo, & minus: nam cum aqua facilè vino miſceatur, vtpote humidum non viſcoſum, breui tempore in illud conuertitur. Et ſicut requiritur aliquod tempus,

vt aqua in vinũ conuertatur, ita & vt qualitates vini recipiat eo modo, vt ſecundum apparentiam vinum cenſeatur. Vnde cum ſecundum ſententiam prædictorum recentiorum aqua non poſſit conſecrari, niſi ſecundum apparentiam ſit vinum, non magis vitant ipſi inconueniens, & periculum nõ conſecrãdi totũ liquorem contentũ in calice, quando verba ſtatim, ac aqua eſt vino appoſita proferũtur ſecundũ Rubricas Romanas, quam nos: nam qualitates, quas ipſi dicunt facere aquam vinum ſecundum apparentiam, nos dicimus aquam vltimo, aut ſaltem valdè proximè diſponere ad formam vini, quæ ſimul eſt cum vltima diſpoſitione; ſicq. ſi illud breuiſſimum tempus ſufficit, vt aqua vinum omnino appareat, ita & vt in vinum conuertatur. Quod ſi aliquando verba conſecrationis proferãtur, antequam aqua tales qualitates recipiat, & in vinũ conuertatur, non propterea forma eſt falſa: quia Sacerdos non intendit conſecrare totum, quod eſt in calice abſolutè, ſed ſolum totum, quod in eo eſt materia Euchariſtię, niſi fortè habeat peruerſam, & ſacrilegam intentionem, iuxta ea, quæ diximus ad ſecundum.

QVÆSTIO LXXV.

De conuerſione panis, & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti.

ARTICVLVS I.

Vtrum in hoc Sacramento ſit corpus Chriſti ſecundum veritatem.

Concluſio eſt affirmans.

CErta eſt ſecundum fidem diffinita in Concilio Romano ſub Nicolao II. cõtra Berengarium, vt patet ex can. *Ego Berengarius*, de conſecrat. diſtinct. 2. & in Concil. Trid. ſeſſ. 13. can. 1. contra Vviclef, & alios hæreticos noſtri temporis his verbis: *Si quis negauerit in Sãctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramento contineri verè realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguinem vna cum anima, & diuinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, ac proinde totum Chriſtum, ſed dixerit tantummodo eſſe in eo, vt in ſigno, vel figura, aut virtute; anathema ſit.*

Probari poſſet multis, ſufficiant tamen nobis verba Chriſti Matt 26. v. 26. Marci 14. v. 22. Lucæ 22. v. 19. & 1. Corinth. 11. v. 24. *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur.*

Qui-

Quibus apertè contrarium eſt, quod dicũt hæretici, corpus Chriſti non eſſe in hoc Sacramento verè, & realiter, ſed ſolum, vt in ſigno, vel figura. ſicut præbente aliquo alijs aquam, quæ videtur vinum (qualem ego vidi, & bibi in Caſtro de Salſas) & dicente: Hoc eſt aqua; qui diceret ſub illis accidentibus non eſſe aquam vere, & realiter, verbis eius contrarium aſſereret.

Reſpondent hęretici, hæc verba non eſſe prolata à Chriſto in ſenſu proprio, ſed ſub tropo, & figura, ſenſumque eſſe: Hoc quod do vobis, ſignificat corpus meum, vel eſt figura corporis mei, ſicut cùm Paulus dicit 1. Corinth. 10. v. 4. *Petra autem erat Chriſtus*, ſenſus eſt, petra erat figura Chriſti: & cum Ioſeph dixit Pharaoni Geneſ. 41. v. 26. *Septem boues pulchræ, & ſeptem ſpicæ plenæ, ſeptem vbertatis anni ſunt*, ſenſus eſt, ſignificãt ſeptem annos vbertatis. Contra hoc tamen eſt, Chriſtus hæc verba verè proferre potuit in ſenſu proprio, in quo, nec Paulus, nec Ioſeph proferre potuerunt, quę dixerunt; ergo in illo ſunt intellegenda, & non ſub tropo, & figura: nam vt ait S. Auguſt. lib. 3. de doctrina Chriſtiana capit. 10. in ſermone Dominico, id ſolum figuratum cenſendum eſt, quod ad fidei veritatem, vel morum honeſtatem propriè referri non poteſt. Antecedens probatur, Chriſtus, cum in cœna accepit panem, deditque Diſcipulis, potuit efficere, vt ſub ſpeciebus illis panis non eſſet ſubſtãtia panis, ſed ſuum corpus contineretur,

hoc enim non negabunt hæretici prædicti, niſi negantes Dei omnipotentiam velint amplius inſanire, ergo cum dixit, *Hoc eſt corpus meum*, in proprio ſenſu id verè dicere potuit, nam verum eſset contentum ſub illis ſpeciebus eſse verè, & realiter ſuū corpus, qui eſt ſenſus proprius illorum verborum. Nec opus eſset, vt ante prolationem talium verborum ſuum corpus ſub illis ſpeciebus conſtitueret, ſed poſset eſficiendo, vt corpus ſuum ſub illis contineretur, verba illa verè proferre in ſenſu proprijſſimo: ſicut & qui eſſiciendo lineam diceret, hæc eſt linea, hoc verè diceret in proprijſſimo ſenſu.

ARTICVLVS II.

Vtrum in hoc Sacramento remaneat ſubſtantia panis, & vini poſt conſecrationem.

Concluſio eſt negans.

Dubium. An hæc concluſio ſit vera, & certa ſecundum fidem.

PArs negans probatur 1. hoc Sacramentum Euchariſtiæ ſæpè vocatur panis, & vinum in Scriptura, vt 1. Corin. 10. v. 16, *Panis, quem frangimus, nonne participatio*

tio corporis Domini eſt? Et cap. 11. v. 28. *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat.* Et Matth. 26. v. 29. *Non bibam amodo de hoc genimine vitis.* Ergo in eo remanet ſubſtantia panis, & vini poſt conſecrationem.

Secundò probabile eſt, in hoc Sacramento manere exiſtentiam, & ſubſiſtentiam panis, & vini; ergo & manere ſaltem aliquid ſubſtantiæ panis, & vini, talis enim exiſtentia, & ſubſiſtentia non accidens, ſed ſubſtantia eſt. Antecedens probatur: Tum quia probabile eſt, exiſtentiam ſubſtantiæ, & accidentis non diſtingui realiter; ergo cum accidentia, quæ manent in hoc Sacramento, vere exiſtant eadem exiſtentia, qua antea exiſtebant, ſimul cum illis manet exiſtentia panis, & vini Tum etiam, quia talia accidentia, cum per ſe exiſtant, ſubſiſtunt: ſed non alia ſubſiſtentia quam panis, & vini; ergo hæc manet cum illis.

Dicendum tamen eſt: Concluſionem articuli veram, & ſecundum fidem certam eſſe. Probatur 1. ex Conc. Trident. ſeſſ. 13. can. 2. vbi diffinitur: *Si quis dixerit in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento remanere ſubſtantiam panis, & vini vna cum corpore, & ſanguine Domini noſtri Ieſu Christi anathema ſit.*

Secundò probatur ratione D. Thom. hic: Non poteſt Corpus Chriſti aliter incipere eſſe de nouo in hoc Sacramento, niſi per conuerſionem ſubſtantiæ panis in ipſum:

ſed quod conuertitur in aliquid, facta conuerſione nō manet; ergo in hoc ſacramento non manet ſubſtantia panis poſt conſecrationem. Idem eſt de ſubſtantia vini, vt ſimili argumento probari poteſt. Maiorem ait Mag. Soto in 4. d. 9. q. 2. art. 2. ſumpſiſſe D. Thom. ex Conc. Lateran. cap. *Firmiter*, de Sum. Trinit. ſicque illius impugnatores non ſolum contra D. Tho. ſed etiam contra Sanctiones Eccleſiæ argumentari. In prædicto enim Concilio non datur alia ratio pręſentiæ, niſi tranſubſtantiatio: cum autem effectus non poſſit eſſe ſine cauſa, rectè ait D. Thom. non poſſe Corpus Chriſti aliter incipere eſſe de nouo in hoc ſacramento, niſi per conuerſionem ſubſtantiæ panis in ipſum. Eſt tamen difficultas, an prædicta maior ſit intelligenda de potentia Dei abſoluta, an verò ſolum de potentia ordinata. Paludanus in 4. diſt. 11. q. 2. Capreolus ibidem q. 1. & Ferrarienſis 4. contra gentes cap. 63. intelligendam eſſe aſſerunt etiam de potentia Dei abſoluta. Caiet. hic §. *Ad euidentiam*, & Mag. Soto vbi ſupra dicunt intelligendam eſſe de potentia Dei non abſoluta, ſed ordinata. Mihi vtramque ſententiam veram eſſe poſſe videtur, Si enim maior D. Thom. accipiatur ſuppoſito eo, quod de facto contingit, corpus ſcilicet Chriſti incipere eſſe in hoc ſacramento abſque vlla ſui mutatione, intelligenda eſt de potentia Dei abſoluta; ita vt per hanc fieri non poſſit, vt Corpus Chriſti abſque vlla ſui mutatione incipiat

eſſe

eſſe de nouo in hoc ſacramento ſub ſpeciebus panis, niſi per conuerſionem ſubſtantiæ panis in ipſum. Inſinuat hoc D.Thom. hic, & clarius in 4.d.11.q 1.ar.1.quæſtiuncula 3. vbi hoc fieri non poſſe dicit: *Ex hoc quod impoſſibile eſt aliquid eſſe nunc, cum prius non fuerit, nihil ipſo mutato, vel aliquo in ipſum: nec poſſet etiam per miraculum fieri, ſicut quod eſſet animal rationale mortale, & nõ eſſet homo*. Et ad 3. *Ad hanc poſitionem ſequitur grauius inconueniens, quam quod contradictoria ſint ſimul vera, quia ponit diffinitionem, ſcilicet aliter nunc, quam prius, & non poteſt ponere diffinitum, ſcilicet motum, neque in corpore Domini, neque in ſubſtantia panis*. At non poſſunt etiam per Dei potentiam abſolutã contradictoria eſſe ſimul vera, nec diffinitio eſſe ſine diffinito poteſt; ergo nec etiam poteſt per Dei potentiam abſolutam Corpus Chriſti abſque vlla ſui mutatione incipere eſſe de nouo in hoc ſacramento, niſi per cõuerſionem ſubſtantiæ panis in ipſum, qua ſubſtantia panis mutetur. Confirmatur, Deus quia nullo modo mutatur, non poteſt incipere eſſe de nouo in creatura, ſine mutatione creaturæ; ergo nec Corpus Chriſti in hoc ſacramento abſque vlla ſui mutatione, niſi per conuerſionem ſubſtantiæ panis in ipſum, qua mutetur ſubſtantia panis. Si vero maior D.Thom. accipiatur abſolutè, & ſimpliciter intelligenda eſt de potentia ordinata non abſoluta Dei. Per hanc enim poteſt Corpus Chriſti conſtitui in hoc ſacramento ſimul cum ſubſtantia

panis, dum tamen per actionem, qua in eo conſtituitur, etiam ſi non deſinat eſſe in cœlo, aliquo modo mutetur: quia tunc non eſſet diffinitio mutationis ſine mutatione, hæc namque, licet non eſset in ſubſtantia panis, eſset tamen in Corpore Chriſti. Probant hoc argumenta Durandi, & Scoti, quæ hic refert Caiet. quorum ſolutionem hinc pendere dicit. Nulla enim apparet contradictionis implicatio, aut repugnantia, vt Corpus Chriſti fiat præſens huic ſacramento præſentia reali per mutationem, quæ primo, & per ſe terminetur ad talem pręſentiam, & ſit ſine conſortio cuiuſcumque alterius mutationis; ac per conſequens ſine conuerſione panis in Corpus Chriſti.

Tertiò probatur concluſio alia ratione D. Thom. Si ſubſtantia panis remaneret in hoc ſacramento, non eſset verum, quod dicitur in forma conſecrationis, *Hoc eſt corpus meum*, nunquam enim ſubſtantia panis eſt Corpus Chriſti, vnde potius eſſet dicendum, hic eſt corpus meum: ſed hoc eſt falſum, & hæreticum; ergo cònclusio articuli vera, & certa ſecundum fidem. Reſpondet Scotus negando maiorem: quia tunc pronomen *Hoc*, non demonſtraret ſubſtantiam panis, ſed contentum ſub pane. Contra hoc tamen omiſſis alijs, quæ Caietanus hic obijcit, eſt argumentum: nam quamuis pronomen hoc poſſit demõſtrare contentum ſub aliqua ſubſtantia, vt patet, cum quis oſtenſa lagena plena aqua

dicit,

dicit, hoc eſt aqua; tamen primo, & per ſe demonſtrat contentum ſub accidẽtibus, quæ videntur, tanquam ſubiectum, quod ex natura, & vſu ſuo magis ſunt nata efficere, & continere, & vt aliud, quam hoc ſubiectum demonſtret, opus eſt, aut tale ſubiectum deficere, vt de facto deficit in Sacramento Altaris, aut continere aliud modo viſibili, ita vt facilè videri poſſit; alias enim arreptus à dæmone oſtenſo ſuo corpore verè poſſet dicere hoc eſt dęmon; & quilibet ſuo corpore oſtenſo, hoc eſt anima rationalis: at ſi ſubſtantia panis remaneret in hoc Sacramento, nec deficeret ſubiectum accidentium, quæ videntur, nec ſub tali ſubiecto contineretur Chriſti Corpus viſibiliter; ergo pro nomen *Hoc*, non demonſtraret Corpus Chriſti contentum ſub pane, ſed ſubſtantiam panis contentam ſub viſibilibus accidentibus. Aliam ſolutionem Durandi impugnant optimè Caiet. & Mag. Soto vbi ſupra, vide illos, præſertim M. Soto, qui tres de hac re errores refert, & refutat.

Ad 1. autem factum in principio reſpondetur, hoc Sacramentum vocari panem, & vinum non quia in eo remaneat ſuſiſtantia panis, & vini; ſed quia ex pane, & vino conficitur, ſicut Euam vocauit Adam Gen. 2. v. 23. *Os ex oſſibus meis*, quia ex eius oſſe facta fuerat. Vel quia ſenſibus apparet panis, & vinum, ſicut Angeli, qui apparuerũt, Abrahæ, Geneſ. 18. v. 2. vocantur *Tres viri*,

quia

quia viri apparebant,& hominum figuram oſtendebant.

Ad 2. reſpondetur negando antecedens: nam cum in Concil. Trident. ſeſſ. 13. can. 2. diffiniatur, totam ſubſtantiam panis conuerti in corpus, & totam ſubſtantiam vini in ſanguinem Chriſti, non eſt probabile aliquid ſubſtantiæ panis, aut vini, qualis eſt eius exiſtentia, & ſubſiſtētia, manere in hoc Sacramento. Ad 1. probationem dico, antecedens ſi quid habet probabilitatis, à concedentibus illud negandam eſſe conſequentiam, & dicendum, accidentia in hoc Sacramento non exiſtere eadem exiſtentia qua antea, ſed per aliam, aut per extrinſecā Dei manutenentiam. Ad 2. probationem neganda eſt maior: nam licet talia accidentia de facto, & actu non inhæreant, debetur tamen illis ineſſe ex natura rei, ſicq; non per ſe exiſtunt, nec ſubſiſtunt ſimpliciter, & abſolutè, ſed ſolum habent modum quendam per ſe exiſtendi.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſubſtantia panis, vel vini poſt conſecrationem huius Sacramenti annihiletur.

Concluſio eſt negans.

Dubium. *An hæc concluſio vera ſit.*

FAlſam eſſe probatur 1. hic inueniuntur duo tranſitus, ſeu mutationes, alter per ſe ab eſſe panis ad non eſſe panis, & alius à non præſentia Corporis Chriſti hic ad præſentiam ipſius hic: ſed ſi ſecundus tranſitus non concomitaretur primum, primus eſſet annihilatio; ergo & modo formaliter eſt annihilatio, quia ratio eius non variatur propter illud, quod per accidens concomitatur.

Secundò. *Si* panis annihilaretur, & Corpus Chriſti poneretur hic præſens, omni eodem modo ſe haberet tam panis, quam Corpus Chriſti, ſicut modo ſe habet; quia ſicut tunc nec forma, nec materia panis maneret, ita nec nunc manet; ergo ſicut tunc panis redigeretur in nihilum, & eſſet annihilatus, etiam nunc.

Ter-

Tertiò. Id quod prius fuit aliquid, & poſtea eſt nihil, verè eſt annihilatum: ſed panis ante conſecrationem fuit aliquid, & poſt conſecrationem eſt nihil, cum non ſit aliquid in ſe, vt patet, nec in alio ſcilicet Corpore Chriſti, nam in Corpore Chriſti nihil plus eſt quam ante; ergo verè eſt annihilatus.

Quartò. Si in corruptione materia deſineret eſſe ſicut, & forma, iam non eſſet corruptio, ſed annihilatio: ſed hic tam materia, quam forma panis, & vini deſinit eſſe; ergo vera eſt annihilatio panis, & vini.

Quintò. Si remanente Corpore Chriſti immutato rediret eadem ſubſtantia panis, oporteret, panem illũ creari, nam nõ fieret de ſubſtantia Corporis Chriſti, aut alicuius alterius, ſed ex nihilo; ergo ſi præxiſtente Corpore Chriſti panis deſinat eſſe, ita vt nihil de eius ſubſtantia remaneat, vt hic contingit, verè annihilabitur; eodem enim modo ſe habet aliquid, vt ſit terminus ad quem annihilationis, & terminus à quo creationis.

Dicendum tamen eſt: certiſſimam eſſe concluſionem articuli, ſcilicet ſubſtantiam panis, aut vini poſt conſecrationem non annihilari. Oppoſitum huius tenet Scotus in 4.d.11.q.4. Sed illam ſic probat D. Tho. hic: ſubſtantia panis conuertitur in Corpus Chriſti; ſed hæc conueſio tollitur poſita annihilatione ſubſtantiæ panis; ergo hæc non annihilatur. Confirmat, effectus Sacra-

cra-

cramenti ſignificatur per formam: ſed per verba formæ non ſignificatur annihilatio ſubſtantiæ panis; ergo hæc non annihilatur. Quæ ratio tanti ponderis eſt, vt exiſtimem, quod aſſerit Mag. Soto in 4. diſt. 9. q. 2. art. 4. dicens: *Annihilationis opinio neſcio quomodo citra errorem ſuſtentari poſſit*, licet alij non admittant, ego etiam ab hac cenſura abſtineã propter auctoritatem Scoti, & aliorum; non fuiſſe abſque cauſa, & fundamento dictum. Nam præter ea, quæ ibi dicit M. Soto, ſi verum eſt, quod in minori rationis factæ aſſerit D. Thom. *Quæ conuerſio tollitur poſita annihilatione ſubſtantiæ panis*; non abſque cauſa illud dicitur, (vt quidam recentiores aſſerunt) cũ talis conuerſio ſecundum fidem aſſerenda ſit. Verum autem eſſe probatur: nam quamuis quod corrumpitur poſſit cõuerti in aliquid aliud, quia non deſinit in nihil, ſed in aliquid, vt aqua in aërem: quod tamen annihilatur, non poteſt in aliquid aliud conuerti, quia non deſinit in aliquid, ſed in nihil, & in nihilũ redigitur, ac conuertitur; ergo non poteſt conuerti in aliquid, nam hoc cũ illo pugnat, & per illud tollitur: propter quod Caiet. hic ait, Scotum ſola voce conuerſionem affirmare.

Quomodo autem non annihiletur ſubſtantia panis, & vini, variè explicant Doctores. Durandus in 4. d. 11. q. 3. num. 5. dicit, non annihilari, quia corrupta forma panis per conuerſionem, materia eius manet ſub forma Corporis Chriſti, ſicut ma-

tera

teria alimenti manet ſub forma nutriti. Sed hoc manifeſtum continet errorem contra diffinitionem Conc. Trident. ſeſſ. 13. can. 2. Cum neget conuerſionem totius ſubſtantiæ panis in Corpus Chriſti.

Alij dicunt panẽ nõ annihilari: quia licet ſubſtãtiã panis non maneat actu, & formaliter ſecundũ ſe totam, aut aliquã ſui partẽ; manet tamen virtualiter in ſuis accidentibus. Contra hoc tamen eſt: quia hinc ſequeretur, Deum non poſſe annihilare aliquam ſubſtantiam manentibus eius accidentibus: item ſubſtantiam panis annihilari, ſi Deus illam cum ſuis accidentibus conuerteret in Corpus Chriſti: ſed hæc falſa ſunt; ergo, &c.

Alij, vt Nominales, aſſerunt, non annihilari ſubſtãtiam panis, quia loco illius ſuccedit ſubſtantia Corporis Chriſti. Sed cõtra hoc eſt, quia ſi Deus in nihil redigeret corpus aliquod intra aquam exiſtens, etiã ſi loco illius ſuccederet aqua ad ſupplendũ vacuum, verè annihilaretur; ergo licet hic loco ſubſtantiæ panis ſuccedat ſubſtantia Corporis Chriſti, non propterea illa non annihilatur. Supponit etiam hic modus dicendi panem conuerti in Corpus Chriſti nihil aliud eſſe, quam corpus Chriſti loco eius ſuccedere, quod falſum eſt.

Alij, vt Capreolus in 4. d. 11. ad arg. contra 2, & Palud. ibidem art. 2. ad 1. affirmant, panem non annihilari, quia manet in potentia obediẽtiali corporis Chriſti, eo quod corpus Chriſti poteſt diuina virtute iterum

con-

conuerti in illo numero panem. Contra hoc tamen eſt: quia hoc non habet corpus Chriſti, ex vi deſitionis panis, & conuerſionis in ipſum, cum etiam ſi panis non eſſet in ipſum conuerſus, eſſet in eo potentia obediētialis, vt conuerteretur in panem, & pane in hac potentia obedientiali manente, poſſet à Deo annihilari; ergo modo non ideo non annihilatur, quia manet in potentia obedientiali corporis Chriſti. Confirmatur, quia alias nihil poſset à Deo annihilari, quia quantumcumque in nihilũ redigatur, in illud idem numero poſsunt diuina virtute alia conuerti: ſed hoc eſt falſum; ergo, &c.

His ergo omiſſis, verus modus dicendi eſt aſſignatus à *D.* Thom. hic his verbis: *Licet poſt conſecrationem hæc ſit falſa, ſubſtantia panis eſt aliquid: id tamen, in quod ſubſtantia panis eſt conuerſa, eſt aliquid. Et ideo ſubſtantia panis non eſt annihilata.* Ad rationem enim annihilationis requiritur, vt ex vi illius res vertatur in nihil, & non conuertatur in aliquid: & quia ex vi conuerſionis ſubſtãtia panis conuertitur in corpus Chriſti, ideo non annihilatur.

Ab hoc dicendi modo non differt modus dicendi Caietan. hic, & art. ſequent. aſſerentis, panem non annihilari, quia licet poſt conſecrationem ſubſtantia panis non ſit aliquid, quod tamen erat panis, aliquid eſt ſcilicet corpus Chriſti, nam vt ait S. Ambroſ. *Quod erat panis, iam corpus Chriſti eſt.* Per id enim, quod erat panis,

non

non intelligit Caiet. (ſicut nec S. Ambroſ.) rationem ſubſtantiæ aut entis, quę antea erat in pane, eandem numero manere in corpore Chriſti, ſicut eadem numero materia, quæ erat in corrupto, manet in genito. Sed ſenſus eius eſt, tam panem quam eius ſubſtantiam, & entitatem, & quicquid erat in pane, deſinere eſſe, & ſolum manere conuerſum in corpus Chriſti, hocque dici id, quod erat panis, quia panis, & quicquid erat in eo in corpus Chriſti conuerſum eſt. Vnde immerito à Mag. Soto, & alijs impugnatur, quaſi Caietan. dicat, ſubſtantiam, & entitatem, quæ erat in pane, deſinere eſſe panem, non tamen eſſe ſubſtantiam, & entitatem.

Ad 1. autem factum in principio reſpõdet Caiet. hic negando maiorem; ſuppo, nit enim falſum, ſcilicet inueniri hic mutationem ſeu trãſitum per ſe ab eſſe panis ad non eſſe panis: nam vnicus eſt ſolum tranſitus vnicaque mutatio inter duos terminos poſitiuos, ſcilicet conuerſio panis in corpus Chriſti, cuius terminus à quo eſt eſſe panis, & per ſe terminus ad quem eſt eſſe corporis Chriſti, vt eſt id, quod erat panis: quia vero eſſe corporis Chriſti comitatur, vel ſequitur non eſſe panis, ideo talis tranſitus, vel mutatio conuerſionis panis in corpus Chriſti concomitanter, vel conſequenter eſt tranſitus, vel mutatio ab eſſe panis ad non eſſe panis. Sed demus Scoto duas illas mutationes, quas ſupponit in maiori; adhuc non ſequitur primam

mu-

mutationem ab eſſe panis ad non eſſe panis eſſe annihilationem: nam ſicut non eſſe, ad quod tendit corruptio aquæ v. g. non eſt terminus annihilationis, ita nec nõ eſſe, ad quod tendit mutatio ab eſſe panis ad non eſſe panis. Talis enim mutatio non eſt deſitio panis in nihil, ſed in corpus Chriſti, & quia eſſe corporis Chriſti concomitatur, vel ſequitur non eſſe panis, ideo talis mutatio eſt ab eſſe panis ad non eſſe panis. Cum autem non eſſe vel nihil, quod eſt terminus annihilationis, nullam habeat connexionem, vel concomitantiam cum aliquo eſſe; non eſſe, ad quod tendit deſitio panis, cum concomitatur, vel ſequitur eſſe corporis Chriſti, non eſt terminus annihilationis. Ad id vero, quod dicitur in minori argumenti, ſi ſecundus tranſitus ſeu mutatio non concomitaretur primum tranſitum, primus tranſitus eſſet annihilatio, dico: tunc primum illum tranſitum non fore eiuſdem, ſed diuerſę rationis à trãſitu, qui modo eſt (ſicut ſi corruptionem vnius non ſequeretur generatio alterius, nõ eſſet eadem mutatio corruptionis, ſed mutatio alterius rationis) ſicque non mirum ſi eſſet annihilatio.

Ad 2. reſpondet Caietan. negando antecedens: falſa eſt enim conditionalis in eo poſita. Ad probationem in eodem antecedente contentam dicit, ad annihilationẽ ſiue per ſe, ſiue per accidẽs plus requiri, quam non manere formam neque materiam: *Exigitur enim, quod id quod erat illud, ſit*

modo

modo nihil ſeu non ſit aliquid; cuius contrarium in propoſito inuenitur: nam ſecundum Amb. id quod erat panis eſt corpus Chriſti. Vel clarius, iuxta ſolutionem D. Thom ad 3. ad annihilationem requiritur, vt id quod deſinit eſſe, & id in quod conuertitur, ſit omnino nihil; quod in propoſito non inuenitur: nam licet ſubſtantia panis, quæ deſinit eſſe, non ſit aliquid: id tamen in quod conuerſa eſt, aliquid eſt, cum non ſit conuerſa in nihil, ſed in corpus Chriſti.

Ad 3. reſpondet D. Th. in 4. d. 11. q. 1. art 2. ad 3. *Quod quamuis panis non ſit aliquid, tamen illud, in quod conuerſus eſt panis eſt aliquid conuerſione facta: & ideo non ſequitur, quod panis ſit annihilatus.* Et ad 4. *Quod quamuis non maneat panis neque in ſe, neque in alio; manet tamen corpus Chriſti, in quod conuerſus eſt panis: & ideo non ſequitur, quod ſit annihilatus.* Vide etiam Caietan. artic. ſequent. §. *Ad obiecta.*

Ad 4. reſpondetur cum Caiet. loco proximè citato plus requiri ad annihilationē, quam deſinire eſſe materiam, & formam, nempe deſinire in nihil, in quod ſi non deſinerent materia, & forma in corruptione, ſed conuerterentur in aliquid, vt hic contingit, non eſſet annihilatio.

Ad 5. cum eodem Caietan. ibidem reſpondetur negando antecedens: nam diuina omnipotentia poſſet eundem numero panem reſtituere dupliciter, ſcilicet per modum creationis, & per modum reconuerſionis. Et ſi fieret per modum creationis,

nis, corpus Chriſti, qui fuit terminus ad quem conuerſionis, non eſſet terminus à quo creationis,ſed terminus à quo eſſet nihil., ex quo panis produceretur. Si verò fieret per reconuerſionem, ita vt corpus Chriſti conuerteretur in panem, terminus à quo eſſet corpus Chriſti, & terminus ad quem panis reproductus. Ex his autem non ſequitur, modo conuerſionem panis in corpus Chriſti eſſe annihilationem: quia prima reſtitutio panis non haberet pro termino à quo, id quod in hac conuerſione eſt terminus ad quem: & ſecunda non eſſet creatio, ſed reconuerſio, a priore conuerſione ſolum diſtincta, quia prior non habuit terminum ad quem productum, ſecunda vero productum terminum ad quem haberet, ſicut, & eum habuit conuerſio vxoris Loth in ſtatuam ſalis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum panis poſſit conuerti in corpus Chriſti.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. Quinam ſit terminus huius conuerſionis?

QVidam recentiores dicunt, terminũ huius cõuerſionis eſſe corpus Chriſti per eam reproductum, ſeu nouo mo-

modo productum. Probant 1. ex Patribus, qui dicunt in conſecratione corpus Chriſti creari, ac fieri. S. Cyprianus namque ſerm. de Cœna poſt medium de Chriſto loquens ait: *Qui vſque hodie hoc veraciſſimũ, & ſanctiſſimum corpus ſuum creat.* Beſſarion lib. 1. de verbis conſecrat. inquit: *Tota Trinitas hoc corpus altaris creat.* S. Amb. lib. 4. de Sacram. cap. 4. dicit: *Panis iſte panis eſt ante verba Sacramentorum; vbi acceſſerit conſecratio, de pane fit corpus Chriſti.* Et inferius: *Poſt conſecrationem dico tibi, quod iam eſt corpus Chriſti: ipſe dixit, & factum eſt, ipſe mandauit, & creatum eſt.* Denique D. Th. hic art. 8. docet hanc conuerſionem in hoc conuenire cum creatione, & cum transſmutatione naturali: *Poſſumus enim verè, & propriè dicere, quod ex non ente fit ens, & ex pane corpus Chriſti, & ex aere ignis.* Ergo terminus huius conuerſionis eſt corpus Chriſti, vt factum, & productum per eam.

Secundò. Vt aliquid ſit terminus conuerſionis alterius rei in ipſum, debet verè produci per eam; ergo, & vt corpus Chriſti ſit terminus huius conuerſionis. Antecedens probatur ex D. Thom. ſupra q. 2. art. 1. vbi de diuina eſſentia ait: *Nec ipſa poteſt conuerti in aliud, cum ſit incorruptibilis: nec aliud in ipſam; cum ipſa ſit ingenerabilis.* Sentit ergo, vt in aliquid poſſit aliud conuerti, & eſſe terminus talis conuerſionis, neceſſarium eſſe, vt poſſit produci per talem conuerſionem, & de facto producatur,

quan-

quando actu, & de facto aliud in ipſum conuertitur.

Tertiò. Vt idem alicubi exiſtens ſimul exiſtat alibi, debet ibi reproduci; ergo vt idem corpus Chriſti exiſtẽs in cœlo ſimul exiſtat in Sacramento, opus eſt, vt ibi per conuerſionem panis in ipſum reproducatur, ſicque reproductum terminus ſit talis conuerſionis. Antecedens probatur, illud poteſt alibi reproduci, non minus quam ſi annihilatum fuiſſet; nulla eſt enim maior ratio, cur Deus rem hic annihilatam poſſit alibi reproducere, & non rem hic exiſtentem: at niſi ibi reproducatur, non poteſt ibi exiſtere; ergo vt ibi exiſtat, opus eſt, vt ibi reproducatur.

Quartò. Implicat contradictionem, vt aliqua ſubſtantia incipiat eſſe hic, & non adducatur ex alia parte, neque producatur hic: ſed ſubſtantia corporis Chriſti per cõuerſionem ſubſtantiæ panis in ipſam incipit eſſe in hoc Sacramento, vbi antea non erat, & non adducitur ex alia parte; ergo producitur in eo per talem conuerſionem ſicut terminus illius.

Quintò. Hæc conuerſio eſt quid inferius ad productionem, & vera actio, & paſſio, de cuius ratione eſt, dicere nouitatem eſſendi, & aliquid producere in ſubiecto; ergo cum de illa dicat *Diu.* Thom. hic ad 1. *Eſt ſicut in ſubiecto in vtraque ſubſtantia*, ſicut in ſubſtantia panis efficit veram, & realem illius deſitionem, ita in ſubſtantia corporis Chriſti producit tam eſſe, quod iam ha-

bebat, quam eſſe in Sacramento, quod nõ habebat antea.

Dicendum tamen eſt 1. Corpus Chriſti per conuerſionem panis in ipſum non reproduci, nec aliquo modo mutari. Concluſio hęc eſt omnium Theologorum antiquorum, apud quos inauditum eſt nomẽ productionis, vel reproductionis corporis Chriſti in hoc Sacramento, aut alicuius mutationis ipſius. Probatur 1. nam Hugo de ſancto Victore lib. 2. de Sacramentis c. 9. partis 8. ſic habet: *Per verba ſanctificationis vera panis, & vera vini ſubſtantia in verũ corpus, & verum ſanguinem Chriſti conuertitur. Nec ſic in pane corpus Chriſti conſecrari dicimus, vt de pane corpus Chriſti eſſe accipiat, nec quaſi nouum corpus ſubito factum de mutata eſſentia, ſed in ipſum corpus verum mutatã eſſentiam.* Idem aſſerit S. Bonauentura in 4. diſt. 10 p. 2. quæſt. 2. ait namque: *Corpus Chriſti in conſecratione non ſit.* Et inferius: *Tunc non ſit eius humanitas, quia facta eſt in conceptione.* Et diſt. 11. par. 2. quęſt. 2. de termino, quem habet conuerſio panis in corpus Chriſti, inquit: *Non habet aliquid de nouo factum, ſed præexiſtens.* Similiter B. Albertus Magnus in 4. diſt. 10. art. 6. de ſubſtantia panis dicit: *In aliud præexiſtens conuertitur in corpus Chriſti.* Et diſt. 11. art. 1. de Chriſto ait: *Chriſtus eodem modo ſe habet tunc, & ante, & poſt.* Vniuerſi denique Scolaſtici in eiſdem diſtinctionibus idem docent.

Secundò. Nam D. Thom. in 4. diſt. 11.

q. 1.

q. 1. art. 3. queſtiun. 1, hanc conſtituit differentiam inter naturales conuerſiones, & iſtam: *Quia in naturalibus conuerſionibus tranſmutatur, & id quod conuertitur, & id in quod conuertitur. Sed in hac conuerſione illud in quod fit conuerſio, erat praeexiſtens: vnde hoc, in quod terminatur conuerſio, nullo modo tranſmutatur, ſcilicet corpus Chriſti, ſed ſolum panis, qui conuertitur.* Idem docent eius antiquiores diſcipuli preſertim Caiet. qui hic §. *Vbi videre,* inquit: *Non oportet propter nouam hanc actionem mutationem aliquam effici in ſubſtantiâ corporis Chriſti: quia quod erat panis, de nouo eſt corpus Chriſti, non per mutationem corporis Chriſti; ſed per mutationem panis in corpus Chriſti.*

Tertio. Probatur ratione ſumpta ex verbis D. Th. relatis: Hæc conuerſio non terminatur in id, quod non erat, ſicut conuerſio aque in vinum in nuptiis Cana Galileæ, & conuerſio vxoris Loth in ſtatuam ſalis, ſed in corpus Chriſti præexiſtens; ergo per illam non producitur corpus Chriſti: nam quod per aliquam actionem producitur, non præexiſtit illi. Confirmatur 1. quod producitur, mutatur de non eſſe ad eſſe: ſed corpus Chriſti præexiſtens nō poteſt ſic mutari, alias ſimul eſset, & non eſset; ergo non poteſt per conuerſionem panis in ipſum produci ſecundum ſuam entitatem, & ſubſtantiam. etiam hic ſeu in hoc Sacramento, ſicut nec in cœlo: nā, vt ait D. Thom. in 1. diſt. 44. quæſt. 1 ar. 4. ad 1. *Quando iam eſt exiſtens actu, amittit*

rationem poſſibilis fieri. Idem dicit 1. part. quæſt. 25. art. 4. ad 2. Confirmatur 2. nã vt hic cum S. Ambroſ. ait D. Thom. *Hoc quod conficimus corpus ex virgine eſt*. At ſi ex pane conuerſo in ipſum produceretur, non eſſet corpus ex virgine, ſicut vinum productum ex aqua à Chriſto non fuit vinum ex vite, quamuis eſſet eiuſdem ſpeciei cũ vino ex vite; ergo &c.

Quartò, Panis poteſt diuina virtute cõuerti in corpus Chriſti, quin hoc reproducatur, ergo de facto ſic conuertitur. Conſequentia patet, non enim debemus miracula addere ſine neceſſitate, præſertim hoc reproductionis corporis Chriſti, quod maiorem virtutem requirit, quam conuerſio panis in ipſum ſine tali reproductione, & quod incredulis hoc myſterium incredibilius facit. Antecedens probatur, nam vt hic ad 3. ait D. Thom. quia tota latitudo entis creati eſt diuinæ virtuti ſubiecta, & Deus habet actionem in totum ens creatum, ideo poteſt quicquid entitatis eſt in vna rè conuertere in id, quod eſt entitatis in altera: ſed id, quod eſt entitatis in corpore Chriſti: iam eſt productum, & vt ſic non minus ſubeſt diuinæ virtuti, quam vt reproducendum; ergo in illud vt productum formaliter poteſt Deus conuertere ſubſtantiam panis abſque aliqua corporis Chriſti reproductione?

Quintò; Nam ſi corpus Chriſti per cõuerſionem panis in ipſum reproduceretur, etiam reuniretur verbo diuino, & tot eſſet

reu-

reuniones, quot reproductiones, ſicque innumeræ iuxta numerum panum, vel hoſtiarum, quæ conſecrantur, & in corpus Chriſti conuertuntur: ſed hoc admittendum non eſt; ergo &c.

Dicendum eſt 2. Terminum huius conuerſionis eſſe corpus Chriſti ſecundum ſuũ eſſe ſubſtantiale, non quomodocumque, ſed vt in illud conuerſus eſt panis, vel iuxta modum loquendi Caietani, vt eſt id, quod erat panis, & vt contentum ſub ſpeciebus panis, ſub illiſque ſacramentaliter præſens. Prima pars eſt contra Scotum, & Paludanum relatos à Caiet. hic §. *Circa hanc*. Paludanus enim dixit conuerſionẽ hanc habere pro termino ad quem corpus Chriſti, non ſecundum eſſe ſubſtantiale, ſed ſecundum eſse accidentale, quale eſt eſse ſacramentale, cuius eſt productiua: Scotus verò aſseruit, hanc conuerſionem non eſse productiuam termini ad quem ſcilicet corporis Chriſti ſecundum eſse ſubſtantiale, aut accidentale, ſed adductiuam illius illo vbi erat terminus à quo, ſcilicet ſubſtantia panis, nempe ſub ſpeciebus ſacramentalibus. Sed probatur, nam vt hic ait D.Th. *Hæc conuerſio proprio nomine poteſt dicit tranſubſtantiatio*. Quod, & conſtat ex Concil. Trid. ſeſſ. 13. can. 2. dicente; *Quam conuerſionem Catholica Eccleſia aptiſſime tranſubſtãtiationem appellat*. Sed de ratione tranſubſtantiationis eſt, vt duo termini a quo, & ad quem ſint ſubſtantiæ; & ſubſtantia, in ſubſtantiam conuertatur; ergo terminus

ad quem huius conuerſionis eſt corpus Chriſti ſecundum ſuum eſse ſubſtantiale; alias enim non eſset tranſubſtantiatio, ſicut nec talis eſset, ſi terminus à quo non eſset panis ſecundum ſuum eſse ſubſtantiale, ſed ſolum ſecundum accidentia, hæcque ſola conuerterentur in corpus Chriſti.

Secunda pars etiam probatur: quia nequit intelligi aliquid de nouo eſse terminū ad quem nouæ actionis, quin de illo verificetur aliquid, quod de illo antea non verificabatur: ſed hoc non verificatur de ſubſtantia corporis Chriſti quomodocumque ſumpta, nam ſi præcise, & ſolum accipiatur ſecundum ſuum eſse ſubſtantiale, hoc iam antea habebat; ergo non quomodocumque ſumpta eſt terminus huius cōuerſionis.

Tertia pars explicat quid ſit hoc, quod de corpore Chriſti poſt conuerſionem panis in ipſum verificatur, quod antea non verificabatur. Et quidem ſi hæc conuerſio non eſset ſacramentalis, ſed qua conuerteretur panis in corpus Chriſti, vt habens eſse in cœlo, ſufficeret, vt de corpore Chriſti verificaretur, eſse id in quod conuerſus eſt panis, vel eſse id quod erat panis, quod de illo antea non erat verum. Quia tamē eſt conuerſio ſacramētalis, per quam Chriſti corpus eſt ſecundum ſuam ſubſtantiam ſub ſpeciebus panis in hoc Sacramento, ideo additum eſt, & vt contentū ſub ſpeciebus panis, ſub illiſque ſacramentaliter præſens. Hoc autem modo eſse terminū

huius

huius ſacramentalis conuerſionis probatur: Eo modo eſt terminus huius conuerſionis, quo ſignificatur per verba conſecrationis, quibus efficitur hæc conuerſio: ſed per illa ſignificatur corpus Chriſti, vt contentũ ſub ſpeciebus panis, ſub illiſque ſacramentaliter præſens, nam ſenſus horum verborum, *Hoc eſt corpus meum*, eſt, contentum ſub his ſpeciebus eſt corpus meum; ergo vt ſic eſt terminus huius ſacramentalis cõuerſionis.

Dicendum eſt 3. Eſse contentum ſub ſpeciebus panis, ſub illiſque Sacramentaliter præſens (& idem eſt de eſse id in quod conuerſus eſt panis, vel eſse id, quod erat panis) non eſse aliquid reale in corpore Chriſti, ſed ſolum denominationem, ac relationem rationis; pertinere tamen ad terminum huius conuerſionis ſacramentalis panis in corpus Chriſti, vt terminum intrinſecum illius, ſine quo corpus Chriſti non eſset huius conuerſionis terminus.

Prima pars non caret difficultate, vnde, Caiet. hic art. 2. §. *Antequam*, ita ſcribit: *An ſacramentalis conuerſionis mutatio inferat in vtroque extremo relationes reales continentiæ actiuæ, & paſſiuæ: vel ſolum ex parte corporis Chriſti ſit relatio realis ad ſpecies, quæ continetur ſub ſpeciebus, & per hoc denominantes ſpecies continere corpus Chriſti, quia corpus Chriſti continetur ſub illis: vel in ſpeciebus ipſis realis continentiæ relatio ad corpus Chriſti conſurgit, ex qua corpus Chriſti cointelligitur referri ad ſpecies, vt con-*

tentum ad continens, non quia ipſum referatur ad ſpecies, ſed quia ſpecies referuntur ad ipſum (ſicut Deus realiter dicitur Dominus creaturæ, non quia ipſe referatur ad creaturam ſeruam, ſed quia creatura refertur ad ipſum) non facilè dixerim.

Mihi tamen ſecúdum doctrinam D.Th. aſſerendum eſſe videtur, quod diximus in prima parte concluſionis. Etenim D. Th. in 4. d. 11, q. 1. art. 3. quæſtiuncu.1. ad 3. de ſucceſſione, qua ſubſtãtia corporis Chriſti ſuccedit ſubſtantiæ panis ſub eius accidentibus, inquit: *Sed ſecundum regulam in 1. lib. diſt. 26. de relatiuis datam, erit iſta relatio ordinis huius ſucceſſionis ſecundum rem quidem in ipſo pane, qui mutatur, non autem in corpore Chriſti vero, niſi ſecundum rationẽ, quia ipſum immutatum manet*. Sed eadem eſt ratio de relatione continentiæ actiuæ, & paſſiuæ, quia corpus Chriſti nullo modo mutatur; ergo eſſe contentum, & præſens ſub ſpeciebus panis nihil reale eſt in corpore Chriſti, ſed ſolum relatio rationis.

Secundò. Nam idem S. Doctor hic, q. ſequent. art 6. in corpor. dicit de corpore Chriſti: *Non deſinit eſſe ſub Sacramento per hoc quod ipſum deſinat eſſe, ſed ſolum per hoc, quod ſpecies huius Sacramenti deſinunt eſſe*. Et ad 3. *Quibus ceſſantibus deſinit eſſe corpus Chriſti ſub eis: non quia ab eis dependeat, ſed quia tollitur habitudo corporis Chriſti ad illas ſpecies: per quem modum Deus deſinit eſſe Dominus creaturæ deſinentis*. Ergo ſicut eſſe Dominum creaturæ in Deo eſt relatio

ratio-

rationis,ita & eſſe contentum,& præſens in hoc Sacramento ſub ſpeciebus panis, non eſt aliquid reale in corpore Chriſti, ſed ſolum relatio rationis; alias non ſolum deſineret eſſe ſub Sacramento per hoc, quod ſpecies deſinunt, ſed etiam quia amitteret aliquid reale, quod habebat, & ſecundum hoc ipſum deſineret eſſe.

Neque huic obſtat, quod dicitur in Cõcilio Trid. ſeſſ. 13. can. 1. corpus Chriſti contineri in Sacramento Euchariſtiæ, *Vere realiter, & ſubſtantialiter.* Nam etiam Deus vere realiter; & ſubſtantialiter eſt in omnibus rebus; & tamen eſſe in rebus non eſt aliquid reale in Deo, ſed relatio quędam rationis, quę, vt ait D. Thom. in 1. diſt. 37. q. 2. art. 3. *Non dicitur de Deo niſi ex tempore, ſicut Dominus, & creator.* De quo vide eundem S. Doctor. 1. part. quęſt. 13. a. 7. ad 5.

Secunda pars cõcluſionis probatur, nam ex tertia parte 2. con. conſtat, eſſe contentum, & prę́ſens corpus Chriſti ſub ſpeciebus pertinere ad terminum huius conuerſionis: ſed cum non ſit aliquid reale, ſed rationis in corpore Chriſti, vt in prima parte huius concluſionis oſtenſum eſt, non poteſt pertinere ad terminum huius conuerſionis, qui eſt ſubſtantia corporis Chriſti tã quam eius eſſentialis ratio; ergo ſolum pertinet tanquam modus intrinſecus illius eo modo, quo 2.2. quęſt. 1. art. 4. dub. 1. diximus, eſſe non viſum pertinere ab obiectum fidei.

Ad 1. autem factum in principio reſpõdetur, Patres aſſerentes corpus Chriſti creari in hoc Sacramento, non accepiſſe nomen creationis propriè, aliàs enim ſentirent fieri ex nihilo, quod apertè falſum eſt; ſed latè pro actione ſupernaturali, & miraculoſa, qua dicitur fieri, non quia producatur, aut mutetur, ſed quia per mutationem, & conuerſionem panis in ipſum incipit eſſe in hoc Sacramento: ſicut de Deo dicitur factum eſſe refugium nobis, & factum eſſe hominem, non quia Deus productus, aut mutatus fuerit, ſed per mutationem alterius, vt docet D. Thom. ſupra q. 16. a. 6. ad 2. Cum verò hic art. 8 dicit, poſſe propriè, & verè dici, ex pane fieri corpus Chriſti, ſicut ex non ente fit ens; & ex aere fit ignis, non intelligit eodem modo hęc omnia fieri, nam ens, & ignis fiunt per productionem, & mutationem ſui, corpus vero Chriſti vere, & proprie dicitur fieri ex pane, non tamen per productionem, & mutationem ſui, ſed per mutationem alterius ſcilicet panis, abſque vlla mutatione ſui, eo modo, quo Deus abſque vlla ſui mutatione vere, & proprie dicitur factus homo, & refugium nobis.

Ad 2. reſpondetur negando antecedens. Ad probationem dico, D. Tho. ibi expreſſe loqui de conuerſione formali, qua elementa conuertantur in miſta, & ex elementis fit miſtum; propter quod conſulto dixit in diuinam naturam non poſſe aliud conuerti, non quia eſt improducibilis, ſed

quia

quia eſt ingenerabilis. Quę ratio vt ibi notat Caietan. non valeret, ſi loqueretur de quacumque conuerſione: *Quia ex hoc, quod aliquid eſt ingenerabile, non ſequitur, quod nõ poſſit diuina virtute tranſubſtantiari in ipſum; quin potius de facto in corpus Chriſti glorioſum, quod eſt incorruptibile, & ingenerabile conuertitur panis in Euchariſtia.* Quamuis ergo id in quod aliud conuertitur conuerſione formali debeat eſſe generabile, & de facto generari, & produci per talem cõuerſionem; id tamen, in quod aliud cõuertitur cõuerſione totali per tranſubſtantiationem, non debet neceſſario produci per talem conuerſionem, nec per illam eſſe producibile, quamuis producibile eſse debeat per aliam actionem, ſicut, & quod alteratur producibile eſse debet ſecundum ſuam ſubſtantiam, non tamen per alterationem; ſed per aliam actionem. Si quæras cur in diuinam eſſentiam nõ poſſit aliquid conuerti conuerſione etiam totali, in illamque tranſubſtantiari, cum hoc nullam inferat mutationem in termino talis conuerſionis, vt diximus de corpore Chriſti? Reſpondetur, triplicem eſſe huius rationem. Prima quia licet id, in quod aliud conuertitur, nõ opus ſit, vt per talẽ conuerſionẽ producatur aut aliquo modo mutetur; neceſsariũ tamẽ eſt, vt producibile, & mutabile ſit per aliã actionem, eſque proinde creatum ſit, quod diuinæ naturæ repugnat. Sicut licet eſſe dexteram non ſit aliquid reale, ſed rationis in columna; ipſi conueniens abſque

vlla ſui mutatione; hæc tamen dexteritas Deo conuenire non poteſt, quia ſupponit eſſe corporeum, quod Deo repugnat. *Secunda*, quia, vt hic ait D. Thom. id quod conuertitur, quam id in quod aliud conuertitur, debet eſſe diuinæ virtuti ſubiectũ: diuina autem eſſentia nullo modo ſubiecta eſt diuinæ virtuti. Tertia, quia id in quod aliud conuertitur, debet eſſe in potentia obedientiali eius, quod in ipſum conuertitur, vt colligitur ex D.Thom. in 4. diſt. 11. q. 1. art. 3. quæſtiunc. 3. ad 3. dicente: *In hac ſubſtantiali conuerſione ineſt potentia obedientiæ, vt hæc ſubſtantia conuertatur in illam.* In potentia autem obedientiali alicuius eſt, id ad quod eſt in potentia. Vnde cum diuina eſſentia nõ ſit in potentia obedientiali creaturæ alicuius, nam hoc imperfectionem inuoluit, nulla creatura poteſt in ipſam conuerti.

Ad 3. reſpondetur negando antecedens: nam vt ait S Bonauentura vbi ſupra, q. 1. *In tranſubſtantiatione fit, vt id quod erat alicubi, ſine ſui mutatione ſit alibi*. Ad probationem reſpondetur 1. negando minorem: nam poteſt ibi exiſtere per conuerſionem rei ibi exiſtentis in ipſum, ſine ipſius productione, vt oſtendimus concl. 2. ratione 4. Reſp. 2. neg. maiorem: nam ſi annihilatũ fuiſſet alibi ſicut, & vbi ante annihilationẽ erat, produci poſſet, quia mutari poſſet non ſolum de non eſſe hic, ad eſſe hic, quod eſt quoddam eſſe accidentale, ſed etiam de non eſſe ſimpliciter, ad eſſe ſimpliciter, &

ſub-

ſubſtantiale. Dum tamen eſt exiſtens, nec vbi exiſtit, nec alibi produci poteſt, quia nequit mutari de non eſſe ſimpliciter ad eſſe ſimpliciter, alias ſimul eſſet, & non eſſet. Vnde ſicut teſte D. Tho. infra q. 81. art. 4. ſi hoc Sacramentum fuiſſet ſeruatum tempore mortis Chriſti, qui in Cruce mortuus fuit, mortuus etiam fuiſſet in Sacramento, quia implicat, idem mortuum hic, & alibi eſſe viuum: ita dum corpus Chriſti eſt exiſtens non poteſt ſimpliciter non eſſe, nec in Sacramento; in quo non eſſe, non eſt non eſſe ſimpliciter, ſed non eſſe ſacramentaliter, ſicque nec reproduci etiam in Sacramento, cum reproduci, mutari de non eſſe ſimpliciter ad eſſe ſimpliciter includat.

Ad 4. reſpondetur negando maiorem; poteſt enim incipere eſſe hic per conuerſionem alterius ſubſtantiæ hic exiſtentis in ipſam, abſque vlla eius productione.

Ad 5. reſpondetur negando antecedens; quamuis enim hæc conueſio ſit vera actio, non tamen omnis actio eſt productiua, ſed præter hanc datur actio deſtructiua, qualis eſt annihilatio, & actio conuerſiua vnius in aliud præexiſtens, qualis eſt hæc conuerſio. De qua licet D. Thom. hic ad 1. dicat eſſe in vtraque ſubſtantia ſicut in ſubiecto; non tamen loquitur de ſubiecto inhæſionis, ſed denominationis: quia ſcilicet ſubſtantia vtraque denominatur ab illa, ſubſtantia quidem panis, tanquam id quod conuertitur, ſubſtantia vero corporis Chriſti

ſti, tanquam id, in quod conuertitur. Si verò ſit ſermo de ſubiecto inhæſionis, cum idem S.D. in 4.d.11.q.1.art.3. quæſtiunc.1. ad 3. dicat, ordinem, quem hęc conuerſio importat, eſſe ſecundum rem in pane, qui mutatur, & in corpore Chriſti ſolum eſse ſecundum rationem, colligitur, ſubiectum inhæſionis huius conuerſionis eſse ſubſtantiam panis, quę mutatur, ſicut ſubiectum annihilationis eſt, quod annihilatur; corpus vero Chriſti, quod immutatum manet, ſolum eſse terminum ad quem illius modo explicato in ſecunda concluſ.

Circa articulum quintum, ſextum, ſeptimum, & octauum nihil ſe offert ſcribendum.

QVÆSTIO LXXVI.

De modo quo Chriſtus eſt in hoc Sacramento.

ARTICVLVS I.

Vtrum totus Chriſtus contineatur ſub hoc Sacramento.

Concluſio eſt affirmans.

Du-

Dubium. Quomodo omnia, quæ ſunt in Chriſto, cõtineãtur ſub hoc Sacramento.

DVpliciter inquit D. Tho. hic, quod eſt aliquid Chriſti, poteſt in hoc Sacramento contineri. *Vno modo quaſi ex vi ſacramenti, alio modo ex naturali concomitantia.* Explicandum ergo eſt, quo ex his modis ſingula quę ſunt in Chriſto, contineantur ſub hoc Sacramento.

Dicendum eſt 1. corpus, & ſanguinem ex vi Sacramenti contineri ſub hoc Sacramento. Docet hoc Conc. Trident. ſeſs. 13. cap. 3. Probatur etiam, nam vt hic ait D. Thom. *Ex vi Sacramenti eſt ſub ſpeciebus huius Sacramenti id, in quod directe conuertitur ſubſtantia panis, & vini præexiſtens, prout ſignificatur per verba formæ.* Sed corpus, & ſanguis Chriſti eſt id, in quod directe conuertitur ſubſtantia panis, & vini, & quod ſignificatur per verba formę; ergo &c.

Eſt tamen difficultas, quid intelligatur nomine corporis, quod ex vi Sacramenti eſt in hoc Sacramento. Gabriel in 4. d. 11. q. 1. & in Can. Miſſę, lect. 42. per corpus intelligit materiam primam, ſine forma ſubſtantiali, affectam tamen quantitate, & qualitatibus ſenſibilibus. Sed hæc ſententia communiter reijcitur: quia materia prima non poteſt eſſe ſine aliqua forma ſubſtantiali, & ſine hac non eſt immediate

ca-

capax alicuius accidentis, & non poteſt vere dici corpus.

Scotus in 4.d.11.q.3.per corpus intelligit materiam primam informatam forma corporeitatis, quæ ſubſtantialis eſt, & realiter diſtincta ab anima, & eadem in corpore viuo, & mortuo. Sed hęc ſententia ex his, quæ contra ſequentem dicemus, falſam eſſe conſtabit.

Recentiores quidam hic dicunt, in animalibus præter ipſam animam dari formas ſubſtantiales partiales, quæ conſtituũt ſingulas partes corporis organici, & vni dant rationem carnis, alteri rationem oſſis &c. Quæ ſimul omnes materiam informantes conſtituunt corpus organicum, nõ quidem, vt integram ſubſtantiam, ſed vt partem eſſentialem animalis vlterius per ipſam animam perfectibilem, & animabilem. Sicque nomine corporis, quod ex vi Sacramenti eſt in hoc Sacramento, intelligunt corpus Chriſti conſtans materia prima, & formis partialibus heterogeneis cõſtituentibus corpus organicum, quo ad eſſe ſuum ſubſtantiale. Contra hanc tamen ſententiam eſt 1. nam ſic eadem forma ſubſtantialis conſtituens ſingulas partes corporis, eademque ex illis compoſita eſſet in corpore viuo, & mortuo, idemque corpus eſſet viuum, & mortuum, eademq. eius caro, idemque os, &c. Sed hoc licet concedant prędicti recentiores, falſum eſt & contra Ariſt. qui 7. Metaph. tex. 35. lect. 10. apud D. Thom. de his partibus ait non

poſſe

poſſe eſſe ſeparatas: *Neque enim quocumque modo ſe habens digitus animalis, ſed æquiuocus, qui mortuus*. Et lib. 2. de anima tex. 9. lect. 2. apud D. Thom. de oculo inquit materiam eſſe animi; *Quo detracto non eſt oculus, niſi forte eiuſdem nomini-, veluti lapideus, & pictus*. Et idem dicit de corpore, *Non eſt corpus ex quo animus exceſſerit, illud, quod vita facultatem habere dicebamus*. Ergo, &c.

Secundò. Nam ſi in homine præter animam rationalem eſſet alia forma ſubſtantialis ſimplex, aut compoſita ex alijs partialibus tribuens eſſe corporeum, etiam eſſet in eo alia anima tribuens eſſe ſenſitiuum, & alia tribuens eſſe vegetatiuum; nulla eſt enim maior ratio, cur illa ſit conſtituenda, quam hæ: ſed vt oſtendimus 1. p. q. 76. ar. 3. temerarium eſt aſſerere in homine præter animam intellectiuam eſſe aliam animam; ergo, nec eſt in eo alia forma, nam anima intellectiua, vt ibi ait D. Thom. *Virtute continet omnes inferiores formas, & facit ipſa ſola quicquid imperfectiores formæ in alijs faciunt*.

Tertiò. Caro, oſſa, &c. ab ea forma habent ſubſtantialem rationem carnis, & oſſis, quæ eſt principium actionis, qua producuntur, nutriuntur, & augentur, nam talis actio non introducit, aut vnit materiæ alienam formam ſubſtantialem, niſi illam, quę eſt eius principium, & cuius virtute procedit, & forma carnis, & oſſis non poteſt introduci per aliam actionem: ſed pręter animam non eſt alia forma, quæ ſit prin-

principium talis actionis, nam ſola anima eſt principium nutritionis, & augmenti, productioniſque partium viuentis; ergo; &c.

Quartò. Contra prædictam ſententiam procedũt rationes D.Th.1. p.q.76 a.3.& 4. Si enim in homine eſſent plures formæ, non eſſet homo aliquid vnum ſimpliciter, & anima eius non daret eſſe ſimpliciter. Sequeretur etiam in homine eſſe plures exiſtentias ſaltem partiales, quod falſum eſſe oſtendimus 1. part. quæſtione 3. articulo 4.

Vera ergo ſententia eſt, quæ colligitur ex D.Thom.q.prçced ar.6. ad 2. nomine corporis, quod ex vi Sacramenti eſt in hoc Sacramento intelligendam eſse materiam informatam anima, quatenus dat eſse corporeum, inquit enim S.Doct. *Anima eſt forma corporis dans ei totum ordinem eſſe perfecti, ſcilicet eſſe, & eſſe corporeum, & eſſe animatum, & ſic de alijs. Conuertitur igitur forma panis in formam corporis Chriſti ſecundum quod dat eſſe corporeum, non autem ſecundum, quod dat eſſe animatum tali anima.* Cumque eodem D.Tho.hic docente, ex vi Sacramenti ſit in hoc Sacramento id, in quod directè cõuertitur ſubſtantia panis, corpus, vt includit materiam, & formam quatenus dat eſſe corporeum, erit, quod ex vi Sacramenti continetur in hoc Sacramento. Quod corpus carnem, oſſa, neruos, & alia, quæ ad ſubſtantiam, & integritatem corporis humani pertinent, comprehen-

dit,

dit, & altera pars eſt hominis, quæ ipſum componit cum anima rationali, quæ eſt alia pars, vt dat eſſe animatum, vegetans, ſentiens, & rationale. Quamuis enim includat materiam, & formam, quatenus dat eſſe corporeum organicum, eſt tamen quid incompletum, vtpote vlterius actuabile per animam, quæ eſt actus corporis phyſici organici, vt patet ex eius diffinitione, quam explicuimus 1. par. q. 75. ar. 1. & cum D. Thom. diximus, corpus organicum, cuius actus eſt anima, non ab alio habere eſſe corporis organici, quam ab anima; eſſe tamen illius ſubiectum, ſeu materiam proximam; quia, vt habens tale eſſe ab anima ſecundum rationem communem formæ corporis, præſupponitur ad ipſam ſecundum rationem particularem animæ. Cum vero iuxta communem Metaphyſicorum ſententiam genus ſumatur à materia, ſicut differentia à forma, à corpore, quod eſt materia proxima, & ſubiectum animæ, ſumitur genus corporis directè cõtentum in prædicamento ſubſtantiæ, à quo differt, ſicut pars à toto, & ſicut id, quod habetur ab habente illud. Sicut enim, vt docet D. Thom. 5. Metaph. lect. 7. *Natura ſenſitiua non eſt genus hominis, ſed pars. Habens etiam naturam ſenſitiuam, quod nomine animalis ſignificatur, eſt hominis genus*. Ita corpus, quod eſt materia proxima, & ſubiectum animæ, non eſt genus eiuſdem hominis, ſed pars: & genus hominis eſt habens corpus, quod nomine corporis con-

tenti directè in prædicamento ſubſtantiæ ſignificatur. Quia tamen corpus, quod ex vi verborum exiſtit ſub ſpecie panis, partem Chriſti eſse inſinuat Cõc. Trid. ſeſs. 13. cap. 3. videtur nomine corporis, quod ex vi Sacramenti eſt in hoc Sacramento, illud intelligendum eſse, quod eſt materia proxima, & ſubiectum animæ, vnaq. ex partibus Chriſti hominis. Exiſtimo tamen etiam rationẽ genericam corporis, quæ eſt in Chriſto contineri in hoc Sacramento ex vi Sacramenti: nam etiam eſt pars ſaltem metaphyſica, & illam Chriſtus dicere potuit corpus meum.

Si hoc Sacramentum confectum fuiſset in triduo mortis Chriſti, in quo anima ſeparata erat a corpore, quod ex vi Sacramenti contineretur in hoc Sacramento, eſſet corpus, vt dicit materiam informatam forma cadaueris, quatenus dat eſse corporeum. Quod corpus, vtpote mortuum; ſic ut, & quod iacebat in ſepulchro, quãuis cum corpore nato ex Virgine, & dato Diſcipulis in Cœna, & quod modo, poſtquã Chriſtus reſurrexit non amplius moriturus, recipimus in Euchariſtia viuum, ſimpliciter idem numero eſſet propter identitatem ſuppoſiti, iuxta doctrinam D. Thom. ſupra q. 50. ar. 5. *Quia non habuit aliam hypoſtaſim viuum, & mortuũ præter hypoſtaſim verbi Dei*; non tamen eſset idem ſecundum ſpeciem humanæ naturæ, iuxta doctrinam eiuſdem S. Th. ibidem ad 2. Modo namque, quia viuum eſt, corpus humanum eſt

ſim-

ſimpliciter, & abſolutè; tunc verò, quia mortuum erat, ſolum æquiuoce erat corpus humanum, vnde de illo ait D. Thom. in 3.d.22.q.1.a.1. *Nec illud corpus erat humanum, niſi æquiuocè.*

Contra hanc D. Thom. & communem ſententiam multa obijciunt prædicti recentiores, & quia nonnulla ex illis ex prædictis manent ſoluta, ſolum proponam, quę ſpecialiori indigent ſolutione. Primum eſt, quia cum verba conſecrationis ſint practicta, neceſſario debent verſari circa rem certam, & determinatam, illamque practicè ſignificare; ergo corpus, quod ex vi illorum eſt in hoc Sacramento, eſse corporis ab aliqua certa, & determinata forma debet habere, & non modo dum eſt viuum ab vna, ſcilicet anima, & alio tempore dum erat mortuum ab alia, ſcilicet forma cadaueris.

Secundum, quia iuxta prædictam ſententiam vi verborum poneretur ſub ſpecie panis anima Chriſti: ſed hoc repugnat Cõcil. Trid ſeſſ.13.c.3. aſſerenti animam Chriſti ſub vtraque ſpecie exiſtere: *Vt naturalis illius connexionis, & concomitantiæ, qua partes Chriſti Domini inter ſe copulantur*; ergo, &c.

Tertium, quia prædicta ſententia ſupponit in corpore mortuo gigni aliquam formam ſubſtantialem, quam vocat formam cadaueris: ſed hoc eſt falſum; ergo, &c. Minor probatur: Tum quia videmus ea omnia, ex quibus poſſumus colligere diuer-

uerſitatem, vel identitatem formæ ſubſtantialis, manere ſæpe eodem in corpore viuo, & mortuo, hoc ſolo excepto, quod ex defectu videamus animam abeſſe. Tum etiā, quia nulla poteſt aſſignari cauſa, quæ talem formam inducat; pręſertim, quando animal ſtrangulatur, vel caput ſubito præſcinditur. Tum deinde, quia ſi eſſet ponenda forma cadaueris, quæ ſuccederet animę diſcedenti; ſimiliter in embrione deberet poni forma ſubſtantialis, quæ pelleretur per animationem, quod tamen falſum eſt. Tum denique, quia indecens videtur, inducere formam cadaueris in corpus Chriſti mortuum; falſum etiam; quia tunc corpus Chriſti fuiſſet verè corruptum contra illud Act. 2. *Neque caro eius vidit corruptionem*. Cadauer etiam Chriſti fuiſſet natura in eſſe ſubſtantię omnino completa, & integrum ſuppoſitum: atque ita aliqua completa natura præter humanam fuiſſet verbo hypoſtaticè vnita, & cum eo conſtituiſſet integrum ſuppoſitum; de quo per communicationem idiomatum potuiſſent omnia dici, quæ dicuntur de Chriſto: & conſequenter hæ fuiſſent veræ: cadauer eſt Deus: cadauer mundum condidit: natum eſt ex Virgine, redemit nos, fuit datum Apoſtolis in Cœna, &c.

Sed ad hęc facilè reſpondetur. Ad 1. Quando verba conſecrationis proferuntur, ſemper circa rem certam, & determinatā verſari, & illa practicè ſignificare; nempe corpus Chriſti, vt habens eſſe corporeum

à

à forma, à qua tunc informatur, quæ certa, & determinata eſt, qualis eſt modo anima. Si verò ſit ſermo de verbis abſtrahendo ab hoc, vel illo tempore, quo proferuntur, corpus ſignificatum per illa etiam abſtrahit ab hac, vel illa forma, quę ei dat eſſe corporeum, ſicut, & abſtrahit ab eſſe humano ſimpliciter, aut æquiuocè.

Ad 2. reſpondetur negando minorem: Concilium enim loquitur de anima, vt dat eſſe animatum, non vt dat eſſe corporeum: nam, vt ſic non conſideratur ſecundum rationem particularem animę, ſed ſecundum rationem communem formæ; & quamuis ſit eadem entitas, poteſt ſecundum vnam rationem eſſe ex vi Sacramenti in hoc Sacramento, & non ſecundum aliam: ſicut licet eadem entitas ſit corpus animatum Chriſti, in hoc tmen Sacramento eſt ex vi Sacramenti ſecundum rationem corporis, & non ſecundum rationem animati. Si dicas, anima non aliter informat materiã, niſi animando; ergo non dat eſſe corporeum, ſed ſolum eſſe animatum. Reſpondetur negando antecedens: ſicut enim albedo non ſolum informat ſubiectum illud ſecundum rationem propriam albedinis de albando, ſed etiam ſecundum rationem cõmunem coloris coloratum efficiendo: ita anima non ſolum informat materiam ſecundum propriam rationem animæ animando, ſeu eſſe animatum præbendo, ſed etiam ſecundum rationem communem for-

formæ dando eſſe ſubſtantiale, & corporeum.

Ad 3. reſpondetur negando minorem: talem enim formam in corpore mortuo gigni, manifeſta ratio oſtendit: corruptio namque vnius eſt generatio alterius, vt dicitur lib. 1. de generat. tex. 17. ergo cum viuens moritur, & corrumpitur, aliquid aliud generatur. At generari non poteſt, niſi gignatur aliqua forma ſubſtantialis; ergo hæc in corpore mortuo eſt conſtituenda, quæ non eſt alia, quam forma cadaueris. Ad 1. probationem dico, eo ac videmus animam abeſſe, videmus etiam ibi aliam formam ſubſtantialem eſſe: nam neceſſe eſt formæ deperditæ aliam ſuccedere, ſicut, & corruptioni generationem. Quæ autem ibi manere videntur, non ſunt eadem cum præcedentibus, ſed eis ſolum aliquo modo ſimilia. Ad 2. probationem dico, licet non poſſit aſſignari cauſa vniuoca, aſſignari tamen poſſe æquiuocam cauſam, eandem ſcilicet, quæ formam viuentis abſtulit: ex neceſſitate namque materiæ ſequitur ad corruptionem viuentis forma cadaueris; ſicque, quod eſt cauſa corruptionis viuentis, eſt etiam cauſa generationis formæ cadaueris. Ad 3 probationem dico, illud expreſſe aſſeri à D. Thom. 1. p. q. 118. art. 2. ad 2. cuius rationem reddit: *Quod cum generatio vnius ſemper ſit corruptio alterius; neceſſe eſt dicere, quod tam in homine, quam in animalibus alijs, quando perfectior forma aduenit, ſit*

ſit corruptio prioris. Et non eſt inconueniens, formam embrionis pelli per eaſdem cauſas, per quas fuit introducta: nam per formæ perfectioris introductionem expellunt imperfectiorem, quam prius introduxerant. Ad 4. probationem dico, non eſſe magis indecens inducere formam cadaueris in corpus Chriſti, quam ipſum mortuum fuiſſe aſſerere, nam corpus mortuum cadauer eſt hominis. Quæ mors licet aliquando Petro viſa fuerit indecens Chriſto, à Domino tamen tunc dictum eſt ei. *Non ſapis, quæ Dei ſunt*, Matth. 8. v. 33. Corpus autem Chriſti vere fuiſſe corruptum, non falſum, ſed veriſſimum eſt, cuius oppoſitum videtur error Gaianitarum, qui, vt refertur 24. q. 3. can. *Quidam*, dicebant corpus in Chriſto eſſe naturam incorruptam. Id vero, quod dicitur Act. 2. exponit Sanctus Damaſcenus libro 3. de fide capit. 28. relatus à D. Tho. ſupra quæſtione 51. articul. 3. *De corruptione, quæ eſt per reſolutionem in elementa*. Gloſſa Interlinearis ibi exponit, de corruptione putredinis, & vermium. Præter naturam autem humanam vnitam fuiſse verbo naturam cadaueris, concedunt communiter Theologi, quamuis dicant, non fuiſse nouam vnionem, ſed ex vi antiquæ aſsumptionis factam. Negant tamen propoſitiones illas, cadauer eſt Deus, &c. nam talis natura cadaueris non fuit aſsumpta ex primaria intentione, ſed veluti in via, & propter aliud. Dici etiam poteſt, eandem eſse difficultatem de illis propoſitionibus,

ac eſset, ſi Deus (vt poteſt) naturam irrationalem bruti aſsumeret, de quo ſupra, q 4. art.1. Vnde ſicut tunc non eſset abſolutè aſserendũ brutum irrationale eſt Deus, propter indecentiam locutionis; ſed circũloquio tollente locutionis indecentiam verificandum eſset id: ita & in noſtro caſu de cadauere Chriſti verificari poſsunt prædictæ propoſitiones, aſserendo ſcilicet, ſuppoſitum naturæ cadaueris eſse Deum, &c. Ideo enim de homine id verificatur, quia nomina concreta, quale eſt nomen homo. ſupponunt hypoſtaſim naturæ; vt docet D Thom. ſupra q.16 art.4.& 5.

Dicendum 2 Animam rationalem Chriſti eſse in hoc Sacramento, non ex vi Sacramenti, aut verborum, ſed per concomitantiam. Docet hoc Concil. Trident. ſeſs. 13. cap. 3.

Probatur deinde, nam vt hic ait D. Tho. *Ex naturali concomitantia eſt in hoc Sacramento illud, quod realiter eſt coniunctum ei, in quod prædicta conuerſio terminatur*. Sed anima rationalis Chriſti eſt realiter coniuncta corpori, & ſanguini Chriſti, in quæ conuerſio panis, & vini terminatur, & quæ per verba formæ ſignificantur, in ipſam verò non terminatur hæc conuerſio, nec ipſa per verba formæ ſignificatur; ergo in hoc ſacramento eſt, nõ ex vi ſacramenti, aut verborum, ſed per concomitantiam.

Si obijcias, D Thom. q. præced. art. 6. ad 2. ait: *Conuertitur forma panis in formam corporis Chriſti, ſecundum quod dat eſſe corporeum*.

Sed

Sed hæc forma corporis Chriſti eſt anima; ergo in animam conuertitur forma panis; ac proinde ex vi ſacramenti eſt anima in hoc Sacramento. Reſpondetur, realiter quidem eandem eſse animam, quæ dat eſse corporeum, & quæ dat eſse animatũ; ratione tamen, & virtualiter diſtingui, ſecundum quod dat eſse corporeum, à ſe ipſa, ſecundum quod dat eſse animatum, hocque ſufficere, vt in ipſam, ſecundum quod dat eſse corporeum, conuertatur panis, & non ſecundum quod dat eſse animatum. Sicut ſimilis diſtinctio, quæ eſt inter Filium, & diuinam eſsentiam, ſufficit vt Filius generetur, & producatur à Patre, non verò diuina eſsentia. Vnde cum abſolutè dicatur anima ſecundum quod dat eſse animatum, abſolutè dicendum eſt panem non conuerti in animam, & animam non eſse ex vi Sacramenti in hoc Sacramento, ſed ſolum per concomitantiam.

Aduertendũ eſt autem quod hic ad 1. ait D. Th. *Anima realiter fuit ſeparata à corpore. Et ideo ſi in illo triduo mortis fuiſſet hoc Sacramentum celebratum, non fuiſſet ibi anima Chriſti, nec ex vi Sacramenti, nec ex reali concomitantia. Sed quia Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur, anima eius ſemper eſt realiter corpori eius vnita. Et ideo in hoc Sacramento corpus quidem Chriſti eſt ex vi Sacramenti, anima autem Chriſti ex reali concomitantia.*

Si quæras, an in triduo mortis eſset in Sacramento alia forma? Reſpondetur, fore formam cadaueris: vt dantem quidem

ſti, tanquam id, in quod conuertitur. Si verò ſit ſermo de ſubiecto inhæſionis, cum ſidem S.D. in 4.d.11.q.1.art3. quæſtiunc.1. ad 3. dicat, ordinem, quem hęc conuerſio importat, eſſe ſecundum rem in pane, qui mutatur, & in corpore Chriſti ſolum eſse ſecundum rationem, colligitur, ſubiectum inhæſionis huius conuerſionis eſse ſubſtantiam panis, quę mutatur, ſicut ſubiectum annihilationis eſt, quod annihilatur; corpus vero Chriſti, quod immutatum manet, ſolum eſse terminum ad quem illius modo explicato in ſecunda concluſ.

Circa articulum quintum, ſextum, ſeptimum, & octauum nihil ſe offert ſcribendum.

QVÆSTIO LXXVI.

De modo quo Chriſtus eſt in hoc Sacramento.

ARTICVLVS I.

Vtrum totus Chriſtus contineatur ſub hoc Sacramento.

Concluſio eſt affirmans.

Du-

Dubium. Quomodo omnia, quæ ſunt in Chriſto, cõtineãtur ſub hoc Sacramento.

DVpliciter inquit D. Tho. hic, quod eſt aliquid Chriſti, poteſt in hoc Sacramento contineri. *Vno modo quaſi ex vi ſacramenti, alio modo ex naturali concomitantia*. Explicandum ergo eſt, quo ex his modis ſingula quę ſunt in Chriſto, contineantur ſub hoc Sacramento.

Dicendum eſt 1. corpus, & ſanguinem ex vi Sacramenti contineri ſub hoc Sacramento. Docet hoc Conc. Trident. ſeſs. 13. cap. 3. Probatur etiam, nam vt hic ait D. Thom. *Ex vi Sacramenti eſt ſub ſpeciebus huius Sacramenti id, in quod directe conuertitur ſubſtantia panis, & vini præexiſtens, prout ſignificatur per verba formæ*. Sed corpus, & ſanguis Chriſti eſt id, in quod directe conuertitur ſubſtantia panis, & vini, & quod ſignificatur per verba formę; ergo &c.

Eſt tamen difficultas, quid intelligatur nomine corporis, quod ex vi Sacramenti eſt in hoc Sacramento. Gabriel in 4. d. 11. q. 1. & in Can. Miſſę, lect. 42. per corpus intelligit materiam primam, ſine forma ſubſtantiali, affectam tamen quantitate, & qualitatibus ſenſibilibus. Sed hæc ſententia communiter reijcitur: quia materia prima non poteſt eſſe ſine aliqua forma ſubſtantiali, & ſine hac non eſt immediate

ca-

capax alicuius accidentis, & non poteſt vere dici corpus.

Scotus in 4.d.11.q.3. per corpus intelligit materiam primam informatam forma corporeitatis, quæ ſubſtantialis eſt, & realiter diſtincta ab anima, & eadem in corpore viuo, & mortuo. Sed hęc ſententia ex his, quæ contra ſequentem dicemus, falſam eſſe conſtabit.

Recentiores quidam hic dicunt, in animalibus præter ipſam animam dari formas ſubſtantiales partiales, quæ conſtituũt ſingulas partes corporis organici, & vni dant rationem carnis, alteri rationem oſſis &c. Quæ ſimul omnes materiam informantes conſtituunt corpus organicum, nõ quidem, vt integram ſubſtantiam, ſed vt partem eſſentialem animalis vlterius per ipſam animam perfectibilem, & animabilem. Sicque nomine corporis, quod ex vi Sacramenti eſt in hoc Sacramento, intelligunt corpus Chriſti conſtans materia prima, & formis partialibus heterogeneis cõſtituentibus corpus organicum, quo ad eſſe ſuum ſubſtantiale. Contra hanc tamen ſententiam eſt 1. nam ſic eadem forma ſubſtantialis conſtituens ſingulas partes corporis, eademque ex illis compoſita eſſet in corpore viuo, & mortuo, idemque corpus eſſet viuum, & mortuum, eademq. eius caro, idemque os, &c. Sed hoc licet concedant prędicti recentiores, falſum eſt & contra Ariſt. qui 7. Metaph. tex. 35. lect. 10. apud D. Thom. de his partibus ait non

poſſe

poſſe eſſe ſeparatas: *Neque enim quocumque modo ſe habens digitus animalis, ſed æquiuocus, qui mortuus*. Et lib. 2. de anima tex. 9. lect. 2. apud D. Thom. de oculo inquit materiam eſſe animi; *Quo detracto non eſt oculus, niſi forte eiuſdem nomini-, veluti lapideus, & pictus*. Et idem dicit de corpore; *Non eſt corpus ex quo animus exceſſerit, illud, quod vitæ facultatem habere dicebamus*. Ergo, &c.

Secundò. Nam ſi in homine præter animam rationalem eſſet alia forma ſubſtantialis ſimplex, aut compoſita ex alijs partialibus tribuens eſſe corporeum, etiam eſſet in eo alia anima tribuens eſſe ſenſitiuum, & alia tribuens eſſe vegetatiuum; nulla eſt enim maior ratio, cur illa ſit conſtituenda, quam hæ: ſed vt oſtendimus 1. p. q. 76. ar. 3. temerarium eſt aſſerere in homine præter animam intellectiuam eſſe aliam animam; ergo, nec eſt in eo alia forma, nam anima intellectiua, vt ibi ait D. Thom. *Virtute continet omnes inferiores formas, & facit ipſa ſola quicquid imperfectiores formæ in alijs faciunt*.

Tertiò. Caro, oſſa, &c. ab ea forma habent ſubſtantialem rationem carnis, & oſſis, quæ eſt principium actionis, qua producuntur, nutriuntur, & augentur, nam talis actio non introducit, aut vnit materiæ alienam formam ſubſtantialem, niſi illam, quę eſt eius principium, & cuius virtute procedit, & forma carnis, & oſſis non poteſt introduci per aliam actionem: ſed pręter animam non eſt alia forma, quæ ſit prin-

principium talis actionis, nam ſola anima eſt principium nutritionis, & augmenti, productioniſque partium viuentis; ergo; &c.

Quartò. Contra prædictam ſententiam procedũt rationes D.Th.1 p.q.76 a.3.& 4. Si enim in homine eſſent plures formæ, non eſſet homo aliquid vnum ſimpliciter, & anima eius non daret eſſe ſimpliciter. Sequeretur etiam in homine eſſe plures exiſtentias ſaltem partiales, quod falſum eſſe oſtendimus 1. part. quæſtione 3. articulo 4.

Vera ergo ſententia eſt, quæ colligitur ex D.Thom.q.prȩced ar.6. ad 2. nomine corporis, quod ex vi Sacramenti eſt in hoc Sacramento intelligendam eſse materiam informatam anima, quatenus dat eſse corporeum, inquit enim S. Doct. *Anima eſt forma corporis dans ei totum ordinem eſſe perfecti, ſcilicet eſſe, & eſſe corporeum, & eſſe animatum, & ſic de alijs. Conuertitur igitur forma panis in formam corporis Chriſti ſecundum quod dat eſſe corporeum, non autem ſecundum, quod dat eſſe animatum tali anima.* Cumque eodem D.Tho.hic docente, ex vi Sacramenti ſit in hoc Sacramento id, in quod directè cõuertitur ſubſtantia panis, corpus, vt includit materiam, & formam quatenus dat eſſe corporeum, erit, quod ex vi Sacramenti continetur in hoc Sacramento. Quod corpus carnem, oſſa, neruos, & alia, quæ ad ſubſtantiam, & integritatem corporis humani pertinent, comprehen-

dit,

dit, & altera pars eſt hominis, quæ ipſum componit cum anima rationali, quæ eſt alia pars, vt dat eſſe animatum, vegetans, ſentiens, & rationale. Quamuis enim includat materiam, & formam, quatenus dat eſſe corporeum organicum, eſt tamen quid incompletum, vtpote vlterius actuabile per animam, quæ eſt actus corporis phyſici organici, vt patet ex eius diffinitione, quam explicuimus 1. par. q. 75. ar. 1. & cum D. Thom. diximus, corpus organicum, cuius actus eſt anima, non ab alio habere eſſe corporis organici, quam ab anima; eſſe tamen illius ſubiectum, ſeu materiam proximam, quia, vt habens tale eſſe ab anima ſecundum rationem communem formæ corporis, præſupponitur ad ipſam ſecundum rationem particularem animæ. Cum vero juxta communem Metaphyſicorum ſententiam genus ſumatur à materia, ſicut differentia à forma, à corpore, quod eſt materia proxima, & ſubiectum animæ, ſumitur genus corporis directè cõtentum in prædicamento ſubſtantiæ, à quo differt, ſicut pars à toto, & ſicut id, quod habetur ab habente illud. Sicut enim, vt docet D. Thom. 5. Metaph. lect. 7. *Natura ſenſitiua non eſt genus hominis, ſed pars. Habens etiam naturam ſenſitiuam, quod nomine animalis ſignificatur, eſt hominis genus.* Ita corpus, quod eſt materia proxima, & ſubiectum animæ; non eſt genus eiuſdem hominis, ſed pars: & genus hominis eſt habens corpus, quod nomine corporis con-

tenti directè in prædicamento ſubſtantiæ ſignificatur. Quia tamen corpus, quod ex vi verborum exiſtit ſub ſpecie panis, partem Chriſti eſse inſinuat Cōc. Trid. ſeſs. 13. cap. 3. videtur nomine corporis, quod ex vi Sacramenti eſt in hoc Sacramento, illud intelligendum eſse, quod eſt materia proxima, & ſubiectum animæ, vnaq. ex partibus Chriſti hominis. Exiſtimo tamen etiam rationē genericam corporis, quæ eſt in Chriſto contineri in hoc Sacramento ex vi Sacramenti: nam etiam eſt pars ſaltem metaphyſica, & illam Chriſtus dicere potuit corpus meum.

Si hoc Sacramentum confectum fuiſset in triduo mortis Chriſti, in quo anima ſeparata erat a corpore, quod ex vi Sacramenti contineretur in hoc Sacramento, eſſet corpus, vt dicit materiam informatam or ma cadaueris, quatenus dat eſse corporeum. Quod corpus, vtpote mortuum, ſicut, & quod iacebat in ſepulchro, quāuis cum corpore nato ex Virgine, & dato Diſcipulis in Cœna, & quod modo, poſtquā Chriſtus reſurrexit non amplius moriturus, recipimus in Euchariſtia viuum, ſimpliciter idem numero eſſet propter identitatem ſuppoſiti, iuxta doctrinam D. Thom. ſupra q. 50. ar. 5. *Quia non habuit aliam hypoſtaſim viuum, & mortuū præter hypoſtaſim verbi Dei*; non tamen eſset idem ſecundum ſpeciem humanæ naturæ, iuxta doctrinam eiuſdem S. Th. ibidem ad 2. Modo namque, quia viuum eſt, corpus humanum eſt

ſim-

ſimpliciter, & abſolutè; tunc verò, quia mortuum erat, ſolum æquiuoce erat corpus humanum, vnde de illo ait D. Thom. in 3.d. 22.q.1.a.1. *Nec illud corpus erat humanum, niſi æquiuocè*.

Contra hanc D. Thom. & communem ſententiam multa obijciunt prædicti recentiores, & quia nonnulla ex illis ex prædictis manent ſoluta, ſolum proponam, quę ſpecialiori indigent ſolutione. Primum eſt, quia cum verba conſecrationis ſint practica, neceſſario debent verſari circa rem certam, & determinatam, illamque practicè ſignificare; ergo corpus, quod ex vi illorum eſt in hoc Sacramento, eſſe corporis ab aliqua certa, & determinata forma debet habere, & non modo dum eſt viuum ab vna, ſcilicet anima, & alio tempore dum erat mortuum ab alia, ſcilicet forma cadaueris.

Secundum, quia iuxta prædictam ſententiam vi verborum poneretur ſub ſpecie panis anima Chriſti: ſed hoc repugnat Cõcil. Trid ſeſſ. 13.c.3. aſſerenti animam Chriſti ſub vtraque ſpecie exiſtere: *Vt naturalis illius connexionis, & concomitantiæ, qua partes Chriſti Domini inter ſe copulantur*; ergo, &c.

Tertium, quia prædicta ſententia ſupponit in corpore mortuo gigni aliquam formam ſubſtantialem, quam vocat form[am] cadaueris: ſed hoc eſt falſum; ergo, &c. Minor probatur: Tum quia videmus ea[dem] omnia, ex quibus poſſumus colligere diuer-

verſitatem, vel identitatem formæ ſubſtantialis, manere ſæpe eodem in corpore viuo, & mortuo, hoc ſolo excepto, quod ex defectu videamus animam abeſſe. Tum etiã, quia nulla poteſt aſſignari cauſa, quæ talem formam inducat; pręſertim, quando animal ſtrangulatur, vel caput ſubito præſcinditur. Tum deinde, quia ſi eſſet ponenda forma cadaueris, quæ ſuccederet animę diſcedenti; ſimiliter in embrione deberet poni forma ſubſtantialis, quæ pelleretur per animationem, quod tamen falſum eſt. Tum denique, quia indecens videtur, inducere formam cadaueris in corpus Chriſti mortuum; falſum etiam; quia tunc corpus Chriſti fuiſſet verè corruptum contra illud Act. 2. *Neque caro eius vidit corruptionem*. Cadauer etiam Chriſti fuiſſet natura in eſſe ſubſtantię omnino completa, & integrum ſuppoſitum: atque ita aliqua completa natura præter humanam fuiſſet verbo hypoſtaticè vnita, & cum eo conſtituiſſet integrum ſuppoſitum; de quo per communicationem idiomatum potuiſſent omnia dici, quæ dicuntur de Chriſto: & conſequenter hæ fuiſſent veræ: cadauer eſt Deus: cadauer mundum condidit: natum eſt ex Virgine, redemit nos, fuit datum Apoſtolis in Cœna, &c.

Sed ad hęc facilè reſpondetur. Ad 1. quando verba conſecrationis proferuntur, ſemper circa rem certam, & determinatã verſari, & illa practicè ſignificare; nempe corpus Chriſti, vt habens eſſe corporeum

à

à forma, à qua tunc informatur, quæ certa, & determinata eſt; qualis eſt modo anima. Si verò ſit ſermo de verbis abſtrahendo ab hoc, vel illo tempore, quo proferuntur, corpus ſignificatum per illa etiam abſtrahit ab hac, vel illa forma, quę ei dat eſſe corporeum, ſicut, & abſtrahit ab eſſe humano ſimpliciter, aut æquiuocè.

Ad 2. reſpondetur negando minorem. Concilium enim loquitur de anima, vt dat eſſe animatum, non vt dat eſſe corporeum: nam, vt ſic non conſideratur ſecundum rationem particularem animę, ſed ſecundum rationem communem formæ; & quamuis ſit eadem entitas, poteſt ſecundum vnam rationem eſſe ex vi Sacramenti in hoc Sacramento, & non ſecundum aliam: ſicut licet eadem entitas ſit corpus animatum Chriſti, in hoc tmen Sacramento eſt ex vi Sacramenti ſecundum rationem corporis, & non ſecundum rationem animati. Si dicas, anima non aliter informat materiã, niſi animando; ergo non dat eſſe corporeum, ſed ſolum eſſe animatum. Reſpondetur negando antecedens: ſicut enim albedo non ſolum informat ſubiectum, illud ſecundum rationem propriam albedinis de albando, ſed etiam ſecundum rationem cõmunem coloris coloratum efficiendo: ita anima non ſolum informat materiam ſecundum propriam rationem animæ animando, ſeu eſſe animatum præbendo, ſed etiam ſecundum rationem communem

for-

formæ dando eſſe ſubſtantiale, & corporeum.

Ad 3. reſpondetur negando minorem: talem enim formam in corpore mortuo gigni, manifeſta ratio oſtendit: corruptio namque vnius eſt generatio alterius, vt dicitur lib. 1. de generat. tex. 17. ergo cum viuens moritur, & corrumpitur, aliquid aliud generatur. At generari non poteſt, niſi gignatur aliqua forma ſubſtantialis; ergo hæc in corpore mortuo eſt conſtituenda, quæ non eſt alia, quam forma cadaueris. Ad 1. probationem dico, eo ac videmus animam abeſſe, videmus etiam ibi aliam formam ſubſtantialem eſſe: nam neceſſe eſt formæ deperditæ aliam ſuccedere, ſicut, & corruptioni generationem. Quæ autem ibi manere videntur, non ſunt eadem cum præcedentibus, ſed eis ſolum aliquo modo ſimilia. Ad 2. probationem dico, licet non poſſit aſſignari cauſa vniuoca, aſſignari tamen poſſe æquiuocam cauſam; eandem ſcilicet, quæ formam viuentis abſtulit: ex neceſſitate namque materiæ ſequitur ad corruptionem viuentis forma cadaueris; ſicque, quod eſt cauſa corruptionis viuentis, eſt etiam cauſa generationis formæ cadaueris. Ad 3 probationem dico, illud expreſſe aſſeri à D. Thom. 1. p. q. 118. art. 2. ad 2. cuius rationem reddit: *Quod cum generatio vnius ſemper ſit corruptio alterius; neceſſe eſt dicere, quod tam in homine, quam in animalibus alijs, quando perfectior forma aduenit, ſit*

ſit corruptio prioris. Et non eſt inconueniens, formam embrionis pelli per eaſdem cauſas, per quas fuit introducta: nam per formæ perfectioris introductionem expellunt imperfectiorem, quam prius introduxerant. Ad 4. probationem dico, non eſſe magis indecens inducere formam cadaueris in corpus Chriſti, quam ipſum mortuum fuiſſe aſſerere, nam corpus mortuum cadauer eſt hominis. Quæ mors licet aliquando Petro viſa fuerit indecens Chriſto; à Domino tamen tunc dictum eſt ei. *Non ſapis, quæ Dei ſunt*, Matth. 8. v. 33. Corpus autem Chriſti vere fuiſſe corruptum, non falſum, ſed veriſſimum eſt, cuius oppoſitum videtur error Gaianitarum, qui, vt refertur 24. q. 3. can. *Quidam*, dicebant corpus in Chriſto eſſe naturam incorruptam. Id vero, quod dicitur Act. 2. exponit Sanctus Damaſcenus libro 3. de fide capit. 28. relatus à D. Tho. ſupra quæſtione 51. articul. 3. *De corruptione, quæ eſt per reſolutionem in elementa*. Gloſſa Interlinearis ibi exponit, de corruptione putredinis, & vermium. Præter naturam autem humanam vnitam fuiſse verbo naturam cadaueris, concedunt communiter Theologi, quamuis dicant, non fuiſse nouam vnionem, ſed ex vi antiquæ aſſumptionis factam. Negant tamen propoſitiones illas, cadauer eſt Deus, &c. nam talis natura cadaueris non fuit aſſumpta ex primaria intentione, ſed veluti in via, & propter aliud. Dici etiam poteſt, eandem eſse difficultatem de illis propoſitionibus,

ac eſset, ſi Deus (vt poteſt) naturam irrationalem bruti aſsumeret, de quo ſupra, q 4. art.1. Vnde ſicut tunc non eſset abſolutè aſserendũ brutum irrationale eſt Deus, propter indecentiam locutionis, ſed circũloquio tollente locutionis indecentiam verificandum eſset id: ita & in noſtro caſu de cadauere Chriſti verificari poſsunt prædictæ propoſitiones, aſserendo ſcilicet, ſuppoſitum naturæ cadaueris eſse Deum, &c. Ideo enim de homine id verificatur, quia nomina concreta, quale eſt nomen homo. ſupponunt hypoſtaſim naturæ, vt docet D. Thom. ſupra q.16 art.4.& 5.

Dicendum 2. Animam rationalem Chriſti eſse in hoc Sacramento, non ex vi Sacramenti, aut verborum, ſed per concomitantiam. Docet hoc Concil. Trident. ſeſs. 13. cap. 3.

Probatur deinde, nam vt hic ait D. Tho. *Ex naturali concomitantia eſt in hoc Sacramento illud, quod realiter eſt coniunctum ei, in quod prædicta conuerſio terminatur*. Sed anima rationalis Chriſti eſt realiter coniuncta corpori, & ſanguini Chriſti, in quæ conuerſio panis, & vini terminatur, & quæ per verba formæ ſignificantur, in ipſam verò non terminatur hæc conuerſio, nec ipſa per verba formæ ſignificatur; ergo in hoc ſacramento eſt, nõ ex vi ſacramenti, aut verborum, ſed per concomitantiam.

Si obijcias, D Thom. q. præced. art, 6. ad 2. ait: *Conuertitur forma panis in formam corporis Chriſti, ſecundum quod dat eſſe corporeum.*

Sed

Sed hæc forma corporis Chriſti eſt anima; ergo in animam conuertitur forma panis; ac proinde ex vi ſacramenti eſt anima in hoc Sacramento. Reſpondetur, realiter quidem eandem eſse animam, quæ dat eſse corporeum, & quæ dat eſse animatū; ratione tamen, & virtualiter diſtingui, ſecundum quod dat eſse corporeum, à ſe ipſa, ſecundum quod dat eſse animatum, hocque ſufficere, vt in ipſam, ſecundum quod dat eſse corporeum, conuertatur panis, & non ſecundum quod dat eſse animatum. Sicut ſimilis diſtinctio, quæ eſt inter Filium, & diuinam eſsentiam, ſufficit vt Filius generetur, & producatur à Patre, non verò diuina eſsentia. Vnde cum abſolutè dicatur anima ſecundum quod dat eſse animatum, abſolutè dicendum eſt panem non conuerti in animam, & animam non eſse ex vi Sacramenti in hoc Sacramento, ſed ſolum per concomitantiam.

Aduertendū eſt autem quod hic ad 1. ait D. Th. *Anima realiter fuit ſeparata à corpore. Et ideo ſi in illo triduo mortis fuiſſet hoc Sacramentum celebratum, non fuiſſet ibi anima Chriſti, nec ex vi Sacramenti, nec ex reali concomitantia. Sed quia Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur, anima eius ſemper eſt realiter corpori eius vnita. Et ideo in hoc Sacramento corpus quidem Chriſti eſt ex vi Sacramenti, anima autem Chriſti ex reali concomitantia.*

Si quæras, an in triduo mortis eſset in Sacramento alia forma? Reſpondetur, fore formam cadaueris: vt dantem quidem

eſſe corporeum ex vi Sacramenti; vt dantem verò eſſe cadaueris per concomitantiam, ſi tamen tunc fuiſſet Sacramentum celebratum. Si ante iam confectum eſſet, & conſeruatum fuiſſet vſque ad illud triduum, forma cadaueris ſolum per concomitantiam eſſet in Sacramento, & non ex vi Sacramenti, etiam quatenus dat eſſe corporeum: quia quando fuit Sacramentum confectum, terminus conuerſionis nõ fuit forma cadaueris, ſed anima prout dabat eſſe corporeum, cui ex neceſſitate naturæ, & non ex vi Sacramenti, aut verborum ſuccederet forma cadaueris. Quid ergo eſſet tunc ibi ex vi Sacramenti? Corpus Chriſti, ad quod, vt q. præced. artic. 6. ait Caiet. *Sufficit fuiſſe factam conuerſionem in corpus Chriſti remanens ſemper idem numero per quamcumque formam conſtituatur: quia ſemper remanet non ſolum eadem materia, ſed eadem hypoſtaſis.*

Dicendum eſt 3. Sub ſpecie vini corpus, & ſub ſpecie panis ſanguinem, & ſub vtraque ſpecie diuinitatem in hoc ſacramento contineri non ex vi ſacramenti, ſed per cõcomitantiam. Docet hoc Concil. Trident. ſeſſ 13. cap. 3. Probatur. Corpus non ſignificatur per verba conſecrationis vini, nec ſanguis per verba conſecrationis panis, nec diuinitas per verba conſecrationis vtriuſq; corpus tamen eſt realiter coniunctum cũ ſanguine, & ſanguis cum corpore, & diuinitas cum vtroque; ergo non ex vi verborum, aut Sacramenti continentur ſub præ-

di-

dictis ſpeciebus, ſed per concomitantiam.

Dicendum eſt 4. Perſonam Filij per cõcomitantiam eſse in hoc Sacramento, non tamen perſonam Patris, nec perſonam Spiritus Sancti. Prima pars colligitur ex Conc. Trid. ſeſs. 13. cap. 3. dicente totum, & integrum Chriſtum contineri ſub vtraque ſpecie, ſolum tamen corpus, & ſanguinem eius eſse ex vi verborum in hoc ſacramento.

Probatur etiam, Perſona Filij eſt realiter vnita corpori, & ſanguini Chriſti, & in ipſam non conuertitur panis, aut vinum, nec ſignificatur per verba conſecrationis; nam licet D. Thom. infra q. 78. art. 2. ad 4. dicat: *Per hoc pronomen meum exprimitur perſona Chriſti*, hoc intelligendum eſt in obliquo; ergo per concomitantiam eſt in hoc ſacramento, & non ex vi ſacramenti, nam quod hoc modo in eo continetur debet in recto per verba ſignificari, ſicut ſignificatur corpus, & ſanguis.

Secunda pars eſt contra Gabrielem in Canonem Miſsæ lect. 41. & alios aſserentes etiam perſonam Patris, & Spiritus Sancti eſse in hoc ſacramento per concomitantiã. Sed probatur 1. Nam Concil. Trid. ſeſs. 13. cap. 3. diligenter enumerat omnia, quæ in hoc ſacramento, tam ex vi ſacramenti, quam per concomitantiam continentur; at nullam mentionem facit perſonæ Patris, aut Spiritus Sancti; ergo ſignum eſt non conſtitui has duas perſonas in hoc ſacra-

mento ex vi ſacramenti, aut per concomitantiam.

Secundò. Quando ſumimus hoc ſacramentum, vel illud offerimus, non dicimus ſumere, vel offerre Patrem, aut Spiritum Sanctum, ſed tantum Chriſtum, ſeu Dei Filium; ergo Pater, & Spiritus Sanctus nō ſunt ibi ſacramentaliter etiam per concomitantiam, quod enim hoc modo eſt ibi ſumere, & offerre dicimus, quando ſumimus, & offerimus hoc ſacramentum.

Tertiò. Pater, & Spiritus Sanctus non vniuntur hypoſtaticè cum corpore, aut ſanguine Chriſti, aut eius anima; ergo non ſunt in hoc ſacramento etiam per concomitantiam: Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 3. ideo dixit, *Diuinitatem eſse in ſacramento per concomitantiam*, quia eſt vnita hypoſtaticè cum corpore, & anima Chriſti.

Dices, Pater, & Spiritus Sanctus vniuntur per realem identitatem cum Diuinitate, quæ eſt in hoc ſacramento per concomitantiam; ergo per concomitantiam, ſaltem mediatè, ſunt etiam in hoc ſacramento. Reſpondetur negando conſequentiam: nam vt per concomitantiam ſit aliquid in hoc ſacramento, requiritur, vt in vnitate ſuppoſiti vniatur cum termino primario, & formali conuerſionis, & cum illo conſtituat, vel pertineat ad idem ſuppoſitum: propter hoc namque veſtimenta Chriſti, quando ipſe conſecrauit, non continebantur per concomitantiam in hoc ſacra-

cra-

cramento; benè vero eius diuinitas, & anima, & accidentia. Vnde cum Pater, & Spiritus Sanctus non hoc modo vniantur cum corpore, & ſanguine Chriſti, non continẽtur in hoc ſacramento etiam per concomitantiam.

Quamuis autem ſacramentaliter (ex vi ſacramenti, aut per concomitantiam non contineantur Pater, & Spiritus Sanctus in hoc ſacramento, hic tamen eſse modo quodam ſpeciali concedendum eſt, quatenus conuerſionem panis, & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti, quæ eſt effectus ad extra ſpecialiſſimus, & ſupra totum ordinem naturæ, tota Trinitas operatur.

ARTICVLVS II.

Vtrum totus Chriſtus contineatur ſub vtraque ſpecie huius Sacramenti.

Concluſio eſt affirmans.

CErta eſt ſecundum fidem, & patet ex Conc. Trid. ſeſs. 13. cap. 3. Et quamuis vt ibidem dicitur, & hic docet D. Tho. ſanguis non contineatur ſub ſpeciebus panis ex vi ſacramenti, continetur tamen ſub illis per concomitantiam, & eodem

modo corpus continetur ſub ſpeciebus vini. Sicut autem corpus contentum in hoc ſacramento complectitur carnem, oſsa, & reliquas partes ſolidas, quæ omnes ab anima, quatenus dat eſse corporeum, habent eſse ſubſtantiale, cum hoc ſit quoddam eſse corporeum; cuius diſtinctio in diuerſas partes, licet formaliter ſit à quantitate, radicaliter tamen eſt ab anima tribuente diuerſos modos corporeitatis iuxta diuerſitatem diſpoſitionum materiæ: ita ſanguis contentus in hoc ſacramento complectitur omnes quatuor humores, qui vt diximus 1.p.q.76.art.8.dub.1.con.2. pertinent ad integritatem naturæ humanæ, & informantur anima, à qua, vt dat eſse corporeum fluidum, habent eſse ſubſtantiale, quod in quolibet eſt partialiter ab eſse ſubſtantiali alterius ob diuerſos modos corporeitatis, quos iuxta diuerſitatem diſpoſitionum, anima materiæ tribuit. Sicut autem loco proxime citato diximus, ſanguinem, qui informatur anima, eſse naturalem, non nutrimentalem: ita nunc dicimus, ſanguinem contentum in hoc ſacramento non eſse nutrimentalem, ſed naturalem. Vnde quando Chriſtus in cœna confecit hoc Sacramentum, ſanguis eius nutrimentalis nō fuit in ſacramento, ſicut nec in eo fuerunt cibi, qui in ſtomaco Chriſti exiſtebant.

Si tempore paſſionis, & mortis Chriſti fuiſset hoc ſacramentum celebratum, inquit D. Thom. hic: *Sub ſpeciebus panis fuiſſet corpus Chriſti ſine ſanguine, & ſub ſpeciebus*

vini

vini ſanguis ſine corpore: ſicut erant in rei veritate. Quibus verbis indicat S. Doct., Chriſtum in ſua paſſione totum ſanguinem fudiſse, ita vt nihil ſanguinis manſerit in eius corpore. Quod maxime credibile eſt, ob nimiam charitatem, qua dilexit nos. Nec obſtat, quod dicitur Ioan. 19. v.34. *Exiuit ſanguis, & aqua*, de corpore ſcilicet Chriſti iam mortui. Nam illud miraculoſum fuiſſe communiter docent ſacri interpretes. Et quamuis non totum ſanguinem fudiſſet, ſed aliquid ſanguinis manſiſset in eius corpore, adhuc dicunt multi, talem ſanguinem in caſu prædicto non contineri ratione concomitantiæ cum corpore ſub ſpeciebus panis: quia dicunt Philoſophi in morte diſcontinuari partes fluidas à ſolidis; ſicque ſanguis ille non fuiſset realiter vnitus corpori, ſicut nec effuſus, niſi forte eo modo, quo cibus exiſtens in ſtomacho, quod non ſufficit, vt per concomitantiam eſset ſub ſpeciebus panis, vbi eſset corpus.

ARTICVLVS III.

Vtrum totus Chriſtus ſit ſub qualibet parte ſpecierum panis, vel vini.

Concluſio eſt affirmans.

FActa diuiſione, vel ſeparatione partium ſpecierum ab inuicem per fractionem hoſtiæ; ſub qualibet parte Chriſtum totum contineri, certum eſt ſecundum fidem, vt patet ex diffinitione Conc. Trid. ſeſſ. 13. can. 3. *Si quis negauerit in venerabili Sacramento Euchariſtiæ ſub vnaquaque ſpecie, & ſub ſingulis cuiuſcumque ſpeciei partibus, ſeparatione facta totum Chriſtum contineri; anathema ſit.*

Etiam ante ſeparationem, inquit D. Tho. *Totus Chriſtus eſt ſub qualibet parte ſpecierum panis, etiam hoſtia integra manente, & non ſolum cum frangitur.* Quod adeo certum eſt, vt oppoſitum ſit error in fide, illud enim docet Conc. Trident. ſeſſ. 13. cap. 3. Probatur etiam: de fide eſt poſt ſeparationem totũ Chriſtum contineri in ſingulis partibus: ſed non eſt de nouo in illis ex vi ſeparationis, aut fractionis, nam hæc eſt actio humana, & naturalis, quæ poteſt fieri à non Sacerdote, & non habet virtutem ſupernaturalem ad conſtituendum Chriſtum, vbi antea non erat; ergo ante ſeparationem

erat

erat in illis ex vi conſecrationis. Confirmatur, ſi partes ſpecierum vini diuiſæ iterum reuniantur, ſub illis eſt totus Chriſtus, ſicut antequam reunirentur; ergo & ante diuiſionem.

Si quæras, an in partibus ante ſeparationem ſit totus Chriſtus ſemel, aut pluries? Quidam recentiores hic pluries eſſe dicũt, & toties eſſe Chriſtum replicatum, totque eſſe Chriſti replicationes, quot ſunt partes, haſque replicationes non eſſe continuas, ſed contiguas, ſicut arenę in cumulo. Sed hic modus loquendi ineptior videtur modo loquendi Marſilij dicentis corpus Chriſti in hoſtia eſſe pluribus vicibus partialibus. De quo ait M. Soto in 4. diſt. 10. q. 1. ar. 3. *Eſt ineptum dicere, plures vices partiales, nam vices diuiſionem dicit*. Hanc etiam, & plures eſſe Chriſtos multo magis dicit, Chriſtum eſſe replicatum, ſicut & eſſe duplicatum, vel triplicatum. Reſpondetur ergo cum Mag. Soto ibidem ſubdente: *Sicut ſubſtantia panis ante conſecrationem non eſt plures ſub ſuis dimenſionibus, ita neque corpus illi ſuccedens eſt, niſi ſemel ſub illis: ſicut anima licet ſit in qualibet parte corporis, non niſi ſemel eſt in toto*. Quod non eſt coincidere cum ſententia reiecta ab omnibus Theologis præſertim à D. Th. hic. Nam talis ſententia non reijcitur à Theologis, quia dicit Chriſtum ſemel tantum eſſe in integra hoſtia, ſed quia aſſerit, hoſtia integra manente, non eſſe totum Chriſtum ſub qualibet eius parte, ſed solũ

cum frangitur: ſicut nec imago eſt tota in qualibet parte ſpeculi, dum integrum manet, ſed ſolum eo fracto, quia tunc ſingulæ integræ imagines apparent in ſingulis partibus. Non pluries autem, ſed tantum ſemel eſſe Chriſtum ſub vna hoſtia ante fractionem docet expreſſe D. Thom. hic ad 1. dicens: *Numerus ſequitur diuiſionem. Et ideo quandiu quantitas manet indiuiſa actu, nec ſubſtantia alicuius eſt plures ſub dimenſionibus proprijs, nec corpus Chriſti ſub dimenſionibus panis, per conſequens nec infinities, ſed toties in quot partes diuiditur.*

De partibus minoribus minima, quę per ſe non poſſunt ſubſiſtere, inquit Mag. Soto vbi ſupra, audiuiſſe à quibuſdam ſubſtentabile eſſe, corpus Chriſti non eſſe ſub illis, immo hanc opinionem S. Bonauenturæ impingere. Hoc ego apud prędictos recentiores legi. Sed Mag. Soto hæreſim eſſe dicit, quam S. Bonauentura non docuit. Alij temerarium, & proximum errori eſſe aſſerunt. Certè Concilium Trid. ſeſſ. 13. cap. 3. ſine limitatione dicit, totum Chriſtum contineri ſub quãuis cuiuſcumque ſpeciei parte. Et cum totus panis conuertatur in corpus Chriſti, nulla poteſt eſſe ſpeciei particula, in qua corpus Chriſti non ſit, alias ſubſtantia panis, quæ ſub illa particula erat non fuiſset conuerſa in corpus Chriſti, vnde ait M. Soto: *Quamuis ſeparata minima parte, ſi illa diuideretur, deſineret eſſe corpus, quia deſineret ſpecies panis: tamen in toto, quia conſeruatur illic ſpecies, nõ*

da-

datur tam parua pars, quin ſub quauis minori ſit corpus.

De punctis, lineis, & ſuperficiebus aſſerendum eſt, etiam in illis eſſe corpus Chriſti. Probatur, Chriſtus in hoc ſacramento indiuiſibiliter, ſicut Angelus eſt alicubi; ergo ſicut Angelus alicubi exiſtens eſt totus in toto, & totus in qualibet parte, & etiam in punctis, & terminis indiuiſibilibus eius, in quo exiſtit, vt colligitur ex D. Thom. 1.p.q.52 art.2. ita & Chriſtus eſt in hoc ſacramento.

Si dicas corpus Chriſti non eſt, niſi vbi erat ſubſtãntia panis: ſed hæc non erat in puncto, quia erat corporea, ac proinde trinam dimenſionem, ſub qua eſſet, requirebat; ergo nec Chriſtus. Reſpondent quidam in ſubſtantia panis, & qualibet alia corporea dari etiam indiuiſibilia ſubſtantialia correſpondentia indiuiſibilibus terminantibus quantitatem, ſicque corpus Chriſti eſſe ſub indiuiſibilibus quantitatiuis, ſub quibus erant indiuiſibilia ſubſtãtialia panis, nam hæc in corpus Chriſti conuerſa ſunt: Sed respond. neg. min. nam quamuis ſubſtantia corporea ſit capax trinæ dimenſio-ſionis, ſecundum ſe tamen eſt indiuiſibilis, ſicque non ſolum eſt ſub quantitate, ſed etiam ſub puncto, & alijs eius indiuiſibilibus.

ARTICVLVS IV.

Vtrum tota quantitas dimenſiua corporis Chriſti ſit in hoc Sacramento.

Concluſio eſt negans.

QVamuis quantitas dimenſiua corporis Chriſti non ſit in hoc Sacramento ex vi Sacramenti, per cõcomitantiam tamen eſſe tam ipſam, quam omnia alia accidentia corporis Chriſti, quæ ſunt ei intrinſeca, & non ſunt per comparationem ad extrinſecum continens, neceſſe eſt: ſicut enim anima, & diuinitas hoc modo ſunt in hoc ſacramento, quia realiter coniunguntur cũ corpore Chriſti; vt patet ex Conc. Trident. ſeſſ. 13. cap. 3. ita quia quantitas, & alia accidentia intrinſeca realiter ſunt coniuncta cum Chriſti corpore, in hoc ſacramento per concomitantiam exiſtere, neceſſarium eſt.

Si quæras an ſaltem de potentia Dei abſoluta poſſit corpus Chriſti eſſe in hoc ſacramento ſine quantitate, & alijs accidentibus intrinſecis, quæ habet in propria ſpecie? Reſpondetur, multorum eſſe ſententiã, id eſſe poſſibile, quam tenet Mag. Soto in 4. d. 10. q. 1. artic. 2, & 5. Sed communior diſcipulorum D. Thom. opinio eſt, impoſſibile eſſe. Tum quia contradictionem impli-

plicat, idem ſimul eſſe quantum, & non quantum, album, & non album, &c. cum hæc contradictoriè opponantur: at ſi corpus Chriſti eſſet in hoc ſacramento ſine quantitate, & alijs accidentibus intrinſecis, quæ habet in propria ſpecie, ſimul eſſet quantum, & non quantum, album, & non album, &c. ergo nec per Dei potentiam abſolutam eſt id poſſibile. Tum etiam, nam eodem modo poſſet corpus Chriſti eſſe in hoc ſacramento ſine anima, & diuinitate, quæ realiter illi coniunguntur in propria ſpecie: ſed hoc eſt falſum, nam ſimul eſſet animatum, & inanimatum, viuũ & non viuum, exiſtens, & non exiſtens, vnum ſuppoſito cum Chriſto, & non vnum ſuppoſito cum eo, quæ omnia contradictionem implicant; ergo &c. Tum denique quia ad exiſtendum in hoc ſacramento per cõcomitantiam nihil aliud requiritur quã eſſe realiter coniunctum cum corpore Chriſti; ergo dum quantitas eſt illi coniũcta, non poteſt non eſſe in hoc ſacramento per concomitantiam, corpore Chriſti in eo exiſtente ex vi Sacramenti.

Circa art. 5. vide quæ dicemus art. ſeq.

ARTICVLVS VI.

Vtrum corpus Chriſti ſit mobiliter in hoc Sacramento.

Concluſio eſt negans.

Dubium. An corpus Chriſti in hoc Sacramento nec per ſe, nec per accidens moueri poſſit.

NVllo ex his modis moueri poſse, probatur 1. corpus Chriſti in hoc ſacramento nec per ſe, nec per accidens poteſt calefieri, aut frigefieri, nam cũ ſpecies calefiunt, aut frigefiunt corpus Chriſti ratione illarum nõ calefit, aut frigefit; ergo nec ad motum ſpecierum poteſt localiter moueri etiam per accidens. Confirmatur, corpus Chriſti non frangitur, nec conteritur per accidens ad fractionem, vel contritionem ſpecierum; ergo nec mouetur localiter ad earum localem motum.

Secundo. Corpus Chriſti prout eſt in hoc ſacramento non eſt capax motus localis, nec poteſt eſse talis motus ſubiectum, cum ſit hic indiuiſibiliter; ergo non poteſt moueri localiter etiam per accidens ad motum hoſtiæ: nam id quod mouetur localiter eo modo, quo mouetur, debet eſse ſubiectum motus, & diuiſibile. Confirmatur,

tur, corpus Chriſti nullo modo eſt in hoc Sacramento tanquam in loco; ergo nullo modo mouetur in eo ſecundum locum.

Tertiò. Quod mouetur per accidens ad motum alterius, ab alio mouetur etiam contra ſuam voluntatem: Sed Chriſtus non poteſt hoc modo moueri, cum per ſolam ſuam voluntatem contineatur ſub ſpeciebus; ergo,&c. Confirmatur, quia alias corpus Chriſto moueretur motibus contrariis ſimul, ſi enim vnus Sacerdos eleuaret vnã hoſtiam, moueretur ſurſum,& ſi tunc alius Sacerdos aliam hoſtiam deprimeret, ſimul deorſum moueretur: ſed hoc eſt abſurdum; ergo,&c.

Dicendum tamen eſt 1. Corpus Chriſti in hoc Sacramento, aut ſecũdum eſſe, quod habet in eo non moueri per ſe: moueri tamen per accidens motu locali ad motum ſpecierum. Vtramque partem concluſionis docet D.Thom. hic dicens: *Secundum hoc eſſe non mouetur Chriſtus per ſe ſecundum locum, ſed ſolum per accidens: quia Chriſtus nõ eſt in hoc Sacramento, ſicut in loco, ſicut prædictum eſt: quod autem non eſt in loco non mouetur per ſe in loco, ſed ſolum ad motum eius, in quo eſt.*

Primam partem negant quidam recentiores hic aſſerentes, Chriſtum, vt eſt in Sacramento, non poſſe quidem ſe mouere,& moueri motu progreſſiuo, quia ad hoc requiritur extenſio ad locum, & vt vna pars moueatur ante aliam, & conſequenter, vt ſit in diuerſo loco; poſse tamen ſe mo-

mouere, & moueri motu ſimplici, ſicut grauia feruntur deorſum: tum extra ſpecies egrediendo: tum etiam ſimul cum ſpeciebus; quod feciſse dicunt in caſibus, quibus legimus, hoſtias ſacras quandoque inuiſibiliter motas nemine eas tāgente; tunc enim non ad motum earum Chriſtus eſt motus, ſed potius ipſæ hoſtiæ ad motum Chriſti motæ ſunt, Chriſto eas ſecum trahente.

Sed hæc ſententia falſa, & abſurdiſſima eſt. Primò, nam quomodo Chriſtus, vt eſt in Sacramento, poteſt ſe mouere, & moueri motu ſimplici egrediendo extra ſpecies, cum egreſsus extra ſpecies iam non ſit in Sacramento?

Secundò. Chriſtus egreſsus extra ſpecies, & extra Sacramentū exiſtens extenſionem habet ad locum, & partem extra partem, & in ordine ad locum; cur ergo non poteſt ſe mouere, & moueri motu progreſſiuo, ſicut, & ſimplici?

Tertiò. Sicut ad motum progreſſiuum corporum requiritur, vt vna pars moueatur ante alteram: ita ad motum ſimplicem, quo grauia feruntur deorſum, requiritur, vt vna pars prius occupet vnam partem loci, quam altera, & vt quod per ſe mouetur tali motu, partim ſit in termino à quo, & partim in termino ad quem; ergo eadem eſt ratio de vno, ac de alio.

Quartò. Nam ſi in aliquo caſu viſa eſt hoſtia moueri nemine eam tangente, credendum eſt ab Angelo fuiſse motam. Et quamuis motor ipſius fuerit Chriſtus ſub

ea

ea exiſtens, non ſequitur ipſum, per ſe fuiſse motum, & ad motum ipſius hoſtiam, illamque ſecum traxiſse, ſicut homo ſindone coopertus currens ſecum trahit ſindonem; ſed ſolum fuiſse motum per accidens, ſicut, & teſte D. Thom. 1. p. q. 51. art. 3 ad 3. *Angeli mouentur per accidens ad motum corporum*, & q. 75. ar. 1, ad 1. *Eſt mouens, quod non mouetur per ſe, ſed mouetur per accidens. Et tale mouens eſt anima.*

Quintò. Quia quod non eſt per ſe in loco, non mouetur per ſe ad locum: ſed Chriſtus in hoc Sacramento non eſt per ſe in loco; ergo, nec per ſe mouetur ad locum. Maiorem docet D. Th. hic. Minor probatur cum eodem ar. præced. nam non eſt localiter ſub dimenſionibus, vel ſpeciebus, ita vt hæ rationem habeant loci reſpectu illius; ſicut enim non habebant rationem loci reſpectu ſubſtãtiæ panis, nec hæc ſub illius localiter continebatur: ita nec reſpectu corporis Chriſti, quod ſubſtantiæ panis ſuccedit. Nec eſt etiam per ſe localiter in loco ſpecierum: nam non comparatur ad illum mediantibus proprijs dimenſionibus, ſicut ad illam comparabatur ſubſtantia panis, ſed mediantibus dimenſionibus alienis; ergo, &c. Confirmatur, quia ſi eſſet per ſe in loco, maxime diffinitiue: ſed hoc modo non eſt, vt probat D. Thom. ar. præced. ad 1. *Quia ſic non eſſet alibi, quam in hoc altari, vbi conficitur hoc Sacramentum: cum tamen ſit, & in cœlo in propria ſpecie, & in multis alijs altaribus ſub ſpecie*

tie Sacramenti; ergo, &c.

Secundam partem negat Durandus in 4. diſt.10.q.3.num.5. Sed probatur, nam in Conc.Trid.ſeſſ.13.c.5.& 6. canon.6.dicitur Chriſtum in Sacramento Euchariſtiæ in proceſſionibus per vias, & loca publica circumferri, & circumgeſtari, & ad infirmos deferri: ſed quod defertur, circumfertur, & circumgeſtatur, mouetur; ergo Chriſtus mouetur in hoc Sacramento. At non per ſe; ergo per accidens ad motum ſpecierum, & Sacramenti.

Aduertendum tamen eſt, quod ait Diu. Thom.in 4.d.10.q.1.a.3.quæſtiunc.4. *Quod moueri in loco includit eſſe in loco: vnde ad hoc, quod aliquid per ſe moueatur in loco, oportet, quod per ſe ſit in loco, & quod per ſe moueatur, non ad motum alterius. Sed per accidens mouetur in loco dupliciter. Vno modo, quia per accidens eſt in loco, ſicut formæ mouentur per accidens. Alio modo, quia per ſe eſt in loco, ſed per accidens mouetur in loco, ſicut patet in his, qui vehuntur, quia locus quem mutant, eſt per ſe eorum poprius locus, non communis. Corpus autem Chriſti in loco, quam ſpecies tranſmutant, non eſt per ſe, neque, ſicut in loco proprio, neque ſicut in loco communi: & ideò per ſe in illo moueri non poteſt, neque per accidens, ſicut corpora per accidens mouentur; ſed hoc modo, quo aliquid, & per accidens eſt in loco, & per accidens mouetur.* Tales hic ad 1. dicit eſſe formas, & ſpirituales ſubſtantias, & ſubdit: *Ad quem modum poteſt reduci, quod dicimus Chriſtum moueri per accidens ſecundũ*

eſſe,

eſſe, quod habet in hoc Sacramento, in quo non eſt, ſicut in loco. Ex quo infertur Chriſtum in hoc Sacramento non moueri per accidens ad motum ſpecierum efficienter, ſicut homo, qui vehitur naui, mouetur per accidens ad motum nauis efficienter, quia nauis ſuo motu, quaſi impellit eum, & ita eſt cauſa motus in ipſo: ſed per accidens ad motum ſpecierum formaliter ipſo motu ſpecierum, a quo extrinſecè denominatur Chriſtus motus, ſicut formæ mouentur, nec enim quando homo mouetur, cauſat in anima aliquem motum localem in ipſa receptum, ſed motu ipſo recepto in homine anima formaliter moueri dicitur. Et eodem modo Chriſtus formaliter moueri dicitur motu ipſo recepto in ſpeciebus, nō motu aliquo in ipſo cauſato, & recepto. Vide, quæ diximus 1.p. quæſt. 52. artic. 1. dub. 2.

Dicendum eſt 2. Corpus Chriſti ſecundum eſſe, quod habet in hoc Sacramento non deſinere eſſe ſub eo per ſe, ſed ſolum, quia deſinunt eſſe ſpecies Sacramentales. Oppoſitum huius tenent quidam recentiores. Sed illud expreſsè docet Diu. Thom. hic, ſic enim habet; *Similiter, neque per ſe mouetur ſecundum eſſe, quod habet in hoc Sacramento, quacumque alia mutatione, puta quantum ad hoc, quod deſinat eſſe ſub hot Sacramento.* Et inferius: *Non deſinit eſſe ſub hoc cramento, per hoc, quod ipſum deſinat eſſe, ſed ſolum per hoc, quod ſpecies huius Sacramenti deſinunt eſſe.*

Se-

Secundò probatur non deſinere per ſe ſecundum aliquod eſſe ſubſtantiale. Non deſinit eſſe ſecũdum eſſe ſubſtantiale, quod habet in cœlo, nec quod ſit in hoc Sacramento reproductum; ergo ſecundum nullum. Antecedens, quo ad primam partem certiſſimum eſt. Quo ad ſecundam negatur à prædictis recentioribus. Sed probatur: Tum ex dictis ſupra q. 75. ar. 4. dubio vnico, con. 1. vbi oſtendimus corpus Chriſti non reproduci in hoc Sacramento. Tum etiã, quia admittendæ eſſent innumerę corporis Chriſti ſubſtantiales deſitiones, quod abſurdum eſt. Tum denique, quia tale eſſe ſubſtantiale in hoc Sacramento reproductum annihilaretur, deſineret enim, & redigeretur in nihilum, eiuſque deſitio pro termino non haberet aliquid, ſed nihil: ſed hoc eſt falſum; ergo, &c. Reſpondent, non annihilari, quia non deſinit abſolute; nam abſolute perſeuerat, ſed ſecũndum quid, ſcilicet ſecundum eſſe ſacramentale. Sed contra hoc eſt, nam eſſe ſacramentale non eſt eſſe ſubantiale, ergo ſi ſolum deſinit ſecundum hoc eſſe, non deſinit corpus Chriſti ſecundũ aliquod eſſe ſubſtantiale. Si verò eſſe ſubſtantiale, quod habet in hoc Sacramento deſinit, vel abſolute debet deſinere, & nullibi manere, vel ſi alibi manendo poteſt in Sacramento deſinere, etiam poteſt in Sacramento annihilari, deſitio enim totius entitatis non minus repugnat eius permanentiæ, quam annihilatio talis entitatis: vnde ſi idem corpus poſſet eſſe in duobus lo-

locis, ſicut manendo in vno poſſet in alio mori, & deſinere eſſe, ita poſſet in alio annihilari.

Tertiò probatur non deſinere ſecundum aliquod eſſe reale etiam accidentale. Nam vt hic in corp. ait D. Thom. Chriſtus deſinit eſſe ſub Sacramento, *Sicut Deus deſinit eſſe in aliqua creatura*, & ſicut, vt ad primum dicit, *Deſinit eſſe Dominus creaturæ deſinentis*: ſed Deus non deſinit eſſe in creatura, nec eſſe Dominus illius ſecundum aliquod eſſe reale: ergo nec corpus Chriſti ſecundum aliquod eſſe reale deſinit eſſe in hoc Sacramento, ſed ſolum, quia deſinentibus ſpeciebus tollitur habitudo corporis Chriſti ad ſpecies, quam ſignificabat eſſe ſub hoc Sacramento, ſicut deſinente creatura tollitur habitudo Domini, & exiſtentiæ in illa, quam in Deo ſignificat eſſe Dominum creaturæ, & exiſtere in illa; quę habitudo, ſicut in Deo non eſt aliquid reale, ſed rationis: ita & in corpore Chriſti habitudo ad ſpecies. Confirmatur, ſi corpus Chriſti deſineret eſſe in Sacramento ſecundũ aliquod eſſe reale etiam accidentale, verè, & realiter mutaretur: ſed non ſic mutatur, ſed abſq. vlla ſui mutatione per ſolã deſitionẽ, & mutationẽ ſpecierũ deſinit eſſe in hoc Sacrm. ſicut Deus abſq. vlla ſui mutatione deſinit exiſtere in creatura, & eſſe Dominus illius per ſolam deſitionem, & mutationem creaturæ, vt hic docet D. Thom. ergo &c. Si dicas, quando corpus Chriſti deſinit eſſe in hoc Sacramento, deſinit eſſe in eo, præ-

ſentia

ſentia Sacramentalis, aliqua etiam propinquitas, vel diſtantia, quam non habet in cœlo: ſed hæ ſunt modi quidam reales, qui tanquam in ſubiecto intrinſece in Chriſto exiſtebant; ergo deſinit ſecundum aliquod eſſe reale ſaltem accidentale. Reſpondetur negando minorem: nam vt diximus 1. p. q. 52. art. 1. dub. 1. ad 1. & q. 53. artic. 1. dubio 3. cum Caietano propinquitas, & diſtantia, nec in Angelis, nec in Chriſti corpore in Euchariſtia eſt intrinſecè, & tãquam in ſubiecto, ſed ſolum conuenit eis extrinſece ratione corporum, in quibus ſunt Angeli, aut ratione ſpecierum, ſub quibus eſt corpus Chriſti. Præſentia etiam Sacramentalis, (licet corpus Chriſti dicatur, & ſit vere, & realiter præſens) non eſt aliquid reale in corpore Chriſti, ſed relatio, & habitudo rationis ad ſpecies: ſicut licet Deus vere, & realiter ſit in omnibus locis, & vbique præſens, talis præſentia, & modus eſſendi non eſt aliquid reale in Deo, ſed relatio, & habitudo rationis ad loca creata. Vide quæ diximus ſupra q. 75. art. 4. dubio vnico, concluſ. 3.

Ad 1. autem factum in principio reſpõdetur negando conſequentiam; nam ſicut anima, licet calefacto corpore, nullo modo calefiat; moto tamen localiter corpore, ipſa per accidens mouetur, vt docet Diu. Thom. 1. p. q. 75. art. 1. ad 1. ita corpus Chriſti, licet non calefiat calefactis ſpeciebus, his tamen localiter motis, per accidens mouetur: quia ad primum requiritur, vt calo-

calorem, & calefactionem in ſe recipiat; ad ſecundum verò ſufficit, vt ſit contentum in eo, quod per ſe mouetur. Ad confirmationem quidam negant antecedens nam in confeſſione Berengarij can. *Ego Berengarius*, De conſecrat. diſt. 2. dicitur: *Manibus Sacerdotum frangi, & fidelium dentibus atteri*. Sed reſpondetur negando conſequentiam: nam fractio, & contritio non importat ſolum motum localem, ſed inuoluit etiam alias mutationes, & alterationes, quæ non poſſunt competere corpori Chriſti, prout eſt in hoc Sacramento, ſicut nec calefieri calefactis ſpeciebus.

Ad 2. reſpondetur negando conſequentiam: quia vt diximus con. 1. vt per accidens ad motum alterius, non efficienter, ſed formaliter moueatur, non requiritur, vt ſit motum ſubiectum. Ad confirmationem dico, corpus Chriſti, licet non habeat ſpecies Sacramentales pro loco, eſſe tamen in loco ſpecierum ratione illarum, & per accidens, ſicque etiam ad motum illarum per accidens moueri modo explicato.

Ad 3. reſpondetur, quamuis ea, quæ ita ſunt in aliquo, illique coniungantur, vt non poſſint ſe libere ab eo ſubtrahere, ſed vnio, & coniunctio cum illo naturalis, aut neceſſaria ſit, poſſint per accidens ad motum illius contra ſuam voluntatem moueri, vt patet in anima, quæ ad motum violentum corporis, cui naturaliter eſt vnita, poteſt contra ſuam voluntatem per accidens moueri: & in homine naui alligato,

qui ad motum nauis poteſt per accidens moueri contra ſuam voluntatem. Ea tamen, quę ita ſunt in aliquo, vt poſſint ſe ab illo ſubtrahere, vnioque, & coniunctio cum illo non naturalis, ſed libera eſt, dum libere in illo manent: etiam ſi ad motum illius violentum moueantur per accidens, non mouentur contra ſuam voluntatem; vt patet in Angelo exiſtente in corpore hominis alicuius, qui, dum vult manere in tali homine, ibique ſuam virtutem applicatam habere, licet per accidens ad motum illius etiam violentum moueatur, non tamen contra ſuam voluntatem, & violenter. Et quia Chriſtus in hoc Sacramento hoc modo eſt, quia voluntate, qua illud inſtituit, voluit in eo manere, vnionemque, ac coniunctionem Sacramentalem cum ſpeciebus habere, dum ſpecies permanent; cum tamen poſſit, ſi voluerit, ſub illis permanentibus deſinere eſſe: ideo licet ſpecies motu violento moueantur; & Chriſtus ad motum illarum per accidens moueatur; non tamen contra ſuam voluntatem, & violenter. Ad confirmationem dico, nullum eſſe inconueniens, & abſurdum, Chriſtum exiſtentem in diuerſis hoſtijs per accidens moueri motibus contrarijs; in vna ſcilicet ſurſum, & in alia deorſum; aut in vna moueri, & in alia non. Hoc enim ſequitur ex diuerſis eſſe ſacramentalibus, quæ habet in diuerſis hoſtiis: ſicut ſi vera eſſet ſententia aſſerentium, idem corpus poſſe eſſe in diuer-

diuerſis locis, nullum eſſet inconueniens, in illis moueri per ſe ſimul motibus contrariis, aut in vno quieſcere, & in alio moueri. Et cum conſtet cœlos ſimul in eodem loco moueri motibus contrariis, naturali ſcilicet, & raptus, cur inconueniens reputabitur, Chriſtum in diuerſis hoſtiis exiſtentem moueri motibus contrariis?

ARTICVLVS VII.

Vtrum corpus Chriſti, prout eſt in hoc Sacramento, poſſit videri ab aliquo oculo ſaltem glorificato.

Concluſio eſt negans.

CIrca ſolutionem ſecundi non modica eſt difficultas de ſenſu illorum verborum; *Oculus corporalis Chriſti videt ſe ipſum ſub Sacramento exiſtentem.* Quidam recentiores dicunt: illud *ſub Sacramento*, nõ eſſe coniungendum cum obiecto viſionis, quod ſignificatur illa particula *Seipſum*, ſed cum oculo vidente: qui etiam ſub Sacramento habet viſionem ſui ipſius, nõ prout in Sacramento eſt, ſed prout in propria ſpecie exiſtit. Habet autem hic (inquiunt) illam viſionem, non per ſe primo hic elicitam, ſed per concomitantiam: nam quia in cœlo habet viſionem ſui, illa viſio

in Sacramento per concomitantiam ponitur. Sed non video quomodo hic ſenſus poſſit verbis Diu. Thom. congruere, cum illud *ſub Sacramento*, neceſſario coniungendum ſit cum illa particula *Exiſtentem*, & hæc cum illa *Seipſum*, cum qua conuenientiam grammaticalem facit. Sẽſus ergo verborum D.Thom. videtur eſſe, oculum corporalem Chriſti videre ſe ipsũ, non ſolum exiſtentem in propria ſpecie, ſed etiam exiſtentem ſub Sacramento. Cuius rationem reddit: *Quia etiam ipſe oculus Chriſti eſt ſub hoc Sacramento*. Sub quo ſi non eſſet non videret ſe ipſum ſub Sacramento: nam vt idem S.Doctor ait in 4.d. 10.q.2.ar.4.quæſtiuncula 1. ad 1. *Si oculus Chriſti eſſet extra ſpecies Sacramenti, non videret ſubſtantiam ſuam infra ſpecies contentam*. Vnde licet oculus non exiſtens ſub Sacramento non poſſit videre corpus Chriſti cõtentum ſub Sacramento; bene tamen oculus ſub Sacramento exiſtens. Cuius ratio eſſe poteſt, quia corpus, vt ait M.Soto in 4. d.11.q.1.art.7. circa finem, *Licet in Sacramento non poſſit multiplicare ſpecies per mediũ, poteſt tamen illas multiplicare per ſe ipſum*.

Vt autem videri poſſit ab oculo exiſtente extra Sacramentum, ſpecies viſibiles multiplicare deberet per medium, ſicque illas ad talem oculum emittere, quod non requiritur, vt videri poſſit ab oculo, qui etiã eſt ſub Sacramento, ſed ſufficit, vt illas per ſe ipſum multiplicet, ſicque ad talem oculum emittat. Quamuis autem hoc modo

Chri-

Chriſtus oculo corporis videat ſe ipſum ſub Sacramento exiſtentem: *Non tamen poteſt videre ipſum modum eſſendi quo eſt ſub Sacramento, quod pertinet ad ſolum intellectum.* Inquit D. Thom. Cuius exemplum eſſe poteſt, in ipſomet Chriſto, quando ianuis clauſis ad diſcipulos intrauit: vidit enim oculo corporis ſe ipſum in loco ianuarum; non tamen modum ſupernaturalem, quo ibi erat, hunc enim ſolum per intellectum cognouit. Ex his ſequitur, viſionem ſui in Sacramento corpori Chriſti ſub Sacramento exiſtenti non conuenire per concomitantiam, ſed primo, & per ſe, & eidem corpori Chriſti in propria ſpecie exiſtenti, quaſi conſequenter conuenire, eo modo, quo ſi in Sacramento annihilaretur, conſequenter annihilaretur in propria ſpecie.

Si quæras, an Chriſtus in Euchariſtiæ exiſtens oculo corporis, non ſolum ſe ipſum, ſed etiam alios videat? Reſpondetur, Nominales id abſolutè concedere. Mihi tamen aſſerendum videtur, id naturaliter eſſe impoſſibile; quia ſicut corpus Chriſti in Euchariſtia exiſtens (etiam dum erat paſſibile, vt in die Cœnæ) non poteſt pati ab extrinſecis agentibus ſola naturali virtute operantibus: ita nec eius oculus naturaliter poteſt recipere ſpecies viſibiles ab obiectis externis, ſicque, nec illa videre. Supernaturaliter tamen, & diuina virtute id poſſe, & de facto fieri, ſicque verificari, quod communiter fi-

deles ſentiunt, Chriſtum ex Sacramento ipſos, & quę coram Sacramento agunt, videre, Nam ſi Diu. Thom. in 4. diſtinct. 10. quæſtione 1. artic. 4. quæſtiuncula prima ad 1. & 2. indicat oculum glorificatum, & comprehenſores per miraculum forte videre corporali viſione corpus Chriſti ſub Sacramento; multo magis, ſine forte aſſerendum videtur, Chriſtum in Sacramento exiſtentem oculo corporis diuina virtute videre alios, & obiecta externa, ne nobis obiiciatur, eſſe ibi, ſicut lapidem, aut aliud inſenſibile: *Si* diceremus Chriſtum à Cœlo oculo corporis (ſicut è terra ipſum vidit Stephanum ſtantem in cœlo) videre omnia, quæ ſunt, & aguntur in terra, aſſerere etiam deberemus hanc viſionem per concomitantiam eidem in hoc Sacramento exiſtenti conuenire, & ex Sacramento illa omnia videre.

Circa articulum 8. nihil ſe offert dicendum.

QEAE-

QVAESTIO LXXVII.

De accidentibus remanentibus in Sacramento.

ARTICVLVS I.

Vtrum accidentia remaneant ſine ſubiecto in hoc Sacramento.

Concluſio eſt affirmans.

NOmine ſubiecti hic non quodcumque intelligit D. Thom. cum art. ſeq. dicat alia accidentia eſſe, ſicut in ſubiecto in quantitate; ſed ſubiectum vltimum, quod eſt ſubſtantia, in qua, aut immediatè, aut mediatè omnia accidentia inhærent. Et ſic intellecta concluſio eſt de fide: ex Concilio enim Trident. ſeſſ. 13. can. 2. conſtat, accidentia manere, ſine ſubſtantia panis, & vini, in qua antea inhærebant, ex Conc. vero Conſt. manere, ſine ſubiecto, cum §. 8. damnetur hęc propoſitio: *Accidentia panis non manent, ſine ſubiecto in eodem Sacramento.*

Vt accidentia remaneant, ſine ſubiecto, neceſſe eſt, vt ſupernaturaliter conſeruentur à Deo; Vnde D. Th. hic probat poſſibi-

le eſſe accidentia manere, ſine ſubiecto in hoc Sacramento: *Cum enim effectus magis dependeat à cauſa prima, quam a ſecunda, Deus qui eſt prima cauſa ſubſtantiæ, & accidentis, per ſuam infinitam virtutem conſeruare poteſt in eſſe accidens, ſubtracta ſubſtantia, per quã conſeruabantur in eſſe, ſicut per propriam cauſam*, Ex quo patet, non conſeruari à Deo accidentia ſine ſubiecto per eum concurſum, qui ipſa in ſubiecto conſeruabat, ille enim naturalis erat. Animam rationalem à corpore ſeparatam naturali concurſu, quo eam in corpore conſeruabat, Deus conſeruat, quia anima non dependet in conſeruari à corpore. At accidentia à ſubiecto in conſeruari dependent; ſicque ſine illo naturaliter conſeruari non poſsunt, ſol enim cum ſolo concurſu generali non poſset lumen productum in aere, hoc annihilato, conſeruare. Neceſse eſt ergo, vt accidentia ſine ſubiecto maneant, & conſeruentur, Deum concurſu ſpeciali ſupernaturaliter ea conſeruare.

An vero Deus, ſic illa conſeruando, det eis aliquid reale, quod ſuccedat inhęrentię, & ſuſtentationi ſubiecti, non eſt concors omnium ſententia. M. Soto in 4. d. 10 q. 2. art. 2. & alij recentiores cum Scoto in 4. d. 12. q. 1. nihil reale eis tribuere exiſtimant, ſed cũ exiſtentia, quã in ſubiecto habebant, illa conſeruare per ſuam manutenentiã abſque additione alterius entitatis, aut modi realis: Caiet. vero hic docet, nouum modum eſſendi ſcilicet per modũ

ſub-

ſubſtantiæ eis conſerre. Quæ opinio conformior videtur D. Tho. hic enim ad 4. de his accidentibus dicit: *Non habent ipſa eſſe, ſed poſt conſecrationem ipſa accidentia, quæ remanent, habent eſſe: vnde ſunt compoſita ex eſſe, & quod eſt.* Nec ſatisfacit, quod ait M. Soto, non ſic intelligendum eſſe D. Th. vt nouum eſſe acquirant. Nam nec Caietan. hoc dicit, ſed tantum acquirere nouum modum eſſendi, ſcilicet eſſe id quod eſt, quem antea non habebant, ſed ſolum eſſe id quo eſt. *V*ide Caietanum ipſum.

Circa articulum ſecundum, tertium, & quartum, nihil ſe offert ſcribendum.

ARTICVLVS *V*.

Vtrum ex ſpeciebus Sacramentalibus poſſit aliquid generari.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An quando ex ſpeciebus generatur aliquid, producatur à Deo materia prima, ex cuius potētia educatur forma ſubſtantialis geniti.

PArtem negantem tenent Ferrar. 4. cōtra gentes c. 66. probat 1. ex D. Tho. hic dicente. *In ipſa conſecratione mira-*

 cu-

culoſè datur quantitati dimenſiuæ panis, & vini, quod ſit primum ſubiectum ſubſequentium formarum: hoc autem eſt proprium materiæ. Et ideo ex conſequenti datur prædictæ quãtitati dimenſiuæ omne illud, quod ad materiam pertinet, Et ideo quicquid poſſet generari ex materia panis, ſi adeſſet, totum poteſt generari ex prædicta quantitate dimenſiua panis, & vini: non quidem nouo miraculo, ſed ex vi miraculi prius facti. Et ad 1. *Quamuis non ſit ibi materia, ex qua aliquid generetur, quantitas tamen dimenſiua ſupplet vicem materiæ.* Et ad 2. *Species Sacramentales ſunt quidem accidentia, habent tamen actum, & vim ſubſtantiæ.* Sentit ergo D. Thom. in generatione ſubſtantiæ ex ſpeciebus ſacramentalibus non aduenire nouam materiam, in qua forma ſubſtantialis rei genitæ recipiatur, ſed quãtitatem ipſam eſſe loco materiæ, & formam ſubſtantialem huiuſmodi recipi in ipſa tanquam in primo ſubiecto, virtute diuina hoc ſibi dante in conſecratione.

Secundo ex eodem S. Doctore 4. contra gentes cap. 66. ad finem, vbi dicit. *In ipſa conſecratione miraculoſè accidentibus confertur quod ſubſiſtant, quod eſt propriũ ſubſtantiæ, & per conſequens, quod omnia poſſint facere, & pati, quæ ſubſtantia poſſet facere, & pati, ſi ſubſtantia adeſſet.* At ſi ſubſtantia panis adeſſet, ſic corrumperetur in aliam ſubſtantiam, vt eius Materia eſſet ſubiectum formę ſubſtantialis genitę ex ipſa; ergo ſimiliter dicendum eſt de quantitate. Confirmat, nam ibidem ait D. Thom. ex ipſis accidentia-

ciden-

cidentibus generari ſubſtantiam ſine miraculo: at creatio nouæ materiæ, aut conuerſio dimenſionis in materiam non eſſet ſine nouo miraculo; ergo &c.

Tertiò probatur, ſi produceretur tunc materia à Deo, vel produceretur ſine vlla forma, aut cum forma aliqua. Sine forma nequit produci, ſicut nec eſſe: forma autem, cum qua producatur, nequit aſſignari: nam ſi produceretur cum forma geniti ex ſpeciebus, hæc ex illa non educeretur virtute agentis naturalis; cum alia autem non produci conſtat, ergo &c.

Dicendum tamen eſt: Quando ex ſpeciebus Sacramentalibus aliquid generatur, produci à Deo materiam primam, ex cuius potentia educitur forma ſubſtantialis geniti, & in qua recipitur, & non in quantitate. Docet hoc D. Thom. in 4. diſt 12. quæſt. 1. art. 2. quæſtiunc. 4. in corp. & ad 3. & 4. vbi ait: *Aliquid in hac generatione eſſe miraculoſum, & aliquid naturale: reditus enim ſubſtantiæ, vel creatio materiæ, vel conuerſio dimenſionum in materiam eſt miraculum ſed quod materia iam exiſtens recipiat talem formam, cuius diſpoſitiones præceſſerunt in dimenſionibus, hoc eſt naturale.* Expoſitio autem Ferrarienſis, per conuerſionem dimenſionum in materiam non intelligere Diu. Thom. deſitionem dimenſionum, & ſucceſſionem materiæ loco ipſarum; ſed proprietatem ipſarum in proprietatem materiæ, in quibus manentibus, & vim ſubſtantiæ retinentibus recipitur forma ſub-

ſtantialis; contra S. Doctorem eſt non ſolum ibi, ſed etiam hic: nam in corp. ar. ait: *Manentibus ſpeciebus panis, & vini, manet corpus, & ſanguis Chriſti*. Manente autem corpore, & ſanguine Chriſti, quomodo poteſt in illis ſuſcipi forma ſubſtantialis vermis, aut alterius rei genitæ? Et ad 3. dicit, quantitatem, quæ miraculosè accepit vim & proprietatem ſubſtantiæ in conſecratione, *tranſire in ſubſtantiam*, rei ſcilicet genitæ ex ipſa; ergo ipſa habens proprietatem ſubſtantiæ non manet, nec ſuſcipit formam ſubſtantialem rei genitæ.

Secundo probatur, alias enim res genità ex ſpeciebus Sacramentalibus eſſet compoſita ex quantitate proprietatem materiæ habente, & forma ſubſtantiali in ipſa recepta: ſed hoc eſt falſum, nam compoſitũ ſubſtantiale conſtaret ex aliquo accidente tanquam ex parte phyſica eſſentiali, & intrinſeca, & non eſſet, ens per ſe, ſed ens per accidens, vt pote compoſitum ex ſubſtantia, & accidente: & contra D. Thom. hic art. 6. ad 2. ergo &c. Confirmatur, nam alias ſi aliquis nutriretur ſpeciebus cõſecratis partim componeretur ex quantitate, & forma ſubſtantiali, & partim ex hac, & vera materia prima. Item res omnes, quæ ex ſpeciebus conſecratis gignerẽtur, & aliæ quęcumque ex his rebus genitę vſque ad finem mũdi, ſola quantitate, & forma ſubſtantiali conſtarent, & nulla ex generationibus ſequentibus omnino naturalis eſſet, ſed hęc falſa, & abſurda ſunt; ergo &c.

Vn-

Vnde Caiet. hic optime dicit, ſententiam & viam, quam tenet D. Th. eſſe: *Quod per modum conuerſionis ſeu transitionis quantitas tranſit in materiam: ita quod virtute primi miraculi datum eſt quantitati, vt ſit vice materia durante Sacramento, & in termino Sacramenti, hoc eſt in primo non eſſe Sacramenti, ſit vere materia.* Cuius ſenſus non eſt. ipſam quantitatem in eiuſmodi mutationibus fieri; ipſam materiam, ita vt eadem omnino res, quæ antea erat quantiras ſit poſtea materia prima; ſed datum eſſe quantitati, vt fit vera materia, hoc eſt vt conuertatur in materiam, ipſa deſinente quoad omnes eius gradus per talem conuerſionem, & nihil eius manente. Et eodem modo intelligendum eſt, quod ait *D.* Th. in 4. vbi ſupra: *Ipſi dimensioni virtute diuina dabitur natura materiæ, vt ſic illud generatum ſit compoſitum ex materia, & forma.* Sicut enim cum dicitur Ioan. 2. v. 9. *Aquam vinum factam*, & Matth. 11. v. 5. *Cæci vident*, ſenſus non eſt, aquam manente natura aquę fuiſſe factam vinum; & cęcos videre manente cæcitate, ſed cæcitate remota, & ſublata natura aquæ: ita quando D. Th. & Caiet. dicunt dimenſioni dari naturam materię, aut vt ſit vere materia, hoc non eſt intelligendum manente aliquo ipſius dimenſionis, ſed hac omnino deſinente quo ad omnia, quæ habebat.

Quidam recentiores hic dicunt, eodem inſtanti quo ſpecies, ita ſunt alteratę, vt non poſſet ſub ijs naturaliter cõſeruari ſub-

ſtan-

ſtantia panis, & vini, deſinere ibi eſſe corpus Chriſti, & Deum ibi creare materiam primam, eique vnire quātitatem panis, & vini cum qualitatibus, quę ei illo inſtanti inhærent, per quas iam eſt vltimo diſpoſita ad ſuſceptionem alicuius formę ſubſtantialis, quam eodem inſtanti producit illud agens, quod eam produxiſſet, ſi ibi prius fuiſset ſubſtantia panis, & vini.

Sed hæc ſententia à diſcipulis D. Thom. amplectenda non eſt, ſed reijcienda. Quāuis enim probabile ſit, taleque eſſe inſinuat S. Doct. in 4. vbi ſupra, materiam creari à Deo; hic tamen non creari docet, ſed produci per conuerſionem quantitatis in ipsā, in corp. art. & ad 3. & artic. ſeq. in corp. & ad 2. Hic etiam dicit, *Manentibus ſpeciebus panis, & vini, manet corpus, & ſanguis Chriſti*. Ergo Deus non vnit eas materiæ ab ipſo creatæ, alias ſimul cum tali materia maneret corpus, & ſanguis Chriſti. Præterea contra D. Thom. eſt, quantitatem immediatè vniri materiæ. Denique, ſi quantitas eſſet in ſua ſubſtantia antiqua, re uera corrumperetur ad corruptionem talis ſubſtantiæ, & non maneret eadem numero in ſubſtantia genita, alias migraret de ſubiecto in ſubiectum, & non fieret reſolutio vſque ad materiam primam, quod eſt contra D. Thom. ergo etiam hic corrumpitur, & deſinit eſſe, quando ſubſtantia panis, & vini corrumperetur, & conſeruari non poſſet naturaliter, ſicque Deus eam non vnit materiæ denuo creatæ ab ipſo. Amplius.

plectenda eſt ergo ſententia Caiet.

Ad 1. autem factum in principio reſpondetur, ſenſum D. Thom. non eſſe, quem Ferrar. putat, Sed quem Caiet. hic & Capreolus in 4. d. 12. q. 1. artic. 3. tradiderunt; nempè, quantitati dari virtute primi miraculi, vt ſit vice materiæ, & primum ſubiectum formarum ſubſequentium accidentalium, & diſpoſitionum, quæ introducuntur ab agente naturali vſque ad inſtans corruptionis ſpecierum, & generationis ſubſtantiæ, in quo quantitas conuertitur in materiam primam virtute diuina, ex cuius potentia agens naturale educit formam ſubſtantialem, vltimam diſpoſitionem introducendo, ſicque compoſitum ſubſtantiale ab eo generatur.

Ad 2. eodem modo reſpondetur, ſolum enim confertur accidentibus poſſe omnia facere & pati, quæ poſſet ſubſtātia, ſi adeſſet. vſque ad inſtans generationis, in quo iam non manent accidentia, ſed deſinunt eſſe per conuerſionem ipſorum in materiā primā. Ad confirmationem neganda eſt minor: productio enim materiæ per conuerſionem quantitatis in ipſam, quamuis miraculoſa ſit, ſine nouo tamen miraculo fit virtute miraculi prius facti, vt hic ait D. Thom.

Ad 3. reſpondetur, materiam produci à Deo, non quidem exiſtentem ſine omni forma, ſed ſimul cum forma rei, quæ generatur ex ſpeciebus ſacramentalibus: non tamen ita, vt hæc forma producatur à ſo-

ſo Deo eadem actione, qua producitur materia, ſicut producta eſt forma cœli ab ipſo, quando creauit cœlum; ſed ita vt licet ſimul, & in eodem inſtanti ſit productio materiæ habentis eſſe à forma, & formæ dantis eſſe materiæ; non tamen ſit eadem productio: ſicut licet ſimul cum corpore humano producatur anima rationalis; non tamen eadem productione, cum illud producatur per generationem, hæc per creationem, ſicquæ forma rei genitæ ex ſpeciebus educi poteſt virtute agentis naturalis ex potentia materiæ producta à ſolo Deo: nam ad hoc non requiritur proprietas temporis, aut inſtantis in materia, vel ſubiecto, ſed ſufficit prioritas naturæ in genere cauſæ materialis, cum conſtet, quando Deus produxit Angelos, licet ſimul eſset condens naturam, & largiens gratiam, hanc eduxiſſe de potentia obedientiali naturæ Angelicæ, quia non per creationem, ſed per aliam productionem eam largitus eſt.

Circa articulum 6. & 7. nihil ſe offert dicendum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum aliquis liquor poſſit vino conſecrato commiſceri.

Concluſio eſt affirmans.

DE hac nulla eſt difficultas, cum, vt ait D. Thom. in argum. *Sed contra*, ad ſenſum pateat, alium liquorem poſſe permiſceri vino poſt cōſecrationem, ſicut & ante.

Tota ergo difficultas eſt, an per hanc permiſtionem deſinat eſſe ibi ſanguis Chriſti? Ad quam his verbis reſpondet S. Doctor: *Si fiat permiſtio liquoris cuiuſcumque, quod pertingat ad totum vinum conſecratum, & fiat permiſtum, erit aliud numero, & non remanebit ibi ſanguis Chriſti. Si vero fiat tam parua alicuius liquoris adiunctio, quod non poſſit diffundi per totum, ſed vſque ad aliquam partem ſpecierum, deſinet eſſe ſanguis Chriſti ſub illa parte vini conſecrati, remanebit tamen ſub alia.*

Quidam recentiores hic dicunt, hanc ſententiam D.Thom. ſummas pati difficultates; exiſtimant enim S.Doctorem nomine *liquoris cuiuſcumque* intelligere etiam illum, qui non ſolum eſt eiuſdem ſpeciei cum vino. quod conſecratum fuit, ſed etiā earundem omnino qualitatum, quale eſt vi-

vinum eiuſdem dolij ex quo ſumptum eſt vinum ad conſecrandum. Sed hoc aſſerunt quidem Paludanus in 4. d.12. q.5. & Capreolus d 13. q.1. non tamen docet D. Thom. vt communiter eius diſcipuli recentiores cum Mag. Victoria,& Cano affirmant. Solum enim loquitur de quocumque liquore, ex quo, & vino conſecrato fit permiſtum, vt indicant illa verba, *& fiat permiſtum*. Quando autem liquor eſt eiuſdem ſpeciei, & earundem omnino qualitatum non fit permiſtum: nam hoc eſt quoddam tertium reſultans ex miſcibilibus contrarias qualitates habentibus, & quæ ſunt ad inuicem paſſiua, & vnum alterat aliud, vt colligitur ex Ariſt. lib. 1. de generat. cap. 10. & D. Thom. ibidem lect. 25. & in 2. d 17. q. 3 art. 1. & in hoc articulo; quod non contingit, quando liquores ſunt non ſolum eiuſdem ſpeciei, ſed etiam earumdem omnino qualitatum, qualia ſunt vina quæ ex eodem dolio hauriuntur.

Vnde quando liquor appoſitus ſpeciebus vini conſecrati eſt huiuſmodi, verum eſt quod ait Durandus in 4. d. 12. q. 3. num. 6 *Siue illud quod apponitur ſpeciebus vini conſecrati ſit maius, ſiue æquale, ſiue minus, ſpecies vini præexiſtentes non deſinunt eſſe, nec ſanguis Chriſti ſub eis*. Quod probat: *Quia omnes Doctores communiter dicunt, quod ſanguis Chriſti non deſinit eſſe ſub ſpeciebus vini conſecrati, niſi per talem alterationem, ſeu immutationem, per quam deſineret ibi eſſe ſubſtantia vini, ſi ſub eſſet: ſed conſtat, quod per appoſitionem vini omnino*

nino ſimilis ſubſtantia vini præcedens nullo modo deſineret ibi eſſe; ergo per appoſitionem vini ſimilis in ſubſtantia, & qualitate vino conſecrato, & ſpeciebus eius non deſinit ſanguis Chriſti eſſe ſub ſpeciebus prioribus vini conſecrati.

Nec obſtat argumentum Paludani, & Capreoli: Duo vina quantumuis ſint omnino ſimilia, ſecundum omnem ſui partem miſcentur etiam minorem minima; ergo ſingula diuiduntur in minores particulas, quam ſint eæ, ſub quibus earum ſubſtantia poſſit naturaliter conſeruari, ac proinde ſi vnum ſit conſecratum, ſub eius ſpeciebus deſinit eſſe ſanguis Chriſti. Reſpondetur enim eodem argumento probari poſſe, quando duæ aquæ miſcentur, vtramque corrumpi, & generari tertium, quod eſt incredibile. Vnde dico, licet illa duo vina diuidantur in partes minores minima, ſub quibus non poteſt ſubſtantia eorum naturaliter conſeruari, ſi ſepararentur à toto, bene tamen ſi ab illo non ſepararentur: nã quamuis in partibus minoribus minima ſeparati à toto non conſeruetur ſubſtantia rei, conſeruatur tamen in illis in toto exiſtentibus. Ex quo fit, ſi ex illis duobus vinis vnum ſit conſecratum, & alterum nõ, quantitates eorum etiam diuiſas in partes minores minima continuari, & ſub partibus quantitatis vini conſecrati eſſe ſanguinem Chriſti, ſub partibus vero quantitatis vini non conſecrati eſſe ſubſtantiam vini: ſi autem vtrumque ſit conſecratum ſub vtriuſ-

que

que quantitatis partibus contineri ſanguinem Chriſti; idem enim ferendum eſt iudicium de vinis conſecratis, ac ſi non eſſet conſecrata. Vnde ſi duo vina conſecrata non habentia contrarias qualitates, ſed omnino ſimiles miſceantur, non fit vera miſtio, ſed continuatio vtriuſque vini: nam vt vbi ſupradicunt Ariſt. & D. Thom. *Miſtio eſt miſcibilium alteratorum vnio*. Idem dicendum eſſe exiſtimat Durandus vbi ſupra num. 7. ſi liquor appoſitus ſit eiuſdem ſpeciei quo ad ſubſtantiam, non autem quo ad aliquas qualitates, ſicut ſi vino rubeo conſecrato apponatur vinum album non conſecratum, non deſinere ſcilicet ibi eſſe ſanguinem Chriſti, Quod verum eſſe cenſeo, quamuis exemplum diſpliceat: nam eſt contra D. Thom. hic aſſerentem, ſi vnũ vinum eſſet album, & aliud rubeum, ex illis commixtis reſultare tertium numero diſtinctum à miſcibilibus, in quo non remanet ſanguis Chriſti. Aſſerendum eſt ergo, quando vinum, quod apponitur ſpeciebus conſecratis ſolum habet qualitates, quæ non poſſent corrumpere ſubſtantiam vini, ſi ibi eſſet, ſed ſolum, quo ad aliquas qualitates, & accidentia immutare, neque etiam corrumpere ſpecies conſecratas, ſicque ſub eis manere ſanguinem Chriſti: nã vt ait D. Thom. quodlibet. 10. art. 3. ad 2, *Species ſacramentales non deſtruuntur quibuſcumque qualitatibus variatis: quia ſi odor vini, vel color mutaretur, non propter hoc deſineret eſſe ibi ſanguis Chriſti*. Si vero vinum, quod

ap-

apponitur habet qualitates, quæ ſufficienter poſsent diſponere ad corruptionem ſubſtantiæ vini, ſi ibi eſset, illamque corrumpere, etiam corrumpere ſpecies conſecratas, dimenſiones ſcilicet, quæ alijs accidentibus ſubſunt: & tale videtur iudicari à D. Thom. vinum rubeum ſi apponatur ſpeciebus conſecratis vini albi, aut è contra, nulla enim alia vina qualitates magis contrarias habent, quam vinum album & rubeum.

QVÆSTIO LXXVIII.

De forma Sacramenti Eucharistiæ.

ARTICVLVS I.

Vtrum hæc ſit forma huius Sacramenti: Hoc eſt corpus meum: & Hic eſt calix ſanguinis mei.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An in ſolis his verbis conſiſtat forma huius Sacramenti, illiſque ſolis prolatis conficiatur Sacramentum.

EST de hac re inter Catholicos prima ſententia Scoti in 4. d. 8. q. 2. vt conficietur Sacramentum, neceſſario eſſe præmittenda verba illa Canonis Miſſę, *Qui pridie quam pateretur, &c.* Fundamentum eius eſt: quia niſi illa præmittantur, non ſignificat Sacerdos, ſe loqui in perſona Chriſti, ac per conſequens cum dicit, *Hoc eſt corpus meum*, non ſignificat ibi eſſe corpus Chriſti, ſed corpus ſuum; ergo falſam profert formam, ac proinde non conficit ſacramentum.

Secunda ſententia eſt Paludani in 4. d. 8. q. 3. & Capreoli ibidem q. 1. ar. 3. formam calicis conſiſtere, non ſolum in his verbis, *Hic eſt calix ſanguis mei*, ſed etiam in alijs, quæ ſequuntur, ſcilicet, *Noui, & æterni teſtamenti, &c.* vſque *In remiſſionem peccatorum*; ſicque niſi omnia proferantur, non confici Sacramentum.

Probatur 1. ex D. Thom. hic enim art. 3. dicit: *Omnia prædicta verba ſunt de ſubſtantia formæ*, ſupra verò q. 60. ar. 8 ait: *Si dimittatur aliquid eorum, quæ ſunt de ſubſtantia formæ Sacramentalis, non perficitur Sacramentum.* Sentit ergo niſi omnia prædicta verba proferantur, non confici Sacramentum, omnia-

niaque ad eſſentiam formę pertinere. Confirmatur, nam idem S. Doctor in 4. diſt. 8. q. 2. ar. 2. quæſtiunc. 2. inquit: *Totum quod ſequitur, eſt de forma*. Et ad 3. *Illa, quæ ſequuntur, ſunt eſſentialia ſanguini, prout in hoc Sacramento conſecratur*. Ergo, & ſunt eſſentialia formę, ſicq. niſi omnia proferantur, non conficitur Sacramentum.

Secundò probatur ratione D. Thom. hic ar. 3. *Sacerdos eodem ritu, & modo, ſcilicet tenendo calicem in manibus omnia hæc verba profert. Lucæ etiam 22. interponuntur verba ſequentia verbis præmiſſis, cum dicitur; Hic calix nouum teſtamentum eſt in meo ſanguine*. Ergo omnia ſunt eſſentialia, & in omnibus conſiſtit forma huius Sacramenti.

Tertio. Nam in Conc. Florent. dicitur, formam huius Sacramenti eſſe verba Chriſti, quibus hoc confecit Sacramentum. Sed in Cap. cum *Marthæ*, De celeb. Miſſ. dicitur omnia illa eſſe verba Chriſti; ergo omnia pertinent ad formam, & ſunt de eſſentia, & neceſſitate Sacramenti.

Dicendum tamen eſt 1. Non eſſe neceſſario præmittenda verba illa, *Qui pridie quàm pateretur &c.* vt Sacramentum hoc conficiatur. Oppoſitum huius ante Scotum dixerunt quidam, quos hic ad 4. refert Diu. Thom. illoſque ſic impugnat: *Sed hoc patet eſſe falſum, tum ex verbis Amb. ſupra inductis: tum etiam, quia Canon Miſſæ non eſt idem apud omnes, nec ſecundum omnia tempora, ſed diuerſa ſunt à diuerſis appoſita*. S. Greg. lib. 7 epiſt. 63. ſcribit, Apoſtolos ad ſolam Dominicam

orationem Euchariſtiam conſecrare ſolitos. *Vnde dicendum eſt* (ſubdit D. Thom.) *quod ſi Sacerdos ſola verba prædicta proferret cũ intentione conficiendi hoc Sacramentum, perficeretur hoc Sacramentum: quia intentio faceret, vt hęc verba intelligerentur, quaſi ex perſona Chriſti prolata, etiam ſi verbis præcedentibus hoc non recitaretur.*

Probatur deinde concluſio cum Caietan. hic: nam vt dicitur in Conc. Florent. *Sacerdos in perſona Chriſti loquens hoc conficit Sacramentum*: ſed vt in perſona Chriſti loquatur, non requiritur, vt pręmittat verba illa formam antecedentia, ſed ſufficit intentio gerendi perſonam Chriſti, quam habet eo ipſo, ac intendit conficere Sacramentum; ergo, vt hoc Sacramentum conficiat, non debet neceſſario præmittere verba illa. Minor aſſeritur à D. Th. & probatur, nam etiam ſi Sacerdos præmittat illa verba, ſi non habet intentionem gerendi perſonam Chriſti, & conficiendi Sacramentum, quando profert formam, non loquitur in perſona Chriſti, ſed ſolum refert, ac recitat, quod Chriſtus dixit; & vt in perſona Chriſti loquatur, non requiritur vt referat, Chriſtum verba formæ dixiſſe, ſicut vt Angelus qui dixit Moyſi. Exod. 3. v. 6. *Ego ſum Deus patris tui*, loqueretur in perſona Dei, non opus fuit, vt referret Moyſi, Deum verba illa dixiſſe; ergo ſufficit intentio gerendi perſonam Chriſti, & conficiendi Sacramentum, cum hæc intentio ſit volitio loquendi in perſona Chriſti, &

Sa-

Sacerdos, qui ſic loqui volens loquitur, in perſona Chriſti loquatur.

Dicendnm eſt 2. In ſolis his verbis *Hoc eſt corpus meum, & Hic eſt calix ſanguinis mei,* conſiſtere eſsentialiter formam huius Sacramenti, illiſque ſolis prolatis confici Sacramentum. Probatur 1. ex *Diu.* Thom. hic, cuius concluſio eſt, hanc eſse formam huius Sacramenti, & ad 4. dicit: *Si Sacerdos ſola verba prædicta proferret cum intentione conficiendi hoc Sacramentum, perficeretur hoc ſacramentum.* Vbi per verba prędicta ea intelligit, quę in titulo articuli poſuerat, quæ, & à nobis in conclusione poſita ſunt. Et art, 3. in cuius titulo verbis conſecrationis vini hic ab ipſo, & à nobis commemoratis addit, & cætera, dicit: *Omnia prædicta verba ſunt de ſubſtantia forma; ſed per prima verba cum dicitur, Hic eſt calix ſanguinis mei, ſignificatur ipſa cōuerſio vini in ſanguinem eo modo, quo dictum eſt in forma conſecrationis panis.* At forma huius Sacrāmenti in ſolis illis verbis conſiſtit, illiſque ſolis prolatis conficitur ſacramentum, per quæ ſignificatur, ac proinde efficitur (nam efficiunt, quod ſignificant) conuerſio panis, & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti; ergo ſicut propter hoc dixerat *S.* Doct. ar. 2. formā conſecrationis panis eſſentialiter ſolum cōſiſtere in illis verbis, *Hoc eſt corpus meum:* ita & ar. 3. ſentit, formam conſecrationis vini eſſentialiter ſolum conſiſtere in illis verbis; *Hic eſt calix ſanguis mei,* ſicque in ſolis prædictis verbis formā totius Sacramenti.

Secundò. Quia vt teſtantur Durandus in 4.diſt.8.q 2.num.16. & Caiet.hic,qui de hoc certiſicatos ſe fuiſſe aſſerunt, in forma Græcorum, quæ habetur in Liturgia S.Baſilij, tam in conſecratione panis, quam vini deeſt particula *Enim*, & in conſecratione vini deſunt particula *Æterni*, *& Myſterium ſidei*, in ea etiam quæ habetur in Liturgijs S.Iacobi, S.Marci, Æthiopum ; referunt multi, omitti alia, quæ in noſtra forma continentur, ſolumque conſtanter retineri prædicta verba à nobis in concluſione relata ; ergo ſola illa ſunt eſſentialia; & in quibus forma huius ſacramenti eſſentialiter conſiſtit, & quibus ſolis prolatis conficitur ſacramentum, alias Græci non conficerent verum ſacramentum, nec legitima, & integra forma vterentur, quod ex Concilio Florentino falſum eſſe conſtat.

Aduertendum eſt tamen, quod ait Diu. Thom. hic ar. 3. ad 1. Cum dicitur *Hic eſt calix ſanguis mei*, eſſe loquutionem figuratiuam, idemque eſſe, ac ſi diceretur, *Hic eſt ſanguis meus*: & quocumque modo proferatur ſufficere ad formam huius ſacramenti; in forma enim Græcorum hoc ſecundo modo dicitur.

Ad fundamentum autem ſententiæ Scoti reſpondetur negando antecedens: nam vt patet ex dictis con 1. vt ſacerdos loquatur in perſona Chriſti, ſufficit intentio conficiendi hoc ſacramentum.

Ad primum ſecundæ ſententiæ reſpondetur cum Caiet. hic: *Quod verba aliqua*

eſſe

eſſe de ſubſtantia formæ contingit dupliciter: primo quod ſine illis non ſit forma: alio modo, quod ſine illis non eſt forma perfecta. Supra ergo q.6.ar. 8. eſſe de ſubſtantia formæ accepit D.Th.primo modo; hic verò artic.3. ſecundò modo, quod colligit Caiet. ex ſolutione eiuſdem articuli, & ex ratione illata in corpore. Vide illum. Colligitur etiam apertè ex his, quæ immediatè ſubiungit poſt verba citata in argumento, *Sed per prima verba &c.* vt patet ex dictis à nobis cõcluſ 2. Vnde ſicut brachia, & pedes licet ſint de ſubſtantia corporis humani, quia ad eius integritatem ſubſtantialem pertinent; non tamen ſunt de eius eſſentia, nam ſine illis eſſet corpus humanum, quamuis non integrum, & perfectum: ita licet verba ſequentia, ſcilicet, *Noui, & æterni, &c.* ſint de ſubſtantia formæ conſecrationis vini, quia ad eius integritatem, quaſi ſubſtãtialem pertinent, & ſine illis non eſt talis forma perfecta: non tamen ſunt de eius eſſentia, ita vt ſine illis non ſit forma. Ad confirmationem dico, ideo D.Th. aſſeruiſſe totum, quod ſequitur eſſe de forma, quia totum pertinet ad ſubſtantiam, & integritatem formę, & non ſolum ad perfectionem accidentalem, qua ratione verba illa, quæ præcedunt, *Accipite, & comedite* dixit Euſebius pertinere ad formam huius Sacramenti, vt illam explicat D.Thom. hic ad 2. Quod verò loco citato in argumento ſubdit S.Doctor illa, quæ ſequuntur eſſe eſſentialia ſanguini, prout in hoc Sacramen-

to conſecratur, non conuincit eſſe eſſentialia formæ: nam ſicut cum dicitur homo eſt animal conſtans corpore, & anima ſentiente, licet quod dicitur conſtans corpore, & anima ſentiente ſit de eſſentia animalis, non tamen eſt de eſſentia enuntiationis, ſed ſolum pertinet ad eius maiorem explicationem, & quaſi ſubſtantiam: ita licet, quę ſequuntur ſint eſſentialia ſanguini, prout in hoc Sacramento conſecratur; non tamen ſunt de eſſentia formæ, ſed ad eius maiorem explicationem pertinent, & quaſi ſubſtantiam; vnde ibi ſubdit S. Doct. *Et ideò oportet, quod ſint de ſubſtantia formæ.* Eodem ſcilicet modo, quo in corp. illius quæſtiunculæ dixerat: *Conditiones appoſitæ ad ſubiectum, vel prædicatum ſunt de integritate locutionis alicuius.*

Ad 2. reſpondetur negando conſequentiam: ſufficit enim, vt ſint de ſubſtantia, & integritate formæ modo explicato.

Ad 3. reſpondetur, licet omnia illa ſint verba, quibus vſus eſt Chriſtus: non tamen omnia ſunt, quibus hoc Sacramentũ confecit, ſed tantum priora, ſicque in ſolis prioribus conſiſtit eſſentialiter forma. Aduertunt tamen nonnulli, licet ſtatim, ac prolata ſunt priora verba, ſit iam conſecratio, & Sacramentum; Sacerdotem tamen non debere alligare ſuam intentionem, vt ſolis illis verbis fiat conſecratio, ſed omnia verba proferre debere cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia: quia cum oppo-

poſita ſententia non ſit damnata, nec omnino improbabilis cenſeatur à Theologis, intentionem, quæ iuxta omnem ſententiam, & extra controuerſiam ſufficit, habere oportet. Neceſſarium eſt etiam, Sacerdotem Eccleſiæ Latinæ omnia verba proferre, neceſſitate præcepti, non quidem diuini, nam Græcos etiam obligaret; ſed Eccleſiaſtici. Vnde ſi illa omitteret, mortaliter peccaret. Et idem eſt ſi omitteret cõiunctionem, *Enim*: nam vt hic art. 2. ad 5. ait D. Thom. *Hæc coniunctio, Enim, apponitur in hac forma ſecundum conſuetudinem Romanæ Eccleſiæ à B. Petro Apoſtolo deriuatam*. Quã non ſeruare graue peccatum eſt: & quamuis nonnulli dicant ſolum eſſe veniale ob leuitatem materiæ; communis tamen Theologorum ſententia affirmat eſſe peccatum mortale, ſicut, & de omiſſione miſtionis aquæ cum vino diximus ſupra q. 74 ar. 6.

Circa articulum ſecundum, & tertium, præter hæc dicta, & circa articulum quartum præter dicta ſupra q. 62. ar. 4. nihil ſe offert dicendum.

ARTICVLVS V.

Vtrum prædictæ locutiones ſint veræ.

Concluſio eſt affirmans.

VEras eſſe has locutiones *Hoc eſt corpus meum*, & *Hic eſt ſanguis meus*, certum eſt ſecundum fidem: nam vt hic in argum. *Sed contra*, D.Thom. *Hæc verba proferuntur ex perſona Chriſti, qui de ſe dicit Ioan. 14. Ego ſum veritas*. Quomodo autem verificentur, hic labor eſt, & varietas opinionum, quas referunt D.Thom. hic, & Mag.Soto in 4. d. 21. q. 1. ar. 5. Quibus omiſſis, vt ſententiam D.Th. explicemus.

Aduertendum eſt 1. Sacerdotem licet recitatiuè proferat hæc verba, quaſi à Chriſto dicta, vt patet ex præcedentibus, *Fregit, & dixit*; ſimul tamen ea proferre ſignificatiuè, hoc eſt ſignificando, affirmando, & enuntiando, quod facit: non quidem ex ſua propria perſona, nam ſenſus eſſet, hoc eſſe corpus ipſius Sacerdotis; ſed ex perſona Chriſti, propter cuius infinitam virtutem, hæc verba vim conſecratiuam ſunt conſecuta, à quocunque Sacerdote dicantur, ac ſi Chriſtus ea præſentialiter proferret. Quare nihil obſtat quominus Sacerdos referat formam conſecrationis tanquam à Chriſto dictam, & ſimul ex inſtitutione ipſius

ipſius Chriſti eius repręſentans perſonam applicet verba ad ea, quæ ſibi præſens eſt, materiam enuntiando *Hoc eſt corpus meum*. Sic autem proferens verba vere loquitur; ſicut, & Angelus repræſentans Dei perſonam vere dixit Moyſi Exod. 3. v. 6. *Ego ſum Deus patris tui, &c.*

Secundo aduertendum eſt, pronomen *Hoc*, vel *Hic*, in forma conſecrationis non demonſtrare accidentia ipſa, ſeu ſpecies ſacramentales, nam eſſet falſa locutio, cũ cõſtet accidentia, & ſpecies non eſſe corpus Chriſti; nec ſubſtantiã panis, nam etiam locutio eſſet falſa, cũ ſubſtantia panis non ſit corpus Chriſti, & quãdo hoc ſub ſpeciebus eſt, illa iam ſub eis non contineatur: nec denique corpus Chriſti, nam ſenſus eſſet corpus meum eſt corpus meum, ſicque forma nihil faceret, quia hoc fuit etiam ante prolationem verborum. Demonſtrat ergo contentum ſub ſpeciebus: vnde, vt ait D. Thom. *Non faciunt hæc verba, quod corpus Chriſti ſit corpus Chriſti: nec quod panis ſit corpus Chriſti, ſed quod contentum ſub his ſpeciebus, quod prius erat panis, ſit corpus Chriſti*. Contentum autem ſub ſpeciebus idem eſſe ac ſubſtantiam in communi ſine forma determinata, ſeu abſque determinatione proprię naturę contentam ſub accidentibus, hancque ſignificare, ac demonſtrare pronomen *Hoc*, conſtat ex S. Doct. in fine corp. art. & ad 1. & 2. Cuius oppoſitum non aſſerit Caietan. hic dicens: *Mihi videtur quod demonſtret indiuiduum ſubſtantiæ,*

tia, id eſt hanc ſubſtantiam. Nam per indiuiduũ ſubſtantiæ nõ intelligit indiuiduũ certum, & determinatum, ſicque non aſſerit, eandem omnino ſubſtantiam, quæ eſt panis, eſſe poſtea corpus Chriſti, vt ei imponit Mag. Soto, ſed indiuiduum vagum. Pro indiuiduo vero vago ſupponere, illudque ſignificare, patet: nam non ſupponit pro ſubſtantia, quæ eſt genus ſupremum, ſed pro ſubſtantia ſingulari, non quidem determinate, ſed vage ſumpta, quæ ſuperior eſt ad ſubſtantiam panis, & ſubſtantiã corporis Chriſti, quæ ſunt ſingularia determinata. Sic autem ſumpto pronomine *Hoc*, veras eſſe locutiones ſupradictas conſtat: nam ſenſus huius *Hoc eſt corpus meum*, eſt: contentum vel ſubſtantia contenta ſub his ſpeciebus eſt corpus meũ: & huius *Hic eſt ſanguis meus*, contentum vel ſubſtãtia contenta ſub his ſpeciebus eſt ſanguis meus, quibus quid verius?

Tertio aduertendum eſt, locutiones prædictas eſſe practicas, atque adeo ad veritatem illarum non requiri, vt præſupponatur res ſignificata, ſed vt faciant eam. Cum autem eam faciant in vltimo inſtanti prolationis verborum, pro tali inſtanti terminatiuo verificantur, ad illudque inſtans veritas illarum refertur. Vnde licet dum proferuntur, adhuc non fit res ſignificata per illas, veræ tamen ſunt in toto rigore ſermonis, quia earum ſignificatum efficitur in inſtanti terminatiuo illarum, illudque non ſignificant eſſe, dum proferuntur, ſed

cum

cum completæ fuerint in vltimo inſtanti prolationis verborum. In quo inſtanti, vt ait D. Thom. hic ad 3. ſignificatio earũ præintelligitur rei ſignificatæ ordine naturæ, ſicut cauſa naturaliter eſt prior effectu. Quę ſignificatio adhuc in illo priori naturę vera eſt, & propoſitiones, ſeu locutiones ipſę, quatenus veræ, ſunt cauſę rei ſignificatæ, vt docet M. Soto vbi ſup. Nec obſtat, quod ait Ariſt. 1. Perihermenias, ab eo, quod res eſt, vel non eſt, propoſitionem eſſe veram vel falſam. Nam eodem temporis inſtanti incipit eſſe ſub ſpeciebus corpus Chriſti, & propoſitio eſſe vera, nec datur inſtans, in quo vnum ſit ſine alio: prioritas autem naturæ nihil dicit niſi cauſam, ſcilicet quia hoc eſt, illud eſt. Et quamuis in genere cauſæ efficientis prius natura propoſitio ſit vera, quam conuerſio fiat: in genere tamẽ cauſæ obiectiuæ prius natura eſt corpus illic exiſtere, quam propoſitionem eſſe veram.

Circa art. 6. nihil ſe offert dicendum.

QVÆSTIO LXXIX.

De effectibus Sacramenti Euchariſtiæ.

ARTICVLVS I.

Vtrum per hoc Sacramentum confeβratur gratia.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. Quam gratiam conferat hoc Sacramentum.

HÆretici noſtri temporis Lutherus, Kemnitius, & Caluinus, aſſerunt præcipuum, & primarium effectũ huius Sacramenti non eſſe augmentum gratiæ, aut iuſtificationis, ſed gratiam reconciliationis, & remiſſionis peccatorum mortalium, etiam quorum homo conſcientiam habet: immo addunt ſine peccatis mortalibus nullum debere accedere ad communicandum, & niſi adſint peccata mortalia fruſtra ſumi Euchariſtiam,

Probant: Tum quia Chriſtus dixit, *Non veni vocare iuſtos ſed peccatores.* Tum etiam quia Euchariſtia vocatur Lucæ 22. Teſtamentum nouum, in quo includitur pactũ

de

de remiſſione peccatorum, vt patet Ierem. 31. vnde in conſecratione calicis dicitur: *Hic eſt ſanguis meus, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Tum deinde, quia in omnibus liturgiis habentur præces, vt Deus faciat Sacramentum nobis eſſe in remiſſionem peccatorum. Tum denique, nam ſi ab omni peccato liberum eſſe hominem oportet, quis ad Euchariſtiam accedere audebit, cum nullus certus ſit ſe eſſe ſine peccato mortali.

Dicendum tamen eſt 1. præcipuum, & primarium effectum huius Sacramenti non eſſe gratiam reconciliationis, & remiſſionis peccatorum. Diffinit hoc Conc. Trident. ſeſſ. 13. canon. 5. contra prædictos hæreticos his verbis: *Si quis dixerit; vel præcipuum fructum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ eſſe remiſſionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus prouenire; anathema ſit.*

Secundò probatur cum Diu. Thom. hic ex modo, quo traditur hoc Sacramentum nempe per modum cibi, & potus, iuxta illud Ioan. 6. v. 55. *Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus.* Sed effectus proprius cibi, & potus non eſt ſuſcitare mortuos, nec illum ſumere competit mortuis; ergo effectus præcipuus, & primarius huius Sacramenti non eſt remiſſio peccatorum, per quam à morte ſpirituali animæ ſuſcitatur homo, nec illud ſumere competit mortuis in peccatis. Si dicas, hoc argumento probari hoc Sacramentum in nullo caſu etiam per accidens cauſare re-

 miſ-

miſſionem peccati mortalis, etiam ſi, qui in illo eſt, conſcientiam illius non habeat; non enim magis prodeſt cibus iis, qui mortui eſſe neſciuntur, ſi verè mortui ſunt, quã ijs qui, & ſunt, & ſciuntur mortui. Reſpõdetur, cibum hunc etiam ſi, quatenus eſt cibus, inſtitutus ſit pro viuis, virtutem tamen habere mortuos ſuſcitandi, ſi tamen ij non ſumant illum indigne, nam qui manducat indigne, iudicium ſibi manducat. Cum autem qui conſcientiam habent peccati mortalis indigne illum ſuſcipiant, nihil eis prodeſt, ſed potius nocet, quia ſumendo peccant. Qui vero inuincibiliter ignorant ſe eſſe in peccato mortali, non indigne illum ſuſcipiunt, ſicque eis ad vitã gratiæ recuperandam prodeſt.

Dicendum eſt 2. Effectum proprium, & per ſe huius Sacramenti, vt in re ſumitur, eſſe augmentum gratiæ, quo homo in ſe ipſo perfectus exiſtit per coniunctionem ad Deum. Docet hoc D. Thom. hic ad 1. dicens: *Reſtat igitur, vt cum ipſum Sacramẽtum realiter ſumitur, quod gratia augeatur, & vita ſpiritualis perficiatur. Aliter tamen quam per Sacramentum Confirmationis, in quo augetur, & perficitur gratia ad perſiſtendum contra exteriores impugnationes inimicorum. Per hoc autem Sacramentum augetur gratia, & perficitur ſpiritualis vita, ad hoc quod homo in ſe ipſo perfectus exiſtat per coniunctionem ad Deum.*

Secundò probatur ex Concil. Florent. in Decreto Eugenii, vbi ſic dicitur, *Huius Sacra-*

cra-

cramenti effectus, quem in anima operatur digne ſumentibus, eſt adunatio hominis ad Chriſtum. Et quia per gratiam homo Chriſto incorporatur, & membris eius vnitur, conſequens eſt, quod per hoc Sacramentum ſumentibus digne gratia augeatur, omnemque effectum, quem materialis cibus, & potus, quo ad vitam agunt corporalem ſuſtentando, augendo, reparando, & delectando, Sacramentum hoc quo ad vitam operatur ſpiritualem.

Dicendum eſt 3. Hoc Sacramentum, quantum eſt de ſe, cauſare etiam quandã gratiam actualem, nempe excitationem charitatis, & actualem refectionem cum dulcedine. Docet hoc D. Th. hic ad 2, vbi ait: *Per hoc Sacramentum, quantum eſt ex ſui virtute, non ſolum habitus gratiæ, & virtutis confertur, ſed etiam excitatur in actum ſecundum illud 2. Corinth. 5. charitas Chriſti vrget nos. Et inde eſt, quod ex virtute huius Sacramenti anima ſpiritualiter reficitur, per hoc quod anima ſpiritualiter delectatur, & quodammodo inebriatur dulcedine bonitatis diuinæ.* Vbi notandum eſt illud, *Quantum eſt ex ſui virtute*. Nam ex incapacitate ſubiecti, qualis eſt in paruulis ob defectum vſus rationis, & ex eius indiſpoſitione, qualis eſt in eis, qui cum diſtractione, & abſque attentione, & deuotione actuali ad hoc Sacramentum accedunt, hic effectus ſpiritualis delectationis impeditur.

An vero poſtea remoto impedimento hic effectus conferatur, quidam affirmant, alii negant. Affirmans tamen ſententia

com-

communior eſt: nam ſicut Sacramenta recedente fictione cauſant gratiam: ita hoc Sacramentum remoto impedimento cauſat effectum ſpiritualis delectationis. Et non eſt eadem ratio de cibo, & potu materiali, qui ſi quando ſumitur, non cauſat delectationem ob aliquod impedimentum, non cauſat illam poſtea. Nam cibus, & potus ſpiritualis, vt cauſet delectationem, non pendet à contactu phyſico, ſicut cibus, & potus materialis; ſicque vt medio illo tanquam inſtrumento diuina virtus operetur prædictum effectum ſublato impedimento, ſufficit aliquando fuiſſe ſumptum, & poſitum in eſſe.

Dicendum eſt 4. Etiam in corporibus digne ſumẽtium cauſare hoc Sacramentũ aliquem effectum gratuitum: non quidem directè, & immediatè, ſed indirectè, & per quandam redundantiam. Docet hoc D. Thom. hic ad 3. dum ait, hoc ſacramentum ad ſalutem vtriuſque, animæ ſcilicet, & corporis operari. *Et licet corpus non ſit immediatum ſubiectum gratiæ, ex anima tamen redundat effectus gratiæ ad corpus, dum in præſenti membra noſtra exhibemus arma iuſtitiæ Deo, vt habetur Roman.6. & in futuro corpus ſortietur incorruptionem, & gloriam animæ.* Idem dicit art.6. ad 3. *Licet hoc Sacramentum non directè ordinetur ad diminutionem fomitis: diminuit tamen fomitem ex quadam conſequentia, in quantum auget charitatem.*

Quibus verbis tres effectus inſinuat D. Thom. cauſare hoc Sacramentum in corpori-

poribus noſtris. *Primus* eſt diminutio fomitis, ac per conſequens munditia caſtitatis: propter quem Zachariæ 9. v.17. appellatur, *Vinum germinãs virgines*. Secundus eſt, exhibere membra noſtra arma iuſtitię, ſicque illa membra Chriſti efficere. Quod licet effectus ſit fidei formatæ, iuxta illud 1. Corinth. 6. v.15. *Neſcitis quoniam corpora veſtra membra ſunt Chriſti?* Specialiter tamen hic effectus redundat ad corpus ex gratia per hoc Sacramentum collata. Tertius eſt in corruptio noſtri corporis, quam in reſurrectione ſortietur, quem effectum indicat illud Ioan.6. v. 54. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die.*

Ad argumenta autem hæreticorum in principio adducta reſpondetur. Ad 1. ibi Chriſtum loqui de prima vocatione ad fidem, & pœnitentiam, non de inuitatione ad Euchariſtiam.

Ad 2. reſpondetur Euchariſtiam dici teſtamentum nouum, quia eſt ſignum voluntatis Chriſti, qua voluit ſuum ſanguinẽ in paſſione effundere in remiſſionem peccatorum, non qua voluit ſuum ſanguinem bibi in remiſſionem peccatorum mortalium, quorum homo habet conſcientiam: nam qui ſic biberit, reus erit ſanguinis DOmini. 1. Corinth.11.v.27.

Ad 3. reſpondetur præces illas ordinari, vt per hoc Sacramentum remittantur peccata venialia, & mortalia quorum non ha-

betur

betur conſcientia, & pœna, quæ remanet luenda etiam poſt culpam dimiſſam.

Ad 4. reſpondetur, non requiri, vt qui accedit ad hoc Sacramentum, certus ſit ſe non habere peccata, ſed vt non habeat illorum conſcientiam, & ſe ipſum probet, & faciat quod in ſe eſt, vt mundus accedat.

Dubium 2. Quando hoc Sacramentum cauſet gratiam.

VAriæ ſunt de hac re Theologorum ſententiæ, quibus omiſſis, noſtram ſequentibus concluſionibus explicamus.

Dicendum eſt 1. Hoc Sacramentum cauſare gratiam in inſtanti, quo verum eſt primo dicere, comeſtum eſt. Docet hoc M. Soto in 4. d. 11. q. 2 art. 1. Probatur, hoc ſacramentum cauſat gratiam, quando verũ eſt dicere, iam ſumptum, & applicatum eſt; ergo cum ſumatur, & applicetur per comeſtionem, & potum, in illo inſtanti cauſat gratiam, in quo perficitur comeſtio, & primum verum eſt dicere, comeſtum eſt: ſicut Baptiſmus in illo inſtanti cauſat gratiam, in quo perficitur ablutio, ſub certa forma verborum, & in quo primum eſt verum dicere, ablutus eſt ſub tali forma verborum homo ſuſcipiens illum. Ex quo fit (inquit Mag. Soto.) dum hoc ſacramentum eſt in ore, etiam ſi ſpecies panis maſticatæ ſint, non habere ſuum effectum, nec

conferre gratiam, quia nondum comeſtum ſiue manducatum eſt.

Si quæras, quando comeſtum dicatur? Reſpondet Mag. Soto, quando guttur, aut gulam tranſiuit. Alij addunt, quando iam receptum eſt in ſtomachũ: nam antequã in illum recipiatur cibus, non poteſt nutrire, & hoc ſacramentum confert gratiã per modum nutrimenti. Ex quo ſi inferas, illum, qui hoc ſacramentum ſuſcipit cum conſcientia peccati mortalis, non peccare mortaliter quouſque illud deglutiat. Reſpondent, id concedendo: quamuis enim ſi cum intentione deglutiendi ſuſcipiatur; intentio hæc peccatum mortale ſit; ſuſceptio tamen ipſa ante deglutionem non eſt peccatum mortale: quia ſolum peccat, qui manducat, & bibit indigne; antè deglutionem autem, nec manducat, nec bibit cum ſumere cibum, aut potum ſolùm ad retinendum ore, aut ad maſticandum, vel abluendum os; non ſit manducare, aut bibere.

Dicendum eſt 2. Quando quis plures recipit hoſtias, totum effectum ſacramenti conferri in ſumptione primæ hoſtiæ; per aliarum verò ſumptionem nullã dari gratiam habitualem, niſi ſuſcipiens ſit magis diſpoſitus. Probatur 1. nam vt dicemus. q. ſeq. art. 12. Sacerdoti communicanti ſub vtraque ſpecie totus effectus Sacramenti confertur, quando ſumit corpus Chriſti; per ſumptionem verò ſanguinis non datur ei plus gratiæ, niſi ſit magis diſpoſitus; ergo

ergo idem erit in caſu noſtræ concluſionis.

Secundò. In prima hoſtia ſuſcepta eſt tota virtus productiua gratiæ ſacramentalis, cum in ea totus Chriſtus contineatur; ergo in primo inſtanti, in quo verum eſt dicere, manducatum fuiſſe, etiam ſi aliæ adhuc in ore exiſtant, cauſat totum effectum ſacramenti, ac per conſequens aliæ poſtea nullam gratiam conferunt, niſi ſuſcipiens ſit magis diſpoſitus. Probatur conſequentia, quia cauſa agens neceſſario in primo inſtanti, quo ſecundum vim agendi eſt applicata ſubiecto non repugnanti, producit in illo perſectè totum ſuum effectum, & poſtea illum non auget, niſi aut ipſa accipiat maiorem vim agendi, aut ſubiectum melius diſponatur.

Si verò ſuſcipiens, quando alias recipit hoſtias, ſit magis diſpoſitus, maiorem gratiam ſuſcipere patet: nam in alijs hoſtijs non eſt minor, ſed potius eadem virtus productiua gratiæ, quam in prima; ergo ſicut hæc maiorem gratiam contuliſſet ea quam contulit, ſi maiorem diſpoſitionem inueniſſet in ſubiecto, ita alię maiorem diſpoſitionem inuenientes maiorem gratiam cõferunt, & augent gratiam per primam hoſtiam collatam.

Dicendum eſt 3. *Si* noua aut maior adſit diſpoſitio, non eſt improbabile, hoc ſacramentum conferre gratiam non ſolum in inſtanti, in quo primum eſt verum dicere, comeſtum eſſe, ſed etiam toto tempore, quo

quo ſpecies manent integrę in ſtomacho: oppoſitum tamen probabilius eſt. Primā partem docet Caiet. hic, quam ex recentioribus ſequuntur non pauci. Probant 1. nam cum hoc ſacramentum conferat gratiam per modum nutrimenti, non eſt limitandum tempus, quo illam confert, ad illam morulam, qua deglutitur, ſed extendum potius ad totum temporis ſpacium, quo Chriſti corpus ſacramentaliter in ſumente perſeuerat; toto enim tempore, quo cibus in ſtomacho permanet, nutrit. Et quamuis vt hoc ſacramentum nutriat ſpiritualiter gratiam nutrientem conferendo, neceſſarium ſit, vt per manducationē applicetur, vnde ſi abſque manducatione vlla ab Angelo poneretur in ſtomacho, non conferret gratiam: cæterum poſtquam manducatum eſt, non eſt inconueniens illam conferre.

Secundò. Quia cum Chriſtus ſit lux mūndi, & fons omnis gratiæ, rationi conſonum videtur, vt quandiu in nobis ſacramentaliter perſeuerat; animam lumine gratiæ illuminet, illamque ſpiritualiter paſcat, & ſatiet; hoc enim dignitati huius ſacramenti conuenit, & ad pietatem, & augendam deuotionem poſt ſumptum ſacramentum excitat.

Dixi, ſi noua aut maior adſit diſpoſitio: nam ſi hęc deſit, probablię non eſt, toto illo tempore cauſare, vel augere gratiam: alias enim melioris eſſet conditionis; qui maiorem quantitatem ſpecierum ſumeret

immo

immo, & qui debilioris eſſet ſtomachi, qui non tam citò poſſet ſpecies digerere, & ex aliquo naturali proueniret, vt ſacramentũ maiorem gratiam conferret. Si verò noua, aut maior adſit diſpoſitio; hæc inconuenientia non ſequuntur: nam largior mora Sacramenti in ſtomacho ob prædictas cauſas ſolum per accidens eſſet occaſio, vt quis maiorem gratiam acciperet, quatenus interim plures, ac perfectiores actus charitatis eliceret, ſicque melius eſſet diſpoſitus, cui diſpoſitioni reſponderet gratię augmentum collatum à ſacramento. Quod augmentum non eſt inconueniens cauſari ſucceſſiue, & in tempore, cum conſtet etiã ex opere operantis hoc modo fieri augmentum gratiæ; in eo namque, qui in cõtinua oratione, & actuali dilectione Dei perſeuerat, continuè, & in tempore augetur gratia. Non eſt etiam inconueniens, illum, qui initiò indiſpoſitus, & in mortali peccato ſuſcipit ſacramentum, poſtea, ſi dum ſpecies adhuc integræ perſeuerant in ſtomacho ſufficienter diſponatur ad gratiã, etiam attritione, quam putat cõtritionem, iuſtificari, & gratiam ſuſcipere virtute ſacramenti adhuc manentis.

Secunda pars aſſeritur à Mag. Soto vbi ſupra, & alijs communiter. Probatur, quia effectus huius Sacramenti promittitur mãducanti, vt patet Ioan. 6. ſed poſt inſtans, in quò primum verum eſt dicere, comeſtum eſt, iam non eſt manducatio etiam ratione ſui termini; ergo non confertur gra-

gratia. Nam quamuis manducatio ſolum ſit conditio tanquam applicatio; non tamen, vt antea facta: quia vt ſic applicatio, & receptio conditio eſt, vt Sacramentum reuiuiſcens cauſet gratiam fictione recedente; ſed vt actu exiſtens aliquo modo ſimul cum ſacramento. Vnde Ioann 6. verſ. 56. & 57. non dicitur, qui manducauit, ſed *Qui manducat meam carnem, & bibit meũ ſanguinem, in me manet, & ego in illo. Et qui manducat me, & ipſe viuet propter me.*

Secundò. Quia alias ſequeretur, illum, qui poſtquam digne communicauit, committere aliquot peccatum mortale etiam mere internum, antequam per digeſtionem conſummerentur ſpecies, ſacrilegiũ etiam committere, & reum eſſe corporis, & ſanguinis Domini, & iudicium ſibi manducare, & bibere: Idem etiam ſacramentum dignè, & indignè manducare, & ſumere, cum per tempus ſumptionis Caietanus hic non ſolum intelligat morulam, in qua deglutitur ſacramentum, ſed etiam conſequens ſpacium temporis, quo Chriſti corpus ſacramentaliter in ſumente perſeuerat: ſed hęc abſurda videntur, nam ille non videtur magis peccare, quam ſi ſacramentum in ſtomacho haberet ab Angelo poſitum ſine vlla eius manducatione; ergo, &c.

Circa articulum 2. 3. 4. 5. & 7. nihil ſe offert ſcribendum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum per peccata venialia impediatur effectus huius Sacramenti.

Concluſio eſt negans.

***Dubium.** An ad conſequendum effectum huius Sacramenti requiratur actualis deuotio excludens mentis diſtractionem, & peccata venialia actu exercita.*

PArtem affirmantem tenet Caietan. hic art.1.§. *De tempore*. Probatur 1. ex D. Thom.in 4.d:12.q.2.art.1. quæſtiuncula 3. vbi ſic habet: *Cum hoc Sacramentum perficiat coniungendo fini, ad hoc quod effectum ſuũ plenè habeat in ſumente; oportet quod adſit actualis deuotio. Et quia interdum abſque mortali peccato actualis deuotio impediri poteſt, cum diſtractiones variæ ipſam impediant, & peccata venialia virtutem actus tollant, abſque peccato mortali poteſt effectus huius ſacramenti impediri: ita quod aliquis augmentum gratiæ non conſequatur, nec tamen reatum peccati mortalis incurrat, ſed fortè reatũm venialis peccati, ex hoc quod imperatus accidit.*

Secundò. Nam ſi qualibet ſumptione Euchariſtiæ etiam ſine actuali deuotione au-

augeretur gratia, infinitorum pene ſacerdotum, quos credimus verè in gratia celebrare, charitas iam eſſet maxima intenſiue: ſed hoc credibile non eſt, cum tanta magnituto charitatis in tanta multitudine otioſa appareat, quoniam nec extra apparent, nec intus de ſe ipſis teſtantur actus ſimiles feruentiſſimæ charitatis, ergo, &c.

Tertiò. ſacramentum hoc, quia datur per modum cibi, & potus, non auget, ſicut nec nutrit, niſi per modum nutriméti: ſed ſine actu vitali nutriti tam cibus, quàm potus nec nutrit, nec auget; ergo ſine operatione vitali animę cibus iſte nec nutrit, nec auget.

Dicendum tamen eſt: Quamuis ad conſequendam actualem refectionem ſpiritualis dulcedinis, quæ ex virtute huius ſacramenti confertur, requiratur actualis deuotio excludens mentis diſtractionem, & peccata venialia actu exercita; non tamen ad conſequendum augmentum habitualis gratiæ, & charitatis; ſed ad hoc ſufficit, vt homo in gratia, & abſque peccato mortali accedat ad hoc ſacramentum. Docent hoc communiter Theologi.

Probatur primo, ex D. Thom. hic, vbi cum dixiſſet peccata venialia, prout ſunt prærerita, nullo modo impedirę effectum huius ſacramenti, de peccatis venialibus prout ſunt actu exercita ait, non ex toto impedire effectum huius ſacramenti, hocque ſic explicat: *Sacramenti non ſolum eſt adeptio habitualis gratiæ, vel charitatis, ſed*

etiam

etiam quædam actualis refectio ſpiritualis dulcedinis. Quæ quidem impeditur, ſi aliquis accedat ad hoc ſacramentum per peccata venialia mente diſtractus. Non autem tollitur augmentum habitualis gratiæ, vel charitatis.

Secundo, Sacramenta cauſant gratiam in non ponentibus obicem: ſed qui in gratia exiſtens abſque actuali deuotione; & mente diſtractus per peccata venialia accedit ad hoc ſacramentum, licet ponat obicem actuali refectioni ſpiritualis dulcedinis, non tamen ponit habituali gratiæ; ergo licet illam non recipiat, huius augmentum recipit. Minor probatur, alias enim peccaret mortaliter; nam quamuis non ſit peccatum mortale ponere obicem perfectioni effectus ſacramentalis, qualis eſt prædicta refectio, ponere tamen obicé ſubſtantiali effectui ſacramentali, qualis eſt gratia habitualis, & ſumere aduertenter ſacramentum informe, peccatum mortale eſt, vt patet in alijs ſacramentis: ſed hoc falſum; ergo, &c.

Tertiò. Hoc ſacramentum datur aliquando in articulo mortis phreneticis, in quibus ob defectum vſus rationis nequit eſſe actualis deuotio: ſed in his licet non cauſet refectionem prædictam, cauſat tamen augmentum gratiæ habitualis, alias fruſtra eis daretur; ergo &c. Reſpondet Caietan. hoc non obſtare: tum quia ſacramenti effectus ex his, quæ per ſe concurrunt conſiderandus, & iudicandus eſt, & nō ex his, quæ in caſu accidunt: tum quia

phre-

phreneticis non datur viaticum ad augendum in hac vita gratiam, ſed propter vitã æternam, & propter impugnationes dæmonum. Contra hoc tamen eſt: tum quia ſine fundamento dicitur, in prędictis per accidens ſuum effectum operari hoc ſacramentum, & non in alijs, qui cum ſimili diſpoſitione illud recipiunt. Tum etiam, quia prędictis non poteſt prodeſſe receptio huius ſacramenti ad vitam æternam, niſi augendo in illis gratiam. Impugnationes verò dæmonum his timendæ non ſunt; cum carentes vſu rationis peccare non poſſint.

Ad ſecundum autem factum in principio Mag. Soto in 4. d. 11. q. 2. art. 8. & alij reſpondent D. Thom. mutaſſe ſententiam; hic enim in corp. & ad 1. & 2. oppoſitum docet. Sed melius reſpondetur D. Thom. licet hic clarius loquatur, idem tamen docuiſſe loco citato ex 4. ſent. Non enim ait defectum deuotionis, & peccata venialia ex toto impedire effectum huius Sacramenti, ſed ſolum dicit: *Ad hoc quod effectũ ſuum plenè habeat in ſumente, oportet quod adſit actualis deuotio.* Plenè autem habere ſuum effectum, eſt conferre non ſolum habitualem gratiam, ſed etiam actualem refectionem ſpiritualis dulcedinis: ad ſic autem plene habendum ſuum effectum etiã hic docet requiri actualem deuotionem. Vnde cum ibi ſubdit S. Doct. *Abſque peccato mortali poteſt effectus huius ſacramenti impediri; ita quod aliquis augmentum gratiæ non*

conſequatur, nec tamen reatum peccati mortalis incurrat. Per augmentum gratiæ non intelligit quodcumque augmentum gratiæ habitualis, ſed augmentum, quod prouenit gratiæ ex additione ſpiritualis refectionis actualis, quãdo virtute huius ſacramenti charitas excitatur in actum, & feruentior fit ob maiorem diſpoſitionem actualis deuotionis.

Ad ſecundum reſpondetur, eodem argumento probari poſſe, ſacerdotes, qui celebrant cum actuali deuotione, ſed exigua, nullum inde percipere augmentum gratiæ, ſicque ad hoc requiri ſummam actualem deuotionem, quod nec Caietanus dicit. Conceſſa ergo maiori, neganda eſt minor: quia ſi tales ſacerdotes perſeuerant in gratia, & non peccant mortaliter, ſed tentationibus reſiſtunt, non apparet otioſa charitas in eis, quam aquę multæ impugnationum non potuerunt extinguere. Si vero non prorumpit in actus feruentiores, hoc ideo eſt, quia per peccata venialia remittitur feruor charitatis.

Ad 3. reſpondetur, minorem ſolum eſſe veram in cibo corporali, quem quia conuertimus in noſtram ſubſtantiam, indigemus ad hoc actu vitali. Cibus vero hic ſpiritualis eſt, de quo dictum eſt S. Auguſt. *Nec tu me mutabis in te, ſicut cibum carnis tuæ, ſed tu mutaberis in me*. Sicque non neceſſario requirit actum vitalem actualis deuotionis, vt nutriat, & augeat, ſed ſufficit, vt qui illum ſumit non apponat im-

impedimentum, aut obicem; & ſi eſt ſui compos illum in gratia exiſtens voluntariè ſuſcipiat.

QVÆSTIO LXXX.

De vſu, ſeu ſumptione huius Sacramenti in communi.

Circa articulum primum, ſecundum, & tertium nihil ſe offert dicendum.

ARTICVLVS IV.

Vtrum peccator ſumens corpus Chriſti ſacramentaliter peccet.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. Quomodo ſe ipſum probare debeat peccator, vt accedens ad Euchariſtiam non peccet.

HAeretici noſtri temporis contendunt, non aliam probationem, quam fidei requiri, hoc eſt, vt ſe probet homo pecca-

tor, an ſit in fide, iuxta illud 2. Corinth. 13. ver. 5: *Vos metipſos tentate, ſi eſtis in fide: ipſi vos probate*. Vnde vt refert Mag. Soto in 4. d. 12 q. 2. art. 4. Lutherus negat accedenti ad hoc ſacramentum vlla opus eſſe animi præparatione præter ſolam fidem, & confidentiam, quod ſit per ipſum gratiam obtenturus. Immo ait, indigne accedere, qui confitetur, vel conteritur, vel ſe aliter diſponit. Argumenta eius, & aliorum hęreticorum q. pręced. art. 1. dubio 1. à nobis adducta, & ſoluta ſunt.

Caietanus hic ait, peccatorem, qui conſcientiam habet peccati mortalis, ſe iipsũ probare debere per contritionem, non tamen neceſſario per confeſſionem; ſic enim ſcribit: *Videtur mihi, quod contritus ſumens Euchariſtiam non peccet mortaliter, etiam confeſſoris habita copia*. Probat 1. ex illo primæ Corinth. 11. ver. 28. *Probet autem ſe ipſum homo: & ſic de pane illo edat*. Sed per contritionem ſe ipſum probat homo, per confeſſionem vero nequaquam, ſed probatur à confeſſore; ergo contritio ſufficit, & confeſſio non requiritur, ad ſumendam Euchariſtiam.

Secundò. Actus iſte, qui eſt, contritum de peccato mortali non confeſſo ſumere Euchariſtiam, non eſt ex ſuo genere peccatum mortale, alias in nullo caſu eſſet licitus, etiam quando deeſt copia confeſſoris, ſed ex hoc quod habetur copia confeſſoris, non fit de non mortali mortalis, oportet enim iudicium de humanis actibus

bus ex his, quæ sũt per ſe ſumere; ergo, &c.

Tertiò. Immiſcere ſe ſacris actibus ſacramentalibus, qui ſacrilegi eſſent, ſi in peccato mortali exercerētur, cum ſola contritione peccatorũ mortalium, non eſt peccatũ mortale, ſufficit enim Sacerdoti miniſtranti Sacramentum Pœnitentiæ, aut Baptiſmi, Extremæ vnctionis, aut Viatici ſola contritio: immo ſuſcipere alia Sacramenta cũ ſola cõtritione nullibi videtur prohibitum; ergo idem erit de ſumptione Euchariſtiæ.

Dicendum tamen eſt 1. Non ſufficere probationem fidei, vt peccator accedens ad hoc Sacramentum non peccet. Probatur 1. ex diffinitione Conc. Trid. ſeſſ. 13, can. 11. *Si quis dixerit ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum; anathema ſit.*

Secundò. Ex loco 1. Corinth. 11. v. 28. adducto, *Probet autem ſe ipſum homo &c.* Ibi enim non agitur de probatione fidei, ſed cõſcientiæ peccatorum, de quibus ibi Paulus reprehendit Corinthios à v. 20. vſque ad 33. quia nonnulli ditiores Eccleſiam prophanabant in ea ſumptuoſam cœnam ſumentes fideles alios ſcandalizabant, & contemptis pauperibus, quos eſurientes relinquebant, crapulę, & ebrietatis vitio ipſi vacabant.

Dicendum eſt 2. Debere hominem ſe ipſũ examinare explorando diligenter conſcientiam ſuam, an peccatum aliquod mortale commiſerit, quod ſi inuenerit, ab illo

ſe emundare, ac purgare per dolorem, & contritionem. Probat hoc etiam locus Pauli adductus, *Probet ſe ipſum homo, &c.* Nam ſe probare, eſt ſe ipſum examinare: vnde D. Thom. hic ad 5. ait, illum, qui negligens eſt in examinatione ſui ipſius, contra id, quod dicit Apoſtolus *Probet, &c.* facere, & peccare, *Licet non habet conſcientiã peccati, quia ipſa ignorantia eſt ei peccatum.* Significat etiam ſe ipſum probare, ſe emundare, ac purgare à peccatis. Vnde alludit Apoſtolus ad probationem auri, & argenti, *Quod per ignem probatur*, vt dicitur 1. Pet. 1. v. 7. quia per ignem examinatur, an ſit purum, & purgatur, ſi purum non eſt.

Si facta diligenti examinatione homo ſolum inueniret peccata venialia commiſiſſe, de illis dolorem habere non teneretur, nec peccaret etiam venialiter cum illis, aut conſcientia illorum accedendo ad Euchariſtiam: nam vt ait D. Thom. quæſt. præcedent. ar. 8. peccata venialia, prout ſunt præterita, nullo modo impediunt effectum huius Sacramenti. Et ſicut non tenemur illa confiteri: ita nec obligamur etiam ſub veniali de illis dolere, antequam ſumamus Euchariſtiam. Vnde S. Aug. tract. 26. in Ioan. inquit: *Peccata, & ſi ſint quotidiana, vel non ſint mortifera, antequam ad altare accedatis.*

Qui cum diſtractione accedit ad hoc Sacramentum, reatum peccati mortalis nõ incurrere docet D. Thom. in 4. diſt. 12. q. 2. ar. 1. quæſtiuncula 3. *Sed forte reatum venialis*

lis peccati. Vbi illud *fortè*, denotare videtur non eſſe omnino certum S.Doctori peccatum veniale incurrere. Nonnulli ex recentioribus abſolutè affirmant, nullum peccatum committi ob communionem cum diſtractione: quia licet attentio requiratur ad orationem, cum ſit locutio ad Deum, & irreuerentiam fiat ei, ſi abſque attentione cum illo loquamur; non tamen requiritur ad ſuſceptionem Euchariſtię, cum non ſit locutio, ſed manducatio, & iniuria non fiat cibo, ſi diſtractè ſumatur, Sed communis Theologorum ſententia eſt; venialiter peccare eum, qui cum diſtractione voluntaria accedit ad communionem, ſicut, & qui ad eam accedit propter inanem gloriam, aut cum formali affectu ad aliquod peccatum veniale, & intentione actuali illud faciendi. Huic enim cibo, cum ſit ipſe Chriſtus panis viuus, irreuerentia fit, ſi cum mentis diſtractione ſumatur: nam vt ait S. Chryſoſt. hom. de proditione Iudæ, fide reſpici, honore mirari, mente contingi, cordis manu ſuſcipi, & hauſtu interiori aſſumi debet. Si terreni Principis irreuerentia eſt, non ſolum ipſum loquentem non attente audire, aut ſine attentione cum ipſo loqui, ſed etiã quod ipſe ſua manu largitur cum diſtractione ſuſcipere; quanto magis Chriſti irreuerentia erit, quando ad huius Principis menſam ſederis, ipſum, qui ſe tibi largitur, indeuotè ſuſcipere, non attendere, quæ tibi apponit, non diſcernere inter hunc cibum, & materialem, illumque ſumere

otio-

otioſa, & ſcurrilia loquendo, aut cogitando? Si dicas, hinc ſequi communicantem cum diſtractione gratiam non recipere. Reſpondetur id negando: nam quamuis talis communio mala, & peccatum veniale ſit; non tamen eſt ipſa, quæ gratiam habitualem confert, ſed Sacramentum ſuſceptum, & gratiæ habituali conferendæ per Sacramentum ſolum peccatum mortale obicem ponit, vt oſtendimus q. præced. ar. 8.

Dicendum eſt tertio: Non ſatis eſſe peccatori conſcientiam habenti peccati mortalis, cum accedit ad Euchariſtiam, ſe ipſum probaſſe per contritionem, ſed neceſſarium eſſe, tale peccatum confiteri, ſi copiam habet confeſſoris. Probatur hoc etiam ex verbis Apoſtoli, *Probet, &c.* nam, vt docet Concil. Trid. ſeſſ. 13. c. 7. *Eccleſiaſtica conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, vt nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumuis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali confeſſione ad Sacram Euchariſtiam accedere debet, quod à Chriſtianis omnibus, etiam ab his Sacerdotibus, quib. ex officio incubuerit, celebrare, hæc ſacta Synodus perpetuo ſeruandum eſſe decreuit, modo non deſit illis copia confeſſoris.* Vnde ſententia Caietani omnino reijcienda eſt tanquam erronea, nec poteſt vllo modo ſuſtineri: ſubdit enim Concilium can. 11. vbi quod docuerat cap. 7. diffinit: *Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publicè diſputãdo defendere præſumpſe-*

pſerit, eo ipſo excommunicatus exiſtat.

Aduertendum tamen eſt, quod ait Concilium. *Modo non deſit illis copia confeſſoris.* Si enim deſit, licitè poteſt cõſcius ſibi peccati mortalis communicare non præmiſſa confeſſione, dum tamen neceſſitas communicandi vrgeat, vt indicat, quod ſubdit Concilium, *Quod ſi neceſſitate vrgente, &c.* Vnde, vt licitè quis poſſit communicare, non præmiſſa confeſſione, duæ conditiones requiruntur, ſcilicet carentia copiæ confeſſoris, & neceſſitas communicandi. Carentia copiæ confeſſoris prouenire poteſt, aut ex eius abſentia, aut impotentia, aut ex defectu iuriſdictionis, vel ex damno, quod ab illo timetur. Neceſſitas verò communicandi, aut ex officio, aut ex mortis articulo, aut ex infamia, vel ſcandalo conſequutis ex hoc, quod homo non communicet. Concurrunt autem hę duæ conditiones in multis caſibus.

Primus eſt, quando Parochus ex officio tenetur in die feſto celebrare, vt fideles Miſſam audiant, & longe diſtat, qui poſſit ipſum confiteri; tunc enim etiam ſi cõſcientiam habeat peccati mortalis, poteſt contritus, & non confeſſus celebrare. Si quæras quantum debeat diſtare confeſſarius? Reſpondetur, non poſſe certam, & generalem regulam præſcribi; nam diſtantia, quæ reſpectu huius, aut hoc tempore non eſt ſufficiens, reſpectu alterius, aut alio tempore ſufficit. Quare hoc obſeruandum eſt, vt res prudenter determinetur illorum habe-

re confeſſorem diſtantem, qui non poteſt ipſum adire, aut ob infirmitatẽ corporiſue imbecillitatem, aut ob temporis, niuium, ſcilicet pluuiarũ, ac inũdationum rigorem, aut ob latronum in itinere exiſtentium periculum, aut ob alias ſimiles vrgentes cauſas. Præcipit autem Concilium, vbi ſupra: *Si neceſſitate vrgente Sacerdos, abſque præuia confeſſione celebrauerit, quam primum confiteatur.* Hoc eſt, prima data occaſione. Quod præceptum ad laicos, & non Sacerdotes, qui abſque præuia confeſſione vrgente neceſſitate communicauerint, extendendum non eſſe communiter dicunt Doctores; ij enim non quam primum, ſeu prima data occaſione tenẽtur confiteri, ſed poſſunt differre confeſſionem quouſque neceſſitas cõmunicandi iterum inſtet. Et idem videtur eſſe de Sacerdotibus, qui non celebrando communicant, cum ſolum dicatur, *Si Sacerdos celebrauerit.*

Secundus eſt, quando morti proximus tenetur Viaticũ ſumere, & non adeſt Sacerdos, niſi forte, qui non poteſt abſolutionem proferre, quia eſt mutus, aut qui non valet confeſſionem etiam nutibus factam percipere, ac pœnitentem, ſine interprete intelligere: tunc enim licitè poteſt Euchariſtiã accipere, abſque confeſſione cum ſola contritione peccati mortalis, cuius habet conſcientiam.

Tertium proponit M. Victoria in ſumnum. 79. *Si ego habeam caſus reſeruatos, & non eſt Epiſcopus præſens, & ſi non celebrabo in-*

fa-

famor, poſſum celebrare, ſine confeſſione peccati reſeruati. Ob carentiam ſcilicet confeſſarij non habentis iuriſdictionem,& poteſtatem abſoluendi à tali peccato, & ob infamiam, quę ex non celebratione incurritur. Idem ſentiunt M. Soto in 4.d.12.q.1.ar.4 circa finem, & alij. Quod verum eſſe exiſtimo etiam ſi peccatum reſeruatum annexam habeat excommunicationem, vt patet ex ex dictis a nobis de hæretico occulto 2. 2. q.11.ar.4.dub.vnico, con. 2. vnde, quod ait M.Soto loco proximè citato: *Excommunicato, nec propter officium, nec propter ſcandalum, aut generale præceptum Eccleſiæ de communione licet ad Sacramentum accedere;* Intelligendum eſt de excommunicato publico, & notorio. Si ego præter peccatum reſeruatum haberem alia peccata mortalia,non poſſem ſine confeſſione illorum celebrare: nec prædicti Auctores oppoſitum dicunt, cum ſolum loquantur de peccato reſeruato. Nam eo ipſo,ac poſſum peccata mortalia confiteri, & de illis directè abſolui, teneor confiteri ad digne communicandum ex vi illius præcepti, *Probet autem ſe ipſum homo*, vt declaratur à Concil. Trid. Vnde cum in caſu poſito poſſim de peccatis mortalibus confiteri, & de illis directè abſolui, quamuis ſint coniuncta cum peccato reſeruato, quod non poſſem ſcandalo & infamia ex omiſſione celebrationis deficiente; in tali caſu etiam teneor illa confiteri, ac per conſequens, vt integra ſit confeſſio, ipſum etiam caſum reſeruatum; ſic

que manebo ab omnibus abſolutus, à non reſeruatis quidem directe, à reſeruato autem indirectè. Si præter peccatum reſeruatum ſolum haberem peccata venialia; non teneor præmittere confeſſionem: quia quamuis poſſim illa confiteri, & de illis abſolui; non tamen teneor confiteri, vt communicem; & obligatio pręmittendi confeſſionem ante communionem in caſu poſito nō eſt propter peccatum reſeruatum; alias ſi illud eſſet ſolum, talis obligatio eſſet; ſed propter peccata, à quibus directè poſſum abſolui; ſicque illam non inducunt peccata venialia, etiam ſi illis directè abſolutis, abſolueretur etiam peccatum reſeruatum indirectè: ſed ſolum peccata mortalia nondum confeſſa; de confeſſis enim, & abſolutis eadem eſt ratio, ac de venialibus.

Quartus eſt, quando mulier, quæ commiſit adulterium, debet in die Paſchæ cōmunicare, alias totus populus ſcandalizabitur, & non habet alium confeſſarium, niſi de quo prudenter timet fore ipſam ad inhoneſta ſolicitaturum, aut eius peccatum reuelaturum, aut illi graue aliquod damnū illaturum; poteſt ſine confeſſione cum ſola contritione communicare. Similis eſt caſus, quando Sacerdos cum ſocijs iter agit in die feſto, & videt ſocios ſcandalizandos ſi non celebrat, & vt ipſi audiant Miſſam; poteſt etiam ſi conſcientiam habeat peccati mortalis celebrare ſolum contritus, ſi non habet copiam confeſſoris. Nonnulli

recentiores in hoc ſecundo caſu neceſſariũ eſſe dicunt ſcandalum; in primo tamen non requiri, ſed ſufficere neceſſitatem pręcepti communionis: quia quamuis ſit iuris humani, & præceptum de pręmittenda confeſſione iuris diuini, poteſt vt illud impleatur mulier prædicta communicare nõ præmiſſa confeſſione: ſicut, & vt quis impleat pręceptum Eccleſiaſticum de confeſſione annua, poteſt confiteri non integrè, ſi nullus ſit Sacerdos cui poſſit integrè cõfiteri, quãuis integritas confeſſionis ſit pręcepti diuini. Sed ego nullam quantum ad hoc video differentiam inter primum, & ſecundum caſum. Vnde Mag. Soto, vbi ſupra, & alij dicunt, in vtroque caſu conſulendam eſſe rationem ſcandali; & non ſufficere neceſſitatem præcepti Eccleſiaſtici: quia quãdo concurrũt duo præcepta, alterũ Eccleſiaſticum, & alterum diuinum non compatibilia, diuinum eſt ſeruandum, & excuſatur homo à pręcepto Eccleſiaſtico; Quapropter, nec in caſu pro exemplo adducto, ſi nullum eſſet ſcandalum in omiſſione præcepti annuæ confeſſionis, poſſet homo confiteri non integre, ſed confeſſionem differre deberet, quouſque eſſet Sacerdos, cui integre confiteri poſſet.

Dicendum eſt quarto. Præceptum, quo conſcientiam habens peccati mortalis tenetur præmittere confeſſionem ante communionem, eſſe diuinum. Probatur 1. ex verbis enim Concilij Trid. con. 3. relatis cõſtat, Eccleſiaſticam conſuetudinem declaraſ-

ratiſe ; preceptum traditum ab Apoſtolo illis verbis , *Probat autem ſe ipſum homo , &c.* intelligendum eſſe de probatione , quæ fit per Sacramentalem confeſſionem: & Paulus non tradidit præceptum proprium , ſed quod accepit à Domino ; ergo, &c.

Secundo . Quia alias Sum. Pontifex poſſet in hoc præcepto , ſicut , & in alijs iuris humani diſpenſare : ſed hoc eſt falſum; quia non poteſt occurrere rationabilis cauſa diſpenſandi, & diſpenſatio, vt licite fiat requirit cauſam rationabilem ; ergo , &c.

Si quæras , an hoc præceptum ſit iuris diuini naturalis, aut poſitiui ? Reſpondetur tantum eſſe iuris poſitiui : nam non ſequitur ad naturam huius Sacramenti, cum potuerit à Deo ordinari , vt cum ſola contritione , & debita reuerentia ad Euchariſtiã accederet homo . De facto tamen præcepit Chriſtus, vt nullus conſcius ſibi peccati mortalis accedat ad hoc ſacramentum , niſi ſe ipſum prius per confeſſionem probet : hocque ob ſpecialem rationem, quia ipſe in illo verè, & realiter exiſtit .

Ad argumenta autem Caiet. reſpondetur ad 1. negando minorem : quamuis enim confeſſio fiat Sacerdoti, & hic abſoluat penitentem à peccatis , hoc non tollit , vt per confeſſionem homo ſe ipſum probet, ſicut , & per contritionem : immo , vt ait Conc. Trid. vbi ſupra probatio , de qua loquitur Apoſtolus , & quæ iuxta eius præceptum neceſſaria eſt ei, qui ſibi conſcius eſt peccati mortalis, non ſolum debet fieri per con-

tri-

tritionem, ſed etiam per Sacramentalem confeſſionem.

Ad 2. reſpondetur negando min. nam cum actus ille ſit contra præceptum affirmatiuum, quod non obligat pro ſemper, ſed quando eſt oportunitas, & poſſibilitas, ſolum eſt peccatum mortale, quando habetur copia confeſſarii, quia tunc ſolum eſt oportunitas, & poſſibilitas præmittendi confeſſionem ante communionem.

Ad 3. reſpondetur negando conſequentiam: quia cum Sacramentum hoc realiter contineat Chriſtum, eius ſumptio maiorem præparationem requirit, quam ſuſceptio, & miniſtratio aliorum Sacramentorum.

Circa articulum quintum nihil ſe offert dicendum.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Sacerdos debeat denegare corpus Chriſti peccatori petenti.

Concluſio eſt negans.

INtelligenda eſt, vt eam D. Thom. explicat, de peccatore occulto; huic enim petenti ſacra Communio non poteſt licitè denegari. Cuius rationem reddit S. Doct. *Cũ enim quilibet Chriſtianus, ex hoc ipſo; quod eſt*

eſt baptizatus, ſit admiſſus ad dominicam menſam, non poteſt ei ius ſuum tolli, niſi pro aliqua cauſa manifeſta. Nec obſtat, neminem habere ius ad aliquid, quod cedit in iniuriam innocentis, & peccatorem non poſſe communicare, ſine iniuria Sacramenti, & ipſius Chriſti. Reſpondetur enim, ſi conſtaret Chriſtianum per peccatum mortale amiſiſſe ius, quod habet ad percipiendam Euchariſtiam, & perceptionem eius cedere in iniuriam Sacramenti, & Chriſti, denegandam eſſe ei communionem; quia tamen, dum eius peccatum eſt occultum, id non conſtat in facie Eccleſiæ, non poteſt ei in publico denegari, ſicut nec dum rei innocentia non conſtat in iudicio, poteſt in eo abſolui, & actoribus negari, quod petunt, vt diximus 1. 2. quæſtione 67. ar. 4. quamuis iudex priuata ſcientia ſciens illum innocentem eſſe, poſſit eius liberationem procurare. Cuius ſimile poteſt etiam in noſtro caſu facere Sacerdos, ait namque D. Thom. hic: *Poteſt Sacerdos, qui eſt conſcius criminis, occultè monere peccatorem occultum, vel etiam in publico generaliter omnes, ne ad menſam Domini accedant, antequam de peccatis pœniteant, & Eccleſiæ reconcilientur.*

Quandò peccator occultus occultè petit communionem, ait D. Thom. in 4. d. 9. q. 1. ar. 5. quæſtiunc. 1. *Debet denegare,* ſcilicet Sacerdos, hocque etiam *ſi Sacerdos ſciat peccatum alicuius per confeſſionem.* Quod non eſt ſigillum confeſſionis aperire, nec expro-

brare

brare peccatori ipſi peccatum in confeſſio ne cognitum: nam hoc propter alias cauſas poteſt fieri; propter quas etiam poteſt qui per confeſſionem ſcit peccatum, & indignitatem alicuius, non conferre illi beneficium, & qui per confeſſionem cognouit, pœnitentem velle ipſum occidere, poteſt ei denegare gladium. Oppoſitum huius docet M Soto in 4.d.12.q.1 ar.6. *Potiſſimum ſi Sacerdos non aliter, quam per confeſſionem ſcit crimen: nam vix poteſt abnegatio fieri, quin eſſet quædam obiectio, & exprobratio confeſſi criminis.* Quod licet probabile ſit; opinionem tamen, quam docuimus cum D.Thom. communem eſſe inter Thomiſtas, fatetur prædictus Magiſter.

De peccatoribus publicis inquit D.Tho. hic: *Manifeſtis peccatoribus non debet etiam petentibus ſacra communio dari.* Quod probat optimo S. Cypriani teſtimonio. Vide etiam S.Chryſoſt.hom.81 in Matth, circa finem. Eſt tamen difficultas, qui cenſendi ſint publici, & manifeſti peccatores? D. Th. hic ita explicat: *Scilicet per euidentiam facti, ſicut publici vſurarii, aut publici raptores; vel etiam per aliquod iudicium Eccleſiaſticum, vel ſæculare.* Nos 2.2.q.73.ar.2.dub.2. con. 3. id latius explicuimus. Vide ibi.

AR-

ARTICVLVS VII.

Vtrum nocturna pollutio aliquem impediat à ſumptione huius Sacramenti,

Concluſio eſt affirmans.

TRipliciter poteſt nocturna pollutio contingere. Primo ſine vllo peccato. Secundò cum peccato veniali. Tertiò cum mortali peccato. Quod ex cauſa illius diſcernendum eſt: nam peccatum eſſe non poteſt ſine libertate; quod vero in ſomnis accidit, non poteſt eſſe liberum niſi in cauſa. Si ergo cauſa ſit ſine vllo peccato etiam ipſa pollutio ſine peccato eſt. Si cauſa ſit cum peccato veniali, etiam pollutio ipſa eſt, cum veniali peccato. Si cauſa ſit cum peccato mortali, etiam pollutio eſt cum mortali peccato. Nam vt ait M. Soto in 4.d.12.q.1.a.7. pollutio nocturna nō eſt peccatū per culpā, & maculā diſtinctam ab ea, quæ eſt in cauſa, ſed vnica eſt ratio peccati emanás à cauſa ad effectū ſicut, & in actu interiori, & exteriori. Propter hoc D. Thom. hic dicit: *Quamuis nocturna ipſa pollutio ſecundum ſe conſiderata peccatum mortale eſſe non poſſit: nihilominus tamen ratione ſuæ cauſæ quandoque habet peccatum mortale annexum.* Hoc eſt denominatur, & eſt peccatum mortale à macula, quæ

quę eſt in cauſa, vt Mag. Soto vbi ſupra exponit. Vbi, & ſubdit, maculam debere perſiſtere, & libertatem perſeuerare ſaltē virtualiter. Ex quo fit, *Quod ſi quis in vigilia cauſam daret pollutioni futuræ in ſomno, ſed tamen antequam dormiret, eum legitimè facti pœniteret, pollutio in ſomno ſubſequens non eſſet peccatum, eo quod cauſa fuerit interciſa.*

Hoc ſuppoſito duo dicit Diu. Thom. de pollutione, & cauſa eius. Primum eſt: *Si ſit ſine peccato, vel cum peccato veniali, non ex neceſſitate impedit ſumptionem huius Sacramēti: ita ſcilicet, quod homo ſumendo ſit reus corporis, & ſanguinis Domini.* Secundum eſt; *Si ſit cum peccato mortali impedit ex neceſſitate* Hoc ſecundum dictum certum eſt intelligendum eſſe de peccato mortali nondum per legitimam pœnitentiam deleto, & dè neceſſitate præcepti, & de impedimento ſub reatu peccati mortalis, ita vt ſenſus ſit ſi pollutio ſit peccatū mortale, quod nondū eſt per legitimam pœnitentia deletum impedit ex neceſſitate pręcepti, & ſub reatu peccati mortalis; peccat enim mortaliter, qui cū cōſcientia talis peccati accedit ad Euchariſtiam. Si reatus culpę mortalis eſſet a pollutione ablatus per cōtritionem, & confeſſionem, nō hoc modo impediret, ſed ſolum eo modo quo impedit pollutio, quæ eſt ſine peccato, vel cum ſolo peccato veniali, vt colligitur ex ſolutione quarti argumenti. De qua pollutione dicit Diu. Thom. in primo dicto, non impedire ex neceſſitate.

Quod

Quod quidam intelligunt, ſub nullius peccati etiam venialis reatu impedire; alias enim ex neceſſitate impediret, cum neceſſe ſit peccatum veniale vitare, & nũquam liceat illud committere. Vnde de coniugatis dicit S. Doct. hic ad 4. cum S. Greg. eos, qui paulo ante communionem coniugalibus vacauere amplexibus, ſuo iudicio relinquendos eſſe, vt ſcilicet ſi velint ad communionem accedant: quia coitus coniugalis ſolum impedit ſecundum congruitatem, & non ſecundum neceſſitatem, ex quo aperte colligitur, non impedire ex neceſſitate, idem eſſe ac ſub nullius peccati etiam venialis reatu impedire; nam ſi ſolum eſſet non impedire ſub reatu peccati mortalis, non propterea relinquendi eſſet ſuo iudicio tales coniugati, non enim ſunt relinquendi, vt peccent venialiter. Nec obſtat, quod cum eodem S. Greg. ſubiungit D. Thom. tales coniugatos prohibendos eſſe, ne accedant ad hoc ſacramentum, ſi non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in opere: nam hoc intelligendum eſt, prohibendos eſſe, non præcepto ſed conſilio. Non obſtat etiam, quod in primo dicto ait D. Tho. pollutionem, quæ eſt ſine peccato, vel cum peccato veniali, non impedire ex neceſſitate, ita ſcilicet, quod homo ſumendo ſit reus corporis, & ſanguinis Domini: nam etiam ſumendo indigne venialiter, aliquo modo eſt reus corporis, & ſanguinis Domini, cum eiuſdem ſpeciei peccatum ſit ſumere indi-

gne

gne venialiter, ac ſumere indigne mortaliter, & hæc ſolum diſtinguantur propter leuitatem, & grauitatem materiæ: vel illud addidit D. Thom. propter affirmationem ſecundi dicti, in quo loquitur de neceſſitate præcepti ſub reatu peccati mortalis. Specialiter autem nullum eſſe peccatum, etiam veniale communicare ſtatim poſt pollutionem in ſomnis, aut in vigilia habitam, ablata culpa etiam mortali illius per contritionem, & confeſſionem, probant prædicti Auctores. Tum quia Apoſtolus, & Concil. Trid. nullam aliam præparationem requirunt, vt homo de pane illo edat, & de calice bibat, & digne communicet, niſi probationem, quæ ſit per contritionem, & confeſſionem. Tum etiam quia poſt commiſſa alia peccata mortalia, ſtatim ac culpa eorum ablata eſt per confeſſionem, ſine vllo peccato poteſt ſumi Euchariſtia, alias condemnandi eſſent multi viri timoratæ cōſcientiæ, qui licet commiſerint aliquod peccatum mortale ipſa die communionis, non propterea ſe abſtinent à communione, ſed illud confitentur, & communicant, vel celebrant; ergo, & poſt pollutionem mortaliter culpabilem, aut fornicationem, quæ licet ob corporalem immunditiam, & diſtractionem mentis ex illa conſecutam, etiam ablata culpa aliquo modo impediat, non tamen impedit ex neceſſitate, aut ſub reatu peccati alicuius etiam venialis, ſed ſolū ex quadā cōgruitate, ſicut, & alię immūditiæ, & ſordes corporales faciei, & manuū.

Hæc intelligentia,& doctrina mihi probabilis videtur, ſed probabiliorem, & Diu. Thom. conformiorem eſſe iudico eam, quæ præſertim inter Thomiſtas communis eſt, nempe D. Thom. per non impedire ex neceſſitate ſolum intelligere in primo dicto impedire ſub reatu peccati mortalis, hoc enim indicat quod ait: *Ita ſcilicet, quod homo ſumendo ſit reus corporis, & ſanguinis Domini.* Nam reatum peccati mortalis ſignificat. Vnde licet nimis rigidum, & ſcrupuloſum cenſeam, quod ait Nauarrus de pœnit. d. 6. cap. 1. cum *Marſilio* in 4. d. 6. a. 4. peccatnm mortale eſſe ſtatim, immo eadem die poſt pollutionem, quæ eſt ſine peccato, aut cum ſolo veniali, vel quæ licet fuerit cum peccato mortali, reatus culpæ ablatus eſt per confeſſionem, accedere ad Euchariſtiam ſine aliqua vrgente, vel honeſta cauſa: verum tamen eſſe exiſtimo, peccatum veniale eſſe. Id enim docet D. Tho. in 4. d. 9. q. 1. art. 4. quæſtiuncula 2. vbi loquens de eo, qui ex cogitatione turpium pollutionem paſſus eſt, ait: *Si expreſſe inueniat conſenſum non præceſſiſſe, & neceſſitas vrgeat, aut aliqua cauſa potior reformet actum, poteſt accedere, aut etiam celebrare non obſtante corporali immunditia, aut hebetatione mentis: alias ſi neceſſitas non incumbat, videtur non exhibere debitam reuerentiam ſacramento; non tamen ſi celebrat, mortaliter peccat, ſed venialiter.* Neceſſitas vrget, quando ſine nota communio, vel celebratio omitti nequit. Cauſa potior reformat actũ,

quando cauſa cogitationis turpium eligenda eſt non obſtante pollutione, ac per cõſequens hebetudine mentis inde conſecuta, ſicut hac non obſtante eligenda eſt audiẽtia confeſſionum, aut ſtudium neceſſariũ. Quando pollutio fuit peccatum mortale, ſed per contritionem, & confeſſionem reatus culpæ ablatus eſt, dicit ibidem ad 2. S. Doctor: *Non eſſet conſulendum alicui, quod ſtatim poſt peccatum mortale etiam contritus, & confeſſus ad Euchariſtiam accederet, ſed deberet, niſi magna neceſſitas vrgeret, per aliquod tempus propter reuerentiam abſtinere*. Vbi illud, *Non eſſet conſulendum*, licet iuxta primam ſententiam dici poſſit, fuiſſe dictum quia tale peccatum poſt confeſſionem impedit ex conſilio; melius tamen aſſeritur iuxta hanc ſecundam ſententiam, dictum fuiſſe, quia niſi magna vrgeat neceſſitas impedit ſub reatu venialis peccati, & peccatum veniale non eſt conſulendum. Et quãuis M. Soto in 4. d. 12. quæſt. 1. ar. 7. circa finem propoſitione 3. inquit, eadem ſit ratio de alijs peccatis mortalibus, ac de pollutione ſiue in ſomnis, ſiue in vigilia mortaliter culpabili; pollutio tamen peculiarem ſecum affert indecentiam ratione fœditatis, & euagationis mentis, ob quam potius, quam alia peccata, impedit acceſsũ ad Euchariſtiam. Apoſtolus vero, & Concilium Trid. requirunt quidem probationem, quę fit per contritionem, & confeſſionem; ſupponunt tamen acceſſum ad Euchariſtiam poſt talem probationem de-

bere

bere fieri propter debitum finem, & cum debita reuerentia Sacramenti. Vnde ſicut peccaret venialiter, qui poſt confeſſa peccata mortalia communicaret ob inanem gloriam: ita venialiter peccaret, qui poſt commiſſum peccatum mortale præſertim pollutionis voluntariæ, aut fornicationis, ſtatim etiam contritus, & confeſſus ad Euchariſtiam ſine cauſa legitima, & neceſſitate accederet, quia non accederet cum debita reuerentia Sacramenti, quod maximam puritatem, & munditiam requirit. Quod ſi coniugati, etiam ſi non ſint mundi à mulieribus, ſuo iudicio relinquendi ſunt, vt hic ad 2. cum S. Greg. dicit D. Thom. hoc ideo eſt, quia cauſa procreandæ ſobolis actum reformat, quamuis conſulendi ſint, vt eo die, quo coniugalibus amplexibus vacauere, non communicent. Quæ cauſa ſi non adeſſet, ſed propter voluptatem, & delectationem actum matrimonij exercuiſſent, prohiberi deberent ne accedant ad Sacramentum, vt cum eodem S. Greg. dicit ibidem D. Thom. quia ſcilicet rei eſſent peccati venialis, hocque incurrerent, niſi neceſſitas communicandi vrgeret, cauſa enim voluptatis, & delectationis non poteſt actum reformare.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum cibus vel potus præaſſumptus impediat ſumptionem huius Sacramenti.

Concluſio eſt affirmans.

IMpedit cibus, vel potus præaſſumptus ſumptionem huius Sacramenti, non ſecundum ſe, ſicut illam impedit peccatum mortale, ſed propter prohibitionem Eccleſię, eiuſque morem vim legis habentem: ait namque S. Auguſtin. Epiſt. 118. & refertur Can. *Liquido*, De conſecrat. d. 2. *Placuit Spiritui Sancto, vt in honorem tanti Sacramenti, prius in os Chriſtiani Dominicum corpus intraret, quam cæteri cibi. Nam ideo per vniuerſum orbem mos iſte ſeruatur.* Irridet hunc morem Lutherus cuius præcipua argumenta ſunt primum, & ſecundum huius articuli. Sed ipſe potius irridendus eſt, qui machinis argumentorum iam ante ipſum hic à D. T. confractis, conatur firmiſſimum murum moris, ſeu legis Eccleſiæ euertere. Superuacaneum mihi videtur cum illo contendere, præſertim cum ab alijs, & inter illos à Mag. Soto in 4. d. 12 q. 1. art. 8. optimè ſit impugnatus.

Ex prædicto more colligitur, quod hic ad 4. dicit D. Thom. ieiunium, quod requi-

ritur ad ſumendum hoc Sacramentum, eſſe ieiunium naturæ, *Quod importat priuationem cuiuſcumque præaſſumpti per modum cibi, vel potus*. Vnde qui poſt aſſumptum aliquid cibi, vel potus non ieiunus ieiunio naturæ communicat, mortaliter peccat, niſi inaduertentia, aut ignorantia eum excuſet. Ob quam Caiet. in ſum. verbo *Communio*, excuſat quendam bonum Sacerdotem, qui neſciens diſtinguere inter ieiunium Eccleſiæ, & ieiunium naturæ pro reuerentia ſacramēti præaccipiebat nucem muſcatam. vt bonum odorem ſtomachi Euchariſtiæ prępararet.

Hinc infert D. Thom. *Et ideo neque poſt aſſumptionem aquæ, vel alterius cibi, aut potus, vel etiam medicinæ in quantumcumque parua quantitate licet hoc Sacramentum accipere. Nec refert vtrum aliquid huiuſmodi nutriat, vel nō nutriat, aut per ſe, aut cum aliis, dummodo ſumatur per modum cibi, vel potus*. Vbi aduertendum eſt, illud ſumi per modum cibi, vel potus, quod ſumitur eo modo, quo cibus, & potus ſumitur, comedendo ſcilicet, vel bibendo. Et quia quando aqua, vel tabacum ſumitur per nares, non ſumitur comedendo, & bibendo, dicunt multi non impedire ſumptionem Euchariſtiæ, etiam ſi in ſtomachum tranſmittatur, ſicut nec impedit clyſteris acceptio, etiam ſi vſque ad ſtomachum perueniat ius. Idem dicūt quando per modum reſpirationis attrahitur aliquid, etiam ſi poſſit nutrire, vel alterare, vt culex, muſca, vel quid ſimile: proba-

babile etiam eſſe aſſerunt nonnulli, eum, qui parum papiri, aut alterius rei non comeſtibilis, vt ligni, vel vnguium propriarũ inaduertenter deglutiret, poſſe communicare. Secus eſſe dicunt de mulieribus, quę terram, aut carbones, vel aliud ſimile comedunt: nam quamuis non ſit comeſtibile, nec nutriat, ſumitur tamen per modum cibi, aut delectabilis, aut quaſi medicinalis, vt colorem minuat.

De reliquijs cibi, vel potus remanentibus in ore ſubdit D. Thom. *Reliquiæ cibi remanentes in ore, ſi caſualiter traſglutiantur, nõ impediunt ſumptionem huius Sacramenti: quia non traijciuntur per modum cibi, ſed per modũ ſaliuæ. Et eadem ratio eſt de reliquijs aquæ, vel vini, quibus os abluitur, dummodo non traijciantur in magna quantitate, ſed permiſtæ ſaliuæ, quod vitari non poteſt.* Quidam attendentes illud, *Si caſualiter tranſglutiantur*, exiſtimant, mentem D. Thom. eſſe, ſi ex intentione, aut induſtria tranſglutiantur, manere hominem impeditum a ſumptione Euchariſtiæ: quia tunc non ſumuntur per modum ſaliuæ, ſed per modum cibi. Alij conſiderantes D. Thom. non expreſsè hoc dixiſſe, putant non eſſe alienum ab eius mente, ſi prædictæ reliquiæ cibi tranſglutiantur voluntariè, non impedire communionem: quia non propterea ſumuntur per modum cibi, ſed per modum ſaliuæ, niſi tam magna eſſet reliquia cibi, vt dentibus frangi, ac diuidi poſſet: alias nec reliquias aquæ, vel vini in parua quantitate permi-

ſtas ſaliuæ aduertéter deglutire poſſet, quis ante communionem, ſed deberet ſemper expuere, quouſque nihil humiditatis aquę, vel vini ſentiret in ore, quod nimis ſcrupuloſum videtur.

A quo tempore prædictum ieiunium naturæ debeat incipere, explicat D. Thom. hic ad 5. dicens: *Eccleſia Romana diem à media nocte incipit. Et ideo ſi poſt mediam noctē aliquis ſumpſerit aliquid per modum cibi, vel potus, non poteſt eadem die hoc ſumere ſacramentum: poteſt vero, ſi ante mediam noctem.* Hinc inferunt nonnulli, illum, qui audita hora noctis duodecima (quæ apud Hiſpanos, & alios mediam noctem indicat) aliquid comederit, vel biberit, non poſſe facto mane communicare, etiam ſi dubitet an ſit media nox, quia poſtea alia horologia horam duodecimam pulſauerunt. Alij communicare poſſe exiſtimant: quia diuerſorum horologiorum ſonitus perinde ſe habent, ac ſi eſſent duæ opiniones probabiles; quarum vtramque licet ſequi; niſi forte vnum regulariter erraret. Vbi vero vnum tantum eſt horologium, aſſerunt ſtatim, ac primus pulſus horæ auditur, teneri eum, qui comedit, ſtatim buccellam de ore proijcere, ſi velit ſequenti die communicare, quia quando primus pulſus auditur, iam eſt hora expleta. Subdunt tamen nonnulli, ſi quis eſt dubius, an noctis medium comedendo exceſſerit, poſſe die ſequente communicare: & idem eſt ſi dubitat an os abluendo guttam aliquam deglu-

tie-

tierit: quia lex Eccleſiaſtica de ieiunio ſeruando à communicaturis nō videtur tam arctè conſtringere conſcientias in caſu dubio, quæ ſententia ſimilis videtur ei, quam retulimus 1.2.q.19.art.6.dub.5.con.3. eum qui dubitat an fecerit aliquid pro quo ſtatuta eſt pœna excommunicationis, poſſe celebrare.

Poſt communionem, dicit D. Thom. hic ad 6. licet ſecundum antiquos canones ſtatutum fuerit, vt communicantes aliquot horis abſtinerent à cibo, & potu; hoc tamen per contrariam conſuetudinem eſſe abrogatum: *Debet tamen eſſe aliqua mora inter ſumptionem huius ſacramenti, & reliquos cibos. Vnde & in Miſſa oratio gratiarum actionis poſt communionem dicitur*: Quibus vltimis verbis indicat S. Doct. tempus, quod in Miſſa eſt inter communionem, & Miſsā expletam eſſe ſufficientem moram. Vnde Mag. Soto vbi ſupra ait: *Quantum ad præcepti neceſſitatem attinet, à Sacriſtia poteſt Præsbyter ad prandium ire.* Et D. Thom. in 4. d. 8. q. 1. art. 4. quæſtiunc. 3 inquit: *Statim poteſt aliquis cibos alios ſumere poſt Euchariſtiæ ſumptionem.*

Quamuis autem ea, quæ diximus verā ſint, inquit D. Thom. ad finem corp. artic. *Ab hac tamen generali regula excipiuntur infirmi, qui ſtatim communicandi ſunt, ſi de eorū periculo dubitatur, ne ſine communione decedant: quia neceſſitas legem non habet. Vnde dicitur de conſecrat. diſt. 2. Præsbyter infirmum ſtatim communicet, ne ſine communione moria-*

tur. Idem eſt de damnatis ad mortem; quamuis ij ſi præſcierint eodem die morituros, teneantur ieiunare, donec communicauerint, quia commode poſſunt.

Si quæras, an in eadem infirmitate poſſint infirmi non ieiuni poſt ſumptum Viaticum communicare? Reſponderi ſolet communiter, poſſe, dummodo inter vnam, & alteram communionem mediet tempus ſex, vel octo dierum. Non deſunt tamen, qui dicant, ſi mortis periculum ſemper inſtat, poſſe etiam altero die poſt Viaticum ſumptum, & deinceps quotidie cõmunicare non ieiunum: quia in mortis periculo non ſolum permittitur non ieiuno communio, vt poſſit implere præceptum accipiendi Viaticum, ſed etiam, quia moriturus valde indiget huius ſacramenti præſidio.

Cauenda eſt tamen opinio Maioris aſſerentis, licet Presbytero, ne infirmus ſine Viatico moriatur, conſecrare poſt prandiũ hoſtiam, immo, & buccellam panis fermentati, ſi nõ eſſet hoſtia ex azymo, hocque ſecreto ſine veſtibus ſacris, & ſine Miſſa per ſola verba conſecrationis. Hanc enim ſententiam optimè impugnat Mag. Soto vbi ſupra circa finem articuli, quem vide.

AR-

ARTICVLVS IX.

Vtrum non habentes vſum rationis debeant ſuſcipere hoc Sacramentum.

Concluſio eſt affirmans.

INtelligenda eſt de his, qui non perfectũ, ſed debilem habent vſum rationis, & de his, qui licet actu non habeant, habuerunt tamen aliquando perfectum rationis vſum, quales ſunt phrenetici; quibus in mortis articulo hoc Sacramentum exhiberi debet, niſi timeatur periculum vomitus, vel exputionis.

De his verò, qui nunquam habuerunt vſum rationis, inquit D Thom. *Talibus non eſt hoc Sacramentum exhibendum: quia in eis nullo modo præceſsit huius Sacramenti deuotio*. Huiuſmodi dicit ad 3. eſſe perpetuo amentes, & pueros recenter natos; *Quamuis quidam Græci contrarium faciant*. Quibus verbis non damnat conſuetudinem exhibendi paruulis Euchariſtiam; non enim ait Concil. Trident. ſeſſ. 21. cap. 4. *Damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem in quibuſdam locis aliquando obſeruauit*. Sed ſolum intendit, non obſtante illorum Græcorum conſuetudine, non eſſe dandam Euchariſtiam paruulis, ſicut eis non dat Eccleſia Romana; cuius conſuetudo rationabilior eſt. Aut

ſi damnat illorum Græcorum conſuetudinem, hoc ideo eſt, quia forte exiſtimabāt illud eſſe neceſſarium ad ſalutem paruulorum, ſicut, & hæretici noſtri temporis; contra quos diffinit Concil. Trident. ſeſſ. 21 can. 4. *Si quis dixerit, antequam ad annos diſcretionis peruenerint, neceſſariam eſſe communionem; anathema ſit.*

Si quæras, an ſi infantibus detur communio, gratia in eis augeatur? Caietanus cum opinetur ad recipiendum effectum huius Sacramenti requiri actualem deuotionem, negando reſpondet. Mag. Soto in 4. diſt. 12. art. 9. ait: ſi verum eſſet, Eccleſiam Catholicam aliquando habuiſſe in conſuetudine dare infantibus Euchariſtiā, certum eſſe ſi modo daretur conferre gratiam; ſed quia illud non eſt adeo certum, poſſe teneri, non conferre gratiam, ſi daretur infantibus: quia requirit actum liberū præſentem, vel præcedentem. Sed communis ſententia eſt, infantes ſi daretur eis communio, recepturos augmentum gratiæ: nam Concili Trident. vbi ſupra ait, nō eſſe damnandam antiquitatem, ſi in quibuſdam locis morem dandi paruulis Euchariſtiam aliquando obſeruauit: at damnanda eſſet, ſi Euchariſtia non contuliſſet paruulis augmentum gratiæ, nam non licet dare alicui Sacramentum, qui non eſt capax effectus illius; ergo ſicut modo, quādo datur phreneticis, gratiam in illis auget, ita, & augeret paruulis, ſi eis daretur. Cōfirmatur, Sacramenta conferunt gratiam

non ponentibus obicem: ſed paruuli baptizati non ponunt obicem huic Sacramento; ergo ſi eis daretur, augmentum gratiæ obtinerent. Et non eſt eadem ratio, ſi adulto dormienti, & omnino ignoranti daretur Euchariſtia: quia in hoc requiritur voluntas ſumendi illam præſens, aut præcedens; in paruulis vero ſufficit aliena voluntas, ſicut, & ad Baptiſmum, quem cũ recipiunt, ordinantur ab Eccleſia ad Euchariſtiam.

Circa articulum decimum nihil ſe offert dicendum.

ARTICVLVS XI.

Vtrum liceat omnino à communione ceſſare.

Concluſio eſt negans.

Dubium. Quando teneatur homo cõmunicare.

DVplici præcepto tenetur homo aliquãdo cómunicare: licet enim D. T. in 4. d. 9. q. 1. art. 1. quæſtiuncu. 2. videatur obligationem diuini præcepti nó admittere; hic tamen eam eſſe docet dicens: *Manifeſtum eſt, quod homo tenetur hoc Sacramentum ſumere, non ſolum ex ſtatuto Ec-*

cleſiæ, ſed ex mandato Domini dicentis Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem. Explicandum eſt ergo, quando ex vi præcepti diuini, & quando ex vi præcepti Eccleſiaſtici teneatur homo communicare.

Dicendum eſt 1. Ex vi præcepti diuini obligari fideles baptizatos ad cõmunicandum non ſolum ſemel in vita, ſed quoties in articulo mortis ſunt conſtituti, & præter articulum mortis aliquoties in vita. Primam partem probat optimè M Soto in 4. d. 12. q. 1. art. 11. contra Paludanum. Nam cum hoc Sacramentum per modum cibi, & potus ordinetur ad nutritionem ſpiritualis vitę, eius natura docet multoties eſſe ſumendum; de ratione enim alimenti eſt, vt non ſemel in vita tantum, ſed frequentius accipiatur. Vnde Eccleſia proſpiciens hanc diuini pręcepti obligationem ſemper curauit, vt fideles ſæpius communicarent: in ſui quidem primordijs quotidie, poſtea ſaltem ter in anno, & modo ſaltem ſemel ſingulis annis, vt art. præced. ad 5. dicit D. Thom.

Secundam partem probat idem M. Soto vbi ſupra contra Syluestrum. Mos enim præbendi Viaticum infirmis per totum orbem Chriſtianum inuiolabiliter obſeruatus magnum documentum eſt, ex traditione Apoſtolorum tanquam diuino iure præceptum deſcendiſſe. Vnde can. *De his* 26. q. 6 ex Conc. Niceno dicitur: *De his qui recedunt ex corpore, antiqua legis regula obſeruabitur nunc etiam: ita vt ſi forte, quis recedat*

cedat ex corpore, neceſſario vitæ ſuæ non defraudetur Viatico. Neceſſarium autem Viaticũ abſolutè dicitur, non niſi ratione præcepti diuini, quo tenetur homo in tempore, quo ex hac vita debet migrare, ſe communire, vt contra illuſiones, & pugnas dæmonum virtutè habeat, & in fortitudine cibi iſtius poſſit deambulare vſque ad montem patriæ cæleſtis.

Si dicas, hinc ſequi, non poſſe vllũ etiam ob ſua crimina priuari Viatico. Reſpondetur negando ſequelam; quia ſicut iudex poteſt per ſententiam priuare reum cibo neceſſario ad conſeruandam vitam; quamuis reus ad vitæ ſuæ conſeruationem teneatur præcepto iuris diuini naturalis. Ita Eccleſia poteſt ob iuſtas cauſas maximè ob reuerentiam huius Sacramenti priuare aliquos ob ſua crimina ducendos ad patibulum neceſſario Viatico, ad quod accipiendum ipſi iure diuino tenentur, quamuis excuſentur, quando illo priuantur; quia commode accipere nequeunt. Nihilominus tamen, vt pia mater conſuetudines hoc faciendi in nonnullis prouinciis introductas reuocauit, vt patet ex c. *Super eo*, De hæreticis in 6. & ex quodam Motu proprio *Pii* V. edito anno 1569 in quo reuocatur conſuetudo introducta in Hiſpania non miniſtrandi Euchariſtiam damnatis ad mortem.

Ex his colligit Mag. Soto vbi ſupra, eum, qui renueret in mortis articulo hoc Sacramentum ſumere, non poſſe à peccato mor-

tali excuſari: tranſgrederetur enim diuinũ præceptum, & fideles ſcandalizaret. Subdit tamen cum Paludano, ſi paulo ante ſumpſiſſet ex deuotione, non eſſe peccati mortalis condemnandum, quod intelligẽdum eſt ſecluſo ſcandalo. Nec obſtat, non habuiſſe intentionem ſatisfaciendi obligationi præcepti diuini: nam vt diximus 1. 2. quæſt. 100. art 9. ad præcepti impletionem non requiritur intentio actualis, & expreſſa illud implendi, ſed ſufficit virtualis, quam habet quicumque facit, quod lege præceptum eſt abſque contrario actu, & explicita volitione non implendi. Vnde ſicut qui audit Miſſam ex deuotione, ignorans eſſe diem feſtum, ſatisfacit obligationi audiendi ſacrum, & licet poſtea aduertat eſſe diem feſtum, non tenetur iterum audire: ita qui ex deuotione communicat, ignorans inſtare ſibi mortis articulũ, obligationi cõmunicãdi in mortis articulo ſatiſfacit. Sunt etiam qui dicant cum Caietan. in Sum. verbo *Communio*, illum, qui communicauit in Paſchate; etiam ſi multo poſt incidat in mortis periculum, non peccare, mortaliter, ſi tunc iterum non communicet, dummodo contemptus deſit, & ſcandalum non ſit. Sed hoc aliis diſplicet; quia præcepto communicandi in articulo mortis ſatisfieri nõ poteſt per communionem tandiu pręcedentem: vnde ſi vltra octo, aut decem dies præcedat, non ſufficit ad impletionem præcepti ſumendi viaticum in mortis articulo. Si poſt communionem

paulo

paulo ante mortem ſumptam aliquis peccaret mortaliter, Mag. Soto vbi ſupra inſinuat teneri iterum communicare. Aliis videtur, ſufficere ei confiteri peccatum, ſicut, & illi, qui poſt ſumptum Viaticum mortaliter peccauit: alias enim contingeret, vt eodem die teneretur ſecundo communicare.

Tertia pars eodem argumento, quo prima probatur; ſicut enim cibus corporalis ſæpius ſumi debet: ita, & hoc Sacramentum, quod eſt cibus ſpiritualis. Quoties autem in vita ſumi debeat, non poteſt certo ſtatui. Si quis præceptum Eccleſiæ communicando ſingulis annis in Paſchate obſeruat, abſque dubio etiam implet præceptũ diuinum. Qui vero ad tres, vel quatuor annos communionem differt, diuinum ius violare multi dicunt.

Dixi in concluſione, fideles baptizatos nam non baptizati non tenentur pręcepto diuino ad communionem, ſicut nec ad cõfeſſionem, vt docet Mag. Soto in 4. d. 18. q. 1. ad 3. con. 1. & probat; *Ius diuinum ſupernaturale ſolum obligat vniuerſum orbem ad ſuſcipiendam euangelicam fidem: obligatio autem ad alia præcepta ſingularia ſacramentorum non exurgit, niſi ex ipſa profeſſione fidei, quæ fit in Baptiſmo: quemadmodum ſi quis facit votum ſimplex religionis, licet teneatur ad religionem, non tamen ad eius cæremonias, & officia, donec illam profiteatur.*

Huius oppoſitum tenent quidam receſiores, & probant 1. Præcepta diuina generа

neratim prolata omnes capaces obligant: ſed præceptum diuinum de communione generatim eſt prolatum, & infideles non baptizati ſunt illius capaces, quia ſi velint baptizari, poſſunt illud implere; ergo etiã illos obligat.

Secundò. Quia Chriſtus hoc præceptũ promulgauit Capharnaitis, quorum maxima pars non erat baptizata, & tamen omnibus dicebat, *Niſi manducaueritis &c.* ergo etiam non baptizatos hoc præceptũ obligat.

Tertiò. Qui ſunt in peccato mortali ad communionem obligantur; non quidem, vt communicent exiſtentes in peccato, ſed vt pœnitentiam agant, & ſic communicent; ergo ſimiliter non baptizati tenentur ad communionem, non quidem, vt communicẽt antequam Baptiſmum ſuſcipiant, ſed vt baptizentur, & ſic communicent;

Sed hæc ſententia falſa eſt. Tum propter argumentum factum à M. Soto. Tum etiam quia ſancti Martinus, & Ambroſius, qui diu Baptiſmum diſtulerunt, contra præceptũ hoc diuinum communicandi peccaſſent mortaliter. Tum denique, quia non baptizati non tenentur ad confeſſionem, ergo neque ad communionem. Reſpondent prædicti recentiores diuerſam eſſe rationem: quia præceptum confeſſionis non obligat niſi eos, qui poſt Baptiſmum in peccata mortalia ſunt relapſi. Quare nondum baptizati nec capaces ſunt confeſſionis, nec tenentur ſe reddere capaces: quia

&

& ſi teneantur baptizari, non tamen tenentur poſt Baptiſmum peccare, & donec ita peccent eius incapaces ſunt. Secus eſt de præcepto communionis, quia omnes vtentes ratione tenentur ſe capaces reddere huius ſumptionis. Hæc tamen ſolutio multa continet falſa. Quod enim aſſerit, præceptum confeſſionis non obligare niſi eos, qui poſt Baptiſmum in peccata mortalia ſunt relapſi, videntur eſſe contra diffinitionem Concil. Trid. ſeſſ. 6. can. 2. *Si quis hominem iuſtificatum, & quantumlibet perfectum dixerit non teneri ad obſeruantiam mandatorũ Dei, & Eccleſiæ; anathema ſit*. Quamuis enim præcepta affirmatiua non obligent pro ſemper; obligant tamen ſemper pro tempore, quo inſtat eorum adimpletio, illiſque pro tali tempore tenentur, & ſubiecti ſunt omnes, qui iuriſdictioni imponentis illa ſunt ſubiecti, quamuis iuſti, & ſine peccato ſint, vt diximus 1. 2. q. 96. art. 5. dub. vnic. in principio. Deinde quod dicit, homines fieri capaces confeſſionis, per peccata falſiſſimum eſt: non enim per peccata, ſed per Baptiſmum, qui eſt omnium Sacramentorum ianua, confeſſionis capaces fiunt: & quamuis antequam peccent, non indigeant confeſſionis medicina, illius tamen iam capaces ſunt, ſicut, & cibi, & potus Euchariſtiæ; ergo ſicut omnes vtentes ratione tenentur ſe capaces reddere communionis, ita, & confeſſionis.

Ad argumenta autem prædictorum recentiorum facile reſpondetur. Ad 1. negan-

gando minorem: nam infideles non Baptizati non ſunt præcepti communionis capaces, niſi dum Baptiſmum ſuſceperint, ſicque non illo obligantur, niſi poſt ſuſceptionem Baptiſmi, ſicut nec præcepto confeſsionis.

Ad 2. reſpondetur, Chriſtum hoc præceptum Capharnaitis omnibus promulgaſſe, vt ſcirent illo teneri, non quidem immediata obligatione, ſed poſt Baptiſmũ, ad quod omnes immediate erant obligati: & vt ex neceſsitate ſumptionis Euchariſtię magis inducerentur non Baptizati ad ſuſcipiendum Baptiſmum, ſine quo Euchariſtia ſumi nequit.

Ad tertium reſpõdetur, eos, qui ſunt in peccato mortali, obligari ad cõmunionem, quia illius iam capaces ſunt, quamuis illam licite ſumere non poſsint, niſi diſponantur & per pœnitentiam ſe ipſos probent: non baptizati vero adhuc illius capaces non ſunt, & ſic ad illam adhuc non obligantur, ſed ſolum ad illam ſumendam ſe capaces reddendũ, quod eſt obligari ad Baptiſmũ, quo huius Sacramenti, & aliorum capaces fiunt: ſicut qui votum ſimplex religionis fecit, non tenetur ad officia religionis, ſed ad ſolemnem profeſsionem, quo ſe ad talia officia capacem reddat, & ad præcepta religionis obligetur.

Dicendum eſt ſecundò. Præcepto Eccleſiaſtico obligari ad communicandum omnes vtriuſque ſexus fideles, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerint, ſemel in

anno,

anno, nempe in Paſchate. Patet hoc ex cap. *Omnis*, De pœnit. & remiſ. vbi ſic dicitur: *Omnis vtriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit, omnia ſua peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & iniunctam ſibi pœnitentiam proprÿs viribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens reuerēter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum: niſi forte de proprÿ Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab huiuſmodi perceptione duxerit abſtinendum: alioquin, & viuens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura*. Patet etiam ex Concil. Trid. ſeſſ. 13. can. 9. vbi ſic habetur: *Si quis negauerit omnes, & ſingulos Chriſti fideles vtriuſque ſexus, cum ad annos diſcretionis peruenerint, teneri ſingulis annis, ſaltem in Paſchate, ad communicandum, iuxta præceptum ſanctæ matris Eccleſiæ: anathema ſit*.

Circa quæ verba multæ ſe offerunt difficultates, quas hic explicare oportet, prima eſt, quid per annos diſcretionis intelligendum ſit? Ad quam præter dicta 1.2.q.96. ar. 5. dubio vnico, con. 5. reſpondetur, per annos diſcretionis intelligendos eſſe eos, in quibus pueri, non ſolum ſunt doli capaces, & peccare poſſunt, ſed etiam talem diſcretionem habent, vt hoc myſterium capere poſſint, & cognoſcere exellentiam huius Sacramenti, ad illudque cum debita reuerentia, & deuotione accedere, vt indicant verba illa *Suſcipiens reuerenter*. Vnde Diu. Thom. in 4. d. 9. quæſt. 1, a. 5. quæſtiunc. 4. ait

hoc

hoc Sacramentum poſſe dari pueris, *Cum ſint decem, vel vndecim annorum, aut circa, ſi in eis ſigna diſcretionis appareant, & deuotionis.*

Secunda eſt, quid Paſchatis nomine ſit intelligendum? Ad quam reſpondetur, intelligendum, non ſolum diem ipſum Paſchæ Reſurrectionis Chriſti, ſed etiam dies omnes à Dominica palmarum, vſque ad Dominicam in albis, ita enim declarauit Eugenij IV. vt refert Nauarrus cap. 21. numero 45. In multis etiam locis huic præcepto ſatisfit, qui in aliquo die quadrageſimæ communicat.

Tertia eſt, an qui videt ſe impediendum, ne in Paſchate communicet, teneatur tempus præſcriptum præuenire? Ad quam quidam negando reſpondent: Tum quia qui videt ſe impediendum ne ieiunet in Quadrageſima, aut ne audiat Miſſam in die feſto, non tenetur preuenire tempus, & ante illud ieiunare, & ſacrum audire; ergo neque, qui videt ſe impediendum ne in Paſchate communicet. Tum etiam, quia alias, qui credens futurum tale impedimentum ante tempus paſchale communicaſſet, ſi caſu illud impedimentum non ſuperueniret, non teneretur ſecundo communicare: ſed hoc eſt falſum; ergo, &c. Alij affirmando reſpondendum eſſe dicũt: Tum quia colligitur ex illis verbis Concil. Trid. *Teneri ſingulis annis ſaltem in Paſchate*, præceptum communicandi obligat intra annum eſtque onus, non ſolum dierum

Paſ-

Paſchatis, ſed totius anni, & non limitatur ad tempus Paſchæ ad tollendam obligationem ante illud, ſi præuidetur impedimentū, ſed vt vltra illud non differatur cōmunio. Tum etiam, quia præuidet in die feſto non poſſe audire ſacrum hora duodecima, tenetur præuenire horam; ergo ſimiliter, qui præuidet in aliquo anno non poſſe communicare in Paſchate, tenetur tale tempus præuenire. Mihi hoc probabilius videtur. Vnde ad primam oppoſitæ ſententię nego conſequentiam, quia ieiunare eſt onus temporis quadrageſimalis, & audire Sacrum eſt onus diei feſti; & ideo non tenemur tale tempus, aut diem præuenire; communio verò non eſt ſolum totius anni, & ideo licet non teneamur præuenire annum, tenemur tamen præuenire tempus Paſchæ, ſi in illo præuidemus nos à communione fore impedituros; ſicut in die feſto conſtituti, licet non teneamur præuenire diem, tenemur horam præuenire, ſi præuidemus hora duodecima fore impedituros à Miſſa audienda, quia obligatio audiendi Miſſam, non ſolum eſt onus talis horæ, ſed totius mane talis diei. Ad 2. nego maiorem: nam quilibet tenetur communicare in Paſchate, & in anno, & licet obligationi communicandi in anno ſatisfiat communicando in Paſchate, quia eſt aliquid anni, obligationi tamen communicandi in Paſchate non ſatisfit communicando in anno extra tempus Paſchatis: ſicut, qui ex præcepto

Epiſ-

Epiſcopi tenerentur in die feſto audire Miſſam maiorem, ſi præuiderent non poſſe illam audire, tenerentur audire Miſſam priuatam, qua audita, ſi caſu illud impedimentũ non ſuperueniret, tenerentur maiorem Miſſam audire, & huic obligationi non ſatisfeciſſent audiendo Miſſam priuatam. Alij negant minorem: dicunt enim, illum non teneri ſecundò communicare, ſecluſo ſcandalo: immo addunt, illum, qui antequam præuideret impedimentum cõmunicauit intra annum, cum præuidet impedimentum, non teneri tunc iterum cõmunicare, ſed ad præceptum Eccleſiæ implendum ſufficere primam communionem intra annum factam: ſicut, qui ignorans eſſe diem feſtum audiuit Miſſam hora ſexta, etiam ſi hora nona ſciat diem feſtũ eſſe, & prąuideat hora duodecima non poſſe audire ſacrum, non tenetur ſecundo illud audire, ſed ſufficit illud hora ſexta audiuiſſe.

Quarta eſt, an qui in Paſchate non communicauit, teneatur poſt communicare ante Paſcha ſequens? Ad quam quidam affirmando reſpondent. Sed oppoſita ſententia negans, quam tenent S. Anton, 3. p. tit, 14. cap. 19. §. 3. Syluester verbo *Eucharistia* 3. q. 15. M. Soto in 4. d. 18. q. 1. ar. 4. ad finem, & alij, mihi probabilior videtur. Sicut enim, qui non ieiunauit in Quadrageſima, non tenetur poſt illam ieiunare; ita, qui non communicauit in Paſchate, licet tunc peccauerit, non tenetur poſt cõmu-

municare ante Paſcha ſequens. Quod intelligendum eſt, niſi per cenſuras cogeretur ab Epiſcopo, vt prima data occaſione communicaret: aut niſi ante Paſcha ſequens inſtaret obligatio præcepti diuini, quia plurimis annis communionem omiſiſſet.

Quinta eſt, an qui in peccato mortali ſacrilegè communicat ſatisfaciat præcepto communicandi? Ad quam quidam affirmando reſpondent cum M. Soto lib. 2. de iuſtitia, quæſt. 3. ar. 10. quia Eccleſia ſolum actum externum communionis præcipit, & licet iubeat reuerenter communicare, hoc intelligendum eſt de reuerentia externa; non enim præcipit Eccleſia interiorem reuerentiam, cum ſit valde difficilis, nec communionem ſpiritualem, ad quam pertinet diſpoſitio interior, quæ non eſt de ratione ſumptionis ſacramentalis, ſicut attentio eſt eſſentalis orationi, & formalis integritas confeſſioni. Vnde ſicut, qui cum affectu ad peccatum mortale, & ſacrilegè baptizatur, aut confirmatur, præceptum Baptiſmi, & confirmationis implet: ita, & qui eodem modo communicat, implet præceptum communionis, quia realiter, & verè recipit Sacramentum, quod ſolum præcipit Eccleſia. Alij negando reſpondent cum Durando in 2 d. 28. q. 4. & Adriano in 4. qæſt. vlt. de confeſſione: nam cum præceptum Eccleſiæ ſit quædam determinatio præcepti diuini, videtur, Eccleſiam talem communionem præcipere, qualem

Chri-

Chriſtus pręcepit, nempe piam,& religioſam, vt denotat illud *Reuerenter* capitul. ſupra citati. Vnde ſicut ſi Prælatus alicui pręciperet, vt ſumet cibum, huic præcepto non ſatisfaceret, qui ſumeret cibum veneno infectum: qui ei mortem afferret: ita nec præcepto Eccleſiæ ſatisfacit, qui Euchariſtiam, quæ mors eſt malis, in peccato mortali ſuſcipit. Vtraque ſententia probabilis eſt.

ARTICVLVS XII.

Vtrum liceat corpus Chriſti ſumere ſine ſanguine.

Concluſio eſt affirmans.

VBi de corpore Chriſti ſub ſpeciebus panis,& de ſanguine Chriſti ſub ſpeciebus vini eſt ſermo,& ſic concluſio certa eſt ſecundum fidem diffinita in Concil. Conſtantien. ſeſſ. 13. & Trident. ſeſſ. 21. cap. 1. & can. 1. his verbis: *Si quis dixerit ex Dei præcepto, vel neceſſitate ſalutis omnes, & ſingulos Chriſti fideles vtranque ſpeciem Sacratiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti ſumere debere; anathema ſit.*

Du-

Dubium. An communicanti ſub vtraque ſpecie, cæteris paribus, conferatur maior gratia, quam ſub vna tantum ſpecie communicanti.

Pars affirmans probatur 1. communicans ſub vtraque ſpecie, ſumpto Sacramento, quantum ad ſpecies panis, poſtea ſumendo quantum ad ſpecies vini aliquid gratiæ recipit, alias potus ille Sacramentalis non conferret, quod ſignificat, dignè ſumenti; ergo maior gratia confertur communicanti ſub vtraque ſpecie, quam tantum ſub vna communicanti.

Secundò. Vtilius eſt ſumere Sacramentum integrum, quam ſumere partem illius: ſed qui communicat ſub vtraque ſpecie, ſumit integrum Sacramentum, qui vero communicat ſub vna tantum ſpecie, ſolum partem Sacramenti ſumit; ergo illi vtilius eſt, & maior gratia confertur, quam huic. Maior probatur, nam integrum Sacramentum perfectius ſignificat gratiam cibantem, & reficientem; ergo, & perfectius illam cauſat, ac proinde vtilius eſt illud integrum ſumere.

Tertiò. Qui duo ſuſcipit Sacramenta, Euchariſtiæ, ſcilicet, & Ordinis, vel Matrimonij, cæteris paribus maiorem recipit gratiam, quam qui ſolum vnum recipit; ergo etiam, qui vtramque ſpeciem Sacramen-

menti Euchariſtiæ ſuſcipit. Probatur conſequentia, quia quælibet ſpecies non minus habet rationem inſtrumenti, & virtutem collatiuam gratiæ, quam ſi eſſet diſtinctum Sacramentum ab alia.

Dicendum tamen eſt Cõmunicanti ſub vtraque ſpecie, cæteris paribus non conferri maiorem gratiam, quam ſub vna tantum ſpecie communicanti. Docent hoc Caiet. hic, M. Soto in 4. d 12. q. 2. art. 12. & communiter diſcipuli D. Thom. & alii, licet nonnulli oppoſitum probabile eſſe aſſerant.

Probatur primo, ex S. Doct. hic ad 3. dicente: *Poteſt à populo corpus ſine ſanguine ſumi. Nec exinde ſequitur aliquod detrimentum: quia ſub vtraque ſpecie totus Chriſtus cõtinetur.* Si maiorem gratiam reciperet, qui communicat ſub vtraque ſpecie, aliquod detrimentum ſequeretur populo ſumenti corpus ſine ſanguine, maioris ſcilicet gratię defectus; ergo, &c.

Secundò, ex Conc. Trid. ſeſſ. 21. c. 3. docente: *Fatendum eſſe, etiam ſub altera ſpecie totũ atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi: ac propterea, quod ad fructum attinet, nulla gratia neceſſaria ad ſalutem eos defraudari, qui vnam ſpeciem ſolam accipiunt.* Si dicas, Concilium non dicere nulla gratia priuari, ſed ſolum, nulla gratia neceſſaria ad ſalutem eos defraudari, contra hæreticos aſſerentes, neceſſariũ eſſe ad ſalutem ſumere hoc Sacramentum ſub vtraque ſpecie. Fateor propter hoc oppoſitam ſen-

tentiam excuſari ab omni cenſura, & vt ait M. Soto vbi ſupra, nullam continere abſurditatem, nam & ſi vera eſſet, nullam iniuriam feciſſet Eccleſia ſæcularibus, priuando eos communione ſub vtraque ſpecie, quia præcipuam curam debuit Eccleſia habere, cauendi periculum effuſionis ſãguinis. Sed negari non poteſt noſtram concluſionem valde inſinuari in prædictis verbis Conc. Trident. Tum quia nec gratia collata per vtramque ſpeciem eſt ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem, vt docet D. Tho. ſupra q. 72. art. 3. ergo Concilium non solũ vult eos, qui vnam tantum ſpeciem accipiunt, non defraudari gratia ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem, ſed nec etiam neceſſaria ad melius, & perfectius ſalutem cõſequendam, quam haberent, ſi ſub vtraque ſpecie communicarent, & qua defraudarentur, ſi ſub nulla communicare prohiberentur. Tum etiam, quia Conc. eadem vtitur ratione, qua D. Thom. ſcilicet, quia Chriſtus totus continetur ſub qualibet ſpecie: ſed hæc non ſolum probat, non defraudari prædictos gratia ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem, ſed nec etiam ea, quam accipiunt communicantes ſub vtraque ſpecie; ergo, &c. Minor probatur, nam vt hic ℣. *Secundum*, oſtendit Caietan. quod cauſat gratiam, non eſt ſolum, quod ex vi verborum continetur in hoc Sacramento, ſed etiam, quod per concomitantiam in eo continetur, alias diuinitas gratiam huius Sacramenti non cauſaret, ergo

cum communicantes ſub ſpecie panis tantum, non priuentur ſumptione ſanguinis, vt contenti in hoc Sacramento per concomitantiam, etiam ſi priuentur ſumptione eiuſdem ſanguinis, vt ex vi verborum in eo continetur, nulla prorſus gratia priuantur, gratiam enim, quam cauſat ſanguis ſumptus, vt ex vi verborum continetur in hoc Sacramento, cauſat etiam ſumptus, vt in eo continetur per concomitantiam.

Dixi in cōcluſione, cœteris paribus, quod & dicit Caiet. hic §. *Ex quibus*: quia ſi qui cōmunicat ſub vtraq; ſpecie, ſaltē quando recipit ſpeciē vini, melius eſſet diſpoſitus, quam qui ſub vna ſpecie communicat, maiorem abſque dubio gratiam reciperet, quā ille, & quam ipſemet recipit quando ſub ſpecie panis communicauit: nam Sacramenta melius diſpoſitis maiorem gratiam conferunt.

Ad 1. autem factum in principio reſpōdetur, antecedens ſolum eſſe verum, ſi quando recipit ſpeciem vini eſt melius diſpoſitus. Cuius rationem aſſignat Caiet. hic ad 4. *Quoniam idem eſt vtrobique agens, & idem patiens aqualiter vtrobique diſpoſitum, & perinde quo ad interiorem fructum ſe habet, ac ſi poſt ſumptam hoſtiam vnam, aliam ſumeret, vt contingit ſumentibus reliquias ſacramenti*. Si dicas, ſemper quando communicans, ſub vtraque ſpecie ſumit ſpeciem vini, eſſe magis diſpoſitum, nam iam habet maiorem gratiam habitualem. Reſpondetur, gratiam habitualem, quæ per

ipſum

ipſum Sacramentum confertur, nullo modo diſponere ad gratiam, quæ per ipſum Sacramentum confertur; quia ſimul eſſet diſpoſitio ad Sacramentũ, & effectus eiuſdem Sacramenti. Et quamuis poſt gratię collationem duret ſumptio Sacrimenti; reſpectu tamen diuinæ acceptationis iam cenſetur moraliter per acta: quia Deus intuitu totius ſumptionis, & tanquam effectum totius communionis gratiam confert, cum primum ſumitur ſpecies panis, aut prima hoſtia cũ eadem prorſus diſpoſitione, qua ſumitur ſpecies vini, aut ſecunda hoſtia.

Ad 2 reſpondetur negando maiorem. Ad probationem dico, licet integrum Sacramentum perfectius ſignificet gratiam; non tamen ſignificare perfectiorem gratiam: ſicut licet Baptiſmus factus per immerſionem perfectius ſignificet effectum Baptiſmi, quam factus per effuſionem, aut aſperſionem, vt hic §. *Secundo*, explicat Caietan. non tamen perfectiorem effectum ſignificat, aut cauſat. Et idem eſt de Matrimonio contracto per verba, licet enim ſignificet vinculum matrimoniale magis perfecte, quam matrimonium contractũ per ſola ſigna, aut nutus; non tamen ſignificat, aut facit maius, aut perfectius vinculum, ſed idem prorſus.

Ad 3. reſpondetur negando conſequentiam. Ad probationem Caietan. hic ad 2. negat antecedens: *Non ſunt enim inſtrumenta Chriſti contenti in Euchariſtia ſpecies ſacra-*

mentales, aut vſus earum verè, & propriè loquendo. Sed hoc merito diſplicet Mag. Soto vbi ſupra: *Nam poſtquam ſpecies ſunt Sacramenta, vt ſupra dictum eſt, ſcilicet ſigna tam corporis contenti, quam gratiæ, quæ confertur, non eſt cur non ſint eius cauſa, vt aqua Baptiſmi. Sed verum eſt, quod non ſunt cauſa niſi virtute corporis, & ſanguinis.* Quæ virtus cũ tota ſit in qualibet ſpecie, non minorem gratiam confert ſumenti vnam ſpeciem, quam ſumenti vtramque, ſi cætera ſint paria.

Circa Queſtion. 81, nihil ſe offert ſcribendum.

QVAESTIO LXXXII.

De Miniſtro huius Sacramenti.

AR-

ARTICVLVS I.

Vtrum conſecratio huius Sacramenti ſit propria Sacerdoti.

Concluſio eſt affirmans.

CErta eſt ſecundum fidem; habetur enim in cap. *Firmiter*, De Sum. Trinit. his verbis: *Hoc Sacramentum nemo poteſt cõficere niſi Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus.* Colligitur etiam ex Conc. Trident. ſeſſ. 22. cap. 1. & can. 2. Illam primum in dubium reuocauit Vvicleſ, & poſtea Lutherus expreſsè negauit. Contra quos præter alia eſt ratio D. Thom. hic, & teſtimonium Lucæ 22. v. 19. ab eo adductum: *Hoc facite in meam commemorationem.* Quod Chriſtus, poſtquam conſecrauit, ſolis Apoſtolis dixit, eos inſtituendo Sacerdotes, in quorum gradu ponitur Sacerdos cum ordinatur, eique cõfertur poteſtas hoc Sacramentum conſecrandi in perſona Chriſti.

ARTICVLVS II.

Vtrum plures Sacerdotes poſſint vnam, & eandem hoſtiam conſecrare.

Concluſio eſt affirmans.

CONſtat ex conſuetudine antiqua quarundam Eccleſiarum, & ex Romano Pontificali: non ſolum enim quando conſecratur Epiſcopus, ipſe, & qui eum conſecrat, eandem conſecrant hoſtiã, ſed etiam quando Sacerdotes ordinantur: nam noui ordinati Epiſcopo concelebrant. *Nec propter hoc* (inquit D. Thom.) *iteratur conſecratio ſuper eandem hoſtiam: quia ſicut Innocentius III. dicit, omnium intentio debet referri ad idem inſtans conſecrationis.* In quo ſcilicet Epiſcopus verba conſecrationis terminat. Ad quod refertur eo ipſo, ac noui ordinati habent intentionem debitam. Quam habent, vt hic ait Caiet. quando proponunt apud ſe: *Intendo dicere cum ea intentione, qua debeo dicere*, ſcilicet verba conſecrationis: vel (quod idem eſt) intendo facere, quod intendit Eccleſia. Quæ intentio conditionalis eſt, conſecrandi ſcilicet, ſi contingat eos ſimul cum Epiſcopo (qui abſolutam intentionem conſecrandi habet) formam abſoluere; alias non. Neceſſarium tamen non eſt hanc conditioné,

ex-

expreſsè, & formaliter apponere, ſed ſatis eſt, vt apponatur virtualiter, vt apponitur, eo ipſo, ac nouus ordinatus intendit facere, quod intendit Eccleſia.

ARTICVLVS III.

Vtrum diſpenſatio huius Sacramenti pertineat ad ſolum Sacerdotem.

Concluſio eſt affirmans.

PRopria, & per ſe ad ſolum Sacerdotem pertinet ex officio miniſtratio huius Sacramenti, hocque iure diuino, vt docet M. Soto in 4. d. 13. q. 1. art. 3. & colligitur ex Conc. Trid. ſeſſ. 13. cap. 8. dicente: *Semper in Eccleſia Dei mos fuit, vt laici à Sacerdotibus communionem acciperent, Sacerdotes autem celebrantes ſe ipſos communicarent, qui mos tãquam ex traditione apoſtolica deſcendens iure, ac merito retineri debet.*

Quia tamen, vt hic ait D. Thom. Diaconus quaſi propinquus ordini ſacerdotali aliquid participat de eius officio, competit aliquo modo miniſtratio huius ſacramenti: *Competit enim ei ex officio ſanguinem Domini diſpenſare, ſed non corpus*, vt idem S. *D.* dicit in 4. diſt. 13. q. 1. art. 3, quæſtiuncula 2. Vnde verum non eſt, quod quidam recen-

tiores hic aſſerunt, nullã eſſe faciendã differentiam inter calicem, & corpus Chriſti, quaſi vnum iure diuino magis poſſit per Diaconum diſtribui, quam, aliud. Hanc enim facit D. Thom. locis citatis, & rationem aſſignat; quia non habet manus ſacratas, & ideò licet poſſit ſanguinem diſpenſare, quia continetur in vaſe, ſicque non oportet, vt tangatur à diſpenſante; nõ tamen corpus Chriſti, quod debet tangi. Quod intelligendum eſſe dicit, *Niſi de mãdato Presbyteri, vel Epiſcopi, vel Presbytero lõgè poſito in caſu neceſſitatis*, Colligitur ex Can. *Non oportet*, vt dicitur: *Non oportet Diaconos panem dare*. Et ex Can. *Præſente*, vbi additur: *Præſente Presbytero Diachonus Euchariſtiam corporis Chriſti populo (ſi neceſſitas cogit) iuſſus erogat*,

Quare licet diuino iure ſpectato, dominici ſanguinis diſpenſatio poſſit etiam nunc ab Eccleſia, vel Sum. Pontifice (alijs enim inferioribus Prælatis id non eſt concedendum, poſtquam vſus antiquus ceſſauit) committi Diacono abſque vlla neceſſitate, vt olim fuit commiſſa S. Laurentio à S. Sixto: non tamen diſpenſatio corporis Chriſti, ſi nulla cogat neceſſitas, aut cauſa adſit. Si vero neceſſitas cogit, & Sacerdos abeſt, poteſt Diaconus corpus Chriſti infirmo miniſtrare: quia neceſſitas ipſa interpres eſſet, quod ratum haberet, vt Diaconus eius vices impleret. Si autem adeſt Sacerdos, & non poteſt morienti corpus Chriſti miniſtrare, Diaconus poteſt de eius manda-

dato, & commiſſione præſtare. Immo ſi ex negligentia, aut nequitia nollet Sacerdos, potens Sacramentum deferre infirmo, etiam monitus à Diacono, poſſet Diaconus illo inuito ſuum munus præſtare, & miſero infirmo in extremis ſuccurrere, vt ait M. Soto vbi ſupra.

De Subdiacono, & alijs inferioribus, etiã laicis, probabile videtur recentioribus nõnullis, ſi non adſit Sacerdos idoneus, aut Diaconus, poſſe infirmo in extremis conſtituto corpus Chriſti miniſtrare: nam id nec naturali, nec diuino, nec Eccleſiaſtico iure prohibitum eſt: ſed hæc opinio, quam tenuiſſe quendam Henricum refert Syluester verbo *Eucharistia* 3. q. 4. intollerabilis appellatur à M. Soto vbi ſupra ad finem articuli, & merito. Tum quia hoc nunquam eſt auditum fuiſſe factum, cum tamen caſus ex ſe ipſo rariſſimus non ſit, ſed ſæpe contingat, præſertim in locis exiguis, non adeſſe Sacerdotem, aut Diaconũ, qui infirmum in extremis conſtitutum communicare poſſit. Tum etiam, quia ſi Diaconus poteſt de mandato Presbyteri, aut in eius abſentia hoc Sacramentum miniſtrare, hoc ideò eſt, quia vt dicitur Can. *Diaconus*, diſt. 23. *Diaconus dum ordinatur ad miniſterium conſecratur*. Subdiaconus verò non eſt miniſter Sacerdotis, ſed Diaconi. ſicque non participat ex officio Sacerdotis, poſſe miniſtrare hoc Sacramentum. Tum denique, quia quamuis laico in neceſſitate corpus Chriſti tangere licitũ

 eſſe

eſſe concedat D. Thom. hic: in nullo tamen caſu admittit licere ei illud alijs miniſtrare, ſed in 4. diſt. 13. q. 1. art. 3. quæſtiunc. 1. ad 3. dicit: *In caſu neceſſitatis poteſt, & debet corpus Chriſti tangere, etiam ſi ſit peccator, vt ſi in aliquo loco immundo iaceret: ſed non eſt ſimile de diſpenſatione Sacramenti: quia receptio huius Sacramenti non eſt neceſſitatis. Vnde ei, qui non poteſt ſacramentaliter manducare, dicendum eſt, Crede & manducaſti.*

Quod diximus de miniſtratione huius ſacramenti alijs, dicendum videtur de miniſtratione illius ſibi ipſi. Vnde in neceſſitatis articulo, vt ſi Sacerdos ſit peſte laborans, vbi alij timent ei appropinquare, inquit Caiet. in Sum. verbo *Communio*, poteſt extra ſacrificium Miſſæ Sacerdos à ſe ipſo ſumere Euchariſtiam. Et idem videtur dicendum de Diacono, quando alias ſine viatico deberet mori. De laico, quamuis nonnulli recentiores id aſſerunt, nullatenus eſt concedendum: nam cui non licet alijs miniſtrare hoc Sacramentum, nec ſibi miniſtrare licet. Nec obſtat exemplum Reginæ Scotiæ, quæ in Anglia martyrium ſubitura Euchariſtiam, quam apud ſe ſeruabat, ſumpſit proprijs manibus. Nam Euchariſtiam non tam ſumpſit, vt ſe ipſam communicaret, quàm vt eam ab hæreticorum iniurijs eriperet. Et quamuis eam ſolum ſumpſiſſet, vt ſe ipſam communicaret, dici de illa poſſet, quod de S. Apolonia ait Mag. Soto lib. 5. de iuſtitia, q. 1. art. 5. ad finem; *Quod cum eſſet fœmina, acuminiſ-*

que

que adeo iuris inſcia, per inuincibilem ignorantiam ſit excuſanda.

Circa articulum quartum, quintum, ſextum, ſeptimum, octauum, nonum, & decimum, nihil ſe offert ſcribendum.

QVÆSTIO LXXXIII.

De ritu huius Sacramenti.

ARTICVLVS I.

Vtrum in hoc Sacramento Chriſtus immoletur.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium I. An Miſſa ſit ſacrificium, quo Chriſtus in hoc Sacramento immolatur.

PArtem negantem tenent hæretici noſtri temporis: Probat illam primo. Lutherus: quod in cœna vltima Chriſtus fecit, non fuit ſacrificium, quo ſe ipſum immolaret, ergo neque quod in Miſſa facit Eccleſia erit ſacrificium, quo Chriſtus immolatur. Conſequentia patet, nam quod in Miſſa fit, non eſt aliud quam cõmemoratio quædam illius vltimæ cœ-

næ Dominicæ. Antecedens probatur: Tum quia illud fuit Sacramentum, ac teſtamentum Chriſti, vt patet ex illis verbis, *Hic calix nouum teſtamentum eſt in meo ſanguine*; ergo nō fuit ſacrificium: ratio enim ſacramenti, & teſtamenti omnino pugnat cum ratione Sacrificij, cum ſacrificium ſit aliquid, quod nos Deo offerimus, Sacramentum verò datur nobis à Deo, & teſtamentum contineat promiſſionem hæreditatis nobis factam, & ridiculum ſit dicere per teſtamentum dari aliquid teſtatori ab hærede. Tum etiam, quia in vltima cœna legitur Chriſtum in menſa ſediſſe, & ſacramentum diſcipulis diſtribuiſſe, non autem illud Patri obtuliſſe; ergo non fuit ſacrificium, quod in illa Chriſtus fecit.

Secundò illam probat Caluinus: In terris nulla ſunt modo ſacrificia; ergo Miſſa non eſt ſacrificium. Antecedens probatur: Tum quia nulli modo ſunt Sacerdotes, nā Chriſtus eſt Sacerdos in æternum, & vt ait Apoſtolus ad Hebræos 10. in veteri lege ideo multiplicabantur Sacerdotes, quia morte prohibebantur permanere; ergo nec ſacrificia, Sacerdotium enim ordinatur ad ſacrificium, hocque & illud ſibi mutuo reſpondent. Tum etiam, quia ſacrificium crucis fuit infiniti valoris, & ſufficiens ad delenda omnia peccata totius mundi; ergo non egemus alio ſacrificio, & multiplicare ſacrificia nihil aliud eſt, quam negare virtutem, & ſufficientiam ſacrificij crucis.

Ter-

Tertiò, Hoſtiam, quæ offertur, occidi, & mactari neceſſe eſt; ergo ſi Chriſtus ſingulis Miſſis ſacrificatur, eum ſingulis momentis mille in locis crudeliter interfici oportet. At hoc dici non poteſt; ergo, &c.

Dicendum tamen eſt: Miſſam ſacrificiũ eſſe, quo Chriſtus in Sacramento Euchariſtiæ immolatur. Miſſæ nomine actio illa ſacra intelligenda eſt, qua in eccleſia Catholica cõficitur Euchariſtia multis præcedentibus, & ſubſequentibus præcibus, & cæremoniis. Hanc actionem Græci Liturgiam vocant; Latini verò Miſſam. Quod nomen quidam hebraicum eſſe dicunt, habetur enim Deuter. 16. verſ. 10. & pro eo vulgatus interpres oblationem transfert. Alii Latinum nomen eſſe dicunt à verbo mitto deductum. Quorum nonnulli cum Hugone de S. Victore lib. 2. de ſacram. p. 8. c. vlt. volunt Miſſam dici, quod oblatio, & præces ad Deum mittantur; ſicque illorum verborum, quę in ſine Miſſæ dicuntur, *Ite Miſſa eſt*, ſenſum eſſe, abire licet, quia oblatio, & Hoſtia ſalutaris iam transmiſſa eſt cum præcibus ad Deum pro vobis. Nõ pauci vero cum Alcuino lib. de offic. eccleſ. cap. de celebratione Miſſæ: Miſſam dici volũt à miſſione, ſeu dimiſſione populi, vt idem ſit Miſſa, quod miſſio, ſicut idem ſunt collecta, & collectio: ſicque illorum verborum, *Ite Miſſa eſt*, ſenſum eſſe, iam dimiſſio eſt congregationis, abire omnibus licet: vel ite, quia iam dimiſſi eſtis.

Hoc

Hoc ſuppoſito noſtram concluſionem docet D. Tho. hic dicens: *Celebratio huius Sacramenti* (quæ in Miſſa fit) *dicitur immolatio Chriſti*.

Secundò probatur ex Conc. Trid ſeſſ. 22. can. 1. vbi ſic diffinitur: *Si quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum, & proprium ſacrificium, anathema ſit*. Et cap. 1. de Chriſto dicitur: *Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, corpus, & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit; ac ſub earundem rerum ſymbolis Apoſtolis, quos tunc noui teſtamenoi Sacerdotes conſtituebat, vt ſumerent, tradidit; & eiſdem eorumque in ſacerdotio ſucceſſoribus, vt offerrent præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem. Et hæc quidem illa munda oblatio eſt, quam Dominus per Malachiam nomine ſuo, quod magnum futurum eſſet in gentibus, in omni loco mundam offerendam prædixit*. Quibus in verbis tria teſtimonia continentur, quæ hanc veritatem oſtendunt, illaque late expendunt, qui contra hæreticos ex profeſſo diſputãt. Nos ſolum aduertimus, ex verbis illis *Hoc facite &c.* recte colligi, Chriſtum Apoſtolis, & reliquis Sacerdotibus præcipiſſe, vt ſacrificium Euchariſtiæ offerrent, quia facite idem eſt ac ſacrificate. Facere namque non ſolum à profanis Auctoribus accipitur pro ſacrificare, iuxta illud Virgilij, *Cum faciam vitulam &c.* Sed etiam à Scriptura Sacra innumeris in locis, vt Leuit. 15. v. 15. *Faciet vnum pro peccato*, & 3. Regum 18. verſ.

verſ. 23. *Ego faciam bouem alterum.*

Tertiò probatur ex illis verbis Danielis 9. verſ. 27. *Confirmabit pactum multis hebdomada vna, & in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia, & ſacrificium.* Et cap. 12. verſ. 11. *Et à tempore cum ablatum fuerit iuge ſacrificiũ & poſita fuerit abominatio, &c.* Ibi enim eſt ſermo de tempore Antichriſti: ſed tunc nõ erit aliud ſacrificium, quod deficere, & auferri poſſit, niſi ſacrificium Miſſæ; ergo Miſſa ſacrificium eſt. Maiorem docent ibi S. Hieron. & apud ipſum S. Hippolitus, S. Ireneus lib. 5. aduerſus hæreſes cap. 25. S. Ephrem Syrus ſerm. de Antichriſto, Auctor imperfecti hom. 49. in Matth. Primaſius lib. 3. in Apoc. Theodoretus, Strabus Monachus, Anſelmus Laudunenſis, & alii in c. 12. citatum. Colligitur etiam ex Matt. 24. verſ. 15. vbi Chriſtus, vt notauit ibi S. Hilarius, de Antichriſti tẽporibus loquens, illum, *Abominationem deſolationis, quæ dicta eſt à Daniele Propheta*, appellauit. Minorem etiam præter alios docet Lyra, qui verba cap. 12. citata ſic exponit: *Ideſt, à tempore illo, quo ſacrificium altaris ceſſabit celebrari ſolemniter, & poſita fuerit abominatio, ideſt, Antichriſtus exhibitus hominibus ad adorandum.* Quam expoſitionem late proſequuntur nonnulli recentiores qui de Antichriſto ſcripſerunt. Probatur etiam, nam tũc (ſicut nec nunc ſunt) non erunt ſacrificia aliqua veteris legis, cum omnia poſt paſſionem Chriſti ceſſauerint: & ſi dicas, illa nihilominus Iudęos qui recipient Antichri-

ſtum.

ſtum fore oblaturos; non de illis loquitur Propheta, nam abominationes erunt Deo, ſed de ſacrificio iugi Deo grato, & acceptoergo ſolum erit ſacrificium Miſſæ, quod iuge dicitur, quia omnibus, & ſingulis diebus offertur in Eccleſia, immo omnibus, & ſingulis horis, cum apud Indos, & Antipodas offeratur horis, quæ apud nos ſunt noctis; quod ſacrificium inſtante Antichriſti perſecutione ceſſabit ſolemniter celebrari, ſicque deficiet in dimidio hebdomadis, id eſt tribus annis, & dimidio, hebdomada enim apud Danielem annorum eſt, ſeptemque annos continet, ſicut hebdomada dierum ſeptem dies.

Quartò. Probatur ex definitione ſacrificii, quę colligitur ex D. Thom. 2. 2. q 82. ſacrificium eſt religioſa actio, qua in ſigni debitæ ſubiectionis, & honoris ſoli Deo res aliquę ſenſibiles offeruntur, circa quas aliquid fit. Dempta enim prima particula, omnes alias conuenire *Miſſæ*, nec hæretici negabunt, cum conſtet, Euchariſtiam in ea confectam Deo ab Eccleſia, & eius Sacerdotibus offerri, aliquid circa ipſam faciendo, frangendo ſcilicet hoſtiam ſacram, & partem eius in calicem, vbi ſunt ſpecies vini, mittendo, & tandem vtramque partem conſumendo. Primã vero particulam deffinitionis, eſſe ſcilicet actionem non ſuperſtitioſam, ſed religioſam, conuenire Miſſæ, colligitur ex Apoſtolo 1. Corinth. 10: verſ. 20. & ſeq. vbi de comedentibus idolotita inquit, participes eſſe menſæ dæmonio-

niorum; de comedentibus autem Euchariſtiam, eſſe participes menſæ Domini, per menſam altare vtrobique intelligens, vt ait Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 1. & per participare de menſa, participare de ſacrificio in tali menſa oblato; ergo cum ſacrificium in menſa dæmoniorum oblatum ſit actio ſuperſtitioſa; ſacrificium vero oblatum in menſa Domini nequaquà, ſed actio religioſa: non ſuperſticioſa, ſed valde religioſa actio erit Miſſæ celebratio, cuius participes fiunt comedentes Euchariſtiam, quæ in Miſſa cõficitur, & Deo offertur ſuper altare, quod eſt Domini menſa.

Quintò probatur, nam vt optime oſtendit M. Cano lib. 12. de locis c. 13. ex Platone, Cicerone, & alijs, nequit eſſe aliqua Reſpublica bene inſtituta ſine publica Religione, Templis, Altaribus, Sacerdotibus, & ſacrificiis; ergo cum Eccleſiæ Reſpublica optime fuerit à Chriſto inſtituta, manifeſta dęmentia eſt, auferre ab illa ſacrificiũ, & conſequenter Sacerdotes, qui illud offerant, cum omnis Pontifex teſte Apoſtolò ad Hebr. 5. verſ. 1. Conſtituatur, vt offerat dona, & ſacrificia, ac proinde etiam Templa, & Altaria, in quibus offeratur.

Eſt autem Miſſa in Eccleſia Catholica *Singulare ſacrificium*, vt dicitur in Concil. Trid. in principio ſeſſ. 22. quod vnicum, & ſolum Chriſtus inſtituit, vt ſicut ait Leo Papa, ſer. 7. de Paſſione, *Vno expleretur ſacrificio variarum differentia victimarum*. Vnde Eccleſia in quadam Miſſæ collecta dicit

Deus

Deus, qui legalium differẽtiam hoſtiarum vnius ſacrificij perfectione ſanxiſti. Propter quod nõ rectè Caſſalius lib. 2. de ſacrificio Miſſæ c. 25. & alii affirmant, in Miſſa duo eſſe ſacrificia, in quorum primo panis, & vinum offeruntur, & durat ab Offertorio Miſſæ vſque ad conſecrationem; in ſecundo vero, quod durat à conſecratione vſque ad Communionem, offeruntur corpus, & ſanguis Chriſti. Nam panem, & vinum ante conſecrationem non offert Eccleſia tanquam hoſtiã ſacrificii, ſed vt materiam, ex qua conficienda eſt hoſtia, qua Deus placetur.

Eſt autem Chriſtus hoſtia, quę in hoc ſacrificio offertur, non prout eſt in propria ſpecie, ſed vt eſt ſub ſpeciebus panis, & vini. Vnde Concilium Trid. ſeſſ. 22. c. 1. ait: *Corpus, & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, &c. Nam nouum inſtituit Paſcha ſe ipſum ab Eccleſia per Sacerdotes ſub ſignis viſibilibus immolandum.* Propter quod rectè in concluſione à nobis dictum eſt, Miſſam eſſe ſacrificium, quo Chriſtus in hoc Euchariſtiæ Sacramento immolatnr.

Ad 1. autem factum in principio reſpõdetur negando antecedens; oppoſitum enim docent Concil. Trid. vbi ſupra; S. Cyprianus lib. 2. epiſt. 3. vel 63. ad Cecilium, S. Greg. Niſſenus hom. 1. de Reſurrect. S. Leo Papa ſerm. 7. de Paſſione, & communiter SS. Patres. Ad 1. probationem dico, ſicut agnus Paſchalis, & Sacramentum erat, & ſacrificium veteris legis; ita Euchari-

riſtiam Sacramentum eſſe, quatenus eſt inuiſibilis gratię viſibile ſignum, teſtamentū, quatenus eſt inſtrumentum publicum diuinæ voluntatis, & promiſſionis, & ſacrificium, quatenus Deo offertur. Neque repugnat, nos Deo dare, quod ab eo accipimus, iuxta illud 1. Paralip. 29. v. 14. *Quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi*. Ad 2. probationem dico, licet illud expreſsè non legatur, conſtare tamen ex traditione, & Patrum teſtimonio: vnde illud Conc. Trident. vbi ſupra docet.

Ad 2. reſpondetur negando antecedens. Ad 1. probationem dico, licet Chriſtus non habeat ſucceſſores in ſacerdotio, ſicut habuit Aaron, vt oſtendimus 1. 2. q. 90. a. 3. dubio vnico, con. 1. habere tamen plures Vicarios Sacerdotes. Cum enim ſit Sacerdos in æternum, debet, vſque ad finem mundi fungi Sacerdotio: cumq. hoc iam non fungatur per ſe immediate offerendo ſacrificia, neceſſe eſt, vt habeat plures Vicarios Sacerdotes, per quos hæc faciat, & Sacerdotio fungatur. Quod non aufert ipſum eſſe vnicum Sacerdotem, ſicut nec habere plures Vicarios in magiſterio, & officio paſcendi, tollit ipſum Chriſtum eſſe vnicum magiſtrum, & paſtorem, cum nullus ei ſuccedat cum eadem auctoritate, & poteſtate. Ad 2. probationem dico, licet ſacrificium crucis ſit ſufficientiſſimum, & vim habeat infinitam ad ſanctificandum: vt tamen eius fructus nobis efficaciter applicetur; egere nos aliis ſacrificiis, ſicut, &

poe-

pœnitentiæ operibus; alias enim omnes, pro quibus Chriſtus mortuus eſt, ſaluarentur.

Ad 3. reſpondetur, ſacrificium Miſſæ nõ eſſe ſacrificium cruentum, qualia erant ſacrificia legis veteris, in quibus animalia immolabantur, de quibus dicitur ad Heb. 9. v. 22. *Sine ſanguinis effuſione non fit remiſſio.* Sed eſt ſacrificium incruentum, quale fuit ſacrificium Melchiſedech, qui panem, & vinum obtulit. Et ideò non opus eſt in illo Chriſtum occidi, & ſingulis momentis interfici, ſed ſatis eſt, vt per illud repræſentetur mors, & paſſio Chriſti in Cruce: nam vt hic ait D. Thom. *Celebratio huius Sacramenti imago quadam eſt repræſentatiua paſſionis Chriſti, quæ eſt vera eius immolatio: & ideo celebratio huius Sacramenti dicitur Chriſti immolatio.* Nec obſtat ſacrificium Miſſæ eſſe idem cum ſacrificio Crucis. Nã licet ſit idem ex parte hoſtiæ, & principalis offerentis: differt tamen ab illo in modo, & ratione offerendi, vt dicitur in Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. & hoc ſufficit, vt non ſit ſacrificium cruentum, ſicut illud.

Du-

Dubium 2. An ſacrificium Miſſæ in conſecratione corporis, & ſanguinis Chriſti eſſentialiter conſiſtat.

PArtem negantem tenent multi, & probant primo. Oblatio eſt de eſſentia ſacrificij, eſt enim genus ad ſacrificium: ſed in conſecratione nulla eſt oblatio corporis, & ſangninis Chriſti; ergo in illa non conſiſtit eſſentialiter ſacrificium Miſſa.

Secundò. In feria ſexta Paraſceues celebratur verè, & propriè ſacrificium Miſſæ, at in die illo nulla fit conſecratio; ergo ſacrificium Miſſæ non conſiſtit eſſentialiter in conſecratione. Maior probatur: Tum quia omnes fideles intelligunt veram eſſe Miſſam in illo die, & ad illam audiendam teneri, ſi occurrat in die feſto. Tum etiam quia in illo die eſt oblatio religioſa ſoli Deo facta rei permanentis, circa quam aliquid exercetur, ſi quidem hoſtia eleuatur, benedicitur, & conſummatur; ergo eſt verum ſacrificium, cum eius diffinitio illi conueniat. Tum deinde, quia illa actio eſt aliquod indiuiduum in ſpecie religionis: ſed non eſt aliud præter ſacrificium; ergo, &c. Tum denique Deus acceptat illam actionem quantum ad omnes effectus ſacrificij, vt ſcilicet ſit impetratoria ad conuerſionem etiam infidelium, & ad ſatisfaciendum

dum pro pœnis debitis peccatis ; ergo etiam acceptat in ratione ſacrificij.

Tertiò. In omni ſacrificio id quod offertur, & ſacrificatur preſupponitur actioni ſacrificandi: ſed quod offertur in Miſſa, & ſacrificatur, nempe Chriſtus ſub speciebus, non præſupponitur conſecrationi; ergo hæc non eſt actio ſacrificandi, in qua eſſentialiter conſiſtit ſacrificium Miſſæ, ſed præparatio victimæ, & ita ſe habet reſpectu huius ſacrificij, quo vnio hypoſtatica reſpectu ſacrificij Chriſti in cruce.

Dicendum tamen eſt: Sacrificium Miſſæ in conſecratione corporis, & ſanguinis Chriſti eſſentialiter conſiſtere. Probatur 1. ex D. Thom. ſup. enim q. 82 ar. 4 ad 1. dicit: *Conſecratio Chriſmatis, vel cuiuſcumque alterius materiæ, non eſt ſacrificium, ſicut conſecratio Euchariſtiæ*. Hic etiam art. 4. inquit de Sacerdote peracta conſecratione loquens: *Petit hoc ſacrificium peractum eſſe Deo acceptũ, cum dicit, ſupra quæ propitio &c.* Sentit ergo ſtatim peracta conſecratione peractum eſſe ſacrificium, ſicque hoc in illa eſſentialiter conſiſtere.

Secundò. Conſecratio perfectiſſimè repræſentat ſacrificium cruentum, quod in ara crucis obtulit Chriſtus Deo Patri; ergo in illa conſiſtit ſacrificium Miſſæ incruentum. Conſequentia patet, nam vt hic ad 1. cum S. Amb. dicit D. Thom. *Hoc ſacrificium exemplum eſt illius*. Et in corp. art. dixerat, ideo celebrationem huius Sacraméti dici Chriſti immolationem, ac per conſe-

ſequens ſacrificium, quia eſt imago quædam repræſentatiua paſſionis Chriſti. Antecedens verò probatur: Tum ex D. Tho. ſup. q. 80. art. 12. ad 3. dicente; *Repræſentatio Dominicæ Paſſionis agitur in conſecratione huius Sacramenti*. Tum etiam, quia illud ſacrificium cruentum in hoc cōſiſtit, quod Chriſtus pro nobis ſanguinem ſuum fudit, & corpus ſuum occidi voluit: ſed hoc perfectiſſimè repreſentat conſecratio, nam cum ex vi verborum ſub ſpeciebus panis ponatur corpus Chriſti, ſine anima, & ſanguine, quæ ſolum ibi ſunt per concomitantiam, ſub illis ponitur, quaſi occiſus, & cum ex vi verborum ſub ſpeciebus vini ponatur ſanguis, ſine corpore, & anima, quæ tantum per concomitantiam continentur ibi, ſub illis ponitur, quaſi effuſus, & ſeparatus à corpore; ergo, & ſacrificium cruentum.

Tertiò. Præter conſecrationem nihil eſt aliud, quod ſit de eſſentia huius ſacrificij; ergo hoc in illa eſſentialiter conſiſtit. Antecedens probatur, nihil enim eorum, quę in Miſſa pręcedunt conſecrationem eſſe de eſſentia huius ſacrificii manifeſtum eſt, cum nondum ſint ibi corpus, & ſanguis Chriſti, quæ in hoc ſacrificio immolantur, & hoſtiæ rationem habent. Nihil etiam eorum, quæ fiunt, vel dicuntur poſt conſecrationem eſſe de eſſentia probatur diſcurrendo per ſingula. De eleuatione Sacramenti patet, quia Cartuſienſes non eleuant ſacrum calicem, qui tamen verè ſa-

ſacrificant. Si quis etiam ſacram hoſtiam eleuare obliuiſceretur, non propterea Miſſam non celebraſſe diceretur. Idem eſt de benedictionibus, quæ ſigno crucis fiunt, & de præcibus, & orationibus, quæ dicuntur. Quæ etiam cum varientur ſecundum varios ritus Eccleſiarum, vt patet ex liturgijs diuerſis, non poteſt in illis eſſentia huius ſacrificii conſiſtere, quæ inuariabiliter conſtituta eſt iure diuino. De fractione hoſtiæ conſecratæ, & miſtione partis illius cum ſpeciebus vini dicit D. Thom. hic a. 6. ad 6. *Horum prætermiſſio non facit imperfectionem ſacrificij*. Vnde quamuis aliquo caſu hæc omitteretur, ſicut, & alia prędicta, perfectum ſacrificium eſſet, & non deberet neceſſarjo reiterari, repeti, vel ſuppleri. De oblatione, quæ fit poſt conſecrationem idem aſſerendum eſt. Cum etiam non fiat à ſolo Sacerdote, ſed etiam à populo, vt colligitur ex verbis illis. *Vnde, & memores Domine nos ſerui tui, ſed & plebs tua ſancta, &c. offerimus preclaræ maieſtati tuæ &c.* Non poteſt in illa ſacrificii eſſentia conſiſtere; ad ſolum enim Sacerdotem ſpectat ſacrificium Miſſæ peragere, & illius hoſtiam immolare. Vnde ſicut in veteri lege vota, & pręces, quibus offerabantur Deo res ſacrificatæ ad impetrandum ab eo aliquod beneficium, non erant ipſum ſacrificium, ſed illud ſupponebant iam peractũ in Dei obſequium: ita & prædicta oblatio, per quam offertur Deo ſacrificium, petendo pro illo remiſſionem peccatornm, &

alia

alia diuina beneficia, non eſt ipſa ſacrificium, ſed illud prius peractum ſupponit. De ſumptione denique Sacramenti probatur: Tum quia ſumptio pertinet ad vſum ſacrificij, ſicut, & ſacramenti, & ad participandum fructum illius ordinatur, ſicque ſacrificium peractum ſupponit: ſicut comeſtio agni paſchalis in veteri lege illius Immolationem ſupponebat, vt colligitur ex cap. 12. v. 6. & ſeq. Exod. Tum etiam, quia ſumptio Sacramenti non eſt propria ſacerdotum, ſed communis ipſis, & aliis fidelibus; cum tamen ſacrificium Miſſæ perficere ſolis Sacerdotibus conueniat. Tum denique, quia alias, quando Sacerdos plures formulas conſecrat in pixide ad communicandum fideles, hæ cum non ſumantur ab eo, non eſſent verè, & propriè ſacrificatæ, ſicque fideles non eſſent participes altaris, & ſacrificii, cum corpus Chriſti ſumunt, quod videtur eſſe contra illud 1. ad Corinth. 10. v. 18. *Nonne, qui edunt hoſtias, participes ſunt altaris?* Et contra illud Canonis, *Vt quotquot ex hac altaris participatione Sacroſanctum Filij tui corpus, & ſanguinem ſumpſerimus.*

Oppoſitum huius tenet Mag. Soto in 4. d. 13. q. 1. ar. 4. & q. 2. art. 1. vbi ait: *Sumptio vtriuſque formæ ad eſſentiam ſacrificij attinet.* Contra quod tamen præter dicta eſt: nam certiſſimum eſt in cœna verè obtuliſſe Deo Patri hoc ſacrificium, vt colligitur ex Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 1. & ex Patribus vniuerſis: at non eſt ita certum ſacramen-

tales ſpecies ſumpſiſſe, nam licet id aſſerat D. Thom. ſupra q. 81. ar. 1. alij incertum eſſe dicunt, ergo ſumptio ſpecierum non eſt de eſsentia huius ſacrificii, alias eodem modo eſset certum vnum, ac alterum. Deinde, quia vt ait D. Thom. ſupra q. 82. art. 4. ad 1. *Si miraculosè corpus Chriſti in altari ſub ſpecie carnis appareat, aut ſanguis ſub ſpecie ſanguinis non eſt ſumendum*. At tunc non manet ſacrificium eſsentialiter imperfectum; ergo ſumptio non attinet ad eſsentiam ſacrificii.

Concedendum tamen eſt, ſumptionem ad integritatem, & perfectionem ſacrificii pertinere plus, quã alias actiones dempta conſecratione: propter hoc enim quãdo Sacerdos deprehendit venenum in calice fuiſse immiſsum inquit D. Thom. hic ar. 6 ad 3. *Ne ſacramentum remaneat imperfectum debet aliud vinum apponere in calicem, & denuo reſumere à conſecratione ſanguinis, & ſacrificium perficere*. Quod de perfectione accidentali intelligendum eſt, plus tamen neceſsaria, quam ea, quam habet ſacrificium ab aliis actionibus ſacrificialibus. Nã aliæ actiones ſolum ſunt neceſsariæ tanquam cæremoniæ ex præcepto Eccleſiæ inter ſacrificandum adhibendæ: ſumptio verò ex diuino præcepto neceſſaria eſt. De quo licet nonnulli dubitent, quia Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 1. tantum docet id haberi ex traditione Apoſtolica; ex qua non neceſſario infertur ius diuinum: mihi tamen probabilius eſt, & fere certum, Chriſtum

ſtum præcepiſſe, vt Sacramentum à celebrante ſumeretur; propter quod D. Th. ſup. q. 82. ar. 4. abſolutè docet: *Neceſſe eſt: quod Sacerdos quotieſcumque conſecrat, ſumat integrè hoc Sacramentum*. Quod probat ex Conc. Tolet. dicente, id omnibus modis tenendum eſſe, & rationem huius his verbis reddente: *Quale eſt ſacrificium, cui nec ipſe ſacrificans particeps eſſe dignoſcitur?* Quæ verba indicare videntur, neceſſitatem præcepti ſumendi Sacramentum naturaliter cōſequi inſtitutionem ipſam ſacrificii, ac proinde nō humanum, ſed diuinum Chriſti inſtituentis eſſe præceptum; propter quod ſemper Eccleſia curauit, vt obſeruaretur, & nunquam ſacerdos conſecraret, quin vtramque ſpeciem ſumeret.

Ad 1 autem factum in principio reſpondetur, oblationem, quæ eſt de eſſentia ſacrificii, non debere neceſſario eſſe verbalem: nam vt ait D. Thom. ſupra q. 48. ar. 3. *Sacrificium propriè dicitur aliquid factum in honorem propriè Deo debitum ad eum placandum*. Quod ſine oblatione verbali fieri poteſt, & ſufficit oblatio realis, quæ in tali facto includitur. Et hæc realis oblatio includitur etiam in conſecratione corporis, & ſanguinis Chriſti: ſicut enim Chriſtus in cruce ſacrificium corporis, & ſanguinis ſui obtulit, non tam verbis, quam factis; moriendo ſcilicet pro Dei gloria, & noſtra ſalute: ita Sacerdos conſecrans offert opere, & re ipſa corpus, & ſanguinem Chriſti

conſecratione ipſa, hęcque eſt realis quædam oblatio repræſentans mortem, & paſſionem Chriſti, eiuſque cruentum ſacrificium. Quod & colligitur ex forma Sacerdotii, quę ponitur in Con. Florent. in inſtructione Armenorum, *Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro viuis, & mortuis*. Per hęc enim verba, vt ait D. Thom. quæſt præcedent. art. 1. ad 1. datur poteſtas conſecrandi, atque adeo offerre ſacrificium accipitur pro conſecrare, & idem eſt cum illo, conſecratioque, quatenus fit in honorem Deo debitum ad eum placandum, eſt quædam realis oblatio, & propriè ſacrificium.

Ad 2. reſpondetur, ſacrificium, quod fit feria ſexta Paraſceues, non eſſe aliud, quam illud, de quo dicitur in 6. Synodo generali cap 52. *In omnibus ſancta Quadrageſimæ ieiunij diebus, præter quam ſabbato, & Dominica, & Annuntiationis die fiat ſacrum præſanctificatorum ſacrificium*. De quo Auctor ſummæ Conciliorum ibi ex Theodoto Balſamon hæc dicit: *Sacrificium præſanctificatorum eſt oblatio ſacrificij iam peracti, & perfecti Ieiuniorum autem dies luctus, & compunctionis in expiationem peccatorum; & quia ſacrificium offerre eſt feſtum diem agere, ſtatuerunt Patres non fieri nouam conſecrationem tota Quadrageſima, niſi Sabbato, & Dominica &c. In his enim feſtum agere, non lugere, nec ieiunare iuſſi ſumus. Quod nunc obſeruatur apud Latinos in die Paraſceues*. Ex quo patet in feria ſexta Paraſceues non celebrari

ve-

verè, & propriè ſacrificium Miſſæ, & quod in illo die fit, ſolum eſſe quandam oblationem ſacrificij peracti, hoc eſt, hoſtię die præcedente ſacrificatæ, ſimili ei, qua in veteri lege ſacrificio iam peracto res ſacrificata offerebatur Deo ad aliquod beneficium impetrandum. Vnde in forma neganda eſt maior argumenti. Ad 1. probationem negandum eſt, omnes fideles illud intelligere, cum potius, vt dicitur in Can. *Sabbato*, De conſecrat. diſt. 3. *Traditio Eccleſia habeat iſto biduo Sacramenta penitus non celebrari*, ſcilicet feria ſexta, & ſabbato hebdomadæ ſanctæ; in quibus Miſſam dici nõ poſſe aſſerit Nauarrus cap. 25. num. 88. Et quidquid ſit de ſabbato, in quo Miſsam, quæ nunc dicitur, ait non eſse illius diei, ſed noctis Reſurrectionis, verum eſt, quod de feria ſexta dicit: *In ſexta verò feria, nec dicitur, nec dici debet, nec publicè, nec ſecretè, ſed ſolũ ſuſcipitur hoſtia, quę ex præcedẽti die conſecrata remanſit*. Cum ergo in tali feria ſexta non ſit verè, & propriè ſacrificium Miſſæ, quia hoc ſine conſecratione non eſt; nõ tenentur fideles in illa etiam ſi occurrat in die feſto Annuntiationis Miſsam audire, nec aſſiſtere officio illius diei: quia præceptum Eccleſię ſolum eſt audiendi Miſsam. Ad 2. probationem dico, oblationem illius diei eſse oblationem ſacrificii iam peracti, & perfecti, ſicque non eſse propriè ſacrificiũ, ſed ſacrificium præſanctificatorum, vt diximus; quod ſolum latè, & cum addito ſacrificium appellatur. Ad 3. probationem

dico, illam actionem eſse oblationem ſacrificii iam peracti, quæ licet ad virtutem religionis ſpectet; non tamen eſt propriè, & ſimpliciter ſacrificium, quamuis ad illud quodammodo reducatur. Ad 4. probationem dico, illos effectus, non ſolum eſse ſacrificii propriè ſumpti, ſed etiam oblationis ſacrificij iam peracti.

Ad 3. reſpondetur negando maiorem: nam nõ ſolum offertur, & ſacrificatur, quod ad actionem ſacrificandi præſupponitur tanquã materia illius; ſicut præſuppoſita fuerunt panis, & vinum ad oblationem, & ſacrificium Melchiſedech; ſed etiam quod per actionem ſacrificandi fit, eiusque terminus eſt; per actionem enim ſacrificandi offerebatur, & ſacrificabatur olim animal, quod in Dei honorem occidebatur, & per talem actionem occidebatur; & nõ præſupponebatur occiſum tali actioni. Vnde cum Chriſtus ſub ſpeciebus ſit terminus conſecrationis, per hanc Chriſtus offertur, & ſacrificatur, ſicque vt hic ait D. Thom. *Celebratio huius Sacramenti dicitur Chriſti immolatio*. Quę celebratio ipſa conſecratio eſt, nam vt idem S. Doct. ait ſupra q. 82. ar. 4. ad 2. *In conſecratione perficitur Sacramentum*.

Du-

Dubium 3. *An ſacrificium miſſæ ſit propitiatoriũ, & ad quos effectus proſit, & valeat, & quomodo.*

NOnnulli hæretici noſtri temporis, licet Deo gratiſſimum eſſe aſſerant ſacrificium Miſſę propitiatoriũ tamen eſſe negãt.

Dicendum tamen eſt primo. *Sacrificiũ Miſſæ propitiatorium eſſe, ſicque ad remiſſionem peccatorum, & pœnarum pro eis debitarum; & ad alias neceſſitates valere, & prodeſſe non ſolum ſumenti, ſed etiam alijs tam viuis, quam defunctis; pro quibus offerri debet.* Probatur primo, ex Concil. Trid. ſeſs. 22. can. 3. vbi diffinitur: *Si quis dixerit Miſſæ ſacrificium tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem ſacrificij in Cruce peracti, non autem propitiatorium: vel ſoli prodeſſe ſumenti; neque pro viuis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & alijs neceſſitatibus offerri debere; anathema ſit.*

Secundò. Nam vt dicitur ad Hebræos 5. v. 1. *Omnis Pontifex conſtituitur, vt offerat ſacrificia pro peccatis.* Ergo cum Sacerdotes nouæ legis non niſi Miſsæ ſacrificium offerant, illud tanquam propitiatoriũ pro peccatis offerunt, hocque non ſolum pro ſe ipſis, ſed etiam pro populo: nam ſacerdos, vt ibidem verſ. 3. ſubditur, *Debet quemadmodum pro populo, ita etiam pro ſemetipſo offerre pro peccatis.* Cumque ſacrificium proſit eis, pro quibus offertur, alias fruſtra pro eis

offerretur, hoc ſacrificium non ſolum ſumenti prodeſt, ſed etiam alijs pro qubus offertur. Immo ſumenti, vt ſic, licet proficiat quatenus eſt ſacramentum; vt tamen eſt ſacrificium formaliter nemini prodeſt, niſi quatenus aliquo modo offertur pro illo, ſiue offeratur ab ipſomet, ſiue ab aliquo alio.

Dicendum eſt ſecundò. Ad delendam peccata mortalia, & eorum veniam obtinendam, atque vt peccatores primam gratiam conſequantur, & iuſti gratiæ augmentum, valere hoc propitiatorium ſacrificium; quia eſt eorum impetratorium; non tamen, quia ex opere operato infallibiliter cauſet hæc, aut contritionem, vel efficacia auxilia ad illa obtinenda, quamuis probabile ſit hoc modo cauſare auxilia ſufficientia.

Prima pars probatur ex Conc. Trident. ſeſſ. 22. cap. 2 vbi ſic dicitur: *Docet ſancta Synodus ſacrificium iſtud verè propitiatorium eſſe, per ipſumque fieri, vt ſi cum vero corde, & recta fide cum metu, & reuerentia contriti, & pœnitentes ad Deum accedamus, miſericordiam conſequamur, & gratiam inueniamus in auxilio oportuno. Huius quippe oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens crimina, & peccata etiam ingentia dimittit.* Vbi illud, *Per ipſum fieri*, intelligendum eſt per modũ impetrationis; vt ex ratione ſubiũcta colligitur: nam id cuius oblatione placatus Dñs peccata ingentia, ſcilicet mortalia dimittit gratiam, & donũ pœnitentiæ

con-

concedens, horum remiſſionem impetrare, dicitur mouendo diuinam miſericordiã ad gratiam, & donum pœnitentiæ concedendum, & peccata dimittendum. Vnde D. Thom. de eis pro quibus hoc ſacrificiũ offertur ait in 4. diſt. 12. q. 2. art 2. quæſtiuncula 2. ad 4. *Peccata mortalia eis delet, non ſicut cauſa proxima, ſed in quantum gratiam contritionis eis impetrat.*

Secunda pars adeo certa eſt, vt eius oppoſitum error cenſeatur. Probatur 1. nam cauſare gratiam, aut eius augmentum ex opere operato eſt proprium ſacramentorum, & remiſſio peccatorum poſt Baptiſmum commiſſorum ponitur effectus proprius Sacramenti Pœnitentiæ; ergo non conuenit huic Miſſæ ſacrificio; alias ſi pro peccatore attrito offeratur ſacrificium, fieret ex attrito contritus, quod eſt erroneum.

Secundò. Quia ſequeretur omnes pro quibus offertur hoc ſacrificium, illa infallibiliter conſequi, peccatores quidem contritionem, & primam gratiam, iuſti verò charitatis feruorem, & gratiæ augmentũ: ſed hoc eſt falſum, cum videamus multos peccatores permanere in ſua obduratione vſque ad finem vitæ, licet pro illis multæ Miſſæ fuerint celebratæ; & multos iuſtos, pro quibus Miſſæ ſacrificium offertur, manere tepidos ſicut ante, & abſque gratiæ augmento; ergo &c.

Tertia pars aſſeritur à multis, & valde rationi conforme videtur, Deum cæteris

paribus, ſpecialiora auxilia conferre illis, pro quibus offertur hoc ſacrificium, vt exeant à peccato, ſi ſint in illo, & vt promoueantur, & creſcant in gratia, ſi iam habeāt illam: quia tamen, hoc non infallibiliter ſequitur ex illis, non ſunt talia auxilia ad hoc efficacia, ſed ſolum ſufficientiæ.

Dicendum eſt 3. Peccatorum venialium remiſſionem hoc ſacrificium Miſſę cauſare, non ſolum per modum impetrationis, ſed etiam ex opere operato certo, & infallibiliter: ſi tamen homo, pro quo offertur, ſit ſufficienter diſpoſitus ad illam. Docent hoc multi diſcipuli D. Thom. hic, & probant 1. ex Can. *Iteratur*, & Canon. *Vtrum*, De conſecrat. diſt. 2. ibi enim hanc oblatiotionem, ſeu Miſſæ ſacrificium quotidie iterari dicitur: *Quia quotidie peccamus peccatis, ſine quibus mortalis infirmitas viuere non poteſt*, qualia ſunt venialia. Quæ ratio ſupponere videtur, hoc ſacriſicium ſpecialiter fuiſſe inſtitutum, & ordinari ad relaxanda peccata venialia, ſicque licet mortalia ſolū abluat per modum impetrationis, venialia tamen remittere ex opere operato tanquā defectus amicorum.

Secundò. Quia de ſacramentalibus ait Mag. Soto in 4. d. 15. q. 2. art. 3. *Habere vim remittendi venialia ex opere operato*, ergo idē dici poteſt de hoc Miſſæ ſacrificio.

Tertiò. Quia ad perfectionem huius ſacrificij pertinere videtur, vt remittat ex opere operato omnia illa, quæ ſine ſpeciali actu, & particulari diſplicētia remitti poſſunt:

ſunt: ſed peccata venialia ſunt huiuſmodi, nam vt ait D. Thom. q. 7. de malo, artic. 11. ad 3. ad remiſſionem illorum, *Non requiritur diſplicentia in particulari; ſed in vniuerſali tantum*: Et vt dicit M. Soto vbi ſuprà non requiritur excitatio motus pœnitentiæ, ſed ſufficit, vt ea, quæ ad eorum remiſſionem ſunt inſtituta, applicentur ex volũtate eius, cui applicantur; ergo &c. Confirmatur, ſi quis in gratia exiſtens pro ſe offerret hoc ſacrificium hac intentione formali, aut virtuali, vt à Deo obtineat remiſſionem ſuorum peccatorum infallibiliter conſequeretur remiſſionem omnium culparum venialium, vt nonnulli ex Auctoribus ſententiæ oppoſitæ aſſerunt: & non ex opere operantis; nam ſi ſacrificium eſſet nullum, quia celebrans non eſſet Sacerdos inuincibiliter hoc ignorans, talem remiſſionem non conſequeretur, nec ad eam ſufficeret oblatio illa ſine ſacrificio; ergo ex operé operato. Et idem eſt de eo, qui peteret à Sacerdote, aut ei eleemoſynam daret, vt Miſſam pro ipſo celebraret in remiſſionem ſuorum peccatorum.

Dixi, ſi tamen homo ſit ſufficienter diſpoſitus: nam ſi Sacramenta non conferũt gratiam, & ſuos effectus, quos cauſant ex opere operato, niſi ſufficienter diſpoſitis; neque hoc ſacrificium remiſſionem culpæ venialis cauſabit, niſi homo ſit ſufficienter diſpoſitus ad illam. Ad quod primò requiritur, vt ſit in gratia: nam non remittuntur peccata venialia homini permanen-

nenti in peccato mortali. Secundò, vt homo iuſtus non habeat affectum ad peccata venialia: nam vt ait D. Thom. q 7. de malo, art. 11. venialia, non dimittuntur eis, qui talem affectum, & propoſitum peccandi venialiter habent. Tertiò, vt iuſtus habeat aliquem actum, qui licet per ſe non ſufficiat ad venialium remiſſionem, ſufficit tamen ad diſponēdum ad illam per hoc ſacrificiũ obtinendam, eo modo, quo licet attritio non ſufficiat ad remiſſionem peccati mortalis, ſufficiens tamen diſpoſitio eſt ad illam per Sacramentum Baptiſmi, aut Pœnitentiæ conſequendam. Talis eſt quæcumque diſplicentia venialis, non ſolum in particulari, ſed etiam in communi, & ea, quam habet quis eo ipſo, ac petit pro ſe celebrari Miſſam ad eos effectus, ad quos eſt inſtituta, ſicut ſimilis diſplicentia ſufficit, vt ſacramentalia remittant peccata venialia.

Si interroges, an hæc venialium remiſſio per hoc Miſſæ ſacrificium facta ex opere operatò ſe extendat ad animas in Purgatorio exiſtentes? Reſpondetur, de remiſſione peccatorum venialium in Purgatorio duas eſſe ſententias. Prima eſt, illa ſtatim in primo ingreſſu Purgatorij remitti per actum charitatis in Deum repugnantem venialibus in hac vita cōmiſſis, quem eliciunt animæ, non quidem meritoriè, ſed diſpoſitiuè, cum enim ibi non ſit ſtatus merendi, remiſſio venialium non reſpondet tali actui charitatis, vt merito, ſed

vt diſpoſitioni. Quæ ſententia videtur eſſe D.Thom.q.7. de malo,art.11 in corp.& ad 16. & iuxta illam non videtur relinqui locus remiſſioni venialium, quæ fit per hoc Miſſæ ſacrificium, cum illa iam ante ſint dimiſſa,niſi forte Miſſæ ſacrificium pro anima Purgatorij oblatum expleretur in eo inſtãti,in quo primo anima Purgatorium ingrederetur, tumque remiſſio venialium, & actui charitatis elicito ab anima, & ſacrificio Miſſæ pro eo oblato reſponderet. Secunda eſt Mag.Soto in 4.diſt.15.q.2.artic.2. *Quod per actum charitatis, & patientiæ continuatum illo tempore,quo veniale punitur,remittitur culpa.* Non in primo ingreſſu Purgatorij. Et iuxta hanc ſententiam, cum culpa maneat toto tempore, quo veniale punitur, ſicut relinquitur locus, vt remiſſio pœnarum, quam cauſat hoc Miſſæ ſacrificium, ſe extendat ad animas in Purgatorio exiſtentes: ita & vt ad eaſdem ſe extendat remiſſio venialium ab hoc Miſſæ ſacrificio cauſata. Sicque per hoc ſacrificium non ſolum per modum impetrationis, ſed etiam ex opere operato certo, & infallibiliter remittuntur in Purgatorio peccata venialia cum ſuis pœnis. Vnde ſancta, & ſalubris cogitatio eſt pro defunctis hoc Miſſæ ſacrificium offerre, vt à peccatis venialibus ſoluantur, nõ ſolum quantum ad pœnam, ſed etiam quantum ad culpam.

Dicendum eſt 4. Ad remiſſionem pœnę temporalis, quæ remiſſa iam culpa reſtat ſoluenda in Purgatorio, valere hoc Miſſæ

ſacrificium, non ſolum per modum impetrationis, ſed etiam ex opere operato. Docet hoc D. Thom. in 4. diſt. 12. queſt. 2. art 2. quæſtiuncula 3. dicens: *Euchariſtia, in quãtum eſt ſacrificium, accepit rationem ſatisfactionis, & ſecundum hoc in parte, vel in toto pœnam tollit.* Idem docet hic q. 79. art 5. Nec obſtat quod ibidem ait S. Doct. *Homo conſequitur remiſſionem pœnæ, non quidem totius, ſed ſecundum modum ſuæ deuotionis.* Nam etiam ſacramenta gratiam cauſant ſecundum quantitatem deuotionis, & diſpoſitionis ſumentium; & tamẽ illam ex opere operato cauſant. Non obſtat etiam, quod communiter dicitur, hoc miſſæ ſacrificiũ prodeſſe defunctis per modum ſuffragij. Nam prodeſſe per modum ſuffragij abſtrahit ab eo, quod eſt prodeſſe per modum impetrationis, & ex mera miſericordia Dei, & ab eo, quod eſt prodeſſe ex opere operato, & per modum ſatisfactionis.

Secundò probatur, hoc Miſſæ ſacrificiũ ex propria ratione, & inſtitutione eſt propitiatorium, & per illud applicatur eis, pro quibus offertur, paſſio Chriſti, per illudque oblationis cruentæ fructus vberrimè percipiuntur, vt colligitur ex Concilio Trid. ſeſſ 22. cap. 1. & 2. ergo habet de ſe virtutem, vt ex opere operato per modum legis certæ, & infallibilis remittat omnia, quæ ſpecialem diſplicentiam, & deteſtationem non requirunt; præſertim pœnas, quæ remiſſa culpa reſtant ſoluendæ in Purgatorio.

Ex

Ex his colligitur, magis prodeſſe tam viuis, quam defunctis, offerre pro illis ſacrificium Miſſæ, quam eleemoſynas, & orationes: quia hæ ſolum per modum impetrationis illis proſunt; illud verò per modum legis certæ, & infallibilis ex opere operato, quantum ad remiſſionem culparum venialium, & pœnarum pro eis, & pro peccatis mortalibus iam dimiſſis debitarum. Vnde S. Anton. 3. p. tit. 13. cap. 6. §. 13. ait: *Nihil eſt in hac vita, quod tantum ſatisfaciat pro mortuis.*

Dicendum eſt 5. Per modum impetrationis valere hoc miſsæ ſacrificium ad bona temporalia, quatenus ad ſpiritualia, & ſalutem animæ ordinantur, conſequenda. Probatur, nam vt ait S. Auguſt. lib. 17. de Ciuit. Dei cap. 20. *Id ſacrificium ſucceſſit omnibus illis ſacrificijs veteris teſtamenti, quæ immolabantur in vmbra futuri*. Idem dicit lib. 6. contra Fauſtum cap. 5. ergo ſicuti olim offerebantur diuerſa ſacrificia pro diuerſis neceſſitatibus: ita etiam nunc offerri poteſt, & debet hoc Miſsæ ſacrificium, pro quibuſcumq; neceſſitatibus. Vnde S. Chryſ. hom. 77. in Ioann. ad finem ait: *Pro infirmis: & terra, & maris, & vniuerſi orbis fructibus ſacrificamus*. S. Gregor. lib. 4. Dialogorum cap. 57. & hom. 37. in Euang. refert quoſdam à captiuitate, & naufragio liberatos per hoc ſacrificium pro eis oblatum. Beda lib. 4. hiſt. Anglic. cap. 22. mirabilem hiſtoriam ad hoc propoſitum refert. Denique S. Anton. 3. par. tit. 13. cap. 6. §. 13. inquit:

Maius

Maius donum non poteſt homo homini dare, quam miſſam pro eo dicere, vel dare.

Dubium 4. An hoc Miſſæ ſacrificium ſit valoris infiniti, & oblatum pro multis, ita proſit ſingulis, ac ſi pro vno tantum offerretur.

PArtem negantem tenent multi, & probant primo. Euchariſtia in ratione Sacramenti habet virtutem finitam ſicut alia ſacramenta; ergo etiam in ratione ſacrificij, vna enim & eadem res eſt Sacramentum, & ſacrificium.

Secundò. Quia alias eſset infinite ſatisfactorium, & infinitum valorem haberet, quoad efficaciam; ſed hoc eſt falſum; ergo non eſt infiniti valoris. Minor patet, nam per quamlibet miſsam ponerentur in actu vniuerſi fructus ſpirituales, quos paſſio Chriſti meruit, quo ad ſufficientiam, & ille, pro quo offerretur, liberaretur ab omni pœna debita pro ſuis peccatis. *Maior* verò probatur: Tum quia proprius valor, & virtus huius ſacrificij, quatenus diſtinguitur à ſacrificio cruento Crucis, attendi debet, quo ad efficaciam, vt ſcilicet pretium paſſionis infinitè ſufficiens nobis efficaciter applicetur. Tum etiam, quia ſi ſolum haberet infinitum valorem, quo ad ſufficientiam non aliter, nec magis nobis valeret ad ſalutem, quam paſſio Chriſti in ſe

ipſi

ipſa per fidem apprehenſa, & oblata Deo extra Miſſam: ſed hoc eſt falſum; ergo, &c.

Tertiò. Hoc ſacrificium actu, & de facto ſemper habet effectum determinatum, & finitum remiſſionis pœnæ debitæ pro peccatis in eo, pro quo offertur: at non ſemper habet illum ex deuotione offerentis, aut eius, pro quo offertur, vt patet ſi offeratur à malo Sacerdote pro aliquo nullā deuotionem actualem habente, ſed ſolam gratiam habitualem; ergo ex vi ipſius ſacrificij, ac per conſequens ſacrificium ipſū nō habet infinitum valorem, ac virtutem, alias enim infinitum effectum produceret, nam non eſſet à quo limitaretur.

Quartò, probatur. Hoc Miſſæ ſacrificiū oblatum pro multis minus valere ſingulis, quam ſi pro vno tantum offerretur. Res finita in plures diuiſa minor fit in ſingulis, & tantò minor pars pertingit ad vnumquemque, quanto in plures diuiditur. Sed valor ſacrificij, quem ſacerdos applicat, eſt finitus; ergo eo minus proderit ſingulis, quo fuerit pluribus applicatus per Sacerdotis intentionem: Minor patet ex dictis, & præterea probatur, quia valor quem habet hoc ſacrificium ex opere operato, limitatur propter modum quo conficitur, & offertur per actionem Sacerdotis creati. Confirmatur, quando fideles dant eleemoſinam, vt celebretur Miſſa pro ipſis, aut ſuis defunctis, intelligunt pro ipſis ſolis deberi Miſſam celebrari, alias putant ſe defrau-

fraudari fructu Miſſæ: ſed hoc non haberet locum, ſi Miſſa pro pluribus oblata tantũ valeret vnicuique, ac ſi pro ipſo ſolo offerretur; ergo &c.

Quintò. Sacrificium Miſſę pro pluribus generaliter, & quaſi confuſe oblatum minùs valet ſingulis, quam ſi pro illis diſtinctè, & in ſpeciali offerretur; ergo etiam pro pluribus diſtincte, & in ſpeciali oblatum. Conſequentia patet; nam eo ipſo, ac Miſſa offertur pro pluribus, fit generalis, & communis omnibus illis, & non ſpecialis omnino vni. Antecedens probatur: Tum quia in Concil. Conſtan. ſeſſ. 8. damnatur tanquam erronea propoſitio Vvicleſ dicẽtis, ſpeciales orationes applicatas vni perſonæ, per Prælatos, vel Religioſos non plus prodeſſe illi quam generales, cęteris paribus: ſed idem eſt de Miſſa ſpecialiter oblata pro aliquo; ergo &c. Tum etiam ex vſu, & traditione Eccleſiæ, quę conſueuit ſpeciales Miſſas pro ſpecialibus perſonis offerre, & ita communiter ſentiunt fideles, ſe magis iuuari, ex hoc quod in ſpeciali offeruntur orationes, & ſacrificia pro ipſis, quam in generali, & magis prodeſſe Miſſam animę Purgatorij, pro qua ſpecialiter dicitur, quam alijs. Tum denique quia quanto cauſa melius applicatur ad effectum, tanto effectus eſt præſtantior, ſi cętera ſint paria: ſed virtus, & cauſalitas huius ſacrificij applicatur per intentionem Sacerdotis, ad cauſandum ſuum effectum in eo pro quo offertur, & quanto magis diſtinctè, &

in

in ſpeciali dirigit Sacerdos in aliquem intentionem applicatiuam ſacrificij, tanto melius huius virtus, & cauſalitas applicatur; ergo &c.

Sexto. Quia alias ſequeretur, poſſe Sacerdotem pro eadem Miſſa plures pitãtias lege, vel conſuetudine taxatas à diuerſis accipere, nulli enim fieret iniuria, ſi tantum valeret vnicuique Miſſa pro multis oblata, ac ſi pro illo ſolo offerretur: conſequens eſt falſum; ergo &c.

Dicendum tamen eſt primo. Hoc ſacrificium Miſſæ eſſe infiniti valoris quantum ad ſufficientiam, licet quantum ad efficaciam ſemper actu, & de facto habeat finitum, & determinatum effectum, iuxta quantitatem deuotionis offerentium, vel eorum, pro quibus offertur. Docet hoc Caiet. to. 2. Opuſc. tract. 3. q. 2. & hic q. 79. art. 5. & probat ex D. Th. ibi dicente: *Quamuis hæc oblatio ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatisfaciendum pro omni pœna: tamen fit ſatisfactoria illis pro quibus offertur, vel etiam offerentibus ſecundum quantitatem deuotionis, & non pro tota pœna.* At ſi non eſſet infiniti valoris quantum ad ſufficientiam, non ſufficeret ex ſui quantitate ad ſatisfaciendum pro omni pœna, omnium ſcilicet peccatorum tam hominum viuentium, quam mortuorum: & ſi quantum ad efficaciam non haberet actu, & de facto finitum effectum, ſatisfactoria eſſet pro tota pœna ſoluenda ab eis, pro quibus offertur; ergo &c.

Ad-

Aduertendum tamen eſt, nomine deuotionis offerentium, & eorum, pro quibus offertur hoc ſacrificium, nihil aliud eſſe intelligendum quam promptam voluntatem faciendi, quod ad Dei cultum, & ſeruitium pertinet; in hac enim voluntate conſiſtit deuotio, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 82. art. 1. & 2. vbi, & ait deuotionem actum eſſe religionis; ex quo ſequitur deuotionem, licet regulariter cauſetur ex charitate, ſine illa tamen eſſe poſſe, ſicut, & quemlibet alium actum religionis. Cõſiſtit ergo deuotio offerentium hoc ſacrificium in voluntate prompta illud offerendi pro ſe aut pro alijs: deuotio vero eorum pro quibus offertur, in voluntate prompta, vt pro ipſis offeratur Miſſæ ſacrificium. Et quamuis in eo, qui recipit effectum huius ſacrificii, deuotio hæc debeat eſſe coniũcta cum charitate, & gratia; in eo tamen qui ſolum applicat, & offert ſacrificium; ſine gratia, & charitate eſſe poteſt, vt de facto eſt in malis Sacerdotibus Miſſam celebrãtibus pro aliis, quibus indiſpoſitio talium Sacerdotum non eſt impedimento, vt fructum ſacrificii conſequantur, niſi ipſi etiã indiſpoſiti, & in peccato mortali ſint.

Aduertendum eſt etiam per quantitatem deuotionis non ſolum intelligere Diu. Thom. eius intenſionem, ſed etiam extenſionem: prodeſt enim hoc ſacrificium illis, pro quibus applicatur à Sacerdote, & quo pluribus applicatur, eo pluribus prodeſt, quo ad remiſſionem pœnæ,

Immo

Immo etiam intelligit modum, quo ſacrificiũ ab eodem Sacerdote applicatur, nempe vel in communi, & generaliter, aut in particulari, & ſpecialiter, confusè, aut diſtinctè, magis enim, aut minus prodeſt hoc ſacrificium, iuxta modum quo offertur, eiuſque perfectionis quantitatem. Vnde quod ait Caiet. vbi ſupra, *Sicut efficacia paſſionis Chriſti determinatur ad hunc per hoc vel illud Sacramentum: ita efficacia huius ſacrificij per hanc vel illam deuotionem*; de hac vel illa deuotione à nobis explicata, & ſecundum eius quantitatem explicatam intelligendum eſt.

Secundò probatur concluſio, ſacrificiũ Crucis fuit valoris infiniti quantum ad ſufficientiam; ergo, & hoc Miſſæ ſacrificium. Conſequentia probatur: Tum quia, vt multi dicunt, hoc Miſſæ ſacrificium incruentũ idem numerò eſt formaliter cum illo Crucis ſacrificio cruento; ſicut enim vniuerſæ ſuperficies, quæ ſuccedunt in eadem diſtantia prẹteritæ, præſentes, & futurę ſunt formaliter idem numero locus: ita vniuerſæ actiones ſacrificandi præteritæ, præſentes, & futurę, ſtante eodem offerente principali, & eadem hoſtia oblata ſcilicet Chriſto, ſunt formaliter idem numero ſacrificium, & ſolum materialiter ſunt plura. Vnde S. Chryſoſt. hom. 17. in epiſt. ad Hebræos ait: *Sicut qui vbique offertur vnum corpus eſt, & non multa corpora: ita etiam, & vnum ſacrificium; Non aliud ſacrificium, ſicut Pontifex; ſed id ipſum ſemper facimus.*

Tum

Tum etiam, quia licet alii diſtinctum numero ſacrificium eſſe abſolute aſſerant, cum ſint noſtra, & Chriſti diuerſæ actiones ſacrificandi numero diſtinctæ, vtpote in diuerſis ſubiectis, & in diuerſis temporibus exiſtentes, & ſacrificium pro actione ſacrificandi ſupponat: vnde ſicut noſtra ſacrificia diſtinguuntur numero inter ſe, dicimus enim plura ſacrificia, & plures Miſſas in Eccleſia celebrari: ita, & numero diſtinguuntur à ſacrificio Chriſti, tamen in noſtro Miſſæ ſacrificio, vt dicitur in Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 2. *Vna eademque eſt hoſtia, idemque nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſe ipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione diuerſa.* Ergo ſicut ſacrificium Crucis fuit valoris infiniti quantum ad ſufficientiam, ita & hoc Miſſę ſacrificium; quod nos modo offerimus. Probatur conſequentia, nam valor eſſentialis ſacrificii non ſumitur à miniſtro, ſed à principali offerente; à quo, ſiue immediate, ſiue aliorum miniſterio offeratur, eundem ſemper valorem habet: Sicut, & donum collatum à Rege eiuſdem valoris eſt, ſiue ab ipſo Rege immediate, ſiue aliorum miniſterio conferatur: & mandatum Regis non minus valet factum miniſterio aliorũ, quam ſi per ipſum Regem immediate fieret: & eleemoſyna facta per miniſtrum etiam malũ non eſt minoris valoris, quam facta immediate à principali elargiente.

Dicendum eſt 2. ſi pro multis ęqualiter offeratur hoc ſacrificium Miſſæ, ac pro vno

ſolo, non minus prodeſt ſingulis, quam ſi pro vno ſolo offerretur: ſi vero pro vno offeratur ſpecialius, & in particulari, pro aliis autem ſolum in generali, & non ita ſpecialiter plus illi prodeſt quam aliis, cæteris paribus. Primam partem docet Caietan. Opuſci citato dicens: *Quoniam ex parte rei oblatæ eſt infinitas in hoc ſacrificio, & per vnicam deuotionem non exhauritur, nec minuitur; conſequens eſt, vt non ſolum pluribus, ſed infinitis deuotionibus vnicum ſacrificium ſufficienter reſpondeat, cuilibet certam pariendo ſatisfactionem. Nihil igitur adimitur alicui facienti pro ſe offerri hoc ſacrificium ex quantitate effectus huius ſacrificij ſecundum ſe, & applicati ad ipſum, ex hoc quod alter procuret eandem pro ſe dici* (ſcilicet Miſſam) *nec è conuerſo, ſed vnicuique reſpondet tantundem, quantū ſi pro ſe ſolo diceretur: quia vnicuique ſufficienter, & efficienter iuxta quantitatem deuotionis ſuæ.*

Probatur deinde, quando ſacerdos æqualiter offert Miſſam pro circumſtantibus, etiam ſi circumſtantes ſint multi, non minus ſingulis prodeſt, quam ſi quilibet eorum ſolus circumſtaret, ipſeque ſolus eſſet, pro quo Miſſa illo modo offerretur, alias enim procurandum eſſet, audire Miſſam, cui nullus alius aſſiſtat, & melius eſſet audire Miſſam priuatam, cui pauciſſimi aſſiſtunt, quam publicam, & ſolemnem, cui aſſiſtit omnis populus; ergo ſi pro multis æqualiter offeratur hoc Miſſæ ſacrificium non minus prodeſt ſingulis, quam ſi pro

vno

vno ſolo offerretur. Confirmatur, certum eſt Sacerdoti in *Miſſa* commemorationem facere, non ſolum eius, qui eleemoſynam dedit, ſed etiam amicorum, & propinquorum ſuorum, pro hiſque quantumuis multi ſint, in particulari, ac diſtinctè *Miſſam* offerre: at non liceret, ſi propter hoc minus prodeſſet Miſſa conferenti eleemoſynam, ergo; &c.

Secundam partem probat argum. 5. factum in principio, eiuſque ratio colligitur ex dictis concluſ. 1. Cum enim ſecundum quantitatem deuotionis offerentium, maior, aut minor ſit effectus huius ſacrificij, & modus offerendi, & applicandi illud in communi, aut in particulari, confuſè, aut diſtinctè ad quantitatem deuotionis eius, qui offert, pertineat; quo perfectius hic illud offert pro aliquo, plus illi, pro quo offertur, prodeſt ex hac parte, ſicque ſi ſpecialius, & in particulari offeratur pro vno, plus illi prodeſt cæteris paribus, quam alijs pro quibus ſolum in generali, & non ita ſpecialiter.

Si hinc inferas, non eſſe licitum Sacerdoti ſpecialius offerre hoc ſacrificium pro aliis, aut pro ſe, quam pro eo, qui ei dedit eleemoſynam. Reſpondetur, ſolum teneri Sacerdotem offerre Miſſam pro eo, qui dedit eleemoſynam eo modo quo ſacrificium ſic perfectè applicatum, nempe non ſolum in communi, ſed etiam in particulari: ſi tamen hoc modo offerat etiam ſi pro aliis, aut pro ſe ſpecialius, & cum maio-

maiore, ac intenſiore deuotione offerat, nō peccat: quia non tenetur danti eleemoſynam conferre totum, quod correſpondet ſuæ deuotioni, ſed ſolum, quod ſatis eſt, vt ſacrificium ſit illi perfectè applicatum; alias enim contra iuſtitiam peccaret, ſi nō celebraret in gratia, vt totum, quod poteſt propriæ deuotionis reſpondere danti eleemoſynam, applicaret.

Ad 1. vero factum in principio reſpondetur negando conſequentiam: quia vt diximus cum Caietan. *Sicut efficacia paſſionis Chriſti determinatur ad hanc per hoc, vel illud Sacramentum: ita efficacia huius ſacrificij per hanc, vel illam deuotionem*. Vnde ſicut hæc, vel illa deuotio habet virtutem finitam: ita, & hoc vel illud Sacramentum, cum tam Sacramentum, quam deuotio ſolum habeat rationem determinātis efficaciam ſacrificij; Miſſę vero ſacrificium non ſolum hanc habet rationem, ſed etiam, aut eſt idem numero formaliter cum ſacrificio Crucis, aut ſaltem in eo eadem eſt hoſtia, idemque offerens principalis, vt diximus in ſecunda probatione primæ concluſ. Alij reſpondent negando antecedens: nam etiam ſacramenta ſunt infinitæ virtutis, cum poſſint maiorem, & maiorem gratiam producere, iuxta quantitatem diſpoſitionis ea recipientium; & non ſit gratia, qua maiorem non poſſint cauſare.

Ad 2. reſpondetur negando maiorem. Ad 1. probationem dico, hoc ſacrificium non diſtingui a ſacrificio cruento ex parte

hoſtiæ, & principalis offerentis, ſed ſolum ex parte rationis offerendi, vt diximus cú Concil. Trid. quæ licet, vt eſt à miniſtro Sacerdotes, ſolum habeat virtutem finitá ad applicandum efficaciter pretium paſſionis Chriſti: vt tamen eſt à principali offerente, virtutem infinitam habet quantum ad ſufficientiam: proprius autem valor huius ſacrificij non tam debet attendi, vt eſt à miniſtro, quam vt eſt ab offerenti principali.

Ad 2. probationem dico, hoc ſacrificiú Miſſæ habere quo ad ſufficiẽtiam valorem infinitum, non quidem nouum, & diſtinctum à valore ſacrificii Crucis cruenti, ſed eundem, ſicut, & eadem eſt hoſtia, idemque offerens vtriuſque ſacrificii. Nam Chriſtus modo offerens hoc ſacrificium, cum iam non ſit viator, & in ſtatu merendi, aut ſatisfaciendi, non de nouo meretur aut ſatisfacit; ſed ſolum per hoc repræſentando Crucis ſacrificium, illius virtutem applicat: nam hoc ſacrificium inſtituit vt dicitur in Concil Trident. ſeſſ. 22. capite primo: *Vt illud ſemel in Cruce peragendum repræſentaretur, atque illius ſalutaris virtus in remiſſionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur*. Quantú ad ſufficientiam quidem ex vi ipſius Miſſæ ſacrificii: quantum ad efficaciam vero ſecundum quantitatem deuotionis offerentium, & eorum pro quibus offertur. Quamuis enim virtus ſacrificii cruenti quantum ad ſufficientiam per ipſummet cruentum

ſacri-

ſacrificium applicata ſit omnibus hominibus: voluit tamen Chriſtus aliam ſpecialiorem adhibere applicationem per hoc ſacrificium incruentum, non tantum ſemel oblatum (qua ratione etiam ſufficiens eſt ex vi ſua, vt vſque ad finem mundi omnibus hominibus virtutem Crucis applicet modo quodam infinito) ſed iterum, atque iterum, quotidieque, ac ſæpe oblatum. Cum ergo hoc Miſſæ ſacrificium nobis valeat, vt particularis applicatio ſacrificii incruenti quo ad ſufficientiam, & quantum ad efficaciam ſecundum quantitatem deuotionis offerentium, & eorum pro quibus offertur; aliter, & magis nobis valet ad ſalutem, quàm paſſio Chriſti ſolum per fidem apprehenſa, & oblata Deo extra Miſſam.

Ad 3. reſpondetur negando minorem: nam vt diximus con. 1. deuotio poteſt eſſe ſine gratia, & ſic exiſtens in malo Sacerdote ſufficit, vt ſacrificium, quod offert, remiſſionem pœnæ cauſet in eo, pro quo illud offert, ſi tamen hic ſit in gratia, qui licet actu non habeat deuotionem actualẽ, quia forte nihil ſcit de Miſſa, quæ pro illo offertur, habuit tamen præcedentem, quando gratiam acquiſiuit, ſaltem reſpectu alicuius communis pertinentis ad cultum, & ſeruitium Dei, ſub quo Miſſa comprehenditur. *Quo fit* (inquit Caiet Opuſc. citato) *vt defunctis ſecundum præcedentem eorum deuotionem in communibus, vel ſpecialibus, & ſecundum deuotionem viuentium*

pro eis offerentium proſit .

Ad 4. reſpondetur negando minorem: Ad probationem dico, valorem huius ſacrificii, quem habet ex re oblata, & offerente principali Chriſto, non limitari propter modum, quo conficitur, & offertur per actionem Sacerdotis creati: quia nec effectus, nec valor actionis principalis agentis limitatur ab inſtrumento, cuius miniſterio fit. Ad confirmationem dicit Caiet. ſupra q. 89. art. 5. *Arguendi inſtruendique ſimul ſunt homines ignorantes, vel exigentes pro ſua eleemoſyna totam ſibi Miſſam dari, aut ſuo defuncto: nihil enim minus ipſe habebit, ſi ſimile alij petant, eandem Miſſam pro ſe ipſis, & alijs defunctis, quam ſi pro ipſo ſolo celebrari dicatur: immo ex huiuſmodi indeuotione ſic petentis damnum videtur incurrere, quod minus ſibi proderit.*

Ad 5. reſpondetur probare ſecundam partem ſecundæ concluſ. Vt vero militat contra primam partem neganda eſt eius conſequentia. Ad probationem dico, Miſſam etiam ſi generalis, & communis fiat multis, poſſe tam diſtinctè, & in ſpeciali offerri pro ſingulis, ac ſi pro vnoquoque ſolo offerretur, hocque ſufficere, vt tantum proſit ſingulis, ac ſi offerretur pro vno ſolo.

Ad 6. reſpondetur negando ſequelam: nam pictantię non dantur tanquam pretiũ fructus ſpiritualis huius ſacrificii Miſſæ, ſed tanquam eleemoſynæ pro ſuſtentatione Sacerdotum, quæ quia lege, aut conſuetudine

dine taxatæ ſunt, non licet particularibus illas augere, plures à diuerſis accipiendo. An vero Sacerdos pauper, qui aliunde habere nõ poteſt victum moderatum, quam ex eleemoſynis Miſſarum, quas celebrat, & niſi plures pictantias pro vnaquaque accipiat, poſſit eas licite accipere, plerique poſſe affirmant: quia æquum eſt, vt qui altari deſeruit, de altari viuat iuxta doctrinam Apoſtoli 1. ad Corinth. 9. verſ. 13. Quod intelligendum eſt, niſi id à Sede Apoſtolica prohibeatur, vt non multis ab hinc annis prohibitum fuiſſe à ſacra Congregatione nonnulli referunt. De qua tamen prohibitione mihi nõ conſtat, & multo minus de publicatione talis prohibitionis ſufficiente ad omnes Prouincias adſtringendas. Si vero conſtans talis prohibitio eſt, abſque dubio quod prohibet, licitum non eſt: quia ſicut Sedes Apoſtolica poteſt concedere pauperibus Sacerdotibus maxime religioſis, vt ad victum neceſſarium plures pro vna Miſſa accipiant à diuerſis eleemoſynas: ita id poteſt legitime prohibere, præſertim ſi de hoc abuſum, & ſæcularium ſcandalum eſſe deprehendat.

ARTICVLVS II.

Vtrum conuenienter ſit determinatum tempus celebrationis.

Concluſio eſt affirmans.

QVotidie poſſe, & conueniens eſſe Miſſam celebrare in Eccleſia docet D. Thom. hic, & cum eo omnes Catholici contra Lutheranos aſſerentes, Miſſam celebrari non poſſe, niſi quando populus ad communicandum conuenit. Quorum errorem falſitatis cōuincit auctoritas S. Auguſt. adducta à D. Thom. hic, & quod idem S. Auguſt. ait Epiſt. 23. *Nonne ſemel immolatus eſt Chriſtus in ſe ipſo, & tamen in Sacramento nō ſolum per omnes Paſchæ ſolemnitates, ſed omni die populis immolatur.*

In Eccleſiis Conuentualibus, & Collegiatis quotidie debere Miſſam celebrari, conſtat ex Cap. *Cum creatura*, De celebrat. Miſſ. Ex quo colligit Panormit. non ſolum vnam ſecundum officium, ſed & alteram pro mortuis debere quotidie celebrari. Sed Syluefter verbo *Miſſa* 1. q. 7. dicit hoc ibi non haberi, nec eſſe rationabile; *Quia oporteret diebus ſolemnibus celebrare pro mortuis*. Sufficit ergo, vt vna Miſſa conuentualis quotidie celebretur, niſi aliorum

Miſſa-

Miſſarum fundationes ad plures dicendas obligarent.

Excipienda tamen eſt feria ſexta hebdomadæ ſanctæ, in qua vt hic ad 2. ait Diu. Thom. *Non celebratur conſecratio huius Sacramenti*. Sicque nec Miſſa, vt diximus hic art. 1. dub. 2. ad 2. Vnde vt ait M. Soto in 4. diſt. 13. q. 2. ar. 2. §. *Hic primum*, peccatum mortale eſſet in die Paraſceues conſecrare, atque adeo priuatim celebrare. In alijs vero duobus diebus, ſcilicet Cœna. & ſabbato, etiam præter Miſſam ſolemnẽ, poſſe priuatas celebrari, ſaltem ex facultate Prælati, ſubdit ibidem M. Soto. Nec obſtat in can. *Sabbato*, De conſecrat. d. 3, æqualiter prohiberi Miſſam celebrari in illo ſabbato, ac in die Paraſceues: nam vſu, & conſuetudine, ac ritu Eccleſiæ abrogata eſt prohibitio, quod attinet ad ſabbatum, cum in eo Miſſa ſolemnis celebretur, & obſeruatio, quæ remanſit non dicendi Miſſas priuatas, non tanti refert, vt ex rationabili cauſa in ea non poſſit diſpenſari, præſertim ſi feſtum Annuntiationis in prædicto ſabbato occurrat. Vnde anno 1617. in ſingulis Eccleſijs Toletanæ Diœceſis plures Miſſas celebratas eſſe tali die nonnulli referunt. Quidam etiam dicunt in multis Eccleſijs maioribus aliquos priuatim celebrare in prædicto ſabbato, etiam ſi feſtum in eo non occurrat, videntibus, & non contradicentibus Prælatis Eccleſiæ.

De Sacerdotibus particularibus aſſerendum eſt, licet non quotidie, aliquoties te-

neri Miſſam celebrare, ait namque D. Thō. quæſt. præced. art. 10. *Sacerdoti, etiam ſi non habeat curam animarum, non licet omnino à celebratione ceſſare, ſed ſaltem videtur, quod celebrare teneatur in præcipuis feſtis, & maximè in illis diebus, in quibus fideles communicare conſueuerunt.*

Qua hora ſit miſſa celebranda explicat D. Thom. hic ad 3. & 4, & ait: *Regulariter miſſæ debent celebrari in die, & non in nocte.* Regulariter inquit: nam vt Can. *Nocte*, De conſecrat. diſt. 3. dicitur: *Nocte ſancta Natiuitatis Domini Saluatoris Miſſas celebrent Presbyteri.* Ex quibus verbis quidam non improbabiliter (quicquid alij dicant) colligunt, non ſolum vnam, ſed omnes tres miſſas illius ſolemnitatis poſſe nocte celebrari à Sacerdotibus priuatis, cum abſolutè eis facultas conferatur miſſas celebrandi, nec admoneantur, vt dicta prima miſſa expectent diem ad alias dicendas. Nec obſtat in Præfatione, & in Canone duarum poſteriorum miſſarum dici, ſacratiſſimum diem: nam ſi propter hoc non poſſent dici in nocte, neque prima poſſet dici in die, cum in eius Præfatione, & Canone dicatur, ſacratiſſimam noctem. Nec obſtat etiam, quod hic ait D. Thom. *In nocte natalis Domini miſſa celebratur*: nam quamuis non plurali, ſed ſingulari nomine vtatur *Miſſæ*; ratio tamen, quam ſubiungit, *Propter hoc quod Dominus in nocte natus eſt*, indicat tres omnes dici poſſe in nocte, cum æqualiter procedat de omnibus miſſis; ſingulare etiã

ſæpe ſumitur pro plurali, aut illud non excludit. Communitati tamen non licet horas præſcriptas ab Ordinario prætermittere.

In ſabbato ſancto etiam dicit D.Thom. miſſam celebrari, *Circa noctis principium*; quod, & conſtat ex Can. *Solent*, De conſecrat.diſt.1. Sed hæc conſuetudo modo iam non ſeruatur, nec eſset licitum tali hora celebrare, poſtquam contraria conſuetudo, & ritus Eccleſiaſticus celebrationem miſſæ illius vigiliæ ad horam diei conſuetam reduxit.

In omnibus alijs diebus inquit D.Thom. miſsam non poſse celebrari ante principiũ diei, & per principium diei intelligendum eſse dicit: *Quando incipit apparere aurora*. Quod nonnulli extendunt ad horam, & dimidiam ante ortum ſolis, & dimidiam horam ante initium auroræ: nam non mathematicè, ſed moraliter definienda eſt res hæc. Vnde in multis regionibus Galliç, & Belgij conſuetudo eſt celebrandi miſsas diu ante auroram in hieme, vt famuli, & operarij poſſint mane audire ſacrum. Ex priuilegio dicunt multi, poſse Religioſos miſſas celebrare illico poſt matutinum, aut poſt duas horas mediæ noctis. Meminit huius priuilegij Syłueſter verbo *Miſſa* 1. quæſt.6. & ait, hoc debere fieri de licentia Prælatorum, & ex cauſa rationabili. Nonnulli aſſerunt mortaliter peccare Sacerdotem, ſi antequam recitet Officium nocturnum, ſeu matutinas celebret. Sed

alij communiter oppoſitum docent: quia inter miſſam, & præces nocturnas nulla est connexio.

Poſt meridiem diebus ieiuniorum olim miſsam celebrari hora nona ſolitum eſse dicit D. Thom. hic ad 3. & conſtat ex Can. *Solent*, De conſecrat. diſt. 1. Quod Nauarrus cap. 25. num. 85. & 86. aſserit nullo iure reuocatum eſse, ſicque ipſum, dum diebus feſtis iterageret, ſæpe poſt meridiẽ ſacrum feciſse; quod enim dicitur in Conc. Trid. ſeſs. 22. in Decreto de obſeruat. & vitan. in celebr. miſsæ, *Ne Sacerdotes alijs quā debitis horis celebrent*. inquit: *Intelligendum eſt de horis ante lucem, vel poſt nonam*. Quidā reuocatum eſse dicunt à Pio V. Motu proprio *Sanctiſſimus*, anno 1566. ſed nec ab illo reuocatum videtur, nam ſolum inhibet: *Ne deinceps Miſſas veſpertino tempore celebrare, aut celebrari facere præſumant*. Veſpertinum autem tempus non eſt ante horam nonam, vt patet ex dictis ſupra quæſt 73. art. 5. Vnde ibi Pontifex ſolum intendit reuocare licentias, quas nonnulli impetrarant celebrandi *De ſero etiam forſan circa ſolis occaſum*. Alij id reuocatum eſse aſserunt conſuetudine, quæ contrarium obtinuit, quod probabilius videtur, quamuis nec hoc concederet Nauarrus, cuius tempore eadem conſuetudo vigebat. Omnes tamen dicunt, ex iuxta cauſa poſse poſt meridiem miſsam inchoari. Ratione itineris impeditum poſse Sacerdotem in die feſto miſſam incipere vna hora poſt meridiem,

diem, multi aſſerunt. In feſtis ſolemnibus, etiam ſi concio, & Officium protrahatur vſque ad duas horas poſt meridiem, affirmant nonnulli, poſſe miſſam priuatam finito Officio inchoari à Sacerdote, ne aliqui ſacrum audire omittant. Vbi etiam in diebus feſtis ſolent multi ad miſſam audiendam tarde venire, ne ſine miſſa maneant, poſſe ſacerdotem, inquiunt, poſt meridiem celebrare, dummodo ſpatiū vnius horæ non attingat. Nam ſi abſque hac cauſa aſſerunt ferè omnes, rem hanc non eſſe mathematicè, ſed moraliter conſiderandam, & vt Sacerdos poſt meridiem miſſam incipiens peccet mortaliter, requiri tranſactam eſſe poſt meridiem notabilem partem temporis, tertiam ſcilicet partem horæ ſecundum alios, aut trium quadrantium ſpatium ſecundum alios; hac exiſtente cauſa multo magis poterunt Sacerdotes celebrare poſt meridiem, dummodo ſpatium vnius horæ non attingant. Ex priuilegio poſſe Religioſos celebrare vſque ad nonam incluſiue, quæ eſt hora tertia poſt meridiem, aſſerunt multi.

An verò idem Sacerdos poſſit eodem die plures miſsas celebrare explicat D. Th. hic ad 5. vbi ex Cap. *Conſuluiſti*, De celeb. Miſs. ait: *Excepto die Natiuitatis Dominicæ (niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat) ſufficit Sacerdoti ſemel in die vnam miſſam ſolummodo celebrare*. Quod intelligendum eſt ſine ſpeciali priuilegio; ex illo enim nos in hac Aragoniæ Prouintia in die animarum tres miſsas

 di-

dicimus. Abſque priuilegio, ſi neceſsitas id poſtulet, licitum eſse etiam bis in die Sacerdotem celebrare, dum tamen ſit ieiunus, ita vt primæ miſsæ ablutiones non ſumpſerit, colligitur ex prædictis verbis D. Thom. Syluester verbo *Miſſa* 1. Vndecim affert caſus, in quibus neceſſitas id poſtulat. Aliquos attingam. Secundus, *Si poſt Miſſam dictam occurrit defunctus non ſine Miſſa ſepeliendus, puta quia ſic habet conſuetudo loci*; non ab omnibus admittitur. Sed mihi ſatis probabile videtur, ſi defunctus occurrat antequam ſacerdos celebrans ablutiones ſumpſerit, poſse illis non acceptis ſecundam miſsam celebrare: grauis enim nota eſset, & multæ perturbationes, & fortè ſcandala ſequerentur, ſi contra cõſuetudinem prædictam miſsa in tali ſepultura omitteretur.

Tertius, *Pro neceſſitate infirmorum viaticũ petentium, ſi aliter haberi non poteſt*, ferè ab omnibus admittitur: durum eſt enim morientem priuare Viatico, præſertim cum ex præcepto diuino teneantur tunc communicare.

Sextus, *Si habet duas Eccleſias commẽdatas*, ab omnibus approbatur, & patet ex praxi, qua videmus multos, qui præſunt duabus Eccleſijs bis celebrare in diebus feſtis, ne aliqua earum careat ſacro:

Vndecimus, *Quoties occurrit neceſsitas aliqua vrgens arbitrio boni viri*; generalis regula eſt; iuxta quam audiui nonnullos arbitraſse, talem neceſsitatem eſse, quando niſi

idem

idem ſacerdos bis celebret miſsa conuentualis, ſeu maior non poſset celebrari in aliquo Conuentu, aut Eccleſia ſuperiori. De alijs caſibus adductis à Syluestro diuerſi diuerſa ſentiunt, nihilque propterea nunc definio.

ARTICVLVS III.

Vtrum oporteat hoc Sacramentum celebrari in domo, & vaſis ſacris.

Concluſio eſt affirmans.

MAg. Soto in 4. diſt. 13. quæſt. 2. art. 3 errores hæreticorum, circa hoc refert nonnullos, & impugnat; quibus omiſsis.

Dicendum eſt primo. Celebrantem extra domum ſacram abſque neceſsitate, vel licentia mortaliter peccare. Olim peccatum mortale fuiſse celebrare extra Eccleſiam ab Epiſcopo conſecratam ſine magna neceſsitate, vel licentia, colligitur ex Can. *Sicut*, & Can. *Miſſarum*, & Can. *Nullus*, De conſecrat. d. 1. Modo vero iam vſus obtinuit, vt ad celebrandum ſufficiat Eccleſiam eſse benedictam: immo, vt colligitur ex Conc. Trid. ſeſs. 22. in Decreto de obſeru. & euit. in celebr. miſsæ, oratorium

eſſe

eſse deſignatum ab Ordinario, & ad diuinum tantum cultum dedicatum. Vnde domus ſacræ nomine in noſtra concluſione non ſolum Eccleſia ab Epiſcopo conſecrata, ſed etiam benedicta, & oratorium deſignatum intelligendum eſt. Cumque prędicti Canones loquantur de Eccleſia conſecrata, videtur ex illis non poſse probari noſtram concluſionem: nam data facultate celebrandi extra Eccleſiam conſecratã, ablata videtur obligatio præcepti in illis contenti, ita ſentit M. Soto vbi ſupra aitque: *Vbi nullus ſit contemptus, vel ſcandalum, vix arbitror poſſe contingere peccatum mortale per celebrationem extra Eccleſiam*. Exiſtimo tamen prædictos Canones etiam eſse pro noſtra concluſione: nam quamuis vſus, & conſuetudo extenderit facultatem celebrandi ad Eccleſias benedictas, & oratoria deſignata ab ordinario; obligatio tamen non celebrandi extra hæc loca eadem perſeuerat, quæ olim erat non celebrandi extra Eccleſias conſecratas: ſicut licet conſuetudo extenderit facultatem ſemel comedendi in die ieiunij ad ſecundam collationis refectionem, obligatio tamen ieiunandi eadem permanet. Quapropter ſi quis in domo priuata, vbi non eſt oratoriũ deſignatum ab Ordinario celebraret ad cõmunicandum infirmum, licet hæc videatur honeſta neceſsitas, non excuſaretur à culpa mortali. Non enim minor neceſsitas requiritur modo ad celebrãdum extra domum prædicto modo ſacram, quam

re-

requirebatur olim ad celebrandum extra Eccleſiam conſecratam.

Quæ autem neceſſitas tunc ſufficeret, & modo etiam ſufficiat, colligitur ex Canon. *Concedimus*, d 1. hic ad 1. ralato à Thom. vbi permittitur, miſsas celebrari in Capellis, hoc eſt, vt explicat ibi Gloſsa, in tugurijs caprarum pellibus tectis, ſi alicubi Eccleſiæ fuerint incenſæ, & combuſtæ, ſubditurque: *In itinere vero poſitis, ſi Eccleſia defuerit, ſub diuo, ſeu tentorijs, ſi tabula altaris conſecrata, cæteraque ſacra miniſteria ad id officium pertinentia ibi affuerint, Miſſarum ſolemnia celebrari concedimus.* Ex quo colligunt Doctores, in bello licitum eſse in tentorio, & ſub dio conſecrare: & cum populus multus ad eremitorium in campus confluit, non eſse peccatum altare in campo decēter extruere, vt omnes ſacrum videant. Aduertunt tamen, ſi huiuſmodi neceſſitas præuideri poteſt, petendam eſse licentiam ab Epiſcopo. Aduertit etiam Syluest. verbo *Miſſa* 1. quęſt. 5. *In nulla neceſſitate licet celebrare ſuper mare, vel ſuper flumium, vbi probabiliter de ſanguinis effuſione timetur.*

Ex licentia Epiſcoporum poſse extra Eccleſiam in altari portatili celebrare, vbi ipſi permiſerint, conſtat ex Can. *Miſſarum*, De conſecrat. d. 1. Et quamuis in Concil. Trid. vbi ſupra reſtricta ſit hęc facultas: non tamen videtur eis omnino ablata facultas diſpenſandi cum aliquo, vt aliquoties

ties celebret, aliqua occurrente neceſſitate, quę per ſe non ſufficeret, in lôco honeſto, etiam prophanis vſibus deſtinato, vt in camera, in qua decumbit infirmus, vt miſſam audiat, vel communicet ex deuotione.

Ex priuilegio Summ. Pontificis nulli dubium eſt, poſse miſsam celebrabri ſuper altari portatili extra loca diuino cultui ſpecialiter deputata. Mendicantibus hoc priuilegium conceſsum eſt: & quamuis reuocatum videatur à Conc. Trid. vbi ſupra; poſtea tamen nonnullis Religionibus rursũ conceſsũ eſt, quo gaudent alię, quibus concesſa eſt à Pontifice communicatio in priuilegijs cum prędictis.

Dicendum eſt ſecundò. Mortaliter etiã peccare celebrantem in Eccleſia violata, ſeu polluta, ſine neceſſitate, & de conſenſu Epiſcopi. Si adſit neceſſitas, & conſenſus Epiſcopi licitum eſse in Eccleſia violata celebrare, docet D. Thom. hic ad 2. dicens: *Propter neceſſitatem tamen poteſt hoc Sacramentum peragi in domibus conſecratis, vel violatis, ſed tamen de conſenſu Epiſcopi.* Quod explicans M. Soto vbi ſupra ait, maiorem exigi neceſſitatem ad celebrandum in Eccleſia violata, quam extra Eccleſiam, *Vt verbi gratia, ſi Epiſcopus haberi non poſſit, & Parœciani nequirent ſacra alibi audire: tunc enim conſulto Vicario Epiſcopi, poſſet quouſque Epiſcopus accerſiri poſſet, ibidem celebrari.*

Sine

Sine his autem peccatum mortale eſſe in Eccleſia violata celebrare, colligitur ex Can. *Eccleſiam*, De conſecrat. diſt. 1. & ex Cap. *Propoſuiſti*, & *Conſuluiſti*, & *Si Eccleſia*, De conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris. Ex quibus etiam colliguntur modi, quibus Eccleſia polluitur, aut violatur.

Primus eſt, per homicidium etiam citra ſanguinis effuſionem: vt ſi quis in Eccleſia occidatur, nõ ſolum gladio eius effundendo ſanguinem, ſed etiam ſuſpendio ſine ſanguinis effuſione, etiam à iudice, immo, & à ſe ipſo, ſi ſanæ mentis ſit; non tamen per homicidium caſuale, aut dum fit cum moderamine inculpatę tutelæ, vt dicunt M. Soto vbi ſupra, & Syluester verbo *Conſecratio* 2. q. 3.

Secundus eſt per effuſionem ſanguinis citra homicidium. Debet autem effuſio ſanguinis eſſe notabilis, vt aduertit M. Soto vbi ſupra: *Si enim ſit per naſum in rixa puerorum, non violatur*. Cuius rationem reddit Syluester loco citato: quia effuſio abundantiam ſignificat. Et addit, non requiri, vt ſanguis labatur in terram: nam etiam ſi recipiatur in vaſe, Eccleſia polluta manet, opus tamen eſſe vulnus accipi in Eccleſia: nam ſi quis accepto vulnere extra Eccleſiam, ſtatim illam ingrederetur, & ſanguis flueret in Eccleſia, hęc non violaretur; pollueretur verò ſi in ea percuteretur, etiam ſi percuſſor eſſet extra Eccleſiam; aut etiam ſi percuſſus ſtatim accepto vul-

vulnere antequam ſanguis flueret, exiret ab Eccleſia.

Tertius eſt per effuſionem ſeminis. Quæ voluntaria debet eſſe: nam vt ait Syl-ueſter vbi ſupra; *Pollutio in ſomnis non violat*. Et idem eſt de pollutione naturali. Copioſa etiam eſſe debet ſicut effuſio ſanguinis, vnius enim, vel alterius guttæ emiſſio, quę accidit turpia cogitantibus, non ſufficit ad polluendam Eccleſiam. Si autem ſit copioſa, quocumque actu turpi fiat, mollitie ſcilicet, aut coitu cum fœmina, aut maſculo, vel iumento Eccleſiam polluit. Nonnulli etiam dicunt debere eſſe publicam. Sed oppoſitum nos oſtendimus 1. 2. q. 62. art. 6. d. 2. illudque docet Mag. Soto, vbi ſupra: nam ait, quod & nos diximus: *Prohibitionem conſecrandi in Eccleſia violata intelligi, quando violatio eſt publica; nam ſi ſit occulta, nec oportet Miſſas, & ſacrificia ſuſpendere, neque Eccleſiam reconciliare*. Vnde licet dum effuſio ſeminis in Eccleſia (& idem eſt de effuſione ſanguinis, & occiſione hominis) manet occulta, nullus teneatur abſtinere à celebratione in illa; reuera tamen per effuſionem ſeminis quantumuis occulta, polluitur Eccleſia: quia non eam polluit, qui crimen publicat, ſed qui illud committit. Ex quo patet non eſſe eandem rationem de infamia: nam qui crimen occultum committit, non ſe infamat, ſed illum infamat, qui eius crimen publicat. Infamia etiam conſiſti

ſiſtit in opinione hominum; violatio verò Eccleſię nequaquã, ſed in iniuria, quæ fit ei per actionem turpem, ac indecentia inde reſultante. Nec ex his ſequitur, Parochum, qui ſolus ſcit factum, perplexum fore: nam licet ſciat Eccleſiam eſse occultè violatã, poteſt in ea celebrare, vt diximus. De actu coniugali eſt difficultas, an polluat Eccleſiã. Sed probabilior ſentẽtia eſt polluere Eccleſiã, quando in ea fit abſque neceſſitate; non tamen quando eſt grauis aliqua neceſſitas. Vnde Syluester verbo *Conſecratio* 2. q. 5. inquit: *In caſu neceſſitatis, qui ſcilicet irreuerentiam tollit: vt ſi coniuges longo tempore in locô ſacro obſidentur, & de illicita emiſſione ſeminis ſibi timent, crederem Eccleſiam non violari.*

Quartus eſt per ſepulturam excommunicati in Eccleſia. Quod intelligendum eſt de excommunicato non tolerato. Idem eſt de ſepultura infidelis, vel non baptizati, etiam infantis filii fidelium, niſi forte ſit adhuc in vtero matris fidelis mortuus cum matre, quia fœtus eſt pars ventris, de quo vide Syluestrum, vbi ſupra.

Quintus eſt, ſi Eccleſia (& idem eſt de altari, & eremitorio) ſit ab Epiſcopo publicè excommunicato conſecrata, vel benedicta. Ita Syluester vbi ſupra, & reddit rationem cum Panormitano, & Hoſtienſe: *Quia ſepultura corporis excommunicati polluit ipſum locum, à fortiori quando ipſa conſecratio tranſit per manus excommunicati notoriè.* Hũc caſum quidam recentiores non admittũt:

[illegible], & ſicut cen-
[illegible], niſi in iure expreſ-
[illegible] Eccleſiæ violatio; præſer-
[illegible] Eccleſiam pollui ſupponat, eam
[illegible] & dum eam Epiſcopus
[illegible] ſit conſecrata: & ar-
[illegible] rationis in hac ma-
[illegible], alias etiam vio-
[illegible], quia in ea celebrat publi-
[illegible]. Sed mirum eſt, hęc
[illegible] antiquos. Quare reſponde-
[illegible] probarent etiam, non
[illegible] per occiſionem hominis
[illegible] ſententiam, cum nullus
[illegible] qui hoc exprimat. Quia tamen
[illegible] Eccleſiæ non eſt cenſura, aut pœ-
[illegible] ex actione tur-
[illegible] & hæc non
[illegible] hominis occiſione facta
[illegible] iudicis, quam facta per ri-
[illegible] in Cap. *Propoſuiſti*,
[illegible] Eccleſiæ, ideo a paritate
[illegible] colligitur, ſi per hanc ma-
[illegible] per illam pollui.
[illegible] de celebratione
[illegible] in Eccleſia. Nam
[illegible] vero in eſſe moris
[illegible] Eccleſia. Et quamuis non
[illegible] præſupponi-
[illegible] ab Epiſcopo pu-
[illegible], quam violari: &
[illegible] conſecrationem
[illegible] ordina-
[illegible] Ordinis in

excom-

excommunicatione.

Sextus eſt, ſi parietes Eccleſiæ conſecratæ deſtruantur: quamuis enim non propriè violatur Eccleſia, perdit tamen ſuam conſecrationem. Quod vt docet Syluester, vbi ſupra, & quæſt. 4. intelligendum eſt, quando parietes pro maiori parte deſtruuntur, vel decruſtantur: nam ſi ſucceſſiuè ruant, & ſucceſſiuè reparentur, verius eſt, non eſſe neceſſario reconſecrandam Eccleſiam: quia ſemper eſt eadem, ſicut, & ſucceſſiuè reparata. Si tectum ruat integris manentibus parietibus ſimiliter non eſt reconſecranda Eccleſia: quia conſecratio non in tectó: ſed in parietibus, eorumque parte exteriori conſiſtit, vbi vnctio, & Cruces fiunt. Quando Eccleſia ſolum eſt benedicta, etiam ſi parietes ruant, non eſt iterum benedicenda: quia benedictio perſeuerat durante ſolo, quod tantum benedicitur, & non parietes.

Tria tamen ſunt hic aduertenda. Primum, quod docet Mag. Soto vbi ſupra, propter celebrationem in Eccleſia violata non incurri irregularitatem, etiam ſi quis ſcienter in ea celebret: quia talis irregularitas non eſt in iure expreſſa. Secundum, ſi dum Sacerdos celebrat, Eccleſia violatur, debere deſiſtere, niſi forte iam canonem inchoauerit, tunc enim ſacrificium debet perficere, vt communiter dicunt Doctores. Tertium nonnullos cum Caſtro libro ſecundò de lege pœnali, cap. vltimo aſſerere, Eccleſiam pollutam non

ege-

egere noua reconciliatione, ſi in ea bona fide ab aliquo Sacerdote celebratum ſit. Et idem dicunt, ſi Sacerdos bona fide celebraſſet in patena, & calice non conſecratis, & cum veſtimentis non benedictis: nam per talem celebrationem manent conſecrata, vel benedicta, & non indigent noua conſecratione, vel benedictione. Hoc tamen alijs omnino diſplicet.

Dubium. An Sacerdos teneatur celebrare in altari, & vaſis conſecratis, & cum veſtibus ſacris.

DIcendum eſt primo. Teneri Sacerdotem in altari conſecrato fixo, aut portatili celebrare. Docet hoc D. Th hic ad 2 & colligit ex Can. *Concedimus*, De conſecrat. diſt. 1. vbi licet concedatur Miſſam celebrari in Cappellis, non tamen ſine altari, ſed cum tabula conſecrata. Ex quo infert M. Soto in 4. d. 13. q. 2. ar. 3. *Ob nullam neceſſitatem fas eſſe citra reatum peccati mortalis celebrare, niſi ſuper ara conſecrata.* Quod vero ibidem ſubdit D. Thom. & colligit ex Can. *Placuit*, eadem diſt. altare conſecratum debere continere reliquias ſanctorũ, inquit M. Soto, iam non eſſe obſeruatu neceſſarium; conſuetudo enim contrarium obtinuit;

Addit præterea D. Thom. ad 5. altare debere eſſe lapideum, & colligit ex Can.

Al-

Altaria, De conſecrat.d. 1. Cum autem altare eſt fixum, ſufficit tabulam, ſeu partem ſuperiorem eſſe lapideam: cum verò altare eſt portatile ex lapide debet eſſe ea magnitudine, vt poſſit calicem cum patena, cui hoſtia ſuperponitur, capere. Ex duobus lapidibus, in quorum vno calix, in alio hoſtia collocatur, non poſſe inſtrui, oſtendit Syluester verbo *Altare*, qu. 3. vbi & q.2.ex Can. *Nullus*, & Can. *Concedimus*, De conſecrat. diſt. 1. probat altare tam fixum, quam portatile debere ab Epiſcopo conſecrari. Et q.8.& 9.& 10. quærit, quot modis execretur, ſeu cõſecrationem amittat altare, tam fixum, quam portatile. Præcipuus eſt, per enormem fractionem vtrumque execrari: non tamen portatile per amotionem lapidis à ligno, in quo ſolet includi; quia conſecratio eſt in lapide ipſo, & lignum ſolum adhibetur ad ornatum, & faciliorem conſeruationem lapidis.

Nonnulli putant Sacerdotem celebrantem in altari non conſecrato fieri irregularem: quia in Can. *Nullus Presbyter*, De conſecrat. diſt. 1. talis Sacerdos degradari præcipitur, degradationem autem ſequitur depoſitio, & irregularitas. Alij tamen oppoſitum docent, quia pœna degradationis, quę in tali Canone imponitur non eſt lata, ſed ferenda, irregularitas autem non incurritur propter pœnam ferendam, & expreſſa in iure debet eſſe.

Dicendum eſt 2. Etiam teneri Sacerdo-

tem

tem ſub mortali celebrare in calice, & patena conſecratis, & in corporali benedicto. Docet hoc D. Thom. hic ad 8. licet enim Sacerdos ſine his verè conſecret. *Peccat tamen grauiter ritum Eccleſiæ non ſeruans.*

Materiam, ex qua debet eſſe calix, & patena, explicat S. Doct in ſolutione ſexti, & ait ex Can. *Vaſa*, diſt. 1. *Quondam Sacerdotes non aureis, ſed ligneis calicibus vtebantur, Zepherinus autem Papa patenis vitreis Miſſam celebrari conſtituit: deinde Vrbanus omnia fecit argentea. Poſtmodum autem ſtatutum eſt, vt calix Domini cum patena, ſiue ex auro omnino, ſiue ex argento fiat, vel ſaltem ſtamneus calix habeatur. De ære autem, aut ex auricalco non fiat, quia hoc vini virtute eruginem parit, pariterque vomitum prouocat. Nullus autem in ligneo ſeu vitreo calice præſumat Miſſam cantare: quia ſcilicet lignum poroſum eſt, & ſanguis conſecratus in eo remaneret: vitrū autem fragile eſt, & poſſet fractionis periculum imminere, & eadem eſt ratio de lapide. Et ideo propter reuerentiam Sacramenti ſtatutum eſt, vt ex prædictis materijs calix fiat.*

Aduertendum tamen eſt, non eſſe neceſſarium, totum calicem fieri ex prædictis materijs: quamuis enim pes fiat ex ære vel auricalco, tamen ſi cupa, quæ continet ſanguinem eſt aurea, vel argentea, hoc ſufficit, vt patet ex praxi.

Aſſerit verò Syluester verbo *Calix*, q. 2. *Si calix argenteus deauratur indiget reconſecratione, ſecus tamen videtur, ſi deauratio cadat*

dat propter vſum. Hoc ſecundum ab omnibus admittitur; primum vero à nonnullis recentioribus negatur: quia cum calix per deaurationem non frangatur, nec ita mutetur, quin maneat idem, non eſt cur perdat conſecrationem; hanc enim, vt hic ad 3. docet D. Thom. nunquam amittit res conſecrata, quamdiu manet eadem, & integra. Illud tamen communior aſſerit opinio, & patet: nam ſi calix argenteus eo modo, quo deauratur, operiretur plumbo, amitteret conſecrationem, quia id, quod immediate contineret ſanguinem, non eſſet conſecratum: ſed idem eſt, cum deauratur, ergo &c. Ex quo patet differentia inter primum, & ſecundum dictum Sylueſtri: nam quando deauratio cadit propter vſum, quod remanet immediate continens ſanguinem, eſt conſecratum, cum non ſola deauratio conſecretur, ſed totus calix; quando vero calix argenteus deauratur, quod immediatè continet ſanguinem, non eſt conſecratum, ſicque noua indiget conſecratione: vnde licet calix aliquo modo poſſit dici idem: non tamen quo ad vſum ſacrificij.

Addit Sylueſter ibidem: *Similiter execratur calix, ſi ciphus à pede ex toto ſeparetur, licet non ſit fractus, puta quia iunctura eſt tornatilis*. Hoc fere ab omnibus reijcitur. Sed exiſtimo verũ poſſe habere ſenſum, quem indicat illud *Ex toto*, nempe execrari calicem, dum ciphus manet à pede ſeparatus. Nam quamuis quando iunctura eſt torna-

tilis, ſi poſt ſeparationem pedis à cipho iterum reponatur, vt prius, in calice abſque noua conſecratione poſſet fieri ſacrificium; non tamen, vt eſt ſeparatus, niſi forte, vt ſubiungit Syluester. *Si Ciphus eſſet taliter fabricatus, quod eo ſolo poſſet quis vti in celebrando, & cum hoc eſſet ſeparatim à pede in calicem conſecratus: quia per ſe eſt calix; & pes eſt ad bene eſſe.*

Materiam, ex qua debeat fieri corporale, explicat D. Thom. hic ad 7. dicens; *Corporale fit de panno lineo, quo corpus Christi fuit inuolutum. Vnde in Epiſtola Sylueſtri Papæ eadem diſt. legitur: Conſulto omnium ſtatuimus, vt ſacrificium altaris non in ſerico panno, aut intincto quiſquam celebrare Miſſam præſumat: ſed in panno lineo ab Epiſcopo conſecrato, ſicut corpus Chriſti in ſidone linea, & munda ſepultum fuit.* Olim corporale vnum tantum continebat pannum oblongum, & duplicatum, idemque ad collocandum in eo hoſtiam, & calicem, & ad cooperiendum calicem inſeruiebat, quali etiam nunc nonnullæ Religiones vtuntur. Secundum ritum vero Romanum iam in duas partes diuiſum eſt, & de ea parte, qua Calix cooperitur, nonnulli dubitant, an poſſit fieri ex panno ſerico, vel aureo. Sed cum illa ſucceſſerit loco eius qua olim calix cooperiebatur, omnino aſſerendum eſt, non poſſe niſi ex panno lineo fieri, quã-uis ornari poſſit ſicut, & reliquum corporale reticulis aureis, vel ſericis.

De benedictione corporalis, quæ hic con-

conſecratio dicitur, certum eſt pertinere ad Epiſcopum: ex priuilegio tamen Sum. Pontificis alij præſertim Prælati regularium poſſunt non ſolum veſtes ſacerdotales, ſed etiam corporalia benedicere, immo & calices conſecrare.

Si corporalia, & calices, quia ſpecies corporis, & ſanguinis debent immediate continere, conſecrari, aut benedici debent, conueniens etiam videtur, vt benedicatur arcula, ſeu vaſculum, vbi hoſtiæ conſecratæ populo diſtribuendæ conſecrantur. Sed quia nullo iure id præcipitur, non eſſe neceſſarium communiter dicitur.

Quærit Mag. Soto in 4. d. 13. q. 2. art. 3. an laici, & præſertim fœminæ peccent vaſa ſacra, & corporalia tangendo? Reſpondetque: *Quod ſimpliciter tangere, nullatenus eſt peccatum mortale; immo, ſi abſit contemptus, aut non eſt veniale, aut leuiſſimum.* Alij peccatum veniale eſſe dicunt, hæc tangere ſine rationabili cauſa; nullum vero ſi rationabilis cauſa ſubſit: Vnde corporalia, & purificatoria, poſtquam ſemel lota ſunt à Subdiaconis, dantur mulieribus præſertim religioſis perfectius lauanda, & reficienda. De quo vide Caietan in Summ. verbo *Mulierum peccata*, in fine.

Dicendum eſt 3. Peccatum mortale eſſe Sacerdotem celebrare ſine veſtibus ſacris, & alijs, quæ iuxta vſum, & conſuetudinem Eccleſiæ ad ſacrificium requiruntur: Patet hoc, quia contra talem vſum, & conſuetudinem agere, mortale peccatum eſt, ni-

eſſe deſignatum ab Ordinario, & ad diuinum tantum cultum dedicatum. Vnde domus ſacræ nomine in noſtra concluſione non ſolum Eccleſia ab Epiſcopo conſecrata, ſed etiam benedicta, & oratorium deſignatum intelligendum eſt. Cumque prędicti Canones loquantur de Eccleſia conſecrata, videtur ex illis non poſſe probari noſtram concluſionem: nam data facultate celebrandi extra Eccleſiam conſecratã, ablata videtur obligatio præcepti in illis contenti, ita ſentit M. Soto vbi ſupra aitque: *Vbi nullus ſit contemptus, vel ſcandalum, vix arbitror poſſe contingere peccatum mortale per celebrationem extra Eccleſiam*. Exiſtimo tamen prædictos Canones etiam eſſe pro noſtra concluſione: nam quamuis vſus, & conſuetudo extenderit facultatem celebrandi ad Eccleſias benedictas, & oratoria deſignata ab ordinario; obligatio tamen non celebrandi extra hæc loca eadem perſeuerat, quæ olim erat non celebrandi extra Eccleſias conſecratas: ſicut licet conſuetudo extenderit facultatem ſemel comedendi in die ieiunij ad ſecundam collationis refectionem, obligatio tamen ieiunandi eadem permanet. Quapropter ſi quis in domo priuata, vbi non eſt oratoriũ deſignatum ab Ordinario celebraret ad cõmunicandum infirmum, licet hæc videatur honeſta neceſſitas, non excuſaretur à culpa mortali. Non enim minor neceſſitas requiritur modo ad celebrãdum extra domum prædicto modo ſacram, quam

re-

requirebatur olim ad celebrandum extra Eccleſiam conſecratam.

Quæ autem neceſsitas tunc ſufficeret, & modo etiam ſufficiat, colligitur ex Canon. *Concedimus*, d 1. hic ad 1. ralato à Thom. vbi permittitur, miſsas celebrari in Capellis, hoc eſt, vt explicat ibi Gloſsa, in tugurijs caprarum pellibus tectis, ſi alicubi Eccleſiæ fuerint incenſæ, & combuſtæ, ſubditurque: *In itinere vero poſitis, ſi Eccleſia deſuerit, ſub diuo, ſeu tentorijs, ſi tabula altaris conſecrata, cæteraque ſacra miniſteria ad id officium pertinentia ibi affuerint, Miſſarum ſolemnia celebrari concedimus*. Ex quo colligunt Doctores, in bello licitum eſse in tentorio, & ſub dio conſecrare: & cum populus multus ad eremitorium in campus confluit, non eſse peccatum altare in campo decēter extruere, vt omnes ſacrum videant. Aduertunt tamen, ſi huiuſmodi neceſsitas præuideri poteſt, petendam eſse licentiam ab Epiſcopo. Aduertit etiam Sylueſt. verbo *Miſſa* 1. queſt. 5. *In nulla neceſſitate licet celebrare ſuper mare, vel ſuper flumium, vbi probabiliter de ſanguinis effuſione timetur*.

Ex licentia Epiſcoporum poſse extra Eccleſiam in altari portatili celebrare, vbi ipſi permiſerint, conſtat ex Can. *Miſſarum*, De conſecrat. d. 1. Et quamuis in Concil. Trid. vbi ſupra reſtricta ſit hęc facultas: non tamen videtur eis omnino ablata facultas diſpenſandi cum aliquo, vt aliquoties

ties celebret, aliqua occurrente neceſſitate, quę per ſe non ſufficeret, in lôco honeſto, etiam prophanis vſibus deſtinato, vt in camera, in qua decumbit infirmus, vt miſſam audiat, vel communicet ex deuotione.

Ex priuilegio Summ. Pontificis nulli dubium eſt, poſse miſsam celebrabri ſuper altari portatili extra loca diuino cultui ſpecialiter deputata. Mendicantibus hoc priuilegium conceſsum eſt: & quamuis reuocatum videatur à Conc. Trid. vbi ſupra; poſtea tamen nonnullis Religionibus rursũ conceſsũ eſt, quo gaudent alię, quibus conceſsa eſt à Pontifice communicatio in priuilegijs cum prędictis.

Dicendum eſt ſecundò. Mortaliter etiã peccare celebrantem in Eccleſia violata, ſeu polluta, ſine neceſſitate, & de conſenſu Epiſcopi. Si adſit neceſſitas, & conſenſus Epiſcopi licitum eſse in Eccleſia violata celebrare, docet D. Thom. hic ad 2. dicens: *Propter neceſſitatem tamen poteſt hoc Sacramentum peragi in domibus conſecratis, vel violatis, ſed tamen de conſenſu Epiſcopi*. Quod explicans M. Soto vbi ſupra ait, maiorem exigi neceſſitatem ad celebrandum in Eccleſia violata, quam extra Eccleſiam, *Vt verbi gratia, ſi Epiſcopus haberi non poſſit, & Parœciani nequirent ſacra alibi audire: tunc enim conſulto Vicario Epiſcopi, poſſet quouſque Epiſcopus accerſiri poſſet, ibidem celebrari.*

Sine

Sine his autem peccatum mortale eſſe in Eccleſia violata celebrare, colligitur ex Can. *Eccleſiam*, De conſecrat.diſt. 1. & ex Cap. *Propoſuiſti*, & *Conſuluiſti*, & *Si Eccleſia*, De conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris. Ex quibus etiam colliguntur modi, quibus Eccleſia polluitur, aut violatur.

Primus eſt, per homicidium etiam citra ſanguinis effuſionem: vt ſi quis in Eccleſia occidatur, nō ſolum gladio eius effundendo ſanguinem, ſed etiam ſuſpendio ſine ſanguinis effuſione, etiam à iudice, immo, & à ſe ipſo, ſi ſanæ mentis ſit; non tamen per homicidium caſuale, aut dum fit cum moderamine inculpatę tutelæ, vt dicunt M Soto vbi ſupra, & Syluester verbo *Conſecratio* 2.q.3.

Secundus eſt per effuſionem ſanguinis citra homicidium. Debet autem effuſio ſanguinis eſſe notabilis, vt aduertit M Soto vbi ſupra: *Si enim fit per naſum in rixa puerorum, non violatur*. Cuius rationem reddit Syluester loco citato: quia effuſio abundantiam ſignificat. Et addit, non requiri, vt ſanguis labatur in terram: nam etiam ſi recipiatur in vaſe, Eccleſia polluta manet, opus tamen eſſe vulnus accipi in Eccleſia: nam ſi quis accepto vulnere extra Eccleſiam, ſtatim illam ingrederetur, & ſanguis flueret in Eccleſia, hęc non violaretur; pollueretur verò ſi in ea percuteretur, etiam ſi percuſſor eſſet extra Eccleſiam, aut etiam ſi percuſſus ſtatim accepto vul-

vulnere antequam ſanguis flueret, exiret ab Eccleſia.

Tertius eſt per effuſionem ſeminis. Quæ voluntaria debet eſſe: nam vt ait Syl-ueſter vbi ſupra; *Pollutio in ſomnis non violat*: Et idem eſt de pollutione naturali. Copioſa etiam eſſe debet ſicut effuſio ſanguinis, vnius enim, vel alterius guttæ emiſſio, quę accidit turpia cogitantibus, non ſufficit ad polluendam Eccleſiam. Si autem ſit copioſa, quocumque actu turpi fiat, mollitie ſcilicet, aut coitu cum fœmina, aut maſculo, vel iumento Eccleſiam polluit. Nonnulli etiam dicunt debere eſſe publicam. Sed oppoſitum nos oſtendimus 1.2.q.62. art. 6. d. 2. illudque docet Mag. Soto, vbi ſupra: nam ait, quod & nos diximus: *Prohibitionem conſecrandi in Eccleſia violata intelligi, quando violatio eſt publica; nam ſi ſit occulta, nec oportet Miſſas, & ſacrificia ſuſpendere, neque Eccleſiam reconciliare*. Vnde licet dum effuſio ſeminis in Eccleſia (& idem eſt de effuſione ſanguinis, & occiſione hominis) manet occulta, nullus teneatur abſtinere à celebratione in illa; reuera tamen per effuſionem ſeminis quantumuis occulta, polluitur Eccleſia: quia non eam polluit, qui crimen publicat, ſed qui illud committit. Ex quo patet non eſſe eandem rationem de infamia: nam qui crimen occultum committit, non ſe infamat, ſed illum infamat, qui eius crimen publicat. Infamia etiam conſiſti

ſiſtit in opinione hominum; violatio verò Eccleſię nequaquã, ſed in iniuria, quæ fit ei per actionem turpem, ac indecentia inde reſultante. Nec ex his ſequitur, Parochum, qui ſolus ſcit factum, perplexum fore: nam licet ſciat Eccleſiam eſſe occultè violatã, poteſt in ea celebrare, vt diximus. De actu coniugali eſt difficultas, an polluat Eccleſiã. Sed probabilior ſẽtẽtia eſt polluere Eccleſiã, quando in ea fit abſque neceſſitate; non tamen quando eſt grauis aliqua neceſſitas. Vnde Syluester verbo *Conſecratio* 2. q. 5. inquit: *In caſu neceſſitatis, qui ſcilicet irreuerentiam tollit: vt ſi coniuges longo tempore in loco ſacro obſideantur, & de illicita emiſſione ſeminis ſibi timent, crederem Eccleſiam non violari.*

Quartus eſt per ſepulturam excommunicati in Eccleſia. Quod intelligendum eſt de excommunicato non tolerato. Idem eſt de ſepultura infidelis, vel non baptizati, etiam infantis filii fidelium, niſi forte ſit adhuc in vtero matris fidelis mortuus cum matre, quia fœtus eſt pars ventris, de quo vide Sylueſtrum, vbi ſupra.

Quintus eſt, ſi Eccleſia (& idem eſt de altari, & eremitorio) ſit ab Epiſcopo publicè excommunicato conſecrata, vel benedicta. Ita Syluester vbi ſupra, & reddit rationem cum Panormitano, & Hoſtienſe: *Quia ſepultura corporis excommunicati polluit ipſum locum, à fortiori quando ipſa conſecratio tranſit per manus excommunicati notoriè.* Hũc caſum quidam recentiores non admittũt:

quia in iure non exprimitur, & ſicut cenſuræ non incurruntur, niſi in iure expreſſum ſit, ita nec Eccleſiæ violatio; præſertim cum Eccleſiam pollui ſupponat, eam eſſe conſecratam, & dum eam Epiſcopus conſecrat, nondum ſit conſecrata: & argumentum à paritate rationis in hac materia nullius eſt ponderis, alias etiam violaretur Eccleſia, quia in ea celebrat publicè excommunicatus. Sed mirum eſt, hęc non aduertiſſe antiquos. Quare respondetur, ſi conuincerent, probarent etiam, non pollui Eccleſiam per occiſionem hominis factam per iudicis ſententiam, cum nullus ſit textus, qui hoc exprimat. Quia tamen violatio Eccleſiæ non eſt cenſura, aut pœna, ſed quędam indecentia ex actione turpi ipſi iniurioſa in ea reſultans, & hæc non minus reſultat ex hominis occiſione facta per ſententiam iudicis, quam facta per rixam, de qua eſt ſęrmo in Cap. *Propoſuiſti*, De conſecratione Eccleſiæ, ideò à paritate rationis optimè colligitur, ſi per hanc manet polluta Eccleſia, etiam per illam pollui. Et non eſt eadem ratio de celebratione publicè excommunicati in Eccleſia. Nam hæc tranſit, conſecratio verò in eſſe moris permanet in Eccleſia. Et quamuis non tempore, prius tamen natura præſupponitur Eccleſiam conſecrari ab Epiſcopo publicè excommunicato, quam violari: & hoc ſufficit, vt per talem conſęcrationem polluatur, ſicut, & vt ſuſpendatur ordinarius propter ſuſceptionem Ordinis in

excom-

excommunicatione.

Sextus eſt, ſi parietes Eccleſiæ conſecratæ deſtruantur: quamuis enim non propriè violatur Eccleſia, perdit tamen ſuam conſecrationem. Quod vt docet Syluester, vbi ſupra, & quæſt. 4. intelligendum eſt, quando parietes pro maiori parte deſtruuntur, vel decruſtantur: nam ſi ſucceſſiuè ruant, & ſucceſſiuè reparentur, verius eſt, non eſſe neceſſario reconſecrandam Eccleſiam: quia ſemper eſt eadem, ſicut, & ſucceſſiuè reparata. Si tectum ruat integris manentibus parietibus ſimiliter non eſt reconſecranda Eccleſia: quia conſecratio non in tectó: ſed in parietibus, eorumque parte exteriori conſiſtit, vbi vnctio, & Cruces fiunt. Quando Eccleſia ſolum eſt benedicta, etiam ſi parietes ruant, non eſt iterum benedicenda: quia benedictio perſeuerat durante ſolo, quod tantum benedicitur, & non parietes.

Tria tamen ſunt hic aduertenda. Primum, quod docet Mag. Soto vbi ſupra, propter celebrationem in Eccleſia violata non incurri irregularitatem, etiam ſi quis ſcienter in ea celebret: quia talis irregularitas non eſt in iure expreſſa. Secundum, ſi dum Sacerdos celebrat, Eccleſia violatur, debere deſiſtere, niſi forte iam canonem inchoauerit, tunc enim ſacrificium debet perficere, vt communiter dicunt Doctores. Tertium nonnullos cum Caſtro libro ſecundò de lege pœnali, cap. vltimo aſſerere, Eccleſiam pollutam non

ege-

egere noua reconciliatione, ſi in ea bona fide ab aliquo Sacerdote celebratum ſit. Et idem dicunt, ſi Sacerdos bona fide celebraſſet in patena, & calice non conſectatis, & cum veſtimentis non benedictis: nam per talem celebrationem manent conſecrata, vel benedicta, & non indigent noua conſecratione, vel benedictione. Hoc tamen alijs omnino diſplicet.

Dubium. *An Sacerdos teneatur celebrare in altari, & vaſis conſecratis, & cum veſtibus ſacris.*

DIcendum eſt primo. Teneri Sacerdotem in altari conſecrato fixo, aut portatili celebrare. Docet hoc D. Th hic ad 2. & colligit ex Can. *Concedimus*, De conſecrat. diſt. 1. vbi licet concedatur Miſſam celebrari in Cappellis, non tamen ſine altari, ſed cum tabula conſecrata. Ex quo infert M. Soto in 4. d. 13. q. 2. ar. 3. *Ob nullam neceſſitatem fas eſſe citra reatum peccati mortalis celebrare, niſi ſuper ara conſecrata.* Quod vero ibidem ſubdit D. Thom. & colligit ex Can. *Placuit*, eadem diſt. altare conſecratum debere continere reliquias ſanctorũ, inquit M. Soto; iam non eſſe obſeruatu neceſſarium; conſuetudo enim contrarium obtinuit.

Addit præterea D. Thom. ad 5. altare debere eſſe lapideum, & colligit ex Can. *Al-*

Altaria, De conſecrat. d. 1. Cum autem altare eſt fixum, ſufficit tabulam, ſeu partem ſuperiorem eſſe lapideam: cum verò altare eſt portatile ex lapide debet eſſe ea magnitudine, vt poſſit calicem cum patena, cui hoſtia ſuperponitur, capere. Ex duobus lapidibus, in quorum vno calix, in alio hoſtia collocatur, non poſſe inſtrui, oſtendit Sylueſter verbo *Altare*, qu. 3. vbi & q. 2. ex Can. *Nullus*, & Can. *Concedimus*, De conſecrat. diſt. 1. probat altare tam fixum, quam portatile debere ab Epiſcopo conſecrari. Et q. 8. & 9. & 10. quærit, quot modis execretur, ſeu cõſecrationem amittat altare, tam fixum, quam portatile. Præcipuus eſt, per enormem fractionem vtrumque execrari: non tamen portatile per amotionem lapidis à ligno, in quo ſolet includi; quia conſecratio eſt in lapide ipſo, & lignum ſolum adhibetur ad ornatum, & faciliorem conſeruationem lapidis.

Nonnulli putant Sacerdotem celebrantem in altari non conſecrato fieri irregularem: quia in Can. *Nullus Presbyter*, De conſecrat. diſt. 1. talis Sacerdos degradari præcipitur, degradationem autem ſequitur depoſitio, & irregularitas. Alij tamen oppoſitum docent, quia pœna degradationis, quę in tali Canone imponitur non eſt lata, ſed ferenda, irregularitas autem non incurritur propter pœnam ferendam, & expreſſa in iure debet eſſe.

Dicendum eſt 2. Etiam teneri Sacerdo-

tem

tem ſub mortali celebrare in calice, & patena conſecratis, & in corporali benedicto. Docet hoc D. Thom. hic ad 8. licet enim Sacerdos ſine his verè conſecret. *Peccat tamen grauiter ritum Eccleſiæ non ſeruans.*

Materiam, ex qua debet eſſe calix, & patena, explicat S. Doct in ſolutione ſexti, & ait ex Can. *Vaſa*, diſt. 1. *Quondam Sacerdotes non aureis, ſed ligneis calicibus vtebantur, Zepherinus autem Papa patenis vitreis Miſſam celebrari conſtituit: deinde Vrbanus omnia fecit argentea. Poſtmodum autem ſtatutum eſt, vt calix Domini cum patena, ſiue ex auro omnino, ſiue ex argento fiat, vel ſaltem ſtamneus calix habeatur. De ære autem, aut ex auricalco non fiat, quia hoc vini virtute eruginem parit, pariterque vomitum prouocat. Nullus autem in ligneo, ſeu vitreo calice præſumat Miſſam cantare: quia ſcilicet lignum poroſum eſt, & ſanguis conſecratus in eo remaneret: vitrū autem fragile eſt, & poſſet fractionis periculum imminere, & eadem eſt ratio de lapide. Et ideo propter reuerentiam Sacramenti ſtatutum eſt, vt ex prædictis materijs calix fiat.*

Aduertendum tamen eſt, non eſſe neceſſarium, totum calicem fieri ex prædictis materijs: quamuis enim pes fiat ex ære vel auricalco, tamen ſi cupa, quæ continet ſanguinem eſt aurea, vel argentea, hoc ſufficit, vt patet ex praxi.

Aſſerit verò Syluester verbo *Calix*, q. 2. *Si calix argenteus deauratur indiget reconſecratione, ſecus tamen videtur, ſi deauratio ca-*

dat

dat propter vſum. Hoc ſecundum ab omnibus admittitur; primum vero à nonnullis recentioribus negatur: quia cum calix per deaurationem non frangatur, nec ita mutetur, quin maneat idem, non eſt cur perdat conſecrationem; hanc enim, vt hic ad 3. docet D. Thom. nunquam amittit res conſecrata, quamdiu manet eadem, & integra. Illud tamen communior aſſerit opinio, & patet: nam ſi calix argenteus eo modo, quo deauratur, operiretur plumbo, amitteret conſecrationem, quia id, quod immediate contineret ſanguinem, non eſſet conſecratum: ſed idem eſt, cum deauratur, ergò &c. Ex quo patet differentia inter primum, & ſecundum dictum Sylueſtri: nam quando deauratio cadit propter vſum, quod remanet immediate continens ſanguinem, eſt conſecratum, cum non ſola deauratio conſecretur, ſed totus calix; quando vero calix argenteus deauratur, quod immediatè continet ſanguinem, non eſt conſecratum, ſicque noua indiget conſecratione: vnde licet calix aliquo modo poſſit dici idem: non tamen quo ad vſum ſacrificij.

Addit Sylueſter ibidem: *Similiter execratur calix, ſi ciphus à pede ex toto ſeparetur, licet non ſit fractus, puta quia iunctura eſt tornatilis*. Hoc fere ab omnibus reijcitur. Sed exiſtimo verũ poſſe habere ſenſum, quem indicat illud *Ex toto*, nempe execrari calicem, dum ciphus manet à pede ſeparatus. Nam quamuis quando iunctura eſt tornatilis,

tilis, ſi poſt ſeparationem pedis à cipho iterum reponatur, vt prius, in calice abſque noua conſecratione poſſet fieri ſacrificium; non tamen, vt eſt ſeparatus, niſi forte, vt ſubiungit Syllueſter. *Si Ciphus eſſet taliter fabricatus, quod eo ſolo poſſet quis vti in celebrando, & cum hoc eſſet ſeparatim à pede in calicem conſecratus: quia per ſe eſt calix; & pes eſt ad bene eſſe.*

Materiam, ex qua debeat fieri corporale, explicat D. Thom. hic ad 7. dicens; *Corporale fit de panno lineo, quo corpus Chriſti fuit inuolutum. Vnde in Epiſtola Syllueſtri Papæ eadem diſt. legitur: Conſulto omnium ſtatuimus, vt ſacrificium altaris non in ſerico panno, aut intincto quiſquam celebrare Miſſam præſumat: ſed in panno lineo ab Epiſcopo conſecrato, ſicut corpus Chriſti in ſidone linea, & munda ſepultum fuit.* Olim corporale vnum tantum continebat pannum oblongum, & duplicatum, idemque ad collocandum in eo hoſtiam, & calicem, & ad cooperiendum calicem inſeruiebat, quali etiam nunc nonnullæ Religiones vtuntur. Secundum ritum vero Romanum iam in duas partes diuiſum eſt, & de ea parte, qua Calix cooperitur, nonnulli dubitant, an poſſit fieri ex panno ſerico, vel aureo. Sed cum illa ſucceſſerit loco eius qua olim calix cooperiebatur, omnino aſſerendum eſt, non poſſe niſi ex panno lineo fieri, quãuis ornari poſſit ſicut, & reliquum corporale reticulis aureis, vel ſericis.

De benedictione corporalis, quæ hic con-

conſecratio dicitur, certum eſt pertinere ad Epiſcopum: ex priuilegio tamen Sum. Pontificis, alij, præſertim Prælati regularium poſſunt non ſolum veſtes ſacerdotales, ſed etiam corporalia benedicere, immo & calices conſecrare.

Si corporalia, & calices, quia ſpecies corporis, & ſanguinis debent immediate continere, conſecrari, aut benedici debent, conueniens etiam videtur, vt benedicatur arcula, ſeu vaſculum, vbi hoſtiæ conſecratæ populo diſtribuendæ conſecrantur. Sed quia nullo iure id præcipitur, non eſſe neceſſarium communiter dicitur.

Quærit Mag. Soto in 4. d. 13. q. 2. art. 3. an laici, & præſertim fœminæ peccent vaſa ſacra, & corporalia tangendo? Reſpondetque: *Quod ſimpliciter tangere, nullatenus eſt peccatum mortale; immo, ſi abſit contemptus, aut non eſt veniale, aut leuiſſimum.* Alij peccatum veniale eſſe dicunt, hæc tangere ſine rationabili cauſa; nullum vero ſi rationabilis cauſa ſubſit: Vnde corporalia, & purificatoria, poſtquam ſemel lota ſunt à Subdiaconis, dantur mulieribus præſertim religioſis perfectius lauanda, & reficienda. De quo vide Caietan in Summ. verbo *Mulierum peccata*, in fine.

Dicendum eſt 3. Peccatum mortale eſſe Sacerdotem celebrare ſine veſtibus ſacris, & alijs, quæ iuxta vſum, & conſuetudinem Eccleſiæ ad ſacrificium requiruntur: Patet hoc, quia contra talem vſum, & conſuetudinem agere, mortale peccatum eſt, ni-

ſi ignorantia, aut inaduertentia excuſet. In caſu neceſſitatis dicunt quidam, poſſe Sacerdotem celebrare ſine aliqua ex veſtibus ſacris præſertim minoribus, vt ſine ſtola, aut manipulo. Ego tamen id nulli conſulerem: minus enim inconueniens eſt, totũ populum carere ſacro in die feſto quantũuis ſolemni, quam contra conſuetudinem Eccleſiæ, Sacerdotem celebrare ſine his, ſicut, & non ieiunum. Vnde S. Anton. 3. p. tit. 13. cap. 6. §. 6. ait: *Si aliquid eorum defuerit, quæ requiruntur ad ritum celebrationis, vt manipulus, ſtola, & huiuſmodi, potius debet dimittere Miſſam, etiam die feſto, quam ſic celebrare: quia ſic celebrando peccaret mortaliter.*

Si deſit cingulum inquit Nauarrus c. 25. num. 84. *Poteſt loco cinguli ſtolam longam adhibere, & loco ſtolæ manipulum longum iuxta Paludanum.* Cingulum benedictum eſſe debet: aſſerunt tamen nonnulli, ſolum eſſe peccatum veniale celebrare ſine cingulo benedicto ob leuitatem materiæ, & quia non tam eſt indumentum, quam ligatura indumentorum. Subdunt etiam, ſi iuſta adſit cauſa, nempe neceſſitas audiendi ſacrum, aut vt pauper Sacerdos habeat Miſſæ eleemoſynam, nullum eſſe peccatum celebrare ſine cingulo benedicto. Dicunt quoque, ſi cingulum frangatur, & vtraque pars ſufficiat ad cingendum, vtramque partem manere benedictam, & poſſe deſeruire celebrationi Miſſæ. Si vero ita frangatur, vt neutra pars per ſe ſufficiat ad cin-

gendum, licitum eſſe, partibus ſimul neixs vti.

Sine lumine celebrare, certum eſt, peccatum eſſe mortale: nam in Cap. *Literas* De celeb. Miſs. peccaſſe, & officio, & beneficio perpetuo priuandum eſſe Presbyterum quendam, qui ſine igne ſacrificabat. Nonnulli tamen exiſtimant, ſolum eſſe peccatum veniale celebrare cum vnius ſolum candelę lumine, ſi ſit aliqua neceſſitas nullum eſſe peccatum. Licitum etiam eſſe, ſi adſit neceſſitas, celebrare cum lumine candelæ confectæ ex adipe, aut lampadis ex oleo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum conuenienter ordinentur, quæ circa hoc Sacramentum dicuntur.

Concluſio eſt affirmans.

Dubium. An ſit peccatum mortale omittere aliquid eorum, quæ in Miſſa dicuntur.

QVidam mortaliter peccare Sacerdotem putant, ſi aduertenter omittat orationes, quæ in Miſſali poſitæ sũt,

vt eas dicat, dum ſe induit. Sed hoc nimis riguroſum, & falſum merito alijs videtur, ſi talis omiſſio abſque contemptu fiat: nam nulla eſt lex præcipiens tales orationes dici, & non ponuntur in Miſsali, vt neceſsario etiam ſub reatu peccati venialis dicendæ, ſed quia decet, & optimum conſilium eſt eas dicere.

Alij multo magis peccare mortaliter Sacerdodem exiſtimant, qui non ſeruat rubricas Miſsalis. Sed non deſunt, qui dicant, tales regulas non obligare ad mortale, niſi contineant ſubſtantialia ſacrificij, & non eſse præcepta, ſed conſilia, & inſtructiones, ſicque vnam, aut alteram non ſeruare, non eſse peccatum mortale. Secus eſſet, ſi nulla obſeruaretur.

Alii cum Angelo verbo *Miſſa*, num. 33. peccatum mortale eſse dicunt, omittere Miſsam diei, maxime ſi Dominica ſit, aut feſtum duplex, & aliam votiuam, vel de Requiem dicere. Quibus fauere videtur Cap. *Quidam*, De celeb. Miſs. vbi dicitur; *Quidam laicorum habent in conſuetudine, vt per ſingulos dies audiant Miſſas peculiares, hoc eſt, de Sancta Trinit. & de ſancto Michaele. Ideo ſancitum eſt, vt vlterius hoc non fiat. Sed ſi voluerint, vt ſibi Miſſa cantetur, de eadem die Miſſas audiant pro ſalute viuorum, & etiam defunctorum*. Sed multo plures oppoſitum docent: quia ſicut Sacerdos poteſt liberè dicere, vel non celebrare Miſsam: ita poteſt aliam celebrare abſque reatu peccati mortalis, non ſolum quando ſit de feria,

ſed

ſed etiam in feſtis duplicibus, immo & in diebus feſtiuis. Etſi ſit legitima cauſa, & neceſſitas, nullum eſſe peccatum id facere etiam communitates Eccleſiarum, Conuentualium, & Collegiatarum, dummodo ab eis non omittatur Miſſa de die, ſeu Conuentualis. Vnde ſæpe videmus in Sabbatis, etiam ſi feſtum duplex occurrat, cantari Miſſam de B. Virgine ob eius deuotionem, & in diebus feſtis cantari Miſſas defunctis ad ſepeliendos mortuos. Nec fauet oppoſitæ ſententiæ cap. citat: nam vt ibi ait Gloſſa: *Loquitur in caſu, in quo non eſt niſi vnus Presbyter in Eccleſia, qui debet celebrare de die*. Ex eo tamen colligunt multi, Sacerdotem, qui eleemoſynam accepit pro celebratione Miſſarum ſancti Gregor. aut aliarum, ſuę obligationi ſatiſfacere dicendo Miſſam de die, eam offerendo pro defuncto, qui eleemoſynam reliquit. Et idem eſt de eo, qui ex fundatione Capellanię debet dicere Miſſam de Requiem, vel de B. Virgine, aut alio Sancto: nam vt ait D. Thom. in 4. d. 45. qu. 2 art. 3. quęſtiunc. 2. ad 5. *Ex parte ſacrificij oblati Miſſa æqualiter prodeſt defuncto, de quocunque dicatur*. Et quamuis ex parte orationum magis proſit illa, in qua ſunt orationes ad hoc deſtinatę. *Sed tamen iſte defectus recompenſari poteſt per maiorem deuotionem eius, qui dicit Miſſam, vel per interceſſionem Sancti, cuius ſuffragium in Miſſa imploratur*. Ad maiorem autem deuotionem eius, qui dicit Miſſam pertinet, velle ordinem, & ritum

Eccleſiæ ſeruare dicendo Miſſam de die præſcriptam in Miſſali: neque hoc opponitur voluntati rationabili teſtatoris, aut eius, qui contulit eleemoſynam.

Alij peccare aſſerunt Sacerdotem, qui ſubmiſſa voce non legit Epiſtolã, aut Euãgelium, quæ in Miſſa ſolemni cantantur à Subdiacono, & Diacono. Sed oppoſitum communis docet ſententia: nam nullo iure id præcipitur, & quamuis nonnulli id faciant, multa ſunt conſueta, quæ non ſunt præcepta. Vnde ſatis eſt Sacerdoti hæc audire. Si nec audiret, nec legeret, abſque dubio peccaret mortaliter, cum ſint partes notabiles Miſſæ, quas non licet aduertenter omittere.

Alij denique peccatum mortale eſſe affirmant, ex intentione nolle nominare aliquem Sanctum ex illis, qui in Canone, Miſſæ ponuntur. Sed hoc nimis rigidum & ſcrupuloſum eſt: nam quamuis denominando quolibet Sancto ex illis in particulari eſſet ſpeciale præceptum (quod tamen non conſtat) tamen iuxta ea, quæ diximus 1.2.q 69.art.4 dub. 2. con. 1. non obligaret ad mortale ob paruitatem materiæ. Et ita aſſerunt multi, qui & dicunt, omittere Gloria, vel Credo, aut ea, quæ interponuntur in *Communicantes*, aut in actione *Hanc igitur*, in quibuſdam ſolemnitatibus, ſolum eſſe peccatum veniale.

Dicendum eſt ergo: Ex ſuo genere peccatum mortale eſſe, omittere aliquid eorum, quæ in Miſſa dicuntur; ex paruitate

tamen

tamen materiæ poſſe eſſe veniale. Hoc ſecundum patet ex dictis, & præterea; nam licet hæc omittere ſit contra virtutem Religionis: contra hanc tamen poteſt aliquid eſſe ſolum veniale ex paruitate materiæ, vt patet in eo, qui ex voto tenetur recitare integrum roſarium, & omittit recitare vnam ſalutationis Angelicę orationem. Immo nec hanc omittere eſſet peccatum mortale, etiam ſi eſſet tota, & adęquata materia voti, vt docet M. Soto lib. 8. de iuſtitia, quæſtione 2. artic. 1. & nos diximus 2. 2. quæſt. 88. art. 3. dub. 1. con. 1.

Primum verò probatur: nam aliquid eorum omittere eſt contra diuinum cultum, & virtutem religionis; ergo cum peccatum irreligionis ſit ex ſuo genere mortale, tale erit, aliquid eorum omittere. Quod confirmat, quod in Miſſali Romano Pius Quintus præcipit omnibus in virtute ſanctæ obedientiæ, *Vt Miſſam iuxta ritum, modum, & normam, quæ per Miſſale traditur, decantent, ac legant.*

Obiiciunt tamen hæretici, multa falſa contineri, aut ſupponi in Canone Miſſæ, & extra illum, præſertim in Miſſa defunctorum, cum pro animabus exiſtentibus in Purgatorio oratur, vt liberentur de pœnis inferni, & de ore leonis, ne abſorbeat eas tartarus, ſed mereantur euadere iudicium vltionis, & ne cadant in obſcurum, nec pœnas æternas ſuſtineant; quæ ſupponere videntur, tales animas damnari poſſe, &

non eſſe in ſtatu ſaluationis; ergo hæc omittenda ſunt. Sed reſpondetur negando antecedens, diffinitur enim in Concil. Trident. ſeſſ. 22. can. 6. *Si quis dixerit Canonem Miſſæ errores continere, ideoque abrogandum; anathema ſit.*

Ea verò, quæ adducuntur ex Miſſa defunctorum communiter explicari ſolent, referenda eſſe ad tempus proximum morti, in quo in periculo condemnationis erát animæ prædictæ: conſuetum eſt enim res conſiderari in ſtatu, quem habuerunt, huncque proſopopeia quadam repreſentari, quaſi præſentem. Dici etiam poteſt, nihil eſſe in prædictis verbis, quod ſupponat animas in Purgatorio exiſtentes poſſe condemnari: nam Purgatorium nomine inferni, & tartari poteſt intelligi, in quo animę pœnas, & iudicium vltionis patiuntur, & quodammodo ſunt in ore leonis infernalis, petiturque ne cadant, hoc eſt, diu permaneant in tali loco, & non ſuſtineant pœnas æternas, hoc eſt, per longum tempus duraturas.

AR-

ARTICVLVS V.

Vtrum ea, quæ in celebratione huius Sacramenti aguntur, ſint conuenientia.

Concluſio eſt affirmans.

HÆretici noſtri temporis ritus, cæremonias, & quæ aguntur in celebratione huius ſacrificij Miſſæ, irrident, & damnant. Contra quos diffinitur in Concil. Trid. ſeſſ. 22. can. 7. *Si quis dixerit, cæremonias, veſtes, & externa ſigna, quibus in Miſſarum celebratione Eccleſia Catholica vtitur, irritabula impietatis eſſe, magis, quam officia pietatis; anathema ſit.* Et canon. 9. *Si quis dixerit, Eccleſię Romanæ ritum, quo ſubmiſſa voce pars canonis, & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe, aut lingua tantum vulgari Miſſam celebrari debere &c. anathema ſit.* Præcipuas cæremonias explicat optime D. Th. hic, quem vide.

Eſt tamen inter Doctores Catholicos difficultas, an poſſit Sacerdos ſine miniſtro celebrare? D. Thom. hic ad 12. ait: *In ſolemni celebratione Miſſæ plures debent adeſſe. In Miſſis tamen priuatis ſufficit vnum habere miniſtrum, qui gerit perſonam totius populi Catholici.* Primum probat ex Can. *Hoc quoque.* De conſecrat. diſt. 1. vbi dicitur: *Hoc quoque ſtatutum eſt, vt nullus Presbyterorum*

Miſſarum ſolemnia celebrare præſumat ſine duobus præſentibus, ſibique reſpondentibus. Quidam dicunt, hunc Canonem loqui de quauis Miſſa; iam tamen conſuetudinem obtinuiſſe, vt ſufficiat vnus miniſter. Sed intelligentia D. Tho. omnino amplectenda eſt, quam inſinuant verba illa, *Miſſarum ſolemnia.* Gloſſa etiam, quæ proponens caſum inquit: *Presbyter non debet cantare Miſſam &c,* Et quidem ſi D. Th (vt nonnulli volunt) loquatur de Miſſa ſolemni, quę ſolet cum Diacono, Subdiacono, & Acolytis dici, per ſe notum eſt, plures debere adeſſe. Si vero tam ipſe, quam Can. citatus loquantur de Miſſa, quæ cantatur, non videtur improbabile, conſuetudine illud fuiſſe abrogatum, cum videamus in Eccleſijs locorum exiguorum, vnum ſolum Sacerdotem ſæpe cantare Miſſam, & vnum adeſſe, qui ei reſpondeat. In Miſſis verò priuatis omnino certum eſt; ſufficere vnum habere miniſtrum.

An verò ſolus Sacerdos ſine miniſtro poſſit celebrare, non eſt concors omnium ſententia, quidam id non eſſe licitum affirmant, ſed mortaliter peccare, Sacerdotem ſolum celebrantem Mag Soto in 4. diſt. 13. q 2 ar. 5. inquit: *Niſi vrgens eſſet, vt in feſto, quando Sacerdos Miſsā audire nequit, niſi ſolus ipſe celebret, nullatenus licet, immo forſan, niſi magnum eſſet feſtum, conſultius eſſet non celebrare.* Alij abſolutè dicunt, in neceſſitate, qualis eſt diei feſti, aut dandi moribundo Viaticum; licitam eſſe celebrationem

Miſ-

Miſſæ, ſine miniſtro.

Si deſit vir, & adſit fœmina, communis ſententia docet, non eſse licitum, hanc miniſtrare; nam in Cap. *Inhibendum*, De cohabitat. Cleric. & mulie. dicitur: *Prohibendum eſt, vt nulla fœmina ad altare præſumat accedere, aut Presbytero miniſtrare*. Quidam tamen id licitum eſse dicunt, & cap. citatum intelligendum eſse extra caſum grauis neceſſitatis. Sed Mag. Soto, vbi ſupra ait: *Ob nullam neceſſitatem illud auderem citra diſpenſationem permittere propter indecẽtiam. Et citius auderem egomet mihi reſpondere, & miniſtrare, quam fœminam ad id muneris admittere*.

Si quæras, an Sacerdos poſſit cooperto capite celebrare? Reſpondetur id non eſſe licitum, cum in Can. *Nullus*, De conſecrat. diſt. 1. dicatur: *Nullus Presbyter ad Miſſarum ſolemnia celebranda præſumat velato capite altari Dei aſſiſtere*. Si tamen adſit neceſſitas, & diſpenſatio (quam concedere ad ſolum Summ. Pontificem ſpectare nonnulli referunt declaratum fuiſse à Sacra Cardinaliũ, ſac. Rituum Congregatione) affirmant multi nullum eſse peccatum: & idem eſse ſi grauis neceſſitas id exigeret, & non poſset facile diſpenſatio poſtulari, dummodo deſit ſcandalum, & contemptus, & tempore Canonis caput diſcooperiatur.

AR-

ARTICVLVS VI.

Vtrum poſſit ſufficienter occurri defectibus circa celebrationem huius Sacramenti occurrentibus ſtatuta Eccleſiæ obſeruando.

Concluſio eſt negans.

SEptem defectuum mentionem hic facit D. Thom. & quomodo eis occurrendum ſit docet in ſolutionibus ſeptem argumentorum, quę proponit.

Circa primum, qui debet ſuppleri per alium, quando Sacerdos celebrans moritur, aut graui infirmitate occupatur incepta conſecratione, notat Mag. Soto in 4. diſtinct. 13. q. 2. art. 6. *In tali caſu id procedendum eſt, vnde ceſſatum eſt*. Quæ eſt doctrina D. Thom. in 4. diſt. 8. q. 2. art. 4. quæſtiuncula 2. dicentis: *Alius Sacerdos debet explere, quod ille inchoauit, ita quod incipiat ſequens Sacerdos, vbi primus dimiſit, ſi ſciatur*. Subdit autem S. Doct. *Si autem neſciatur, debet à capite incipere, non enim dicitur iteratum, quod neſcitur eſſe factum*. Ex quo colligunt quidam, debere ponere aliam hoſtiam, & aliud vinum in alio calice, & vtramque hoſtiam, ac vtrumque calicem conſecrare, alterum ſimpliciter, alterum ſub conditione. Mihi probabilius videtur, ſatis

ſatis eſſe, hoſtiam, & calicem, quæ inue-nit in altari, ſub conditione conſecrare, & non debere aliam hoſtiam, & vinum apponere: ſicut & ſi certum eſſet primum Sacerdotem conſecraſſe hoſtiam, & neſciretur conſecraſſe vinum, ſufficeret hoc, quod in altari inuenit, conſecrare ſecundum Sacerdotem.

Quærit etiam Mag. Soto, an in tali caſu, ſi nullus poſſet haberi Sacerdos ieiunius, poſſet ille, qui non eſt ieiunius, Sacramentum perficere & ſumere. Reſpondetque: *Abſque dubio poſſe*. Quod & omnes aſſerunt: nam minus inconueniens eſt Sacerdotem non ieiunum communicare, quam ſacrificium relinqui imperfectum. Si nullus inueniri poſſet Sacerdos, inquit M. Soto: non eſſe licitum laico ſanguinem, aut hoſtiam ſumere: quia laico non licet ſacrificium perficere. Vnde hoſtia reſeruanda eſſet in pixide, & calix in ſacrario. Et ſi ſpecies vini corrumperentur antequam inueniretur, qui eas ſumeret Sacerdos, in piſcinam proijciendæ eſſent. Alij dicunt licere laico ſpecies conſecratas etiam vini ſumere, non ad perficiendum ſacrificium, ſed ob reuerentiam Sacramenti.

Quærit denique idem Mag. Soto, an ſi quando moritur celebrans, adſit Sacerdos concubinarius tamen, & in peccato mortali exiſtens, teneatur ſacrificium perficere, ac per conſequens verè conteri, & occaſiones peccati abſcindere. Reſpondetque,

que, non teneri; quia Concil. Toletan. relatum à D. Thom. ſolum ait: *Sit liberum Presbytero alteri, conſecrationem exequi incepti ſacrificij.* Ergo ſimpliciter concubinarius ille non obligatur ad rem ſibi difficilem, niſi forte ex hoc, quod non perficeret, magnum ſcandalum ſequeretur. Alij teneri affirmant: quia talis peccator nullum incommodum accipit, ſed potius commodum maximum, dum compellitur conteri.

Circa ſecundum, quando ſcilicet celebrans recolit ſe aliquid comediſſe, vel bibiſſe, vel etiam alicui peccato mortali ſubiacere, vel etiam excommunicationi, notanda ſunt verba D. Thom. ad 2. *Si ante conſecrationem alicuius prædictorum ſit memor, tutius reputarem, maxime in caſu manducationis, & excommunicationis, quod Miſſam inceptam deſereret, niſi graue ſcandalum timeretur.* Aduerbio enim illo *maximè* innuere videtur in altero caſu, peccati ſcilicet mortalis, admitti poſſe, non teneri Miſſam inceptam deſerere. Quod ſentit Mag. Soto vbi ſupra dicens: *Si autem eſt in culpa mortali, etiam ſi in introitu Miſſæ quando eſt in altari ſit memor, ſatis eſt contritione, & propoſito confitendi, vt poſſit inceptum perficere.* Idem ſentiunt M. Victoria in ſumm. num. 78. & alij recentiores. Ex quo nonulli colligunt, idem eſſe dicendum de ſæculari, qui exiſtens in menſa communionis recordatur alicuius peccati mortalis. Quando Sacerdos, qui ante

Miſſam

Miſſam rite confeſſus fuerat, recordatur eam celebrando alicuius peccati mortalis in confeſſione inuincibiliter obliti, tunc quidam affirmant teneri de illo actum contritionis habere. Alij oppoſitum dicunt: quia tale peccatum iam vere eſt remiſſum; ſicque poſſe Sacerdotem tunc proſequi Miſſam inceptam, quin eliciat actum contritionis, & poſtea ſuo tempore confiteri peccatum illum oblitum, & tũc de illo conteri, vel atteri. Idem eſt de ſæculari prædicto dicendum.

Circa tertium notandum eſt, quando poſt conſecrationem deprehenditur, venenum eſſe in calice, non eſſe ſumendum ſanguinem, ſed vt ait D. Thom. *Ne Sacramentum remaneat imperfectum, debet aliud vinum apponere in calicem, & denuo reſumere à conſecratione ſanguinis, & ſacrificium perficere*. Vnde non debet aliam apponere Hoſtiam ſicut in caſu ſequenti, niſi forte venenum eſſe in calice deprehendatur poſt ſumptionem Hoſtiæ conſecratæ.

Circa quartum aduertendum eſt, ſententiam D. Thom. aſſerentis, ſi Sacerdos poſt ſumptionem corporis perceperit, vinum non fuiſſe poſitum in calice. *Aliam Hoſtiam apponere debet iterum conſecrandam ſimul cum ſanguine*, maximè probatam fuiſſe ab Eccleſia, cum in Miſſali Romano hoc modo ſupplendum eſſe hunc defectum dicatur. Contrariam ſententiam aſſerentem ſatis eſſe tunc vinum tantum

con-

conſecrare, & ſumere, tenent multi cum Scoto, illamque, dum in publico celebratur, ſequi ad euitandam ſcandalum, & turbationem populi, nullum eſſe abſurdum, docet M Soto vbi ſupra.

Circa quintum obſerua, doctrinam D. Thom. ſalutarem eſſe ſcrupoloſis, ne quotieſcunque ſibi videantur obliti alicuius, id repetant. Et quamuis probabiliter eis conſtet aliqua omiſiſſe: ſi tamen non ſunt de neceſſitate Sacramenti, non reſumant, ſed vlterius procedant. Cui conforme eſt, quod dicitur in ſolutione ſexti, quam & ſolutionem ſeptimi vide apud D. Thom. & M. Soto vbi ſupra.

INDEX

RERVM

NOTABILIVM.

A

ABLVTIO in diffinitione Sacramenti Baptiſmi an ſit genus, 164. Conſiſtat ne in actione, vel in paſſione, 172.

Abominatio deſolationis Antichriſtum ſignificat, 567.

Accidentia in Euchariſtia, an exiſtant eadem exiſtentia, qua antea 464. In ea ſine ſubiecto ſubſtantiali exiſtunt, 463 Conſeruãtur ſic à Deo diuerſo concurſu, ac antea 464. Tribuat nè illis aliquid reale ſuccedens ſuſtentationi ſubiecti ibid.

Accidentia intrinſeca corporis Chriſti sũt in Eucharyſtia per concomitantiam, 446. An ſine illis exiſtere poſſit corpus Chriſti in Sacramento, 447.

Actio ſpiritualis quomodo à rebus corporeis prone-

ueniat, 87. Non omnis actio eſt productiua, pag. 42.
Actus iuriſdictionis ſpiritualis exercens in mortali, an peccet mortaliter, 142.
Adamo non peccante an Sacramenta inſtituerentur à Deo, 56.
Adoratione latriæ adorari poſſunt ſpecies conſecratæ, 319.
Adulti tenentur ſub mortali non differre Baptiſmum vſque ad mortem, & ante illam non differre per multum tempus ſine ſufficienti ratione, 247.
Agni Paſchalis immolatio erat Sacramentum veteris legis, 570.
Agreſta ſeu omphatiū non eſt materia Euchariſtiæ, 369.
Altare ad ſacrificium Miſſæ debet eſſe lapideum ea magnitudine, vt poſſit calicem cum patena capere 622. Non poteſt conſtrui ex duobus lapidibus, in quorum vno calix, & in alio hoſtia collocetur, 623. Quando conſecrationem ammittant, ibid. Celebrans in altari non conſecrato an fiat irregularis, ibid. In altari portatili extra loca diuino cultui deputata an poſſint ex priuilegio celebrare Mendicantes, 616.
Amentes an confirmandi, 302.
Amydum & panis ex eo confectus non ſunt materia Eucharyſtiæ, 358.
Angeli intrinſecè, & propriè non habent propinquitatem vel diſtantiam, 456.
Anima rationalis eodem concurſu, quo vnita, conſeruatur ſeparata, 464
Anima rationalis Chriſti Domini eſt in Eucha-

riſtia per concomitantiam, 434. *In triduo mortis neque per concomitantiam eſſet*, 435.
Animabus purgatorij quando remittitur peccatum veniale, 588.
Anuntiationis feſto occurrente in die Paraſceue non tenentur fideles Miſſam audire, 581.
Annihilatio quid requirat, 406.
Antichriſti perſecutione inſtante ceſſabit ſolemnis celebratio Miſſæ, 567.
Apoſtoli ante cœnam Domini baptizati erant, 168. *An ipſi baptizauerint ſolum in nomine Ieſu*, 190.
Aqua fluens de latere Chriſti fuit vera aqua pag. 175.
Aqua vera, & naturalis requiritur ad Baptiſmum 174. *Sufficens & ſi turbida vel chriſmate admixta*, 175. *Roſacea, aut alchimica inutilis*, 176. *Quid de reſoluta ex ſale, vel quæ ſit ex ordeo*, *ibid.*
Aquam vino conſecrando non apponere mortale eſt, 470. *Vere conuerti in vinum D. Thom. & Philoſophus manifeſte docent*, 386. *Vt conuertatur in ſanguinem Chriſti, prius in vinum conuerti debere, late oſtenditur*, 377. & *ſeq.*
Aqua in vinum non conuerſa an forma ſacramenti eſſet falſa, 389 *Breue tempus tali conuerſioni ſufficiens, ibid. Aqua permixta vino, vt extrahi poſſe dicatur*, 386.
Audiens Miſſam ex deuotione ignorans eſſe diem feſtum, ſi poſtea aduertat non tenetur iterum audire, 540.
Attritio ſolum exiſtimata contritio non ſufficit, vt ſacramenta ficte ſuſcepta reuiuiſcant. 90. *Suffi-*

ficiat nè ſi fictio poſitiua non ſit, 103.
Attritio non ſufficit ad miniſtrandum ſacramentum Pœnitentiæ, ſi miniſter eſt in peccato mortali, 143.
Attritio naturalis non ſufficit ad recipiendam gratiam in ſacramento Baptiſmi, 168. Bene verò ſupernaturalis etiam cognita, 170.

B

BAptiſmi ſacramenti diffinitio, 162 Quid in ea habeat rationem generis, 164. Quare vocetur, aqua, 165. Inſtitutum à Chriſto hoc ſacramentum quando in Iordane baptizatus eſt, 168 Aliquibus ab eo immediate fuit collatum, 167.
Baptiſmi materia, 172. Nequit conficit in luto vel in vino lymphato, 174. Poſſit nè in aqua decoctionis carnium, in lixiuio, vel in liquore alicuius plantæ, 176. Gelu, grandine, aut niue inualide confertur, ibid. Quid de aqua ex ſale reſoluta, ibid.
Baptiſmi forma exponitur, 177 Illicitum eſt aſſumere vocem Abluo, relicta voce Baptizo, 46 Ceſſante ſcandalo ſolum eſſet veniale, ibid. Pronomen Ego, non eſt de eſſentia formæ, 177. Peccat Latinus vtens forma Græcorum. ſed ſecluſo ſcandalo in ſecreto non eſſet mortale, 179. Græci an peccent vtendo noſtra forma, ibid. Quomodo exprimatur in eorum forma actus exercitus per miniſtrum, ibid.
Baptiſmi forma an valida, ſi diceretur, Baptizat te Chriſtus, vel, Nos baptizamus vos, 181. In forma debet exprimi perſona baptizanda,

&

& quomodo, 181. & ſeq.

Baptiſmi forma nulla eſſet, ſi diceretur, In nominibus, 182. Sed propoſitionem In, & coniunctionem Et, non eſſe de eſſentia formæ, non eſt improbabile, 183. Eas omittens venialiter peccat, ibid. Si quis diceret, In virtute an baptizaret, 184. Vel ſi ter diceret, In nomine, 184.

Baptiſmi forma Perſonas Trinitatis neceſſario debet exprimere, 184. Probabilius non ſufficere nomina genitoris, geniti, & procedentis, ibid. In nomine Trinitatis, vel Chriſti non confertur Baptiſmus, 188. Qua forma Apoſtoli baptizauerint, 190.

Baptiſmum conferre per immerſionem tutius eſt abſolute, ſeruandus tamen ritus cuiuſlibet diœceſis ſub veniali ſaltem, 198. Tangere debet aqua ipſum baptizatum, nec ſuffit illud in quo incluſus continetur, 196. Babptiſmus an ſit verus omiſſa vna immerſione ex tribus intentis, 198.

Baptiſmus ſit ne validus ſi quis proÿciat infantem in puteo animo baptizandi, & ſuffocandi ſimul 196. Ille an maneat irregularis, & qui per baptiſmum eius mortem accelerat, 197.

Baptiſmus quando iterandus, 200. Scienter rebaptizans & rebaptizatus manent irregulares, 201. Quid de rebaptizante, & rebaptizato ficte, vel ſub conditione, 202.

Baptiſmus tantum aquæ propriè Sacramentum pag, 205.

Baptiſmus ſanguinis conferat ne gratiam, & faciat ex attrito contritum, 207. Quando conferantur effectus eius, 212. Occiſus in vtero pro-

propter Chriſtum an vere martyr ſit. 211.

Baptiſmus vtrum à pluribus conferri poſſit. 224. Qui prius verba legitima profert verum ſacramentum conficit, 226. Si omnino ſimul verba proferunt, & abluunt, vnum tantum ſacramentum efficiunt, ibid Si vnus abluit, & alter profert, nihil efficiunt, 228. Similiter ſi vterque intenderet per ſe totaliter baptizare, ſub ac forma Nos te baptizamus. 230.

Baptiſmi præceptum, et quando incepit eius obligatio, 236.

Baptiſmi votum, 239. Baptiſmus in voto parentum cum aliqua oblatione, & inuocatione Trinitatis ad ſalutem paruuli inſufficiens. 240.

Baptiſmum puerorum differre vſque ad ætatem adultam non eſt peccatum mortale contra ius diuinum, 244. An iure diuino, vel Eccleſiæ determinatum ſit tempus ad Baptiſmũ adulti, ita quod differens peccet mortaliter, 247. & ſeq.

Baptiſmus æqualem gratiam paruulis confert, 102.

Baptizans in articulo neceſſitatis in mortali, an peccet, 143.

Benedicere aquam in mortali, an ſit veniale, 142.

Benedictiones, quæ ſigno crucis fiunt in Miſſa, non ſunt de eſſentia ſacrificij, 576.

Benedictio Eccleſiæ perſeuerat durãte ſolo, quod tantum benedicitur, 621.

Benedicere corporalia ad Epiſcopum ſpectat, 626. Ex priuilegio Prælati regularium ea bene-

benedicere poſſunt, ibid.

C

Calix ad ſacrificium Miſſæ, ex qua materia confici poſſit, 624.

Calix argenteus, ſi deauratur, indiget reconſecratione; Secus tamen ſi deauratio vſu perdatur, 624. & ſeq.

Calix an maneat ad ſacrificium ineptus, ſi ſcyphus à pede ex toto ſeparetur. 625.

Cadaueris forma à quo producatur, 432. introducta fuit in materia prima Chriſti mortui, 433. Et aſſumpta à Verbo. An ſit concedenda iſta. Cadauer eſt Deus, ibid.

Cathecumenus non poteſt eſſe ſuſceptor in Baptiſmo, 232.

Cæremoniæ an repeti debeant, ſi Baptiſmus collatus fuit ſolemniter, ſed inualide, 204.

Character non imprimitur per ſolum votum ſacramenti, 95. Quaenam ſacramenta illum imprimant, 115.

Character non eſt relatio, 118. Nec paſſibilis qualitas, paſſio, aut figura, 119. Sed vera potentia phyſica contenta ſub ſecunda ſpecie qualitatis, 120. Immediate ſubiectatur in intellectu, 128.

Character baptiſmalis eſt potentia paſſiua, 122.

Character confirmationis habet rationem potentiæ actiuæ, & paſſiuæ, 124.

Character ſacerdotalis eſt virtus inſtrumentalis ad tranſubſtantiationem, & in ordine ad productionem gratiæ, 123.

Celebrans ſi deſit cingulum poteſt loco eius ſtolā longam adhibere, & loco ſtolæ manipulum longum, 628. Cingulum ſi frangatur, & qualibet pars ſufficiat ad cingendum an maneat vtraque benedicta, ibid. Si neutra pars ſufficit liceat ne partibus ſimul nexis vti, ibid.

Celebrare an liceat ſine confeſſione ob carentiā confeſſarii non habentis iuriſdictionem, & infamiam, quæ ex non celebratione imminet, 515.

Celebrare in Eccleſia violata licitum eſt ſi adſit neceſſitas, & conſenſus Epiſcopi. 617.

Celebrare in tentorio, & in campo quando liceat, 615.

Celebrans in die Paraſceue priuatim, peccat mortaliter, 607. In die Cœnæ, & Sabbato celebrare poteſt priuatim ex facultate Prælati, ibid.

Celebrare tenetur Sacerdos ſub mortali in calice, & patena conſecratis, & in corporali benedicto, 624. celebrare ſine veſtibus ſacris præſertim minoribus aliquando an liceat, 618.

Celebrare ſine lumine peccatum mortale eſt, 629 ſed cum vnius ſolum candelæ lumine videtur veniale, ibid. Celebrare cum lumine candela ex adipe, aut lampadis ex oleo aliquando an liceat, ibid.

Celebrare ſine miniſtro, aut fœmina miniſtrante, in caſu neceſſitatis an ſit licitum, 636.

Celebrare ſine cingulo benedicto eſt tantum veniale, 628. Si iuſta adſit cauſa nullum eſt

pec-

peccatum, ibid.
Celebrare ante recitationem Officij nocturni non eſt peccatum mortale, 610.
Celebrans in Eccleſia violata non incurrit irregularitatem, 621. Quid ſi in altari non conſecrato celebret, 623.
Celebrare ſine ara conſecrata ob nullam neceſſitatem fas eſt citra reatum peccati mortalis, 622. V. Sacerdos, Miſſa
Clerici inferiores Diacono in nullo caſu poſſunt ſolemniter baptizare, 218. Si baptizant irregulares manent, ibid. Quid ſi pure laicus baptizet maneat ne irregularis, ibid.
Cognationem ſpiritualem contrahat ne Monachus, ſi leuet aliquem è ſacro fonte, 233.
Communicare, vt licite quis poſſit non præmiſſa confeſſione quid requiratur, 513. & ſeq.
Communicare poteſt aliquis cum ſola contritione quando adeſt Sacerdos qui confeſſionem illius ſine interprete excipere non poteſt, 514.
Communicare ſine dolore peccati venialis antea commiſſi non eſt peccatū veniale, 510. Eſt tamen veniale, accedere cum diſtractione, ibid.
Communio ſi daretur infantibus an conferret illis augumentum gratiæ, 537.
Communionis præceptum quando obliget, 538. & ſeq.
Communio in Paſchate ſi vltra octo, aut decem dies præcedat non ſufficit ad impletionem præcepti ſumendi viaticum, 540.
Communicare iterum non tenetur qui peccat mortaliter poſt communionem paulo ante

mortem, 541.

Communicans ſingulis annis in Paſchate implet præceptum diuinum de ſumenda Euchariſtia, ibid. Secus ille, qui ad tres, vel quatuor annos communionem differt, ibid. Non baptizati diuino præcepto ad communionem non tenentur, ibid.

Communicare an poſſit, qui noctis medium comedendo exceſsit, ſi poſtea aliud horologium horam duodecimam pulſauit, 532.

Communicans in aliquo die Quadrageſimæ in multis locis præcepto Eccleſiæ ſatisfacit, 546. Si communicat in mortali, an impleat præceptum, 549.

Communionis tempus præuenire tenetur, qui præuidet in Paſchate non poſſe communicare, 546.

Communicare non tenetur ante paſcha ſequens, qui in paſchate non communicauit. 548.

Communicanti ſub vtraque ſpecie cæteris paribus non confertur maior gratia, quã ſub vna tantũ communicanti, 552. Si, quando recipit ſpecies vini, melius eſſet diſpoſitus, maiorem gratiam reciperet, 554.

Communionem impedit quidquid ſumitur per modum cibi, aut potus, 530. Poſt eam cibum ſtatim ſumere an ſit licitum, 533. Quantũ temporis ſpatium intercedere debeat inter cõmunionem, & alterius cibi ſumptionem, ibid.

Confeſſarius quantum diſtare debeat, vt Parochus poſsit contritus tantum celebrare, quando tenetur, 513.

Confirmationis ſacramentum quid ſit. 282. Quando inſtitutum à Chriſto, 283. Eius materia, 285. Effectus eius aliquando collatus, ſine Sacramento, 288.
Confirmationis ſacramentum quando Apoſtoli vt miniſtri conferebant, ſemper Chriſmate vſi ſunt, 287. De neceſsitate huius ſacramẽti eſt, vt Chriſma ſit conſecratũ ab Epiſcopo, 292. An poſsit ſimplex ſacerdos ex commiſſione Papæ illud conſecrare, 293. Eſſe benedictum eodem anno eſt tãtum de neceſsitate præcepti, ibid.
Confirmationis effectum nullus conſequitur ſine voto implicito ipſius, 300.
Confirmans bis eundem, & confirmatus non manent irregulares, 298.
Confirmationis ſubiectum, 302. Perpetuo amentes an confirmandi, ibid.
Confirmandi ſunt, qui habent lucida interualla, ſi rationabilis cauſa adſit, ibid.
Confirmationis ſacramentum recipere nemo tenetur ſub præcepto per ſe, & directè ad hoc obligante, 303. Per ſe loquendo nullum eſt peccatum nolle confirmari, 304. Quando talis nolitio cenſeatur contemptus mortalis, ibidem. Ante confirmationem Ordines ſuſcipere, an ſit mortale. 306.
De miniſtro huius ſacramenti, 308. V. Epiſcopus.
Conſecrare chriſma, aut oleum infirmorum in mortali non eſt peccatum mortale. 142.
Conſecrantes eandem hoſtiam, quam intentionem habere debeant. 558.

Conſecrare panem ex centeno, aliquando an liceat, 359.

Conſecrare hoſtiam poſt prandium, ne infirmus ſine viatico decedat omnino illicitum, 534.

Conſecrare panem ſine vino, aut è contra, ſitne aliquando licitum, 340.

Conſecratio ſola conſtituit eſſentialiter ſacrificiũ Miſſæ. 574. *In ea vera oblatio realis includitur*, 579. *Perfectiſſimè repreſentat ſacrificium crucis*, 574. *V. Euchariſtia, Miſſa, Sacerdos.*

Conuerti aquam in vinum conſecrandum oſtenditur, 377. *& ſeq.*

Conuerti aliquid in diuinam eſſentiam implicat, etiam conuerſione non inferente mutationem in termino, 419.

Corpus Chriſti an per conuerſionem ſolam poſſit incipere eſſe de nouo in Euchariſtia, 393. *Conuerſio panis in ipſum nec illud reproducit nec mutat*, 410.

Corpus, & ſanguis Chriſti continentur in Euchariſtia ex vi Sacramenti, 423. *Quid nomine corporis intelligendum*, ibid. *Quænam ratio corporis ex vi ſacramenti contenta fuiſſet in triduo mortis*, 428.

Corpus Chriſti mortuum, & viuum ſimpliciter idem ob idemptitatem ſuppoſiti, non tamen idem ſecundum ſpeciem humanæ naturæ, ibid.

Corpus Chriſti continentia in Euchariſtia an ſit formaliter aliquid reale illi adueniens, 414.

Cor-

Corpus mortuum hominis ſolum æquiuoce corpus humanum, 429.

Corpus Chriſti *in Sacramento* Euchariſtiæ *non mouetur per ſe, ſed per accidens motu locali*. 449 *Non efficienter, ſed formaliter motu recepto in ſpeciebus*, 453. *An motu ſimplici moueri poſsit*, 450.

Corpus Chriſti *an contineatur in indiuiſibilibus quantitatis ſpecierum Euchariſtiæ*, 445.

Corporale ad ſacrificiũ Miſſæ debet eſſe lineum etiam quoad eam partem qua calix cooperitur, 626. *V. Benedicere.*

Corporalia, & calices tangentes laici, & fœminæ ſecluſo contemptu an peccent venialiter, 627.

D

D*Amnati ad mortem ſi præſcierint eodem die morituros tenentur ieiuni ad communionem accedere*, 534.

Deuotio quid ſit, 596. *Sine charitate inueniri poteſt, ibid.*

Deuotio actualis non requiritur, vt iuſtus conſequatur augmentum gratiæ accedens ad Euchariſtiam, 503.

Diſpoſitio requiſita, vt Sacramenta fictè ſuſcepta reuiuiſcant, 103. *Iuxtà quantitatem diſpoſitionis cauſant gratiam ſacramenta*, 101 *Maiorem in infinitum conferre poſſunt creſcente diſpoſitione*, 102.

Diaconus non peccat mortaliter exercendo ſuũ officium in mortali, 141.

Diaconus ex ſua ordinatione habet poſſe ex commiſſione baptizare etiam ſolemniter, 218. *Vt id praſtet, quando licita ſit commiſſio*, ibid. *Affectus baptizandi, aut parentum non eſt rationabilis cauſa ad talem commiſſionẽ*, ibid.

Diacono ex officio competit aliquo modo miniſtratio Euchariſtiæ; 559.

Diacono iure diuino ſpectato committi poteſt etiam nunc abſque vlla neceſſitate ab Eccleſia, vel Summo Pontifice Dominici ſanguinis diſpenſatio, 560. *Non tamen dipenſatio corporis Chriſti, ſi nulla cauſa adſit*, ibidem.

Diaconus poteſt à ſe ipſo ſumere Euchariſtiam in neceſſitatis articulo, 562.

Diaconus in caſu neceſſitatis Sacerdote abſente poteſt corpus Chriſti infirmo miniſtrare, 560. *Et de eius mandato, ſi ille non poſſit, moriẽtem communicare*, ibidem.

Diaconus deferre poteſt Euchariſtiam infirmo inuito Sacerdote, ſi ipſe ab eo monitus ex negligentia, aut nequitia deferre nollet, 560.

Diminutionem fomitis cauſat ſacramentum Euchariſtiæ in corporibus digne ſumentium, 494.

Domino licitum eſt ſeparare puerum à patre ſeruo, vt in longinqua regione baptizetur. 264.

Domus ſacræ nomine, in qua ſacrificium Miſſæ celebrari debet, etiam oratoria ab Ordinario deſignata comprehenduntur, 614. *In domo priuata celebrare ad communicandum infirmum, vbi non eſt Oratorium deſignatum ab*

ab Ordinario, mortale peccatum eſt, ibid.

E

EBrius poteſt ſacramentum recipere, non vero conferre, 161. Quid de ebrioſo, ibid.

Eccleſia punire non poteſt Cathecumenum à fide retrocedentem, illumque ad Baptiſmum cogere. 250

Eccleſia quot modis violetur. 617. & ſeq.

Eccleſia perdit conſecrationem deſtructis parietibus pro maiori parte, ſed ſi ſucceſſiuè ruant, & ſucceſſiuè reparentur verius eſt, non eſſe neceſſario reconſecrandam. 621 Si tectum ruat integris manentibus parietibus non eſt reconſecranda. ibid.

Eccleſia polluta an indigeat noua reconciliatione, ſi in ea bona fide ab aliquo Sacerdote celebratum ſit, 622.

Eccleſia in Miſſa defunctorum quare orat pro animabus purgatorij, ne abſorbeat eas tartarus, 634.

Epiſcopus, qui abſque graui neceſſitate ordinat miniſtrum, qui notabilem linguæ defectum patitur, mortaliter peccat, 47.

Epiſcopus an debeat ſacramentum Confirmationis conferre paruulis nondum habentibus vſũ rationis, 302.

Epiſcopus ordinans non confirmatum, aut etiam antequam ipſe confirmatus ſit, an peccet mortaliter 306. Solus Epiſcopus poteſt ordinaria poteſtate ſacramentum Confirmationis con-

ferre, 308.
Epiſcopis per Tridentinum an ſit ablata facultas diſpenſandi cum aliquo, vt aliquoties celebret occurrente neceſſitate in loco honeſto etiã prophanis vſibus deſtinato, 615.
Euchariſtia venerabile ſacramentum formaliter, & in recto non ſupponit pro corpore, & ſanguine Chriſti, 314. Nec pro verbis conſecrationis, vel tranſubſtantiatione, 317. Sed pro ſpeciebus conſecratis, ibid.
Euchariſtia ſpecificam vnitatem, deſumit etiam ab vnitate refectionis, 321. Numericam ab vnitate numerica refectionis, & conſecrationis, 323.
Euchariſtia finis omnium ſacramentorum, 332. Non eſt medium ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem realis illius ſuſceptio, 329. An idẽ ſit de voto realis ſuſceptionis illius, 330. Myſtica illius ſuſceptio de neceſſitate ſalutis, ibid.
Euchariſtiæ ſacramentum inſtitutum à Chriſto Domino luna quartadecima, 335.
De Euchariſtiæ materia, 339. Præſentia ad materiam neceſſaria, 345. In medietate minimi naturalis ſeparata à toto nequit fieri conſecratio, 348. Determinanda eſt materia conſecrationis, tam continua, quàm diſcreta à Sacerdote, & quot modis id fieri poſſit, 350. & ſeq.
Euchariſtiæ materia panis ſolum triticeus, 356. V. panis. Et vinum ſolum de vite, 369. V. Vinum.
Euchariſtia quare dicatur panis, & vinum,

pag. 397.

Euchariſtia, vt conficiatur non ſunt neceſſario præmittenda verba illa, Qui pridie, &c. 478. *Explicatur forma conſecrationis*, 486. *Omnia verba in ea poſita an ſint de eſſentia*, 481. *Peccatum mortale eſt omittere particulam* Enim, 485

Euchariſtiæ effectus proprius, & per ſe, vt in re ſumitur eſt augmentum gratiæ 492. *Cauſat quantum eſt ex ſe gratiam actualem excitationis charitatis, & dulcedinis.* 493. *Effectus eius in corporibus dignè ſumentium, pag.* 494

Euchariſtia cauſat gratiam in inſtanti, in quo primo verum eſt dicere, comeſtum eſt. 496. *Recipienti plures hoſtias totus effectus ſacramenti confertur in ſumptione primæ.* 497.

Euchariſtia an conferat gratiam toto etiam tempore, quo ſpecies manent integræ in ſtomacho. 498

Euchariſtiam ſumpturus confeſſionem præmittere debet ſi conſcientiam habet peccati mortalis, & copiam confeſſoris. 512. *Vt licitè ſumat non præmiſſa confeſſione quid requiratur,* 514. *& ſeq. Præceptum de confeſſione præmittenda diuinum.* 522. *Accedere ad Euchariſtiam ſine dolore peccati venialis antea commiſſi non eſt peccatum veniale, ſed cum diſtractione accedens venialiter peccat.* 510

Euchariſtia non poteſt licitè negari peccatori occulto petenti, 519. *Si occultè petat, an debeat denegare Sacerdos ſciens peccatum*

 illius

illius per confeſſionem, 520. Negari debet peccatori publico etiam petenti, 521
Euchariſtia quoties in vita ſumi debeat ex præcepto diuino, 541
Euchariſtiæ diſpenſatio per ſe iure diuino ad ſolum Sacerdotem ſpectat, 559. Quid de diacono, ibid. V. Diaconus.
Euchariſtiam ſumere à ſe ipſo poteſt Sacerdos in neceſſitatis articulo, extra ſacrificium Miſſæ, 562. Idem de Diacono dicendum, non verò de laico, ibid. V. Celebratio, Communio, Miſſa, Sacerdos, & alia ſuis locis. pag. ibid.
Excommunicatus, an maneat ordinatus facta proteſtatione Epiſcopi. 160
Exorciſmi ceremoniæ in Baptiſmo, ſi aliquid efficiunt, id præſtant, vt inſtrumenta Dei ex opere operato, 278
Extremam vnctionem quare ab Apoſtolis inſtitutam Magiſter ſentent. dixerit, 136

F

FAcere in Sacra Scriptura pro ſacrificare ſæpè accipitur, 566
Feria ſexta in paraſceue non celebratur verè, & propriè ſacrificium Miſſæ, 581. Non tenentur fideles illa die Miſſam audire, etſi occurrat feſtum Annunciationis, nec intereſſe officio illius diei, ibid.
Fermentatus panis materia eſt Euchariſtiæ, 363. Ex neceſſitate præcepti tenentur Græci in eo conficere, V. Græci. Sacerdos Latinus in

Græcia, an poſſit celebrare in fermentato. pag. 366
Fictione recedente ſacramenta ſolum moraliter cauſant gratiam, 84
Fidei quare in Sacra Scriptura iuſtitia tribuatur, 66.
Fomitis diminutio effectus Euchariſtiæ, 495
Forma conſecrationis Euchariſtiæ ponitur, 486. & ſeq.
Forma conſecrationis panis in Liturgia S. Baſilij omittit particula Enim, & in conſecratione vini ly Æterni, & Myſterium fidei. pag. 482
Forma vermis ex ſpeciebus ſacramẽtalibus generati non recipitur in quantitate, 467
Fœminam miniſtrare Sacerdoti celebranti vtrum aliquando liceat, 637.

G

GRatia habitualis educitur de potentia obedientiali ſubiecti, 89
Gratiæ augmentum cauſare conuenit per ſe omnibus ſacramentis nouæ legis, ſed primam conferre ſolis ſacramentis mortuorum conuenit per ſe. 93
Gratiæ augmentum conſequitur iuſtus accedens ſine actuali deuotione ad Euchariſtiam. pag. 503
Gratiam quando conferat Euchariſtia. pag. 496
Gratia non cauſatur per ſacramenta ex opere operato, niſi realiter ſuſcipiantur, 94

Gratiam quomodo conferant ſacramenta recedente fictione, 95

Gratiam maiorem, & maiorem in infinitum conferre poſſunt ſacramenta iuxta quantitatem diſpoſitionis, 102

Gratia ſacramentalis quid addat ſupra gratiã virtutum, & donorum, 108

Grauitas terræ eſt potentia paſſiua, 121

Græci an peccarent vtendo noſtra forma baptiſmi, 179

Græcus Sacerdos mortaliter peccaret conſecrando in azymo, 365. An licitè poſſit in locis Latinorum in azymo conficere, 366

Græcorum forma conſecrationis proponitur. pag. 482

Guttæ vini calici adhærentes, an reputari debeant conſecratæ, 351

H

Homicidium etiam citra ſanguinis effuſionem Eccleſiam polluit, 617. Non verò homicidium caſuale, vel ſi fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, ibid.

Hoſtiam conſecrare poſt prandium ne infirmus ſine Viatico moriatur omnino illicitum, 534

Hoſtiæ medietatem volens conſecrare, ſi non deſignet, non conſecrat, 352. Quid ſi vna pars eſſet triticea, & altera hordeacea, vel vna præſens, altera abſens, & totum conſecrare intenderet, ibid.

Hoſtiam, quam atergo habet Sacerdos, vel quæ eſt trans parietem, an poſſit conſecrare. 353

Quid

Quid ſi eam a tergo poſitam videat in ſpeculo, ibid.
Hoſtiam eandem plures Sacerdotes conſecrare poſſunt, 558. *Quam intentionem habere debeant, ibid.*
Hoſtia alia apponenda à celebrante, ſi poſt ſumptionem corporis perceperit vinum non fuiſſe poſitum in calice, 641. *Sed ſi Miſſa in publico celebratur ad vitandum ſcandalum vinum tantum conſecrare, & ſumere nullum eſt abſurdum,* 642.
Humanitas Chriſti influit in ſacramenta, & quomodo, 80.

I

IEiunium *naturæ requiritur ad cõmunionem.* pag. 530
Impedit quidquid ſumitur per modum cibi, vel potus, ibid. Varij de hoc caſus deciduntur. ibid. Ieiunium hoc naturæ quando incipit, 532. *Dubius an noctis medium comedendo exceſſerit, an poſſit communicare, ibidem. Quid de expectante alterius horologij ſonitum, ibid.*
Imagines, & Crux Chriſti licet ſignificent rem ſacram, non tamen per modum ſacrantis. 30
Infantes ſi communionem reciperent, augmentum gratiæ conſequerentur. 536
Infantes aliqui ab Herode occiſi conſecuti ſunt augmentum gratiæ, alij verò primam gratiam 210. *V. Baptiſma ſanguinis.*

In-

Intentio virtualis, ſufficit ad impletionem præcepti, 540. Hanc habet, qui facit opus præceptum abſque contrario actu non implendi, ibid.

Intentio ex parte baptizati an neceſſaria ad valorem Baptiſmi, 254.

Intentio Sacerdotis quot modis poſſit determinare materiam conſecrandam, 350. & ſeq.

Intentio requiſita in miniſtro ad valorem Sacramenti, 156. Virtualis quid? 159.

Intentionem alligare nõ debet Sacerdos, vt ſolis illis verbis, Hic eſt calix ſanguinis mei, fiat conſecratio vini, 484.

Irregularitas non incurritur propter pœnam ferendam, & debet eſſe expreſſa in iure, 623.

Iuramentum exigere in contractibus ab infideli licitum eſt, etſi ille per falſos deos iuraturus ſit, 148.

L

Latria adorari poſſunt ſpecies conſecratæ, 319. An idem dicendum de pixide, in qua illæ continentur, ibid.

Lex naturæ an habuerit aliqua ſacramenta, 58.

Liquor vtrum commiſceri poſſit vino conſecrato 473. Quando eſt eiuſdem ſpeciei, & qualitatis non fit mixtum, 474.

Luna quartadecima inſtituit Chriſtus Euchariſtiæ Sacramentum, 335. Quid per veſperam lunæ, in qua immolabatur Paſcha, intelligendum ſit, 336. & ſeq.

Ma-

M

Maria Virgo à Chriſto baptizata, 167.
Martyr an vere dicendus ſit puer in vtero matris occiſus, quando illa interficitur propter Chriſtum, 212.
Maſſa cruda nõn eſt materia Euchariſtiæ, 358. *Similiter ſi elixa, vel frixa ſit ibid.*
Materia prima producitur à Deo, quando ex ſpeciebus Sacramentalibus aliquid generatur 467. *Fit per conuerſionem quantitatis in ipſam*, 470.
Matrimonij Sacramentum ex inſtitutione Chriſti conſiſtit in conſenſu expreſſo à legitimis perſonis, 61. *Sed ex diuina inſtitutione nõ eſt determinatũ quanam ſint legitimæ perſonæ, & modus exprimendi conſenſum*, ibid.
Menſa aliquando ſumitur pro altari, 569.
Minimi naturalis medietas ſeparata à toto non eſt materia cõſecrationis, 348. *Poſſit ne eſſe materia adæquata, dum toti coniuncta eſt*, ibid.
Miniſter, qui conferendo Sacramentum conficit, non ſe habet tantum, vt conditio ad conferendam gratiam, 132. *Diſtinctam virtutem partialem habet*. 133.
Miniſter porrigens ſacramentum confectum non confert gratiam per ſe ipſum, 134.
Miniſter, quia melior ſit, non tribuit maiorem gratiam paruulo baptizato, quæ ſit effectus ſacramenti, ibid.
Miniſter hæreticus, vel paganus poteſt conficere verum ſacramentum, 137.

Mini-

Miniſter conficiendo ſacrãmentum peccat mortaliter ſi ſpeciali conſecratione deputatus ſit ad illud officium, 139.
Miniſtrans in mortali Sacramentum ex officio an teneatur præmittere confeſſionem, 143.
Miniſter toleratus quis cenſeatur, 146. Petere ab eo ſacramentum quando liceat, 148. A miniſtro publico concubinario, notorie excommunicato, & irregulari ſi neceſſitas ſit extrema licet ſacramenta illa recipere, quæ ex diuino præcepto neceſſarium eſt recipere in tali neceſſitate, alia vero minime, 152. Si aliquis eſſet ſibi conſcius peccati mortalis, & nõ poſſent ſibi alia ſacramenta conferri quam ea de quibus recipiendis nullum eſt diuinum præceptum, an poſſit ea recipere à miniſtro nõ tolerato, vt poſſit fieri ex attrito contritus, 153.
Miniſtrum toleratum quamuis nec Parochus ſit, nec paratus licitum eſt aliquando inducere ad conferendum Sacramentum, 149. An liceat ipſi in hoc caſu ea miniſtrare in peccato mortali, vel irregularitatem incurrat, 150.
Miſſa verum ſacrificium eſt, in quo Chriſtus immolatur, 565.
Miſſa quare iuge ſacrificium dicta ſit, 567. Ceſſabit ſolemnis eius celebratio in perſecutione Antichriſti, ibid. & ſeq.
Miſſa quotidie celebrari debet in Eccleſijs conuentualibus, & collegiatis, 606. An ſufficiat vnam celebrari, ibid.
Miſſa qua hora celebrari poſſit, 608. Omnes
tres

tres Miſſas Natiuitatis Domini poſſe licitè noctu celebrari à Sacerdotibus priuatis non eſt improbabile, ibid.
Miſſam celebrare Sabbato ſancto circa noctis principium iam non licet; 609.
Miſſa vſque ad Nonam an celebrari poſsit? 610. Poteſt poſt meridiem ex iuſta cauſa inchoari, ibid. Quid de priuilegiis Religioſorũ circa hoc, 611.
Miſſam bis celebrare, quando poſsit Sacerdos, 611.
Miſſa vnicum tantum ſacrificium eſt, cuius Hoſtia Chriſtus Dominus, quatenus eſt ſub ſpeciebus, 570. Idem ſacrificium eſt cum ſacrificio Crucis ex parte hoſtiæ, ſed in modo offerendi diuerſum, 572.
Miſſæ ſacrificium in ſola conſecratione eſſentialiter conſiſtit, 574. Sumptio pertinet, ad integritatem illius, pluſquam aliæ actiones, 578
Miſſæ ſacrificium propriè non celebratur feria ſexta in paraſceue, 580.
Miſſæ ſacrificium prodeſt non ſolum ſumenti, ſed etiam aliis tam viuis, quam defunctis, 583. Vt eſt ſacrificium formaliter nemini prodeſt, niſi quatenus aliquo modo pro illo offertur, 584. Impetratorium eſt remiſsionis peccatorum mortalium, & augumenti gratiæ, ibid. Non tamen quia ex opere operato infallibiliter cauſet hęc, aut contritionem, vel auxilia efficacia ad ea obtinenda, ibid. Probabile eſt hoc modo cauſare auxilia ſufficientia, ibid.
Miſſæ ſacrificium remittit peccata venialia ex opere operato, ſi homo pro quo offertur ſit diſpo-

ſpoſitus, 586 Quid ad iſtam diſpoſitionem ſufficiat, 587 Effectus iſte an extendantur ad animas in purgatorio exiſtentes, 588.
Miſſæ ſacrificium valet etiam ex opere operato ad remiſſionem pœnæ temporalis ſoluendæ in purgatorio, 589.
Miſſam pro aliquo dicere eſt maximum donum, quod poteſt homo homini conferre, 591.
Miſſæ ſacrificium infiniti valoris eſt quoad ſuffi cientiam, 595. Quoad efficaciam ſemper de facto habet effectum finitum iuxta quantitatem deuotionis offerentium, vel eorum pro quibus offertur, ibid. Quid ſit hæc deuotio, 596.
Miſſæ valor pluribus applicatur eo pluribus prodeſt, & qua ratione, 586. Si pro multis æqualiter offeratur ac pro vno ſolo offerretur, 598. Si pro vno ſpecialius, plus illi prodeſt quam aliis cæteris paribus, ibid. V. Celebrans, Euchariſtia, Sacerdos, Sacrificium.
Mixtio non fit ſi liquores eiuſdem ſint ſpeciei, & earundem omnino qualitatum, 474.
Mixtio aquæ non eſt de neceſſitate Euchariſtiæ, 371. An ſit iure diuino præcepta, 373. V Aqua, Conuerſio.
Mixtio partis hoſtiæ conſecratæ cũ ſpeciebus vini non eſt de eſſentia ſacrificij Miſſæ, 576.
Monacho an liceat in aliquo caſu eſſe patrinum baptizandi, 233.
Morti iam proximus, quando adeſt ſacerdos qui eius confeſſionem ſine interprete excipere non poteſt, præmiſſa contritione poteſt viaticum ſumere, 514.
Motio diuina in ſacramentis non pura appli-

catio ad agendum, 114. De termino huius motionis, ibid.

Mulieres ſolæ an poſſint eſſe ſuſceptrices baptizandi, 234.

N

NOmen Miſſa à quo deductum ſit, 565. Nomen alicuius ſancti. 332.

Nomen alicuius ſancti ex his, quæ in Canone Miſſæ continentur, omittere ex intentione non eſt peccatum mortale, 632.

O

OBlatio, quæ fit poſt conſecrationem, non eſt de eſſentia ſacrificij Miſſæ, 576.

Oblatio vera, & realis includitur in ipſa actione conſecrationis, 580.

Oculus corporeus Chriſti, qua ratione poſſit videre ſe ipſũ ſub ſacramento exiſtentem, 459.

Omiſſio alicuius eorum, quæ in Miſſa dicuntur, ex ſuo genere eſt peccatum mortale; ex paruitate tamen materiæ poteſt eſſe veniale, 632. ſic excuſatur à mortali Sacerdos omittens Gloriam, aut Credo, aut ea quæ interponuntur in communicantes, & Hanc igitur, in quibuſdam ſolemnitatibus, ibid. Vel non ſeruans vnam, aut alteram Rubricam Miſſalis ex his, quæ nõ continent eſſentialia ſacrificij, 631.

Omiſſio alicuius eorũ, &c. 632. ſic excuſatur à mortali, &c. ibid. Vel non ſeruans, &c. 631.

Omittere orationes, quæ in Miſſali, &c. 831.

Omittere orationes quæ in Miſſali poſitæ ſunt, vt eas dicat Sacerdos, dum ſacras veſtes induit, non eſt peccatum mortale per ſe loquendo; immo nec veniale videtur, 631.

Opinionem probabilem ſequi in administratione aut ſuſceptione ſacramentorum licitum eſt, ſi illa vti non prohibebat Eccleſia, 50.

Ordinis ſacramenti principalius ſignificatum eſt gratia, 24.

Ordinis character an efficiat alia ſacramenta, & ad gratiam, quæ per illa confertur cauſandam concurrat, 123.

Ordines ſuſcipere ante confirmationem ſit ne mortale peccatum, 305.

P

PAruuli ſaluari non poſſunt per Baptiſmum in voto parentum cum inuocatione Trinitatis, 239.

Paruulis exhibere Euchariſtiam non licet, 535. *Quid de conſuetudine Græcorum in hac re*, ibid.

Pater, & Spiritus Sanctus ſunt modo quodam ſpeciali in ſacramento Euchariſtiæ, 439.

Patrini, ſeu ſuſceptores baptizandi requiſita, 232. & ſeq.

Præſentia quænam requiratur ad materiam Euchariſtiæ, 345.

Pollutio nocturna impediat ne à ſumptione Euchariſtiæ, 523. *Eadem die poſt pollutionem quæ eſt ſine peccato, aut cum ſolo veniali, vel quæ licet fuerit mortalis iam confeſſa eſt, ad Euchariſtiam accedere an ſit veniale*, 525. *De pollutione Eccleſiæ*, V. *Eccleſia*.

Pontifex an poſsit diſpenſare, vt Subdiaconus; vel aliquis inferior ſolemniter baptizet, 219.

Potentia paſſiua de prædicamento qualitatis non

non ſemper eſt receptiua actus in ſe, 121.

Q

QVantitas corporis Chriſti non eſt in Euchariſtia ex vi ſacramenti, ſed per concomitantiam; 446 ſine quantitate quam habet in propria ſpecie an corpus Chriſti in Euchariſtia exiſtere poſsit, ibid.

Quantitas per modum conuerſionis tranſit in materiam primam quando vermis generatur ex ſpeciebus conſecratis. 469. Non recipit quantitas immediate formam vermis,

R

REfectio an tribuat vnitatem ſacramenti Euchariſtiæ, 322.

Regina Scotiæ ſubitura martyrium vtrum licite potuerit Euchariſtiã propriïs manibus ſumere 562.

Reſpublica non poteſt bene inſtitui ſine publica Religione, Templo, & ſacrificiïs. 569.

Reſurrectio Chriſti an ſit vera cauſa noſtræ reſurrectionis, vel tantum conditio, 84.

Reuiuiſcentia ſacramenti ficte ſuſcepti quam diſpoſitionem exigat, 103

Ritus ab Eccleſia toleratus in aliqua eius parte non reddit inualidum ſacramentum, & ſi miniſter illum intenderet introducere, 52.

Ritus vſitatus in qualibet Diœceſi in modo baptizandi ſaltem ſub veniali obſeruandus, 198.

Sa

S.

Sacerdos iuriſdictionem non habens, vt licitè baptizet, neceſſe eſt, vt hoc ſibi committatur ab habente, 121. *Sola voluntas alterius ſufficit ad hanc commiſſionem*, ibid.

Sacerdos, qui patitur notabilem linguæ defectum non poteſt miniſtrare ſacramenta ſine peccato mortali, niſi in caſu neceſſitatis grauiſſimæ, 47.

Sacerdos celebrans in mortali duplici titulo peccat mortaliter, 139. *ſed communicans alios in peccato mortali, vel transferens hoſtiam, aut illam eleuans ad benedictionem, lethaliter non peccat*, 140.

Sacerdoti an licitum ſit, ſpecialius offerre ſacrificium Miſſæ pro ſe, quam pro dante eleemoſynam, 600. *Non tenetur iſti conferre totum, quod correſpondet ſuæ deuotioni*, 601.

Sacerdos peſte laborans poteſt extra ſacrificium Miſſæ à ſe ipſo ſumere Euchariſtiam, 562.

Sacerdos pauper poſſit ne plures pictantias pro vna Miſſa accipere, 604.

Sacerdos, & ſi non quotidie, aliquoties, tenetur Miſſam celebrare, 607.

Sacerdos qui ex fũdatione Capellaniæ debet dicere Miſsã de Requiẽ an ſatisfaciat dicẽdo Miſsã de Sancto, cuius feſtũ illo die occurrit, 619.

Sacerdos non tenetur legere ſubmiſſa voce epiſtolã, aut Euangelium, quæ in Miſſa ſolemni cantantur à miniſtris, ibid. *ſi aduertenter nec legeret, nec audiret peccaret mortaliter quia*

ſunt

ſunt partes notabiles Miſſæ,

Sacerdos an poſſit celebrare cooperto capite, 637.

Sacerdos ſi moriatur, aut graui infirmitate preocupetur incœpta conſecratione alius Sacerdos debet explere ſacrificium, 638. ſi neſciatur vbi primus dimiſit debet à capite incipere, & ſatis eſt hoſtiam, & calicem, quæ inuenit in altari ſub conditione conſecrare, 639 Poſſet in hoc caſu Sacerdos non ieiunus ſi alter inueniri non poteſt ſacrificiū perficere, ibid. Si nullus inueniri poſſet ſacerdos an licitū eſſet laico hoſtiam, & ſanguinem ſumere; 640.

Sacerdos concubinarius, an teneatur ſacrificium in quo mortuus eſt primus ſacerdos perficere, & per conſequens vere conteri, 639.

Sacerdos ſi dum celebrat recolit ſe non eſſe ieiunum, vel eſſe excommunicatum, aut in peccato mortali, an teneatur ceſſare ab incepta Miſſa, 640. ſi recordatur alicuius peccati mortalis in confeſſione inuincibiliter obliti teneatur ne conteri de illo, ibid.

Sacerdos quid faciet ſi poſt ſumptionem corporis deprehenderit vinum non fuiſſe poſitum in calice, 641. vel eſſe in eo venenum, ibid.

Sacramentum eſt in genere ſigni, 3. Eſt tantum ſignum ad placitum, ibid. Non eſt de ratione illius efficere, quod ſignificat, 4. Sacramenta nouæ legis an ratione ſignificationis cauſent gratiam, 8.

Sacramenti diuiſio in nouæ, & veteris legis ſacramenta ſit ne vniuoca? 9. Ad Sacramentum ſignificare ſanctitatem legalem, aut imperfectam non ſufficit, 13. Sacramentis ve-

teris legis qua ratione conueniebat ſanctitatem perfectam ſignificare, 14.

Sacramentis iam inſtitutis intrinſece conuenit gratiam, paſſionem Chriſti, & gloriam ſignificare, 20. An iſta cum ſacramentis quæ Deus poſſet inſtituere ſolam gratiam ſignificantibus ſint eiuſdem ſpeciei, 22. Principalius conuenit iam inſtitutis ſignificare gratiam, 23.

Sacramenti definitio tradita à D. Thom. explicatur, 26. & ſeq. In lege naturæ, & veteri non requirebantur verba ad omnia ſacramenta, 34.

Sacramenta nouæ legis omnia rebus, & verbis eſſentialiter conſtant, 36. ſimultas temporis inter res, & verba an requiſita, 40. Vti verbis æquiualentibus in adminiſtratione ſacramentorum quando liceat, 44.

Sacramentorum formis verba addere illicitum, 51. & ſeq. Non tamen ſemper tollitur per talem additionem perfectio ſacramenti, 53. Valide conficitur pretermiſſo aliquo quod non eſt de ſubſtantia formæ, & ſi miniſter exiſtimaret illam particulam eſſe de eſſentia, 54.

Sacramenta an inſtituerentur à Deo Adamo non peccante, ſi poſteri peccarent, 56.

Sacramenta omnia nouæ legis à Chriſto Domino inſtituta, 136. Cauſant gratiam ex opere operato, 63. Nō ſolū moraliter, ſed phyſice, 85. Quando eam conferunt, 81. Recedente fictione illam ſolum moraliter cauſant, 85.

Sacramenta omnia nouæ legis aliquando cauſant primam gratiam, aliquando augmentū gratiæ, 92. ſolis ſacramentis mortuorum

conuenit per ſe cauſare primam gratiam, ſed augmentum illius cauſare omnibus per ſe conuenit, 93. Non conferunt gratiam ex opere operato Sacramenta antequam realiter ſuſcipiantur, 94.

Sacramenta ficte ſuſcepta vt reuiuiſcant, 103. Quando reuiuiſcunt non cauſant maiorem gratiam in habente maiorem diſpoſitionem qua fictio aufertur, 105.

Quæ Sacramenta imprimant caracterem, 115. V. Caracter.

Sacramentum quam intentionem in miniſtro exigat, 156.

Sacramentũ an cõficiatur ab eo qui ludo aut ioco profert verba, & applicat materiam, 160.

Sacramentalia habent vim remittendi peccata venalia ex opere operato, 586.

Sacrificium quid? 568. V. Miſſæ ſacrificiũ. 568

Sanguis contentus in ſacramento Euchariſtiæ complectitur omnes quatuor humores, 440. Non nutrimentalis, ſed naturalis in hoc ſacramento continetur, ibid. Totum ſanguinem fudiſſe Chriſtum in ſua paſſione maxime credibile eſt, 441. ſi aliquid ſanguinis manſiſſet in corpore vtrum per concomitantiam eſſet in ſacramento Euchariſtiæ in triduo mortis, ibidem.

Sanguis Chriſti an deſinat eſſe in ſacramento per mixtionem alicuius liquoris, 473. Non deſinit eſſe per appoſitionem vini ſimilis in ſubſtantia, & qualitatibus, 474.

Scrupuloſus quamuis ſibi probabiliter conſtet aliqua in Miſſa omiſiſſe, ſi tamen non ſint de neceſſitate Sacramenti non reſumat, 535.

T

Tabachum qui ſumpſit an poſsit ad Eucharistiam accedere? 530.
Tempus inter communionem, & Miſſam expletam ſitne ſufficiens mora, vt poſsit quis alios cibos ſumere, 533.
Tempore toto, quo durat actio ſucceſsiua ſacramenti, an conferatur gratia, vel in inſtanti terminatiuo, 81.
Terminus motionis diuinę in ſacramentis quiſnam ſit, 114.
Tranſpoſitio verborum tollit aliquando veritatem Sacramenti, 55.
Trinitatis Perſonas exprimendas in Baptiſmo per hęc nomina Patris, & Filij, & Spiritus Sancti probabiliu eſt, 184. Dicere in nomine Trinitatis non ſufficit, 188.

V

Vas in quo ſpecies conſecratæ ſeruantur an poſſit adorari latria, 319.
Venialia quomodo remittantur per ſacrificium Miſſæ, 586. V. Anima, Miſſa.
Venialium remiſſio non requirit excitationem motus pœnitentiæ, nec diſplicentiam in particulari, 587. Qua diſplicentia ſufficiat, vt accedēte ſacrificio Miſſæ conſequatur aliquis remiſſionem venialium, ibid.
Viaticum præbendum eſſe infirmis ex traditione Apoſtolorum habetur, nunquam iure diuino præceptum, 538. Infirmus renuens viaticum

cum ſumere mortaliter peccat, ſed (ſecluſo ſcandalo) condemnandus non eſſet peccati mortalis ſi paulò ante communicaſſet, etſi non habuiſſet intentionem ſatisfaciendi pręcepto, 539.

Viatico priuari poſſet ab Eccleſia aliquis ob ſua crimina, 539.

Vinum tantum de vite materia Euchariſtiæ, Vide V. Euchariſtia.

Virtus ſacramentorum nouæ legis phyſica, vide V. Sacramentum.

Votum Baptiſmi quodnam ad ſalutem ſufficiat, vide V. Baptimus.

Votum realis ſuſceptionis Euchariſtiæ ſit ne medium ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem. Vide Euchariſtia.

Vxor ſi conuertatur, filius baptizandus eſt, etſi pater renuat, 262.

ERRA-

ERRATA.

PAg. 10. lin.6. ſacramenta ſacramenti. Pag. 70. lin 11. eſſa eſſe. Pag. 116. lin. 1. Charactere Character. Pag. 125. lin. 9. potentijs potentia. Pag. 304. lin 7. tradito traditio. Pag. 600 lin. 3. ſic ſit.

FINIS.

99 9B9645

Digitized by Google